

6361 t. 2

1.

Wypisy ze źródeł i wydawnictw źródłowych i notatki o nich

Kart 84.

Teki Naruszewicza

Notaty z Tek Naruszewicza.

Tomus I (Notaty do czasów przedchrześcijańskich, o Kozakach, Tatarach)

Tomus II (ab a. 1227 - 1255. Nr 1 - 272) (Dokumenta.)

1232. IX Calend. Febr. Pontificatus Anno V°, Reate - Gregorius
IX Papa confirmat privilegium Conradi ducis Masoviae et
Cujaviae (sine data) datum ecclesiae Masoviae videlicet
quod caniductores, venatores cum retibus et falconarii
non intrent villas episcopi, canonicorum et abbatum sed cum
caniductore et indagatore perlustrent sylvas sui ambitus
et observent in villa sua transnatationes cervi, sed non va=
dientur de vacca una nisi in judicio convicti de negligentia.
Braxatio potus non ponatur in eisdem villis. Nullus ju=
dicet adscriptos in villis nisi episcopus. Homines non
compellantur aedificare castra Ducis, sed construant castra
et Ossekones et alias firmitates in desolatis burgis eccle=
siae et episcopatus. Non teneantur solvere sylvestrem falco=
nem si deperit, sed jam inventum nidificantem adjuvent
inanos custodire pullos ejus. Ducant Podvodas in ordine
de villa ad villam proximam, sed non accipiantur equi eorum
mittendi in Prussiam vel Podiasdam. Item Prewod no=
bilium ducant in ordine cum curiis nobilium, sed Prewod
rusticorum non ducant. Nova servitus in Radejow servan=
di hominem in trunco judicatum a judice Crusviciensi et
deducendi in Crusviciam, deleatur. Clericis licet in praediis
ecclesiae venari capreolos, vulpes, lepores et asperiolos,
hominibus autem eorum cum peditis tantum sed non cum reti=
bus. Item sicut est in colloquio in Plozko renovatum si ho=
mo de Nosidlok vel de alio castro fecerit malum homini de
Polthowsko, non provocetur coram judice de Polthowsko
sed coram judice illius castri cujus est homo et Tribunus
de Polthowsko cum actore vadant ad judicem illius castri et

utrumque castrum percipiat partem suam de re judicata, et viceversa. Promittit Dux persequi excommunicatos sicut omnes Duces obligavimus nos in colloquio de Prasna (Prasnysz?). Annona quae in villis quae non sunt ecclesiae, colligitur, datur in conservatione Vysnae, annona de villis ecclesiae accipiatur in conservatione castri Polthowsko. Villam Opogi episcopi Mazoviensis absolvit Dux a Powos, a Vacca, Podworowe et ab hirco falconariorum. Dux abolevit urnam mellis quae exigebatur a pauperibus viduis nubere volentibus. In tota Masovia tam circa Bug quam alias solvantur manipulatae decimae, ubi hactenus consueverant solvere cunas vel asperiolos pro decima. Cuilibet viduae non habenti filium ex viro exsolvatur ex supellectili dos quam secum attulit, tum demum reliquum reputetur pusaina. Praesent. Guntherus episcopus Masoviensis, Michael episc. Cujavien. (II. № 37)

1223 Pridie Nonas Octobris „Sacra Synodalia nobis celebrantibus" in Vladislavia „Juvene. – Michael episcopus Cujaviensis cum conniventia Wladislaviensis Capituli restituit personatum ecclesiae Crusvicensi, quem dominus Hogus (Ogier?) Archidiaconatui Wladislaviensis ecclesiae univerat, etsi dominus Barho (Barta?) dissimulare quam corrigere maluerit, nos vero malumus germanas ecclesias debitis gaudere personatibus, quam alterius incrementum in reliquum cedere detrimentum. (II. № 55)

1234 in Czarnovans – Henricus Dux Slesiae et Cracoviae significat quod cum tutelam filiorum fratris nostri dicis Conradi II videlicet Mesconis et Vladislai gesserit, rediens de Cracovia et colloquio patrui nostri ducis Conradi, in monasterio Domo Dei sive in Czarnowans fecit colloquium cum dilecta nuru nostra ducis Conradi filioque ipsius nepote nostro Mesccone convocatis de Oppol. Quia bonae memoriae patrua nostra mater videlicet praefati Casimiri claustrum in Ribniky fundasset et postea in Czarnowans transtulisset, nos omnes possessiones confirmamus. Praesent. Jaksa castellano de Sewor, Gostislao comite de Naroci (II № 60)

1237. Petrus episcopus Plocensis praestitit consensum Conra=
do duci Mazoviae super locatione novae civitatis Plocen=
sis, qui Dux cum consensu filiorum suorum Boleslai
ducis et juniorum Semoviti et Zemomislai, contulit hospiti=
bus aream inter ecclesiam Wyslawy et ecclesiam beati Domi= [Plocensibus
nici, hospites habebunt 5 annos libertatem braxandi taber=
nas quibus evolutis solvant Duci 1 marcam argenti de
singula taberna, exceptis liberis tabernis ecclesiae. Ad forum
novum quilibet sive miles, sive clericus, liber vel ascripti-
tius venire et res suas libere vendere potest, tantum Duci
obediant et sculteto illius civitatis. Conductus nullus sit de
civitate, nisi si Duces in ipsa comparentur, vel aliqui captivi
comprehendantur quos de civitate nisi in Ostrogliscowo
et Gostkowo per cives deducant, ultra vero Wyslam nullus
conductus deducatur. Termini civitatis sint a sepulcris quae
sunt secus viam quae ducit in Czyrwensk, usque ad pu=
teum Wyslauae ecclesiae et aliud puteum Judaeorum. Om=
nes habitatores sive Theutonicos sive Polonos judicet
scultetus nisi sit causa ardua quae ad evidentiam Ducis
deferatur scilicet pro pugna in gladio, pro percussione in
via vel in domo inter duos hospites. De causa simplici
nihil Duci pertineat; de causa magna ~~Duci~~ Duci pertinent
2 partes et 1 sculteto. Eodem jure puniatur hospes
quo et miles. Nulla alia solutio sit in civitate praeterquam
de tabernis. Vacca de Pothworowe quae hactenus solve=
batur de civitate, de caetero non solvatur. Neque naves
quae applicant ad usus Ducis rapiantur, nisi sal de navibus
fuerit evacuatus. Nulla navis pleniusca (?) Duci pertinet
sed naves dictae Corbe (Koraby ?) Duci pertinet. Moneta civi=
tati per vim non proiiciatur. Nullus civium Plocensium per
terram transiens teloneum solvat, sed per aquam. Hospites
eo jure fruantur quem et milites Mazovienses tam in terra Ducis
Conradi, quam in terra Ducis Boleslai. (II. 85)

1240. Monasterium Hebdoviense sive Abbatia Canonicorum ordinis Praemonstrat. filia Strahoviae, fundata a Boleslao Crispo Rege Poloniae, dotata 1220 per Ivonem episcopum Crac. habuit abbates: Voslaus primus abbas d. 11 Junii Anno 1178. 2) Petrus 3) Blasius. 4) Venceslaus 1239 5) Florianus fundavit oppidum Neo-Bresnense per Godofridum de Glesin. 6) Stanislaus + 4 Febr. 1293. 7) Bartholomaeus 1301. 8) Martinus 1230. 9) Bartholomaeus II 1331. 10) Suatoslaus 1337. 11) Bartholomaeus III + 1350. 12) Philippus 1360. 13) Henricus + 1369. 14) Joannes 1371. 15) Stanislaus II Prozba + 13 Decembr. 1391. 16) Gerlacus + 11 Maji 1409. 17) Stanislaus III + 10 Maji 1420. Obtinuit jus mitrae et pontificalium a papa 1418. 18) Nicolaus 1449. 19) Jacobus 1460. 20) Stanislaus IV 1498. 21) Martinus II de Luborzica (1512 + 1549) 22) Nicolaus II 1559. 23) Martinus III Naropinski + 13 Octobr. 1565. 24) Nicolaus III de Kamiona + 10 April 1571 25) Bartholomaeus IV Stalith + 1584. 26) Stanislaus Szytowski. 27) Melchior Olszewski de Reski ex palatinatu ploensi, Canonicus Vladislav. + 25 Octobr. 1619 aetat. 60. 28) Joannes II Jordan + 3 Martii 1627. 29) Martinus Pierzonowski + 12 Aug. 1644. 30) Ludovicus Stempkowski coadjutor Heliopolitanus, episcopus Camenecensis + 3 Maji 1664 aetat. 67. 30) Gothardus Thyzenhausen + 1673 (Rex abolevit a. 1668 Commendas ab Ordine Praemonstrat.) 31) Joannes Laurentius Swerski vel Sierski + 3 April 1691. 32) Michael Josephus Wilkowski 1692 – 1731 = Monasteria Praemonstrat: Witow abbat. (gnesn. dioec.), Sandec abbat. (crac.), Zwierzyniec Praepositura Virginum, Plock S. Maria Praepositura Virginum, Busk Praepositura virg. (crac.), Krzyzanowice Praepositura Virginum (crac.), Lubena alias Imbramowice Praepositura Virginum (Cracov.)

1222 in conventu habito ante Sarnow. – Boleslaus Dux Sandomi=
riae significat, quod homines Bielogenici B. Mariae Vladisla=
viensis ecclesiae pertinentes temporibus olim Ogerii ob direptio=
num pressuras, sub protectionem olim ducis Lestconis convola=
runt, se in officium venationis subjicientes in quo usque ad
tempora Michaelis episcopi perduraverunt. Quos in colloquio
Varsava celebrato coram archiepiscopo sanitae opinionis Vin=
centio et suffraganeis eius Ivone Cracoviensi, Laurentio
Vratislaviensi, Paulo Posnaniensi, Laurentio Lubucensi epis=
copis, Buthero electo Plocensi, episcopus Michael repetiit,
et a dicto Duce obtinuit, cautione accepta quod eos in pristi=
num jus et ministerium ecclesiae a quo fuerunt alienati,
reformaret. Interim Duce praedicto mortuo relicta ejus in
colloquio habito in Sceresow (Skaryszew?), eos coram memo=
rato episcopo Cracoviensi et Comite Pacoslao seniore solemni=
ter dimisit. Novissime autem ego in colloquio facto in Me=
duna ante Sarnow restitutionem dictorum hominum in
officium ecclesiae confirmavi coram testibus Mistvione pa=
latino, Czieslao, Joanne cancellario, Baycone thezaura=
rio, Jazdone, Bodata, Nicolao, Ottone judice, Preclao,
Bolea, Divissone. Coram quibus testibus illos a solutione
urnae mellis exemi. (II. N° 116)

(1247) VI Calend. Septembr. Pontificat. A°. 5°. Lugduni – Innocentius IV
Danieli Regi Russiae permittit, ut episcopis et presbyteris
de Russia liceat more suo Corpus Christi ex fermentato
conficere. (Ex Odoric. Raynaldi Hist. eccles.) (II N° 158)

1247 Indictione 2a in Plozk – Boleslaus Dux Masoviae confir=
mat donationem praedii Schelkowo ecclesiae Plocensi, quam
fecit Nicolaus filius olim Widonis canonicus Plocensis, cum
matre sua. (II N° 161) – item sub eadem data confirmat
donationem Petri Canonici Plocens. qui villam Zyromino quam ex dona=
tione avunculi olim Pakoslavi possidebat, et villam Ostkowo quae sibi
jure paterno competebat donavit ecclesiae Plocensi et episcopo (II N° 162)

1247 Indictione 5a in Plozk. – Boleslaus Dux Mazoviae confirmat donationem L. militis pincernae curiae nostrae villae Zuchowo cum eclesia, episcopo Plocensi L. et admittit possessionem „signo cyrothecae." (II. No 163)

1248 Indictione proxima in die b. Mathiae Bisexto et inchoante in Plozk. – Boleslaus Dux Masoviae Episcopo Plocensi donat villam Parune (Parime) ex utraque parte fluminis Strgna, medietatem villae Lbowo, medietatem villae Dlusnowo et sortem in villa Ceskowo „ubi nunc decimus (Ducis) nom... Pomir habitavit. (II No 165)

1249 Indictione 7a Epacta 4a, Concurrente 4o VII Idus Aprilis In Octava Resurrectionis Domini, cum Semovitus Dux revertebatur a festo fratris sui Casimiri Ducis Cuiaviae – Semovithus Dux Masoviae et Czirnensis. confirmat donationem haereditatis maternalis Dambrowa quam fecit Eva relicta comitis Grzimislai, eclesiae S. Crucis de Bealtarsk. (II no 176)

1250 Pridie Nonas Octobris in Siradz. – Cazimirus Dux Cuiaviae et Lanciciae in praesentia Fulconis Archiep. Gnesn. et Thomae episcopi Vladislav. (Vratislav.?) significat quod ad sopiendas discordias inter nos et Michaelem episcopum Vladislavien, sic compromiseramus: Pars cathedralis civitatis Vladislaviae libera sit a Powoz, Przewod, a militari Podymne, Podworowe, Strossa, a procuratione venatorum et falconariorum, a lagenariis, a pistoribus, ab aedificatione castri, ab expeditione praeter defensionem terrae Cuiaviae, Ad Canonicos pertinet theloneum a foro fluvii Zgovendiae usque ad Vistulam, item targowe navium per Wislam transeuntium

(1252) V. Idus Martii, Pontificatus Anno 10mo – Innocentius IV significat quod quondam M. Dux de Opol fratribus Hospitalis S. Mariae Theutonicorum in Prussia castra Rathibor, Cozela et Cesrech (Toszek?) Vratislav. diocesis donavit, quod Papa confirmat. (II No 205)

Cracoviae
1252 (Boleslaus Dux) ob merita Swenthoslai Abbatis confirmat possessiones monasterii Sieciechoviensis: a duce Henrico bonae memoriae villae: Dzeewicza Gora, Lesna et teloneum in Piotrowin; a Jaxa qui cognominatus erat Dux villae: Łączna, Kpicza, Siewtocz, Hostywicz, Nadryb, Jackowa Dąbrowa, Nasitow, Opatkowice, Jastkow tria, Łączna, Złotniki; a Comite Magno Setheo ipsius claustri fundatore villae: Locus Abbatiae cum foro, Podolszany, Mozolice, Brzescie, Psary, Siedlce, Ostrow minus et majus, Rambiertow, Kobylany, Janikow; a Comite Crinosando prata Chechel, Orzechow; a Comite Martino Ciszyca; ab aliis Narth, Postomocz, Szawtowice, Garno, Czyszyca, Brzeznica, Suzyn, Swięcice, Opatkowice, Sadkow circa Radom ad Santum Petrum, Kazaom, Orzechow, Boguchwatow; a Petro Petriconis filio datae sunt in terra Mazoviae cum libera potestate venandi onagros, cervos et alias bestias in castellania Sieciechoviensi; castores. Eximit Dux homines a jurisdictione, a vacca quae singulis annis Duci dabatur, a Poradlne praeter Opole. Datum per manus Thwardoslai — Cum confirmatione Casimiri Regis Sandomiriae in Crastino Nativit. Mariae V. 1367 Praesent. Ottone capitaneo Poloniae. (II. nº 214)

1254. Undecimo Calend. Maji in Plocz. — Semovitus dux Masoviae et de Czirsk confirmat donationem villae Slup ecclesiae Plocensi factam per militem Swoslaum filium d. Comitis Clementis. Testes: Paulus palatinus Mazoviae (II. nº 241)

1255 in Octava Nativitatis Domini in Sidlow. — Boleslaus Dux Cracov. et Sandomir. ad exhortationes Volimiri episcopi Cujaviensis donat ecclesiae Vladislaviensi villam Mislancewicze sitam super Soenavam. II nº 246.

270. 1255 Indictione 13a in die dedicationis Ecclesiae in Crampsco.
(Rzyszcz. Cod. II — Casimirus Dux Lanciciae et Cujaviae significat quod ad pre=
ces Volimiri episcopi Vladislav. contulit ecclesiae Vladislaviensi
civitatem Theutonicalem ibidem sitam et vicinum molendinum
super fluvium Zgowiertchka, cum castoribus in utroque flu=
vio Wisla et Zgowiąthka infra terminos ecclesiae, salva
haereditate hominum nostrorum ibidem degentium qui
Korabnyky nuncupantur. Confert etiam jus Theutonicorum
duabus villis ecclesiae Wionensi et Lopaczino. Praesent.
Fulcone archiepiscopo Gnesn. Comite Bogussa Pala=
tino Cujaviae, Comite Strasone castellano de Spici=
mir, Mathaeo subcamerario Cujaviae. — Jannsonis
archiep. Gnesn. Paulus episcop. Cracov. Thomas epĭsc.
(tego nie ma) Wratislav. Nicolaus episc. Posnan. Wilhelmus episc.
Lubucensis, Petrus episc. Plocens. in provinciali Syno=
do in Syrasch congregati significant se vidisse
has literas principum Casimiri, consilio suo d. Ze=
momysli Ducum Cujaviae. (II No. 270)
1255 Casimirus Dux Lanciciae et Cujaviae ad preces Wolimiri
episc. Vladislav. significat quod Vicinia de Wolbors et alia
de Rosprza per Comitem Budzislaum Judicem Curiae
et Vitum thesaurarium Lanciciae requisiti, recognoverint
quod terminos castellaniae de Wolborz et alterius de Ros=
pera isti fluvii dividunt: Lucosa qui influit in Pilczam,
Koprownicza qui influit in Lucosam, Pirsna qui cadit in
Koprowniciam, Smolna qui incidit in Grabam, ulterius
per totam Grabam in Hocessowie ad Bancos per quos
Graba transit. Homines Castellaniae de Wolborz Dux judica=
bit exceptis adscriptitiis ejusdem Castellaniae, et judicatum
cedet Duci et Episcopo per medium dividendum. Venator Ducis
et Subvenator nihil debent percipere. Custodes sylvarum qui
dicuntur Gaiownici debent esse ducales et episcopales, ducales Co=
lendam apud ascripticios non accipient, liberi vero custodes episcopales
et ducales aequaliter in expensis et Colenda procurabunt. Dux semel in anno
castellaniam transiens venabitur. II No. 271.

Tomus III (ab a. 1256 – 1279, Nr. 1 – 216)

1256. XIV Calend. Maji, in Insula. – Semovitus Dux Masoviae confirmat donationem villae magna Wkra factam Andreae episcopo plocensi per nobilem Conradum reservato sibi et uxori suae Boguslavae usufructu ad tempora vitae. Metae ejusdem villae incipiendo a superiori parte fluvii, ab antiquo ponte „protenso ambitu ad populum deinde ad tumbas paganorum", postremo ad viam quae ducit in Ratsiz – cum castoribus. Testes Paulus pincerna Mazoviae, Thomas cancellarius, Laurentius thesaurarius, Thomas dapifer, Blasius subagazo. (III. No 5)

1235. X Calend. Aprilis. – G. (Getko) episcopus et V. decanus Plocensis quia Dux Conradus Masoviae et Cujaviae fratribus de domo Theutonica Jerosolymitana terram Culmensem cum omnibus castris et praediis contulit videlicet infra terminos Drvanche defluentis in Wislam et Wislae inferius usque in Osam et Osae superius usque in Prussiam: ideo et nos omnes villas episcopales ibidem omnes decimas et ecclesias conferimus dictis fratribus, hoc excepto, quod crisma et consecrationes abbatum, monialium, ecclesiarum et alia sacramenta a nobis exposcentur. (III No 51.)

1258 in Cracovia. – Falibogon filius quondam Drobroslai agazonis domini Ivonis quondam episcopi Cracov. dat literam super villa Thaine pro 10 marcis Capitulo Cracoviensi vendita. (III No 53 ex Libro Privilegiorum Capituli Crac.)

1258. IV feria proxima ante Pascham in Lubanie. – Bogussa filius Meglai condit testamentum: Volemiro episcopo vladislav. confert villam Posusino; uxori suae (Ludimillae) villas Lubane, Micanow, Cucer, Novigrod, Sitno, Pomorani et Mlin quoad vixerit, post mortem uxoris villae Luban, Micanow et Cucer cedant ecclesiae S. Mariae de antiqua Wladislavia; confessori nostro Martino fratri ordinis Beati Benedicti villas Stemloth, Opolie et Xonorzewo ut eas hospitali S. Gothardi relinquat, fratribus Minoribus de Juveni Vladislavia villam Babge; ecclesiae Plocensi ad altare S. Catharinae villam Perisevo; Lucae servienti

nostro villam Styphichino. Praesent. W. Vladislaviensi episcopo, Alberto Decano, Stephano Archidiacono, Sendislao Custode, Benedicto, Joanne Canonicis Vladislaviensibus, Magistro Venceslao Praeposito S. Gothardi, magistro Artungo Canonicis Gnesnensibus et uxore nostra Ludmila. (III Nº 56)

1258 in Zawichost. – Boleslaus Dux Cracov. et Sandomir ad preces Andreae Plocensis episcopi bona Cocsk cum villis ad ea pertinentibus quae progenitores nostri Ecclesiae B. Mariae Plocensi contulerunt, dictum Czosk quod vocatur Episcopatus infirmus, quod vulgariter dicitur Narve et alias villas, liberat ab omni ducali et castrensi jure, ab jurisdictione castellani de Lukow, a Stroza, Podymne, Powosz, Podworowe sive Narasz, ab aedificatione castrorum et reparatione praeter castrum Lublin et Lukow, ab expeditionibus. In conductu vero nobis et nostris venatoribus promisandis more militali utantur. Nemo illas in capiendis castoribus praepediat. Cum sigillo nostro et nostri fratris Semoviti et Alberti palatini Cirnensis. Testes: Comes Nicolaus palatinus Sandomir., d. Sulko cancellarius Curiae, Bogufalus castellanus Sandomir. Petrus castellanus de Lublin, Warsz dapifer Sandomir. Sasinus succamerarius Sandomir. (III Nº 57)

(1259) ~~[illegible]~~ – Alexander confirmat possessiones episcopi Vladislav. locum in quo ecclesia cathedr. sita est, civitatem Vladislaviensem cum villis Vinche, Grabczovo, Witovo, Corbe, ~~[illegible]~~ Chelmchi, Horka, Sokolowo, villam Slawsko quam Sceslaus donavit, villas Lanescho, Dirstuno, Parchanie, castrum Parces, villas Zletorija, Chechocino, Sedlze, Brodnia, Bichena, Ponoino, Lubanie, Micanovo, Cuher, Novigrod, Sitno, Pomerane, Zlotopole, Conarovo, cum pratis, vineis. Datum Anagniae. XIII Calend. Julii, Indictione 2a, Pontificatus Anno 5. (II Nº 65)

(Druk. w Cod. Pruss. T. II Pars II, pag. 613 Nº 491)

1260. III Idus Junii, in Dobrzyn. – Casimirus Dux Cuiaviae et Lanciciae omnibus hominibus ad inhabitandum terras Petri Plocensis episcopi per Mazoviam transeuntibus, liberum praebet transitum. (II Nº 77)

1262 Cal. Octobris in Szitacz. — P. Abbas de Sulejow cum W(olimiro) Vladislav. episcopo concordat super monasterium ord. Cisterc. et possessione hospitalis S. Gothardi juxta Wladislaviam et suis pertinentiis quae Comes Bogussa ecclesiae Wladislaviensi in ultima voluntate reliquit, ita quod episcopus resignavit nobis praefatum monasterium S. Gothardi cum hospitali et 2 villis Zlotopole et Conarevo quas Comes Bogussa in ultima voluntate dicto hospitali reliquit, item decimas villarum Chalpino, Gorszino quod est hospitalis et aliud Gorszino quod est Comitis Jubislai item decimam villae Lincżovo. Nos autem renuntiamus aliis possessionibus episcopo, quas dictus Comes ecclesiae Wladisl. in testamento videlicet Lowczino, Lubien, Micanovo, Cucher, Novigrod, Kitno, Pomoranie, Rudavie et Mlin. In testimonium sigillum nostrum et praedicti monasterii S. Gothardi abbatis munivimus. Praesent: Janusio Gnesnen. archiepiscopo, Prandota Cracovien. Thoma Vratislav. episcopis. — Datum et confirmatum per W. episcopum Vladisl. in Juni Vladislavia IV nonas Octobris 1262. (III N° 90)

1262. XV. Calend. Octobr. in Siradz in generali Synodo — J. archiepisc. Gnesn. P(randota) Cracovien. P. Volimirus Vladislaviensis, L. Posnaniensis, I. P. Plocensis episcopi monent Ducem Pomeraniae Principem ut I. V. Vladislaviensi episcopo decimas de solutione tabernarum, theloneorum, monetarum, judiciorum terrae suae in dioecesi Vladislav. solvat (III. N° 96)

1262 in die b. Martini episc. in Blone — Conradus Dux Masoviae et terrae Czirnensis confirmat donationem villae Piasky quam nobilis femina Sara Marcusii militis filia Thomae Plocensi episcopo fecit. Testes: Andreas cancellarius, Thomas castellanus Rohicensis (III N° 98)

126~~7. VI Calend. Febr. in Elbinga.~~ – Anselmus episcopus Varmiensis Legatus Sedis Apost. per Ripensis, Gnesnensis, Salisburgensis provincias per Bohemiam et Moraviam significat, quod licet a tempore dum per Papam in primum episcopum Varmiensem praeficeretur juxta divisionem factam per Vilhelmum episcopum Sabinensem tunc Prussiae totius Legato apost., ecclesiae parochiales nullae vel paucissimae essent, dum nunc adeo sunt auctae, necesse est erigere matricem ecclesiam. Ideo in dioecesi Varmiensi in civitate Braunsberk erigit ecclesiam cathedralem tituli S. Andreae Apost. cum 16 Canonicis. Instituendi Praepositum, Decanum, Cantorem, Scholasticum, Custodem ac Canonicos reservamus nobis et Capitulo, eligendi autem Archidiaconi nobis tantum reservamus. Datum in Heilsberg mense Junio 1260. Testes fratres nostri Rhichonius et Petrus et Theodoricus Cardinalis frater noster. – Confirmatio in Elbinga. VI Calend. Febr. 1264 per episcopos: Albertum de Insula, Fridericum Culmensem. (III Nr. 112)

1222 Nonis Augusti in Louiz – Conradus dux Masoviae Christiano episcopo Prussiae pro eo quod H. Ducem Slezie, L. episcopum Vrazlavien. et L. episcopum Lubucen. cruce signatos versus Prusiam movit et castrum Colmen. a Prutenis per plures annos desolatum reaedificare permisit, donat partem territorii Colmen cum castris: Grudene, Wabsko, Coprinen, Willisaz, Colno, Ruch, Kyssin, Glamboki, Turno, Pin, Ploch et d. Gethko episcopus Plocens. cessit de omni jure quod olim habuit in dominio Colmen. Cum sigillis ducis L. Poloniae, H. Slezie et V. archiep. Gnesn. I. Cracovien. P. Poznan. L. Vrazlav. L. Lu-

(Synod) bucen. M. Cujav. item Marci palatini Crac. Aroldi palat. Mazov. Pacoslai castel. Cracov. Mysztuini castel. Sandom. Cristini castel. vislic. – Cum confirmatione Anselmi episcopi Varmien. in Thorun 1264 Mense Februario. (III Nr. 113)

(Dogiel IV) pag. 2)

1262 in Lubane, Inditione 5a. – Casimirus Cuiaviae Dux villam Orle V. Episcopi Cuiavien. liberat a servitutibus videlicet a Porco quod Narazʒ vocatur seu Podworowe et a Powos dimidii curras et a custodia cervorum quod dicitur Przelaia, eo excepto quod cum nos ipsos venari contingerit cervos, homines villarum inexcusabilite venire tenentur. (III № 144)

1268 die dominica post diem S. Dyonisii in Juvene Vladislavia Zemomislus dux (Cujaviae). (III № 150)

1268 VI. Idus Decembr. in Osiek – Boleslaus Dux Cracov. et Sandomir. ob salutem nostram et consortis nostrae Cunegundis monasterio de Coprivnica ord. Cisterc. quod per Tartaros est infavillatum, innovat privilegium libertatis prius datum, ut liceat colonos jure theutonico ad instar civitatis Cracoviensis, conservare. Praesentes: Paulus episc. Crac. comes Petrus castellanus Vislic. comes Janussonis de Lublin, Jacobus Custos S. Floriani Cracov. Datum per manus Zwardoslai subcancellarii. (III № 152)

1269. VI Idus April. in Ecclesia Vladislavien. – Casimirus Dux Cujav. Lanciac. vigore compositionis per Abbatem et Custodem S. Mariae Vratislav. ordinis S. Augustini et Gvidonem tit. S. Laurentii in Lucina presbyterum Cardin. Apost. Sedis Legatum factae promittit Wolymiro episcopo Vladislav. pro damnis 200 marcas argenti solvere, item civitatem in Antiqua Vladislavia episcopo fossatis et plantis munire item incolas antiquarum villarum episcopi, ecclesiae Vladislav. et Crusvic. ab exactionibus et servitute liberos facere; item confert episcopo villam de Skotnice junctam villae de Leciovo. Praesent. Stephano archidiacono Vladislav. Syphardo archidiacono Crusvic. (III № 162)

1271 in die b. Cyriaci mart. Juniv Vladislaviae. – Boleslaus Dux Poloniae et Cuiaviae, Wolimiro episcopo Vladislav. confert villam Corabniki situatam inata Kobilrach et Slawsko in castellania Crusvicensi. Praesent. Petro cancellario, Mathia palatino, Rozalio castellano de Junivladislavia, Alberto castellano de Bidgost, Magistro Nicolao Physico. (III № 171)

1278 (d. 4 Maji) in Ploczk in die b. Floriani. – Boleslaus Dux Masoviae inspectis fidelibus obsequiis quae nobis demonstravit abbas claustri Lubinensis et Jezoviensis ord. S. Benedicti, confert privilegium (Ryszew Cod I. № 58) (III № 199)

1279 in crastino S. Elisabethae. – Mistwogius Dux Pomeraniae villam Rudno, cujus partem patruus noster Samborius Dux suo dominio applicavit, restituit Alberto episcopo Wladislaviensi. – Praesent Waisilio palatino. (III No. 212.)

1279 Boleslaus Masoviae Dux villis Pirisevo et Gori per praedecessores suos ecclesiae Plocensi donatis confert libertates quas habent antiquae villae ejusdem Thomae episcopi Plocensis. (III No. 214)

1264. Pontificatus Anno tertio Viterbii - Urbanus IV Papa episcopo Cujaviensi „non obstante consuetudine qua aliquem in praedicta terra praeter Duces ipsius castrum aedificare non licet" permittit tenere castrum Ratens quod propter metum Prutenorum suis sumptibus construxit. (III № 115)

1265. VII Calend. Octobr. Pontificatus A° 1, Perusii - Clemens Papa mandat Abbati S. Mariae, Praeposito et Cantori ecclesiae Vratislav. ut contra ducem Kazimirum Cujaviae et Lancic. firment sententiam excommunicationis, quam Episcopus Vladislaviensis super eum jecit pro eo quod Sokolowo et alias villas episcopi occupavit, castrum Raciąż hostiliter cepit et canonicos de ipsorum domibus ejecit et verberavit. (III № 131)

1265 F. episcopus Culmensis

1267 d. 2 Febr. Synodus in Vratislavia praesidente Guidone Cardinae (Miechovita Lib III cap. 57)

1267. XIV Calend. Martii in Dankow. - Boleslaus filius Vladislai Ducis Poloniae (wielkopolski) Thomae episcopo vratislav. pro villa Murmon dat per commutationem villas Zdunki et Zdatkowo circa Milich Ducatus nostri. (III № 142)

1267 d. 7 Febr. Indictione X. Pontificatus Clementis IV Anno 2°, Vratislaviae. - Guido tit. S. Laurentii in Lucina Presbyter Cardinalis Apost. Sedis legatus ad Regna Daciae, Sveciae et provincias Bohemiens. Magdeburg. Salisburg. Gnesnen. confirmat concordiam inter Jannsium archiep. Gnesn. Wolimirum episcopum Cujav. et Petrum episcopum Plocens. videlicet:

a) 1242. VIII Cal. Julii in Siradz, Pontificatus Fulconis archiepisc. Anno 10° - Conradus Dux Cracoviae et Lanciciae... (Rzyszczewski Cod. II Pars I. pag. 32 № 32)

b) 1252 Nonas Octobris in Syrad. in domo Fratrum Praedicatorum - Casimirus Dux Cujaviae et Lanciciae in praesentia Fulconis archiepisc. Gnesn. et Thomae episcopi Vratislav. concordat cum Michaele episcopo Vladislavien super libertatibus ecclesiae Vladislaviensis ita: territorium quod occupatur Cathedralis Vladislaviensis liberum sit a Prevos, Prevoz, Militari Podvode, Prodrosowe, Strosa (druk w Cod. Rzyszczew. Tom II Pars II p. 600 № 445)

a procatione venatorum et falconariorum, a lagenariis et
a pistoribus et omnibus juribus ducalibus, exceptis venationibus
castorum infra suos terminos, a castri aedificatione et expedi=
tione praeter terrae defensionem; ad Canonicos pertinet thelo=
neum a foro Zgovendiae usque ad villam ubi fluvius Zgoven=
dice transeat, targowe de wladislavia cum teloneo navium trans=
euntium; omnes ascriptitii servitio et judicio Episcopi subsint;
liberi homines illarum villarum erunt immunes a Powos, Naraz,
Podrozowe, Podimne, Stroza, a custodia equorum, a procrea=
tione falconariorum et falconum, a decoctione et evectione
potus nostri, praeter quod tantum prevos ducent militare
et venatores nostros qui iiscare nominantur ac venatores
castorum more militari recipient, sed si ipsos venatores ad
aliquam talium villarum pro nocturno declinare contigerit,
solo foeno erunt contenti et semel in anno recipientur. Pis=
tores etiam in transitu nostro recipient et panem apud ip=
sos factum deducent ad stationem Ducis vel ad ejus proxi=
mam villam. Liberi homines ad expeditionem tenebuntur, exceptis
iis sine numero qui in negotiis episcopi remanserint, item
Praepositus, Decanus, Cantor de hominibus liberis pro suis ser=
vitiis quilibet 6 et simplex canonicus 3 impune retinebunt.
Homines liberi dictarum villarum tenebuntur ad 2 castra
nostra Bidgostiam et Wisogrod aedificanda seu reparanda,
ita quod semel duas tantum stubellas aedificabunt seu repa=
rabunt et sub stubellis fossatum lapidibus vel lateribus. Clerici
dioecesis wladislav. non debent a judice saeculari judicari, prae=
ter patrimonia. Licitum est clericis vendere decimam in cujus exac=
tione promittimus assistentiam; licitum est eis etiam suum patrimo=
nium in ecclesiam transferre ideo restituimus villam Cobilnicam quon=
dam Peschonis canonici Vladislav. Episcopo licet in silvis et in aquis intra
terminos de Zlotoria, de Cechoin et Radiiov venare bestias et castores
et piscare. Nomina villarum antiquarum Episcopi: Smorche, Oselsco, Tar=
novo, Dusovo, Lanchoro, Charne, Parchane, Brodna, Ostrusevo, Murinow,
Chlewisska, Przibislaw, Strassevo, Mleciow, Turno, Radeis, Praremo, Otlu=
schewo, Selisa, Zlotoria, Cechoino, Brzeze cum castoribus, Grambcowo, So=
kolowo, Labomino, Solnca, Parcii, Crychi, Vogchonis Logowo, Dalcow, Umare,
Modrucovo, Culmo, Unome etc. (III Nr. 144)

Tomus IV ab a. 1280–1305 Nr. 1–245)

1280, Indict. IXa d. S. Galli confes. in Colloquio in Repla circa fluvium Ibram cum d. Zemomislio duce celebrato. – Motugius dux Pomeraniae et Vissegradiensis attendentes servitia comitis Dobeslai nostri generi, dilecti quondam filii olim comitis Sudonis, qui nobiscum concordavit principes Lesconem Cracoviae, Sandomiriae Siradiae et fratrem ejus Zemomislium Cujavienses Duces, haereditates Lang et Ottorowo in castellania Vissogrodiensi sitas damus eidem Dobeslao et uxori suae dominae Zuyslavae nostrae sorori et pueris eorum, liberamus incolas ab omnibus servitiis, exactionibus, jurisdictione ducali ut judicent incolas ad septuaginta, ad duellum tam gladii quam baculi quod vulgo Kij dicitur, ad ferrum et aquam, ad omne examen quod jurisdictioni ducali competebat, cum facultate locandi villas et ponendi incolas cujuscunque linguagii sub jure polonico vel theutonico, cum libera venatione omnium ferarum parvarum et magnarium et bestiarum. Cum assensu Ducis Zemomislii nostri generi praedicti. Praesentibus Alberto episc. vladislav., comite Matheo palatino Cujav. comite Woguecht Creibozowych castellano vladislaviensi, comite Przibisslao palatino Svetensi, comite Paulo fratre ejus castellano Svetensi, Comite Trebomislio succamerario cujavien. (Ex libro privilegiorum Capituli Crac.) (Nr. 3)

1282. Nonis Novembr. – Conradus Dux Masoviae et terrae Czirnensis confirmat donationem villae Lyaski penes Wisslam quam fecit nobilis femina Sara filia Marcussii militis, Thomae episcopo plocensi et ecclesiae Plocensi. Praesent. Andrea cancellario, Sensin judice, Nicolao castellano Rokicen. Joanne thesaurario. (Nr. 13)

1281. V. Calend. Januarii in Swecze – Mstiwgius Dux Pomeraniae Thomae Plocensi episcopo donat villas Goroden, Leszczam, Slanzam duplicem cum parte deserta quae Osecht dicitur, ac Serempino altrinsecus fluvium dictum Skrbok

cum piscatura in fluviis Vissla et Slanza, cum his libertatibus quas contulimus villae Preora eidem per nos prius donata. Praesent. Pribisslao palatino, Paulo castellano suecensibus, Nemiro succame= rario, Joanne subpincerna, Dalcone subdapifero suecensibus. (No 15)

1282 in die Francisci Confess. in Sweze — Msciwogius Pomeraniae Dux significat quod decimas de tota terra Samborii Ducis Pome= raniae patrui nostri quas ipse a d. Michaele quondam Cujaviae et Pomeraniae episcopo obtinuerat in commutatione pro castel= lania de Goranchen, restituimus Alberto Cujaviae et Pomeraniae episcopo, castellaniam vero de Goranchen nostro dominio reservamus et dedimus episcopo villam Vyrsino ejusdem cas= tellaniae pro decimis reservatis. Praesent. Thoma episcopo ploczen. Waygolone, Prebislao palatinis Pomeraniae, Paulo castellano suecensi, Suanza castellano slupensi. (No 20)

(Rzyszcz. Cod. T. II Z. II. p. 623)

1303 die S. Blasii — Bernardus vladislaviensis episcopus.

1283 fer. 2a post domin. Invocavit in Cracovia — Lesco dux Cracov. et Sandomir. strenuo militi Nicolao de Bressie „qui in diversis expeditionibus contra Litphanos, Jacphingos, Russos, alios que gentiles et Leonem principem Russiae nostras terras inva= dentem profligare et ad internecionem delere multum juvaret confirmat libertates quas Boleslaus Cracov. et Sandomir. dux patruus noster, patri ejus Jasconi concesserat, ut ei liberum sit in possessionibus suis venari castores, lutras, martires, non dabit podwodas nec cocturas (vecturas?). Praesent. Ze= gota Cracov. Janussio Sandomir. palatinis, Mathia castellano vislic. Benedicto de Bogucice venatore, Samuele de Pisary pincerna Cracov. Zeugno thesaurario nostro. (Ex orig. archivi Regni) (No 28.)

(1285.) V 3dus Januarii, Pontificatus Anno 4o Perusii — Martinus IV papa Joannem Moscari (mutilatae) Archidiaconum Lanciciensem in ecclesia gnesn. nominat collectorem denarii beati Petri sive census Romanae ecclesiae in Polonia et Pomerania (No 49)
(toż potwierdza Honorius IV. dat. Tibure V 3dus Julii; Pontificatus Anno 1o.)

1285 Conradus Mazoviensis et Czyrnensis dux significat quod cum saevi gens paganorum patrem nostrum nece flebili peremisset et nos in captivitate vinctos tenebat, cum libertati restituti sumus donamus villam Raphalowo ecclesiae Plocensi et Thomae episcopo plocensi (Nº 55)

1270 in Sandomiria – Boleslaus Dux Cracov. et Sandomir. una cum conjuge Kunegunda Ducissa, ecclesiae S. Trinitatis monasterii ordinis S. Benedicti de Lysecz et Jacobo abbati ipsius confirmat possessiones omnium villarum et liberat a servitiis Powoz, Stroza, Stan, Poradlne, Strose, Targowe, Naraz, a Vaccis, ab ovibus a statione venatorum et aucupum et qui castores venari consueverint in villis Braceovici, Glodno, Cepla, a statione pistorum et braxatorum a Posop, ab omnibus expeditionibus exceptis paganis, ab aedificatione castrorum excepto castro Sandomiriensi, ab omnibus theloneis et judiciis palatinorum et castellanorum. Confirmamus redditus 5 marcarum in Bohna de salis coctura. Praesent. Comes Petrus Castellanus Sandomir. Comes Jacobus castellanus Violit. Comes Mirosslaus pincerna Cracov. Comes Laurentius venator de Klobuczko, Comes Scarbimirus, Comes Posnanus. Datum per manus Martini Clerici. (Nº 60)

1286. IV Calend. Martii in Cracovia. – Lestko Dux Cracov. .... Cum ergo beneficia principum..... (daje potwierdzenie tej samej treści gdzie mówi że) libertates contulit patruus noster Boleslaus pro villa Calvi montis dicta Ossek quam sibi Jacobus abbas dederat... potwierdza preto abbati Rathiboro... item redditus 5 marcarum argenti in salis sparsura vel ebullitura apud Bochnam quod pecune apellatur. Praesent Comes Martinus de Begecz, comes Imramus venator Cracoviensis, comes Nicolaus (druk. w Kodexie Rzyszczew. Tom III.)

1319 in die 6. Joannis Bapt. in Cracovia. – Vladislaus Cracoviae Sandomiriae, totius Regni Poloniae Dux ad preces abbatis Stephani

monasterii de Lisecz confirmat transsumpta 2 privilegiorum Boleslai de a. 1270 et Lesthonis de a. 1286 villisque monasterii confert jus theutonicum Srodense. Praesent. Pacoslao castel. Cracov. Navogio palat. Sandomir. Thomislao palat. Cracov. Adam judice Cracov., Petro castellano Sandec. Mstigneo judice Sandec. Spicimiro castellano Vislic. Dobeslao castellano de Malogoscz, Nankero castellano Sirad. Datum per manus M[gri] Francisci Castellani Cracov. (N°. 60) (et N°. 67 idem)

1286 in Crastino Nativitatis B. Mariae V. in Pyzdry. – Praemislaus Dux Poloniae attentis obsequiis d. Philonis sui Capellani et protonotarii maxime quod sibi Principi obtinuerit „dilectam conjugem Richezam ubi in transeundo „maria et flumina ac alia maritima discrimina non „immerito corporis sui et rerum pericula potuit for„midare" eidem confert jure haereditario villam Gdecz Praesent. Comitibus Alberto Krzezonowicz castellano de Cięzyn, Nicolao Subdapifero Calis, Grabcia subthesaurario Curiae Ducalis (ex Archiv. Episc. Posn.) (N°. 69)

1288 in Dlusio Nonas Novembris. – Joannes episcopus Posnan concordat cum Pruthenis villarum suarum apud Bethow ratione decimae: tenebantur solvere de parvo aratro quod Radlo dicitur, 4½ scotos, de magno hoc est Pluzowe 9 scotos in curia episcopi in Vineomonte dandos (N°. 84)

1289. VIII Idus Decembr. – fr. Vernerus Culmensis episcopus mediante Vislao Vladislaviensi episcopo concordat cum Thoma episcopo plocensi qui resignavit de juribus episcopalibus terrae Culmensis pro quo ei fr. Vernerus episc. culmensis dedit villam Orzechowo item 300 mansos in terra Lubaviae dioecesi plocensi contiguos. (N°. 86)

128.. Lesco dux Cracoviae ad petitionem episcopi Cracov. contu=
lit libertatem dimittendi castores in territorio beati Vencesslai
super Vilkam juxta molendinum magnifici Benedicti (Wilga rzeka)
salva libertate viciniae – (Trесi ex Capitulo Crac.) (N° 90)
128.. Lesco przywilej dla gorników bisk. Krak. (Ob. Kodex
Kapit. Krak. pag. 16) (N° 91)
1290 infra Octavas Paschae, apud Gdansk. – Mszczwoguis dux Pomera=
niae significat, „quod cum diabolus discordiam in Pomerania se=
„minasset inter nos et Marchionem, multa mala et damna in nostro
„dominio evenissent theutonicis incolis Pomeraniae Marchioni ad=
„haerentibus et in nostram et in nostrorum baronum ejectionibus
„et nostram mortem et nostrorum conspirantibus, quia castra
„dominii nostri et alias munitiones occupantes plurimos no=
„biles et ignobiles Pomeraniae crudeliter peremerunt, sed tan=
„dem Deo miserante... Marchione una cum ipsis de nostro
„dominio propulsatis, ipsos utpote notatos crimine laesae
„majestatis vita et omnibus bonis... sententialiter abjudi=
„camus, et maxime eos qui aliquid juris dicunt se habuis=
„se in villis Sobkow, Swarosewo, Meszino, Postolowo,
„Skrobotowo et Witomino... d. Episcopi Vladislaviensi – quaestionem ipsam
„volumus non esse admittendam„. Praesent. Swancho palat.
Gdanen. Paulo palat. Swecen. Andrea castellano, Uneslao sub=
camerario, Potira subdapifero gdanen. Johanne de Losala (Nossala)
subpincerna swecen. (N° 93 ex Arch. Capit. Vladisl.)
1290. XVII Cal. Decembr. in Dlusko – Premislaus II dux Polon. confir=
mat locationem oppidi Slupca Johannis episcopi Posnan.
jure theutonico. Praesent. Philone praeposito Santocensi (N° 105)
1291 Idus Novembr. Posnaniae – Berhardus praeceptor domorum
Militiae Templi per Poloniam Sclaviam, Novam terram et ma=
gistri et curiae Quarczanis recognoscit quod bona Militiae
Templi videlicet Tempelberch circa lacum Drawiczko, quae
Praemislaus dux Calis. domui Militiae in subsidium Terrae

Sanctae Jerosolimitanae contulit, recepit a Joanne episcopo Posnan. locanda. Praesent. Alberto magistro curiis in Krona fratre militiae templi (№ 109)

1292 in dominio Cracoviensi ante Myechow. – Wladislaus dux Sandomir. Cuiav. Thomae episcopo ploensi permittit in villa Opogii in terra Cujavien. castrum aedificare. Datum per manus Fulconis cancellarii Cujav. (№ 116)

1295 Nicolaus dux Opaviensis et Capitaneus Cracoviensis. (Kodex Katedr. Krak. str. 136) IV Calend. Aprilis.

(około 1250)
(1294?) s. a. et l. – Samborius Dux Pomeraniae recognoscit: „quod „cum fuissem per violentiam fratris mei Swantopelconis „redactus in exilium" accomodavi 90 marcas argenti a Michae=le episcopo Cujav. et Pomeraniae. In praesentia uxoris meae et filii mei Soboslavi et Canonicorum Vladislav. ecclesiae. (№ 130)

1294 in die b. Viti et Modesti in Slupsk. – Mstivogius dux Pomeraniae villam Rambowo in Pomerania donat epis=copo Posnan. Praesent. Comite Swante palat. Gdanens. Laurentio castellano Slupensi (№ 131) (ostatni Mściwoja)

1295 fer. 4a ante diem Dominicae Resurrectionis in Castro Swecensi – Przemislaus secundus Dux Poloniae et Pome=raniae villam Sobkowo adjudicat Vislao episcopo Vladislav. quoniam invenit proposita esse vera et instrumentis felicis memoriae domini „Mstigii Ducis quondam Po=meraniae, patrui nostri..." approbata. Praesent. Swenza palat. ~~[illegible]~~ Gdanen. (№ 135) (pierwszy Pomorski)

1297 in d. Cathedrae b. Petri, in Kalis. – Wladislaus dominus Regni Polon. Pomeraniae, Lanciciae, Cujaviae et Siradiae dux con=firmat donationem villae Lange in terra Cujav. per Comitem Do=beslaum filium Ceslai de Lapidea Ecclesia, monasterio de Len=da, et incolas absolvit a naraz, ab Opole, a custodia cervi et castorum. (№ 160)

1297. XV. Calend. Julii in Sochaczewo – Boleslaus dux Masoviae et
Czyrnen. villas episcopales et Archidiaconi Czyrnen. liberat a
Stoza, Poradlne, Targowe. Praesent. Imislao castellano
Wisnen. Nemira castellano Czyrnen. (No 161)

1297 in Sochaczew. – Boleslaus dux Mazov. ob remedium ani-
mae fratris sui Conradi donat Joanni episcopo Posnan.
villas Rambowo, Dambrowa Barciconis, Jamno, Gram-
szewo, Chromino. (No 161)

1298 in die b. Joannis Bapt. in Costan. – Henricus Dux Regni Polo-
niae, Pomeraniae, Silesiae et dominus Glogoviae conce-
dit libertates Jacobo archiep. gnesn. Andreae Posnan. Wislao
Vladislav. episcopis videlicet quod in villis eorum nunquam
stationem faciet item nullam exactionem; canonici debent
judicare homines in bonis eorum, si miles aliquis testamento
aliquid ecclesiae donaverit, haec firma remaneant; ex-
communicatos vitabimus, omnes decimas persolvant homines
Poloni, Theutonici vero maldratas per modium et argen-
tum solvant, cancellaria Regni penes episcopatum Posnan.
semper remanebit. (No 168)

1298 Jaroslaus miles ne Krethkow.

1298. XV Calend. Maji Posnaniae. – Statutum Andreae episcopi
Posnan. quod villae episcopales et capitulares tantum perso-
nis capitularibus conferri debent. (No 173)

1298. XVII Calend. Novembr. Posnaniae – Joannes episcopus Posnan.
ad supplicationem comitis Nicolai palatini Calis. erigit
Collegiatam in Gnezina cum 3 canonicis et quarto prae-
lato Praeposito. (No 173)

1299 in crastino b. Dominici Confess. in Plozk. – Boleslaus dux Ma-
zov. et Czirnensis villas suas Rezino, Mlodochowo, Sowoklansczy
dat Johanni episcopo plocen. in commutatione pro villis Dzarnowo,
Lbowo et Minino. Praesent. Crivosando palatino. (p. 181)

in Uniejow —
1299. III Idus Sept. Josephus scholasticus lanciciens. Jacobo secundo archiepisc. gnezn. donat bona Strzelno in territorio Nakel in metis Cujaviae. Praesent. Lupo decano de S. Floriano apud Cracoviam, fr. Paulo Scopolensi episcopo (No. 182)

1300 Kalendas Maii, in Insula S. Mariae. — Nos fr. Henricus episcopus ecclesiae Insulae S. Mariae significat quod Georgius et Rudolphus filii quondam castellani de Wildenburch villam Sobkowo pro debitis cesserunt Vislao episcopo Vladislav. (No. 188)

1301 in vigilia S. Martini conf. apud Uniejow — Jacobus archiep. Gnesn. per commutationem a Ziemakone milite accipit villam Turcowicij in castellania Spicimiriensi pro villa ecclesiae gnesn. Logowo in castellania Juvenis Vladislaviae. Praesent. fr. L(aulo?) Scopolensi episcopo.. (No. 206)

1301 fer. 6a ante Purif. Mariae in Solecz. — Clemens Praepositus domus S. Laurentii prope Kalis ord. S. Benedicti recognoscit villam Glogovia situam esse in dioecesi Posnan. Praesent. Ulrico de Boskowicz Capitaneo Regni Poloniae (No. 208) (Arch. Capituli Posnan)

1301. VIII Idus Junii in Pyzdry — Nicolaus Dux Opaviae Capitaneus Regni Poloniae confirmat donationem villae Witoslawice episcopatus Posnan. (No. 208) (Arch. Capit. Posn.)

(1302) III Nonas Aprilis, Pontificatus Bonifacii VIII anno 8o. — Posonii — fr. Nicolaus Ostiensis et Veletrensis episcopus Apost. Sedis Legatus confirmat donationem villarum Fhokowo, Gmyno, Sankowo, Nysmo, Radzyeowo, Myssewa in provincia Mazoviensi quam fecit Volemarus canonicus Plocensis. (No. 212)

1303 in die conversionis S. Pauli in Brzescz — Tassa dictus de Wissemburch capitaneus Cuiaviae et Pomeraniae confirmat venditionem villae Roskidalmo. (No. 216)

1303 d. 14 Julii Cracoviae — Ulricus de Boskowicz capitaneus Cracov. et Sandomir. (Kodex Kapituły Krak. pag. 145 No. 112)

1303 villae religiosorum fratrum ordinis S. Mariae militiae Templi de Magna villa dioecesis Posnan.: Borissino, Templewald et Langnot. (No. 223)

Tomus V (ab. a. 1306 – 1333. № 1–205)

1306. XVI Calend. Januarii in Gdansk. – Vladislaus Dux terrarum Cracoviae, Sandomir. Pomeran. Cuiav. Lancic. Sirad. verus haeres totius regni Poloniae significat quod d. Vladisl. episcopus Conradus proposuit quaerimoniam contra Petrum de Newemburk filium Swenize palatini Gdanensis pro damnis ecclesiae Vladislav. et compromisit in Wirbentam Cracov. Kelizonem Posnanien. palatinos, Clementem castellanum Sirad. Stanislaum palatinum Cruvic; Petrus vero in Bronisium quondam palatinum Cuiaviae, Bogussam judicem Pomeraniae, ~~Vencestaum~~ Woyslaum castellanum de Puzk, Johannem dictum de Pen, qui omnes d. Petrum pro damnis episcopo dicto in 2000 condemnerunt. Petrus vero statuit fidejussores in 1500 marcis Thorun. et haereditatem suam Srock obligavit, qui fidejussores (inter quos Vislaus castellanus de Puck, Laurentius filius Swenzae et Swenzko filius Laurentii) obligarunt se ad finaliter solvendum in tertio termino. (№ 1) (Rzyszczew. Codex T. II p. 1. p. 175)

1306 in die b. Barnabae, in ecclesia Posnaniensi. – Boguska de Wszemberzecz capitaneus Posnan. significat quod Predvogius canonicus Posnanien. cum fratribus suis Wrokotha, Gothardo, Bartolomeo et Nicolao donavit Andreae episcopo Posnan. duas partes haereditatis Biloko jacentis juxta Kamenkem fluvium qui in Wartham defluit satisfaciendo pro fratre suo Grzegorzandio qui magna damna ecclesiae Posnan. intulit. (№ 5)

1306 in dominica Judicae, in Pyzdry. – Comes Michael palatinus Calisi donat villam Paczkowo ecclesiae cathedr. Posnaniensi. (№ 5)

(bezdnia)
1306, datum in Cracovia. – Albertus advocatus Cracov. recognoscit quod Joannes episcopus Cracov. 30 jugera „tam in rubis, quercetis" apud Swioslaum dictum „Bozey" pro 8 marcis grossorum denariorum emit ... praesent. „domino Petro Mozny domino Frixone de Brimis" (No 10) (Kodex Katedry Krak. p. 146)
1307, pridie Nonas Februarii in Cracovia. – Wladislaus Dux Cracov. Sandomir. Pomeran. Cuiav. Lancit. Sirad. verus haeres totius regni Poloniae in praesentia nostrorum baronum Wirzbetae palatini Cracov. Kelzonis palatini Posnan. Clementis castellani Sirad. obligat Gerwardo episcopo vladislav. haereditatem nostram Przypust in terra ~~Cracov~~ Cuyavien. in 60½ marcis monetae Thorun. ad festum Pentecostes venturum. Praesent. Bernardo quondam castellano Cresvicen. Ubislao castellano Brzesten. Rosdalio succamerario Cuiavien. Datum per manus Joannis subcancellarii Cracovien. (No 14)

(Rzyszcz. Cod. T. II p. I str. 178)

1307 Sexta Idus Maii in Cracovia. – Vladislaus Dux Cuiav. Sandomir. Sirad. comiti Stanislao palatino Cuiaviensi haereditates Bodzanow, Czolpino et Nakonowo in terra Cuiav. donat. (No 17)

(drugi odpis ma rok 1308) (Rzyszcz. II. 1. p. 179)

1307 Septimo Idus Junii in Vislica. – Vladislaus. (Kodex Kapit. Krak. str. 151 No 116) „Nawogio milite nostro de Morawicia." (No 19) (Piekosiński czyta mylnie: de Mazowicia)
1308 in die b. Martini, Posnaniae. – Andreas episcopus Posnan. renovat constitutionem praedecessoris sui ol. Joannis de non concedendis amplius gratialibus praebendis. (No 23)
1308 III Idus Februar. – Henricus haeres Regni Poloniae Dux Silesiae confirmat commutationem inter Andream episcopum Posnan. qui villam ecclesiasticam Popowo prope Szamotuły dedit Dobrogostio Thomislai haeredi de Szamotuły pro villa ejus Gradowice (proxima Wielichowo et Lubnicza villis episcopi Posnan.) – Praesent. Dobrogostio palatino, Wschiscone judice Posnan. Petrcone judice Gnesn. Przedbelchone de Spławie, Krzwosandiwogio de Słocznicz (No 27)

1308 in die B. Vincentii, Goriciae. – Fridericus episcopus Lubucensis recognoscit quod in villis Drenow, Tamondorf, Reczza, Klewe, Korczyzowo, Trebechow, Rademikal, Schoberk, Skorin, Czygauis, Budechow, Lenda, Drewicz, Bitemoz, Dobgriwe, Glambog, Tremesborn, Szruga, jurisdictionem non habeat, sed episcopus posnaniensis tanquam in sua dioecesi. (No 27)

1308. IV Calendas Julii, Cracoviae. – Vladislaus Dux Cracov. Sandomir. coenobiis de Andreow, de Wachock, de Coprivnica de Szczyrzyc ordinis Cisterciensis. confert facultatem locandi villas jure theutonico quorum incolas liberat ab jurisdictione castellanorum etc. Praesent. Nicolao palatino, Lacoslao judice cracov. Alberto palatino, Smilone judice sandomir. Petro castellano de Malogoscz. Datum per manus Clementis Cancellarii Cracov. (Ex archiv. monast. Koprzywnic.) (No 28)

1308 infra Octavas S. Trinitatis, apud Cracoviam. – Vladislaus Dux Cracov. etc. significat quod Gervardus episcopus vladislavien. 40 marcas et 40 monetae Thorunensis dedit pro nostris necessitatibus pro quibus ei obligamus Pripust haereditatem in terra Cujavien. circa Wislam in 60 marcis thorunen., insuper villas nostras Plowcze alio nomine Blevo et Poliwowo in districtu Radziejovien. obligamus ad fest. S. Trinit. Praesent. Prandota castel. sandomir. Stanislao palat. Cujav. Nicolao Praeposito Vslic. Stanislao Praeposito Crusvic. Michaele archidiacono vladislav. Datum per manus Joannis subcancellarii Cracov. (No 33) (Rzyszcz. I. I. p. 185)

(1309.) XIII. Calend. Julii: Pontificatus Clementis V. anno 5o. Posonii. – Fr. Gentilis tit. S. Martini in montibus presbyter Cardinalis Apostol. Sedis Legatus episcopo Vladislaviensi mandat ut quodsi per Vladislavum Ducem Joannes episcopus cracov. captus, libertati fuerit restitutus, ut interdictum per nos in ipsius terris positum relaxetis, si non ut Ducem cum complicibus excommunicatos denuntietis. (No 37)

1310 (Kodex dyplom. Katedry Krak. pag. 152 № 117 „Datum per manus domini Jaroslai custodis et cancellarii nostri Cracov." – Piekosiński czyta może mylnie Jarostu.) (№ 46)

1311 in Glowna – Albertus haeres de Krosna filius quondam Nicolai palatini Caliss. villam suam Zabikowo obligatam tradit Andreae episcopo ~~[illegible]~~ Posnan. (№ 60)

1312. XV Calend. Julii apud Ploczke. – Joannes episc. ploceusis concordat cum Carolo de Treveris magistro generali hospitalis S. Mariae domus Theutonic. ratione 200 mansuum ad castrum Kxenithe in territorio Michaloviensi pertinentium. (№ 63)

1312 IV Idus septembris apud castrum S. Mariae ~~in vigilia S. Martini episc. et confess. (apud Brest.)~~ – Carolus de Treveris magister generalis Theuton. significat quod Joanni episcopo plocensi pro villis ejus Gordin, Slanza, ac Pomra in Pomerania sitis per commutationem dedit villam Berenvalde vulgariter Mezwęz in dioecesi Culmensi (niedaleko zamku Ragnety) (№ 67)

1312 in die S. Joannis evang. in Witemsdorff. – Vlodimirus (Waldemar) et Joannes marchiones Brandeburgenses recognoscunt quod (apud) episcopum Posnaniensem decimas circa novum Kalisz, Tempelburch, Arneskron, Walkenborch (Falkenb.) et in villis inter Notecz et Drawam et inter Notecz et Kuddam fluvios sub posnaniensi dioecesi emissent, pro quibus eidem episcopo 50 marcas brandeburg. in Arneswald Caminensis dioecesis assignavit. (№ 69)

+ 1313 pridie Calendis Martii (apud Zerlew) Jacobus canonicus Cracov. et plebanus de (Cr.)Gokrsko filius quondam comitis Stanislai haeredis de Brzezno villam Roskidalino quam pater ejus minus juste possidebat restituit Gerwardo episcopo vladislav. et promittit pro fratribus suis et noverca. Episcopus vladislaviensis autem solvit de excommunicatione patrem ejus mortuum et in ecclesia sepeliri permittit. Praesent. (fratre) Dominico episcopo (methelensi) (Nicopolensi); Michaele praeposito Crusvicien. Joanne archidiacono Stolpensi, Theodorico archidiacono crusvicien. Joanne plebano de Grozna. (№ 71)

(obacz 1318)

(Dzyszez I. I. p. 191)

1313 fer. 2a infra Octavas Assumptionis S. Mariae, Vladislaviae. – (Dyszy II. 1. p. 192)
Lesco ac Premislaus duces Cuiaviae et domini Vladislaviae juvenes
recognoscunt quod Philippus filius Miroslai haeres de Lagewniki
agros penes Smuk wielki pratum et villam Parkan obligavit
episcopo Vladislaviensi. (N° 72)

1314 in Octava Beati Petri et Pauli Apost. apud Visliciam. – Vladislaus (Dyszy II. 1. p. 193)
haeres Regni Poloniae, dux Cracov. Sandomir. significat quod Bolis=
lava filia quondam militis Andreae de Kłoky relicta ol. comitis
Stanislai palatini Cujavien. haereditatem Krossino cum eclesia
in terra Cujavien. inter Brzescie et Kowale vendidit Gerwardo
episcopo Cujav. pro 140 marcis gross. Praesent. Przedpelkone
castel. posnan. Jarostio cracovien. Nicolao Lanciciensi [illegible] +
cancellariis canonicis cracoviensibus, Petro capitaneo nostro + (pierwszy ? sta rosta)
Cracoviensi, Navogio succamerario Sandomir. Joanne castella..
no de Brzesco (N° 75)

1314 d. III Idus Januarii, in Stupca. – Vladislaus haeres Regni Polo=
niae Andreae episcopo Posnan. et ejus successoribus confert
jus cudendi monetae sive denarios in Slupca, juxta quali=
tatem monetae Regni Poloniae. (N° 76)

1314 fer. 3a post domin. Reminiscere in Kozlow. – Simon custos eclesiae
cathedr. Posnan. filius Comitis Nicolai dicti Czapla, haereditatem
Czapliczą resignat eclesiae majori in Posnania. Praesent. Do= +
narato episcopo Posnan. Gerlibo scholastico Gnesnen.

1314. IV. Nonas Octobr. in Cracovia. (Kodex Kapit. Krak. p. 152 Alber=
tus ad suae dignitatis" (Piekosinski ma: dignatis) – per „veridi=
corum" discretionem (N° 77)

1315 d. Conversionis S. Pauli Sandomiriae – wladislaus Dei gratia
Dux „terrarum Regni Poloniae, Cracoviae"…. sylvam … inci=
piendo a castro dicto Pestkenstein …. „cum omnibus iuribus, [illegible]
solutionibus, proventibus et fructibus … quae locabitur in sylva
praenotata. Factor (Piekosinski ma Rector) vero locationis …. consve=
verint et conturbare. (Kodex dyplomat. Małopolski str. 179)
Ex originali in Archivo Wielopolskiero in Pieskowa Skała. (N° 80)

1316. VI Idus Julii, in Plock. – Florianus episcopus Plocensis significat quod cum Vladislao Duce Cracov. voluit ordinationem facere in colloquio in Zarnowo prius celebrato, sed postea illam fecit cum Ducissa Anastasia et filiis suis Wladislao et Boleslao Ducibus Dobrinensibus super solutione decimarum in terra Dobrinensi de villis iure theutonico locatis videlicet quod de quolibet manso theutonico locato annis singulis nomine decimae i fertonem monetae Thorun. solvere debent – erant enim propter easdem decimas a praedecessore nostro olim Joanne dicto Abrahae plocensi episcopo excommunicati. (Nº 84)

1316 in Paschae Conductu, apud Brzesce. – Wladislaus Dux Regni Poloniae, Cracoviae significat quod Heustachius et Joannes (cuius uxor Swenthoslava) fratres Dilleviri sortem Jawlowice pro 12 marcis Thorun. vendiderunt comiti Johanni castellano Crusvicien. Praesent. Miklone Cujaviensi, Joanne Lanciciensi palatinis, Golubone brestensi; Bogussio Pomeranis judicibus. Datum per manus Petri scolastici sandomirien. notarii curiae nostrae. (Nº 84)

(Dzyom. I. 1. p. 206)

1316 in dominica Judica in Walewicz – Vladislaus haeres regni Polon libertatem villae Kazonie prope Brest episcopalis ecclesiae Posnaniensis confirmat. (Nº 86.)

1317 fer. septima ante diem Paschae, apud Brzesce. – Vladislaus haeres Regni Poloniae confirmat emptionem 3½ mansorum in haereditate Gosliny per Cunko civem de Brzescie apud Janussium de Cyrnicz. Testes Michael palatinus, comes Schs capitaneus, Rozdal subcamerarius cujavienses. (Nº 87) Datum per Sbigneum vicecancellarium Cracov.

1318 ipso die dominico Pentecostes in Wladislavia. – Johannes palatinus, Beszeidovic Bogussius castellanus de Bydgost significant quod Praemislius Dux Cujaviae dominus de Wyssogrod taliter cum fratre suo Lestkone duce Cujaviae domino de Wladislavia ordinationem fecerit de mutua inter ipsos successione, si aliquis eorum sine liberis decederit. (Nº 99)

(Lelewel: Poczatk. prawod. polsk p. 215)

1318 in vigilia S. Joannis Bapt. apud Sulejow. – Wladislaus dux cracov. (Rzyszcz. I. 1 p. 213)
significat quod olim Stanislaus dictus Syrzik filius quondam Sventos=
lai de Breze, miles, haereditatem suam Roskidalno in terra (daty 1313)
Cujaviae super Wislam vendidit Johanni dicto Rihalicz civi de Brest
qui vero eandem Gervardo episcopo Wladislav. vendidit; nunc vero idem
episcopus ad preces comitum Thomislai cracov. Nawoji sandomir.
et Clementis siradien. palatinorum, filiis dicti olim Stanislai Syrzik
et ejus uxoris Margarethae, videlicet: Jacobo canonico cracov.
Petro, Sventosla[illegible] Dominico et Francisco item filiabus: Elisabeth
uxori Thomislai palatini praedicti, Dirzkae relictae olim Pred=
slai 40 marc. gros. prag. addit pro eadem villa Roskidalno.
Praesent. Magistro Francisco cracoviensi, Nankero Siradien. Jomore
cujavien. cancellariis; datum per Zbigneum vicecancel. crac. (No 100)

1318 in Juveni Wladislavia. – Lesko dux Cujaviae et dominus Juvenis
Wladislaviae permittit Gervardo episcopo Wladislav. extruere
castrum in villa Slawsko in territorio Wladislav. (No 100 bis)

1320 Pridie Nonas Martii in Brest. – Domaratus episc. Posnan. et Nicolaus
Gneznen. decanus judices apostolici ~~pro~~ sententiam ferunt in causa
quia olim Vislaus episcopus Wladislav. Rudolpho, Henrico, Joanni
et aliis fratribus Begardis qui se dicunt Heremitas dedit
locum ecclesiam, cellam seu coenobium S. Crucis in fundo de
Slothoria, cum conditione, ut si dicti fratres non possent in
eodem loco remanere, locus ille ad Ecclesiam Wladislaviensem
revertatur. Nunc Clemens papa ordinem seu sectam illorum
cassavit. – Ergo fratres Begardi ~~pro~~ reddunt Gervardo episcopo Wladislav.
locum in Slothoria cum ecclesia, cum ligno S. Crucis in argento recon=
dito, cum ornamentis altarium. (No 110) (Ta Złotoria leżąca
in Culmensi dioecesi należała do Biskupa Kujawsk.)

1320. VI Calend. Septembr. in Brzeszczie. – Janislaus archiepiscopus (Rzyszcz. I. 1. p. 224)
Gneznen. „capitaneus Regni Poloniae" significat quod Nassagneus
judex Cujaviae et Albertus dictus Zydowo nomine Przibislai Troiano=
wicz castellani de Cowale et Nicolai dicti Dlugosz confidejussoris
ejus, haereditatem Korczali ejusdem Przibislai tradiderunt Gervardo

episcopo Cujav. pro 150 marc. debiti. Praesent. Joanne palatino
Ubislao castellano, Rozdalio subcamerario Brestensi. (No. 114)

(Rzyszcz. I. 1. p. 225) 1320 in octava b. Martini Confess. Domaratus episc. Posnan.

1321 Avinioni. Calend. Septembris, Pontificatus anno 11o. – Joannes Papa
significat ad petitionem ~~quod inter~~ Mathiae episcop. Wladislav. quod in causa
super limitibus dioecesis Wladislav. et Posnan. per Janislaum
archiep. gnesn. et Domaratum episcop. posnan. arbitros fuit
sententia lata in causa quam olim Gerwardus episcopus wladisl. mo-
vebat videlicet: A. 1321. III Nonas Septembr. in Rawa (Masoviae) Gnesnens. dioc.
fuit sententia lata inter Gerwardum episc. [illegible] Wladislav. et
Florianum episc. plocens. quod termini villarum jacentium in
Parochiis ecclesiae seu Hospitalis S. Gothardi (ordinis Fratrum Cisterciensium) et ecclesiae de Bo-
browniki ac ecclesiae de Przypust quarum villarum nomi-
na sunt haec: Zarzeczewicze, Crampa, Crovecino, Lewicze,
Olesno, Ostrowite et Radomicze item villae pertinentes ad eccle-
siam de Bobrowniki: Malesew, Brezno, Pacane; item villae
ad ecclesiam in Przypust pertinentes Ribitwi, Podstola et La-
mnewo (Zamnewo?) versus terram dobrinensem debent esse limes inter
dioecesim wladislav. et plocens. – Causa autem vertebatur ratio-
(Rzyszcz. I. 1. p. 232) ne limitum dioecesis ecclesiarum wladislav. et plocens. qui sunt trans
Vislam versus terram Dobrinensem et super decimis villarum jacen-
tium in vicinio prope eosdem limites quorum villarum nomina:
Hospitale sive ecclesia S. Gothardi ordinis Fratrum Cisterciensium
Susica, Culyno, Cuprzyski, Gazetzeviti, Czeslino, Bogurzewo,
Pabianowicze, Luscowo, Popowo, Lochocyno, Ostrowicze,
Radomite, Witosino, Rachtino, Rasino Jacobi, item Rosegnew,
Storzino Potrasii, Helmnica, Trustino, Vitovo, Carowo, Plusice,
Zadusnice, Cromezino, Chmielino, Campa, Olesno, Malesevo,
Brzezno, Pacane et Bobrowniki; item Ribitwi, Podstola,
et Zamnewo. – Praesent. Joanne cancellario Lancic. (Regis
Poloniae Vladislai), praeposit. S. Michaelis apud Cracoviam.
(No. 121)

Vetera monumenta historica
Hungariam sacram illustrantia

17

Vetera monumenta historica Hungariam sacram illustrantia maximam partem nondum edita ex tabulariis vaticanis deprompta, collecta ac serie chronologica disposita ab Augustino Theiner presbytero congreg. oratorii ... tabulariorum vatican. praefecto. Tomus I ab Honorio papa III usque ad Clementem pp. VI 1216–1352. Romae typis vaticanis apud editorem (Vindobonae ap. Guil. Braumüller) 1859. fol. ft. XLII. 837. ded. Joanni Bapt. S. R. E. tit. S. Crucis in Hierusalem presbytero cardinali Scitovsky de Nagykér archiep. strigon. regni Hung. principi primati S. Sed. Apost. legato nato etc. etc. etc et ejusdem regni sacris antistitibus (tu mowi Theiner że mu bawiący przed 2 laty w Rzymie Augustinus de Roskovany vaciensis episc. podał myśl do tego zbioru i że arcybiskup z duchowieństwem pieniężnie mu dopomogli.) Romae die festo Praesent. B. Mariae 1858. — Praefatio: Regesta papieskie w Watykanie idą od Innocentego III aż do naszych czasów; Regesta Innocentego III wydali w części Stephan. Baluzius (Paris 1682 fol. 2 Vol.) Brequigny et la Porte du Theil (Paris. 1791 fol. 2 Vol.) a w całości J. L. Mignius (Paris 1855. 4º. 4 Vol.) Wiele późniejszych aktów papieskich wydał Raynald (Annales ecclesiast.) częścią całkowicie, częścią w wyjątkach, niektóre zaś mylnie. Tu zaś są: Listy królów i osób znaczniejszych do papieżów, Nadania na odpusty do kościołów i osobom, Prowizyje na beneficya kościelne, Potwierdzenia i nominacyje biskupów, Przywileje konserwatorskie i opiekuńcze dla kościołów i osób, klasztorów, kościołów paraf. szpitali, ich rektorów, biskupów, kapituł, Rachunki z odebranego świętopietrza i składek na Rzym rzucające wielkie światło na topografią kościelną stosunki mennicze i. t. p. — W Węgrzech wyszły różne dzieła objaśniające historyją kościelną: Fejer: Codex diplomaticus Hungariae

ecclesiasticus et civilis. Budae 1829. 8° 11 Vol.; Carol. Pe=
terfy Soc. Jes: Collectio conciliorum Hungariae. Posonii 1741
fol. 2 Vol; Ignatius de Bathian: Leges ecclesiasticae Hun=
gariae. Albae Carolinae 1785. fol. 3 Vol; Georg Pray: Specimen
hierarchiae hungaricae Posonii 1776. 8° 3 Vol; Nicol. Smith:
Archiepiscopi strigonienses compendio dati. Tyrnaviae 1758
8° 2 Vol. Nicol. Smith: Episcopi Agrienses fide diplomatum
concinnati. Tyrnaviae 1768. 8° 3 Vol; Michael a Sanctissi=
ma Trinitate: Origo et series archipraesulum Colocensi=
um et Bacsiensium. Budae 1746. 4° 1 Vol.; Laurent.
Karoly: Speculum Jauriensis ecclesiae. Jaurini 1747.
fol. 1 Vol; Joan. Innocent. Desericzky: Historia episcopa=
tus, dioecesis et civitatis Vaciensis accedit Vaciensium
episcoporum cathalogus. Pestini 1763 fol; Joseph. Koller:
Historia episcopatus Quinque-Ecclesiarum. Posonii
1782. 4° 3 Vol; Anton. Ganoczy: Episcopi Varadienses
fide diplomatum concinnati. Viennae 1776. 4° 2 Vol.;
Balthas. Adam. Kercselich de Corbavia: Historia cathe=
dralis ecclesiae Zagrabiensis. Zagrabiae fol. Tom I
Pars I; Joannes Roka: Historia episcopatus Vespri=
miensis ; Stephan. Katona: Historia metropolitanae
Colocensis. Pestini 1800. 4° 2 Vol.; Josephus Benko: Mil=
Kovia sive explanatio antiqui episcopatus Milko=
viensis per Transilvaniam olim exporrecti. Viennae
1781. 8° 2 Vol; J. Fuchshoffer: Monasteriologia Hunga=
riae secundis curis edita a Mauro Czinar O. S. Bened. —
Sebast. Pauli: Codice diplomatico del sagro militare ordine
Gerolimitano di Malta. Lucca 1737. fol. T. II

(1214) Andreas II rex Hungariae, Dalmatiae, Croatiae, Ra:
mae, Serviae, Galiciae, Lodomeriae, Innocentium III de
vocatione Colomanni filii sui ad regnum Galiciae edo:
cet et illum in regem Galiciae coronari expetit. No 1 pag 1-2.
(Druk w Naruszewicz T. IV p. 183. Katona Histor. V. p. 209. Fejer
Codex III. 1 p. 163. Raynald T. XIII ad a. 1219.)

(1217 d. 30 Januar.) Laterani III Cal. Febr. Pontif. Ao 1o – Honorius
III Andreae II regi Hungar. ut consilium captum terram
sanctam liberandi quam primum perficiat. Quia vero
universitas Latinorum in Graecia commorantium
ad Andream II nuntios misit, illum vel Comitem Anti:
siodorensem socerum ejus in imperatorem Constantino:
politanum electurum, ergo ei papa gratulatur, mittit
que ad eum H. Hostiensem episcopum apost. sedis legatum
No 5. p. 4.

(1217 d. 11 Febr.) Laterani III Idus Febr. Pontif. Ao 1. Hono:
rius III Andreae II regi Hung. „dispositionem quam
„de terra sua fecisti, Regnum Ungariae primogenito tuo
„Belae, Regnum vero Galitiae Colomanno relinquens
„et eorum alterutri vel utrique sine liberis decedenti,
„Andream instituens successorem... confirmamus."
– No 6 p. 5.

(1217 d. 28 Julii) Ferentini V Calend. Augusti. Pontif. Ao 2o Ho:
norius III Andreae II regi Hung. nuntiat quod perfidus
Theodorus (Lascaris?) cepit P. imperatorem constantinop.
et J. tit. S. Praxedis presbyt. cardinal. apost. sedis legatum
et exhortat ut ad eos liberandum („ne dictus imperator
„qui tibi tam propinquo vinculo est conjunctus.. detineatur)
nuntios mittat. No 14. p. 8.

tenimenta = μετόχια

(1218 d. 16 Maji) Romae XVII Cal. Junii Pontif. Ao 2o – Honorius III
Jolentae Hungariae reginae confirmat donationem factam ab Andrea
II Hung. rege qui profecturus ad terrae S. subsidium ordinavit ut si
eum in peregrinatione mori contingat Jolenta nomine donationis
propter nuptias 8000 marc. arg. assecuratas habeat super sales qui per
morissum descendunt, super proventum saracenorum de Pesth et super comitatum de Budric.
No 22 pag. 13.

1217 Andreas II rex Hung. fratribus domus hospitalis S. Joannis Bapt. de Jerusalem (byli to kawalerowie maltańscy – a domus hospitalis S. Mariae theutonicorum in Jerusalem krzyżacy niemieccy) qui nobiscum in partibus Syriae, in Acchone, Chrato et Margato militabant contra Amalechitas certos proventus super sale inscribit. Datum ~~apud Acre~~ 1217 Regni nostri Anno 13º (przy tem przywileju jak świadczy podpis notarialny appud Licon d. 27 Oct. 1266 była pieczęć bulla aurea pendens in serico rubeo; na niej z jednej strony król siedzący w koronie trzymający w jednej ręce berło w drugiej jabłko z napisem do koła: + Andreas. di. gra. vngie. dalm. chöe. rame. svie. galic. lodomeri. q. rex – z drugiej strony „patebat figura ad „modum scuti ad fascias et in tribus ex fasciis appare„bant figurae binae ad modum leonunculorum „respicientium unum alterum, parvo scutulo me„diante, in quibus et in fascia inferiori appare„bat imago quasi parvi leonis aspicientis retro „se, talibus litteris circumscripta: + sigillum. se„cundi. andree. tercii. bele. regis. filii – Obacz: Sebast. Pauli: Codice diplomatico del sagro militare ordine gerolomitano di Malta. Lucca 1737 fol. Tom I p. 110.) Nº 23. pag. 14–15. (wielkim mistrzem gdy ~~Bela~~ Andrzej II był w Jeruzalimie kawalerów maltańskich: Guarinus de Monteacuto magister domus hospitalis S. Joan. Bapt.

(1218?)
(1219) Andreas II rex Hung. Honorium III edocet de suo ex terra sancta reditu – pisze iż dla niespokoju w Węgrzech zmuszony był wrócić; że Leo rex Armenorum dał córkę za jego syna (Andrzeja?) z prawem odziedziczenia Armenii (które małżeństwo potwierdził Honorius III Laterani 3º nonas Mart. Pontif. Aº 3º) – że „filiam Comnini Theodori Lascari filio nostro (t. j. Beli) duximus in uxorem" – że córkę swą (Marię) wydał ~~za~~ Azeno Bulgariae imperatori za żonę – że syna swego (Andrzeja) puerum posyła do Armenii – że Sultanus Iconiae posyłał do niego prosząc go o jaką córkę swą lub krewną „cognatam" za żonę obiecując przyjąć chrześciaństwo i że Andrzej II ponieważ wszystkie córki ma zamężne, obiecał mu dać „unam ex nostris neptibus" za żonę (Nº 32 p. 20–21 Katona: Arpad. V. p. 303. Pray Annal I p. 214.)

p. 20.
Andrzej II r. 1217 d. 24 Augusti z Spalato wyjechał do ziemi św. powrócił do Węgier 1218 bawiąc na początku roku w Antyochii, Grecyi i Bulgaryi gdzie syna swego swatał. Katona ad a. 1218 – Thomas archidiac. Spalat. cap. 26.

1221 Abbatia Vissegradensis vesprimiensis dioecesis (fundow. przez Andrzeja I około 1050 dla mnichów zakonu S. Bazylego obrządku greckiego – Sławian.) data Latinis monachis remotis ibidem monachis Graecis (Ord. S. Basil.) per regem Andream II (Katona Arpad. V. p. 349)

1221 Honoriusz III posyła swego legata Acontiusza kapelana swego do Bośnii dla wytępienia tamże heretyków Patarenów (Cathari vel Albigenses) którzy r. 1223 mieli nawet w Bośnii swego antypapę Bartholomaeum Carcassonensem (z Hiszpanii) Legat tyle wyjednał iż Książe Bośnii Ninosław wyprzysiągł się herezyi z synem; legat w tym celu sprowadził do Bośnii dominikanów

(1222 d. 28 Maji) Honorius III episcopis (Thomae) agriensi, (Bricio) vaciensi et (Alexandro) varadiensi mandat ut se informent de sponsalibus Belae filii regis Hungar. cum puella impuberi, quia Bela natus Andreae regis Hungar. petit ut ipsi tribuamus recedendi a sponsalibus nam pater ejus per Graeciam transitum faciens dum de partibus transmarinis rediret dedit fidem Laschari quod eum adhuc impuberem illius filiae infra annos nubiles existenti matrimonio copularet. Nunc vero dictus Bela licet in aetate tenella cum puella eadem sponsalia contraxisset cum ad pubertatem pervenerit matrimonio contradicit postulans licentiam ab hujusmodi sponsalibus recedendi et contrahendi cum alia. Datum Alatri V. Cal. Junii. Pontif. Ao. 6o. (No. 67 pag. 33)

1222 Honorius III reginam Hungariae Yoles cum omnibus bonis quae vir ejus Andreas rex Hung. in dotalitium illi concessit, sub protectione sedis Apost. suscipit. Laterani Nonis Julii Pont. Ao. 6o. (No. 71 pag. 35)

1223. M(argareta) quondam imperatrix constantinopolitana cum concessione fratris sui Andreae II regis hung. possidet comitatum Kewe et loca Varod, Perben, Kamanc, Zilzeng cum villis, Soya, Curth et Miriflou in comitatu Bachaiensi (No. 80 p. 39)

(1223) U(grinus) colocensis, D(esiderius) chanadiensis, R(upertus) vesprimiensis, S(tephanus) zagrabiensis, Th(omas) agriensis, B(artholomeus) Quinqueeclesiensis, A(lexander) varadiensis) B(ricius) vaciensis et J. nitriensis episcopi interrogant Honorium III quid faciendum quia Bela rex filius primogenitus Andreae regis Hung. uxorem suam filiam nobilis viri Laschari cum qua postquam ad aetatem legitimam uterque pervenerant per totum bienium et amplius cohabitarat ut maritus et quam Andreas rex in Hungariae reginam coronari et inungi fecit – nunc dimisit. (No. 85 pag. 42. Katona Arpad. V p. 425

List ten pisany w lipcu lub sierpniu 1223 – zawarł zaś Bela z żoną mieszkać 1221 (Katona) – Bela za rozkazem ojca chciał się rozwieść – lecz za radą papieża pogodził się z żoną i uciekł do Austryi do Leopolda 1224.

1198 - 1226 Magister et fratres militiae templi de Ungaria posiadali terram Guzke in Croatia koło zamku Stor i ziemi Modruz et Bozane

1227 Joannes natus nobilis mulieris Margaritae quondam imperatricis constantinopolitanae obiecuje walczyć przeciw heretykom w Bośnii (matka jego po śmierci drugiego męża z Montisferratu żyła w Węgrzech)

1228 Robertus Arhiep. Strigon. donosi papieżowi Grzegorzowi IX iż nobiles gentis Cumanorum baptismi gratiam receperunt et princeps Bortz nomine de terra illorum filium suum ad papam misit. Papież wzywa Belę króla węg. aby dzieło nawrócenia in Cumania et Brodnic dalej popierał: oraz pozwala episcopatum Cumanorum erigere.

1229 Soror regis Ungariae (Andreja II siostra Małgorzata?) acquisivit terram vocatam ulterior Sirmia ubi homines Graecorum ritum tenent - papa Gregorius IX permittit ibidem sedem episcopalem novam erigere.

1227 Theodoricus episcopus Cumanorum (episcopatus Milkoviensis in terra Siculorum sive episcopatus Cumanorum - miasto Milko in Moldavia nad rzeką Milko dzielącą Moldawię od Wołoszczyzny i wpadającą do Seretu - niedaleko leżało miasto Fatros

(1231) Laterani V Nonas Martii Pontif. Aº 4º - Gregorius IX (Roberto) archiepiscopo Strigoniensi ut Sarracenos et Judaeos per subtractionem consortii cum Christianis et Christianos per censuras ecclesiasticas ab eodem consortio coerceat quia infideles Saraceni emunt mancipia christiana, christianorum mulieribus commiscentur et quia in Toletano concilio statutum est ne Judaei publicis officiis praeferantur, in regno tamen passim Judaei ac Saraceni publicis officiis praeferuntur. (Nº 168 p. 93-94) Raynald ad a. 1231 Nº 39. Katona Arpad. V. p. 591 ad a. 1231)

Żydzi

1231. Andreas II rex Hungariae, Dalmatiae, Croatiae, Ramae, Serviae, Galiciae, Lodomeriae; Bela primogenitus regis rex gubernator statuum transilvanicarum regni Hungariae, Colomanus (Calolus) Ruthenorum rex ~~[illegible]~~ dux Sclavoniae (odr. 1228) Croatiae atque Dalmatiae

1232 papież wzywa aby episcopi Bulgarorum videlicet Albae et Brandusii aby przyjęli unią

1232 mense decembr. Budae - Jacobus Pecorarius Placentinus electus episcopus praenestinus apostolicae sedis in Hungaria legatus

1233 episcopatus Bosnensis rit. latin. fundowany dawniej należał jako sufragan pod arcybiskupstwo raguzańskie, lecz gdy pierwszy biskup był niedbały i heretyk r. 1232 Jacobus Pecorarius z Placencyi episcopus praenestinus legat pap. złożył go z urzędu i biskupstwo Bośnii pod arcybiskupa Kolocy w Węgrzech poddał.

1233 Kaloiohannes filius quondam Jursar imperatoris constantinopol. dominus ulterioris Sirmii sub corona Hungariae

1233 Nicoslavus (Ninoslavus - Nicolaus) dux de Bosna ejurat haeresim conversus per fratres ord. praedicator. - krewny jego „Urbanus dictus Priesda consanguineus ejus" (Katona - w Theinerze stoi: Ubanus dictus Priesda)

(1233 d. 23 Decembr.) - Laterani X calend. Januarii Pontif. A^o 7°. - Polska
Gregorius IX Colomano Ruthenorum regi duci Sclavoniae et Henrico duci Slesiae ut G(rimislavam?) ducissam sandomiriae viduam et B(oleslaum) filium ejus defendant, quoniam eadem nobilis mulier G(rimislava) vidua ducissa sandomiriae in transmissa petitione monstravit quod nobilis vir C(onrad?) dux Mazoviae et filii ejus, ac quidam alii ejusdem ducissae vasalli cracoviensis diocesis in praesentia archiepiscopi gnezvensis episcoporum cracov. et vratislav. juramento praestito firmarint ut ipsam et B(oleslaum) filium ejus et eorum bona defensantes ab impugnationibus aliorum eam nulla tenus molestarent, postmodum vero dolose simulata pace ad quum invitarunt colloquium ibique ipsam rebus omnibus turpiter spoliatam et inhumaniter gravibus afflictam verberibus arctae custodiae manciparunt, terram igne et desolatione vastaverunt, bona sua quae manus poterant attingere, pecuniam quam eadem ducissa apud quorundam religiosorum loca deposuit, secum asportando. Quia ducissam et ejus filium sub protectione sedis apost. recepimus, rogamus vos ut illam et filium defendatis. (N° 204 pag. 121-122 (I p. 129)

1234 Salomea regina uxor Colomanni regis, nati (Andreae II) regis Ungariae

1234 Crucesignati contra haereticos Sclavoniae in partibus Ungariae ... „in Cumanorum episcopatu quidam populi Walachi existunt etsi christiani, tamen varios ritus habent qui a pseudoepiscopis Graecorum ritum tenentibus ecclesiastica sacramenta recipiunt

1235. d. 16 Decembr. - Grzegorz IX wzywa Belę króla węgier. aby pospieszył na pomoc imperatoris constantinopolitani quem Vatacius et Assanus schismatici cum Grecorum multitudine capta Gallipoli in Constantinopoli obsidebant. - a r. 1236 napomina papież nobilem virum Assanum ut a societate Vatacii excommunicati recedat, a gdy ten nie usłuchał i Assana excomunikowat.

1235 Gregorius IX. Jolantae regina natae regis Hungariae (córka Andrzeja II (zaślub. 1235 Jakubowi Królowi Aragonii) (Knez?)

1236 d. 8 Aug. – Gregorius IX nobilem virum Zibisclaum Kenesium de Woscura natum quondam Stephani bani Bosniae – et nullam Asrelictam quondam St. Bani de Bosna sub protectionem sedis apost. suscipit. (No. 258 et 260 pag. 147)

1236 Asan panuje w Bulgaryi

1237 papież daje przywileje dominikanom (nawracającym węgierskim) in terra Ceurin (Cheurin – Chrysium?)

(Cumani: wołochy) 1237 Relacyja podróży fr. Riccardi (Juliani) ord. praedicat. do Azyi gdzie wynalazł ojczyznę Węgrów (Hungaria magna) koło Alanii, Zichii, Wielkiej Bulgaryi (opis Tartaryi wielkiej) (No. 223 p. 151–153. Katona Arpad. V. p. 787–793. 794) Wracając z tej wyprawy fr. Riccardus czyli raczej Julian przez 15 dni bawił in regno Morduanorum przybywszy tamże rzeką; ci byli poganie: Isti a prophetis suis accipientes, quod esse debent Christiani, miserunt ad ducem Magnae Laudameriae (u Katony: Sandemenriae?) quae est terra Ruthenorum illis vicina, quod eis mitteret sacerdotem, qui illis baptismum conferret; qui respondit non meum est hoi facere sed papae Romani. (Była to expedycya kosztem Króla Beli wysłana dla wyszpiegowania Tatarów

(1237 d. 21 Maji) Viterbii XII Calend. Junii Anno pontif. 11o. – Gregorius IX ad Asanum dominum Blachorum et Bulgarorum qui ecclesiae Romanae se substernebat mittit legatum apostolicum (Salvum de Salvis) episcopum perusinum, ut J. constantinopolitano imperatori opem ferret. (No. 275 p. 155) – Ten legat jechał do Bulgaryj przez Węgry. – Asan car bulgarski który miał za żonę Maryję córkę Andrzeja II Króla węg. obiecywał papieżowi przejście na unię i pomoc cesarzowi łacińskiemu carogrodzkiemu oraz porzucenie spółki Vataka z którym dawniej walczył przeciw Łacinnikom w Carogrodzie. – Lecz przy końcu roku 1237 gdy Asan oblegał zamek Tzuruli przyniesiono mu wiadomość, iż właśnie żona jego Maria, synek jego, i biskup ternowski (Trinobi episcopus) umarli; Asan porzucił więc przyjaźń Rzymu i połączywszy się na nowo z Watakiem rozpoczął wojnę przeciw Łacinnikom w Carogrodzie. Papież w styczniu 1238 ogłosił krucyatę przeciw Asanowi i jego państwu „quae tota haeretica pravitate infecta dicitur" oraz wzywał Belę Króla węgierskiego do wojny przeciw niemu, który się wymawiał bo Asan „ex inclitae recordationis sorore nostra Maria filium habet et haeredem Colomannum

[et Joannem quondam bosnensem episcopum ord. praedicat.

1238. d. VII Idus Junii, datum in Zolum (Altsohl) – Bela rex Hungariae Gregorio IX papa... terras Assani utpote schismatici licet autoritate sedis apostolicae occupare non possumus ob cognationis foedera „Ex inclitae enim recordationis sorore nostra (Maria +1237) filium habet et haeredem (Koloman?) et nostris „jussionibus sic in omnibus est subjectus ut non tam amicus „quam subditus videatur.... Vatacius enim nostram neptem „(t. j. Helenę urodzoną z Maryi) suo filio duxit in uxorem, „et nostrae carissimae consortis reginae Ungariae (Maria „córka Teodora Komnena Laskarysa) frater extitit, tanta nobis „devotione conjunctus, ut et se et sua ad nostrum beneplacitum exhibere sit paratus." (Katona Crpaed. V. pag. 819) (Nº 308 pag. 170. 171) Lecz Assan udobruchał się i pozwolił francuskim krzyżakom idącym na pomoc Balduina cesarza do Carogrodu, przechodu przez Bułgaryą. 1238.

1238 Gregorz IX mianuje episcopum in terra Bosnae quam Colomannus rex Ruthenorum et dux Sclavorum deduxit ad lucem catholicae puritatis – niejakiego fr. Pousa ord. praedic. z obowiązkiem aby nawrócił także terram Cholim (Cholmią?) (Nº 289 p. 163) przed nim był biskupem bośnijskim Jan dominikan niemiec.

1239 Dux Bosnae (Ninoslav?) qui ad catholicam redut unitatem et pro cathedrali ecclesia S. Petri in Bosnae partibus extruenda pecuniam apud fratres ord. praed. deposuerit, iterum in haeresim lapsus est.

1241. d. 10 Febr. Gregorius IX nuntiat Belae regi Hung. quod Vatacius cum terris suis et populis, clericis et ecclesiis unitatem romanae ecclesiae acceperit. (Nº 326 p. 178. Katona Crp. V p. 895.)

1241 d. 18 Maji. Zagabriae XV Calend. Junii. – Bela IV rex Ungariae nuntiat papae Gregorio IX quod nuper circa festum dominicae Resurrectionis exercitus Tartarorum multitudine copiosa regnum Hungariae intravit et universos non habito delectu aetatis vel sexus quos reperire poterant in ore gladii peremerunt, ecclesias incendio prophanarunt. Hoc nuntiat rex per nuntium suum Stephanum vaciensem episcopum (Nº 335 pag. 182) p. 182

1241 d. 16 Junii – Laterani XVI Calend. Julii Pont. Aº 15 – Gregorius IX Colomanno regi et duci Sclavoniae concedit ei et omnibus crucesignatis qui contra Tartaros processerint indulgentiam (Nº 337 pag. 183) Raynald. Nº 19 – Katona Crp. V. p. 32.

1241 Tatary pod dowództwem Bochetor przebywszy rzekę Seret wpadają do Kumanii (Wołoszczyzny)

1241 Nad rzeką Sajo (Slana) na polu zwanem Mohy (które ma za granicę od wschodu rzekę Sajo, od północy Onod, od zachodu Keresztur od południa Bab) zaszła potyczka między Węgrami a Tatarami mongolskiemi ~~[illegible]~~ którėmi Bathi dowodził; Król Bela uciekł, mistrz Templariuszów węgierskich poległ, a Koloman król halicki ciężko ranny cofnął się do Pesztu, z tamtąd do Slawonii gdzie wkrótce 1241 umarł (polscy historycy mylnie piszą † 1225) pochowany w klasztorze dominikanów apud Cesmam (Chasmensis eccles. in dioc. zagrab.) (skutek rany od strzały) (Serbii) (Katona Arpad V. p. 956)

Tatarom r. 1242 żydzi służyli za szpiegów i dostarczali żywności. (Math. Paris. Histor. Angliae pag. 501)

1242 Tatary mongolscy z Węgier wpadają do Bośnii, Raszyi i Bulgaryi pod wodzem Kajdanem i Bathi

1245 d. 13 Julii in concilio Lugdunensi: Innocentius IV papa, Nicolaus patriarcha constantinopolit. Albertus patriarcha antiochenus. Bertoldus patriarcha aquilegiensis, archiepiscopi, episcopi, abbates, magistri generales ord.

1245 papież Innocenty IV z koncylium lugduńskiego posyła do Tartaryi fratrem Laurentium de Portogallo ord. minor. et socios ejus (z niemi był fr. Joannes de Plano Carpio

1245 d. 21 Febr. - Lugduni XII Cal. Aprilis Pontif. Aº 2º. - Innocentius IV Colomanannum Bulgariae imperantem monet, ut adunitatem ecclesiae Romanae redeat et fratribus minoribus ad Tartaros proficiscentibus salvum praebeat conductum. (Nº 365 p. 196)

ten Vatak był podobno zięciem Teodora Laskarisa i zaczął panować 1222 w Grecyi greckiej umarł Watak 30 Octobr. 1255 zostawiwszy z żony Ireny (siostry Maryi węgier.) syna Teodora

1247 d. 30 ~~29~~ Januar. - Lugduni III Calend. Febr. Pontif. Aº 4º - Innocentius IV (Mariam) Hungariae reginam (uxorem Belae IV) monet, ut Vatacium (Graecum) cum gente sua adunitatem cum ecclesia romana sollicitet. (Nº 377 p. 203)

1248 d. 27 Martii. - Innocentius IV episcopo Signiensi scribit ut ei de vita, fama et conversatione nobilis Ninoslai bani de Bossene inquirant. (pokazało się iż był katolikiem i tylko zmuszony potrzebą trzymał się z dyzunitami)

† Ob. tę ustawę w Katona Arpad VI p. 398-401) z r. 1263.

1231. Marpurg oppidum Hassiae

1225 Bartholomaeus episcopus Quinque ecclesiensis zakłada zakon S. Pawła i dla niego pierwszy klasztor S. Jakuba in Patach (a nie w Patak) (Katona Arpad. V. pag. 479) r. 1247 nadaje tenże biskup tymże eremitis in Patach pierwszą ustawę (jest w Katona Arpad VI p. 118) ogólną; a właściwą [illegible] regułę S. Augustyna z dodatkiem niektórych ustaw nadał im Paulus episcopus vesprimensis († 1263 było wtedy już 7 klasztorów - zaczęli się zwać odtąd Paulini eremitae †

1247. IV nonas Junii – Bela IV rex Hung. ~~[illegible]~~ magno praeceptori Rembaldo domorum hospitalis Jerosolimitani in partibus cismarinis donat terram Zeurin usque ad fluvium Olth item totam Cumaniam incipiendo a fluvio Olth et Alpibus Ultrasilvanis (excepta terra Szeneslai Woiavode Olatorum. – Praesentibus Rostislao Mych. duce Galiciae et bano totius Sclavoniae et aliis. № 393 pag. 208–211 Katona Arpad VI pag. 103

(excepta terra Kenezatus (Kniaztwo) Lynioy Woiavodae quam Blakis (Wołochy) relinquimus et

Rostisław Michajłowicz książę halicki ban Slawonii i maczwy od r. 1241 (?) po Kolomanie do r. 1251 r.

1248 Bela IV Hungariae, Dalmatiae, Croatiae, Ramae, Serviae, Galiciae, Lodomeriae, Comaniae, Bulgariaeque rex (pierwszy raz pisze się Królem Bulgaryi) w r. 1250 nieużywał tytułu bulgarskiego już

1261 był on dux Bulgarorum

1251 Stephanus banus totius Sclavoniae (r. pisze się Stephanus filius Borich bani – Katona VI p. 156 mniema że był comes de Brebir; bo r. 1251 wspomniani są: Stipcho et Jakou filii comitis Stephani, Gregorius et Daniel filii Bribigne comitis et Obrad et nepotes ejus filii videlicet comitis Budislavi comites de Breberio – mniema Katona że się zwali Subich) (ob. H. Pez T. I col. 1211 mówi o tym Stephanie że był dux de Agram in Slavonia capitaneus Stephani V regis Slavoniae, i że pojął za żonę Mariam natam Romani regis Russiae (Katona Arpad. VI p. 207) kto to? – iże 1257 pisze się lej dux Zagrabiae banus Sclavoniae r. 1258 ufte pusze z Styrii

Ten Stephanus r. 1254 pisze się banus dux totius Sclavoniae ac capitaneus Stiriae i miłości wlgrau jak świadczą przywileje. Kroni: karz Grenpeik

1206–1211 Boleslaus vaciensis episcopus

(1254 ?...) (d. 16 Sept.) datum in Zoulom XVI Cal. Octobr. – Bela IV Hung. rex Innocentio IV papae de contrahendo inter ejus (papae ?) neptim et suum filium Belam matrimonio scribit, pro qua causa M^rum^ Smaragdum posoniensem praepositum ad papam mittit. (№ 438 p. 229)

1259 datum in Potok – Bela IV rex Hung. Adamo advenae Polono servienti suo pro multis servitiis et pro sanguine suo et membro abscisso ipsius Adam quum fuimus in fuga ante inimicos nostros (Tataros ?) donamus ei terram nostram Therne quae ad castrum nostrum de Sarus adtinebat (Katona Arpad VI p. 279 – Wagner Dipl. Saros p. 284)

1262 Bela IV rex Hung. Maladik Ruteno qui aufugiens a captivitate Tartarorum, nobis 30 marcas auri mutuavit, pro hoc auro donat ei terram Tornouch in Thurucz (Katona Arpad VI p. 347. – Wagner Anal. Scepus. Pars III p. 198)

1262 Maria D. G. Hungariae Regina, Syriae ducissa et Christi famula (matka S. Kunegundy tak się pisała.) (Katona Arpad. VI p. 358)

Kat. 413.
273.

1262 Stephanus junior rex Hungariae dux transilvanus, dominus Cumanorum (privil.) wspomina o carissimum fratrem nostrum Michaelem ducem (był to Bela syn króla Beli IV. r. 1264 pisze się tenże Bela dux Sclavoniae (od tego roku) et Croatiae

1264 nobilis mulier Agna ducissa Galiciae, de Bosna et de Mazo (Mazowa?) domina filia Belae Ungariae regis et mariae reginae (vidua post olim Radizlaum ducem Galiciae cum natis suis Michaele et Bela. (Nº 501 p. 273)

1264 Bela rex Hung. magistro Laurentio judici aulae comiti Musuniensi quaedam bona donat quia ille „ denique „ quum Bulgarorum temeritas tempore guerrae inter nos „ et regem Bohemiae ducem Austriae et Stiriae exor„ tae banatum de Zewrino hostiliter devastassent, &c. Lau„ rentius collato sibi per nos ipso banatu Bulgarorum de„ vicit exercitum ablatis spoliis et praedis, quosdam Bulga„ ros in ripa Danubii suspendi fecit in patibulo." (było to r. 1260) (Katona Arpad VI p. 425)

1267 Bulgarzy wpadają do Serbii i Węgier za Drawą zajmują Janrinum lecz ~~Bela~~ Stefan syn Beli IV poraził ich i podbił odkąd tenże Stefan przyjął tytuł rex Bulgariae (Timon Epitom. chronol. p. 23) podług Katony ta wojna była 1269 w której Stefan zajął Widin. Tiernow.

1267 Statuta Guidonis cardinalis apost. sed. legati clero in Hungariae (2088) (Katona Arpad. VI p. 482–485. Peterffi: Concil. Hung. P. I. p. 88)

1270 Stephanus rex Hungariae, Dalmatiae, Croatiae, Ramae, Serviae, Galiciae, Lodomeriae, Cumaniae, Bulgariaeque rex

1271 d. II Idus Junii Pragae. — Otacharus rex Boemiae, dux Austriae marchio Moraviae cum Stephano V rege Hung. pacem firmat: „ Praedictae paci includimus dominum Wolezlaum ducem Silesiae et suum ducem Henricum ac alios filios suos, d. Chunradum ducem Slesiae cum pueris suis, d. Henricum filium ducis Henrici de Wratislavia, d. Lezkonem et fratrem ejus duces Cujaviae. Nº 529 p. 295–299. — Katona Arpad. VI p. 546–560

birsagium (mulcta judiciaria — biro, hung. judex)

1271. V. nonas Julii. In Castris apud Posonium. – Stephanus V rex Hung. cum Ottaccaro rege Bohemiae pacem firmat. „Item praedictae paci includi volumus.. Philippum Francorum „et Carolum Siciliae reges, Carolum juniorem primogenitum „ipsius regis Caroli generum nostrum, Michaelem Angelum „Palaeologum Imperatorem Graecorum, Andronicum juniorem „imperatorem Graecorum generum nostrum, Bouzlaum „Cracoviae et Sandomiriae, Boizlaum Majoris Poloniae „Henricum Bavariae inclytos duces generos nostros, Be= „lam ducem de Machow et de Bozna fratrem nostrum, „Uroscium regem Serviae et Stephanum filium ejus junio= „rem regem Serviae generum nostrum, Swetizlaum impe= „ratorem Bulgarorum et Leonem generum nostrum Ruthe= „norum ducem (mąż Konstancyi ?), Woitizlaum fratrem ejus= „dem et Wazulem filium Wazule duces Rutenorum aliosque „fideles fautores et familiares nostros." (№ 530 p. 299–304 oraz Ann. 7°)

Regestów z dwóch lat 1248 i 1249 Pontif. A° 6to (Innocentii IV brakuje w Watykanie – Annus 6tus jest w Król. bibl. w Paryżu (Galliarum) Nr. 4039. (Ob. № 389 p. 207)

1217 d. 28 Febr. – Laterani II Calend. Martii Pontif. A° 1°. Honorius III papa archiepiscopis Strigoniensi, colocensi et suffraganeis eorum, abbatibus exemptis, Patriarchis, Archiepiscopis, Episcopis per Hungariam.. In concilio generali fuit ordinatum ut omnes clerici vicesimam ecclesiasticorum proventuum usque ad triennium per manus deputatorum ab apostolica providentia conferant integre in subsidium terrae sanctae, quibusdam religiosis et illis qui assumpto crucis signaculo personaliter sunt profecturi... gdy zaś przeciw tej ustawie wielu mruczało, uchwala papież aby ta vicesima zebrana w dyecezyi i spieniężona oddana została crucesignatis illius dioecesis, który mają te pieniądze zawieźć ultra mare i za wiadomością kardynała legata tamtejszego rozdać między biednych pochodzących z tej samej dyecezyi; zaś z rozdania mają zdać rachunek legatowi et magistris hospitalis et templi. Nakazuje więc arcybiskupom aby tę ustawę publikowano i ową wieczyznę na ręce poborców przez poprzedniego papieża Innocentego ustanowionych składali który mają też polecenie biednym krzyżakom (crucesignatis) niemającym funduszu na wyprawę dawać z niej zapomogę gdy się w podróż wybiorą z owej dyecezyi. (№ 8 pag. 6)

1272 Lika pertinet ad episcopatum nonensem et Corbavia ad archiepis. spalatensem.
1273 Egidius banus de Mačow et Bosna
1278 Mr. Gerardus de Mutina subdiaconus et scriptor Nicolai III papae collector decimae in Hungaria, Polonia et adjacentibus terris pro subsidio terrae sanctae.

1278 d. 22 Sept. Viterbii X Calend. Octob. Pontif. A° 1° – Nicolaus III fr. Philippum episcopum Firmanum apostolicae sedis legatum in Hungariam mittit dla poskromienia wojny i uregulowania duchowieństwa – i poleca go Nobilibus viris ducibus Poloniae (N° 546 p. 329) regi Hungariae, regi Serviae et duci Sclavoniae commendat Philippum episcopum Firmanum apostolicae sedis legatum ad Ungariae, Poloniae, Dalmatiae, Croatiae, Ramae, Serviae, Lodomiriae, Gallitiae et Cumaniae partes (bawił ten legat w Węgrzech 1279, 1280)

1280. XV Calend. Septembr. – Ladislaus rex Hungariae, Serviae, Bulgariae notificat: „tempore sacri concilii per venerabilem patrem d. Philippum D. g. Firmanum episcopum apostolicae sedis legatum in castro budensi devote et solenniter celebrati... nos furore juventutis accensi et quorundam pravorum consiliis depravati et seducti judici et civibus castri budensis dedimus in mandatis ut praelatos regni nostri ad mandatum legati occasione dicti concilii congregatos de castro excluderent nec in dictum castrum permitterent introire et ut eis et familiae eorum victualia et venalia prohiberent (było to r. 1279 w lipcu) tandem paterna mansvetudine ab ipso legato pie informati cupientes excessum nostrum expiari, donamus eidem legato 100 marcas argenti quolibet anno de argentifodina nostra Gyulyuchbana (Gölnicz) vocata circa Scepes percipiendas pro egenis et pauperis distribuendas. (N° 564 p. 347)
(Katona Arpad. VI p. 835)
1275 comes Gahan filius olim comitis Vidonis de Veglia, de Modrus et de Vynodol
Vita B. Margarethae hungarice ed. Pray
1279. III Idus Julii in Castro Budensi Philippus episcopus firmanus confirmat Thimotheo episcopo zagrabiensi donationem comitatus Gersence factam per regem Ladislaum (Lewnie synod wtedy był) (Katona Arpad VI p. 810)

1279 Sanctae constitutiones editae per vener. D. Philippum Firmanum episcopum in Ungaria, Polonia, Dalmatia, Croatia, Rama, Servia, Lodomeria Gallicia ac Cumania Apost. Sedis legatum de consensu archiepiscoporum, episcoporum, praepositorum, plebanorum etc. congregatorum in concilio celebrato in castro Budensi Vesprimiensis diocesis 1279 Indict. VII die 14 Septembr. in quo die terminatum fuit concilium supradictum. (62 §§. między innemi §. 12 De sacrarum imaginum cultu – i inne dotyczące dobrego rządu i obyczajów duchowieństwa) (Raynaldus Edit. Mans. Tom III p. 623–636 ex Mscr. Vaticano) (Ten legat Filip musiał r. 1279 dla gniewu Króla uciec do Polski lecz r. 1280 wrócił do Węgier – r. 1282 bawi w Węgrzech

1280 Ladislaus rex Hungariae ad requisitionem Philippi episcopi Firmani apost. s. legati constitutiones per eum sancitas in regno suo observare promittit. (No 566 p. 348 – Katona Arpad. VI p. 838.

1280 Elisabeth D. G. major regina Ungariae ducissa de Machou et de Bosna (oba te księstwa leżały koło Belgradu) tenutrix comitatuum de Posega et de Valkou, atque provinciae Scypus (żyła 1284 – wdowa po Stefanie V

1288 d. 23 Julii. Reatae X Calend. Augusti, Pontif. A° 1° – Nicolaus IV fr. Marinum et Cyprianum ord. minor mittit ad Urosium regem Sclavorum et cum informatione fidei catholicae (No 581 p. 360)

1288 d. 10 Augusti. Reatae VI Idus August. Pontif. A° 1° – Nicolaus IV per legatos suos fr. Marinum et Cyprianum ord. minor. Helenam reginam Sclavorum monet ut Stefanum et Urosium reges Sclavorum filios suos ad unitatem ecclesiae reducere studeat. (No 580. pag. 359.) Wenzel III p. 318. Kat. 961.

1290 d. 20 Maji. Apud Urbemveterem X Calend. Augusti. Pontif. A° 3° – Nicolaus IV Benevenenutum episcopum Eugubinum apostolicae sedis legatum ad Ungariae, Dalmatiae, Austriae, Stiriae, Carinthie, Cumaniae ac Bosnae partes commendat ducibus Poloniae, Stephano et Brisde banis Bosnae, nobilibus Johanni, Nicolao et Henrico fratribus filiis Henrici banis Sclavoniae, Rodesclavo et Stephano fratribus banis Sclavoniae, Nicolao bano et Paulo dicto Magistro nato quondam Stephani bani Sclavoniae,

nobilibus Johanni et Leonardo comitibus Vegliae, Vinodoli Modrussae et Ganzlo, nobilibus Nicolao et Stephano fratribus filiis quondam Babonicki, nobilibus Paulo bano, Georgio et Maderno fratribus comitibus Almasii, nobili Gregorio nato quondam Gregorii bani Sclavoniae, nobili Rolando Voivodae Ultrasilvano ejusque fratribus – quia Ladislaus III Rex Hung. Christiana religione postposita cum Tartaris, Saracenis, Neugeriis et paganis confoederationem duxerat ineundam et abjecta uxore sua Elisabetha thorum conjugalem fedare praesumpsit. (№ 584 p. 363. – Lecz ta legacya nie przyszła do skutku – bo ten Król Ladysław III majęc dopiero 18 lat, d. 10 lipca 1290 zabity został od Kumana koło zamku Körös-szegh – Temu to legatowi Beneventutowi polecił także papież aby in terra Albabulgarica vocata wypędził biskupa schizmatyka, a Katolicyzm zaprowadził.)

1291 d. 15 Mart. – Apud Urbemveterem Idibus Martii Pontif. A° 4° – Nicolaus IV Stephanum regem Serviae reverentem Romanam ecclesiam una cum regno et omnibus bonis suis sub b. Petri protectionem suscipit (№ 605 p. 375) atque petenti Elenae reginae Serviae permittit, ut fratrem Nicolaum de Vosica ord. fratr. minor. in confessorem sibi eligat (quem sibi regina Elena per nuntium suum Marinum archidiaconum Antibarensem Romam missum – expetivit, atque per quem nuntium regina illa promisit hac estate colloquium habere cum principe Georgio imperatore Bulgarorum ratione reductionis ipsius ad unitatem ecclesiae Romanae). –

poset serbski do Rzymu z unią.

1291 d. 23 Martii. – Nicolaus IV Georgium imperatorem Bulgarorum hortatur ad assumendam unionem cum ecclesia Romana (№ 608 p. 376) item Archiepiscopum Bulgarorum, qui olim coram Michaele Paleologo imperatore Graecorum Constantinopoli residente in palatio de Blachavia vivae vocis oraculo professus erat se papae romano immediate subesse (potem znów odpadł. (№ 609 p. 376)

1291 d. 23 Martii – Nicolaus IV ad petitionem Stephani regis Serviae et Helenae reginae Serviae – qui per nuntium suum Marinum Antibarensem Romam missum denunciaverunt in partibus Bosnae eorum ditioni subjectis multos haereticos esse – permittit duos fratres ordinis fratr. minor. provinciae Sclavoniae eligere qui in iisdem partibus Bosnae inquisitionis officium contra haereticos exerceant. (№ 610 p. 378)

1273 Stephanus banus de Bosna, Joannes banus de Machow
1290 „Rex Ungariae occisus est, cui Juno (Andrzej czyli Andreanus) successit comes de Ast (Este). Item frater regis „Ungariae submersus est; et sic praevaluit iste comes." (Chronologia rerum Boicarum, apud Oefel. T. II p. 339) — „Ladislaus rex Ungariae a quodam Comano occisus est: et „quidam qui dicebat se fratrem suum esse, et potenter vo=„lebat regnare, submersus est." (Australis historiae pars ple=nior, apud Freher T. I pag. 480.) „Andreas D. G. Hung. Dalm. „Croat. Ram. Serv. Gallic. Lodom. Cuman. Bulgariaeque „rex .. ad universorum notitiam volumus pervenire, quod quum „nos Deo propitio, jure et ordine geniturae in solium et gu=„bernaculum regni Hungariae fuissemus sublimati, et „quidam qui se ducem Andream nominabat, adjunctis „sibi perversitatis suae sociis in totius regni nostri prae=„judicium et gravamen contra nostram regiam procedere „niteretur majestatem, habito cum baronibus nostris communi „consilio et tractu M. Georgium filium Simonis deputatis „sibi in socios quibusdam cognatis et amicis ejusdem, ad „insequendum dictum ducem duximus destinandum, qui „se eidem pro fidelitate nobis et coronae regiae ac to=„ti regno nostro debita, viriliter oponere non expavit. „Item castrum nostrum Lotok, nobis nullas praetendendo occa=„siones, sed omnino nostrae se submittendo gratiae, ad „primum mandatum nostrum sine difficultate qualibet „resignavit idem M. Georgius liberaliter et libenter.... „Nos ergo ... attendentes ... pro tot et tantis laudabilibus „et meritoriis obsequiis eidem M. Georgio ... occurrere regio „cum favore .... et specialiter, quia in deferendis legationibus „nostris ad ducem Cracoviae et Sandomiriae (może z powodu „Andreja?) cognatum nostrum carissimum, juxta suae discretio=„nis industriam, super arduissimis nostris et regni nostri nego=„tiis fidelissimos et gratissimos impendit famulatus .... ipsi „M. Georgio ... contulimus villas nostras regales Souvar, Sou=„potok et Delna vocatas in comitatu de Saros ... Datum A. D. 1291 „V Calend. Septembr. Regni nostri Anno 2º." ~~Wa~~ (Wagner Diplom. Saros pag. 304 —

Fejér: Cod. dipl. VI p. 124. – Katona Steph: Historia critica
regum Hungariae stirpis Arpadianae. Tomus VI – Budae 1782.
8o st. 1073. który zbijając Długosza twierdzącego, że król
Władysław III kazał tego Andrzeja koło Chrobrza w Nidzie
utopić i że utopionego w Starym Sączu pochowano d. 18 Novembr.
1290 w kilka dni po utopieniu – Dług: Lib VII p. 856 – dowodzi
że ten Andrzej był tylko samozwańcem – Albowiem król
Władysław III prowadzący rozwiązłe i namiętne życie zgi-
nął 3 miesiące wprzód d. 10 lipca 1290 – wszelako całe to
zdarzenie dotąd nie rozświecone i Długosz może nie źle pisze:
tym bardziej że mamy przywilej: „Andreas D. G. dux totius
Sclavoniae, Dalmatiae et Croatiae... universos populos
„capituli ecclesiae Vesprimensis constitutos in ambitu comi-
„tatus Simeghiensis, Vesprimiensis et Szaladiensis ab
„omni jurisdictione et judicio comitum liberat. Datum
„apud Kedhida circa festum Ascensionis Domini VI
„Calendas Junii 1278" (Schmitth: Episc. Agr. T. I
p. 230. – Katona Arpad T. VI p. 758 który mylnie mniema
że to był Andreas Venetus) Turotz (Chron. L. II cap. 82 p. m. 250)
pisze o Andrzeju Venetus: „Qui Andreas auxilio et consilio
„avunculorum suorum qui erant infinitarum divitia-
„rum, vivente adhuc rege Ladislao in Hungariam
„subintravit, eo quod esset dux qui deberet habere
„portionem in regno regis Andreae, titulo avi sui."
Katona mniema że Andrzej Venetus dopiero po śmierci Andrze-
ja syna Stefana V w r. 1278 przybył do Węgier. – Że ten Andrzej
jeszcze r. 1278 w bitwie pod Ławą (Laa) pomagał bratu swe-
mu Władysławowi III przeciwko Przemysłowi Ottokarowi
(któremu tam pomagali Leo rex Ruthenorum, Poloni,
Misnenses etc.) świadczy historyk Simon de Keza (Edit.
Horany pag. 107) „Haec enim est Ladislai regis victoria
„... In quo quidem exercitu ipso die comes Renoldus fi-
„lius Renoldi banerium regis tenuit viriliter et poten-
„ter de genere Bastech oriundus, adstantes domino
„regi (Władysławowi III) fratres ejusdem Andreas, Salamon,
„Ladislaus et alii regni Hungariae nobiles." –

Kroniki niemieckie wspominają iż król Stefan V umiera=
jąc zostawił 2 synów i córki t.j. Andrzeja i Ladysława
III; Keza wspomina jeszcze oprócz Andrzeja, Ladysława
III także Salamona i drugiego Ladysława; Horneck
wspomina jeszcze syna: Kolomana; a Ritius: Stefana
— Rudolf Habsburgski w liście ad proceres Hungariae
r. 1276 pisanym (Ob: Hergott Tom II P. II p. 482 – Katona
Arpad T. VI p. 712) pisze „inclytos Ladislaum regem Hun=
„gariae et Andream ducem Sclavoniae.. paternis orbatos
„solatiis... amplexu sinuque paterno fovendo assumpsi=
„mus." (tu widocznie mowa o Andrzeju synu Stefana V) Tenże
w liście do jakiegoś księcia pod r. 1278 pisze: „Et licet
„dilectus nobis quondam A. illustris filiae nostrae spon=
„sus, ut dicitur, cursu, proh dolor! nimis praepeti
„vitam transiverit brevis vitae." (Ibid: Cenni II f. 403
– Katona VI. 741 –) co tylko dowodzi, iż Rudolf miał zamiar
swą córkę Klementynę zaślubić Andrzejowi, lecz że na
wieść podobno mylną iż umarł zaślubił ją komu innemu.
Katona (VI p. 1027) mówi o powieści utopienia królewicza
Andrzeja w Długoszu: „Quid igitur, an omnis haec nar=
„ratio commentita? Non omnis; nam aliquod ejus fun=
„damentum vidimus in documentis supra recitatis;
„quae quum brevia Dlugosso viderentur, ea dilatatu=
„rus, veritatem adjunctis perperam et cum injuria
„Ladislai regis asontis corruit. Quod utinam saepius
„iis non eveniat, qui res gestas ultra testimonia ob. Fejer
„volunt amplificare." (Pewnie ten Andrzej umarł przed sro=
gością okrutnego swego brata –) i kto wie czy nie należał do powstania Rolanda syna Marka przeciw królowi?)

1287 [2] Król Węgierski Ladysław III posyła na pomoc Leszkowi
Czarnemu wojska jak o tem świadczą dokumenta. 1) Lestco
dux Cracov. Sand. et Sirad. nobili comiti Georgio „quem nobis
„in subsidium cum aliis illustris rex Hungariae dominus Ladis=
„laus amicus noster miserat.. qui in prelio vulnera pertulit et
adversariis in fugam conversis victoriae nomen obtinuit... donat
villam Welglowa ademptam comiti Ottoni propter crimen laesae ma=
jestatis. Cracoviae in die Cinerum 1287 (Katona VI p. 951). 2) Ladislaus III

rex Hung. Magistro Georgio filio Simeonis qui quum
dux Conradus dominum Lezne k ducem Cracoviae de regno
exclusisset et nos in auxilium ejusdem memoratum M. Geor-
gium cum aulicis et juvenibus nostris destinassemus, ille
Conradum ducem debellavit, paucis fuga evadentibus
Insuper quum novissime gens Tartarica regnum Polo=
niae invasisset et dux Leznek se in terram nostram
recepisset (było to 11 grudn. 1287 gdy Tatarzy pod Noga=
jem i Telebugą dobywali Krakowa) gdy Kunegunda
umknęła do Pienin) ipse M. Georgius ultra mille homines
de Tartaris circa castrum Zandech invasit et ducem
illorum interfecit ... ideo contulimus ipsi villas rega=
les Sowar et Sopotok. Datum A. 1288 (Katona Arpad
VI p. 953–958) 3) Ladislaus III rex Hung. Magistro
Thoma Tolposs dicto servienti Laurentii filii
Laurentii confirmat possessiones Vesveres et Varhegy
ratione meritorum quum dux Conradus terras ducis
Lisznek adiisset, memoratus M. Thomas contra eum
Conradi per nos missus bellavit et quendam Militem
Mikolalis nuncupatum captivum nobis praesentavit
qui a praefato Laurentio cum 2000 se redemit. Da=
tum A. 1288 (Katona Arpad VI p. 960–962 – Wagner:
Dipl. Saros pag. 302)

1290. IV Calend. Augusti Indictione II. – Andreas III rex Hunga=
riae ad preces Andreae filii Polyan de Zepes confirmat
donationem silvae regalis „juxta fluvium Lomnicza quae
fluit de Zemene" in Zepes eidem per felicis recordationis regem
Ladislaum III factam. – Praesentib. Gregorio chanadensi et
Benedicto vesprimiensi aulae dominae reginae consortis nostrae,
cancellario episcopis. (Katona Arpad VI p. 1028. – Z tego widać
że Andrzej III Venetus już w lipcu 1290 panował: r. 1286 był za=
ręczony z Klarą Eufemią córką Alberta hrab. Goritiae, lecz gdy
małżeństwo to nie doszło, pojął Fennam czyli jak na jej pieczęci
stoi Fennenam t. j. Eufemię córkę Ziemomysła czyli Ziemowita
Księcia Kujawskiego czyli Włoctawskiego która po śmierci swego ojca
osierocona bawiła w Węgrzech. – Kronikarz Horneck zowie ją córką
Księcia głogowskiego – po jej śmierci około 1295 pojmuje 1296 Agnieszkę
córkę Alberta arcyksięcia austriack.

1301 d. 13 Maji. Anagniae III Idus Maji Pontif. A° 7° – Bonifacius VIII. Nicolao (Bocasini) Ostiensi et Velletrensi episcopo munus apostolicae sedis legationis in regno Hungariae et in Poloniae, Dalmatiae, Croatiae, Ramae, Serviae, Lodomeriae, Galaciae et Cumaniae partibus concedit. (N° 619 p. 385

1301. Anagniae XV calend. Octobr. Pontif 7° a° – Bonifacius VIII Magistro Bonaiuto de Casentino canonico Aquilegiensi scriptori suo qui collector decimae omnium ecclesiasticorum redditum in lugdunensi concilio pro subsidio terrae sanctae approbatae fuit nominatus per Gregorium X mandat, ut eandem decimam in Regnis Bohemiae, Ungariae, ducatu Poloniae et Moraviae nec non certum censum ecclesiae romanae debitum in Polonia Denarius S. Petri vocatum, deponet et assignet Rogerio et Lapo Spine de Spinis ac Simoni Gerardi de Socie-tate Spinorum de Florentia, Jacobo Gaetano, Joanni Falco-nis et Guidoni Balsano de Societate quae dicitur Benedic-ta de Pisis mercatoribus (N° 620 pag. 386)

1300: Archiepiscopi strigonienses: Lodomerius ab 1279 – 1297, Gregorius 1298 + 7 sept. 1303. Michael (episc zagrab 1295 – 1303) 1303 d. 4 novembr. + in Octobri 1304, Thomas 1304 – ~~Boleslaus + 1330 Chanadinus (Csanad de Telegd)~~ b) Archiepiscopi colocenses: Stephanus 1272 – 1278, Joannes 1278 + 1301 (fautor Wacława) cancellarius, Stephanus 1302 – 1307 (stronnik Karola króla), Vincentius 1307. c) Archiepiscopi spalatenses. d) Episcopi: Agrienses: Lambertus ~~Chanadinus – 1330~~ Nicolaus 1330 1272, Andreas 1275, Martinus 1307 (e) Jaurinenses: Dionisius 1273 – 1281, Andreas 1290 – 1292, Benedictus 1294, Theodorus 1296 – 1304. f) Bosnenses: Thomas 1291, Nicolaus 1305 g) Nitrienses. h) Quinque-ecclesienses, i) Sirmienses, k) Transilvanienses, l) Tsanadienses: Briccius 1273 – 1275, Gregorius 1275 – 1291, Antonius vicecancellarius 1298 – 1306, m) Vacienses: Philippus cancell. 1273, Thomas cancell. 1281 – 1288, Haab 1290, Ladislaus 1291, Haab 1267 – 1305. ~~Laurentius: Rudolphus ord. praed. ab a. 1300~~ n) Varadinenses: Michael 1303 Benedictus 1290, Emericus 1296 – 1305, o) Zagrabienses: S. Augustinus Ga-zottus 1303 – 1304. p) ~~Quinqueecclesienses~~ Henricus, Kesino ab a. 1324 – q) Vesprimenses: Benedictus 1290 – 1308 (r) Scepusienses: 1293 – 1300

1308: Palatini: ~~[illegible]~~ Omodeus, Kopos, Stephanus, Rolandus:
Bani: Ladislaus, Paulus – Vaivoda Nicolaus – Magister tavernicorum Henricus

1308 Jan biskup krak. pomaga partyi Wacława na Król. węg. – a papież Bonifacy VIII protegује na Król. węg. Karola I Roberta, przez legata swego Nicolaum ep. Ostiensem.

1301 d. 8 Novembr. Laterani VI Idus Novembr. Pont. Aº 7º – Bonifacius VIII episcopo cracoviensi mandat quatenus Nicolao episc. ostiensi et Velletrensi apost. sedis legato in Hungaria circa concordiam stabiliendam assistat (Nº 624 p. 390 – gdy się Wacław czeski i Karol Robert Andegaweński, oraz Otto bawarski dobiali o tron)

1302 d. 10 Junii. Anagniae IV Idus Junii – Bonifacius VIII W. regi Bohemiae qui apud papam pro filio suo ~~electo~~ rege Hungariae protectionem apostolicam per nuntium suum magistrum Ulricum de Pabeniz Doct. Decret. Canonic. Prag. depraecabat – nuntiat eidem protectionem apostolicam esse denegatam quia justus haeres regni Hungariae Carolus sit. Caeterum ~~regnum~~ in ~~[illegible]~~ litera tua regem te ~~[illegible]~~ non solum Bohemiae sed et Poloniae scribis temeritate non modica „Regium in ipsa Polonia nomen usurpas te regem Poloniae nominando... ergo „prohibemus ne te ulterius regem Poloniae nomines, sigillum „sub intitulatione Poloniae regni assumas vel utaris as- „sumpto, neque privilegia immunitates, feuda, donationes „... in ipsa Polonia ... concedas... aut tanquam rex Poloniae „quidquam agas. Nos enim tibi paratos offerimus ad manu- „tenendum et conservandum jura, si qua in ipsa Polonia „ostenderis tibi competere legitime coram nobis. (Nº 628 pag. 392–393.)

393.

d. 18 Nov.
1303. (XIV Cal. Decemb. Laterani Pontif. Aº 1º – Benedictus XI Helenam reginam Serviae cum regno sub b. Petri protectionem suscipit, fratri Marino archiepiscopo antibariensi mandat, ut in ecclesiis catholicis parochialibus de Bristonia, de Rudiniko, de Rogosna, de Trepzo et de Grazaniza in regno Serviae constitutis rectores instituat, atque ut in Arbano, Polato, Canavia, Duratio, Cataro, Dulcinio, Suatio, Scodro, Drivasco, Antibaro et quibusdam aliis locis sub dominio Andronici imperatoris Graecorum ac Urosii regis Serviae et fratris ejus S. nec non Elenae matris eorum Reginae Serviae positis clerum catholicum corrigere et reformare possit. (Nº 648. 649. 650 p. 403–409)

d. 23 Dec.
1303.) X Calend. Januarii. Laterani Pontif. Aº 1º – Benedictus XI Urosium regem Serviae qui ad iter salutis redire respirat, monet, ut ad unitatem matris ecclesiae redeat (Nº 653 p. 410)

d. 7 novemb. Burdegalis)
1306 I. VII Idus Novembris (Pontif. A.o 1. – Clemens V Helenam regi-
nam Serviae ad ejus preces cum toto regno sub protectionem
sedis apost. suscipit. (N.o 661 p. 414)
d. 10 Aug.
1307 (VI Idus Augusti. Pictavis Pontif. A.o 2o – Clemens V Gen- (ten Gentilis juz
tilem tit. S. Martini in Montibus presb. Cardinal. aposto- 1317 nie żył)
licae sedis legatum, in regno Hungariae, et in Poloniae,
Dalmatiae, Croatiae, Ramae, Serviae, Lodomeriae, Gali-
ciae, Cumaniaeque partibus nominat. (N.o 664 p. 415-417
było to po śmierci Wacława V króla czesk. i węgier. gdy Otto
bawarski r. 1307 chciał posiąść tron węgierski, a papież
Karola Roberta Andegaweńsk. protegował)
d. 24 Decemb.
1307 f. IX Cal. Januarii, Pictavii Pontif. A.o 3o – Clemens V Urosio
regi Rassiae nuntiat.. quia Suacinensis ecclesia per libe-
ram resignationem fr. Gregorii ord. minor Suacinensis episcopi
dudum vacat ideo fr. Benedictum canonicum Antibarensem
in episcopum Suacinensem consecrari fecit papa, eumque
commendat. (N.o 668 p. 422)
i 1307 Homodeus ~~...~~ de genere Haba palatinus Ungar. Kapos
palatinus cum Beka magistro Tavernicorum reginae (filii
Thomae de genere Borsoe, Matheus Trinze palatinus (Csák de Trentschin)

1314 fr. Gregorius ordinis eremitarum S. Augustini resignat de epis- (Diakovar)
copatu Bosnensi seu de Diako, posteum Guiczardus resignavit, postea
fr. Petrus electus a. 1317. (Kapituła miał in Diaco mieszkającem in dioecesi Quinqueecclesiensi)
1317 Archiepiscopus Strigoniensis habet 6 suffraganeos episcopos:
Jauriensem, ~~...~~ vesprimiensem, quinqueecclesiensem,
agriensem, Vaciensem et Nitrensem. – Archiepiscopus Colo-
censis habet 6 suffraganeos episcopos: Transsilvanum, Vara-
diensem, Canadiensem, Zagrabiensem, Bosnensem et de Kiu
(Sirmiensem) – Archiepiscopus Spalatensis habet 9 suffrag: Traguriensem, Segniensem,
Scardonensem, Farensem, Tinoriensem, Croatensem, Corbaviensem, Nonensem, Sibinicensem
1319 d. 18 Julii: – Avinione XV Cal. Augusti. Pontif. A.o 3o – Joannes XXII
nobilem virum Maladinum Chroatarum et Bosnae comitem alias (Filippus dux
dictum Banum (filium quondam Pauli Bani – którego to Pawła żona Tarenti syn
założyła klasztor dla franciszkanów w Bośni scardonensis dioecesis) Karola II kula
monet ut contra haereticos in terra Bosnensi insurgat (N.o 701 p. 463) wego był affi-
nis Maladini
1320 Chanadinus praepositus ecclesiae Waradiensis cancellarius Caroli regis Hung. bani)
post episcopus Agriensis, nominatur archiepisc. Strigonien. 1330 anno.

1320 d. 2 Febr. – Avinione VI Nonas Julii Pontif. A° 4° – Joannes XXII Wladislao regi Poloniae scribit ut Carolum regem Hungariae schismaticos et infideles in regno Macedoniae quod Carolus suae subdidit ditioni debellantem adjuvet. (N° 714 p. 431 – R. 1320 Karól Król węg. pobił Urosza króla Raszii oraz za pomocą Filipa Księcia Tarentu i Mladina bana Bośnii podbił sobie Macedonów – lecz Mladin wkrótce się królowi sprzeciwił i Macedoni odpadli od Węgier)

1321 d. 2 Octobr. Avinione VI Nonas Octobris Pontif. A° 6° – Joannes XXII post obitum Thomae archiepisc. Strigoniensis + 1321 praefecit Boleslaum scholasticum ecclesiae Cracoviensis in diaconatus ordine constitutum atque in strigoniensem archiepiscopum concorditer electum (N° 719 p. 432) cui Boleslao papa per Berengarium episcopum Portuensem consecrationem impendi jussit 1321 ~~Romae~~ Avinionae atque eidem pallium de corpore b. Petri sumptum concessit. (Ten Bolesław + 1330 po nim został Chanadinus 1330 archiep. strigor.

1322 fratres S. Pauli primi eremitae alias dicti: De sancta Cruce de eremo, ordinis S. Augustini in Hungaria

1323 d. 12 Junii: Avinionae II Idus Junii Pontif. A° 7° – Joannes XXII Orosio regi Serviae qui per litteras et nuntios suos Philippo principi Tarentino filio olim Caroli regis Siciliae expressit se cum clero et toto populo regni Serviae se velle ecclesiae romanae catholicae reintegrari, mittit Bertrandum archiepiscopum Brundisinum, magistrum Bernardum de Parma canonicum Adversanum et Johannem Dominici ord. fratr. praed. lectorem conventus Narbonensis nuntios, qui populo articulos fidei exponant, juramentum ~~[illegible]~~ et abjurationem schismatici erroris recipiant et dictum regem Orosium, quem quondam Orosius Serviae rex pater ejus conjugatus genuit de soluta super defectu natalium dispensent. (N° 746, 747, 748 pag. 488 – 492)

1324 d. 28 Sept. – Avinione IV Cal. Oct. Pontif. A° 9° – Joannes XXII Carolo regi Hungariae ut nobili viro Henrico de Richlitz terram Henrici ducis vratislaviensis barbarorum more invadenti non faveat. (N° 761 p. 498)

1324 d. 14 Novemb. – Avinione XIX Cal. Decemb. Pontif. A° 9° – Joannes XXII Agneti reginae Hungaria (?) ut confessor ei plenam indulgentiam impertiri valeat. (N° 762 p. 498)

198

1325 Elisabeth regina Hungariae uxor Caroli Roberti regis

1327 Comes Salomon de Brasso, Mikth (Borikeli) banus totius Sclavoniae, Thomas woyvoda Transilvanus, Bazaras woyvoda transalpinus

1328 d. 20 Mart. Avinione XIII Cal. April. Pontif. A° 12. — Joannes XXII Carolo regi Hung. quia percepimus quod Johannes rex Bohemiae villam Slaucouiae ejusque fortalitium cum pertinentiis ad Cracoviensem ecclesiam spectantia, nonnullorum seductus consilio ~~[illegible]~~ occupaverat et tibi assignavit: rogamus te ut Slauconiam ecclesiae cracov. restituas (N° 801 pag. 519)

1328 Pascha uxor Joannis palatini reg. hung.

1328 d. 16. Novemb. ~~[illegible]~~ Avinione XVI Cal. Decemb. Pontif. A° 13°. — Joannes XXII fratribus S. Pauli primi eremitae in Hungaria et aliis partibus constitutis regulam S. Augustini concedit. (N° 808 pag. 522)

1329 d. 28 Mart. Avinione V Cal. April. Pontif. A° 13°. — Joannes XXII Johanni regi Bohemiae, Carolo regi Hungar. Wladislao regi Poloniae, ex informatione Johannis episcopi cracov. audivimus quod Joannes rex Bohemiae oppidum Slauouiae cum fortalitio cracov. dioc. ad ecclesiam cracov. pertinens per gentes suas hostiliter occupavit, et illud Carolo regi Hung. tenendum ad certum tempus assignavit, qui per annum et amplius illud per homines suos tenebat et post Wladislao regi Polon. certo modo assignavit, rogamus ergo regem Poloniae ut oppidum Slaucovie, cum fortalitio et villis, ex quibus cantoria ecclesiae cracov. proventus percipere debet, episcopo cracoviensi restituas. (N° 809 p. 523)

1330 fr. Bertrandus episcopus ostiensis apost. sedis legatus in Hungaria

1331 d. 12 Febr. — Joannes XXII ~~[illegible]~~ Wronino de Suadetz canonico ecclesiae S. Martini Scepusiensis dioec. Strigon, Abbati monasterii de Claratumba, Archidiacono majoris et Andreae de Verulis praeposito S. Mariae Cracoviensis ecclesiarum ut eundem Wroninum qui parochialem ecclesiam de Suadetz et praebendam canonicalem in ecclesia sandomiriensi ~~[illegible]~~ possidet, in possessionem canonicatus scepusiensis inducant. (N° 829 pag. 535)

1331 d. 24 Junii. – Joannes XXII devotionem Agnetis reginae Hungariae laudat eandemque rogat ut fratres suos instantia [rox] sociae persvasionis ad ecclesiam inducat. (Nº 843 pag. 544)
– Joannes XXII Elisabethae reginae hung. varia concedit.

1331 quidem exciticii civitatis ad papam pertinentis Anconitanae Tarabocci vulgariter nuncupati rebelles et de haeresi dudum condemnati se ad partes Sclavoniae transtulerunt. (p. 545. Nº 846)

1336 Stephanus banus princeps boznensis

1337 Benedictus XII magistro Galhardo de Carceribus praeposito ecclesiae titulensis colocensis diocesis licentiato in legibus [apostolicae sedis nuntio, ~~[illegible]~~ nominat eos nuntios apostolicos in Hungaria et revocat nuntios Jacobum de Lengres et Jacobum Berengarii (Nº 914 p. 612)

[et magistro Petro Gervasii canonico vivariensi (a w r. 1340 był canonicus aniciensis już – byli oba z Galhardem nunciuszami i kollektorami w Węgrzech jeszcze 1340 – sam ten Piotr mówi iż r. 1337 przybył w Maju z Awinionu do Węgier skąd wyjechał 1342

1337 nobiles viri Budislavus, Gregorius et Paulus comites Corbaviae, Daymo et Bartholomaeus fratres comites Segniae, Maledin Paulus et Georgius comites Clissiae, Paulus comes Esternice, Constantinus comes Cluci, Zrelipcius comes tinniensis in terra Bosniae ubi tunc Stipotius banus Bosnae haereticos fovebat. (Benedictus XII scribit illis ut inquisitoribus haereticae pravitatis contra eundem Stipotium banum Bosnae assistant.) (Nº 925. p. 616)

1337 d. 15 Julii – Avinione Idus Julii Pontific. Aº 3º. – Benedictus XII magnifico Alexandro regi Bulgariae ut ad agnitionem christianae fidei et suscipiendum baptismatis sacramentum veniat (Nº 927 p. 617)

1338 niejaki mąż podrobiwszy sobie fałszywe bulle Jana XXII i Benedykta XII mając kilku wspólników zbierał subsidium pro transmarino passagio w Czechach Polsce i Węgrzech udzielając absolucyje – w końcu przybywszy do wsi Rathe dioc. Nitriens. zmarłu proboszcza tamtejszego Dominika zostawiwszy pieniądze pierścienie et mobilia zebrane; papież Benedykt XII każe więc takich fałszerzy chwytać. (Nº 935 p. 621)

p. 632

1340 d. 28 Febr. — Avinione II Calend. Martii, Pontif. A° 6° — — Innocentius XII nobili viro Stephano bano bosnensi commendatur ut haereticos degentes in principatu bosnensi extirpet; praesertim quum idem Stephanus banus ad Geraldum ministrum generalem ordinis fratrum minorum missum ad ipsum per Carolum regem Hungariae declarasset propositum votum suum ad extirpandum cunctos haereticos in Bosnia degentes dummodo papa et rex Hungariae ipsi assistant propter schismaticos ejus terrae vicinos, quorum auxilium dicti haeretici invocarent si se de Bosnia cognoscerent extirpandos — ergo papa promittit auxilium. (N° 952 pag. 633)

1340. Petrus Gervasii canonicus vivariensis (et aniciensis) prosequendo negotia apostolicae Camerae in Polonia et Hungaria exivit d. 2. Mensis Maji 1338 civitatem Avinionensem et mense Augusto venitusque ad Strigonium et ex post Poloniam; d. 20 Augusti 1339 audito obitu Jacobi Lengres collectoris proventorum camerae Apostolicae qui Quinqueeclesiis mortuus est, et revocato altero collectore Jacobo Berengarii monacho et operario monasterii Grassensis ord. S. Bedict. Carcassonensis dioecesis, [missо per Joannem XXII in Hungariam] venit 1339 Petrus Gervasii ex Polonia in Agriam, ubi in Hungaria colligebat restantias de decima sexennali in Concilio vienensi imposita, collectam pecuniam [1300 flor. auri] autem d. 20 Febr. 1340 cum Tartari intrassent regnum Poloniae et ob hoc regnum Hungariae turbaretur misit ad civitatem Zagrabiensem et ex post Venetias. D. 2 Octobris 1342 reversus est Petrus Gervasii Avinionem postquam prius 266 dies vacavit in Polonia de mandato apostolico ad audiendam et terminandam causam pacis inter regem Poloniae et Magistrum Ord. S. Mariae Theutonicorum — Papa ipsi pro stipendio pro qualibet die assignavit 1½ flor. auri de Florentia (tyle brali kollektorowie) ex collecta. (N° 957 pag. 636)
(Rationes collectoriae Hungariae C. N° 1710)

1340 d. 1 Augusti. Avinione Calend. Augusti Pontif. A° 6° — Benedictus XII Casimiro regi Poloniae petenti per literas auxilium contra Tartaros regnum Poloniae invadere volentes concedit, ut archiepiscopus gneznen. episcopi cracov. vratisl. praedicent verbum crucis cum indulgentiis contra Tartaros (N° 959 pag. 637 — Tejże treści i daty ad Archiepiscop. gnezn. episcopum cracov. et vratislav. N° 960 pag. 638)

1340 d. 17 August. Avinione XVI kal. Septemb. Pontif. Ao. 6o. – Benedictus XII principi Usbeck imperatori Tartarorum ejus uxori Taydolu imperatrici Tartariae partium aquilonarium atque eorum primogenito Thynybeck, qui per nuntios suos nobilem Petranum de Lorto olim dominum de Capha, Albertum ejus socium, catholicos et fr. Heliam de Ungaria ord. fratr. minor. papae narratione explicarunt: quod idem imperator nuntiis apostolicis dudum ad partes Cathayensis imperii missos securum conductum exhibuit, atque Christianis Catholicis Romanae ecclesiae in suis ditionibus degentibus fidem profiteri et ecclesias edificare permittit – eidem imperatori grates redit pro missis enceniis ipsumque ad fidem catholicam suscipiendam invitat (No. 960, 961, 962 pag 638-640)

Eumque hortatur ad componendas dissensiones cum regibus Hungariae et Poloniae (No. 960)

1341 d. 21 Octobr. – Benedictus XII Galhardum de Carceribus praepositum ecclesiae titulensis Colocensis dioecesis in partibus regni Hungariae et Poloniae apostolicae sedis nuntium monet ut ad sedem apostolicam veniat et de commissis sibi per Joannem XXII et Benedictum XII rationem faciat. (No. 967 pag. 643)

piscaria = piscina
tormentare = męczyć
Limitiarchus = [illegible]

1342 d. 6. Febr. – Avinione VIII Cal. Febr. Pontif. Ao. 8o. – Benedictus XII episcopo vratislaviensi, abbati monasterii Ridensis (Ruda?) et decano ecclesiae opoliensis vratislav. dioces. mandat: quia Joannes episcopus cracov. orta dudum materia quaestionis inter praedecessorem ejus bonae memoriae Nankerum vratislaviensem tunc cracoviensem episcopum et Archiepiscopum Strigoniensem ac Prepositum et Capitulum S. Martini in Scepus Strigoniensis dioecesis et nonnullos ecclesiarum rectores ibidem super limitibus Cracovien. et Strigonien dioecesis, jurisdictione spirituali et decimis ibidem, tandem idem Joannes episcopus cracov. Nankero succedens per certos judices per sedem apostolicam deputatos octo annis jam elapsis et amplius sententiam obtinuit pro Cracoviensi ecclesia adversus Archiepiscopum, Praepositum Capitulum et rectores dictos, quae nulla apellatione suspensa transit in rem judicatam. Sed quia episcopus cracov. propter potentiam secularem illarum partium non potest assequi realem exequtionem sententiae ideo papa mandat praedictis judicibus ut apellatione postposita sententiam latam exequi curent (No. 969 pag. 645)

1344 d. 3 Maji. – Avinione V Nonas Maji, Pontif. A.o 2.o – Clemens VI (był Kollektorem Arnaldo de Lacaucina Canonico ecclesiae titulensis colocensis dioecesis in Hungariae et Poloniae regnis apost. sedis nuntio mandat, ut ibidem restantias decimae sexennalis per Clementem V in concilio viennensi in subsidium terrae sanctae convertendae colligat, (No. 1003 pag. 668.) revocato collectore Galhardo de Carceribus praeposito ecclesiae titulensis. qui Galhardus 1344 in episcopum Cenadiensem electus et confirmatus est cum titulo nuntii apost. in Hungaria et Polonia, et a. 1344 in episcopum vesprimiensem translatus.

(był Kollektorem eszcze 1348 i zebrane pieniądze posyłał do Kamery apostol. per Antonium et Guidetum Malabayla fratres cives Astenses) (bankierzy) (pag. 764)

1344 Stephanus banus Boznae cujus gentes per fratres ord. minorum ad fidem catholicam noviter conversae sunt, solvit decimas Laurentio episcopo boznensi; atque Valentino episcopo Dmucarensi cujus totum fere episcopatum infideles occupaverunt excepto loco vocato Almisoium quoad episcopum Dmucarensem pertinet.

1345 Olahi Romani commorantes in partibus Ungariae Transalpinis, Ultraalpinis et Sirmiis cum nobilibus viris in illis partibus commorantibus Alexandra Bassarati, Nicolao principi de Remecha, Ladislao Voyvade de Bivinis, Stanislao de Sypprach, Aprozye Voyvade de Zopus et Nicolao Voyvade de Auginas, Olahis Romanis suscipiunt fidem catholicam romanam ope fratrum ord. minor.

1345 d. 18 Septembr. – Avinione XV Calend. Novembr. Pontif. A.o 4.o – Clemens VI Magistrum Guillelmum de Pusterla praepositum ecclesiae posoniensis strigoniensis dioecesis capellanum suum (był on de Mediolano rodem, r. 1343 będąc kanonikiem w Mediolanie i de Castro Seprio Modoetiae, został 1343 nominowany od papieża praepositus posonien.) apost. sedis nuntium mittit pro pace reconcilianda vel treugis noviter ineundis inter Joannem Boemiae regem et Kasimirum Poloniae regem: quia praedicti reges (inter se bellantes) tantum ad festum b. Martini venturum proxime duraturas treugas inierunt; et quia nunc finis treugarum instat. Si reges novas treugas inire noluerunt permittitur huic nuntio apostolico uti poenis spiritualibus (No. 1046 p. 691) 691.
Pod tąż datą pisał papież i do króla Ludwika węgier: aby do zawarcia owego pokoju pomiędzy królami niniejszowi pomagał; (No. 1049 p. 693) co także znowu V Cal. Novemb. 1345 powtórzył (No. 1051 p. 694)

1345 d. 28 Decembr. – Avinione V Calend. Januarii Pontif. A^o 4° –

Clemens VI Casimiro regi Poloniae commendat Franciscum episcopum tergestinum [apost. sedis nuntios ad Ludovicum regem Hungar. (ratione expeditionis contra Turcas) missos (№ 1059 p. 699) (№ 1016 p. 703 z datą Avinione V Idus Januar. Pontif. A^o 4° to jest r. 1346

[et Bertrandum patriarcham aquilegiensem (r. 1346 został Cardinalis tit. S. Marci i legatem w Neapolu) et mortis Andreae regis Siciliae interfecti]

1346 d. 7 Januarii Avinione. – Clemens VI Stephanum regem Rassiae rogat ut Sergio [catharensi episcopo in perceptione decimarum ex locis: de Canal, Tribunia, Drazaviza, Resson, Budua, Lastua, Prisrem, Novabeida, Trepte, Taneva, Coporich, Plane, Ostacia, Berschova, Rudnich, Lipnich, Chelminia, Save, Mazovia, Golubezi, Albia dicta, Belgard infra regni Rasciae limites constitutis, assistat. (№ 1061 p. 701)

[F + 1348 w Arymie po nim Bartholomeus episc. frater]

viricida = zabojca mężą

Cambellanus = szambelan

1346 d. 22 Maji. – XI Cal. Junii Pontif. A^o 5° Avinione. – Clemens VI Ludovicum regem hung. rogat, ut regem (Kazimirem) Poloniae ad treugas ineundas cum Joanne rego Bohemiae inducat: quia Joannes rex Bohemiae et Carolus primogenitus ejus in praesentia papae constituti et super pace requisiti, se ordinationi papae super reformatione hujusmodi concordiae cum rege Polonorum sub poena 10000 marcarum auri et juramento summiserunt (№ 1077 p. 713)

1347 d. 2 Martii Avinione. – Clemens VI accepta relatione Marci episcopi scutarensis quod Stephanus rex Raciae unionem cum ecclesia romana desideratet affectat: rogat Nicolaum Buche prothojusticiarium regni Raciae, Gregorium Golubie cesarem regni Raciae, Michaelem comitem Catharensem, Marcum Ragassium, Petrum Craumuri comitem Scutarensem, Schagnozare capitaneum Antibarensem et alios proceres regni Rasciae, ut regem dictum Stephanum ad conversionem ad fidem catholicam incitent (№ 1102 pag. 734

1347 Erigitur monasterium frat. ord. minor in Bosnia: in civitate seu Punta Stagnensi

1347 Tedaldus de Faridis fit canonicus zagrabiensis

1348 Galhardus archiepiscopus brundusinus – pobiera pensyją ex vesprimiensi ecclesia.

1348 Galhardus tit. S. Petri advincula presbiter cardinalis przy=
czynił się najwięcej do zabicia Andreja króla neapolitańskiego
1345 przez żonę Joannę (ciekawe tu szczegóły do tej sprawy
pod r. 1346, 1347, 1348 mianowicie pag. 758)

1347 d. 29 martii Avinione IV Nonas Aprilis Pontif. A° 5° – Clemens VI
ad episcopatum Milchoviensem in regno Ungariae in finibus Tar-
tarorum (qui a tempore quo Tartari Ungariam intraverunt
fuit destructus et ecclesia funditus extirpata vacavit) nomi-
nat Thomam de Nympti lectorem ord. eremit. S. Augustini
capelanum regis hung. Ludovici eique committit ut ecclesiam
Milchoviensem instauret. (N° 1107 p. 737.

1351 d. 11 Januar. Avinione III Idus Januarii Pontif. A° 9° – Clemens VI
Ludovicum regem Hungar. rogat, ut moleste non ferat,
quod negotium praepositurae Scepusiensis ecclesiae in qua jus
patronatus asserit se habere, adhuc in Curia romana non=
dum expeditum sit. (N° 1206 pag. 792)

1309 d. 15 Junii fr. Gentilis tit. S. Martini in montibus presbyter
cardinalis apostol. sedis legatus coronavit Carolum Robertum
in Hungariae regem in ecclesia B. Mariae de castro budensi
assistentibus Thoma strigoniensi, Petro spalatensi, Vincentio
colocensi archiepiscopis, Benedicto vesprimiensi, Haab vaciensi,
Emirico varadiensi, Joanne nitriensi, fr. Augustino zagra=
biensi, Ladizlao S. Irenei (Sirmiensi?) Petro Quinqueecclesiensi,
Martino Agriensi, Benedicto chanadiensi et fr. Gregorio
Boznensi episcopis (z rota przysięgi: quae erat lecta latine et in
hungarico exposita: Regnum sibi commissum et jura regalia non
minuere nec alienare sed potius augere et male alienata hactenus
secundum datam sibi gratiam ad jus pristinum revocare – legitimo
conjugio tantum uti) (N° 1256 pag. 821)

1309 Kopacsy palatinus comes Szothmariae

(1309.) VIII Calend. Januarii Pontif Clementis V. A° 5° Posonii – frater Gen=
tilis tit. S. Martini in mont. presb. card ap. sed. legat. processum
facit contra Ladislaum vayvodam transilvanum qui filiam suam Kana
catholicam tradere voluit filio Stephani regis Serviae schismatico
patareno et postmodo tradidit, et qui Coronam sacram regni Hungariae detinet
occupatam et ecclesiae Albensi vel regi Carolo restituere non vult – ideo eum excommunicat (N° 1259
pag. 823.

ten Ladislaus (Laczk) zostawił synów: Andrzeja, Pawła, Michała i Stefana którzy żyli za Króla Ludwika. Z tych Stefan zwany Laczfi t.j. syn Ladysława był r. 1348 Transilvaniae Wajwoda.

R. 1310 tenże Ladislaus (Apor) vojwoda Transilvaniae et comes de Zounok partyzant Ottona bawarskiego, pogodził się z Karolem Królem węgier. i oddał Koronę, toż samo i magister Mathaeus palatinus (Csák de Trentsin)

1318 d. 9 Maji. – Avinione VII Idus Maji Pontif. A^o 2°. – Joannes XXII Filippo regis Siciliae filio principi Tarentino, qui per fr. Petrum de ordine praedicat. confessorem consortis suae missum nuntium suum papae nuntiavit suum propositum persequendi et impugnandi Urosium regem Rasciae graecum schismaticum catholicos persequentem et quod (idem Philippus) ad id propositum Carolum regem Hungariae nepotem suum et nobilem banum Maledinum affinem suum excitare vult – gratulatur. (N° 1263 p. 830)

1318 d. 17 Junii – Avinione XV Calend. Julii Pontif. A^o 2°. – Joannes XXII scribit nobilibus Mentulo Musatio comiti Clissaniae, Andreae Musatio regni Albaniae marescalco, Theodoro Musatio prothosevastoni, Guillelmo Bleniste prothosevastoni, Guillelmo Aranite protholegaturo, Caloiohanni Bleniste comiti, Paulo Materango ceterisque baronibus regni Albaniae, et Bladislao Gonome Diocleae et maritimae Albaniae comiti catholicis, ut in fide ecclesiae catholicae perseverent et quod grave jugum regis Rasciae schismatici saevientis tyranni sub cujus dominatione erant, excuterint. (N° 1264 p. 831)

1346 – Apud Villam Novam Avinionensis diocesis XII Calend. Julii, Pontif. A^o 4°. – Clemens VI Stephano bano principi Rasciensi (Bosniensi ?) commendat fr. Johannem ord. S. Benedicti monasterii Insulae Barbarae Lugdunensis dioces. electum in episcopum dumnensem (in Bosnia) post liberam resignationem Madii episcopi dumnensis; qui episcopatus pertinens ad archiepiscopatum Antibarensem erat. (N° 1265 pag. 831)

1309. Posonii IV Idus novembr. Pontificatus Clementis V anno 4°. Indict VII Constitutiones editae per (fratr.) Gentilem tit. S. Martini in Montibus presb. Card. in rego Hungariae, Poloniae Apost. sedis legatum in praelatorum concilio sancitae. Peterfi: Concil. P. I p. 137. – w wyjątku: Katona Hist. Stirpis miatae I p. 186 w wyjątkach – Fejer Codex VIII. 1 pag. 325 w całości był to drugi synod; bo pierwszy był: Budae III Nonas Decembr. 1308 przez Gentilisa druk w Fejer VIII 1 pag. 270.)

F (rozdziałów 9)

Vetera monumenta historica Hungariam sacram illustrantia maximam partem nondum edita ex tabulariis vaticanis deprompta, collecta ac serie chronologica disposita ab Augustino Theiner presbytero congreg. oratorii .... tabulariorum vatic. praefecto. Tomus II ab Innocentio papa VI usque ad Clementem pp. VII. 1352–1526. Romae typis Vaticanis. 1860 fol. St XXVI (tytuł i index) k. 1. pp. 815. (21 Thlr. 10 Sgr.)

jest tu 884 listów i bull oraz Excerpta ex legationibus Laurentii Card. Campegii et Joannis Ant. Pulleonis baronis Burgii de rebus hungaricis ab a. 1524 usque ad cladem Muhacsiensem 1527 po włosku i Litterae regni Hungariae quae juxta inventarium archivi regni Poloniae in arce Cracoviensi a. 1682 existebant (p. 803–808 z inwentarza warsz. watykańsk.)

1353. Innocentius VI Amando la Causiva providetur de canonicatu et praebenda ecclesiae Scepusiensis Strigoniensis dioc. quae Guillelmus S. Mariae in Cosmedin cardinalis obtinebat et indulgetur ut in Cracoviensi ecclesia scolasteriam et in Cracoviensi, vratislaviensi, gnesnensi ac titulensi ecclesiis canonicatus et praebendas retinere possit. Avinione XII Kalend. Februar. Anno 1º (pag. 6.) (Nº 12)

1353 idem confert Petro de Montilio canonicatum zagrabiensem et quinqueecclesiensem et cantoriam in vesprimensi dioecesi. (Nº 12)

1354. Innocentius VI archiepiscopo gneznensi episcopo cracov. et vratislav. mandat ut contra Tartaros per Hungariam Bohemiam et Poloniam verbum crucis praedicandum curent quoniam Kazimirus rex Poloniae nuper per literas et nuntios papae patefecit quod Tartari et Lithvani regnum Poloniae jam per tres annos invaserunt et invadere curant. Avinione VI Idus Novembr. Pontif. Aº 2º (p. 10) (Nº 18)

1362. d. 5 Decembr. Urbanus V hortatur Ludovicum regem Hungariae ut Petrum regem Cipri coadjuvet (p. 58) Nº 105

1364. Urbanus V excommunicat Cazaros, Patarenos, Pauperes de Lugduno, Arnaldistas, Speronistas, Passaginos et Fraticellos et alios haereticos (p. 67) (Nº 127)

1365 Urbanus V Ludovico regi Hungariae scribit quod fama pervenit, quod Kazimirus rex Poloniae avunculus suus qui Adelaydem reginam Poloniae a suo rejecit consortio super quo

illa regina contra regem in Curia romana justitiam prosequitur et quod idem Kazimirus asserendo pro se in hujusmodi causa in Curia Romana diffinitivam fore sententiam promulgatam et certam dispensationem a sede apostolica obtinuisse quod cum alia contrahere possit matrimonium. Quia vero praemissa omni carent veritate et quia idem Cazimirus cum quadam alia etiam consangvinea matrimonium de facto contraxit: ideo nos tam horrendum facinus tolerare nequeuntes dictum regem per nostras litteras monemus ut superinductam dimittere et Adelaydem ad cohhabitationem recipere non postponat: alioquin sciat nos commisisse Egidio tit. S. Martini in montibus presbitero cardinali coram quo dicta causa pendet ut super hujusmodi novo regis excessu contra ipsum procedat. Quare Ludovicum regem rogamus quatenus Cazimirum induat ut tam grave scelus studeat emendare Adelaydam recipiendo. Avinione III Cal. Octobr. Anno 3º. (p. 72) nº 135

Podobny list pisał papież do Elżbiety królowej węgierskiej siostry Kazmierza Wielk.

1366 Urbanus V Ludovico regi Hung. Arnoldum de Caucina Scholasticum ecclesiae cracov. nuntium apostol. qui in in regno Hungariae erit pro tempore, commendat. Avinione III Idus Junii, Pontif. Aº 4º. (p. 72) (nº 136)

1366. Urbanus V Ludovico regii Hungariae petenti ut papa occasione causae matrimonialis quam Adleydis regina Poloniae prout consors movet contra regem in Curia Romana non permittat Cazimirum citari in audientia publica nec excommunicationum sententiis innodari pro contracto matrimonio cum Hedewige quae consangvinea sua in prohibito gradu dicitur – denegatur, nam „ubi deus offenditur „nervus justitiae rumpitur, honestati sedis apostolicae „derogatur, illicitae rei prebetur exemplum et similibus „excessibus aditus aperitur ac obviatur saluti petentium „non debet apostolicae gravitatis constantia tales preces „admittere" Oportet enim Adlaydi reginae justitiam ministrari; Rex vero non citabitur si procuratorem suum ad defendendum habebit, dispensationem vero non possumus concedere nisi matrimonium cum Adelayda contractum non tenere per definitivam sententiam appareret. Avinione V Idus Julii Pontif. an. 4º. (pag. 79) nº 147.

Podobny list pod tąż datą pisze papież do Elżbiety Kro:
lowej węgierskiej, że zrobi co może dla ocalenia honoru
jej brata króla Kazmierza w sprawie rozwodowej z
Adelaidą, lecz prosi aby wpłynęła na to, by Kazmierz
porzucił zaślubioną Jadwigę. Obszerniejszą w tej mierze (Stefan który posłował do Rzymu)
wiadomość udzieli Elżbiecie biskup nitrzański (p. 80)

1366 Urban V wzywa Ludwika króla węgier. aby pomagał
Piotrowi Krolowi Cypru przeciw Turkom. 112

1369. Urbanus V.. Ad nostram pervenit audientiam quod inter
Carolum roman. imper. Bohemiae regem et Kazimirum
Poloniae reges ratione pacis erat expediens ut Wenceslaus
rex Bohemiae praefati imperatoris genitus cum altera
filiarum Annae et Cunegundis regis Poloniae nata:
rum matrimonialiter copularetur, idque fieri non
posset dispensatione super hoc apostolica non obtenta,
dictaeque etiam Anna et Cunegundis defectum nata:
lium utpote de conjugato et soluta genitae .. nos
ratione quietis et pacis permittimus et dispensamus, ut
praefatus Wenceslaus impuber cum altera praedictarum
Annae et Cunegundis quam imperator et rex Poloniae
adhoc ducerent eligendam impedimento ex dicta consang:
vinitate non obstante sponsalia ex nunc et matrimo:
nium cum ad aetatem adhoc aptam perveniret con:
trahere valeat, volentes illam ex dictis Anna et Cuni
gundae quam imperator et rex Poloniae eligerent legi:
timationis titulos decorare duximus dispensandum
ita tamen ut per legitimationem et dispensationem hujus:
cemodi nullum praejudicium generaretur Ludovico regi Hun:
gariae ac Elisabeth Romanorum imperatrici ac Elisabeth
Ungariae reginis, nec non Kasimiro duci Stetinensi
dicti regis Poloniae et filiarum suarum consangvineis.
Nos vero declaramus quod Kazimiro regi decedenti absque
filiis legitimis ex se natis, regina si superstes esset utpo:
te soror ejus primo loco et Ludovicus rex secundo loco
de jure debet succedere in regno Poloniae; Legitimatio
autem supradicta nullo modo reginae et regi Ungariae
in successione regni Poloniae praejudicare debet.
Romae apud S. Petr. Nonis Decembris, pontific. anno 8o:
(pag. 89) No. 171)

1369 Urbanus V Joanni episcopo Aquensi et Petri Begonis archidiacono de Aura in ecclesia Convenarum capellano nostro nuntiis sedis apostolicae concedit potestatem ad petitionem Ludovici regis Hungariae et Elisabeth reginae Hungariae dissolvendi sponsalia contracta olim inter Wenceslaum regem Bohemiae (filium Caroli imperatoris roman.) et Elisabethim natam quondam Stephani (neptim praefatorum regis et reginae Hungariae) tunc impuberem ~~D~~ Romae apud S. Petrum V Idus Decembr. Pontif. Anno 8o (p. 90) no 172 (Dyspensę dał papież jak widać z tego powodu iż Wacław ów może chciał zaślubić córkę Kazmierza Wielkiego)

~~1369~~ 1370. Urbanus V gratulatur Clarae relictae quondam Alexandri waywodae in Wlachia viduae quod natam suam imperatricem Bulgariae ab errore et schismate retraxit, et gratias agit pro calicibus aureis et paramentis pretiosis beatis Petro et Paulo apostolis missis Romae XIV Calend. Febr. Anno 8o (No 184) (p. 95)

simulque rogat ut alteram natam Ancham reginam Serviae ab errore schismatis avocet.

1370 Urbanus V archiepiscopo pragensi episcopis vratislaviensi et cracoviensi committitur, quia Laczko dux Moldaviensis per Nicolaum de Melsac et Paulum de Swidnicz ordinis fratr. minor. professores notificare curavit, quod ipse et suus populus ducatus moldaviensis quorundam fratrum minorum predicationibus inducti abnegare volunt scisma profiterique sanctam fidem catholicam et ecclesiae romanae obedire, nobisque idem dux suplicavit quod oppidum suum Ceretense Halecensis diocesis cui praeest episcopus scismaticus cujus ecclesia Halecensis est in Russiae partibus scismaticorum videlicet constituta utique insigne ac incolarum multitudine copiosum in civitatem erigere et episcopum preficere catholicum, nos vobis comittimus quatenus unus vestrum vel ipse vel peralium virum catholicum faciatis ducem Laczkonem et populum scisma abnegare et eximere ~~ab~~ subjectione episcopi halecensis, ut prefatum opidum in civitatem erigatis et totum ducatum moldaviensem civitati eidem pro diocesi assignetis diocesim certis limitibus limitetis et si ecclesia ibi sit congrua illam in cathedralem et episcopalem erigatis. Si vero non sit ibidem ~~talis~~ talis ecclesia

unam ecclesiam fabricari faciatis sub vocabulo S. Petri apostoli vel alterius sancti dote competenti per ipsum Lazkonem cathedrali ecclesiae primitus assignata, ut hujusmodi ecclesiam consecretis, canonicatus, praebendas conferatis, ac in eadem ecclesia edatis statuta. Datum apud Monteflascionem. IX Calend. Augusti. Pontificatus anno 8o. (No. 197) (p. 99-101.) (Fejer Cod. T. IX Vol. 4 No. 144 pag. 246)

1370. Urbanus V Andream de Cracovia Ordinis fratrum minorum professorem in sacerdotio constitutum episcopum Ceretensem in civitate Ceretensi Halecensis dioecesis creat, et archiepiscopo pragensi episcopis vratislav. et cracov. mandat ut illum in episcopum consecrent. Datum ante Monteflascionem IX Calend. Augusti. Pontif. anno 8o. (No. 198) (pag. 101) (Fejer T. IX Vol. 4 No. 145 pag. 248)

1370 Urbanus V Nicolao dicto Melsac ord. fratr. minor. professori concedit ut ad partes Russiae, Lituvaniae et Walachiae quas scismatici et gentiles inhabitant 25. fratres ord. minor idoneos conducere et mittere possit. Datum apud Monteflascionem ~~Calend.~~ II nonas Augusti: Pontif anno 8o. (No. 201) (p. 102)

1371 Gregorius XI Ludovico Ungariae et Poloniae regi scribit: quoniam clarae memoriae Kazimirus rex Poloniae camerae nostrae apostolicae in diversis pecuniarum summis dum viveret legitime teneretur (prout ~~nobis~~ tibi Arnaudus de Caucina scolasticus cracov. apost. sedis nuntius exponet, quem tibi commendamus) facias ut hae pecuniae romanae ecclesiae restituantur. Avinione XVI Calend. Martii Pontificatus anno 1o. (No. 208) (p. 106)

1371 Gregorius XI Ludovicum Ungariae et Poloniae regem hortatur ut dimittat et restituere faciat bona quae olim Casimirus rex Poloniae dum viveret eidem Adelaidi in dotalitio dedit. Avinione XII Calend. Junii. Pontif. Anno 1o. (No. 209) (p. 106)

1371 Gregorius XI Nicolao archiepiscopo Strigoniensi mandat ut bona episcopatus Milcoviensis in confinibus regni Hungariae et propter infideles siti occupata per archiepiscopos Strigonienses tempore quo bellorum causa episcopatus Milcoviensis pastore suo caruit, nunc Nicolao episcopo milcoviensi restituat. Apud Villam Novam Avinionensis dioecesis XVI Cal. Octobr. Pontif. Anno 1o. (No. 216) (p. 110)

1371 Gregorius XI Ludovico regi Hungar. et Polon. per magistrum Johannem de Bredescheid legum doctorem ambassiatorem regis Ludovici Hung. respondit ~~ꝑ~~ quod dispensationem pro Woladislao de Polonia monacho Cluniacensis ordinis non ~~posse~~ potest concedere. Avinione III Idus Novembris, Pont. Anno 1o (p. 112.) (No 222)

1371 Gregorius XI Elisabethi juniori reginae Ungariae respondit quod ad preces ejus super dispensatione Woladislai de Polonia monachi Cluniacensis ordinis de recta linea regali Poloniae descendentis non potest concedere, quia haec dispensatio noceret illi et liberis ejus. Avinione III Idus Novembris. Pontif. Anno 1o (p. 113) (No 223)

1372 Gregorius XI. Ludovico regi Hungariae... Litteras apostolicas super dispensatione (prout tibi dudum scripsimus) pro filiabus olim Kasimiri regis Polon. concessa ex certis causis per Guillermum tit. S. Clementis et Petrum tit. S. Laurentii in Damaso presbiteros cardinales fecimus conservari. Nunc autem ipsas per Cherubinum natum Johannis Legistae nuntium tuum latorem praesentium tibi destinamus. Avinione XI Calend. Maji. Anno 2o (No 227) (p. 114)

1372 Gregorius XI Archiepiscopo Strigoniensi commendat Petrum Stephani archidiaconum de Zamboth in ecclesia Agriensi apostolicae sedis nuntium collectorem dudum in regnis Ungariae et Poloniae fructuum et proventuum Camerae Apostolicae. Apud Villamnovam Avinionensis dioecesis IV Idus Octobr. Anno 2o (p. 125) (No 251.)

1372 Gregorius XI Elisabeth seniori Ungariae et Poloniae reginae.... Cum olim Kasimirus rex Poloniae germanus tuus certas pecuniarum summas ad Cameram apostolicam pertinentes dum viveret receperit rogamus te ~~pro~~ successorem ut Petro Stephani [1] apost. sedis nuntio collectori fructuum et proventuum camerae apostolicae in partibus illis satisfieri facias. Avinione XVIII Calend. Decembris Anno 2o (No 263) (p. 130)

[1] archidiacono de Zaboch in ecclesia agriensi.

1373 Gregorius XI Vicario Ministri generalis ord. fratr. minor. in partibus Russiae deputatis atque aliis fratribus Ord. Minor concedit in terra Lamburgae et aliis partibus Russiae ~~...~~ facultatem ministrandi fidelibus seu neophytis ecclesiastica sacramenta non obstante contradictione episcopi Lubuzanensis seu Lubucensis qui in eisdem partibus ordinariam jurisdictionem habere se asserit. Apud Villamnovam Avinionensis dioecesis XII Calend. Augusti. Anno 3o (No 278) (p. 139)

1374 Gregorius XI Elisabeth seniori Ungariae et Poloniae reginae ... Cum olim Kasimirus rex Poloniae germanus tuus 1555 marcas grossorum pragens. et 200 florenos auri a Collectore fructuum et proventuum Camerae apostolicae receperit.. rogamus ut de illa pecunia quam indigemus satisfieri facias. Apud Pontemsorgie Avinionensis diocesis XVII Calend. Octobris. Anno 4º (Nº 298) (p. 149)

1374. Antonius de Spoleto ord. fratr. minor. multos ex Wlachis dicitur convertisse – papież chce go nominować biskupem nowej katedry „in partibus Wlachorum qui circa metas Ungariae versus Tartaros commorant" ustanowić się mającej. (Nº 304 p. 152) wypytuje papież Arcybisk. Strigon. et Colocen. czy Lenie Antonius zdatny za biskupa. Fejer T. IX Vol. IV p. 589 Nº 344

1380 Urbanus VI Demetrio tit. Sanctorum Quatuor Coronatorum presbytero Cardinali in regno Ungariae existenti.... mandat... ut cum Zavissio electo Cracoviensi componat quatenus debita ex bonis mobilibus ac creditoribus olim Floriani episcopi cracov. extra Romanam Curiam mortui, Camerae apostolicae persolvantur. Litteras has mittimus tibi per Wenceslaum custodem cracov. decretorum doctor. et Desclaum prepositum vislicensis ecclesiae. Romae apud S. Petrum X Calend. Junii Pontif. Anno 3º (p. 160) (Nº 318)

1390 Bonifacius IX Ladislao abbati monasterii B. Mariae V. in Scepus cisterciensis ordinis strigoniensis diocesis capellano nostro ne partes antipapae Clementis VII sectatur. Romae IV. Idus Decembr. Anno 2º (p. 164) (Nº 322)

1403 Bonifacius IX Angelum tit. S. Laurentii in Damaso presbiterum Cardin. apostolicae sedis legatum a latere in regnis Poloniae, Bohemiae, Ungariae constituit. (p. i86) (Nº 336)

1410 Joannes XXIII Brandae episcopo placentino referendario nostro [illegible] in Ungaria in spiritualibus reformatori nostro... et apost. sedis nuntio se informet de loco ubi generale litterarum studium in Hungaria erigi possit (na prośbę Zygmunta króla węgier.) Bononiae Calend. Augusti Anno 1º (p. 184) (Nº 343)

1423 Martinus V Fernandum episcopum lucensem apost. sedis nuntium pro pace inter Sigismundum imperat. Wladislaum regem Polon. Alexandrum ducem Lithvan. et fratres hospitalis B. Mariae Theutonicorum Jerosolimitani componenda mittit. Romae XII Calend. Martii Anno 6º (p. 204) (Nº 363)

1453 Georgius episcopus ecclesiae Milchovensis quae in partibus Transsilvanis sita est.

1470 Paulus II Cazimirum regem Poloniae hortatur ut animadvertat in oratores suos qui prope opidum Radicz Moraviae cum haeretico Georgio de Poyebrat clandestina quaedam pacta in detrimentum Mathiae regis Hungariae inierunt. Romae 1470 Pridie Cal. Januarii. Anno 7º. (p. 416) (Nº 591)

1471 Sixtus IV Marcum tit. S. Marci presb. cardin. in Almaniae Germaniae, Hungariae et Poloniae regna ~~xxx~~ legatum apostolicum destinat ratione foederis contra Turcos Romae 1471. X Cal. Januar. Pontif. Anno Iº (p. 42[illegible]) (Nº 612)

1472 Sixtus IV Marco tit. S. Marci presb. card. apost. sedis legato concedit facultatem excommunicandi Casimirum regem Poloniae ejusque primogenitum [et omnes fautores haereticorum in Bohemia et benedicendi omnibus faventibus Mathiae regi Hung. legitime electi regis Bohem. et Magistrum et fratres hospitalis S. Mariae Theutonic. absolvit a juramento regi Poloniae praestito et hortatur ut Mathiae regi Hungar. opem ferrent. Romae 1471 Calend. Martii Pontif. Anno 1º. (Nº 613) (p. 431)

[(Który się poważył zostać królem czeskim)

1472 Idem eodem die (papa) declarat excommunicationem Casimiri regis Poloniae et ejus primogeniti pro eo quod bellum adversus Mathiam Hungar. regem, gerentem bella contra Turcos, moverint. Romae 1471. Calend. Martii Pontif. Anno 1º (p. 434) Nº 615

p. 436.

1472 Sixtus IV Marco tit. S. Marci presb. card. apost. sedis legato de latere scribit ut omni quo possit modo inter reges Poloniae Kasimirum et Hungariae Mathiam et magistrum fratresque hosp. S. Mariae Theuton. componat pacem. Romae 1472 Calend. Maji Anno 1º.

1472 Instructio Sixti IV pro eodem cardinali ad pacem et concordiam inter reges Poloniae et Hungariae reconciliandam primo per viam treugarum, secundo per viam matrimonii ut rex Hungariae duceret unam filiam regis Poloniae. (pag. 436) (Nº 621)

1472 Sixtus IV Marco tit. S. Marci cardinali legato concedit facultatem approbandi concordiam inter reges Mathiam Hungariae et Cazimirum Poloniae vigore cujus Wladisslaus filius Cazimiri regnum Bohemiae retineat. Romae 1472. V Idus Sept. Pontif. Anno 2º.
(Nº 624) (pag. 440)

1472. Sixtus IV Marco cardinali scribit, quod veniens ab eo Leonardus de Perusio sacri palatii papalis magister retulit: quod cardinalis Marcus fecit indutias inter reges Poloniae et Hungariae et indixit etiam Nissae dietam. Romae 1472 Duodecimo Calend. Februarii. Anno 2º. (Nº 624) (p. 440)

1476 Sixtus IV petentibus Stephano Woywoda terrarum Moldaviae principe, Petro Episcopo Moldaviensi et aliis concedit jubilaeum cum indulgentiis in majori ecclesia Moldaviensi in civitate Moldaviensi. Romae 1476. V Idus Aprilis. Pontif. Aº 5. (p. 449) (Nº 634)

1476 Sixtus IV Stephano waywodae Moldaviae concedit jubilaeum in ecclesia Moncastri promulgendum per episcopum Moncastri in subsidium contra Turcos. Romae 1476 Idibus Januarii Pontif Anno 6º. (Nº 636 p. 452)

1479 Sixtus IV Joannem de Aragonia S. Adriani diaconum cardinalem legatum apostolicum de latere mittit ad Hungariae Bohemiae et Poloniae reges ut eos contra Turcas excitet. Romae 1479 Kalendis Junii pontific. Anno 8º. (p. 466) (Nº 644)

1483 Sixtus IV archiepiscopo Strigoniensi mandat ut de matrimonio inter primogenitum regis Poloniae et filiam Marchionis Brandeburgensis inito vel ineundo inquirat et referat. Romae XVII Aprilis 1483. Pont. anno 12º (p. 483) (Nº 660)

1484 Sixtus IV episcopum civitatis Castelli nuntium apostolicum ~~[illegible]~~ exhortatur ut imperatorem caeterosque principes Germaniae ac reges Hungariae et Poloniae ad extirpandam in Bohemia haeresim moneat. Romae d. 14 Julii 1484. Pontif. Aº 13. (Nº 677) (p. 492)

1486 Innocentius VIII condolentiam Mathiae regi Hungariae exprimit quod Cazimirus Poloniae rex Vaivodam Moldavum ab Mathiae ~~ejus~~ obedientia subtraxerit et ab eo fidelitatis homagium acceperit. Romae 1486. VII Idus Junii. Pontif. Aº 2º (p. 510)

1488 Innocentius VIII Angelum episcopum Hortanum (Ortanum) ad Germaniae, Ungariae, Poloniae, et Boemiae regna sedis apostolicae cum potestate legati de latere nuntium mittit ut populos et principes contra Turcos excitet. Romae 1488. Calendis Septembr. Pontificatus Anno 4º. (właściwie był posłany do Węgier) (p. 515) (Nº 711)

1493 Alexander VI papa Ursum de Ursinis episcopum Theanensem nuntium, legatum de latere mittit in Bohemiam et Hungariam ad Wladislaum regem item in Poloniam ad Joannem Albertum regem ut contra Turcos excitet. Romae 1493 XV Calend. Novembr. Pontif. Aº 2 (pag. 541) (Nº 727)

1500. Alexander VI per Gasparem episcopum Callicensem ad Wladislaum regem Hung. et Johannem Albertum regem Polon. nuntium et comissarium permittit, ut decima pars omnium proventuum ecclesiasticorum omnium in subsidium belli contra Turcas vertatur. Romae 1500 Undecimo calend. Junii, Pontif. A° 8° (p. 551) (n° 732)

1504 Julius II Wladislao regi Hungariae scribit ut Beatrici de Arragonia quondam reginae Hungariae ~~[illegible]~~ (quae superioribus annis ab Alexandro VI exclusa fuit a matrimonio vigore sententiae) bona dotalia restituat. Romae 1504 d. 24 Junii, Anno 1° (p. 557) (n° 736)

1508 Julius II indulgentias pro fabrica ~~basilicae~~ S. Petri indicit et Fuccaros depositarios peccuniarum pro huiuscemodi fabrica in ~~regnis~~ Hungariae et Poloniae constituit. Romae 1508 d. 26 Septembr. Pontif. Anno 5° (p. 578) (n° 786)

1512 Julius II post obitum Ladislai episcopi Milkoviensis diocesim Milkoviensem (in Transylvania) consistentem ex decanatibus Cybiniensi et Brassoviensi unitur ecclesiae strigoniensi. Romae 1512 ~~d~~ IV Idus Maji. Pontific. A° 9. (p. 586) (n° 792)

1513 Leo X Thomam tit. S. Martini in Montibus presbiterum Cardinalem archiep. strigoniens. regni Hungariae primatem constituit suum legatum a latere ad Wladislaum Hungariae et Bohemiae et Sigismundum Poloniae reges ut verbum Crucis contra Turcas faciat predicari. Romae 1513. Idibus Julii 1513. Anno 1° (p. 594) (Bakozy) (n° 800)

1515. Leo X ad instantias Joannis Lasco archiepiscopi gneznensis ad sedem apost et S. Lateranensem synodum per Sigismundum Poloniae regem pro obedientia prestanda oratoris statuit ne de cathedralibus aliisque ecclesiis in Polonia nisi viris doctis et vigilantibus provideatur. Romae 1515. V Idus Augusti. Pontif. Anno 3° (n° 812) (p. 620)

1525 Clemens VII Jacobo Fuccaro eiusque nepotibus et sociis mercatoribus germanis et venetis Budae commorantibus aut eorum in Hungaria et Polonia agentibus scribit ut Joanni Antonio Pulleo baroni Burgi Siciliae nuntio apost. ad Ludovicum Hungar. et Sigismundum Poloniae reges misso 800 ducatos persolvant ex pecuniis camerae apostolicae ipsique deinceps singulis mensibus 100 ducatus legatione durante tradant. Romae d. 12 Febr. 1525. Pontif. A° 2° (p. 645) (n° 841)

Lo Barone del Burgio

Excerpta ex legationibus: a) Epistolae Laurentii Cardinalis Campegii (po włosku pisane z Budy od 29 Decembr. 1524 – 21 Jul. 1525 do Jakuba Sadoleta biskupa Carpentoracteńskiego sekretarza papiesk. st. 676 – 715.

b) Epistolae Joannis Antonii Pulleonis baronis Burgii nuntii apost (pisane po włosku z Budy od 13 August. 1524 – 13 Apr. 1527 do Joan Matheo de Giberti datario di nostro Signore.) pag. 716–802.

1526 d. 9 marca pisze: iż Bassarab wojewoda transalpiński poprzednik teraźniejszego wojewody ~~[illegible]~~ miał 3 dzieci: syna który zmarł u Turków i 2 córki z których starsza zaręczona była wojewodzie Moldawskiemu. Po śmierci Bassaraba osadził na województwie transalpińskim Radul wajdę za tego poszła młodsza córka Bassaraba (Wypisane te korespondencyje z Ksiąg nuncyatury Germaniae, Hungariae Vol. 3)

Litterae regni Hungariae quae juxta inventarium archivi regni Poloniae in arce cracoviensi A. D. 1682 existebant (Ex Inventario (in Tabul. Vetic) litterarum, diplomatum in Archivo regni Poloniae in arce cracov. fol. 26–35.) treść, pag. 803–808.

1364 Cracoviae die S. Stanislai Ludovicus rex Hung. successor a Casimiro rege, regni Poloniae designatus promittit, si rex aut filia ejus ex legitimo matrimonio masculam prolem susceperit, se jure successionis cessurum.

Urbanus V Ludovicum regem Hungariae rogat ut Arnoldo de Calcina scholastico cracoviensi nuntio apostolicae sedis in Hungaria ibidem collectori apostolicorum proventuum munus suum libere exercere permittat. Avinione VI Idus Maji. Pontif. Anno 1°. (pag. 54) (praedecessor ejus in munere nuntiaturae in Hungaria Joannes de Caprassina)

Titulensis in Colocensi diocesi ecclesia S. Sapientiae.

1354 d. 29 Augusti apud Villam novam Avinionensis diocesis – Innocentius VI Stephano regi Rasciae. per nuntios apocrisiarios tuos nobiles Bosidarum judicem generalem tuum, Nestegum Lephaliam Serenum et Damianum de Catara civem cataresem apocrisarios tuos accepimus litteras tuas aurea bulla munitas quibus te ad unitatem romanae ecclesiae rediisse profiteris, omnesque ecclesias exceptis tantum 6 monasteriis canonice institutis unitis restituere praeceperas.. nos mittemus tibi viros idoneos et ministros ecclesiae (pag. 8 N° 16). gratias agimus tibi; quod te capitaneum contra Turcos offers, mittimus tibi Bartholomeum traguriensem et Petrum M...m in sacra pagina pactensem episcopos nuntios apostolicos pro uniendis ecclesiae romanae subditis tuis, quos nuntios uxori tuae Elenae et Orosio regi Rassiae Elenae patri (nato regis Stephani ?) item Joannichio patriarchae Serviae, Degno sevastocratori Serviae, Gayico magno logothetae Serviae, Olivero Despoto, Prelubo Cesari, Grulbo de Catara comiti camerario, Palmanno theutonico capitaneo gentis

armigerae ad stipendia regis Rassiae et ceteris principibus, comitibus, baronibus Serviae ac Sclavoniae et Albaniae commendamus (pag 15. № 23 et. 24.) (lecz zdaje się że ta unia nie przyszła do skutku bo tenże papież listem 1356 d. 17 Julii wzywa Johannem Gradonicum ducem Venetiarum ut foedus et ligam quam cum rege et Rassensibus schismaticis et haereticis, quos Ludovicus rex Hungariae exstirpandae in illis partibus pravitatis haereticae causa debellare proponit, habet, revocet. (№ 37 pag. 23) i podobnym listem tejże daty wzywa Ludwika króla węgier ad debellandum haereticos et schismaticos qui Orosii regis Rassiae haeretici subsunt tiranidi (№ 39 pag. 24); a r. 1356 posyła tenże papież swych nuncyuszów Petrum Patensem et Guilelmum Sizopolitanum episcopos ad partes Romaniae pro quibusdam fidei christianae negotiis.

1366 Urban V papież cesarzowi greckiemu Janowi który przez posła swego Jerzego Magincaires militem constantinopolitanum oświadczył chęć przyjęcia unii, posyła bullę w podobnej treści do zmarłego cesarza Michała greckiego wydaną, przez nuncyusza apostol. Stefana biskupa nitrzańskiego (wpływał na cesarza greckiego o to Ludwik król węgier.)

1368. II Idus Mart. Romae Pontif. A.º 6.º Urbanus V innovat regulam S. Augustini et habitum per Joannem XXII fratribus S. Pauli primi eremitae in Hungaria confirmatas. (№ 162 p. 85)

1368 d. 25 Maji. apud Montemflasconem. – Urbanus V nobilibus Strazimiro et Georgio ac Balsae fratribus zupanis Zentae gratulatur quod se ad ecclesiae unitatem redituros Petro episcopo Suacinensi promtos declarassent (№ 164 p. 86)

1368 fr. Johannes de Reno et Andreas de Perusio ord. fratr. minor. venientes de Bulgariae, Rassiae et Bosnae partibus retulerunt Urbano V se multos ibidem ad unitatem ecclesiae reduxisse.

1369 Urbanus V permittit Elisabethem, comitissam Serviae quae 1000 ducatos pro missionariis in Tartaria dedit, absolvita voto visitandi S. Sepulchrum. (№ 170 pag. 88)

1369 d. 14 Decembr. – Urbanus V Stephano bano juniori Bosnae catholico qui in curia longo tempore conversatus est Ludovici regis hung. et quem frater ejus senior Banus Bosnae haereticus persequitur denegando illi paternam haereditatem gratias agit pro misso palafredo sibi dicit. quod Bani Bosnae pro majori parte erant schismatici et haereticorum receptatores) (№ 175 p. 91)

1368 Joannes de Ludbreg olim Dalmatiae et Croatiae banus.

1370 d. 8 April. Romae. – Urbanus V Elisabethi reginae Hungariae.. Ad nostrum pervenit auditum quod nobilis Twarcho banus Bosnae (subditus Ludovici regis hung.) frater tuus et mater ejus receperunt nutriendam quandam puelam natam nobilis Gregorii filii quondam Pauli ducis Dalmatiae et Croatiae penes se tenent et nunc filio regis Rasciae schismatico absque parentum voluntate nuptui tradere procurant... rogamus ergo des operam ut haec filia parentibus restituatur. (No. 189 p. 98)

1370 Urbanus V nobilibus Strazimiro, Georgio et Balsae zupanis Zentae commendat novos electos episcopos: Johannem arbanensem, Laurentium polatensem, Johannem lyziensem Johannem avelonensem et Raymundum sardanensem episcopos. (No. 203 p. 103)

1371 Petrus episcopus corbaviensis

1372 Turci intrantes regnum Rasciae subegerunt quosdam magnates ejusdem regni et pervenerunt ad confinia Ungariae, Rasciae, Albaniae et Sclavoniae.

1372 Vicaria partium Bosnae ord. fratr. minor. eriguntur nova monasteria ibidem in territorio fori de Roinich spectante ad Nicolaum de Altamanich, 2 monasteria sub dominio regis Rasciae, 1 monasterium in contrata de Glas sub dominio regis Ungariae, et 9 monasteria in Bosnae, Rasciae ac Basarat civitatibus

1373 Gregorius XI permittit fratribus ord. minor. in terris castris seu villis in metis Ungariae circa Sebest et majorem Wlachiam ac circa metas Bosnae in Absan et in Carbavia nova monasteria erigere.

1374 ecclesia S. Mihalis in Bresna bosnensis dioecesis construitur (Katolicki)

1390 Georgius Stratimiri de Balssa dominus et princeps Czentae in regno Rasiae subjicit se cum terris suis sedi apostolicae. (No. 324)

1446 nobilis Petrus Voyslavlich dominus castelli Vyssuchi, voyvoda partium inferioris Bosnae catholicus sub episcopatu tinniensi scribitur etiam Petrus Woyslav

1447 Stephanus Thomas rex Bosnae erigit ecclesiam S. Thomae sub Vranduch in regno Bosnae nullius dioecesis — et Catherina regina Bosniae erigit ecclesiam S. Trinitatis in Verlau in regno Bosnae. — Eodem tempore eriguntur ecclesiae in regno Bosnae S. Georgii in Jesero, S. Mariae in Virben. — Thomae regi Bosnae, Catherinae reginae Bosnae et nobili Petro Voislavlich voivodae partium inferiorum Bosnae permittitur fratres ord. minor sicut suos capellanos apud se tenere. Sladok vojvoda dominus de Regni cum germanis suis Gregorio et Wulrich in partibus Bosnae simul cum eorum rege Stephano Thoma qui primus inter reges Bosnae fidem catholicam acceptavit abjectis Manicheorum erroribus, suscipiuntur sub protectionem sedis apostol. et Thomas episcopus pharensis constituitur apostolicae sedis legatus ad regem Bosnae et Croatiae partes per Nicolaum V papam constituitur cum habitatione in civitate spalatensi.

1449 nobilis Rector protovestiarius regni Bosnae catholicus (Manichaei = Graeci schismatici)

1452 Stephanus Thomas rex Bosnae concordiam facit cum suis subditis: Vladislavo Elestich vojvoda regni Bosnae et cum Petro Georgii Voysalich vojvoda partium inferioris Bosnae qui com rego Stephano Thoma multas guerras gessit et tandem ope Thomae episcopi pharensis apost. sedis legato cum rege concordiam fecit.

1457 Stephanus Thomas rex Bosnae desinit pendere tributum Turcis et vult contra illos bellum suscipere.

1458 nunc despotus Rasciae debitum naturae persolvit.

1459 ecclesia S. Catherinae in castro Jaycae in regno Bosniae ubi existit vicaria fratrum ordin. minor. de observantia regni Bosniae [et ubi jacet corpus S. Lucae] [redacted] papa ad petitionem Catherinae reginae Bosniae huic ecclesiae indulgentias tribuit

1359 Georgius Scanderbech princeps Croyae et aliarum partium Albaniae catholicus

1462 nobilis Radinoi Charstich fundat ecclesiam [redacted] in Thesagy ecclesiam S. [redacted] Georgii ordinis S. Francisci bosnensis dioecesis

1462 Stephano regi Bosniae altare portatile conceditur.

1301. II Idus August. XIV Indict. Regnorum nostrorum Bohemiae Anno 5º (od r. 1278 rachując?) Poloniae anno 7º (to mylnie? bo r. 1300 zaczął panować - chyba że po śmierci Leszka Czarnego i od r. 1294 zaczął rachować.) - Wenceslaus D. G. Bohemiae et Poloniae rex Magistro Kakas filio M. Stephani de genere Ratholt pro fidelibus servitiis nobis et illustri Wenceslao filio nostro (regi Hungar.) exhibitis donat villam Varkun ecclesiae Titulensis juxta Tyssiam in Hungaria. Datum in Kochin (Katona Historia critica regum Hungariae stirpis mixtae. Tomulus I ordine VIII Budae 1788. p. 10)

1307 Omodeus palatinus filius comitis David de genere Aba comes Scepsiensis (stronnik Karola Andegaweńskiego - u niego bawił Władysław Łokietek - Amadaeus) - Kopos palatinus de genere Borsa (vel Kupaz) comes de Zathmar

1308 Karol Robert Król węg. mając 19 lat pojmuje pierwszą żonę Katarzynę (~~[illegible]~~ (Katona VIII. 153.) (podług przywilejów - + 1315 (lub 1317 już pewnie) (Długosz zowie ją Marią córką Kazimierza Księcia bytom. i cieszyn. co potwierdzają współczesni) bezdzietna

1318 dominus Colomannus dux (był to syn Karola Roberta nieprawy)

1319 Mladinus banus Bosnae filius quondam Pauli bani et quondam Ursae (która zakładała klasztory franciszkanów w Bośnii i była bliska krewna Filipa Księcia Tarentu)

1320 Karol Robert Król węg. któremu pomagają Filip Książę Tarentu i Mladin ban bośniacki - prowadzi wojnę z Uroszem Królem Serbii, którego

1321 Tomasz arcybiskup strygoński umiera - na jego miejsce zostaje Boleslaus dux Tostensis (jak sam się pisze w przywileju) Katona Stirp. mixt. I p. 456.

1322 Traguerienses et Sibinicenses odrywają się od Korony węgierskiej et a ~~[illegible]~~ Mladeno bano Bosniae - poddają się Wenecyi - prowadzą wojnę cum Mladeno et ejus fratribus i wciągają do swego związku ~~[illegible]~~ Paulum comitem filium ~~[illegible]~~ bonae memoriae Pauli

Tiniensis = de Knin
urbura = tributum regum ex mineris a privatis cultoribus pendi solitum. (Urbare = cultura)
annata = redditus unius anni solvendus [illegible] papae ab illo qui in demortui episcopi vel abbatis locum succedit.

bani Croatarum affinem et consangvineum Mladini bani Croatarum. – Obywatele z ~~[illegible]~~ Trogiru i Sebeniku mając w posiłkach Wenetów oraz Joannem Babonich comitem bosnensem który powstał przeciw Mladenowi porażają Mladena pod Bliską w Bośnii. – Mladin posyła brata swego Georgium do Karola Roberta króla węg. o pomoc i wkrótce sam do Węgier ucieka gdzie go król Karol pojmał i w Zagrzebiu uwięził. Kroniki dalmackie zowią go: Mladinus II Croatarum et Bosnae banus; brat jego Georgius dominus Clissiae – (w tych walkach walczyli Nilipitius comes Cetinae et Georgius Mihovilich voyevoda – król Karol podbił Bośnię i nowego Bana węgra w Bośnii osadził ~~[illegible]~~ ~~[illegible]~~ właściwie bana Sklawonii. z Bośnia nazwał principatis

tenutarius = posessor
capetia = acervi, manipuli.
ferto = quarta pars marcae Verding

1325 Stephanus Bosniae banus (Mladini successor

palatinus = nador (nadworny) ispan

1326 Fr. Guido ordinis S. Antonii (?) magister et commendator in Drawcz, Menhardus scultetus de Kubach (Kaltbach?) et Abbas conventus S. Mariae de Cyps in Schawnik ~~[illegible]~~ alias Altzenov penes oppidum Poprad

treuga = induciae
artare = arctare (zwingen)
tavernicus = (dwornik) judex causarum civitatum regalium

1330 Felicianus de genere Zaach seu Száh chce zabić Króla Karola Roberta, filia ejus Clara et altera Sede nupta nobili Kopai (Thurocz Chron II c. 96 z niego może Długosz

cibrio = ceber (węg: trobor = amphora)
pisetum = 1/48 ~~marcae~~ 15.. (pondus) ital peso
ung. nehezek
banderius = cohors sub vexillo militum
jobagio = colonus
terragium = census
quadragena = carena, indulgentiae remissorio publicae poenitentiae jejunii quadraginta dierum

1458 Mihael Zilágy de Horogzeg, banus Machoviensis et Capitaneus Nandor Albensis. (Nandor. Alba = Belgrad hodie) cardinalis Thomas Bakács ab Erdöd
Gara opidum et arx in Sclavonia in comitatu Valkoiensi – Ujlak i.e. nova mansio. Illok arx et ~~[illegible]~~ opidum in Sclavonia comitatus Sirmiensis – Rozgon vicus in provincia Abaujvar. penes Cassoviam ibidem et Peren vicus. – Zalocz castellum in provincia Unghensi

1456 secundo die festo Conceptionis B. Mariae V. Chanadini. – Ladislaus rex Hungariae civibus Bartphensibus

1459 Stephanus Thomasevich Rasciae, Serviae, Bosnensium seu Illiricorum, Primoriae seu maritimae partium Dalmatiae et Croatiae rex

1459 Stephanus Thomasevich Rasciae et Bosniae rex cum
suis baronibus quorum haec nomina: Stephanus Kossarich
erczeg S. Sabae cum filiis, Radivoj Jablanovich banus Jajczae
(patruus regis), Stephanus Stehenich vajvoda Primoriae seu
Maritimae, Momtsillus Thomanovich Usorae banus,
Petrus Kovachich vojvoda Lounga, Vuk Greblanovich
comes Livna et vojvoda Prustii, Radivoj Vladimirovich
comes et judex curiae regni, Vajvoda Micinovich, Vukich
Misirkovich cum fratribus, Paulus Cubretich vajvoda
Zvornik (Srebernik castrum) et Masvae cum filiis, Deyan
Altomanovich praefectus Serviae et super mineralia
referendariorum magister, Vajvoda Joannes Skatich,
~~[illegible]~~ Vladislaus Vukich vajvoda et praefectus Rasciae,
Vuksa Veselich vajvoda Novicastri (Novigrad) prope
Ragusium praefectus partium maritimarum, Maromir
Brankovich vajvoda Lodvinia et tribunorum regiorum
supremus magister. (stolicę miał in Pristina)
Hercegovina = Ducatus S. Sabae – pierwotnie zwała się Co:
mitatus Chlumensis darowana została przez króla bośn.
Twartka wojewodzie Vlatkowi (synowi Vuka Hrana comitis rudi:
nensis) za zwycięstwo nad Turkami. Vlatko zostawił 4 synów:
1) Sandal Hranich herceg S. Saby który z żony Maryi nie zo:
stawił dzieci. 2) Vukas zostawił syna: a) Stefana który się
przezwał Kossarich (Cossacia – od wsi Kossa) i który od
cesarza Fryderyka III dostał tytuł księcia (herzog) ten żył
1459 i zostawił 3 synów i 2 córki: (a) Ładysława pan górnej części Herco:
gowiny, wypędzony od Bajazeta II osiadł w Węgrzech. Pisał się
kniaź primorski. b) Vlatko pan niższej części Hercogowiny
wypędzony od Bajazeta II umarł na wyspie Arbe. c) Stefan
dany od ojca w zakład Mahometowi II, został turkiem nazwany
Achmet, pojąwszy Fatymę córkę sułtana Achmeta spłodził synów kilku:
Mahometa, Achmeta i inne. d) Katarzyna żona Stefana Tomaševića
króla bośn. +1478. e) Maria żona Jana Čarnojevića pana Czarnejgóry.

Descriptio soluta et rythmica regum banorum, caetero=
rumque heroum Slavinorum seu Illiricorum ab Andrea
Cacics in lingva vernacula illyrica proposita et
ab Emerico a Buda (gipsem) ordinis S. Francisci de Observantia
lectore emerito latine reddita. Budae apud Leopol=
dum Landerer typographum 1764

Endre = Andreas
Rivulus dominarum = Nagybanya
Corbavia = Modrussium

1459 Janus Pannonius (Cesinge) natus in oppido Sirmio ex
patre Ludicio et matre Barbara Vitezia habuit
amicos Titum Strozzium, Phaliscum (italianum) Theodorum
Gaza, Argyropulum, Nicolaum Perrotum (vocabatur etiam
Joannes Vitez vel Gerazd

1460 Clerici ... calceis rubris et pannis viridibus et rubris
non utantur; scholares longas vestes et decentes,
annulos aureos vel argenteos in manibus eorum non
deferant, cingulos auricalco factos, sellas deau=
ratas non deferant, tonsuram congruentem habeant,
et clausa desuper ferant indumenta, caligas rubras
38 vel virides non portent. (Canones synodi scepusiensis
a Joanne Stock praeposito ecclesiae scepus. Leutscho=
viae celebratae anno 1460. cap. 38 in Carol. Peterfi:
Concilia regni Hungariae Pars I p. 189.)

(Franciscus Lanczmar Soc. Jes.) Mausoleum regum et Hun=
gariae ducum. 1664 Norimbergae. fol. (wydat comes
Franc. de Nadasd swym kosztem) (z rycinami)

(Hungaria diplomatica temporibus Mathiae de Hunyad Regis
Hungariae, opera Stephani Kaprinai. Vindobonae typ.
J. T. Trattnern 1767. 4º Pars I pp. 492 (wstęp) – Pars II pp. 596
(dokumenta i historia od r. 1457 – 1461)

1369 Ladislaus Opuliae dux regni Hungariae palatinus filiae suae Kyngae religiosae sorori in claustro B. Mariae V. ordinis Clarissarium S. Francisci Veteri Budae donat tributum S. Jacobi ad dies vitae. (Fejér Codex diplom. Hungar. Tom. IX Pars 4. p. 210) (Ta zakonnia Kinga żyła jeszcze 1373.)

1386 d. 6 Febr. – Carolus Duraccius rex interfectus per Blasium Forgach

1345 d. 18 Septembr. obiit Andreas rex Jerosolimitanus et Siciliae (filius regis Caroli et Elisabeth Polonae)

1594 obiit in Transylvania Joannes Michael Bruti Venetianus historiographus Stephani regis Polon. et Rudolphi II caesaris qui a. 1582 Cracoviae scripsit: Vita Callimachi experientis

1308 Budae Idibus Decembris (d. 13) Fr. Gentilis (de Montefiori) tit. S. Martini in Montibus presbyter Cardinalis in regno Hungariae Apost. legatus (franciszkan bawił w Węgrzech 1308 – 1309) priori provinciali et Fratribus S. Crucis de Eremo per Hungariam (Paulinom) permittit ut de cultu eremitico ad regulam b. Augustini se transferant (co Urbana IV uprassali i na co tenże zezwolił – Idem Gentilis Budae XVIII Cal. Februar. (d. 15 Januar) 1309 permittit eisdem ut in provinciali capitulo, constitutiones, ordinationes et statuta facere possint. – Johannes XXII papa (Avenione Kalend. Julii)
1327 confirmat regulam et permittit eligere generalem fratribus S. Pauli primi Eremitae sub regula S. Augustini, quia jam ultra 60 domos in regno Hungariae habent. (Fragmen panis corvi protoeremitici pag. 104. – protegował ich Karol Robert Król węgier.

Sbignei episcopi Cracoviensis ad Aeneam Sylvium et Aeneae ad Sbigneum literae XV (Codex Mscr. dotyczący obioru Władysława warneńsk. na Króla węgier. w Watykanie in bibliotheca Reginae

1364 d. 30 Maji – Urbanus V dispensat de matrimonio inter Johannem marchionem Moraviae (germanum imperatoris Caroli) et Margaretham filiam quondam Alberti ducis Austriae.

1328 Avinione XVII Idus Septembris(?), pontificatus anno 12º – Johannes XXII papa dispensat de matrimonio inter Ladislaum primogenitum Caroli regis Hungariae et Annam natam Johannis Bohemiae regis.

1364 Avinione III Calend. Junii, Pontif. Aº 2º. – Urbanus V papa dispensat de matrimonio inter Johannem marchionem Moraviae (germanum Caroli imperat.) et Margaretha (sorore Rudolphi ducis Austriae) contracto.

1188 Boleslaus episcopus vaciensis

Vetera monumenta Poloniae
et Lithuaniae (cz. 1.)

I. i.

43

Vetera monumenta Poloniae et Lithuaniae gentium=
que finitimarum historiam illustrantia, maximam
partem nondum edita ex tabulariis Vaticanis deprom=
ta, collecta ac serie chronologica disposita ab Augus=
tino Theiner presbytero Congreg. Oratorii. Tomus I ab
Honorio PP. III usque ad Gregorium PP. XII. 1217–1409.
Romae typis Vaticanis (1860). fol. k. 2 (tytuły) i (przedmowa)
str. V–XXXII (Argumenta – Spis) pp. 1–782 dokumen=
ta od Nru 1 do 1058). pp. 783–788 (Index Virorum et locorum
praecipuorum – alfabetyczny)]: wsparli to przedsięwzięcie
Theinera – jak pisze w przedmowie – ks. Jan Tadeusz
Lubomirski, hrab. Alexander Branicki, Włodzimierz de Broël-
Plater, Ludwik Krasiński, Władysław Małachowski, Rajnald
Tyzenhauz, baron Edward Rastawiecki, oraz szlachta Ludwik
Górski, Ignacy Komar, Jan Zawisza i Henryk Korwin Prendowski;
głównie zaś Alexander hr. Przezdziecki i x. Jan Koźmian)
= Tomus II ab Joanne PP. XXIII usque ad Pium PP. V.
1410–1572. Romae typ. Vatic. 1861. fol. k. 1 str. XXIV (tytuł i Argumenta
czyli chronol. Spis) pp 1–776 (dokumenta od Nr 1 do Nr 813) pp 777–782 (Index alfab.)

Tomus I)

1217 d. 9 Febr. – Honorius III ad preces Wlodislavo ducis de Kalis
pacem, quam ille cum patruo suo Wlodislavo composuit, confirmat, ar=
chiepiscopoque gnesnensi interdicit, ne illum excommicet. (p. 1. No 1) I)

1217 d. 14 Febr. – Honorius III archiepiscopum gneznensem a voto pere=
grinationis Hierosolymitanae absolvit simul cum crucesigna=
tis duorum ducatuum Poloniae, ut contra paganos in Polonia
per triennium bellare possint (I. p. 2 No 4)

1217 d. 15 Febr. – Honorius III ad preces H. Gnesnensis archiepiscopi
confirmat compositionem inter H. ducem Slesiae et Episcopum
Vratislaviensem super decimis praestandis a Theutonicis, qui de
novo ad illius terrae incolatum fuerant inducti; quam compositio=
nem arbiter C. episcopus quondam Alverstatensis fecit (I p. 2 No 5)

1217 d. 22 Febr. – Honorius III Wlodislavo duci de Kalis... quaestus
est H. dux Slesiae, quod tibi ab haereditate tua injuste depulso
prout consanguineo castrum suum Kalis, pro vitae subsidio assignavit,
praestito per te juramento, quod tu post recuperationem terrae tuae

illi castrum Kalis restituas. Tu vero nunc ~~post~~ recuperata terra tua non vis castrum Kalis reddere: imo quasdam bona ad castrum Kalis pertinentia cum consensu archiepiscopi gneznensis alienasti. Ideo monemus te ut castrum Kalis reddas, alioquin Scholastico Wratislaviensi, Archidiacono et Slavo (Zlavo) canonico cracoviensibus mandavimus, ut te excommunicent. (I p. 3 No 6)

1218 d. 5 Maji. – Honorius III Christianos in Polonia et Pomerania qui signum crucis in Terrae S. subsidium affigere suis humeris non disponant, monet ut prutenicam gentem nuper baptisatam item Episcopum Prussiae et alios qui in Partibus Prussiae evangelizant, defendant contra barbaros. (I p. 4 No 10. 11)

1218 d. 9 Maji. – Honorius III confirmat compositionem sequentem: – Vlodizlavus magnus dux Poloniae cum nepote et compatre suo duce Henrico Slesiae foedus facit: promittit ei semper assistere, nullam partem terrae ejus appetere, homines ejus profugos a tempore colloquii habiti in Zandovel detentos restituere, fures et violatores cohibere ne per fines de Lubus transeuntes valeant nocere terrae Henrici ducis vel Marchiae Lusicensi quam Henricus tenet. Dux Henricus vero cedit Vlodizlavo ad tempora vitae ejus de castro Lubus. Compositionem hanc aprobaverant P. posnaniensis, L. Wratislaviensis et L. Lubicensis episcopi (sine dato). – Papa compositionem hanc ad preces Wlodizlavi ducis confirmat (I No 12 p. 5)

1218 d. 26 Aprilis. – Honorius III abbatibus de Andreio et Wangoz crac. dioc. et archidiacono Wladislaviensi mandat ut ducem W. natum quondam Oddonis dioecesis gnesnensis compellant ut H. duci Slesiae consanguineo ejus reddat castrum de Kalis, quod ille duci W. pulso ex terra sua pro subsidio vitae assignavit et quod dux W. post recuperationem terrae suae duci Slesiae sub juramento reddere promisit, nunc tamen juramenti oblitus non vult reddi. (I. No 15 p. 7.)

1212 Wladizlavus dux de Kalis venerabili patri ... Episcopo et abbati de Pruzia donat villam Lecoviz in ducatu Kalisz... Testes castellanus Ywanus, castelanus de Ruda Zmislaus, castelanus de Srem Petrus, palatinus Stephanus. (Theiner I p. 7 No 16) (druk w Voigt. Cod. dipl. Pruss I Nr. ~~7~~ 16 pag. 7) (Gedeon)

1218 d. 16 Junii. Honorius III. (Henrykowi Kietlicz) archiepiscopo gnesnensi ... biskup płocki skarżył go iż wydał interdykt aby nikt z płockiej dyecezyi nieważył się mieć mszy przy ślubie Konrada Księcia mazowieck; że sobie w Kościele tron wyższy kazał zrobić i nogi sobie całować polecił w Płocku zjechawszy na synod. Lecz gdy się pokazało że biskup płocki oddany światowości mało pilnował dyecezyi, przez co się nieład w tę dyecezyję zakradł, że krewnym tylko swoym i znajomym rozdawał tłuste beneficia, nakazuje więc papież aby arcybiskup poprawił dyecezyją płocką. (I p. 8 No 17)

1218 d. 22 Junii. – Honorius III ecclesiam b. Pauli in Kalisz quam Wladizlaus dux de Kalis fundavit in protectionem suscipit. (I p. 9 No 18)

1219 d. 11 Maji. Honorius III arcybiskupa gniezn. z powodu choroby uwalnia od obowiązku legata in partibus Prussiae. (I p. 9 No 19) (druk. w Voigt. Cod. dipl. Pruss. I No 13 p. 14.)

1219 d. 4 Novembr. – Honorius III... po śmierci Henryka arcyb. gniezn. część kapituły obrała dziekana gniezn. druga część B. (Boguchwalus) praepositum cracov. z tego powodu papież oba te obiory unieważnia i Iwona bisk. krak. męża uczonego z szlachetnego rodu i godnego mianuje arcyb. gniezn (I p. 10 No 20)

1220 d. 20 Marca. Honorius III oświadcza iż się z komissyi pokazało, iż Fulco cantor gnesnensis urodzony jest z prawego łoża „antequam pater ejus aliquos suscepisset ordines" (I p. 10 No 21)

1220 d. 5 Octobr. Honorius III z powodu iż Iwo bisk. krak. niechciał przyjąć arcybisk. gniezn. polecił kapitule nowy obiór. Kapituła obrała arcybiskupem Wincentego proboszcza gniezn. i wysłała do Rzymu

mgrum Egidium archidiac. zawichost. L. archidiaconum posnan. Sandivogium canonicum S. Georgii gnesn. z prośbą o potwierdzenie. Papież potwierdza obiór Wincentego. (I. p. 11 No 23)

1220 d. 30 Decembr. Honoriusz III poleca arcyb. gniezn. legata apost. Gregorium de Crescentio S. Theodori diacon. cardinal. którego do Polski wysyła (I p. 11 No 24)

1221 Honoriusz III pisze w bulli iż Leszek biały dux Poloniae niemoże znieść wina lub wody i pije tylko piwo i miód. (I p. 12 No 26)

1222 d. 9 Aprilis. Honorius III po ~~za~~ rezygnacyi biskupa krak. nakazuje kapitule obrać innego. (I p. 13 No 28)

1223 d. 11 Aprilis. Honorius III potwierdza darowiznę uczynioną przez Konrada księcia Mazowieck. i Kujaw. episcopo Prussiae: Colmo, Muthe, Charuse, Bolemino et castra Gruzenz, Wabsk, Caprivierse, et possesiones Welsac, Kisin, Plot in terra Colmensi. G. biskup płocki z kapitułą ustąpił dziesięciny et jura spiritualia w ~~tych~~ tychże posiadłościach biskupowi pruskiemu (I p. 14 No 29)

1223 d. 24 Novembr. Mgr Sdizlaus archidiaconus Zawichostensis crac. dioec.

1223. XV Calend. Decembr. – Honoriusz III wzywa biskupa krak. który został mnichem, aby powrócił na biskupstwo. (I p. 14 No 31)

1227 d. 5 Maji. Sventopelk princeps de Gdansk cum fratribus suis.

1228 d. 28 Octobr. Gregorius IX Fratribus Militiae Christi contra Prutenos in Mazovia potwierdza posiadłości villae et insulae ante Dobrin, które im episcopus Masoviae tunc electus darował; oraz darowiznę ziemi Dobryńskiej z zamkiem, wsi Gnerauz i wsi Sedlce ante Juwenivlad fluviam, które im Konrad książę mazow. i synowie jego darowali; jako też wsi Wissino które im kapituła płocka darowała (I p. 17 No 36)

1229 d. 7 Junii – Gregorius IX poleca biskupowi Krak. i proboszczowi S. Michaelis in Cracovia aby rozsądził sprawę między biskupem wrocławskim a ołomunieckim „super limitibus dioecesium de Golesisco (I p. 18 No. 37)

1230 mense Junio, in Cruswicz ante pontes – Conradus dux Masoviae et Cujaviae Hermanno magistro Domus hospitalis S. Mariae Theotonicorum et fratribus ejusdem ordinis donat territorium Cholmense, z regaliami: auro, argento, quacumque specie aeris vel metallorum aut gemmarum, fontibus vel venis salis, castoribus, venationibus, piscaturis, navigiis, passagiis, pontibus, molendinis ut contra paganos Pruthenos pugnent – Testes: Guntherus episcopus Masoviae, Michael episcopus Cujaviae, Christianus episcopus Pruzciae. (I p. 19 No. 40 Tożsamo I No. 146 pag. 73 podr. 1257)

1231 Dominikanie apostołują i nawracają in Pomezania et Pozolucensi provinciis.

1233 Dominikanie apostołują i nawracają na Rusi

1232 d. 18 Maji – Gregorius IX .. (Fulconi) electo nuper gneznensi pozwala mu aby z powodu szczupłej dotacyi arcybiskupstwa używał redditus villarum Cracoviensis ecclesiae a bonae memoriae .. episcopo Crac. olim in beneficium tibi concessos (I No. 49 p. 24) (snać był wprzód kanonikiem krak.)

1233 Konrad xiążę Mazowiecki wsadza w więzienie Grzymislavam ducissam Sandomiriae cum filio Boleslao i ziemię ich zajmuje.

1235 d. 20 Mart. Gregorius IX Guilelmo episcopo quondam Mutinensi, Penitentiario nostro, Apostolicae Sedis legato .... Episcopus Caminensis licet episcopatus suus apostolicae Sedi sicut dicitur immediate sit subjectus – skarży się iż Arcybiskup gnieznień. i biskup Zverinensis i inni poblisey biskupi zajęli mu części dyecezyi – poleca więc papież granice owej dyecezyi ustanowić.

1234 (in die b. Mauritii) Fulco archiep. gnezn. et Paulus episcop. posn. inter Henricum ducem Slesiae et Cracoviae et Wlodislavum filium Odonis ducem Poloniae pacem statuunt super quaestionata parte Poloniae quam antea dominus Wlodislaus Mesconis filius possederat

Rzeka Warta ma być granicą między obiema państwami: Santok jednakże będzie należał do Henryka. – Władysław zaś posiadać będzie drugą stronę Warty z zamkami Nakło, Ujście, Czarnków, Wieleń, Drezden, tak jak dawniej Władysław syn Mieczysława posiadał z czynszownikami (Naroncincones) – Srem zaś należeć będzie do Borzywoja (syna Teobalda xięcia Morawy) z obwodem który mu darował avunculus. – Gdyby Henryk złamał przymierze wtedy Stargord do biskupstwa Poznańskiego; a gdyby Władysław przekroczył przymierze wtedy Ostrów dostanie się arcybiskupstwu gnieźnieńskiemu. = (Dzielono w tych państwach stany na: barones, milites, simplices (t. j. na magnatów, szlachtę, i włościan do których należeli owi narocznicy czyli czynszownicy) (Theiner I p. 28 № 63) podczas tych bojów Henryka Księcia Szląskiego z Księciem Władysławem ucierpiały od Henryka wiele dobra kościelne arcybiskupa gnieźnień. który od Henryka żądał wynagrodzenia – lecz go ten zwłóczył: Wytoczył wreszcie arcybiskup Henrykowi o to proces przed Wilhelmem biskupem niegdyś Mutyny legatem apostolskim bawiącym w Prusiech, który Henryka exkomunikował (1235) aż go papież wreszcie kazał uwolnić 1237 od klątwy.

Lateranis

legatus – arcyb. gniezn. 1238 d. 4 Junii. – Grzegorz IX pozwala arcybiskupowi gniezn. aby w całej prowincyi jego przed nim noszono krzyż – nisi cum Apost. Sedis Legatus in Polonia fuerit. (I p. 34 № 72)

Krzyżacy podbijają dyecezyję chełmińską 1240 d. 11 April. – Grzegorz IX poleca Krzyżakom aby nie prześladowali Episcopum Prusiae, który siedział w niewoli u Prusaków, a podczas tejże niewoli wpadli Krzyżacy do ziemi Chełmińskiej i zabrali dobra biskupowi Pruskiemu mianowicie miasto Santir (które to dobra chełmińskie Konrad xiążę mazowiecki darował biskupowi Pruskiemu) i dziesięciny wszelkie zagarnęli, o co się biskup skarży I p. 34 № 73.

1240 d. 5. Augusti. – Grzegorz IX poleca biskupowi wro:
cławskiemu aby zdjął exkomunikę z Księcia Łęczyc:
kiego, którą rzucił na niego arcybiskup gniezn. za to
iż Jana (Czaplę) scholastyka płockiego i włocławskiego
powięził – zwłaszcza iż tenże Książę żałując za swoj czyn
porobił hojne zapisy gnieźnień. kujaw. i płock.
biskupstwom (I pag. 35 No 74. – Długosz zabicie
Jana Czapli przez Konrada Księcia mazow. kładzie pod
r. 1239 i pod r. 1240 kładzie przywilej Konrada Księcia
Łęczyck. którym nadaje swobody Fulkonowi arcyb.
gniezn. Michałowi bisk. kujaw. i Piotrowi bisk. płock.
Dług. Lib VI p. 666)

1243 Wilhelm niegdyś Episcopus Mutinensis, poenitentiarius
papae, apostolicae Sedis Legatus dzieli dyecezyje
i ustanawia w Prusach 3 dyecezyje a w ziemi Chełmiń:
skiej jedną: biskup w każdej dyecezyi ma posiadać i trze:
cią część a Krzyżacy 2 trzecie części. – Episcopus Prussiae
zostaje pierwszym biskupem chełmińskim w tym no:
wym podziale.

1245 d. 26 Januarii. Innocenty IV poleca arcybiskupowi
gniezn. aby wyświęcił obranego przez kapitułę biskupa
płockiego P. custodem plocensem et praepositum Wladis:
laviensem: non obstante quod pater ejus post contractum
legitime matrimonium cum matre ipsius ad sacros ordi:
nes est promotus – cosis stato antequam prohibitionis
edictum de non contrahendis a Clericis matrimoniis
in Polonia emanasset. – Biskupa tego obrała kapituła zdawszy to
na 3 Kompromisarzy t.j. na
A. praepositum, P. custodem (elekta) i H. canonicum
plocenses, do czego jeszcze wezwano jako superarbitra Bis:
kupa kujaw. który obrał owego P. (I. p. 39 No 79)

/: Z tego widać że Piotr biskup płocki + 1244 albo Andrzej Krakowianin jak Długosz pisze + 1244 potem obrany Petrus dictus brevis, którego wyświęcenie Długosz mylnie pod r. 1249 kładzie :/

1245 d. 1 Febr. — Innocentius IV gratulatur fr. Henrico ord. praed. apost. sedis legati Episcopi Sabinensis capellano iż dzielnie apostolujc in terra Culmensi et Prussia.

1245 d. 1 Februarii — Innocentius IV poleca arcybiskupowi gniezn. aby wyklął Świętopełka księcia pomorskiego za to iż wojuje krzyżaków pruskich.

1245. XVII Cal. Junii Indictione 3a in Crober. — Boleslaus dux Cracov. et Sandomir. cum matre Grimislava significat, quod in colloquio in Piassech celebrato comes Michael castelan. cracov. zarzucał opatowi jędrzejowskiemu, że przywileje ducum Kasimiri et Lestkonis które opat okazał były fałszywe: gdy jednak ów kasztelan krak. tego niedowiódł więc Bolesław potwierdzając owe swobody ogłasza iż klasztor jędrzejowski neque strosam, povos, solutionem boum solvere nec castrum construere nec ad expeditionem iie debet et a judicio castellani sit liberum. — Praesent. Fulko archiep. gnesn. Prandota episc. crac. Clemens palat. crac. Michael castel crac. Sando palat. sandomir. Stephanus cast. sandom. Abraham cast. vislic. Joannes castel czechov. Nicolaus palat. de Syraize (I No 84 p. 41)

1245 d. 11 Octob. — Innocentius IV poleca abbati Monasterii de Mezano aby pogodził biskupa kujaw. krzyżaków pruskich książąt polskich i kamineńskich związkowych — z Świętopełkiem księciem pomorskim (I No 86 p. 42)

1246 d. 6 Octobr. Innocentius IV archiepiscopo Prussiae, Livoniae et Estoniae poleca aby na biskupstwo warmińskie wyświęcił fr. Warnerum ord. praedicat. familiarem H. Romanorum regis (I No 87 p. 43)

1247 d. 14 Mart. Innocentius IV posyła do Polski P. Sancti Georgii ad Velum Aureum Diaconum Cardinalem Apost. Sedis Legatum, aby ogłosił krucyatę przeciwko Fryderykowi Cesarzowi Rymsk. i wybierał pieniądze in subsidium Imperii Romaniae.

1247 d. 19 Novembr.– Innocentius IV posyła do Polski J. archidiaconum Leodiensem capellanum papae nuntium apost. in Poloniam Prussiam et Pomeraniam, aby zawarł pokoj między Swiętopełkiem Księciem pomor. a między Krzyżakami pruskiemi, Książętami Polskiemi i Kamineńskiemi.

1248 d. 2 Junii.– Innocenty IV poleca arcybiskupowi gniezn. aby exkomunikował książęta polskie, na które biskup płocki skarżył, iż niezwykłemi daninami obciążają ludzi kościelnych. (I No 95 p. 46)

1248 d. 15 Sept.– Innocentius IV gratulatur Alexandro regi novogardiae iż, jak o tem donosi Archiepiscopus Prussiae Apost. sedis legatus– przyjął unią z kościołem rymskim i w swem mieście Pleskowie chce założyć kościoł katedralny łaciński. W tym celu udaje się do niego osobiście Archiepiscopus Prussiae apost. sedis legatus (I No 96 p. 46)

1249 d. 11 Febr.– Innocentius IV archiepiscopo Prussiae, Livoniae et Estoniae Apost. sedis legato ~~[illegible]~~ mandat ut fr. Henricum de Strateich sacerdotem ord. hospitalis S. Mariae Theutonicorum in episcopum Warmiae– wyświęcił (I No 97 p. 47)

1249 d. 11 April.– Innocentius IV archiepiscopis mandat, ut fr. Henricum ord. praedic. per archiepiscopum Prussiae et Livoniae in episcopum terrae Zatwesoniae constitutum – wyświęcili. I. No 98 p. 47)

(r. 1256 ten Henryk dominikan był bisk. chełmińskim) a r. 1245 był kapelanem Wilhelma z Modeny i 2gim po Chrystynie bisk. chełmin.

1251. VI. Cal. martii Lugduni – Petrus Albanensis, Guilhelmus Sabinensis episcopi et Joannes tit. S. Laurencii in Lucina presbiter cardinalis wyznaczeni Komisarze godzą Albertum archiepisc. Livoniae et Prussiae cum Th. magistro fratrum hospitalis S. Mariae Theutonicorum in Prussia

Obie strony mają sobie przebaczyć poczynione krzywdy i mają się trzymać urządzeń które tamże poczynił Guilhelmus Sabinensis quondam Mutinensis episcopus. Krzyżacy mają posiadać duas partes terrarum cum decimis in partibus Prussiae et Curoniae (I No 99 p. 47.)

1251 d. 15. Julii. – Innocentius IV fr. Episcopo Culmensi quia Mindowe rex Lithoviae fecit se baptisari, ideo rectores ecclesiarum qui fuerint in Lithovia moderate decimam exigant (I No 101 p. 49) (Zdaje się iż Mendog napierany zbrojnie przez Krzyżaków inflanckich ochrzcił się i do papieża swych posłów wysłał – d. 17 Julii 1251 poleca papież biskupowi chełmińskiemu ukoronować króla Mindowin in regem totius Luthoviae i w państwie jego założyć katedrę oraz biskupa do niej wyświęcić, który ma podlegać samemu Rzymowi – r. 1253 jeszcze nie było biskupa)

1253 d. 14 Maji. – Innocentius IV posyła do Polski Abbatem de Mezano Piacentina dioecesis legatum apost. aby między innemi krucyatę przeciw Tatarom ogłosił.

gdy Krzyżacy wpadli do ziemi Polexia et Galens rzucił abbas de Mezano na nich klątwę za staraniem Kazmierza księcia Łęczyck. (No 141 T. I)

1253 d. 19. Maji. – Innocenty IV Duci Lanciciae et Cujaviae pozwala mu ziemię terram paganorum Polexia przyległą do państw jego przyłączyć do swego państwa, zwłaszcza, że się ci poganie chcą wykrzcić; również pozwala terram quae Galens dicitur et omnes alias terras paganorum, które podbiją, włączyć do dyecezyi swych (I No 110 et 109)

1253 d. 24 Junii. – Innocenty IV poleca arcybiskupowi Liwonii i Prus aby wyświęcił biskupa jakiego dla kraja (Mendoga) regis Lethoviae nowonawróconego który chce swym kosztem katedrę fundować. (I No 111 p. 53)

1253 d. 17 Septembr. – Innocenty IV wydaje bullę kanonizacyi i Stanisława bisk. krak. polecając aby święto jego obchodzono VIII Idus Maji (quo mortis vinculo absolutus est.) (I No 112 p. 53) – a d. 29 Sept. 1253 nadaje rok odpustu tym którzy in die translationis corporis S. Stanislai ep. grób jego odwiedzą. (I No 113 p. 55)

1253. IV Calend. Martii. Wratislaviae. — Henricus, Wladizlaus, Bolizlaus et Conradus duces Slesiae filii olim Henrici ducis Slesiae cum matre Anna relicta olim B. (może H. ?) ducis Slesiae et Cracoviae in civitate Wratislaviensi erigunt et dotant ad honorem S. Elisabeth hospitale pauperum infirmorum sub cura Cruciferorum stellatorum ordinis S. Augustini. — Testes: Thomas episc. vratisl. Willelmus episc. lubicensis, Mrozcho castel. de Betizhen, Jaxa castel. vratislav. Gebhardus castel. de Sandowe. (Szpital ten był już dawniej fundowany) (I No 114 p. 55)

1254 d. 17 Aprilis. — Innocenty IV wysyła do Niemiec i do Polski P. Sancti Georgii ad Velum Aureum diaconum cardinalem apost. sedis legatum i nakazuje mu d. 7 maja 1254 aby fr. Henricum episcopum quondam Warmiensem osadził na biskupstwie Sambijskiem (z którego papież nuper fratrem J. ad episcopatum lubicensem przeniósł) — gdyby zaś ów Henryk nieżył lub sambijskiego biskupstwa niechciał przyjąć (zwłaszcza gdy niewiedzieć gdzie się obraca) ma legat innego obrać de ordine Hospitalis S. Mariae Theutonicorum (I. No 115. 116. 118.)

1254 Tetricus praeceptor Hospitalis in Alamannia et Prussia donosi papieżowi iż Krzyżacy zdobyli terram majorem Bartha Warmiensis diocesis et terram Galanda prope positam. (I No 117.)

1254 d. 13 Julii. — Innocentius IV mandat Abbati de Mezano Apost. sed. legato, aby w prowincyi Łuków do dyecezyi krak. należącej, 4 dni jazdy (dietas) od Krakowa odległej i do Rusi przytykającej, z pomocą arcyb. gnezn. ustanowił biskupstwo albowiem tam brak księży i biskup krakowski dla odległości nie bywa (I No 119 p. 57)

1254 d. 3 Septembr. — Innocentius IV poleciłismy arcybiskupowi Liwonii i Prus, aby osadził biskupa na katedrze którą Mindowe król Lethowii w swym kraju chciał fundować, któryto biskup samemu tylko Rzymowi

miał podlegać. Arcybiskup osadził na tém nowém
⌊na żądanie Mendoga biskupstwie ⌊Christiana tunc fratrem presbiterum
hospitalis S. Mariae Theutonicorum in Livonia i odeb=
rał od niego przysięgę że jego władzy metropolitalnej
ten nowy biskup posłuszny będzie. Papież kasuje tę
przysięgę i poleca episcopo Nuemburgensi (naumbur=
gensi) aby odebrał od Christiana nową przysięgę, iż tylko
Rzymowi ma podlegać a nie zaś arcyb. ~~[illegible]~~
liwońskiemu: co papież na prośbę króla Mindowe
czyni I №. 120 p. 58

1254 d. 19 Dezemb. – Alexander IV daje dyspensę do mał=
żeństwa Conrado filio J. Marchionis brandeburgensis
et Constantiae filiae P. Ducis Poloniae, non obstante
quod alterutrum quarto consangvinitatis gradu contingit.
I. №. 122 p. 60)

1255 d. 6. marca. – Alexander IV pozwala (Mendogowi) regi
Lectoviae aby syna swego mógł koronować in regem
Lectoviae i wcielić do państwa swego zdobyte na Ksiażach
ruskich kraje. (I №. 123 p. 60)

1255 d. 31 Martii. – Alexander IV archiepiscopum rigensem sus=
cipit in protectionem cum ecclesia cum pertinentiis suis vide=
licet: Civitas Rigensis, castra: Thoreda, Lennewarde, Res=
cule, Remin, Dolen, Kercholme, Kochenhusen, Asouten
et Lepene, Mons Gersiche, domus, terrae, decimae in locis:
Semigaliae, Upemele, Merzepole, Toleve et Selonie; item
Episcopatus Osiliensem, Tharbatensem, Curoniensem, Wiro=
niensem, Culmensem, Warmiensem, Pomezaniensem, Sam=
biensem, Rutheniensem et Wersoniensem metropolitico jure
subjectos: usumque palliu largitur, quo uti potest in Nativi=
tate Domini, festivitate protomart. Stephani, Circumcisione Domini,
Epiphaniae, Ipopanti, Dominica in Ramispalmarum, Coena
domini, Sabbato Sancto, Pasca, Feria 2a post Pascham, Ascensio=
ne, Pentecoste, tribus Festivitatibus S. Mariae, natali b. Johannis
Bapt. solemnitatibus Apostolorum, Commemoratione Omnium

Sanctorum, Dedicationibus ecclesiarum, Anniversarii tuae consecrationis die, ecclesiae tuae principalibus festivitatibus, Consecrationibus episcoporum et clericorum. Nullus episcopus absque tuo consensu concilium celebrare potest; item crucem per provinciam et episcopatus tibi metropolitico jure subjectos ante te deferendi impartimur licentiam. Dat. Neapoli II Cal. Aprilis Anno I. (I No. 124 p. 61)

1255. XIV Cal. Maji, Inditione 13a in Zawichost. – Boleslaus Cracoviae et Sandom. dux pro remedio animae patris Cracoviae et Sandom. ducis Lestkonis pro incolumitate genitricis nostrae Grimizlavae et consortis nostrae Chunegundis constructo per nos in oppido Zavichost hospitali ad usum monasterii ordinis Pauperum Dominarum S. Damiani Assisii ad sustentationem infirmorum et egenorum conferimus: Venderevice, Saulowice, Breszani, Wangrete, Danbeni, Chottow, Wosceniki, Winare, Sobotku, Weseevnice quae nunc Ostrow dicitur villas; 6 mansos circa Zavichost, 2 sortes in Prezwod, ecclesiam in Tarnowez; de sale in Bohna 40 marc. puri argenti; et valorem alvei salis sive Korito in loco Magnum Sal dicto; 1 marc. auri de theloneo dicto Brona annuatim. Rectores dicti hospitalis, juxta dispositiones ven. Sponsae Christi germanae nostrae quondam Galitiae reginae, sororis Salomeae, degentes Ordinis Praedicatorum sub obedientia abbatissae debent relevare hospitalis indigentias. Possessiones absolvimus ab omni servitio terrae: prewod, powoz, stan, strosa, powolowe, poradelne, naramb, targowe et mito vulgo theloneum, ab omni servitio terrae sive sit ordinarium sive casuale, a procurationibus principis vel nuntiorum vel venatorum ipsius, a judiciis palatinorum, castellanorum et et judicum provincialium, ab aedificatione et reparatione castrorum Prawo polskie

Damus etiam facultatem construendi molendina et locan=
di tabernas. - Testes: Fulco cancellarius noster, Lasota
praepos. skarbimir. Laurentius canonicus S. Floriani in
Cracovia, Wernerus canon. S. Mariae in Zavichost,
Clemens palat. cracov. Sengnevus palat. sandomir. Sul=
ko castel vislic. Petrus castel. de Woynic. = Confirmat
Alexander IV Anagniae V nonas Augusti (d. 2 Augusti)
Pontif. A.º I (1255) (I N.º 125 pag. 62)

1255 d. 6 Martii. - Alexander IV fratri Bartholomeo de Bo=
hemia ordinis frat. Minor. jubet praedicare cruciatam
contra Lithuanos et Jentuesones paganos qui Poloniam
hostiliter invaserant. (I N.º 126 p. 63)

1255 d. 13 Decembr. - Alexander IV archiepiscopo gneznensi
episc. cracov. et vladisl. jubet excomunicare ducem Slesiae
qui episcopum Wratislaviensem dum ad monasterium de Gor=
ka suae dioecesis consecraturus ibidem quandam ecclesiam
divertisset, in monasterio nocturno tempore in lecto ja=
centem cum ... praeposito et Ecardo presbitero captivavit.
(I N.º 127 p. 63. - W Długoszu Lib VII p. 748 jest pomiesza
bulla Alexandri in Laterano III Calend. April. Pontif. A.º 3.º (1257)
do biskupa magdeb. i arcyb. gniezn. aby z powodu trzyma=
nia w więzieniu biskupa ogłosili przeciw Bolesławowi krucyatę)

1256 d. 3 Januarii. - Alexander IV nadaje zwiedzającym grób
S. Stanisława 100 dni odpustu. (I. N.º 128 p. 64)

1255. XV Calend. Junii in Cracovia datum per manum fr. Bartholomei
Ord. minor. publicatum i colloquio apud Bansouam Nonis
Septembr. 1255. - Boleslaus dux Crac. villas capituli Cracov.
ecclesiae libertat. Praesent. Fulcone archiep. gnezn. Prandota ep.
Crac. = Confirmatum per Alexandrum IV Laterani XII Calend. Febr.
Pontif. A.º 2.º (1256 d. 21 Januar) (I N.º 130 p. 65 = druk: w Gładyszewicz
Żywot Prandoty

1252 in die S. Rufi in Colloquio de Ogledow praesente Fulcone archiep.
gnezn. michaele Castel. Cracov. Clemente palat sandom. Approbata
in Colloquio de Chrober 1254. XIV Cal. Julii praesent. omnibus excepto

Michaele castel. cracov. qui jam defunctus fuerat et Sando in loco ipsius substitutus. Determinata in colloquio de Zavichost 1255 Calendis Maji – Boleslaus dux Cracov. et Sandom. confirmat libertates capituli cracov. = Confirmatum per Alexandrum V Laterani VII Cal. Februarii Pont. Ao 2o (A. 1256 d. 26 Januar.) (I. No 131 pag. 66) (Przywilej ważny do prawa polsk. oznaczający stosunek duchowieństwa do świeckich. Druk. w Gradyszewicz Żywot Prandoty. = Łowcy książęcia mieli psiarzy który się zwali Słednicy)

1256 d. 9 Febr. – Alexander IV nadaje 100 i 40 dni odpustu zwiedzającym grób S. Stanisława in die Translationis ejusdem Sancti (I No 133 p. 68)

1256 d. 4 Martii. – Alexander IV E. episcopo cracov. potwierdza aby biskup krak jak to dawno było w zwyczaju miał pierwsze miejsce i głos między ~~at~~ biskupami po metropolicie (I. No 136 p. 69 – Druk w Gradyszewicz: Żywot Prandoty.

1256 d. 11 Mart. fr. Henricus ord. Praedicat. episcopus Culmensis. – fr. Henricus ord. Minor. episcopus Curoniensis.

1257 d. 1 Febr. – Alexander IV ponieważ Bolesław dux Cracov. et Sandom. oraz siostra jego Salomea monialis ordinis S. Damiani prosili aby in castro Łuków dioecesis Cracov. in confinio Litwanorum, który zamek tenże Bolesław darował Fratribus et magistro Domus Militiae Templi in Almania et Sclavonia, fundowane było biskupstwo, przetoż poleca arcyb. gniezn. i bisk. krak. aby frat. Bartholomeum de Bohemia ord. fratr. minor. wyświęcili na ~~b~~ biskupa (I No 143 pag. 72)

1257 d. 11 Febr. – Alexander IV episcopo Lubicensi permittit ut jurisdictionem super Latinos in Russia degentes exercere possit, quia episcopi lubucenses od niepamiętnych czasów mieli tę jurysdykcyę. (I. No 144 p. 73)

1257 d. 26 Julii (Viterbii VII Cal. August. Pontif. A° 3°) Alexander sigillum IV confirmat Fratribus Hospitalis S. Mariae Theutonicorum Jerosolimitani: 1230 mense Junii in Crusw ante Pontes Indictione 3a: Conradus dux Masoviae et Cujaviae cum uxore Agafia et filiis Boleslao, Kasimiro et Semovito Hospitali S. Mariae domus Theutonicorum confert totum Cholmense territorium inter Drwancam, Wislam et Ossam fluvios nihil sibi reservando. Testes Guntherus episc. Masoviae, Michael episcopus Cuiaviae, Christianus episc. Prusciae. (I N° 146 p. 73.) Toż samo I N° 40 pag. 19 pod r. 1230)

1263 d. 23 Augusti. – Urbanus IV jubet Johanni de Wratislavia canonico poznan. capellano Kazimiri ducis Lanciciae et Cujaviae conferre canonicatum in ecclesia cathedr. pragensi. (I N° 147 p. 76)

1263 d. 31 Decembr. – Urbanus IV poleca biskupowi Krak. aby wysłał księży, którzyby ewangelią Litwinom opowiadali i także kościoły fundowali. (I N° 148)

1264 d. 16 August. – Urbanus IV episcopo Herbipolensi poleca aby fr. Fridericum de Husen presbiterum fratrem hospitalis S. Mariae Theutonicorum, którego Kapituła obrała wyświęcił na biskupa chełmińskiego (culmensem) (I N° 150 pag. 77) Powiada papież iż katedra chełmińska diu vacavit.

1267 d. 22 Maji. – Clemens IV Nicolao episcopo posnaniensi. Gdy wakowało biskupstwo poznańskie obrała na biskupa Kapituła P. praepositum posnan. którego arcybiskup gnieźnieński niechciał wyświęcić i skasowawszy wybór nazwał i wyświęcił na biskupa poznańskiego V. decanum gnesnensem. Ponieważ zaś decanus, archidiaconus et canonici posnan. protestowali w Stolicy przeciw temu narzuceniu, więc papież obrał na biskupa poznań. i wyświęcił Nicolaum capellanum nostrum, męża znanego z dobrej reputacyi i nauki. (I N° 156 p. 82)

1268 d. 20 Januar. – Clemens IV regi Bohemiae pozwala in terra Lettoviae, Galandiae et Getuesiae jeżeli je zdobędzie utworzyć oddzielne królestwo, lub dla siebie zatrzymać, a władzę nad temi ziemiami daje biskupowi ołomunieckiemu (I N° 151-155)

1274 d. 13 Januar. – Gregorius X episcopo Cujaviensi poleca aby administrował arcybiskupstwo gniezn. ponieważ elekcya kapituły była niezgodna: bo jedni Conradum praepositum alii Johannem dictum Ridliza canonicum gnezn. in archiepiscopum elegerunt. (I No. 157 pag. 83)

1276 d. 28 Novembr. – Johannes XXI Procopio cantori ecclesiae gneznens. poleca aby administrował arcybiskupstwo gniezn. z powodu niezgodnej elekcyi (gdyż jedni Conradum praepositum, alii Johannem dictum Ladlizam canonicum gnezn. in archiepiscopum elegerunt) polecił Gregor. X administracyję biskupowi kujawskiemu; lecz gdy ten umarł, i gdy wybrany administrator dla starości obowiązku pełnić niemoże, poleca papież Prokopowi administracyję (I No. 158 pag. 84)

1278 d. 22 Junii. – Nicolaus III fr. Martinum professorem ordinis praedicatorum, poenitentiarium et capellanum nostrum znanego z nauki, i rozumu mianuje arcybiskupem gniezn. i wyświęciwszy go daje mu oraz pallium de corpore b. Petri sumptum (I No. 159 p. 85)

1279 d. 21 Martii. – Nicolaus IV fr. Henricum praepositum varmiensem nominat episcopum warmiensem, którego po śmierci Anselma biskupa warmińsk. kapituła ~~[illegible]~~ obrała przez swych kompromissarzy Henricum decanum et magistrum Jordanum canon. varmiens.; lubo go arcybiskup ryski niechciał wyświęcić, chcąc narzucić na biskupa Johannem praepositum Rigensem (I No. 160 p. 86)

1279 d. 23 Decembr. – Nicolaus IV fr. Philippo episcopo Firmano apost. sedis legato committit, ut Wlostiberium per capitulum in archiepiscopum electum (post mortem Martini de ordine Praedicatorum archiep. gnezn.) consecret (I No. 161 p. 86) jeżeli go za godnego uzna.

1281 d. 23 Decembr. – Martinus IV fr. Henricum de Brem ordinis Fratrum minorum Professorem genere nobilitatis praeclarum nominat archiepiscopum gnesnensem. Albowiem po śmierci Marcina arcyb. gniezn. kapituła obrała na arcybiskupstwo Wlostiberium

canonicum gnezn; lecz ten zrezygnował przed Filipem biskupem Firmanu [illegible] legatem bawiącym w Węgrzech, dobrowolnie (I No. 162 p. 88)

1283 d. 10 April. – Martinus IV mandat episcopis Wratisla=viensi et Posnaniensi ut Lestkonem ducem Cracoviae, Sandomiriae et Siradiae excomunicent, ponieważ Pawła biskupa krak. gdy przybył ad indictum parlamentum kazał pojmać i na zamek Sirz zawieść, gdzie go w więzieniu okutego trzyma, i dobra jego zagrabił. (I No. 163 p. 89)

1283 d. 30 Junii. – Martinus IV Jacobum cantorem gnezn. nominat archiepiscopum gnezn. którego kapituła gniezn. obrała gdy fr. Henricus de Brem niechciał przyjąć godności arcybiskupa gniezn. Poleca więc papież, aby tegoż Jakuba znanego z nauki i dobrych obyczajów, dopiero in diacco=natus ordine constitutum, poleca wyświęcić najprzód na księdza a potem na arcybiskupa przez biskupów płockiego i poznańskiego; przytem posyła mu przez Filipa kustosza, Jana i Raynera kanoników gniezn. palliusz: i uwalnia go od podróży do Rzymu (I No. 164 p. 90)

1284 d. 28 Decembr. – Martinus IV nominat Johannem Mus=cata archidiaconum lanciciensem collectorem denarii b. Petri sive census in Polonia, Pomerania (I No. 170 p. 92)

1285 d. 12 Januarii. – Martinus IV mandat ducibus de Opol Wratislaviensis et Cracoviensis dioecesium, ut incolae Teuto=nici suorum ducatuum denarium b. Petri Johanni Mus=catae solvant. (I No. 173 p. 93)

1285 Magistri et Praeceptores militiae Templi et Hospita=lis S. Johannis Jerosolimitani et beatae Mariae Theuto=nicorum per Poloniam et Pomeraniam.

1286 d. 28 Martii. – Honorius IV Wladislaviensi et Posnaniensi episcopis, aby exkomunikowali H. ducem Slesiae et dominum Wratislaviae, którego wyklął biskup Wrocławski z powodu, iż grabi dobra kościelne (I No. 179 p. 95)

1286 d. 31 Maji. — Honorius IV papa fr. Johannem episcopum Tusculanum apostolicae Sedis Legatum ad partes Alamaniae, Bohemiae, Daciae, Sveciae, Moraviae, Marchiae, Poloniae, Pomeraniae, Cassubiae, Prussiae, Livoniae et Russiae Ducatus mittit, conceditque illi facultatem 20 canonicos creare (I No. 180 p. 96)

1287 d. 6 Febr. — Honorius IV Magistrum Adam de Polonia canonicum cracov. capellanum nostrum nominat collectorem decimae in terrae Sanctae subsidium indictae in Ungariae, Poloniae et Jadrensi provinciis, mandatque ei ut collectam pecuniam Jacomino Alfani, Lapo Brunecti de Alfanis, Vermilio praedicti Jacomini filio, Nerio Johannis, Bruno Aldebrandini, Vanni Galterotti et Bonaventurae Gerardi mercatoribus Florentinis de Alfanorum societate vel eorum sociis assignare procuret Romae mittendam. (I. No. 182 p. 99)

1290 d. 16 Febr. — Nicolaus IV Bernardo episcopo tharbatensi permittit absolvere laicos (I No. 184 p. 101.)

1290 d. 24 Febr. — Nicolaus IV dispensam Boguslao duci Slavorum de terra sua ejecto tribuit contrahere matrimonium cum Greta nata principis Rugianorum sibi in quarta consangvinitatis linea attinente

1290 d. 23 Augusti (X. Cal. Sept. Pontif. A° 3°) — Nicolaus IV abbatissam et conventum de Scala Lapidis S. Mariae ordinis S. Clarae cracoviensis dioec. eximit a solutione decimarum ex nemoribus et silvis ad culturam redactis. (I No. 186 p 102) Skała

1290 in vigilia b. Johannis Bapt. Wratislavie. — Henricus dux Slesiae, Cracoviae et Sandomiriae episcopo et capitulo wratislaviensi in possessionibus illorum terra Nissensi et Otmachoviensi confert jus ducale id est facultatem majoris judicii supra causis majoribus et sangvinum, et monetae; liberatque ab omnibus servitiis et collectis juris theutonici et polonici. Testes: Nankerus palatinus noster, Symon Gallicus, Henricus de Wisenburc, Guntherus de Biberstein, Bognsius de Pogrella, Petrus Stossovicz, Bedivoyus Copassin et alii (I. No. 187 p. 102)

1291 d. 1 Augusti. — Nicolaus IV archiepiscopo gnesnensi mandat ut cruciatam sive generale passagium pro Terrae Sanctae subsidio ad festum Nativitatis Johannis Bapt. 1293 praedicet. (I No. 189 p. 106)

1292 d. 5 Januarii. — Nicolaus IV dispensat Johannem natum Alberti marchionis Brandeburgensis ut cum Eufemia nata Henrici ducis Slesiae in quarto consanguinitatis gradu sibi contingente matrimonium contrahere possit. (I No. 190 p. 108)

1296 d. 1 Februarii. — Bonifacius VIII episcopo lubucensi et abbati monasterii de Lubens Wratislaviensis dioecesis mandat ut Henricum ducem Slesiae dominum Wratislaviae et Bolconem ducem Slesiae dominum de Vurstenberg protegant. (I No. 191 p. 109)

1298 d. 20 April. — Bonifacius VIII fr. Henricum episcopum Revaliensem nominat. Po śmierci Jana biskupa rewalskiego kapituła obrała biskupem Johanem dictum Triftevere canonicum revaliensem. Gdy jednakże tego elekta Archiepiscopus dundensis loci metropolitanus, quem E(ricus) rex Daciae in captivitate detinebat, nie mógł wyświęcić, przybył ów elekt do Rzymu gdzie umarł. Rex Daciae elegit in episcopum revaliensem Kanutum fratrem ord. praedicat. lecz papież skasował ten wybór i nominował fr. Henricum ordinis Fratrum minorum Professorem poenitentiarium nostrum, którego przez G. episcopum Sabinensem kazał wyświęcić. (I No. 194 p. 110)

1299 d. 13 Junii — Bonifacius VIII pacem inter Johannem archiepiscopum rigensem, Episcopum Osiliensem et inter Magistrum ac fratres Domus B. Mariae Theutonicorum in Livonia, factam approbat (I No. 196 p. 111)

1300 d. 19 Decembr. – Bonifacius VIII Isarno archiepiscopo rigensi pallium mittit. (I. №. 197 p. 112) Pozwala mu też r. 1301 papież, aby z powodu zniszczenia, jakiego arcybiskupstwo ryskie za jego poprzednika s. p. Jana arcyb. rygsk. doznało, dzierżył przez 3 lata beneficia które trzymał przed swym obiorem na arcybiskupstwo videlicet: Prioratum S. Bartholomei de Bonavento ordinis S. Augustini Lemovicensis dioecesis et Archipresbyteratum, Canonicatum et praebendam ecclesiae Carcassonensis ejusdem ordinis

1301 d. 8 Novembr. – Bonifacius VIII fr. Nicolao Ostiensi et Velletrensi episcopo Apost. Sedis Legato mandat, ut episcopum cracoviensem, qui discordias in regno Ungariae excitat, coram Papa comparendum citet. (I №. 199 p. 113) (Legat ten nie miał urzędu legata w Polsce)

1301 d. 7 Decembr. – Bonifacius VIII episcopo revaliensi nuntiat quod relaxat dioecesim revaliensem (propter periculosos populos vicinos Ruthenos, Carelos, Ingeros, Watenos, Lethevinos) ab interdicto et excommunicatione super regnum Daciae ratione detentionis in captivitate Johannis archiepiscopi Lundensis promulgato. (I №. 200 p. 114)

1304 d. 12 Januarii. – Benedictus XI mandat archiepiscopo gnesnensi, quatenus Henricum episcopum vratislav. moneat, ut mgrum Mirozlaum archidiaconum ecclesiae glogoviensis in suam dignitatem de qua eum privavit, restituat. (I №. 201 p. 115)

1309 d. 4 Martii – Clemens V fr... episcopo tiberiadensi, Nicolao de Bancz et Conrado de Bohemia canonicis vratisl. ponieważ Władysław książę krak. Jana biskupa krak. upominającego się o zagrabione dziesięciny, w klasztorze krakowskim Dominikanów pojmał, kanoników krak. porozganiał, więc mają go napomnieć, aby biskupa pojmanego puścił, pod zagrożeniem exkomunikacji. (I №. 202 p. 116)

1309 d. 16 April. – Clemens V Archiepiscopo gnesnensi, aby nakazał Henrykowi bisk. wrocławskiemu stanąć w Rzymie dla wytłomaczenia się, ponieważ dozwolił, iż Księdza Gunthera de Byberstein, którego Nicolaus episcopus Ostiensis Apost. sedis Legatus Benedicti XI wysłał z napomnieniem zrabowano i zbito; pozem się niechciał tłomaczyć i na rzuconą na niego nic nie zważa (I No 203 p. 117)

1310 d. 19 Junii (Avinionae XIII Cal. Julii Pontif. Ao 5o) – Clemens V ... archiepiscopo bremensi et Mgro Alberto de Mediolano canonico ravennat. capelano nostro. Dowiedzieliśmy się, iż fratres Hospitalis S. Mariae Theutonicorum in rigensi, Livoniae et Prussiae provinciis, sprowadzeni na to aby bronili Kościół, stali się ~~ich~~ wrogami Kościoła, trzymali w więzieniu kilku pojmanych arcybiskupów, z 14tu kolegiat które jako sufraganie podległe były arcybiskupowi ryskiemu, 7 kollegiat zupełnie znieśli, a w 4 kollegiatach Krzyżaków osadzili, którzy biskupów z pośród siebie obierają nie posłusznych arcybiskupowi ryskiemu. Krzyżacy wspierają pogan i królestwo Plothech, które dawniej rex Plothensis carens legitimis prolibus conversus ad fidem ecclesiae rigensi contulerat, odstąpili nazad poganom przez co tamże 2 katedry: Goloviensis et Pucheniensis upadły. Gdy Król pogański wezwał dla nawracania swego kraju Dominikanów i Franciszkanów, postarali się Krzyżacy aby ich pozabijano, przez co kathedra Lethoviensis upadła. Krzyżacy wytępili populum Semigalliae gdzie był biskup i Księża, w ten sposób, iż do 100,000 wyniesło się z kraju przez co i biskupstwo upadło. Krzyżacy zburzyli klasztor Franciszkanów w Brunsbergu, niepozwalając nawracać pogan, zabili Mgrum Alexium Dra Dekretów ~~[illegible]~~ plebana Toruńskiego, który wracał z Rzymu; zajęli klasztor Dunamundski w dyecezyi ryskiej i wystawili tam fortecę ~~o~~ przy porcie, niepuszczając ni-

kogo do Rzymu. Ostatniemi czasy wpadli do ziemi Władysława księcia krakow. i sandomir i w mieście Gdańsko przeszło 10000 ludzi po barbarzyńsku wyrżnęli. Przetoż polecamy wam, abyście w tem względzie inkwizycyę spisali na miejscu. (I No 104 p. 119)

1310 d. 19 Junii – Clemens V archiepiscopo Bremensi aby załatwił sprawę inter Archiepiscopum Rigensem et Ludechonem fratrem hosp. S. Mariae Theut. canonice in episcopum pomezaniensem electum, którego arcybiskup ryski nie chce wyświęcić. (I No 205)

1311 d. 17 Febr. – Clemens V Frederico archiepiscopo Rigensi pozwala w jego prowincyi fundować klasztory Franciszkanów i Dominikanów. (I No 207)

1313 d. 1 Martii – Clemens V Nicolao episcopo tarbatensi pozwala mu dług zaciągnąć 1500 flor. auri na kościół. (I No 208)

1313 d. 12 Octobr. – Clemens V Henricum episcopum vratislav. który był w Rzymie i tam mając proces z Guntherem de Biberstein księdzem, z nim się pogodził, przywraca do administracyi biskupstwa wrocław. (I. No 209)

1317 d. 15 Januar. – Joannes XXII confirmat electionem Borislai archidiaconi poznaniensis in archiepiscopum gnesnens. który sam udał się do Rzymu gdzie go Arnaldus episcopus Sabinensis wyświęcił na księdza, a Nicolaus episcopus Ostiensis na arcybiskupa, przyczem mu papież dał pallium. Wybór odbył się w ten sposób, iż kapituła gniezn. po śmierci Jakuba arcyb. gniezn. wybrała 3 komisarzy: Thomam praepositum gnezn. Florianum praepositum plocensem et Borislaum archidiaconum poznaniensem; ci zaś obrali 5 kompromisarzy: Stanislaum praepositum vladislav. Petrum decanum poznan. Jaśkiem Stanislaum archidiaconum gnezn. Franciscum cancellarium cracov. Andream professorem juris canonici canonic. gnezn. którzy usque ad consumptionem candelae accensae mieli obrać arcybiskupa: zgodzili się na Borysława (I No 111 p. 128)

(Jan XXII zaczął około r. 1319 rozdawać kanonie i prebendy)

professor

1317 d. 3 Febr. – Johannes XXII episcopo plocensi et... abbati monasterii poplinensis vladislaviensis dioecesis, aby zmusili do oddania tych którzy dobra kościelne w arcybiskupstwie gnieźnień. zagrabili (I No 112 p. 129)

1317 d. 21 Decembr. – Johannes XXII ordinationem et confoederationem sequentem contra archiepiscopum Rigensem factam cassat et irritam, nullamque declarat.
A. 1316. IX Cal. Maji apud Seghewolden. – Ludfridus electus in praepositum, Johannes prior, Hermannus electus cantor Henricus cellarius canonici totumque capitulum Rigensis ecclesiae – atque Gerardus praeceptor, Henricus marscalcus, Johannes in Velyn, Reymarus in Witensten, Eblibertus in Wenda, Cono in Dünemunde, Johannes Ungenade in Seghewold commendatores caeterique fratres ordinis domus Theutonicorum per Livoniam et Vasalli Rigensis ecclesiae confoederationem faciunt vigore cujus una pars debet alteri assistere et juvare contra quemlibet. (I. № 214 p. 130)
(związek ten był przeciwo arcybiskupowi ryskiemu)

1317 d. 19 Decembr. – Joannes XXII Janislao archiepiscopo gneznensi, literarum scientia, honestate morum laudabili, qui per Berengarium episcopum Portuensem in archiepiscopum consecratus est, concedit palleum de corpore beati Petri sumptum (I № 216 p. 133)

1318 d. 23 Febr. – Johannes XXII magistro ordinis domus S. Mariae Theutonicorum Jerosolimitani, Praeceptori in Livonia, Commendatoribus de Dunamunde, Vellin et de Venda item Florentio decano tarbatensi item Johanni de Lalo, Walderamo de Rasis, Johanni de Tisenhausen, Johanni et Redulpho de Ungaria militibus, Johanni Oftinghusen et Johanni IKKEscule laicis civitatis et diocesis Rigensis mandat ut restituant ablata bona archiepiscopo Rigensi videlicet portum Rigensem cum castro et monasterio Dunamunde, Torreida, Nabel, Levisel, Dolen, Kercholme, Lenewerde, Cockenhusen, Crubeborch, Sceswene, Sundesel, Sotekele, Peboleche, Micoman item Cremun, Romalam, Dunagungis castra et villas (I № 218 p. 133)

1318 d. 1 Maji. – Johannes XXII episcopo cracoviensi et duci Cracoviensi ... quia in aliquibus partibus regnorum Bohemiae et Poloniae, praecipue in civitate et dioecesi cracoviensi haereticae infidelitatis error invaluit ideo fratres Coldam et Peregrinum Oppolienses Praedicatorum et

Hartmannum Pilsnensem et Nicolaum Haspodinec de Cracovia Minorum Ordinum fratres ad inquisitionis officium in Pragensi, Olomucensi, Wratislaviensi, Missinensi et Cracoviensi dioecesibus instituimus (z tych inkwizitorów Peregrinus i Nicolaus Haspodinec byli przeznaczeni dla Krakowa i Wrocławia.) (I. No 220. 221. 222. p. 137)

1318 Liber computi conscripti a Gabriele, archipresbytero ecclesiae S. Archangeli Ariminensis dioecesis, capellani papalis, collectore fructuum beneficiorum vacantium in Vratislav. Gnesn. Plocens. Cujav. Cracov. Lubucens. Olomucens. et Pragens dioecesibus. (I No 223 p. 139- Rachowano wtedy 1 marca = 48 [illegible] grossi Bohemicales denariorum – W dyecezyi wrocławskiej wymienia archidiakonaty i niektóre parafie – Odebrał również od Janisława arcyb. gnezn. 8½ marc. = od Floriana bisk. płock. 5 kop (sexagenas) et 20 gros (które czynity 6½ marc. 8 gros.); = od Jana biskupa krak. 30 marc. denariorum Bohemicalium = od biskupa lubuskiego 20 marc. – Wybierał tę opłatę in Surda Polonia, D. Bartholomaeus praepositus S. Michaelis Plocensis = W Niemczech opłacał się kollektor baronom i szlachcie którzy mu dawali konwoj. = Zebrał kollektor in Regno Bohemiae et Poloniae 28½ marcas auri de Polhiola ad pondus Cujaviense; item 28 marcas auri combusti et 4 uncias valentes in universo IIIMC et VIII (3108) florenorum auri et 8 soldos viennenses.

1319 d. 14 April. Joannes XXII ad petitionem Caroli ducis Calabriae et Catherinae ejus consortis praebet dispensam ad matrimonium [illegible] Henrici nati Bertoldi comitis Hennomburg et Juctae natae... ducissae Wratislaviensis sororis praefatae ducissae Calabriae, quarto consanguinitatis gradu se contingentes (I No 224 p. 145)

1319 d. 25 Julii – Joannes XXII confirmat emptionem castri seu monasterii Dunemunde Rigensis dioecesis ab abbate et conventu ibidem ordinis Cisterciensis per fratres hospitalis B. Mariae Theuton. – licet Fredericus archiepiscopus rigensis jus ad illud habere praetendebat, sed non probavit. (I No 225. p. 146.)

1319 d. 20 Augusti (Avinione XIII Cal. Septembr. Pontif. Ao 3o) – Johannes XXII archiepiscopo gnesnensi... Gerwardus episcopus wladislaviensis nuntius Regni Poloniae petit ut Wladislaum ducem Cracoviae, Sandomiriae, Siradiae,

Lanciciae, Cujaviae, regnique Poloniae ac terrae Pomeraniae ducem in regem promoveamus et coronari mandaremus. Sed nos differimus hoc, quia Johannes rex Bohemiae per nuntios dixit ei in regno Poloniae jus competere. (I. No. 226 p. 146) (druk. w Dlugoss. Hist. Pol. ed. lips. Tom I Lib. IX p. 996)

1319 d. 20 Augusti. – Johannes XXII permittit, ut magister Johannes de Verulis notarius noster decanus ecclesiae cracov. (quia sit nominatus decanus ecclesiae Furnensis morinensis dioecesis ac Canonicus S. Petri in Roma item in Laudunensi et Compostellana ecclesiis cum praebendis in dioecesi Capuana) praebendam hanc (decanatum) commutare possit cum Nanchero Immiranni canonico cracov. pro alia ejus praebenda. (I No. 227. 228 p. 148)

1319 d. 10 Sept. – Johannes XXII Mathiae de Paluta (Paluka) canonicatum ecclesiae vladislaviensis confert, ad preces Gerwardi episcopi vladisl. qui pro eo nepote suo supplicavit, et permittit, ut decanatum ecclesiae wladislaviensis obtineat cum facultate retinendi canonicatus gneznens. posnaniens. ploczens. et crusficiens. (I No. 229 p. 148)

1319 d. 11 Sept. – Johannes XXII. Exposuit nobis Guerwardus episc. vladisl. quod olim Wyslaus episc. vladislav. nonnulla bona ad mensam episcopalem spectantia in dioec. culmensi; Begardis illarum partium donavit. Quoniam vero Clemens V sectam Begardorum propter haeresim cassavit, ideo Episcopo poznan. Decano ac Scholastico Gneznens. mandamus, ut Begardos ad restituendum praedicta bona episcopo vladisl. compellant. (I No. 230 p. 149)

qui edificaverunt ecclesiam cellam seu cenobium S. Crucis in fundo de Sclotorya culmensis dioecesis cum prato vinea et pomeriis. – Klasztor ten w Złotoryi z posiadłościami oddali Begardzi Gerwardowi biskupowi kujawskiemu ustąpiwszy z niego r. 1320 (I No. 253)

1319 d. 11 Sept. – Johannes XXII archiep. gneznensi, episcopo posnan. et Abbati monasterii S. Benedicti de Mogilna Gneznen. dioec. mandat quatenus Terram Pomeraniae vladisl. dioec per Magistrum S. Mariae Theutonicorum injuste occupatam Wladislao duci Poloniae, reddi compellant (I No. 231 p. 150 – druk. w Dlugosz Histor. Lib IX p. 977)

1319 d. 11 Sept. Johannes XXII na prośbę Gerwarda biskupa Kujawsk. poleca arcybisk. gnieznieńskiemu aby dobra biskupstwa Kujawskiego które poprzedni biskupi kujawscy sprzedali lub zamieniali nazad odebrał. (I No. 232 p. 151) – Gerward bisk. Kujawski r. 1319 był w Awinionie u papieża jeszcze d. 11 Septembr. 1319.

1319 d. 11 Sept. – [illegible] (Avinione III Idus Septembris, Pontific. A°. IV°) – Johannes XXII Gerwardo episcopo wladislaviensi mandat ut parochialem ecclesiam S. Mariae Cracoviensis, quae dispositioni Sedis Apostolicae reservata est, post evectionem Nancheri Immiranni rectoris parochialis ecclesiae cracov. in Decanatum ecclesiae Cracoviensis, viro idoneo conferat. (I N°. 238 p. 153)

1319 d. 11 Sept. – Joannes XXII ad instantiam Wladislai ducis Poloniae Andreae de Verulis canonico Tranensi, rectori S. Petri de Monte florum Firmanae dioecesis, rectori ruralis ecclesiae S. Mariae de Finano prope Verulas confert canonicatum in ecclesia cathedr. vratislav. (I N° 244 p. 154)

1319 d. 13 Octobr. – Joannes XXII fr. Nicolao Culmensi episcopo concedit ut 1000 fl. auri mutuo contrahere possit

1319 d. 18 Octobr. – Joannes XXII... post obitum Hermanni episcopi culmensis, canonici elegerunt in episcopum Eberardum fratrem domus S. Mariae Theutonicorum canonicum culmensem. Sed quia archiepiscopus loci metropolitanus electionem renuebat confirmare, Eberardus apellavit ad Clementem V: quia vero temporibus nostris dictus Eberardus mortuus est apud Sedem apostolicam: ideo Johannes XXII fr. Nicolaum ord. Praedicator. poenitentiarium suum scientia et morum honestate praeditum nominat episcopum Culmensem (I N° 246 p. 156) et eum per Berengarium episcopum tusculanensem consecrare mandat.

1319 d. 1 Novembr. – Johannes XXII... bonae memoriae Jacobus gnezn. archiepiscopus in coadjutorem (sufraganeum) suum elegerat Dominicum episcopum Methelienensem (in partibus) et cum consensu capituli pro sustentatione ipsi assignavit Archidiaconatum Pomeraniae et castellaniam Slupensem ad ecclesiam gnezn. spectantes, gnezn. dioecesis cum utilitatibus ad tempora vitae prout ante olim Paulus Scopoliensis episcopus coadjutor archiepiscopi ipsius tenuit. Sed olim Henricus episcopus caminensis spoliavit dictum Dominicum jurisdictione et castellania Slupensi, ipsumque Dominicum cum ejus socio Petro dicto Pratheno ord. Praedic. et cum Johanne Archidiacono ipsius loci de Pomorania captos detinuit. Quia vero successor olim Henrici Conradus episcopus caminensis (ex decano caminensi ad episcopatum electus) jurisdictionem et castellaniam detinet occupata: ideo Johannes XXII mandat episcopis vladislav. et culmens. ut inquisitione facta, occupata bona et jurisdictionem Dominico episcopo Methelienensi reddi procurent. (I N° 247 p. 157)

1319 d. 3 Decembr. — Johannes XXII post obitum Christiani episcopi pomezaniensis, Ludiconem episcopum pomezan. per capitulum electum canonicum pomezaniensem episcopum pomezan. nominat et per Nicolaum episcopum Ostiensem in Avinione conserare jubet. (Ludiko został po śmierci Christiana obrany biskupem pomezańskim: jednak Fryderyk arcybiskup ryski metropolita mający różne zajścia z Krzyżakami niechciał go wyświęcić. Udał się więc Ludiko do Awinionu do Klemensa V, lecz przewlekła się jego sprawa aż do r. 1319)

Podobna sprawa była za Klemensa V z Janem biskupem sambijskim, którego [tunc praepositum Sambiensem] po śmierci Siffrida biskupa sambijskiego kapituła obrała, a którego Fryderyk arcyb. rygsk. niechciał wyświęcić, i którego d. 3 Grudnia 1319 Jan XXII w Awinionie przez Mikołaja episc. Ostiens. wyświęcić kazał. (I Nº 248. 249)

1320 d. 7 Martii. — Johannes XXII Hedvigi duci(s)sae Poloniae permittit, ut cum honesta comitiva matronarum monasterium monialium Cracoviense ordinis S. Clarae causa devotionis, quoties voluerit ingredi valeat. (I Nº 250 p. 160)

1320 d. 31 Maji. — Johannes XXII... Post obitum Frederici episcopi lubucensis, Capitulum lubucense per 7 compromissarios electionem celebravit, major pars elegit Nicolaum, minor pars vero Stephanum. Vicarius electi Gneznensis metropolitani tunc absentis electionem Nicolai confirmavit; sed Stephanus ab Andrea Praeposito tunc decano gneznensi, Petro decano Posnaniensi et Philippo archidiacono posnaniensi qui se Capituli Gneznensis vicarios asserebant, confirmaverunt et consecraverunt Stephanum in episcopum lubucensem. Nicolaus apellavit ad Clementem V per procuratorem, deinde ipse ad Johannem XXII dum Lugduni moraretur personaliter se contulit: pro parte vero Stephani missi sunt ad papam Zacharias et Georgius canonici lubucenses; causam vero Nicolai apud papam Conradus scholasticus et Taurino de Waczinrodde canonicus lubucensis egerunt. Interim Nicolaus lubucensis electus mortuus est. Nihilominus Johannes XXII mandat abbati S. Mariae extra muros vratisl. abbati in Camentz vratislav. dioec. et Cantori ecclesiae S. Crucis Vratislav. ut ob minus canonicam electionem Stephanum electum lubucensem et illos, qui eum confirmaverunt, coram papa comparendos citent. (I. Nº 251 p. 160)

1320 d. 15 Decemb. – Johannes XXII... quia „ecclesia Kyoviensis „in confinibus Ruthenorum et Thartarorum, qui antiquitus Gala= „thae vocabantur, elapsis centum annis et amplius, propter „scisma, quod .... in illis partibus inolevit... caruit pastore pro= „prio." Cum autem civitas et dioecesis Kioviensis nunc redire ce= perint ad cultum fidei orthodoxae, Stephanus episcopus lubucensis asserens, sibi fore per privilegium papae indultum, ut possit ecclesiis in dictis partibus, quae de schismate redeunt adunita= tem, de pontificibus providere, nominavit in episcopum Kyo= viensem Henricum lectorem ordinis fratr. Praedicat. in Posvalk Caminensis dioecesis. Sed Henricus accedens personaliter ad Sedem apostolicam resignavit de hac electione. Nihilominus Johannes XXII eundem fr. Henricum nominat episcopum Kioviensem. (D. 18 Febr. 1321 kazał go papież w Awinionie per Berengarium episcopum Portuensem wyświęcić na biskupa i kazał mu się udać do Kijowa.) (I. No 252. 255 pag. 162. 167) (Bzowski Ann. p. 362)

1321. [illegible] IV Idus Febr. In ecclesia S. Nicolai in Juniori Wladislavia – Janislaus archiep. gnezn. Domaratus episcopus posnan. Nicolaus abbas de Mogylna ord. S. Benedicti gneznen. dioec. [illegible] judices a Sede apostolica delegati, sententiam ferunt ut Fredericus praeceptor et Magister fratrum Theutonico= rum Domus S. Mariae per Prussiam et Pomeraniam atque Commendatores de Gdancz, Gnewa et Suece Wladislao regi Poloniae ablatam terram Pomeraniae restituant cum 30000 marc. argenti ponderis polon. ratione fructuum perceptorum et 150 marc. gros. prag. ratione expensarum, reddant. – Praesent. Venceslao Calisiensi, Potentiano Unieviensi archidiaconis Wichoslao custode provinciali ord. fratr. minor. – Cum subscriptione Nicolai filii Ludovici dicti de Strigonio clerici posnan. et Boguslai de Sandomiria canonici gnesn. notariorum. = Inserta sunt huic sententiae: a) Johannes XXII archiepiscopo gnezn. episcopo posn... mandat, ut causam ratione Pomeraniae inter Wladislaum ducem Poloniae et Magistrum S. Mariae Theuton. [illegible] decidant. Avinione III Idus Sept. Pontif. A° 4° (1319) (Druk w Thei= ner Mon. I No 231 p. 150 i w Długosz Histor. Lib IX p. 937)
b) Casimirus rex Poloniae nominat Philippum cancellarium in Regno Po= loniae, Sbischonem subcancellarium et Johannem canonicum ruedensem (wieluń?) capellanos suos in procuratores suos processus cum [illegible] Magistro ord. Theuton. – Sandomiriae X Cal. April. 1320 praesent. Nankero electo cracov. Iwano cantore gnesn. Bozatha archidiac. crusvic. Gunthero decano San= domir. Nawoyo castel. crac. Thomislao palat. sandomir. (Theiner Mon. I No 254 p. 164 – Niema w Długoszu)

c) Fredericus praeceptor et Magister fratr. Theut. Siffridum de Lapow sacerdotem fratrem ordinis Theut. nominat in procuratorem causae Datum A. 1320. IV Idus April. (Theiner Mon I. № 254 p. 165 — niema w Długoszu

d) Procuratores regis Poloniae coram judicibus statum causae ratione ablatae Pomeraniae proferunt (bez daty — Theiner Mon. I № 254 p. 165 — niema w Długoszu.

e) Johannes Cracoviensis episcopus ad petitionem Galhardi de Carceribus ecclesiae titulensis praepositi sedis apost. nuntii transscribi facit sententiam superius latam a. 1321 cum allegatis a) b) c) d) — Cracoviae d. 16 April. 1339. praesent. Magistro Petro Bertoldo canon. crac. Magistro Alberto plebano de Bochna — Cum subscriptione notariorum: Johannis quondam Rudgeri de Brest et Theodati olim Henrici de Slaucovia. (Theiner Mon. I № 254 p. 164–167 — druk w Długoszu Hist Lib. IX pag. 977 nie cały w wyjątkach.)

1321 d. 12 April. Jan XXII pozwala Dominikanom w Swidnicy wroct. dyec. przenieść klasztor leżący za murami miasta, do samego miasta Swidnicy. (I № 256)

1321. IX Calend. Junii. In Racenzs. — Janislaus gnezn. archiep. et Gerwardus vladisl. episc. collectores census Romanae ecclesiae qui denarius S. Petri dicitur, monent N. episcopum culmensem (który był u Papieża wtedy) ut clerum suum ad solvendum denarium S. Petri censuris ecclesiasticis compellat. (I № 257 p. 168)

1321 d. 22 Septembr. — Johannes XXII Hedvigi reginae Poloniae permittit ut monasteria monialium S. Clarae Gneznense et in Sandec devotionis causa ingredi libere valeat. (Avinione X Calend. Octobr. Pontif. A° 6°) (I № 258 p. 169)

1321 d. 22 Septembr. — Johannes XXII Wladislao duci et Effrosinae ducissae Oswecinensi uxori ejus permittit ut idoneum sacerdotem in confessorem suum eligere possint (Avinione X Calend. Octobr. Pontif. A° 6°) (I № 259 p. 170)
Idem Constantiae ducissae Ratiboriensi permittitur.

1321 d. 15 Decembr. (Avinione XVIII Cal. Januar. Pontif. A° 6°) — Johannes XXII Johanni nato Ladislai ducis de Oswencin confert scolastriam ecclesiae Cracoviensis vacantem post promotionem et consecrationem apud Sedem apost. Boleslai in archiepiscopum strigoniensem — cum conditione ut postquam ad aetatem idoneam pervenerit ad ordines se faciat promoveri. Mandatque Strigoniensi et Opoliensi praepositis ac Archidiacono Wratislaviensi ut hanc scolasteriam eidem Johanni conferri curent. I № 161 pag. 171)

1321 d. 18 Octobr. – Johannes XXII Henrico filio olim Henrici ducis Glogoviensis et Methildi filiae quondam Hermanni marchionis Brandeburgensis, qui impuberes adhuc matrimonium contraxerunt et utriusque sexus prolem procreaverunt, licet quarto consangvinitatis gradu erant conjuncti, dispensam praebet (I No. 260)

1322 d. 3 Mart. – Johannes XXII.. Jacobum scolastium ecclesiae Tarbatensis, quem post obitum Hartungi episcopi osiliensis, capitulum elegit, nominat episcopum osiliensem, dum personaliter Avinione apud sedem apostolicam simul cum Archiepiscopo Rigensi morabatur ratione suae electionis. (I No. 262) consecratus per Berengarium episcopum portuensem Avinione.

1322 d. 5 Martii – Johannes XXII.. Paulum canonicum ecclesiae Curoniensis, quem post obitum Borchardi episcopi curoniensis capitulum elegerat, nominat episcopum curoniensem. (Obiorowi jego sprzeciwiat się arcybiskup ryski bawiący w Awinione – lecz gdy sam Paweł zjechał do Awinionu kazał go wyświęcić per Berengarium episcopum Portuensem.) (I No. 263)

1322 d. 5 Martii – Johannes XXII... Rodulfum praepositum Pomesaniensem, quem post obitum Ludiconis episcopi Pomesaniensis capitulum elegerat, nominat episcopum ecclesiae Pomesaniensis ordinis Hospitalis S. Mariae Theutonicorum Jerosolimitani – (Papież kazał go w Awinionie wyświęcić per Berengarium episcopum Portuensem) (I No. 264)

1322 d. 28 Maji. – Jan XXII daje dyspensę Konradowi Księciu oleśnickiemu i Elżbiecie żonie jego córce zmarłego Henryka wrocławskiego, którzy się dawniej ożenili – licet quarta consangvinitatis linea sint conjuncti. (I No. 266)

1322 d. 28 Maji – Jan XXII daje dyspensę Henrico duci Slesiae et domino Wratislaviae i żonie jego Annie (siostrze Fredericis ducis Austriae) wdowie po Hermannie margrabi brandeburskim, którzy się pożenili, lubo pierwszy mąż Anny margrabia Herman, krewnym był drugiego męża Henryka in quarto consangvinitatis gradu (I No. 267)

1323 d. 26 Novembr. – Johannes XXII... Engelbertum sacerdotem per capitulum post obitum Nicolai episcopi Tarbatensis electum, nominat episcopum Tarbatensem. (Bawiący w Awinione Fryderyk arcybiskup ryski sprzeciwiał się temu wyborowi – bo ów Engelbert był mu nieposłuszny – jednak pojednał się z nim Engelbert a papież kazał go wyświęcić per Bertrandum episcopum Tusculanum w Awinionie.) (I No. 270)

1323 d. 3 Decembr. Avinione – Johannes XXII... post obitum Gerardi episcopi sive Cujaviensis qui nuper apud Sedem apostolicam mortuus est... nos episcopatum wladislaviensem voluimus conferre magistro Bernardo de Montevalrano archidiacono Sicaloviae in ecclesia Bituricensi, qui recusavit. Ideo te Mathiam decanum ecclesiae vladislav. literarum scientia praeditum, nobilitate generis clarum et vitae laudabilis in episcopum vladislaviensem nominamus, et per Petrum episcopum Penestrinum Avinione consecrare mandamus, atque te Wladislao regi Poloniae item Lesconi, Premislio et Kazimiro ducibus Cujaviensibus comendamus (I № 271 p. 178)

1323 Abbas monasterii Valkana tarbatensis dioecesis.

1323 d. 23 Decembr. – Joannes XXII... Post obitum Henrici episcopi revaliensis capitulum revaliense elegit Ottonem canonicum revaliensem (nunc electum Culmensem). Sed quia Christophorus Rex Daciae patronus ecclesiae revaliensis, Olaum canonicum Roskildensem praesentavit Archiepiscopo Lundensi loci metropolitano, qui illum consecravit in episcopum revaliensem, nos te nominamus episcopum revaliensem (Otto elekt prowadził o to proces w Awinionie z Olausem – lecz papież pogodził ich nominując Ottona biskupem chełmińskim) (I № 276

1323 d. 23 Decembris – Joannes XXII post obitum Nicolai episcopi culmensis qui apud Sedem Apostolicam Avinione nuper mortuus est, nominat in episcopum culmensem Ottonem canonicum revaliensem ex nobilibus genitum, literarum scientia et moribus clarum ipsumque per Petrum episcopum Penestrinum consecrare jussit Avinione (I. № 277)

1324 d. 10 Febr. Avinione – Joannes XXII ad quaerelam contra Magistrum generalem et praeceptorem Livoniae et fratres ordinis hospitalis S. Mariae Theutonicorum mandat, ne iidem fratres inhibeant officium praedicationis fratribus ord. Praedicatorum et Minorum, – aby nie wzbraniali krzcić pogan i nie przeszkadzali w budowaniu dla nich kościołów, – aby nie prześladowali duchowieństwa, przyczem papież kasuje wszelkie związki przeciw duchowieństwu – aby się nie bawili rozbiarstwem – aby zabrane dobra arcybiskupowi ryskiemu i kapitule powrócili – aby oddali port Dunamunde mieszczanom ryskim – przytym kasuje papież układ z r. 1316 (Ibid. № 214 p. 130) zawarty. (I № 279 p. 182)

1324 d. 3 Martii. – Joannes XXII Alberto dicto Paluca scholastico
vladislav. canonico gnezn. posnan. cracov. ploc. et crusvic. et vratisl.
canonico confert decanatum ecclesiae vladislav. (po nomi
nacyi dziekana Macieja na biskupstwo kujaw.) et scholasteriam
vladisl. Boguslao de Covale canonico vladisl. vratisl. cracov.
posnan. crusvic. parocho de Chlewik vladislav. dioec. – cano=
nicatum cracov. Sandiwogio dicto Paluca de Wansosse
canonico plocen. crusvic.
1324 (d. ~~2 Junii~~ 28 maja. V. Calend. Junii) Avinione – Joannes XXII excellenti et magnifico
Gedeminne Letwinorum et multorum Ruthenorum regi
.... pisałeś w liście swym do nas, żeś dawno chciał się nawró=
cić wcześniej ~~[illegible]~~ tobie Krzyżacy pruscy przeszkadzają, tak
jak to robili przodkowi twemu (quondam praedecessor tuus)
Mindowe, który wykreciwszy się z całym narodem zmuszo=
ny był z powodu tychże Krzyżaków znowu popaść w po=
gaństwo – pisałeś do nas że chowasz u siebie Dominikanów
i Franciszkanów, którym pozwoliłeś wiarę opowiadać i
krzcić – prosiłeś abyśmy cię wzięli w swą opiekę przed
napaścią Krzyżaków, i abyśmy do ciebie Fryderyka arcybis=
kupa ryzskiego z legatem apostolskim wysłali, którzyby ci
pokój zjednali. – Teraz pisałeś do nas znowu drugi list w
którym powiadasz że uznajesz Boga Ojca, Chrystusa i Ducha
św. – Posyłamy więc do ciebie nuncyuszów naszych apostolskich
Bartholomeum episcopum Electensem et Bernardum abba=
tem monasterii S. Theofredi Aniciensis dioecesis, aby wiarę
św. u twego narodu zaszczepili, utworzyli biskupstwa, kollegiaty,
pokoj między tobą a Krzyżakami zawarli (przyczem wyznacza
papież na koszta podróży dziennie Bartłomiejowi biskupowi
8 flor. aur. a Bernardowi opatowi 5 flor. aur.) (I No 293 pag.
193 et Nr. 290. 291. 292. 294. 295. 296. 297. 298. 299. 300 instruk=
cyje dla nuncyuszów tychże)
1324 d. 5 Junii Avinione – Joannes XXII Frederico archiepiscopo Rigen=
si confert facultatem revertendi ad provinciam suam rigensem.
1324 d. 17 Junii, Avinione – Joannes XXII Mathiam episcopum vladislavien=
sem alias cujaviensem dispensat de juramento „quod post consecrationis
munus apud apostolicam sedem de visitando per te vel nuntium tuum
apostolorum limina singulis bienniis, prout moris est fieri" praestitit. (I No 302 p. 199)

1324 d. 19 Augusti – Joannes XXII Casimiro duci Thossinensi confert licentiam contrahendi matrimonium cum Eufemia filia Troydini ducis Masoviae, quarto consanguinitatis gradu sibi juncta. (I No 303 p. 200)

1324 d. 12 Septembr. – Joannes XXII Joanni duci Slesiae (?) et Margarethae sorori Wartislai ducis Stetinensis, qui licet tertio gradu consanguinitatis erant conjuncti, matrimonium tamen contraxerunt et aliquanto tempore secum cohabitassent, confert dispensam per Archiepiscopum Magdeburgensem. (I No 305 p. 201)

1325 d. 4 Aprilis (Avinione II nonas Aprilis, Pontificatus Ao 9) Joannes XXII. confirmat translationem monasterii ord. S. Clarae monialium ex Scala ad ecclesiam S. Andreae Cracoviae postquam Wladislaus rex Poloniae cum abbate Sieciechovensi ord. S. Benedicti ecclesiam S. Egidii Cracov. cujus rex erat patronus, commutasset pro ecclesia S. Andreae. (I No 306 p. 201. druk w Pamiętn. relig. moraln. 1845 Tom IX pag 144–146 – Kopia w Aktach grodzkich Krak. Libr. Relat. Anni 1778 Tom CCVIII p. 1056 – man odpis z oryginału)

1325 d. 4 April. Avinione. – Joannes XXII Wladislao regi et Hedwigi reginae Poloniae concedit, ut sibi confessorem idoneum eligant qui eos ab omnibus commissis absolutionem impertiri atque ab omnibus excommunicationibus absolvere possit, permittitque ut rex cum familia et 20 personis etiam in locis interdicto ecclesiastico suppositis divina officia celebrari valeat. (I No 307. 308. 309. 310)

1325 d. 25 Aprilis, Avinione – Joannes XXII Kazimiro filio Wladislai regis Poloniae permittit eligere sibi confessorem. (I. No 312 p. 209)

1325 d. 10 Junii, Avinione – Joannes XXII Wladislao regi Poloniae significat se nuntios ejus Petrum dictum Militem canonicum cracov. et Nicolaum Manentis civem Januensem benigne recepisse, eosque de mora in Curiae Papae excusat. (I No 313 p. 204)

1325 d. 17 Junii, Avinione (XV Cal. Julii Pontif. Ao 9o) – Johannes XXII Spicimiro comiti palatino cracov. et Stanislavae uxori suae permittit, ut sibi confessorem eligant, qui eos a peccatis etiam in casibus Sedi apostolicae reservatis semel absolvere valeat. (I No 314 p. 204)

1325 d. 17 Junii. – Johannes XXII Andreae de Wislicia rectori eccle-
siae S. Martini de Wislicia et curatori ecclesiae de Igolomia
confert praepositurem et canonicatum ecclesiae Poznaniensis
post obitum Philippi Marcutii praepositi et canon. posn. qui
apud Sedem apostolicam diem clausit extremam. (I No 315 p. 204)

1325 d. 22 Junii, Avinione. – Johannes XXII magistris Andre-
ae de Verulis canonico vratislaviensi scriptori nostro et
Petro de Alvernhia juris perito [clerico Lemovicensis dioe- [canonico ecclesiae Turonensis,
cesis, volentes necessitatibus Romanae ecclesiae providere
reservandos duximus et Camerae nostrae deputandos fructus
et proventus omnium beneficiorum ecclesiasticorum digni-
tatum et officiorum, monasteriorum, prioratuum et alio-
rum locorum ecclesiasticorum saecularium et regularium
in regno Poloniae tunc vacantium, certis ecclesiis monas-
teriis et dignitatibus exceptis... ideo vos collectores horum
redditum primi anni restantium nominamus,... etiam man-
damus vobis ut ab Nicolao Banz et Henrico de Drogus canoni-
cis vratislav. de administratione bonorum episcopatus vratisla-
viensis per quinquennium tempore suspensionis olim Henrici
episcopi vratisl. per Clementem V rationem exigatis et reliqua
ad cameram apostolicam deferatis, item ut ab archiepiscopo
gnezn. et episcopo vladislav. de recepto annuo censu qui
denarius beati Petri [nuncupatur, nec non a quibuscunque [in signum subjectionis Ecclesiae Romanae
collectoribus et subcollectoribus rationes exigatis; item ut a
quondam Rimboldo archidiacono cracoviensi de fructibus bono-
rum episcopatus cracov. tempore suae administrationis per-
ceptis rationem exigatis et reliqua nobis transmittatis; item
ut decimam omnium redditum et proventuum ecclesiasticorum
per Clementem V in Concilio Viennensi per sex annos imposi-
tam pro subsidio terrae sanctae, in Gneznen. Cracov. Vratislav.
Posnan. Vladislav. Ploczen. Lubucen. Caminen. et Culmensi dioe-
cesibus ~~colligatis~~ exigatis et collectam transmittatis, ad quem
finem vos nuntios apostolicae Sedis ad partes regni Poloniae no-
minamus cum facultate compellendi per censuram ecclesiasticam:
praecipue vero injungimus vobis ut clerum Caminensis, Lubucensis et
Culmensis dioecesum, qui denarium S. Petri solvere recusant, ad solutionem

compellatis. (I No. 313 – 335) pro stipendio assignat assignat cuilibet 1½ aurea singulis diebus.

1325 d. 1 Augusti. – Johannes XXII archiepiscopo gneznensi ejusque suffraganeis ut falsarios litterarum apostolicarum severe puniant. (I. No. 337 p. 216)

1325 Janislaus archiep. gnezn. et Florianus episc. plocens. ad mandatum papae promulgant bullam excommunicationis Ludovici ducis Bavariae imperatoris, extinctis candelis et pulsatis ternis vicibus campanis. – Praesentibus in Plozk episcopo, praeposito, decano, scolastico, archidiacono, cantore, custode, archidiacono dobrinensi, cancellario, officiali, subcustode 3 canoniis ploc. et aliis capituli plocens., priore et abbate conventus monasterii S. Adalberti, S. Benedicti, praeposito monasterii S. Mariae Magdal. Praemonstrat. ordinis, priore monasterii ord. praedicator. in Plock.

1325 Otto et Barnym natus ejus duces Slaviae, Wartislaus dux Slaviae, Johannes dux Glogoviensis.

1325 d. 13 Augusti. – Joannes XXII mandat episcopo posnaniensi ac decano et scolastico lubucensibus ut Boleslaum ducem Bregensem ad restituendum ducatum ligniciensem fratri suo Wladislao subdiacono vratislav. ablatum compellant. (I No. 341 p. 218)

1325 d. 24 Sept. – Johannes XXII Henricum ducem Slesiae et dominum de Furstemberch et de Jawor qui cum Agnete nata olim Wenceslai regis Bohemiae in tertio et quarto gradu consanguinitatis sibi cognata matrimonium ante annos aliquot contraxit, dispensat. (I No. 347)

1325 d. 24 Sept. – Johannes XXII magistro Henrico de Lewenberk clerico vratisl. dioec. familiari Wladislai regis Poloniae, beneficium ecclesiasticum in dioecesi vratislav. confert. (I. No. 348)

1325 d. 16 Octobr. – Johannes XXII episcopum posnaniensem in conservatorem abbatissae et monasterii in Owenzk. ord. cistert. dioec. posn. constituit. (I No. 349)

1325 d. 29 Octobr. Johannes XXII Boleslaum ducem Falkenbergensem qui cum Eufemia filia Henrici ducis Slesia et domini Wratislaviae et Annae matrimonium contraxit, licet in quarto consanguinitatis gradu cognatus sit, dispensat. (I No. 350 p. 225)

1325 d. 18 Novembr. (XIV Cal. Decembr. Avinione Pontif. A.º 10º) Joannes XXII Wladislao regi Poloniae nuntiat se provisiones a papa [et Nanchero episcopo cracov.] in ecclesiis et dioecesi Cracoviensi concessas revocare non posse. (I Nº 351 p. 226)

1325. Johanni dicto de Lodimiria cantori opatoviensi canonico opoliensi, cracoviensi et vratislaviensi collatus est canonicatus ecclesiae Wratislaviensis.

1325 d. 15 Decembr. – Joannes XXII Petro de Alvernia turonensi, noviomensi, et Andreae de Verulis vratislaviensi canonicis, nuntiis in regno Pol. apost. Sedis... quoniam petitio Mathiae episcopi vladislaviensis continebat, ut propter exiguitatem proventuum mensae episcopalis Vladislaviensis, praeposituram ecclesiae S. Michaelis de Castro Cracoviensi ad ipsius episcopi praesentationem spectantem, eidem mensae episcopali vladislaviensi adjungamus, ideo mandamus vobis ut de valore hujus praepositurae se informetis. (praepositura ta miała dochodu 35 marc.) I Nº 353 p. 227.

1325. Censtoborio quondam Nicolai Meczlinocz canonico crusviciensi et glussinensi, rectori parochialis ecclesiae in Vinetz vladislav. et poznan. dioec. collatus est per papam canonicatus in ecclesia cracoviensi. (I Nº 354)

1326 Johannes Radislai canonicus ecclesiae Uneniensis (Uniejów) gneznens. dioeces.

1326 Liber rationis decimae sexennalis per Clementem V in concilio Viennensi impositae atque per Andream de Verulis et Petrum de Alvernia nuntios apostol. collectae in episcopatu cracoviensi (z wyłączeniem prebend i kościołów w całej dyecezyi). (I Nº 358 p. 228–262.) (zebrał 1197 marc. 11 scot. et 19½ den.)

1326 Liber rationis..... in episcopatu wladislaviensi. (I Nº 359 pag. 262–273)

Kurs pieniędzy r. 1326 był następny: 1 marca argenti = 4 fertones vel 24 scoti vel 48 grossi pragenses.
1 Scotus = 2 grossi ; 1 Grossus = 20 denarii parvi
1 Marca auri cracoviensis = 17 marcae grossorum vel 51 floreni aurei de regno Franciae.

1. Scotus auri cracoviensis = 14 Scoti grossorum pragens.
Pondus Cracoviense habet 48 gross. in 1 marca
Pondus plocense habet 36 gross. in 1 marca
In archidiaconatu pomeraniensi praeterea cursum
habuere: Florenus auri vel Aureus de regno
Francia = 10 Scoti. ; Grossi Turonenses de argento. =
Aurum minutum ad pondus Avinionense computa=
batur in Marcas et Uncias et Quarterias. —
12 Anglienses sive Sterlingi vel Soldi Sterlingo=
rum et 1 Grossus bohemicales = erant aequales
3 Marcis argenti. ; 1 Scotus auri = 14 scoti gross. prag.
Roku 1345 valebat 1 Marca auri = 13 marc. gross.
prag. et 3 gross.

Grossus Turonensis (Tournose) srebrna moneta z dobrego srebra bita w Tours za Ludwika IX wartości 1/4 talara czyli 1 Scotus

1325 Liber rationis super denario b. Petri in vratislav.
gnesn. cracov. vladislav. et plocensi civitatibus et
dioeces. collecto et assignato Andreae de Verulis
apost. sed. nuntio in Polonia. (Nº 360 p. 274 –
Zebrano świętopietrza w Krakowie roku 1327: 1) w Parafii
P. Maryi 5 marc 11½ scot. 2) w parafii S. Stefana 1 m. 6 scot.
3) W parafii WWSS. 2 marc. 2½ scot. item 6½ scot. 4 denar.
4) W obwodzie kościoła i szpitala S. Ducha 1 marc 4 scot. 8 den.
5) W parafii S. Mikołaja 5½ scot. 6 denar. 6) W parafii
S. Stanisława na Skałce 6 scot. 6 den. 7) W parafii S. Ja=
kuba 16 scot. 9 den.. 8) Z klasztoru Norbertanek
na Zwierzyńcu 6 scot.

1328 Johannes episcopus posnan.
tempore exilii bone memoriae Johannis episc. crac.
świętopietrze i inne dochody apostolskie przesyłano z
Polski za pomocą handlu societatis Bardorum we Flan=
drii do którego należeli Boni Philippus, Andreas Portinarius,
Rogerius Gerardinus, Ricavus de Gorda.
1326 Mathias dictus Brochota canonicus ecclesiae S. Michaelis
Cracoviensis capellanus Hedvigis reginae Poloniae.
1326 d. 1 Octobr. – Johannes XXII... post obitum Henrici episcopi
vratislav. una pars canonicorum elegit Lutoldum scolasticum de

Glogovia dioc. vratisl. altera pars vero bonae memoriae Vitum cantorem vratislav. quem Gneznensis archiepiscopus loci metropolitanus consecravit: sed Vitus in Avinione personaliter existens sponte resignavit et mortuus est; post haec etiam Lutoldus resignavit... igitur papa Nankerum de episcopatu cracoviensi transfert in episcopatum vratislaviensem, episcopatum vero cracoviensem confert Johanni Grotonis canonico crac. gnezn. et poznan. morum elegantia et literarum scientia insigni (I Nº 368-369)

1326 in terra cracoviensi est consvetudo, quod si servus a gentilibus captus absque redemptione aliqua manus ipsorum evaserit ipso facto gaudeat beneficio libertatis.

1327 d. 1 Martii (Calend. martii, pontif. Aº 11º Avinione) – Johannes XXII archiepiscopo gneznensi... quia Stephanus episcopus lubucensis monstravit, quod sedes episcopalis Lubucensis in partibus minoris Galathae quae Ruscia nuncupatur, in loco dicto Fladimiria ab antiquo extitit situata, et adhuc ibidem patent plura episcoporum sepulchra, et episcopus Lubucensis a clericis et laicis catholicis partium praedictarum eorum episcopus extitit, et ipse Stephanus in eisdem partibus existebat exercens episcopale officium ecclesias edificando, altaria consecrando, clericos ordinando. Quum autem idem Stephanus episcopus propter multimodam schismaticorum rabiem ab eadem Flademiria coactus esset exulare, vicini episcopi spiritualem jurisdictionem sibi ibidem usurpaverunt... ideo monemus te ne eundem Stephanum molestari permittas. (I Nº 376 p. 295)

1327 d. 1 Martii – Johannes XXII Wladislao regi Poloniae... quia nonnulli milites et laici regni tui bona ad mensam episcopalem Lubucensem pertinentia occupaverunt, ideo hortamur te, ut Stephanum episcopum lubucensem defendas. (I Nº 377 p. 295) – toż samo pisze papież do Henryka Księcia Wrocławskiego.

1327 d. 1 Martii – Johannes XXII.... ponieważ po śmierci Frederyka biskupa lubuskiego, część jedna kapituły lubuskiej obrała na biskupstwo Mikołaja cantorem ecclesiae S. Crucis Vratisl. druga zaś część kapituły mianowała Stefana dziekana lubuskiego którego też kapituła arcybiskupstwa gnieźnieńskiego (podczas wakansu arcybiskupa) potwierdziła i wyświęciła na biskupstwo: więc

F. l. j. Andrzej gnieźnieński, Piotr poznański dziekani i Filip archidyakon pozn.

wytoczył o to Mikołaj proces przed papieżem przez kanoni-
ków lubuskich Konrada scholastyka i Tamona de Watzenrode
swych stronników - lecz papież potwierdził na biskupstwo
lubuskie Stefana i pozwolił mu katedrę i stolicę biskupstwa
lubuskiego przenieść w inne miejsce, ponieważ mieszczanie
Franfurtscy (nad Odrą) zburzyli kościół katedralny i miesz-
kania biskupa i kanoników. (I No 378. 379)

1327 d. 1 Aprilis - Joannes XXII Wladislao regi Poloniae, archi-
episcopo gneznensi et ejus suffraganeis ac episcopo caminensi:
... quia de remotis partibus Almaniae et Bohemiae hostes Cru-
cis, catholicos Regni Poloniae inficiunt et a veritatis limine
deviare faciunt, ideo mandavimus priori provinciali fratrum
ordin. Pradicat. in Polonia ut aliquos fratres dicti ordinis
in inquisitores haereticae pravitatis instituat in regno Polo-
niae. (I No 380. 381)

1327 d. 23 Maji. - Johannes XXII Boleslao duci Opoliensi
qui Elisabethem filiam quondam Bernardi ducis Slesiae
et domini de Furstenberk in tertio et quarto consanguinita-
tis gradu sibi cognatam nupserat, confert dispensam. (I. No 382 p. 298)

1327 d. 16 Junii - Johannes XXII Wladislao regi Poloniae.. quia
Boleslaus (Bolesław) dux Russiae pronepos tuus ex Graecorum
ritu schismatico ad unionem Romanae ecclesiae redire aspi-
rat... ideo rogamus te ut eum ad hoc paternis monitis inducas
(I No 383 p. 299)

1327 d. 12 Augusti. - Johannes XXII.. Jordanum praepositum eccle-
siae Varmiensis per capitulum post mortem Ebirhardi episco-
pi varmiensis, electum confirmat, et per Johannem archiepis-
copum Toletanum in Avinione consecrari jubet. (I No 386 p. 302)

1321. III Nonas Septembr. in Rawa oppido Mazoviae gneznensis dioe-
cesis in ecclesia parochiali - Janislaus archiepiscopus gneznens. et Doma-
rathus episc. posnan. electi compositores in causa inter Gervardum
Vladislav. et Florianum plocensem episcopos ratione limitum dioe-
cesis ecclesiarum, qui sunt trans Wislam versus terram Dobrinensem,
et super decimis villarum jacentium in vicino juxta eosdem limites
videlicet: Hospitale seu ecclesia S. Gothardi ord. fratr. Cisterciens., Senozyti,
Culyno, Curpirszyti, Zarzetrzewiti, Ceslyno, Bogutzino, Laby-
ianowici, Lustowo, Lopowo, Lochocyno, Ostrowicho, Radomity,

Vithosyno, Rachcyno, Bachcyno Jacobi, item Nasegnew, Storzyno, Scorzyno Potrasii, Chelmnicza, Trustino; Vithowo, Curowo, Glusicy, Zadusnicy, Croniczyno, Chinelyno, Crampa, Olesno, Malesewo, Brezno, Latane et Bobrovniki, item Rybithwy, Podstola et Zanowewo – pronuntiant quod termini villarum jacentium in parochiis ecclesiae seu hospitalis S. Gothardi et ecclesiae de Bobrownyk ac ecclesiae de Przypust: quarum villarum nomina sunt ad ecclesiam S. Gothardi: Zarzeczewicze, Crampa, Crowicyno, Lewcze, Olesno, Ostrowice et Radomice; villae ad ecclesiam de Bobrownyk pertinentes: Malesewo, Bresno, Latane; villae ad ecclesiam in Pripust pertinentes: Ribythwy, Podstola, Zannewo versus terram dobrinensem debent esse limites inter dioeceses Wladislaviensem et Plocensem, decimae omnium villarum inter praefatum limitem et fluvium Wislam ad episcopum Wladislaviensem debent pertinere. – Testes: Johannes cancellarius Wladislai regis Polon. lanciciensis, praepositus S. Michaelis apud Cracoviam, Mgr. Petrus cantor Wladislaviensis, Mgr. Andreas canonicus plocensis et alii. (I No. 388 p. 303)

1327 d. 16 Septembr. – Johannes XXII Nankero episcopo wratislav. quoniam tu olim Cracoviensis existens episcopus in cogregationibus inter episcopos illarum partium primum locum obtinebas, ideo concedimus tibi ut eundem primum locum retineas quamdiu Wratislaviensis episcopus remanebis (to tylko jego osobie papież pozwala) (I No. 391.) – Również pozwala mu papież skasować wszelkie ugody poczynione przez Kapitułę względem dóbr biskupich po śmierci Henryka biskupa wrocław. pozwala mu odmawiać officium secundum consuetudinem Cracoviensem

1327 d. 30 Novembr. (II Calend. Decemb. Pontif. Ao. 12o Avinione) – Johannes XXII Petro dicto Zwiliti canonico cracov... oblata nobis petitio continebat quod Johannes natus dilecti viri ducis Ladislai Scholasticus ecclesiae cracov. desiderans se transferre ad statum laicalem erat tunc in proximo matrimonium contracturus et tonsuram clericalem non deferat imo vitam ducat laicalem... nos ideo tibi dictam Scolastriam quando vacabit conferimus (I No. 392 p. 305)

1327 d. 3 Decembr. – Johannes XXII Misnensi, Plocensi ac Vladislaviensi episcopis... petitio Petri decani ecclesiae posnan. Decretorum Drs

continebat, quod ipso in Romana Curia existente, Joannes episcopus et Boguthwalus canonicus posnanienses, Henricus de Luterbergh terrae thorunensis, Lutholdus in Thorun commendatores domus hospitalis S. Mariae Theuton. item Boleslaus dux de Brega, Henricus de Wirbna miles, Wysacus quondam Petri Drogoslai laicus ac universitates de Berlyn et Rathnow castrorum et nonnulli alii clerici et laici Culmensis, Wratislaviensis, Lubucensis, Posnaniensis et Brandeburgensis dioecesium, castra ejusdem Petri propria videlicet Bezow, Bithin et Puewo, villas quoque Stosbowo, Werenizam nec non molendina, bona sua mobilia et immobilia in eisdem dioecesibus ecclesiastica et mundana occupaverunt minus juste... mandamus ergo vobis ut justitiam faciatis. (I No. 393. p. 306)

1327 in Decembri — Johannes XXII Hedvigi reginae Poloniae gratulatur de ejus filii Kasimiri convalescentia (I No. 394)

1328 d. 14 Julii — Johannes XXII Mathiae episcopo vladislav.. praeposituram ecclesiae S. Michaelis de castro cracov. ad praesentationem episcopi vladisl. spectantem, unit mensae episcopali vladisl. (Avinione II Idus Julii, Pontif. A° 12°.) (I No. 396)

1328 d. 1 Octobr. — Johannes XXII archiepiscopo gneznensi mandat ut Nankero vratisl. episcopo contra Henricum ducem Vratisl. Bolconem ducem de Munstirberg et Cives Wratislavienses qui effractis muribus wratisl. ecclesiae multos de familia episcopi occiderant, canonicos in exilium profugarant et Petrum de Alvernia nuntium apost. occidere voluerunt, atque bona episcopalia diripuerant, praesto sit. (I No. 398)

1328 d. 13 Octobr. — Johannes XXII Sbigneo de Cyricz diacono cracoviensis dioec. familiari regis Poloniae, qui in minoribus tantum ordinibus constitutus ecclesiam parochialem in Cosceletz et deinde in Konnissa tenuit, concedit praepositurum et canonicatum ecclesiae cathedr. crac. tenere. (I No. 403)

1268 in Crusvicia — Zemomislius dux Cuyaviae, Wolymiro episcopo vladislav. atque capitulis et canonicis vladislav. et Crusvic. ecclesiarum concedit facultatem locandi villas antiquas et novas jure theutonico sive polonico, cum libertate ab omnibus exactionibus, servitutis

et judiciis, conceditque fundare civitates, resignando omni juri
ducali, cum conditione ut de 20 mansis flamingicis unum ho=
minem armatum ad defensionem terrae cujaviensis mittere
tenebuntur, qui si non venerit 1 marcam argenti solvet. In
omnibus locis moneta nostra curret usualis, sed monetarius
noster nullam ibidem coertionem habebit, et si quis cum falsa
moneta inventus fuerit, per scultetum loci illius judicabitur
et judicati medium inter nos et episcopum dividetur. Libe=
ramus insuper omnes homines episcopi, praelatorum et ca=
nonicorum ab omni theloneo – Testes Samborius dux Po:
meraniae, Matheus palatinus, Wyrchoslaus judex curiae nostrae,
Petrus thesaurarius, Pribislaus et Paulus fratres dicti Wisse=
liiz, Raphael curiae nostrae cancellarius, et canonici vladi=
slav. et crusvic. (I No 404 p. 312)

1329 d. 18 Januar. – Johannes XXII reginae Bohemiae significat
– że brata jej nie może mianować ani bambergskim ani wroc=
ławskim biskupem. (I No 409)

1329 Rudgerus de Polonia kanonik wiślicki skarży iż biskup kra=
kowski po śmierci Francisci de Cracovia nadał Nasanowi
de Cracovia kantorowi sandomirskiemu prepozyturę w Wiś=
licy, lubo jemu przysłużała.

1329 Johannes dictus de Polonia clericus vratisl. dioec. jadąc do
papieża został w drodze napadnięty per Crivosandium mi=
litem de Cracovia, który go pojmał i uwięził.

1329. III Idus Februarii, Avinione – Johannes XXII mandat Johanni
episcopo cracoviensi ne abbatissam et monasterium S. Andreae
Cracov. ord. S. Clarae super exigendis decimis novalium mo=
lestet. (I No 413 p. 317)

1329 d. 11 Febr. – Johannes XXII Nankero episcopo vratisl. conce=
dit ut ad ecclesiam Cracoviensem redire possit. (I No 414)

1329 d. 23 Martii – Johannes XXII Magistro generali Hospitalis S. Mariae
Theutonicorum Jerosolimitani.. papież zawiesza do 1 Septembra
exkomunikę rzuconą na dyjecezyję Chełmińską i część Pomeranii
z powodu niepłacenia świętopietrza. (I No 416)

1329 d. 12 April. – Jan XXII wzywa Władysława Króla polskiego aby powstał
przeciw śląskiemu Księciu Bolkonowi de Minsterberg, który jadącego
nuncyusza apostolskiego Piotra de Alvernia zrabował i w Opolu strzegł.
(I No 417)

1329 Jan biskup krak. doniosł iż posłał sługę swego z 20 grzyw. złota do papieża, lecz w mieście Usce dyecezyi praskiej skradziono mu takowe w nocy.

1329 Cestoborius de Weczidlinza canonicus crusvic. et gluśsinens. [illegible] provisus ad canonicatus cracov. et wladislav. parochus in Wirz poznan. diec.

1329 Boleslaus dux Slesiae et dominus Legnicensis cum fratre suo Heynkone domino de Javor – Boleslaus dux de Nemodlin cum fratre suo Bolkone de Opol – Lesko dux Ratiboriensis, Wladislaus dux Coslensis et Bithom, w Henricus dux Saganensis, Conradus dux Olesnicensis, Przemko dux Glogoviensis et Johannes dux Stinaviensis fratres.
(I No. 421)

1329 d. 12 Junii (Avinione II Idus Junii Pont. Ao. 13o.) – Johannes XXII Hedvigi reginae Poloniae permittit ut in monasterio monialium ord. S. Clarae sito in Antiquo Sandecz associatis sibi duabus provectae aetatis matronis, semel in anno pernoctare possit.
(I No. 423 p. 323)

1329 d. 25 Augusti – Johannes XXII... gdy wakowało biskupstwo kamińskie wybrał papież na takowe Arnolda; lecz kanonicy kamińscy: Fridericus de Stalberch praepositus, Fredericus de Eyestede junior, Nicolaus Swanebeke, Witzlaus de Carwitz, Hinricus Wisbeke, Geraldus Bokeman, Johannes Rogghe et Arnoldus Trost spiknąwszy się niechcieli uznać biskupa i dobra jego zagarnęli. Lecz papież polecił arcybiskupowi kolońskiemu i biskupowi z Lubeki aby wprowadzili na biskupstwo Arnolda, co też uczynili. Arnold zostawiwszy tylko Fryderyka de Stalberch i Fryderyka de Eyestede resztę kanoników pokasował i na ich miejsce obrał: Christianum Vedercalisiensem praepositus, Thidericum Sachellandensem, Hinricum calisiensem praepositos, Thidericum Sachelnitzen in Wrozeke, Waltherum Guntherberch in Drewenborch, Bernardum Ursum in Gutzecowe rectores ecclesiarum dioeces. havelberg. posnan. et camin. Syfridum Ghiseleri magistrum in artibus et licentiatum in legibus dioec. camin. et Hinricum de Dartzowe canonicum lubicensem na kanoników – co papież potwierdza (I No. 424)

1329 Engelbertus episcopus tarbatensis.

1329 d. 5 Novembr. – Johannes XXII Johannem episcopum cracov. absolvit a juramento praestito post consecrationem de visitando per eum vel per nuntium ejus apostolorum limina singulis bienniis. (I No. 427)

1330 d. 10 Febr. – Henricus dux Slesiae dominus Saganensis ratione uxoris suae olim Mathildis filiae quondam Hermanni marchionis Brandeburgensis praetendebat sibi et primogenito suo Henrico jus ad marchionatum brandeburgensem, quem Ludovicus olim dux Bavariae pro filio suo Ludovico sequestravit.

1330 d. 24 Aprilis – Johannes XXII dilectis Andreae Portinarii, Francisco Balduini, Thomae Thedaldi et Johanni Guiciardini mercatoribus et sociis societatis Bardorum de Florentia in partibus Flandriae commorantibus daje plenipotentią do odebrania ~~pieniędzy~~ i przestania kamerze apostolskiej pieniędzy zebranych przez Mgra Andrzeja de Verulis canonic. vratisl. a oddanych Janowi biskupowi krak. Jarosławowi archidiakonowi, et Heymusio de Nissa et Hanconi Hedel civibus crac. dla przesłania. (I No. 434)

" " mieszczanie wrocławscy oddali społce kupieckiej Bardow w mieście Brugge tornacensis dioec. dla przesłania papieżowi 480 marcas argenti trogani ponderis de signo brugensi

" " biskup krakowski przesyła papieżowi 10 marcas auri de Palhola et 40 marcas argenti ad pondus Cracoviae. = które to 10 marc. auri de Palhola czynity 8 marc. 2 uncias et 16 denarios auri ad pondus Avinionense; – a 160 marcae argenti ponderis cracov. czynity 556 florenos auri et 6 solidos monetae Viennensis.

" " Bozatha decanus cracov. Nicolaus de Miloslavitz canonicus cracov. (I p. 331)

1330 Stassan Similonis clericus cracov. dioec. z rodu szlacheckiego mając lat 16 dostał od króla Władysława Łokietka prezentę na kantorią sandomirską, teraz mając 30 lat jest kanonikiem gniezn. krakow. poznań. płock. i prepositus wiślic.

1331 d. 19 Febr. – Johannes XXII Wladislao regi Poloniae ut a molestandis ~~episcopo et clericis~~ Johanne episcopo crac. suas gentes ~~et~~ officiales arceat. (I No. 441 p. 335)

1331 d. 23 Martii (Avinione X Calend. April. Pontif. Ao. 15o.) – Johannes XXII archiepiscopo gneznensi et Cracoviensi ac Posnaniensi episcopis... quoniam Mathias episcopus vladislav. quaestus est quod nonnulli fratres domus S. Mariae Theutonicor. mandato magistri generalis et provincialis terrae culmensis ac

commendatores de Nessovia, Golub, Swetze et Coprzivno sive Engelberch vladislav. et culmens. dioecesium, concepto rancore ex eo, quod idem episcopus vladislaviens. sententias excommunicationis ob non solutum denarium S. Petri per Petrum de Alvernia et Andream de Verulis apost. sedis nuntios latas promulgavit et sententiam ob non solutionem decimarum ex terra Pomeraniae episcopo vladisl... cum maximo exercitu et plene 20 vexillis nigra cruce signatis, hostiliter intraverunt episcopatum vladislaviensem, devastaverunt oppidum Racenz et civitatem Wladislaviensem, ecclesiam cathedralem wladisl. concremaverunt, plures occiderunt, territorium Lechoviz subtraxerunt, castrum Racenz secunda vice illud per 5 dies machinis impetientes per subfossionem fontis occupaverunt, ecclesias pro majori parte destruxerunt et villas cremaverunt – ideo mandamus vobis ut cognita re restitutionem excommunicare eosdem faciatis. (I No 442 p. 335–338)

1331 d. 9 Junii – Johannes XXII quietat Johannem episc. cracov. Jaroslaum Petri archidiaconum crac. Nassanonem Smilonis praepos. vislic. Prandotham Prandothae praepositum S. Floriani juxta Cracoviam, Jacobum Zirik cracoviens. custodem, Dirzionem Pakozlai custodem S. Floriani, Nicolaum de Miloslawitz de Podgroze et Antonem de Cosle de Luboricia plebanos ac nob. Jacobum Grotonis militem dictae cracov. dioeces. de receptis 12 marc. auri in pulvere seu granis ad pondus Cracoviense valentes 10 marcas auri in granis ad pondus Avinionense et de 320 marcis grossorum prag. valentibus 960 flor. auri. quas ipsis Petrus de Alvernia canonicus noviomensis nuntius apost. in Polonia dedit ad transmittendum Camerae apost. et quas per manus Bozathae decani cracov. et Gregorii Brachosii rectoris S. Benedicti juxta Cracoviam exsolverunt Camerae apostolicae. (I No 443 p. 338)

1332 d. 13 April. – Joannes XXII Petro de Alvernia nuntio apost. sedis in Polonia, ut inter Wladislaum regem Poloniae et fratres hospitalis S. Mariae Theuton. pacem reconciliet. (I No 447 p. 340)

1332 d. 30 April. – Joannes XXII Jacobo episcopo Osiliensi confert potestatem ut Curoniensi, Sambiensi, Culmensi et Pomesanensi Rigensis provinciae ecclesiis si vacarent de pastoribus provideat, iisque munus consecrationis impertiat prout vicarius in spiritualibus generalis Frederici archiepiscopi rigensis apud Sedem apostolicam manentis. (I No 449 p. 431)

1332 Rota juramenti pro episcopo: obediens ero S. Apost. Rom. Ecclesiae et papae, non ero in consilio aut consensu ut aliqui vitam perdant aut membrum vel capiantur mala captione, consilia mihi a Sede apostolica concredita nemini pandam, legatum apost. Sedis honorifice tractabo, vocatus ad synodum veniam, apostolorum limina singulis trienniis visitabo per me aut per meum nuntium, possessiones mensae episcopalis non impignorabo nec alienabo inconsulto pontifice (super evangeliam juramentum) (I p. 342)

1332 d. 25 Junii – Joannes XXII Friderico qui ex ordine fratrum minorum in archiepiscopum rigensem evectus est permittit ut de libris suis disponere possit (biblioteka) (I No. 450.)

1332 d. 2 Augusti (Avinione IV Nonas Augusti Pontif. Ao 16o) – Johannes XXII Jaroslao nato dilecti filii Spitkonis castellani cracov. confert canonicatum et praebendam in ecclesia Wratislaviensi, indulgetque ut in ecclesia cracoviensi canonicatum et praebendam retinere possit. (I No 452 p. 343) – idem Andreae de Mazovia canonico vladislav. poznan. et S. Floriani in suburbio Cracov. canonicatum cracoviensem.

1333 d. 3 Januar. – Joannes XXII Lestkoni duci Ratiboriensi qui Agnetem filiam Henrici ducis Slesiae, quarto consanguinitatis gradu sibi agnatam, in uxorem duxit, dispensam dat. (I No 453)

1333 d. 6 Martii, indictione 1a in Cracovia in domo habitationis Johannis Cracoviensis episcopi prope aquam Vislae in civitate Cracovien. – Petrus Alhandi capellanus et procurator Petri de Alvernia licentiati in legibus, Noviomensis canonici et Apost. Sedis nuntii in regno Poloniae significat se Joannem episcopum cracovien. requisivisse ut canonicatum in ecclesia S. Floriani prope Cracoviam post mortem Dzirsconis vacantem conferat Petro de Alvernia quia ad hunc canonicatum per olim Wladislaum regem Poloniae erat praesentatus. Sed episcopus dicit se ad hunc canonicatum ~~Nicolaum~~ consanguineum suum filium Eustachii subdapiferi regis Poloniae ~~per~~ laicum et illiteratum per regem prius praesentatum investivisse – ideo idem procurator significat episcopo appellationem in hac causa ad Sedem apostolicam interpositam esse. –

Testes: Lestcho dux Cujaviensis, Clemens scolasticus gnezn. Mgr Petrus cantor vislicensis, Petrus Amici clericus Lemovicensis dioecesis. — D. 19 martii promisit Episcopus dare apostolos (replicam?) super hac apellatione — Testis Simon filius Nicolai Manentis de Janua civis cracov. — D. 28 Aprilis 1333 in Cracovia: Petrus de Alvernia constituit in procuratores suos Dominicum Cracoviensis et Petrum Angolimensis et Johannem S. Juniani de Alvernia fratres suos, ecclesiarum canonicos, Laurentium de Linars subcamerarium cardinalis Anticiodorensis, M^grum Petrum de Bonaco, Johannem Preyrussandi notarium Curiae officialis Avinionensis ad repetendum canonicatum S. Floriani. — (I № 455. 456)

1333 d. 5 Julii ~~[illegible]~~ — Joannes XXII in terra Gotthiae diffusa et populosa ope Fratrum Praedicatorum et Ord. minorum conversa, in civitate dicta Cersona (Cherson) erigit sedem episcopalem Cersonensem et ecclesiam cathedralem beati Clementis. (I № 457) et in episcopum Cersonensem fratrem Ricardum Anglicum professorem ord. fratrum Praedicatorum, qui in praedictis partibus circa conversionem Schismaticorum laboravit, nominat. In terra vero Gazariae quae in terrae Tartarorum vastitate consistit in populoso loco dicto Vosprum (Bosfor?) erigit archiepiscopatum Vosprensem cum ecclesia cathedrali b. Michaelis Archangeli, cui metropoli suffraganeos episcopatus: Cersonensem, Trapesondensem, Sevastopolensem, Caphensem et Leyrensem subjicit, atque in archiepiscopum Vosprensem fratrem Franciscum nominat, injungendo his episcopis ut circa redigendos Graecos ad unitatem ecclesiae Romanae laborent. (I № 458. 461. 462)

1333 d. 28 Maji — Johannes XXII M^rum Petrum de Alvernia canonicum noviomensem apost. Sedis nuntium ex Regno Poloniae ad Curiam suam revocat, pecuniasque ab eo collectas Francisco Grandonis, Petro Bini, Luccho Francisci et Jacobo Gerardi mercatoribus et factoribus societatis Bardorum de Florentia in Flandriae et Brabantiae partibus commorantibus ad transmittendum ~~ad~~ camerae apostol. reddi jubet. (№ 459. 460)

1332 d. 10 Septembr. — Johannes XXII Engelberto filio nob. Johannis de Tizenhusen et Elisabethi relictae olim Nicolai de Rope militis per schismaticos interfect. Tarbatensis dioecesis, agnatis sibi in quarto consanguinitatis gradu concedit dispensam ad contrahendum matrimonium. (IV Idus Septemb. Pontif. A° 17). (I N° 463)

1333 d. 23 Septembr. — Johannes XXII concedit Boleslao duci Slesiae facultatem erigendi monasterii fratrum ordinis Praedicatorum in oppido Brega ubi jam conventus fratrum Ordinis minorum existit. (I N° 464)

1334 d. 1 Februarii. — Johannes XXII mgrum Galhardum de Carceribus licentiatum in legibus, clericum Caturcensis dioecesis constituit Nuntium Apost. Sedis et Collectorem denarii beati Petri in locum Andreae de Verulis canonici wratislav. eumque Petro de Alvernia canonico noviomensi in socium adjungit; cui Galhardo pacem inter regem Poloniae Kazimirum et fratres domus b. Mariae Theuton. atque ducem magistrum componere jubet. (I N° 467. 469. 470)

1334 d. 8 Aprilis — Johannes XXII Magistro Petro de Alvernia canonico Noviomensi Apost. Sedis nuntio ex Polonia ad Sedem apostolicam redire jubet. (I N° 471)

1334 d. 26 Aprilis — Johannes XXII ad preces Kazimiri regis Poloniae fratrem Henricum monasterii de Claratumba prope Cracoviam cisterc. ordinis, qui ab Johanne abbate monasterii de Claratumba et de Lubens tribus vicibus ad Sedem Apostolicam missus fuerat, confirmat in officio custodis ejusdem monasterii de Claratumba. (I N° 479)

1334 d. 30 Aprilis — Johannes XXII ... quia Kazimirus rex Poloniae quaestus est, quod Johannes episcopus cracoviensis ecclesias suae dioecesis suis confert consanguineis et secreta quae idem rex sub confidentia eidem episcopo communicavit revelat plaries ac subditos ab obediantia regi subtrahit ... ideo papa mandat Galhardo de Carceribus nuntio ap. ut eundem Johannem episcopum cracov. corrigat atque ad veniendum ad Curiam Apostolicam intra sex menses citet. (I N° 479. 480)

1334 d. 5 Junii — Johannes XXII mandat Galhardo de Carceribus nuntio apost. ut continuet et exequatur processum per Andream de Verulis inchoatum contra episcopum et capitulum cracoviense ratione non solutionis decimae per Clementem V in concilio Viennensi impositae. (I N° 481)

1335 d. 24 Aprilis. — Benedictus XII Magistro Galhardo de Carceribus clerico Caturcensis dioecesis nuntio Apost. Sedis et collectori Denarii b. Petri in regno Poloniae mandat, ut Petrum de Alvernia canonicum Noviomensem ad Curiam Apostolicam remittat. (I No 486)

1335 d. 29 Augusti. — Benedictus XII... quia Mathias wladislaviensis episcopus quaestus est, quod Episcopus Caminensis certam partem wladislaviensis dioecesis in qua sunt 2 parochiales ecclesiae et 37 villae campestres, indebite occupavit... ideo papa mandat Officiali Posnaniensi ut eundem episcopum Caminensem ad restituendam hanc partem compellat. (I No 491)

1335 d. 30 Augusti. — ~~...~~ Benedictus XII Mathiam episcopum wladislaviensem de denario b. Petri in Gdanzk, Gmewa, Swetza, Dersow pro tribus annis ab 1330-1333 collecto et camerae apostolicae in summa 520 flor. aur. soluto quietat. — 1334 d. 10 Novembris apud Grudens culmensis dioecesis ~~...~~ ~~...~~ Theodoricus marschalcus atque Zichardus de Grudens, Merklinus de Thoron, Johannes de Gdansk Rutherus de Gmewa commendatores nomine Luderi magistri ord. B. Mariae Theutonicorum solvunt in praesentia Otthonis Culmensis episcopi, denarium b. Petri pro 3 annis 1330-1333 Mathiae episcopo wladislaviensi. (I No 490)

1335 d. 23 Septembr. — Benedictus XII Jaroslaum Petri archidiaconum cracoviensem per Johannem XXII in officio suspensum, pro eo quod visitando praepositurum Kilciensem a certis personis ecclesiasticis pecuniam receperat, restituit. (I No 494)

1335 d. 24 Septembris — Benedictus XII Magistro Galhardo de Carceribus licentiato in legibus Apost. Sed. nuntio mandat, ut Petrum de Alvernia canonicum cracoviensem collectorem decimae sexennalis in concilio Viennensi impositae, compellat ad restituendum Joanni episcopo et Capitulo cracoviensi ea, quae ab eis indebite extorsit. (I No 495)

1335 Registrum decimae sexennalis in concilio Viennensi impositae per Galhardum de Carceribus nuntium in dioecesi vratislaviensi collectae. (I No 497 p. 369-374 z spisem kościołów i dekanatów zwanych Sedes) — Zebrał nuncyusz z całej dyecezyi 1681 marc. 20½ scot 4 denar.

1336 d. 15 martii. – Gualhardus de Carceribus licentiatus in legibus apost. sedis nuntius, Benedicto XII causam Bolkonis ducis Slesiae et domini de Munsterberg contra Petrum de Alvernia per inquisitores instructam transmittit. (I Nº 501 p. 375)
Petrus de Alvernia licentiatus in legibus Noviomensis et Cracoviensis canonicus nuntius apostol. – jadąc przez Szląsk został w drodze zrabowany niedaleko Opola przyczem mu zabrano księgi, rachunki, listy. Wróciwszy do Krakowa r. 1330 in crastino b. Bartholomei mense Augustu, oszacował sobie szkodę na 150 grzywien i rzucił klątwę na Bolka księcia Monsterbergskiego, który zmuszony był 1330 zapłacić ową wnieśmaną szkodę dla zdjęcia interdyktu.

1147 Parisiis II Calend. Junii, Inditione X Incarnationis Dominicae Anno 1147. Pontificatus Eugenii III Anno III 3º – Eugenius (III) Dilectis filiis Bernardo praeposito Cremocensis (Trzemeszneńsis) ecclesiae ejusque fratribus regularem vitam professis. „Imperpetuum et oriens illud a vobis"... ad petitionem eorum ecclesiam eorum sub b. Petri protectionem suscipit, statuendo ut omnes possessiones quas ecclesia haec possidet atque in futurum ex donatione possidebit illibata permaneant, quae possessiones sunt: Cremesen (Tremesen.) cum hominibus et pertinentiis, villa Ovetisson cum foro, capella in Londicia cum pertinentiis, Wasnon forum cum villa, Luben cum lacu, Velacon cum lacu, Camen lacus cum duabus villis superjacentibus, Strelen, Pilchuchon, Palenda, Mloderono, Woglono, Chomese cum lacu. Si qua ecclesiastica saecularisve persona contra hanc paginam venire temptaverit, honoris sui dignitate careat et corpore et sanguine Jesu Christi aliena fiat – Datum per manus Hugonis presbyteri cardinalis, agentis vicem domini Guidonis dei sanctae Romanae ecclesiae diaconi cardinalis et cancellarii.....
Urbanus V ad preces praepositi et conventus monasterii Tremesnensis per praepositum soliti gubernari, ordinis S. Augustini Gneznensis dioecesis privilegium hoc Eugenii III quod incipit vetustate consumi, confirmat. Datum Avinione XI Calend. Maji Pontif. Aº 3º (A. 1365 d. 21 Aprilis) (I Nº 851 p. 633-634)

1336 d. 8 Maji – Benedictus XII episcopo posnaniensi... Petri Conradi monachi monasterii loci S. Mariae Cisterc. ordin. posnan. dioec. apud Sedem apostolicam constituti petitio continebat, quod ipse olim in juventute et subdiaconatus ordine constitutus, dum audiret legi in evangelio: „Si scandalizet te manus tua, abscinde eam" arbitrans in hoc Deo magnum obsequium se praestare, sua virilia per manum cujusdam famuli sui saecularis amputari fecit, deinde tacito de hujusmodi defectu ad superiores ordines promoveri se fecit dispensatione apostolica non obtenta... Nos committimus tibi ut eum dispenses injuncta ipsi poenitentia salutari. (I Nº 503 p. 381)

1336 d. 25 Maji Cracoviae. – Galhardus de Carceribus licenciatus in legibus nuntius apostol. nuntiat Benedicto XII, quod consules et cives Cracovienses parati sunt solvere pecunias Camerae Apostolicae debitas et quod petunt ut ipsis papa terminum assignet itemque mercatores in Brugis quibus hanc pecuniam solvere possint: quoniam miserunt has pecunias ad Brugas sed non invenerunt ibidem nec Mgrum Petrum de Alvernia neque aliquem cui has pecunias tradi possent. (I Nº 504 p. 382)

1336 d. 9 Augusti. – Benedictus XII Mgro Galhardo de Carceribus praeposito ecclesiae Titulensis Colocensis dioecesis, apostolicae Sedis Nuntio in Polonia, ut proventum Curiae Romanae in Polonia collectum apud villam de Brugis Tornacensis dioecesis mercatoribus societatis Bardorum de Florentia in partibus Flandriae commorantibus assignari faciat. – (I Nº 505 p. 382)
et eidem, ut accipiat 15000 marc. quas Kazimirus rex Poloniae Romanae Curiae de ~~debito~~ 30000 marc. argenti per Magistrum et fratres domus B. Mariae Teuton. ex quadam arbitraria sententia Regi Poloniae debitis: quod idem rex Polon. per Jaroslaum archidiaconum et Andream de Verulis canonicum Cracov. papae declaravit. (Apud Pontem Sorgie Avinionensis dioecesis XII Calend. Octobr. Pontif. Aº 2º.) (I Nº 506 p. 383)

1336 d. 20 Septembr. apud Pontem Sorgie – Benedictus XII Magistro Galhardo de Carceribus... quia Consules et cives Cracovienses 210½ marcas auri ac 650 florenos auri ad Cameram pertinentes et apud eos depositos in villa de Brugis solvere ~~fuit~~ astricti erant in praefixo termino, ut ipsis terminum ad solutionem proroget et eos ab interdicto liberos faciat (bo chcieli zapłacić lecz nie z ich winy się [illegible]. (I. Nº 507 p. 383)

1333. III Calend. Junii – Cracoviae. – Petrus de Alvernia licentiatus in legibus, Noviomensis canonicus, Apost. Sedis nuntius, Collector decimae sexennalis et denarii b. Petri in regno Poloniae significat se a Mathia Vladislaviensi episcopo recepisse ex dioecesi vladislaviensi: pro 3 annis decimae sexennalis 314½ marc. gros. prag. (videlicet pro

anno 1328 decima sexennalis 116 marc 4½ scot. grossorum
" 1329 " " 120 " 4½ " "
" 1330 " " 77½ " 3½ " ")

et pro denario seu censu beati Petri ex dioecesi vladislaviensi pro 6 annis 101½ marc. 2 gros. (videlicet pro

anno 1328 denarius b. Petri 30 mar. gros
" 1329 " " 12 " "
" 1330 " " 16½ " " " 15 scot. gros.
" 1331 " " 19 " "
" 1332 " " 3½ " " 9 "
" 1333 " " 11½ " ")

Item 125 marc. pecuniae decimalis videlicet de Pomerania, Woyborz, Lagow et Zagorz
~~Item~~ (de bonis mensae episcopatus Vladislaviensis in Pomerania vladislav. dioeces. pro 6 annis decimae 80 marc. gros. et de bonis in castellanatu Woyborensi dioec. gnezn. 10 marc. gros. et de bonis in Lagow et Zagorcz dioec. cracov. 35 gros.) – Item de residuis beneficiorum vacantium 30 marc. gros. – De restantibus duorum annorum decimalium quos Mgr. Andreas de Verulis colligebat 8[illegible]½ marc. gros. 4 gros. (pro qualibet marca 48 gros. prag. computando) (I No. 512 p. 386)

1336 Borislaus scolasticus crusvic. canonicus vladislav.

1337 Relatio Galhardi de Carceribus praepositi ecclesiae Titulensis colocensis dioecesis apostolicae sedis nuntii in regno Poloniae ad Benedictum XII papam: Pecunias collectas deposui: apud episcopum cracov. 30 marc. auri, apud Nicolaum Werzingi et socios 90 marc. auri et 15½ scotos et 1 petiam auri albi (in qua sunt 50½ Karatherae), apud Wigandum de Lubicz et socios 29 marc. auri, apud Nicolaum Amylegii 6 marc. auri et 150 florenos de Florentia; quas promiserunt Camerae apoliсe re= F, apud Willusium pellificem et socios 25 marc. auri et 1½ granum

mittere. Summa depositi auri 194 marc et 15½ fsoti et 3 Karatherae minus dimidio grano, item 150 floreni de Florentia. ; quos debent Brugis portare. D. 1 Junii recepi literas quod me deberem transferre in Hungariam. In dioecesi Wratislaviensi quamdiu fuerunt sub dominio regis Poloniae, census b. Petri, decima decimae et omnia jura Camaerae erant illaesa, nunc censum b. Petri denegant. (Galhard wybierając świętopietrze w Wrocławiu r. 1337 naraził się do tego stopnia, iż go chcieli zabić, i ledwie uciekł do Krakowa przeprawiony przez Konrada xięcia oleśnickiego). In dioecesi Kaminensi quae est infra antiquos limites regni Poloniae quia episcopus est ibidem theutonicus, omnia jura camerae apostolicae denegantur, etiam in dioecesi Lubucensi. In dioecesi Kulmensi noluerunt censum solvere, propterea posui interdictum. Pro denario S. Petri solvitur annuatim: ex dioecesi Gnesnensi 72 marc. argenti de parvis grossis (48 gros. pro marca), ex dioecesi cracoviensi 210 marc., ex dioecesi Posnaniensi 33 marc; ex dioecesi Plocensi 30 marc; ex dioecesi wladislaviensi de terra Cujaviae 28 marc et pro terra Pomeraniae 81 marc; ex dioecesi Culmensi 73½ marc.; ex dioecesi Wratislaviensi solvitur tantum de archidiaconatu Opoliensi 20 marc. de reliqua dioecesi nil solvitur. (Radzi Galhardus papieżowi aby po śmierci Stanisza biskupa wrocławskiego obsadził biskupstwo Polakiem a nie Niemcem.) Nicolaus Bancz habuit canonicatum et praebendam cracoviensem sed cum vocatus est ad administrationem episcopatus vratislaviensis, F tempore suspensionis episcopi, cessit praebendam et canonicatum cracov. Henrico Cepuch canonico cracov. Relationem hanc laturus est ad papam Dersco Lacoslai canonicus cracov. nepos episcopi cracov. (Galhard był kollektorem w Polsce po Piotrze de Alvernia.)

F post obitum episcopi Henrici vratisl.

1337 fer. 5a post fest. S. Trinitatis. Cracoviae – Casimirus rex Poloniae Galhardo de Carceribus nuntio sedis apost. ... wstawia się za mieszczanami Krakow. na których rzucił Galhard interdykt iż nie oddali pieniędzy Camerae apost. F albowiem ciż mieszczanie złożyli te pieniądze Brugis na Wielkanoc. (I nº 519 pag. 397.

F (pieniądze te do odwiezienia ich do Brugis Flandricae Societati Azzaylorum de Florentia zostawił u nich Petrus de Alvernia)

1337 d. 13 Sept. Avinione (3 idibus Septembr.) – Benedictus XII mandat archidiacono Posnaniensi ut episcopum Caminensem qui partem dioecesis Wladislaviensis videlicet 2 parochiales ecclesias cum 37 villis campestribus Mathiae episc. vladisl. abstulerat, ad reddendum ablata compellat (I No 524 p. 398)

1337 d. 6 Octobr. Nicolaus plebanus de Oswensim solvit Petro de Alvernia licentiato in legibus canonico noviomensi sedis apostol. nuntio collectori denarii S. Petri et decimae sexennalis (decima decimae) impositae in Concilio viennensi – coram Arnaldo de de Casthina clerico Agennensis dioecesis publico notario.

1337 d. 3 Decembr. Avinioni. – Benedictus XII significat quod post mortem Henrici episcopi Varmiensis capitulum elegerat Martinum de Guideto canonicum varmiens. in episcopum per formam compromissi. Quia vero metropolitanus archiepiscopus rigensis absens erat, idem Martinus de Guideto accessit sedem apostolicam personaliter pro confirmatione, et ibidem certis ex causis resignavit. Nos ideo nominamus Hermannum custodem ecclesiae Pragensis, capellanum nostrum Decret. Dr. in episcopum Varmiensem. (I No 526 p. 400) (jeszcze r. 1339 niechciała go uznać kapituła warmińska)

1338 Mgr. Petrus de Opatow canonicus cracov.

1338 ol. Clemens V in concilio Viennensi mandavit impositam decimam ~~[illegible]~~ sexennalem ab omnibus proventibus ecclesiasticis exigere in dioecesibus Gnesnensi, Cracoviensi, Wratislaviensi, Posnaniensi, Wladislaviensi; Plocensi; Lubucensi, Caminensi et Culmensi per apostolicae sedis nuntios Mgr. Andream de Verulis canonicum vratisl. et Petrum de Alvernia clericum Lemovicensis dioecesis (Lecz Niemcy w dyecezyi wrocławskiej wyjąwszy archidiakonatu opolskiego, w kamińskiej, lubuskiej i chełmińskiej niechcieli płacić mimo rzucanych interdyktów, ani Św. Piotra)

1338 d. 19 Mart. Avinioni – Benedictus XII Casimiro regi Poloniae et ejus consorti Annae reginae ut se cum Joanne episcopo cracoviensi reconcilient. (I No 532 pag. 405)

(Ten Jan biskup krakowski sprzeciwiał się Kazmierzowi Wiel=
kiemu; podczas bytności króla w katedrze krakow. kazał
przestać nabożeństwa, a gdy król wyjechał do Węgier zosta=
wiwszy żonę Annę na zamku krakow. Jan biskup z powo=
du iż uwięziono jakiegoś człowieka na zamku „in qua=
dam turre castri cracoviensis" opanował ludźmi swemi
zamek krakowski – prócz tego tenże biskup niechciał
oddać papieżowi „decimam per Joannem XXII papam
pro passagio transmarino impositam". (I № 534 p. 406)

1338 d. 22 Aprilis – Fr. Everhardus de Munheim frater ord.
hospitalis S. Mariae Theutonicorum in Livonia magister
juxta mandatum papae exsolvit Marquardo canonico et vi=
cario in spiritualibus Friderici archiepiscopi Rigensis fructus
receptos per 4 annos de bonis archiepiscopatus rigensis 1125
marc. argenti in denariis lubicensibus (40 solidis lubicensibus
pro qualibet marca et 10 solidis lubicens. pro quolibet au=
reo. – In claustro fratrum Praedicatorum in Riga.

1338 d. 28 April. Avinione – Benedictus XII episcopo vratisla=
viensi ut Conradum ducem Glogoviensem qui de consilio
ol. Wladislai regis Poloniae consangvineam ejusdem regis
Eufemiam filiam Wladizlai ducis Kozlensis, in quarto
consangvinitatis gradu sibi junctam (in uxorem duxit et
prolem cum ea procreavit, dispenset. (I № 538 p. 409)

1338 d. 30 Aprilis. Hermannus episcopus Osiliensis dispensatur
a juramento visitandi Apostolorum limina.

1338 d. 4 Maji Avinione III Nonas Maji – Benedictus XII magistris
Galhardo de Carceribus et Petro Gervasii apost. sedis nuntiis
mandat ut de excessibus a fratribus hospitalis S. Mariae Theu=
tonicorum tempore ol. Vladislai regis Polon. patratis inquirant
(I № 541 p. 411) et ut archiepiscopo gnesnensi de iisdem jus=
titiae complementum faciant pro combustis villis (I № 542 p. 413)

+ 1338 primo Sabbato ante Nativitatem S. Mariae V. Cracoviae. –
Consules universitasque civium Cracoviae civitatis ad Benedictum
XII excusant se quod in terminis assignatis per Gwaliardum
de Carceribus apost. nuntium non potuerunt pecuniam pro curia
Romana in Brugis assignare multis periculis praepediti.

– Sed miserunt jam procuratores versus Romanam Curiam et versus Brugas qui infra festum Natalis Domini pecuniam pagare tenebuntur. Et quia providus vir Nicolaus Wersingi civis cracov. in cimiterio S. Mariae Cracoviensi ubi ossa mortuorum reconduntur aedificavit capellam petunt, ut papa omnibus qui in die S. Innocentium, quarto die post fest. Paschae, quarto die post Pentecosten, in omnibus octavis S. Mariae, Apostolorum, Evangelistarum, in die S. Erasmi et S. Nicasii mart. et S. Barbarae V. hanc capellam visitaverint 200 dierum indulgentias tribuat. (I No 543 p. 414)

(Summa ta do wypłacenia camerae apost. w całości wynosiła 159 marc. auri 15 1/2 fert. et 50 1/2 caracteres et 1 1/2 granum et 150 flor. – a do wypłacenia Brugiis in Flandria 43 marc. auri 1350 flor. et 60 marc. argenti.) (pag. 419.)

1338 d. 8 Septembr. in sacristia ecclesiae majoris Cracoviensis – Kazimirus rex Polon. donat camerae apostolicae 15000 marcas de summa 30600 marc. in qua magister et fratres hospit. B. Mariae Theuton. per judices apostolicos damnati sunt. Praesent: Jaroslao archidiacono, Sbiscone praeposito cracov. Joanne archidiacono et Ottone cantore sandomir. Johanne judice cracov. Petro castel. sandomir. (I No 544 p. 415)

1338 d. 21 Septembr. in Vissegrado. – Galhardus de Carceribus titulensis eccles. praepositus nuntius apost. Benedicto XII relationem facit... Wyjechał do Węgier, skarży się na kupców Kraków. „mercatores istarum partium sunt homines incerti et nihil servant de promissis" Radzi aby im dawać termin wexlowy na rok do wypłat. (I No 545 p. 416)

1339 d. 19 Januar. Avinione. – Benedictus XII magistro Arnaldo Regis archidiacono cameracensi et Dino Geri, Lotto Corbizi, Bartholomeo Corsini mercatoribus Societatis Azaylorum de Florentia in Flandria (Brugis) assignat ut in termino festi Nativitatis Domini praeteriti tenerentur pecunias a civibus cracoviensibus recipere videlicet pro camera in Romana Curia a Nicolao Wersingi, Wigando de Lupacz, Nicolao de Thessin, Thoma Institore, Philippo Gerasii, Stephano de Coreyn, Zidlone de Glogovia, Henrico de Nissa, Johanne Wanzow, Johanne Modlo, Henrico de Altadomo, Petro Braseatore, Henrico Zudroman, Frederico Gallico et Andrea de Bochna civibus cracov. 87 marc. auri, 15 1/2 fertones, scilicet 55,

7½ scotos de 22 caracteribus, 11 marc. et 4 scotos auri combusti de 23½ caracteribus et 21 marc. 4½ scot. auri de Palhola, videlicet 9 marc. auri Aurei Montisauri boni et legalis ponderis cracoviensis — Item Wigandus praedictus 3 marc. auri de Palhola Aureimontis — Item Willusius Pellifex, Johannes Slochow, Pesco Muchow et Heynezmannus Pellifex cives cracov. 5 marc. auri de 22 caracteribus et 1½ grano — Item ipsi iidem 20 marc. auri albi de 12 caracteribus et 1 petiam auri Heutensis 50½ caracterum (et marca illius petiae habet 18 caracteres ponderis cracov.) — Item dictus Wigandus de Lupacz, Petrus ejus filius, Nicolaus Penfator, Stephanus Modic, Petrus Bwurich (Cismurnus), Philippus Gerasii, Zidlo Zidylivani, Henussius de Nissa, Nicolaus Wlbow, Gorko Gladiator et Bonafoius molendinator cives cracov. 38 marc. auri de 22 caracteribus — Praefatus Wigandus cum filio 1 marc. auri — Nicolaus et Johannes de Stano filii Ameley, Wicko Carnifex et Johannes de Altadomo cives cracov. 150 flor. auri boni et de conio Florentino et 6 marc. auri de 22 caracteribus. (Pieniądze te zebrali Petrus de Alvernia canonicus Noviomensis et Galhardus de Carceribus ~~[illegible]~~ ex denario S. Petri et de decima sexennali — i złożyli za wexlami u mieszczan Krakow. kupców, które je mieli wypłacić Brugis we Flandryi.) (I № 547 p. 421)

1339 d. 13 Junii Avinione — Benedictus XII eisdem mercatoribus societatis Azaylorum in Flandria committit recipere Brugis pecuniam ~~[illegible]~~ a civibus cracov. videlicet: Nicolaus Wirzingus, Joannes de Zawichost, Joannes Spithimiri, Wlzuffut Pellifex, Nicolaus de Sandetz, Johannes Frenes consules cracov. solvent 18 marc. auri in granis ad pondus cracov. et 60 marc. auri — Nicolaus Wirzingus, Nicolaus de Zawichost, Stanislaus Welbuch, Petrus Brafeator, Hinco de Horient, Henco Aurifaber, Hanco gener Rutheni, Fritzco Carnifex, Gethco Gladiator cives cracov. 48 marc. auri in granis (I № 550 p. 422)

1339 d. 17 Junii Avinione – Benedictus XII archiepiscopo gnes: nensi ... ponieważ Benedictus de Vivo przez przekupstwo obrany na preposyturę Klasztoru dominici Sepulchri ord. S. Augustini w Miechowie wypędził z Klasztoru kilku zakonników którzy się mu sprzeciwiali i którzy Magistrum Benedictum obrali na preposyta, i ponieważ marnuje dobra klasztorne, aby go zsadził z preposytury (I № 552 p. 423)

1339 Joannes Rudgeri de Brest nominatur a papa canonicus cracov.

1339 episcopus Posnaniensis constituitur conservator capituli lubucensis et Stephani episcopi lubucensis. (I №. 558 p. 428)

1340 Benedictus XII Joanni episcopo cracov. ut Jacobum Scirik custodem cracov. Pelcam Jacoslai custodem vislic. Petrum Adal de Zenze canonicum cracov. et nobilem virum Lacoslaum de Strożiscz (cujus filius Dirslaus canonic. crac. ad sedem apost. profectus est.) absolvat a censuris ecclesias: ticis ratione non redditarum 10 marc. auri camerae apost. ad certum tempus.

1341 abbates monasterii de Walkana ord. cisterc. dioecesis tabatensis et de Pades ord. cisterc. diec. revaliens.

1341 d. 14 Maji Avinione II Idus Maji – Benedictus XII confir: mat privilegium Boleslai ducis cracov. datum Prandotae episc. et ecclesiis cracov. In colloquio in Blone 1258 Idus Junii. (I №. 562 p. 430 – druk w Gładysiewicz Żywot Prandoty)

1341 d. 14 Maji Avinione II Idus Maji – Benedictus XII confir nat Privilegium datum Prandotae episc. et ecclesiis cracov. In Cracovia 1255 XV Cal. Junii et apud Barsovam 1255 Nonis Sept. (I №. 563 p. 431 – druk. w Gładysiewicz: Żywot Prandoty)

1341 d. 27 Junii Avinione – Benedictus XII permittit Joanni episcopo cracov. Thomislaum Jacobi et Swentopelcum Mszczugii clericos cracov. creare in canonicos cathedr. cracov. (I №. 564 p. 432)

1341 d. 29 Junii. Avinione. – Benedictus XII Kazimiro regi Poloniae permittit ut cum 6 honestis personis monasterium Sandecense in quo materterae ejus, quae ipsum monasterium fundavit et dotavit et (Hedvigis) reginae Poloniae genitricis ejus corpora requiescunt, et monasterium S. Andreae Cracoviense ordinis S. Clarae, semel in anno causa devotionis ingredi valeat cum consensu abbatissarum cum conditione ut ibidem non commedat nec pernoctet (I Nº 565 p. 434)

Ruś
1341 d. 29 Junii. Avinione III Calend. Julii Pontificatus Anno 7º. – Benedictus XII (Joanni Grothonis) episcopo cracov.. oblata petitio Casimiri regis Polon. continebat „quod cum dudum „gens schismatica Ruthenorum quondam Boleslaum ducem „Russiae ipsius regis consanguineum germanum de fidelibus procreatum parentibus, veneno impie, ac nonnullos „alios Christi fideles eidem duci, dum viveret, obsequentes immaniter occidissent“.. idem rex zelo ulciscendae injuriae fidei christianae accensus cum exercitu suo terram Russiae expugnaturus intravit, et per ipsum eidem genti multis damnis illatis ..... capitaneus (Dedko?) ipsius gentis ad Usbek ~~ter~~ Tartarorum imperatorem cui gens ipsa tributaria dinoscitur, multitudinem Tartarorum adduxit, et ab eodem imperatore obtinuit quod ad invadendum regnum Poloniae magnum Tartarorum exercitum destinaret. Et postea idem rex cum capitaneo et gente praedicta Ruthenorum, quae se dicti regis mandatis coaptabat, conventiones et pacta cum certis servitiis et subjectionibus eidem regi exhibendis concorditer in vicem inivit; interque conventiones et pacta rex praestito juramento promisit, quod capitaneum et gentem in omnibus tueri debeat, ipsosque in eorum ritibus, juribus et consuetudinibus conservare. Ideo commitimus ut hujusmodi juramentum ad illa pacta et conventiones illicita, regi relaxes injungens regi poenitentiam. (I Nº 566 pag. 434)

1341 d. 7 Julii Avinione. – Benedictus XII Joanni episcopo cracov. Petitio nobilis viri Pelchae Michaelis de Zochow continebat quod ille volens nobilem mulierem Margaretham natam quondam

Jacobi de Lozrcheyn dioecesis cracov. in conjugem recipere, Crivosandus Smilonis eidem Pelchae quarta linea consangvinitatis conjunctus eandem Margaritam renitentem rapuit et carnaliter cognovit. Sed mox Margarita aufugit a Crivosando et eidem Pelchae nupsit cum quo per 35 annos cohabitavit et prolem suscepit. Nos relaxamus ipsis hanc consangvinitatem et matrimonium confirmamus. (I no 567 p. 434 — R. 1379 Niemierza dziedzic Galowa syn tegoż Pełki już zmarłego, sprzedał Żochow i Trześń Janowi z Tarnowa kasztel. sandomir. w przywileju sprzedaży zowie się matka jego Hanka) (Cod. Dypl. t. III)

1341 d. 18 Julii, Avinione — Benedictus XII Kazimiro regi Poloniae venerunt ad nos tui ~~nuntii~~ ambaxatores Joannes (Grothonis) episcopus cracov. et Dzimira miles cum petitione tua, ut sententiam per Galhardum de Carceribus et Petrum Gervasii commissarios apostol. latam contra Magistrum et fratres ord. b. Mariae Theutonicorum confirmemus. Nos jussimus processum hunc per certos Cardinales examinari et ob repertum defectum non potuimus sententiam confirmare. Nos jussimus post varios tractatus nuntiis tuis cum fratribus Theutonicis concordari et ideo mittimus commissarios nostros (I no 568 p. 435)

1341 d. 18 Octobr. Avinione — Benedictus XII post obitum olim Frederici archiepiscopi rigensis qui apud Apostolicam Sedem mortuus est nominavit fr. Engelbertum episcopum Tarbatensem in archiepiscopum rigensem et post impetratam consecrationem Avinione pallium illi de corpore b. Petri sumptum tribuit. (I no 570)

1342 d. 28 Januarii Avinione — Benedictus XII post obitum Nankeri episcopi vratislav. nominat in episcopum vratisl. Preczlaum de Pogorella canonicum vratisl. in subdiaconatus ordine per capitulum electum. (Consecratus Avinione per Petrum episcopum Penestrinum in mense martio 1342)

(circa 1342) Registrum residuae decimae sexennalis et denarii b. Petri collectorum per Galhardum de Carceribus in dioecesi Cracoviensi. (spis niektórych miejsc) (I no 573 p. 438)

Galhardus de Carceribus nuntius Sedis apost. iter arripuit de Avinione ad regnum Poloniae d. 2 Maji 1334, pervenit in Poloniam d. 22 Augusti 1334 ubi post Mgrum Petrum de Alvernia erat collector. – In dioecesi cracoviensi solvuntur 16 denarii pro grosso, et 48 grossi pro marcha.

Capitulum ecclesiae cathedr. cracov: Bodzatha decanus, Jaroslaus archidiaconus, Sbigneus praepositus, Petrus scolasticus, Martinus cantor, Thomislaus canonicus, Sveczlaus, Adam, Iwo, Prandota, Bartholomeus, Naosan, Henricus de Weliczka, Hermannus (procurator regis) Joannes (archidiac. sandomir.) Otto (cantor sandomir.) Petrus de Verulis, Boguslaus (scholasticus vladislav.) Petrus (praepositus S. Floriani) Petrus (nepos archidiaconi) Simon de Marchow, Paulus Andreae, Witcheslaus canonici cracov.

(circa 1342) Summarium ex registro denarii S. Petri collecti (ab a. 1335 ad 1342) per Galhardum de Carceribus in dioecesi Cracoviensi (z spisem dekanatów wszystkich i parafii – decanatus Czarnocinensis, translatus est in parvam Casimiriam) gnesnensi, posnaniensi (rachowano po 48 groszy (wiewkich) na grzywnę) plocensi (rachowano po 36 groszy na grzywnę która była mniejsza od krakowskiej) vladislaviensi (rachowano w Toruniu 20 denarii pro grosso et 36 grossi pro marca, która była mniejsza od krakowskiej o 12 groszy) wratislaviensi (tu liczono po 48 groszy na grzywnę) culmensi (bez nazwy miejsc.) – Anno 1336 faciebant in Cracovia 16 denarii parvi grossum et in Thorunia 20 denarii grossum. – Anno 1337 faciebant 72 grossi parvi marcam Cracoviensem magnorum (sive latorum) grossorum (quae 48 gros. magnos computabat). Parvi grossi currebant in dioecesi posnaniensi. – Anno 1338 inceperant currere magni grossi in Civitate Cracoviensi secundum magnum ferrum deputatum per regem Poloniae et computabantur 48 grossi pro marca; sed in dioecesibus gnesnensi et posnaniensi currebant parvi grossi et multum pretiosi quorum 72 marcam cracoviensem ponderabant. – Galhardus de Carc

ceribus dedit a. 1342 pecuniam pro transmissione ex Cra=
covia Brugis (istis: Nicolao Pensatori, Nicolao de Cruz=
burg, Petro Wisingi, Johanni de Orienth, Nicolao Wi=
singi juniori, Frederico Gallico, Stephano Madlo, Nicolao
de Sandecz) ad Societatem Azaylorum. – Galhardus de
Carceribus reversus est ex Polonia ad Curiam Romanam
die 19 Martii 1343, postquam d. 2 Maji 1333 ex Curia
Romana ad Poloniam recessit, pro salario accipiebat
pro die 1½ florenum auri. Pro non solutione census
b. Petri excommunicavit duces Slesiae: Bolkonem Fal=
kinbergensem, Conradum Olsnicensem, Wenceslaum et
Lodvicum Lignicenses, Heinricum Javorensem, Jo=
hannem Stinaviensem, Nicolaum Ratiboriensem, Nicolaum
Munsterbergensem, Kazimirum Kozlensem, Heinricum
Zaganensem, Bolkonem Svidnicensem; insuper civita=
tes Wratislaviam et Glogoviam; item dioeceses Kami=
nensem et Lubucensem (quae adhaerent Bavaro)
(I No. 574 pag. 440)

1342 d. 8 Julii Avinione – Clemens VI post obitum ol. Janislai
archiepiscopi gnesnens. capitulum gnesnense per formam com=
promissi ordinavit canonicos Janislaum (in diaconatus ordine)
Yvonem de Chantin, Albertum Paluka, Andream de Wis=
licia et Ottonem dictum Lis ut archiepiscopum eligant; hi
compromissarii elegerunt Jaroslaum (in diaconatus ordine)
canonicum gnesn. virum literarum scientia preditum, quem
papa confirmavit et post promotionem ad sacerdotium, per
Gaucelinum episcopum Albanensem in archiepiscopum gnesn.
Avinione consecrari jussit, cui etiam papa pallium de corpore
b. Petri sumptum assignavit. (I No 576 pag. 449.)

1342 d. 23 Julii apud Villam novam Avinionensis dioecesis – Clemens VI
Wladislao duci Bithomiensi et ejus uxori Lucardae nepti Ottonis
domini de Stetin Caminensis dioecesis, qui matrimonium contraxerunt
et prolem susceperunt, concedit dispensam consanguinitatis: siquidem
prima uxor ejusdem Wladislai ducis Bithomiensis dum viveret erat eidem
Lucardi quarto consanguinitatis gradu conjuncta. (I No. 579 pag. 451)

1342 d. 4 Augusti, apud Villam Novam. – Clemens VI Fratribus domus hospitalis Theutonicor. mandat, ut ea quae episcopi misnensis, cracoviensis et culmensis a Benedicto XII designati comissarii occasione terrarum Culmensis, Pomeraniae, Cujaviensis, Dobrinensis et Michaloviensis pro reconcilianda cum Polonis pace egerint, exequantur (Comisarios hos designavit Benedictus XII Avinione * Calend. Julii, Pontificatus anno 7°. – I No 581 p. 452)

1342 d. 26 Augusti apud Villam novam. – Clemens VI post evectionem Engelberti episcopi Tarbatensis in archiepiscopum Rigensem, nominat (Wesselum) scholasticum Tarbatensem episcopum tarbatensem quem per Petrum episcopum Sabinensem consecrari jubet. (Benedykt XII reserwowat dla siebie ~~[illegible]~~ biskupów nominowanie)

1343 nob. Wernerus filius nob. Zivogneij de Chmelik trzymał probostwo w Małogoszczy dyec. gniezn. przez 5 lat licet in presbyterum non promotus, tantum diaconatum ordinem assecutus.

1343 d. 21 Aprilis, Avinione – Clemens VI dispensat Stanislaum de Cracovia ord. fratr. praedicat. poenitentiarium papae virum scientia ad erudiendum gregem praeditum, ut in episcopum promoveri possit non obstante defectu natalium de presbytero genitus et soluta (I No 586)

1343 d. 26 Aprilis Avinione – Clemens VI quia Jaroslaus archiepiscopus gnesnens. ecclesiam gnesnensem parietibus ejus cadentibus reaedificari coepit solemniter novis muris et opere sumptuoso itaque omnibus ad hoc elemosynas largientibus unum annum et unam quadragenam de injunctis poenitentiis relaxat (indulgentia) (I No 587) (ad 10 annos)

1343 in junio – Ulricus Leopoldi canonicus Wratislaviensis magister in artibus, scholaris in theologia et rector universitatis scolarium Parisiis.

1343 d. 27 Junii. – Clemens VI mandat episcopo Pomezaniensi ut capi faciat Nicolaum Nicolai de Risemburg alias dictum de Prussia qui in dioecesi pomesaniensi pro presbytero se gerit et qui litteras Johannis XXII et Benedicti XII paparum fabricaverat et multos ex Almania vendidit. (I No 589 p. 458)

Czyrzyc 1343 d. 4 Julii, apud Villam novam Avinionensis dioecesis. IV nonas Julii pontificatus anno 2°. – Clemens VI petitio abbatis et conventus monasterii de Czirtz cisterciensis ordinis dioecesis cracov. continebat: quod Wislaus

Episcopus cracov. perceptionem decimarum novalium ad episcopum pertinentium donavit quondam Theodorico palatino cracoviensi intendenti construere ecclesiam in honorem S. Mariae in villa Ludemer de toto nemore et omnibus sylvis in territorio dictae villae consistentibus, de quo speciale privilegium habetur. Theodoricus primo dictam ecclesiam et deinde monasterium circa eam construxit - ideo abbas supplicavit ut [illegible] has decimas monasterio confirmare dignaremur. Ideo mandamus priori de Lapide (w Węgrzech) praeposito de Sandek monasterii et thesaurario ecclesiae S. Martini Scepusiensis strigoniensis dioecesis, quatenus unus eorum donationem hanc decimarum auctoritate apostolica confirmet. (I No 591 p. 460)

1343 Mgr Galhardus de Carceribus praepositus ecclesiae titulensis - wyjeżdżając z Polski do dworu papieskiego polecił zbieranie census annui Denarii b. Petri arcybiskupowi gnieźnień. oraz biskupom krakowskiemu, płockiemu, chełmińskiemu. Arcybiskup gnieźnieński miał też obowiązek wybierać świętopietrze dla papieża od biskupów wrocławskiego, lubuskiego i kamieńskiego.

(ten Galhard został episcopus Vesprimensis et Canadiensis.)

(Ten Galhardus de Carceribus Praepositus ecclesiae Titulensis Colocensis dioec. od papieża Klemensa VI. r. 1344 mianowany Episcopus Chanadiensis, a r. 1345 Episcopus Vesprimiensis)

1343 d. 25 Septembris - Clemens VI canonicatum in ecclesia sandomiriensi post evectionem ultimi possessoris Jarossai in archiepiscopatum gnesnensem, vacantem confert Sbigneo praeposito ecclesiae cracoviensis cancellario Kazimiri regis Poloniae (I No 600)

1343 d. 1 Decembris Avinione. - Clemens VI decimam omnium ecclesiasticorum proventuum in gnesnensi, cracov. poznan. cujav. ploens. lubucens. caminens. ad biennium concedit Kazimiro regi Polon. ad reprimendos Tartaros, Ruthenos et Lithuanos. (I No 605)

1344 d. 20 Aprilis. Avinione. - Clemens VI archiepiscopum gnesnensem, abbatem de Clara tumba dioec. cracov. et abbatem de Chapsdorf in Cypis constituit conservatores monasterii Tinciensis ord. S. Benedicti. Tyniec

1344 d. 3 Aprilis - Clemens VI Arnaldo de Lacaucina canonico titulensi colocensis dioecensis apostolico nuntio in Hungaria et Polonia mandat ut proventus apostolicos in Polonia collectos per Jacobum de Malabayla mercatorem Astensem aut ejus factores in villa de Brugis sedi apostolicae transmittat (I No 609)

1344 d. 21 Maji - Clemens VI mandat episcopo cracoviensi ut Albertum Gregorii de Lelovia in rectorem ecclesiae S. Nicolai juxta Cracoviam constituat.

(Probostwo S. Mikołaja przy Krakowie należy do Kolla=
cyi Opata tynieckiego. Za czasów papieża Jana XXII
po śmierci Henryka proboszcza ostatniego u S. Michała obra=
ny został na proboszcza Albertus Gregorii de Lelovia jednak
Jan Grot biskup krak. nominował na toż probostwo swego
notariusza Albertum Johannis. Rozpoczął się o to proces
w Rzymie który się toczył lat 12, a Papież przysądził
probostwo Alberto Gregorii. W końcu zamienił ów Alber=
tus Joannis probostwo S. Mikołaja z Staszkiem ośmdzie=
siątletnim na probostwo w Bochni. Gdy ów Staszek
proboszcz S. Mikołaja teraz zmarł, opat tyniecki miano=
wał na toż probostwo Albertinum Cristini. Poleca więc
papież aby biskup krakowski oddał to probostwo prawemu
właścicielowi Alberto Gregorii de Lelovia) (I № 612)

1344 olim Gentilis tit. S. Martini in montibus presbyter car=
dinalis apostolicae sedis legatus tempore Nankeri episcopi
vratislav.

1344 d. 2 Novembr. – Clemens VI post obitum Joannis episcopi
Sambiensis confert episcopatum Sambiensem Jacobo praeposito
ecclesiae Sambiensis et eum Raimone per Bertrandum episco=
pum Ostiensem consecrari jubet. (I № 618)

1344 Computus de omnibus collectis per Arnaldum de Caucina
canonicum Titulensem in regno Poloniae a d. 13 mensis
Octobris 1344 ad mensem Januarii 1359.
De ordinario denario beati Petri recepit

in anno 1346	66 marc.	2 scot.	10 denar. argenti	et	29 florenos	auri
" " 1347	464 "	6 "	4 "	" "	29 "	"
" " 1348	456 "	19 "	6 "	" "	29 "	"
" " 1349	459 "	18 "	6 "	" "	29 "	"
" " 1350	454 "	11 "	8 "	" "	29 "	"
" " 1351	425 "	10½ "	10 "	" "	29 "	"
" " 1352	441 "	— "	2 "	" "	29 "	"
" " 1353	403 "	9½ "	12 "	" "	29 "	"
" " 1354	436 "	9½ "	6 "	" "	29 "	"
" " 1355	444 "	15 "	13 "	" "	29 "	"
" " 1356	408 "	16 "	10 "	" "	29 "	"
" " 1357	406 "	11½ "	6 "	" "	—	" "
" " 1358	409 "	15½ "	7 "	" "		" "

In dioecesi vratislaviensi ab anno 1344 usque ad ann. 1358 recepit 336 marc. 1½ scot 11 den.
Summa .... 8713 marc 4½ scot 8 denar. et 348 flor. auri.

De decima per Clementem VI imposita recepit:

pro annis 1345, 1346 et 1347	4234 marc.	16 scot.	4 den.
" " 1350 et 1351	2091 "	3 "	— "
" " 1352 et 1353 recepit ipse rex ex concessione apostolica.			
" " 1354 et 1355	2614 "	6½ "	11 den.
" " 1356, 1357, 1358 et 1359	1449 "	9 "	— "
Summa	10389 "	10½ "	14 den.

De fructibus uni anni beneficiorum ecclesiasticorum per sedem apostolicam collatorum in dioecesi gnezn. cracov. et vladisl. recepit per omnes annos 754 marc. 17 scot. et in dioecesi vratisl. 572½ marc. 2 scot. 8 denar.

Pecuniam hanc fecit assignari Brugis mercatoribus de Malabayla. — Stipendium percipiebat Arnaldus de Caucina 1½ flor. pro die habitantem penes se fratrem Raymundum de Caussina.

Marca argenti grossorum valet in Polonia 48 gross. prag. vel 24 scotos. In qualibet marca sunt 4 fertones. — Sex scoti valent 1 fertonem — Unus scotus valet 2 grossos pragenses — Unus grossus pragensis valet 16 denarios.

1345. d. 18 Octobr. Avinione — Clemens VI mittit ad Johannem regem Bohemiae et ad Kazimirum regem Poloniae magistrum Guilelmum de Pusterla praepositum ecclesiae Posoniensis Strigoniensis dioecesis capellanum papae Apostolicae sedis nuntium pro componendis treugis inter illos reges et pacis concordia. (I Nº 626 pag. 483)

1345 d. 18 Octobr. Avinione — Clemens VI Kazimiro regi Poloniae... recepimus tuas literas, quibus nuntias te cum Lathwinis Schismaticis treugas fecisse propter guerram, quam contra te Johannes rex Bohemiae movit et quod natam tuam nato Ludovici de Bavaria olim regis Romanorum excommunicati copulasti.. nos hortemur te ut ab Ludovico resilias. (I Nº 628 p. 488)

1345 d. 19 Octobr. Avinione. — Clemens VI post mortem nuper Stephani episcopi lubucensis, Apeczkonem de Frankinsteyn canonicum lubucensem literarum scientia preditum nominat episcopum lubucensem, quem archiepiscopo gnesnensi et Kazimiro regi Poloniae commendat (I Nº 629. 630. 631) (Apeczko wyświęcony został w styczniu 1346 w Awinionie przez Piotra biskupa Sabinenskiego.)

1345 d. 3 Decembr. Avinione. — Clemens VI archiepiscopo gnesnensi et episcopis cracov. et vratislav. —... Boguslo qui se abbatem monasterii S. Mariae in Orlavia vratislav. dioecesis gerit, jam prius intravit et professus est ordinem S. Benedicti in Orlavia, deinde de ordine exiens, aliquandiu in seculo permanserat;

deinde ordinem fratrum praedicatorum in Ratibor ingressus ubi omnes ordines receperat, ex post iterum ad ordinem S. Benedicti in monasterio Tinciensi est reversus ubi multis annis mansit et tandem ad regendam abbatiam promotus est. Quia vero bulla Joannis XXII ad preces Wladislai regis data super ejus dispensatione, in carta, scriptura, stilo et serie ~~et falsa~~ et appensione bullae est falsa... ideo mandamus ut falsatores hujusce litterae Joannis XXII in Orlovia capi faciatis (I № 634)

1345. Summarium denarii b. Petri per Arnoldum de Caucina ab anno 1345 usque ad a. 1354 mercatoribus cracov. ad solvendum Camerae Apostolicae assignati. – Summa universalis pecuniae pro censu ~~[illegible]~~ denarii beati Petri in Regno Poloniae perceptae et iisdem mercatoribus assignatae per hoc tempus est 8481 marc ~~[illegible]~~ 18½ scot. argenti; pro quo argento emptum est aurum transmittendum Camerae Apost. Marca auri de ~~[illegible]~~ 22 karactis (emendo karactam pro 28½ grossis) valet 13 marcas grossorum prag. et 3 grossos. (Grzywna złota miała 22 karatów za karat płacono po 26 gross. prag. zwykle, po 26½ i po 28½ gros. prag.) Datum est autem hoc aurum ad transmittendum Brugis sequentibus mercatoribus cracov. Nicolao Werzingi, Hermanno Pensatori, Laurentio filio Nicolai Pensatoris et sociis eorum, Johanni Torniatori et Rudloni sororio suo, Petro Wigandi, Petro de Muchow, Joanni Brasiatori et Gyskoni de Sandecz, Nicolao Gryczh, Conrado Albo, Henrico Torniatori, Wilczkoni, Henrico Culpe, Fredriko Gallico, Petro Werzingi, Johanni Tartaro, Johanni Romancio consuli, Petro Werzingi consuli; Nicolao Romancz ~~[illegible]~~, Dirskoni canonico cracov. et sandomir. et Zaklicae de Poramba cum sociis (Były to domy handlowe bankierskie czyli wexlowe w Krakowie. – Grzywny złota były po 20, po 21 i po 22 karatów. – Za grzywnę złota płacono rozmaicie w tych latach: 12 marcas minus 2 scot. grossorum prag. – 12 marcas et ~~[illegible]~~ 7 gros. pragens. – 12 marcas et 9 scot. grossorum prag. – i 13 marc. gross. prag. – Więc złoto było 12sie razy droższe od srebra wtedy zwykle) (I № 635 pag. 488–491)

1346 d. 9 Januarii Avinione – Clemens VI Kazimiro regi Poloniae commendat Bertrandum patriarcham Aquilegensem et Franciscum episcopum Tergestinum apostolicae sedis nuntios ad Ludovicum regem Hungariae missos. (I № 636)

1346 praepositus domus Sepulchri Dominici Jerosolimitani extra muros oppidi Richembach vratislav. dioecesis.

1346 d. 22 Maji Avinione. Clemens VI ad Kazimirum regem Poloniae mittit nobilem (Guamotum (vel Ionotum) de Sancto Albino servientem nostrum armorum pro componenda pace inter ipsum et regem Bohemiae (I № 640)

1346 d. 1 Julii Avinione – Clemens VI dispensat Albertum fratrem hospitalis S. Mariae Theutonicorum Jerosolimitani et Magnum scolarem filios Erici ducis Saxoniae et olim Elisabetae (natae Bussai principis Slavorum et Cassubiae) quae marito suo in tertio consanguinitatis gradu juncta erat.

1346. Indictione XIV d. 3 Augusti in domo fratrum Praedicatorum monasterii cracoviensis coram notario publico. – Providi et circumspecti Henricus Torneator, Cunradus Tutinbach Pellifex, Pesko Jandir et Heynko de Wislicia cives cracov. recognoscunt se ab Arnoldo de Lacaucina canonico ecclesiae leodiensis colocensis dioec. apost. Sedis nuntio in Polonia et Hungaria, recepisse 8 marcas auri de 22 karactis, puri et legitimi ponderis cracov. quas promittunt assignare ad solvendum in villa de Brugis Jacobo Malabayla mercatori Astensi et ejus sociis ad 10 menses. Praesentibus Clemente custode vratisl. canonico cracov. et discretis Henrico dicto Zer, Petro Scylder, Angelino et Michaele aurifabris germanis civibus cracov. Paulino Cavallo filio quondam Hugeti Cavalli cive Januensi et cracoviensi, Janoco (de Sancto Albino?) et Laurentio scutiferis domini apostolicae Sedis nuntii (I № 646 pag. 495) Wexel

1346 d. 2 Septembr. Avinione – Clemens VI (Apeczkoni de Frankensteyn) episcopo et capitulo lubucensibus permittit ecclesiam et sedem episcopalem lubucensem ad aliquem locum ideneum transferre et locum in civitatem erigere: quoniam ante 20 annos Henricus

de Wltow (Wulkow?) miles advocatus territorii lubucensis officiatus Ludovici junioris de Bavaria marchionis brandenburgensis cum exercitu villam Goriciam lubucensis dioecesis ubi tunc cathedra erat et sedes episcopalis funditus diruit et combussit ita quod villa Goricia facta est campus et ager. (I No 647 pag. 497)

1346 d. 23 Octobr. Avinione – Clemens VI post mortem nuper Wesseli episcopi tarbatensis, Joannem de Vishusem canonicum tarbatensem per capitulum electum confirmat in episcopum tarbatensem eumque per Joannem episcopum Portuensem Avinione consecrari jubet; atque sub una ecclesiae cathedrali Tarbatensi tituli beat. Petri et Pauli Apost. indulgentias confert. (I. No 651 pag. 501)

1347 d. 4 Januarii Avinione II Nonas Januarii – Clemens VI archiepiscopo gneznensi, ut Semonicum (Semouitum) ducem Mazoviae dioecesis gneznensis qui cum Eufemia nata Nicolai ducis Opaviae sibi in tertio et quarto consanguinitatis gradu matrimonium contraxit, bannis prius editis (zapowiedz) et cum illa sobolem procreavit, dispenset. (I No 652 pag. 501)

1347 d. 19 Februar. Avinione – Clemens VI post mortem Joannis (de Kempa) episcopi posnan. nominat Andream? (może Albert) praepositum ecclesiae posnan. in diaconatus ordine constitutum quem d. 5 Martii 1347 Avinione per Bertandum episcopum Ostiensem in episcopum posnan. consecrari jussit. – Wszelakoż pomimo iż ów Andreas obrany był na biskupa papieża [illegible] nie wyświęcony (I No 653 i 654) – Kapituła poznańska obrała na biskupa Albertum (Pałuka) canonicum poznaniensem, którego też arcybiskup gnieźnieński wyświęcił. Papież Klemens VI (d. 17 marca 1348 Avinione) przeniósł owego Andrzeja na biskupstwo Zwierzyńskie (Zwerinensis) (pod [illegible] arcybiskupstwem bremeńskim) a Alberta (Pałukę) potwierdził na biskupstwie poznańskim (I No 670 pag. 513) Avinione d. 17 Martii 1348.

1347 d. 4 Junii, Avinione – Clemens VI post mortem nuper Bertholdi episcopi pomezaniensis nominat in episcopum Arnaldum scholasticum pomesaniensem, quem per Gaucelinum episcopum albanensem Avinione consecrari jussit, et mutuum 2000 florenorum auri super bonis

episcopatus pomezaniensis contrahere permisit propter expensa=
rum indigentiam (I No. 657 pag. 504) et cui Arnaldo episcopo
pomezaniensi d. 21 Augusti 1347 monasterium beatae Mariae
monialium sub habitu et regula ordinis Fratrum B. Mariae Theuto=
nicorum Jerosolimitano sub Abbatissa ~~cum~~ clausura perpetua fundare
permittit in civitate dioecesis pomezaniensis, cui monasterio
2 ecclesias parochiales civitatis suae unire potest. (I No. 660)

1347 monasterium de Novocampo Zwerinensis dioecesis.

1347 abbates monasteriorum S. Vincentii et S. Mariae in arena
Arraziensis vratislaviensis dioecesis.

1347 d. 15 Augusti, Cracoviae in domo habitationis Jaroslai archiepiscopi gnesn.
— Providi Wilczko notarius regis Poloniae et Nicolaus Werzingi
junior cives cracov. accipiunt ab Arnaldo de Lacaucina scholas=
tico ecclesiae cracoviensis nuntio apostol. 3 marcas auri ex censu
denarii b. Petri collectas ad transmittendum camerae Apostolicae
— coram notario ~~apostolico~~ publico. Testes providi Alexius, Theodo=
ricus, Clemens et Jacobus Francisci cives cracov. (I No. 662 p. 508)
— Simile documentum 1347 d. 21 Novembris in praetorio Cra=
cov. providi Nicolaus Zersator, Villusius Pellifex, Nicolaus
Werzingi junior, Johannes de Altadomo et Johannes Am=
ley consules cracov. recipiunt pro Camera apostolica nomine
totius Civitatis 33 marcas auri. Testes discreti Johannes dictus
Romancz, Andreas de Bochna, Petrus de Muchow, Martinus
Institor, Nicolaus advocatus de Losslavia et Conradus no=
tarius civitatis cracov. cives cracov. Johannes de Ladimiria
viceplebanus ecclesiae B. Mariae V. Cracoviensis (I No. 663 p. 509)

1347 d. 12 Decembr. Avinione. — Clemens VI post obitum Johannis
(Groth) episcopi cracov. nominat Petrum Stanislai (Szyrzyk de
Falkow) quem capitulum cracoviense per viam scrutinii, tunc subdia=
conum et canonicum cracov. elegit in episcopum cracov. et quem
archiepiscopus gnesnensis confirmavit, et quem nunc diaconum papa
in episcopum cracov. approbat (I No. 665 pag. 508) cui d. 28 Febr. 1348 Avinione consecrationem per Arnaldum episcopum Tusculanensem impendi jussit. (I. 669 No. pag. 513)

1318. II Calend. Septembr. Vratisaviae. — Henricus episcopus vratislav.
cum fratre suo germano Johanne de Wirbena decano vratislav.
et cum nepotibus ~~[illegible]~~ filiis ol. Stephani de Wirbena tertii fratris
donat abbati et monasterio in Kamenz vratisl. dioeces. ecclesiam paro=
chialem in Wirbena [prope Swidenitz] et filialem in Bunzlawitz. (I No. 666 p. 310)

1347 in die b. Joannis Bapt. in Hafenis — Waldemarus Danorum Sclavorumque rex ordini hospitalis b. Mariae fratrum Theutonicorum Jerosolimitano (quem ordinem frater suus Otto intravit) vendit ducatum Estonie pro 19000 marc. argenti. (I Nº 668)

1348 Clemens VI dispensat nob. Johannem Bogutae domicellum dioecesis cracov. qui nobilem Prikkam de Ruduo cracov. dioec. consangvineam prioris suae consortis Helenae matrimonialiter sibi junxit.

1348 d. 17 Martii Avinione — Clemens VI post obitum nuper apud Sedem apostol. Engilberti archiepiscopi rigensis nominat in archiepiscopum rigensem Vromoldum priorem ecclesiae rigensisque(m) Avinione consecrare jubet per Petrum episcopum Penestrinum, et cui pallium b. Petri concedit. (I Nº 672 p. 515)

Fordinis S. Augustini.

1348 d. 2 Junii Avinione — Clemens VI Arnaldo Lacaucina canonico titulensi apost. Sedis nuntio mandat ut pecunias Camerae Apostolicae in Polonia collectas per Antonium et Guidetum Malabayla fratres cives Astenses assignet (I Nº 674 p. 516)

1348 d. 13 Junii Avinione. — Clemens VI post obitum apud Sedem apostolicam olim Petri episcopi cracov. nominat in episcopum cracov. Bozatam decanum ecclesiae cracov. quem Avinione per Bertrandum episcopum Ostiensem consecrari jussit, et cui pro expensis 2500 flor. auri super bonis episcopatus mutuo contrahere permisit. (I Nº 677. p. 517)

1348 d. 23 Julii Avinione X Calend. Augusti — Clemens VI omnibus qui ecclesiam cracoviensem in festis nativitatis Domini, Circumcisionis Epiphaniae, Paschae, Ascensionis, Pentecostes, in omnibus principalioribus festis b. Mariae et SS. Wenceslai et Stanislai devote visitaverint de injunctis poenitentiis 100 dies relaxat (I Nº 680 p. 519)

1348 d. 8 Octobr. in villa Brugensi — Notarius publicus recognovit quod discretus Guisco de Zanditz mercator et civis cracov. procurator civitatis cracov. voluit Brugis discreto Raphaeli Damiani civi et mercatori Astensi procuratori Antonii et Guideti fratrum Malabayla civium Astensium solvere sequentes summas Camerae Apostolicae: 1) pro Nicolao de Wersingis juniore 47 marcas auri vel 1795 florenos auri ad scutum et 5 denarios grossorum turonensium et 2 sterlingos monetae flandrensis; 2) pro Johanne Modil 6 marcas auri (de 22 caracteris ponderis cracov.) valentes 229 flor. auri ad scutum cum 4 denariis grossorum

turonens.; 3) pro Jaskone genero Nicolai de Werzingi junioris 4 marcas auri valentes 152 flor. auri ad scutum et 13 denarios gros. turonens. — sed Raphael Damiani noluit hanc pecuniam accipere et quietare pro camera apostolica. (I No 683 pag. 520)

1348 d. 30 Novembr. — Clemens VI nob. Ramwoldo Schaschonis domicello vratislaviensis dioecesis permittit cum 6 personis catholicis visitare sepulchrum dominicum et alia loca terrae sanctae.

1349 d. 18 Augusti. Avinione. — Clemens VI episcopis Poloniae. Quoniam Bonifacius VIII per bullam (około r. 1299) omnibus qui in anno 1300 et quolibet anno centesimo secuturo ad basilicas Urbis Romae accederent ipsasque per 30 dies, si vero peregrini sunt per 15 dies visitarent, plenam veniam peccatorum concessit (Jubilaeum) — ideo mandamus hocce quolibet quinquagesimo anno fieri ab anno 1350 incursive (I No 689)

1349 d. 19 Septembr. apud Villamnovam — Clemens VI nobili Kerstuto ejusque germanis ducibus Lithvanorum... Scripsit nobis Kazimirus rex Poloniae quod vos expurgatis erroribus paganitatis ad catholicae fidei veritatem una cum subditis properatis, nos promittimus vos dummodo unda baptismatis purificati eritis, titulo regio insignire; hortamurque archiepiscopum gnesnensem ut ad vos et ad alios Lithuanos sacerdotes saeculares vel regulares mittat. (I No 693 pag. 526)

1349 d. 20 Octobr. Avinione — Clemens VI archiepiscopo gnesnensi et episcopis Poloniae mandat ut sectam Flagellatorum quae in partibus Alamanniae insurrexit (et qui asserunt Christum patriarchae Jerosolimitano Jerosolimis apparuisse et qui in habitu nigro crucem ante et retro impressum habente incedunt) ab eorum dioecesibus arceant cum auxilio brachii saecularis. (I No 694 p. 527)

1350 d. 29 Aprilis apud Villamnovam — Clemens VI post mortem Hermanni episcopi varmiensis, electum per capitulum Johannem decanum varmiensem in episcopum varm. confirmat eumque Avinione per Bernardum episcopum portuensem consecrari jubet (I No 596 p. 529)

1350 d. 18 Augusti Avinione — Clemens VI post obitum Ottonis episcopi culmensis, per capitulum electum Jacobum in episcopum culmensem nominat (I No 698 p. 530)

1351 d. 14 Martii Avinione – Clemens VI episcopis osiliensi et tarbatensi: quia gentes Kareli et Ingri regno Svetiae vicini fidem et baptismum susceperint, et quia Rutheni eos debellaverant, proinde moneatis fratres domus B. Mariae Theutonicorum, quatenus illis contra Ruthenos assistant.

(To samo ponowiono znowu przez Innocentego VI Avinione d. 12 Febr. 1355. (I No 742). Kollektor tenże Arnoldus de Lacaucina)

1351 d. 14 Martii Avinione. – Clemens VI archiepiscopo gnesnens. episcopis, electis, abbatibus, prioribus, praepositis, decanis, archidiaconis, archipresbyteris, praelatis, rectoribus, capitulis, collegiis conventibus ordinis Cisterciensis, Cluniacensis, Premonstratensis, Grandimontensis, Cartusiensis, SS. Benedicti et Augustini et aliorum, personis ecclesiasticis saecularibus et regularibus in regno Poloniae imponit decimam omnium redditum et proventuum ecclesiasticorum in regno Poloniae per 4 annos ex qua medietas Camerae Apostolicae cedere debet, altera medietas Kazimiro regi Poloniae, qui non sine gravibus expensis suo dominio subjecit terras Ruthenorum sive ducatus, in quibus possunt constitui 7 episcopatus cum suo metropolitano, ubi unus ex potioribus ducibus cum sua gente ad catholicam fidem, Kazimiro rege ad hoc ipsum inducente, conversus baptisatus est. Tartari vero qui Ruthenis dominabantur, facta confederatione cum Lithvanis, dictas terras hostiliter invadunt: propter quod oportet regem Kazimirum stipendiarios tenere et fortálitia fortificare. Ab hac decima liberi erint fratres hospitalis S. Johannis Jerosolimitani. Collector erit Arnaldus de Lacaucyna scholasticus ecclesiae cracov. (I No. 702 p. 531

1351 d. 9 Julii, Avinione – Clemens VI dispensat Ludovicum ducem Legnicensem qui Agnetem filiam ol. Henrici ducis Saganensis relictam ol. Lestkonis ducis Ratiboriensis sibi in quarto ex paterno et tertio et quarto ex materno stipite gradu suam consanguineam sibi matrimonialiter junxit et cum illa sex liberos procreavit. (I No. 704 p. 534)

1351 Adelheydis regina Poloniae.

1351 d. 12 Julii Avinione – Clemens VI Franciscum de Oppatowicz qui dimissa ecclesia in Oppatowicz ex praesentatione Kazimiri regis Poloniae praeposituram ecclesiae S. Floriani prope Cracoviam nactus est dispensat super defectu natalium quippe de diacono genitum et soluta – nam ol. Fredericus episcopus Firmanus legatus sedis apost. in Polonia et Hungaria jam prius illum super hoc dispensavit. (I No. 706 p. 535)

1352 d. 2 Martii Avinione — Clemens VI Nicolaum Zavichii de Mlin canonicum cracov. poznan. capellanum regis Kazimiri confirmat in possessione praepositurae ecclesiae S. Mariae in Wislicia quam ei Bodzantha episcop. crac. † contulit. (I No. 710) † post mortem ol. Nassan de Ostrowecz

1352 d. 15 Maji apud Villam novam — Clemens VI archiepiscopo gnezn. episcopis cracov. et vratisl. mandat ut in regno Poloniae Hungariae et Bohemiae verbum crucis contra Tartaros praedicent, qui Tartari Poloniam invadere volunt (I No. 713 p. 539)

1352 Michael Johannis de Oswenczin cracov. dioeces. accipit beneficium ecclesiasticum in ecclesia Wratislaviensi.

1352 Dobeslaus Stampotae nominatur in canonicum cracov. (I No. 717)

1352 d. 13 Septembr. Avinione. — Clemens VI nobili Ottoni de Rosen domicello ~~de ...~~ qui cum nob. Margaretha de Tisenhusen domicella (rigensis dioecesis) in 4to gradu consanguinitatis sibi juncta matrimonium contraxit, dispensat. (I No. 716 p. 541)

1353 d. 7 Januarii, Avinione. — Innocentius VI post mortem Apetzkonis episcopi lubucensis, Henricum archidiaconum ecclesiae legnicensis per capitulum lubucense in episcopum lubucensem electum confirmat

1353 d. 18 Januarii, Avinione (XV Calend. Februarii) — Innocentius VI post mortem Yvani premisliensis episcopi qui tempore Clementis VI (roku 1352) obiit, Nicolaum Ruthenum priorem ordinis fratr. Praedicatorum Sandomiriensium per Clementem VI Idus Maji anno 1352 in episcopum premisliensem electum virum de religionis zelo, literarum scientia commendatum confirmat de quo capitulum ecclesiae civitatis et dioecesis premisliensis ad ecclesiam romanam nullo modo pertinentis notificatur (I No. 720 pag. 544) — D. 23 Augusti 1354 consecratus est Avinione a Johanne episcopo Carminensi (I. No. 737 p. 556)

1353 d. 18 Januarii Avinione. — Innocentius VI Sbiluto dicto Paluka canonico vladislav. crusvicens. et Uniecoviens. confirmat praeposituram ecclesiae Vladislaviensis quam ipsi Mathias episcopus vladislav. post evectionem Alberti (Paluka) ad episcopatum ~~...~~ posnan. contulerat. (I No. 721)

1353 d. 24 Januarii ~~a~~ Avinione IX Calend. Febr. — Innocentius VI omnibus qui singulis diebus dominicis ecclesiam S. Nicolai in Bochna dioec. cracov. visitaverint relaxat 100 dies de injuncta poenitentia (I No. 722 pag. 545)

1353 d. 17 martii Avinione — Innocentius VI Adleidi reginae Poloniae quae a cohabitatione Kazimiri regis Poloniae consortis longo tempore est separata (super quo quaestio in romana curia ventilatur) mandat, ut marito suo (ad quem papa literas superhoc dirigit) conjugali affectu studeat adhaerere (I No. 723 pag. 545)

Tarnowski

1353 d. 11 Junii apud Villam Novam III Idus Junii — Innocentius VI episcopo Wratislaviensi mandat, ut nob. Miranum de Larthonitz (Larchowice) militem, qui nob. Czuchnam natam quondam Spithonis de Tarnow militis vratislav. et cracov. diocesium sibi tertio ex uno et quarto consanguinitatis gradu ex altero lateribus contingentem sibi matrimonialiter copulavit et cum ea prolem susceperit, dispenset. (I No. 724 p. 546)

1353 d. 12 Augusti apud Villam novam. — Innocentius VI. ad executoribus ... jam tempore Joannis XXII quaestus est archiepiscopus rigensis quod praeceptor Livoniae et commendatores ord. hospit. S. Mariae Theuton. occupaverunt bona archiepiscopatus rigensis obstruendo et impediendo portum seu litus Dunamunde sive liberum introitum ad civitatem Rigensem, occupando monasterium Dunamundense. Licet papa occupata restitui jussit attamen Magister non restituit, sed civitatem Rigensem obsidione circumvallavit et praelatis provinciae Rigensis juramentum fidelitatis sibi praestari jussit subinferrendo quod civitas Rigensis non ad Archiepiscopum sed ad Romanum imperium pertinet et quod cives Rigenses guerram intulerant Magistro et Fratribus et cum paganis societatem junxerant: ideo villas, allodia, curtes, praedia, territoria occupata jure belli Fratres tenent. Benedictus XII jussit Fratribus occupata restituere et pro damnis archiepiscopo rigensi 4500 flor. auri de Florentia tum 600 marcas argenti et 100 flor. auri solvere. — Tempore Clementis VI Engelbertus archiepiscopus rigensis in Curia Romana contra Magistrum et Fratres ob non restituta causam movit, allegavitque, quod terra Livoniae conversa erat per Archiepiscopum et canonicos Rigenses, quod iidem Archiepiscopi pro defensione Christianorum ordinem fratrum Militiae Christi instituerant et dotaverant qui ordo per Gregorium IX unitus est hospitali b. Mariae Theutonicorum salvis juribus Archiepiscopi. E contra Magister allegavit, quod tempore obsidionis et occupationis civitatem Rigensem non possidebat ecclesia Rigensis sed Ruthenis [?] infideles, a quorum manibus Fratres civitatem Rigensem eruerant. Nunc comparentibus in curia Romana Vromoldo

archiepiscopo Rigensi et Helmico Rone fratre dicti hospitalis procuratore Magistri, decisum est per nos quatenus Fratres archiepiscopo Rigensi occupata restituant. (I No 725 p. 546)

1353 d. 16 Novembr. Avinione. – Innocentius VI Nicolao de Crosna vicario Russiae ord. fratr. minor. permittit 30 fratres de quibuscunque nationibus in partibus schismaticorum Russiae moraturos assumere (I No 726 p. 551)

1353 d. 23 Novembr. Avinione – Innocentius VI duci Masoviae ne cum subditis suis infidelibus Lithuanis et Ruthenis contra Magistrum et fratres Theutonicos faveat. (I No 727)

1353 d. 16 Decembr. Avinione – Innocentius VI Henrico duci Glogoviae sororio Caroli Romanorum Regis permittit cum 20 personis loca Terrae Sanctae visitare. (I No 729 p. 552.)

1354 d. 14 Martii, Avinione – Innocentius VI post mortem nuper Johannis episcopi Curoniensis, Ludolphum praepositum ejusdem ecclesiae per capitulum electum in episcopum Curoniensem confirmat. (sub metropol. Rigens.) I No 732)

1354 d. 31 Martii Avinione – Innocentius VI Albertum ducem Bavariae qui Margaretham natam Ludovici ducis Legnicensis in tertio et quarto consanguinitatis gradu se contingentem sibi matrimonialiter copulavit, dispensat. (syn Ludwika Bawarsk. wyklętego)

1354 d. 23 April. Avinione – Innocentius VI fundationem monasterii ord. eremitarum S. Augustini in civitate Wratislaviensi per Carolum Romanorum regem et Annam ejus consortem factam confirmat. (I No ~~[illegible]~~ 734 p. 554)

1354 d. 27 Julii apud Villamnovam. – Innocentius VI praelatis in Polonia et Silesia mandat quatenus Beghardos et Beginas ob haeresim in dioecesibus Magdeburgensi, Bremensi in Thuringia, Hassia per inquisitores haereticae pravitatis damnatos quorum nonnulli ad ducatum Stetinensem et terras Silesiae aufugerant, capi faciant. (I No 735 p. 555)

1354 Innocentius VI Alberto Cristini rectori parochialis ecclesiae in Zawichost canonicatum cum praebenda in ecclesia Cracoviensi destinat. (I No 740)

1355 d. 11 Julii Avinione – Innocentius VI Helisabetham seniorem reginam Hungariae et filium ejus Ludovicum regem increpat, quod pro dispensatione (może o wzięcie ślubu przez Kazimierza) Kazimiri regis Poloniae ad Sedem Apostolicam scripserant. (I No 743 pag. 559)

1355 d. 23 Augusti. – Innocentius VI Arnaldo de Lacaucina canonico cracov. Apostolicae Sedis nuntio permittit in Polonia monasteria visitare et ab iis pastum sive caritativam pabulam recipere
1355 d. 29 Septembr. Avinione. – Innocentius VI Ludovico regi Hungariae scribit. ad nostrum auditum pervenit quod Kazimirus rex Poloniae avunculus tuus jam dudum consortem suam Adheydim a suo rejecit consortio (super quo ipsa regina contra regem in Romana Curia justitiam prosequitur) et asserendo nuper in Curia Romana diffinitivam sententiam in hac causa fore promulgatam et certam dispensatonem obtinuisse quod cum alia matrimonium contrahere posset (quamvis haec omni careant veritate) cum quadam consangvinea sua matrimonium contraxit. Nos nequientes scandalum hoc tolerare scripsimus ad regem Poloniae et commisimus Egidio tit. S. Martini in Montibus presbytero cardinali in hac causa procedere. Te itaque moneamus ut Kazimirum regem avunculum tuum inducas quatenus Adheydim recipiat cum illa vivat. (I No 745 p. 560)
1355 d. 23 Octobr. Avinione – Innocentius VI ad Vladislaum ducem Opoliensem et Semovitum ducem Mazoviensem per latorem literarum Dobrogostium praepositum Cracoviensem Decretorum Doctorem scribit, ut conversionem infidelium Lithuanorum promoveant (I No 747 et 748)
1355 d. 17 Novembr. Avinione. – Innocentius VI post mortem nuper Johannis episcopi varmiensis, Johannem custodem ecclesiae varmiensis per capitulum electum in episcopum varmiensem confirmat eumque Avinione per Talairandum episcopum Albanensem consecrari jubet. (I No 750 p. 563)
1243 d. 4 Julii Anagniae. – Wilelmus episcopus quondam mutinensis legatus apost. Innocentii IV limitat dioeceses in Prussia. Prima dioecesis in terra Culmensi quam circuunt 3 fluvii Wisla, Dravenza et Ossa in qua dioecesi Lubovia includatur; Episcopus habebit ab hominibus 1 mensuram tritici et 1 mensuram siliginis de aratro, et unam mensuram tritici de unco, insuper 600 mansos de terra possidebit, et hoc quod ipsi fratres hospitalis B. Mariae cum episcopo Prussiae ordinabunt. – Secunda dioecesis clausa erit per Ossam, Wislam et stagnum Drusine ascendendo per flumen de Passaluc, ita quod insulae de Quidino et Santerii in eadem dioecesi habeantur. – Tertiam dioecesim claudit recens mare ab occidente et flumen Pregora

sive Lipsa ab aquilone et stagnum Drusine a meridie ascen-
dendo per Lassalucense flumen contra orientem ad terminos
Letuinorum. – Quarta dioecesis in non conversa adhuc terra
clausa est a mare salso ab occidente, flumine Memela
ab aquilone et flumine Pregore a meridie versus orientem
usque ad terminos Letuinorum. – In omnibus dioecesibus Frat-
res Theutonici duas partes habebunt terrae cum proventibus
et episcopus tertiam, circa quam divisionem episcopus habebit
optionem. (I Nº 751 pag. 564)

1354–1360 Antonius Malabayla mercator Estensis testatur se recepisse Brugis pro camera apostolica ab Arnaudo Lacaussina scholastico cracov. collectore in Polonia sequentes summas:
(Antonius Malabayla mercator Estensis habitator Avinionensis habuit Avinione suum campsorem Nicolaum Grimaldi.)

A. 1354 d. 9 Maji . . . . 24 marcas auri a Frederico Gallici
" " d. 22 Junii . . 4 " " " " "
" " d. 22 Junii . . 7 " " ab Aurico coronatore
" " d. 3 Augusti . . 38 3/4 " " a Consulibus Cracov.
" " d. 2 Augusti . . 6 " " a Johanne Gisasionis
" " d. 29 Septemb . . . 8 3/4 " " a Johanne Tartari
A. 1355 d. 30 Octobr. . . 20 " " a Consulibus Crac. per manus Petri Dironic.
" " " 29 Novembr. . . 15 " " ab uxore Walteri tonsoris pannorum dicta Gaus-ceremine in Cracovia
" " " 22 Decembr. . . . 6 " " a Petro Versingi de Cracovia per Nicolaum Versingi juniorem
" " " 22 Decembr. . . 24 " " a Nicolao Versingi juniore
A. 1356 d. 7 Januarii . 204 floren. fort. 17 sol. 4 denar. ab Arnaudo Lacaucina
1356 d. 10 Maji . 11000 flor " — — — " " "
" d. 6 Augusti . 4000 " " — — — " " "
1358 d. 17 Febr. . . 1000 " " — — — " " "
" d. 3 Martii . . 2000 " " — — — " " "
" d. 11 Sept. . . . 628 " " 6 sol. — — " " "
" d. 12 Sept . . . 10 marc. auri a J. Gessquino et Gascone de Sandecz civibus cracov. per procuratorem Henricum Berigonem civem cracov.
" d. 12 Sept . . 3 " " a Gascone de Sandecz
" d. 12 Sept . . 1 3/4 " " a Consulibus Cracov.
1359 d. 12 Augusti 296 marcas grossorum Bohemic. et 21 gros. (hoc est 1053 flor. hung.)
(Una marca auri computabatur Brugis pro 40 1/3 scutatis sive scutis cunii Comitis Flandriae. Unus scutus computabatur pro 24 grossos Flandriae sive 23 1/3 grossos Avinionenses. Unus Florenus computabatur pro 21 grossos Flandrenses.

Una marca computabatur etiam pro 4 libras et 7 denarios. — Una marca auri erat de 22 caratis. — Erant etiam floreni auri Pedimontis. — Kupcy krakowscy asygnowali swe wypłaty do domu handlowego Malabayla et Compagnie w Brugge gdzie byli wspólnikami Antonius Malabayla z Este, Raphael Demiani, Obertus de Plana z Este, Raphael Taura, Bernardus de Spolito, Guido Malabayla, Manuel Bota de Seveliano — Kupcy toruńscy ptacili najwięcej w Bruxelli gdzie dom Malabayla miał także swój kantor.) (I No 754.)

1356 d. 11 Januarii Avinione. — Innocentius VI nuper post mortem Alberti episcopi posnaniensis capitulum posnan. elegit Johannem praepositum Cracov. in episcopum ~~cracov.~~ posnan. quem papa confirmat. et cui terminum visitandi limina Apostolorum Romae ad 6 annos prorogat (I No 755 p. 567) — simulque d. 18 Febr. 1356 papa omnibus visitantibus ecclesiam Posnaniensem (quae propter casum et ruinam reformatione et reparatione indiget) et manus adjutrices porrigentibus concedit indulgentiam 40 dierum (I No 763 pag. 571)

1356 d. 11 Januarii Avinione. — Innocentius IV ecclesiae cathedrali Warmiensi b. Mariae confert indulgentias (ob reparationem illius)

1356 d. 15 Febr. — Johanni Hecardi custodi posnaniensi capellano Kazimiri regis Polon. confertur canonicatus Wratislaviensis.

1356 d. 6 Julii, ~~Avinione~~ apud Villamnovam — Innocentius VI permittit Semovito duci Masoviae et ejus uxori Eufemiae fundare 3 monasteria fratrum ordinis eremitarum S. Augustini unum in Rawa oppido tit. Corporis Christi, V. Mariae et S. Hedvigis, alterum in Warschovia oppido tit. S. Spiritus et SS. Martini et Dorotheae, et unum in alio loco eligendo. (I No 764 p. 572

1311 Gentilis tit. S. Martini in Montibus presbyter cardinalis Apost. Sedis Legatus per Poloniam et Hungariam erat in Posonio.

1330 in dominica Quasimodo consecravit monasterium in Lubens dioec. vratisl. Nankerus episcopus vratisl.

1329 Calendas Martii in Legnicz — Boleslaus dux Slesiae dominus in Legnicz et in Brega de consensu Catherinae conthoralis suae item Wladislai ducis Slesiae fratris sui, item Wenceslai et Ludovici filiorum suorum jus patronatum ecclesiae parochialis in Rothlicz confert monasterio in Lubens cisterciens. ordinis pro capellano ibidem in capella nostra in dicto monasterio constructa „ ubi etiam nostram eligimus

„sepulturam, continue lumen cereum ardere debebit" et quolibet mense una missa celebrari, ac in ipso die de bonis piscibus, pane triticeo et vino fratribus in conventu pitantia fiet et refectio specialis. – Praesentibus Stephano de Parthowicz milite, Henrico de Jeskocil. (I № 767 p. 575)

1356 d. 18 Augusti apud Villamnovam – Innocentius VI Henricum filium ol. Boleslai ducis Opoliae clericum dioecesis vratisl. in 19 anno aetatis constituto dispensat super aetatis difectu ad obtinendas dignitates ecclesiasticas. (I № 768 p. 577)

1356 d. 17 Septembr. Avinione. – Innocentius VI magistro et fratribus hospitalis S. Mariae Theutonic.... Skarzył się nam Kazmierz Król polski, iż pomimo że jego przodkowie dla was konwenta fundowali i dotowali, wy niepomni dobrodziejstw w wojnie którą teraz Król polski z niewiernemi Litwinami prowadzi, pomagacie tymże Litwinom, wspieracie bronią i ludźmi, puszczacie ich przez wasze ziemie do Polski, robicie im mosty, i obróciliście drogę kupiecką do Tartaryi i na Ruś przez kraje litewskie, a nawet wpadliście podczas wojny z Litwą do Mazowsza i zajęliście kilka zamków. Nakazujemy wam obyście to wszystko naprawili (I № 769 p. 577)

1356 d. 17 Septembr. Avinione. – Innocentius VI episcopo cracov.. Significavit nobis Kazimirus rex Poloniae quod monasteria monialium in Busk, Imramowicz et Zwerinec Premonstratensis et in Stanitek S. Benedicti ordinis cracov. dioecesis sunt in locis ruralibus situata, propter quod moniales minus servide officiis vacant et frequenter extra monasteria evagantur; suplicavit ideo rex ut hisce monialibus alia loca infra civitatem Cracoviensem construi concedere dignaremur. Nos committimus tibi ut si ita est hoc exequaris cum conditione quod antiqua monasteria minime ad prophanos usus ~~[illegible]~~ transferantur sed in ecclesiis eorum sacerdos deserviat (I № 771 p. 578) (Zdaje się iż w skutek owego zamysłu Wojsięta ksieni staniątecka r. 1367 od mieszczanina krakow. Hermanna Kranz kupiła dom i stodownię w tyle kościoła i klasztoru S. Krzyża w Krakowie.) Staniątki

1356 d. 17 Septembr. – Innocentius VI confert Alberto Johannis cancellario Kazimiri regis Poloniae confert canonicatum gneznensem, quem Arnaldus de Cancina collector fructuum camerae apostolicae hucusque possidebat (I № 772 p. 579.)

1356. d. 25 Octobr. Avinione – Innocentius VI Arnaldo de Caucina scholastico ecclesiae cracov. potestatem nuntii apostolici ad Vratislaviensem et Lubucensem ~~[illegible]~~ et Caminensem dioeceses extendit. (I No 773 p. 579)

Jan z Czarnkowa

1356 d. XV Calend. Octobris Pontif. Ao 4o Avinione. – Innocentius VI Janconi de Czarnkow, consideratione regis Poloniae providet de canonicatu in ecclesia posnaniensi quem Alson Bohemi obtinebat. (I No 774 pag. 580)

1356 Innocentius VI confert Floriano Petri praeposito collegiatae in Lancicia consiliario Kazimiri regis Polon. jurisperito canonicatum et praepositurem ecclesiae cracov. (quam Johannes episcopus Posnanien. obtinebat) – Johanni Czelagii canonico vratislav. praebendario in Kurzelow (gnezn. dioec.) et in Bresto S. Pancratii (dioec. cracov.) qui in jure canonico studet, praeposituram lanciciensem et canonicatum cracoviensem. – Johanni Laskonis canonicatum posnaniensem (quem Johannes episc. posnan. obtinebat) – Divisorio Prandota canonico cracoviensi archidiacono kalisiensi canonicatum vratislaviensem – Gerhardo nato Gerhardi de Alf clerico varmiensi canonicatum in ecclesia Colbergensi dioec. Kaminensis. (I No 774 pag. 580)

(S. Pancratius in Bresko)

1357 d. 10 Januarii Avinione – Innocentius VI nob. Nicolao de Ixkulle militi ~~[illegible]~~ tarbatensis dioecesis qui Hildegundam filiam nob. Engelberti de Thisenhusen militis consangvineam prioris suae uxoris Margarethae, in matrimonio duxit, dispensat (I No 775 pag. 580)

1357 d. 24 Januarii Avinione – Innocentius VI hortatur Kazimirum regem Poloniae... quaestus est Magister S. Mariae Theutonicorum quod tu in damnum ejus cum infidelibus Lethwinis pacem et confederationem noviter inisti et quod cum Tartaris ligam firmare ~~[illegible]~~ vis et quod jam pro certa parte terrae Ruthenorum schismaticorum quam tibi vendicasti Tartarorum regi cum prestatione census annui tributarium te fecisti... monemus te ut ab his foederibus resilias. (I No 776 p. 581)

1357 d. 31 Januarii Avinione – Innocentius VI Nicolao Strosberg confert praeposituram et canonicatum in ecclesia gnesnensi eumque apostolicae sedis nuntium nominat et collectorem fructuum camerae apostolicae in dioecesi gnesnensi post Helyam de Vodromo cantorem ecclesiae Xantonensis clericum camerae apost. in partibus Alemaniae et Poloniae apost. sedis nuntium et generalem receptorem, qui reversus est ad nos. (I No 777 p. 582)

1357 d. 11 Augusti Avinione — Innocentius VI Kazimirum regem Polon. ut 5000 flor. quas ab Arnaldo de la Caucina scholastico cracov. apostolicae sedis nuntio nomine ipsius ecclesiae mutuavit, reddat. (I No 779 p. 583)

1357 d. 10 Octobr. Avinione. — Innocentius VI post obitum Clementis episcopi plocensis, Bernardum episcopum Milcoviensem de Milcoviensi episcopatu ad Plocensem transfert. (I No 780 p. 584)

1357 d. 2 Decembr. Avinione. — Innocentius VI Conradum minorem (juniorem ?) ducem Olesnicensem qui Agnetem filiam Kazimiri ducis Thesinensis quarto consanguinitatis gradu sibi junctam, matrimonialiter sibi copulavit dispensat. (I No 781 pag. 584)

1357 d. 17 — 27 Decembris, Avinione. — Innocentius VI Arnaldum de Lacausina canonicum Cracov. apostolicae sedis nuntio mandat ut ad Curiam Romanam cum libris rationum suarum et pecuniis collectis se transferat vel pecuniam Raimundo de Sancto Michaele servienti armorum et familiari papae quem papa in Poloniam mittit, reddat vel ad Raphaelem Damiani et Albertum de Planis factores societatis mercatorum Des Malabaylas Brugis assignet. (I No 782, 783, 784)

1357 Innocentius VI Suchiwilk Decretorum Doctori canonico vladislav. vratislav. et poznan. confert decanatum ecclesiae cracov. (vacantem per obitum Sbignei) — Sveslao Myslai de Swestkowicz canonico gnesnens. cracov. altaristae S. Margarethae in ecclesia cracov. confert praepositoriam collegiatae Scarbimiriensis (post resignationem Ottonis Lancoslai) — Danieli nato Nicolai juvenis Wirzingi civis cracov. qui camerae Apostolicae 30 annis et amplius servivit, clerico dioecesis cracov. confert canonicatum et praebendam in ecclesia Wratislaviensi: (I No 785 pag. 586) Wirzing

in civitate Ladimiriensi

1358. d. 2 Maji Avinione. — Innocentius VI. ecclesia Ladimiriensis longaevo tempore pastoris solatio est destituta, ut etiam ultimi Ladimiriensis episcopi memoria non habeatur. Guilelmus patriarcha constantinopolitanus credens provisionem ecclesiae Ladimiriensis ad eum pertinere, commisit Augustino episcopo Salubriensi eligere episcopum ladimiriensem, qui etiam ~~[illegible]~~ Petrum elegit in episcopum ladimiriensem, quem Johannes episcopus misnensis consecravit; hunc Petrum episcopum ladimiriensem literarum scientia preditum nunc papa confirmat (I No 786 p. 586)

1358 d. 7 Maji Avinione – Innocentius VI post mortem Jacobi episcopi Sambiensis, approbat in Bartholomeum ⌊praepositum Sambiensem ⌊in episcopum Sambiensem electum per capitulum. (I № 787 pag. 587.)

1359 d. 27 Januarii Avinione. – Innocentius VI mandat archiepiscopo pragensi ut pacem inter Kasimirum Poloniae regem et fratres S. Mariae Theutonicorum componat. (I № 789 p. 588)

1359 d. 27 Januarii Avinione. – Innocentius VI permittit nobili Andreae de ~~B~~ Czechow militi cracoviens. dioec cum 5 personis loca Terrae Sanctae visitare (I № 790 p. 589)

1359 d. 18 Majii, Avinione. – Innocentius VI Johanni filio Kazimiri ducis teschinensis clerico wratislav. dioec. permittit licet defectu aetatis (nam in 20 anno aetatis est constitutus) beneficia ecclesiastica accipere (I № 791 p. 589.)

1359 d. 2 Decembris Avinione (III Nonas Decembris) – Innocentius VI permittit fratribus Ordinis Minorum accipere in oppido Tarnow cracov. dioec. monasterium tit. b. Trinitatis pro 12 fratribus per nob. Raphaelem dominum de Tarnow fundandum accipere. (I № 792 p. 590)

1359 Innocentius VI confert Stanislao dicto Sofka capelano regis Poloniae canonicatum cracov. – Joanni Pasconis de Woliza canonico posnan. et wislicen. canonicatum gnesnens. – Henrico Conradi de Colonia baccalaureo in artibus et Medicina canonicatum ecclesiae S. Aegidii in Cracovia collationis abbatis Sieciechoviensis. – Jacobo de Oswencim rectori mediae partis ecclesiae parochialis in Oswencim canonicatum ecclesiae Kilciensis. – Johanni Paschonis de Gardlitza canonicatum ecclesiae S. Michaelis in castro cracov. – Nicolao Boguslai de Lukawica canonicatum wislicensem – Falibogoni nato Gregorii de Pelascono parocho in Gradecz dioec. posnan. canonicatum posnaniensem. – (I № 793 p. 590.)

Akad.

1360 d. 24 Januarii, Avinione. – Innocentius VI post mortem Ludolphi ecclesiae Curoniensis confirmat ~~in~~ Jacobum ~~[illegible]~~ canonicum curoniensem in episcopum curoniensem per capitulum electum (I № 794 pag. 591)

2.

k. 85-162.

Vetera monumenta
Poloniae et Lithuaniae

(cz. 2.)

1360 d. 20 Aprilis Avinione - Innocentius VI post mortem nuper Arnaldi episcopi pomezaniensis confirmat in episcopum pomezan. Nicolaum praepositum pomesaniens. per capitulum electum. (I No. 795 p. 592)

1354 pridie Nonas Februarii - Capitulum ecclesiae S. Crucis in Vratislavia videlicet: Praepositus, Cantor, Scolasticus, Custos et 10 alii canonici statuunt ut Vicarii ejusdem ecclesiae sint perpetui et per capitulum tantum deponi possunt. - Confirmat haec ordinationem Pretzlaus episcopus vratislav. Wratislaviae III Idus Februarii 1354. (I No. 796 p. 593)

1360 d. 5 Junii Avinione - Innocentius VI Nicolaum ducem Oppaviae qui Juctam filiam Bolkonis ducis Slesiae et Falkenbergensis (quae in tertio gradu consanguinea erat cum d. Anna prima uxore ejusdem Nicolai ducis Oppaviae) matrimonialiter sibi copulavit, et prolem suscepit - [illegible] dispensat, cum conditione tamen, ut 25 equites armigeros barbutis et aliis armis decenter armatos papae ad bellandum in Italia mittat. (I No. 797 p. 595)

1360 Otto de Nissa ac Petrus, Hanco et Nicolaus fratres dicti Duringi cives vratislavienses promittunt infra 12 menses Antonio et Guidoni Malabayla mercatoribus Astensibus in villa Brugensi assignare pecuniam receptam pro Camera apostolica a Preczlao episcopo vratislav. videlicet 1000 flor. auri de Florentia seu Hungaria, item 1000 flor. item 200 flor. (I No. 798. 799. 800)

1360 d. 31 Julii apud Villamnovam. - Innocentius VI ... post mortem Clementis (Pierzchała) episcopi ploensis nominavimus Bernardum episcopum milkoviensem (dominikan.) in episcopum plocensem d. 10 Octobris 1357 qui ad hoc usque tempus cathedram suam non potuit assequi, quoniam rex Kazimirus [illegible] est ei inimicus pro eo quod genitor Bernardi civitatem Sandomiriensem proditorie in manus infidelium hostium regis tradiderat et exinde de regno cum ipso Bernardo et aliis descendentibus usque ad tertiam generationem de regno Poloniae bannitus et proscriptus est. Capitulum vero plocense statim post mortem Clementis elegit in episcopum Imislaum canonicum plocensem (Janisław Wroński). Quoniam vero Imislaus apud inimicos regis Poloniae degens, censuras ecclesiasticas contra capitulum plocense Pherbu Nowina

tulit: nos has censuras sustulimus. (I. №. ~~[illegible]~~ 802 p. 598)
- apud Villam novam II Idus Augusti (12 Augusti) 1360 (I №. 805 pag. 600)

1360 d. 7 Augusti (VII Idus Augusti) Apud Villam novam. - Innocentius VI omnibus qui ecclesiam parochialem S. Catherinae in Wodnitza cracov. dioeces. visitaverint in festivitate S. Catherinae 1 annum et 40 dies de injunctis poenitentiis relaxat (I №. 804 pag. 600)

1360 d. 15 Augusti apud Villam novam - Innocentius VI Joanni dicto Jura comiti cracoviensi et Elisabethae ejus uxori indulgetur ut si ipsos in locis ecclesiastico interdicto suppositis mori contigerit ecclesiasticae sepulturae tradi valeant (I №. 806 pag. 601)

1360 d. 17 Augusti apud Villam novam - Innocentius VI omnibus visitantibus in festivitatibus ecclesiam Rigensem ordinis Praemonstratensis relaxat 2 annos et 2 quadragenas de injuncta poenitentia. (I №. 809)

1252 d. II Calend. Septembris in Toreida. - Nicolaus rigensis episcopus ecclesiae rigensi (videlicet praeposito et capitulo praemonstratensis ordinis) donat 3 villas: Lovgena, Koltemala Jekeseilen (Ten Mikołaj przykupił wiele dóbr za swe pieniądze dla stołu biskupiego) (I №. 810)

1288 mense Septembris in ecclesia Rigensi pontificatus anno 3°. - Johannes (von Fechten) archiepiscopus tertius rigensis capitulo ecclesiae cathedralis rigensis tituli b. Virginis Mariae donat castrum et insulam Dolen - testis: Henricus dunemundensis abbas. (I №. 810)

1293 in die b. Agathae V. in civitate Rigensi. pontificatus anno 9°. - Johannes (von Fechten) archiepiscopus rigensis praeposito et capitulo ecclesiae rigensis donat homines omnes in insula Dolen residentes et medietatem piscariae in Duna. - Testes: prior fratrum praedicatorum, gardianus fratrum minorum etc. (I №. 810)

1355 d. 3 Augusti, Avinione, pontificatus anno 8°. - Vromoldus (Fromhold von Fischhausen) archiepiscopus rigensis praeposito et capitulo ecclesiae metropolitanae rigensis ordinis praemonstrat. approbat possessiones donatas per Nicolaum episcopum et Johannem Archiepiscopum tertium rigenses. (I №. 810)

1360 festum Coronae Domini nostri Jesu Christi instituitur.

1360. Innocentius VI Mathaeo Bozeltay (Bożeslai?) de Stachow cantori ecclesiae sandomiriensis medico Kazimiri regis Poloniae confert canonicatum wratislaviensem. (I No 813 p. 603)

1361 Civitas Tarbatensis distata Curia Romana per 60 dietas et ultra – episcopus Tarbatensis per longa tempora non fuit nunc vero episcopus Tarbatensis trahit moram in civitate Lubicensi.

1362 d. 8 Novembris (VI Idus Novembris) Avinione. – Urbanus V confirmat litteras Innocentii VI datas VI Calend. Augusti pontificatus sui anno 8vo (1360) quibus omnibus qui hospitale cum capella prope pontem in via qua itur de civitate Cracoviensi versus Kazimiriam in quo pauperes tractantur, per Kazimirum regem Poloniae fundatum et dotatum in Nativitatis, Resurrectionis, Ascensionis Domini, Penthecostes, Dedicationis istius Capellae festivitatibus et Coenae Domini ac Parascevae diebus visitaverint et elemosinas erogaverint 2 annos et duas quadragenas de injunctis poenitentiis relaxavit. (I No 817 pag. 609) Kościół S. Jadwigi X

1324 in vigilia Anunciationis B. Mariae, in Strelin. – Bolko dux Slesiae et dominus de Furstinberch de consensu fratris sui Bernhardi ducis et de voluntate germanae suae (Annae?) 20 marcas census annui de advocatia provinciali in Streelin confert monasterio Strelinensi monialium S. Clarae vratislav. dioecesis. (I No 818)

1329 proxima dominica post diem Nativitatis Mariae in Strelin. – Henricus dux Slesiae dominus in Furstinberch et in Jawor de voluntate sororis suae germanae Annae 20 marcas redditus annui de exactione ducali in civitate Jawor confert monasterio monialium S. Clarae Strelinensi vrat. dioec. (I. No 818)

1310 Posonii XIII Calend. Junii – fr. Gentilis tit. S. Martini in Montibus presbyter cardinalis apost. Sedis legatus confirmat abbatissae et monasterio o. rd. S. Clarae in Strelin dioec. vratisl. quod olim Bolko dux Slesiae et dominus in Furstinberg fundavit, jus patronatus ecclesiae b. Michaelis in Strelin et B. Mariae in Alba ecclesia cum consensu Bernhardi, Henrici et Bolkonis filiorum praefati ol. ducis Bolkonis. (I No 819)

1363 d. 5 Februarii Vratislaviae. – Cives vratislavienses promittunt 1000 flor. de Hungaria seu Bohemia quas ab Johanne de Cabrespina Doct. Decret. canonico Narbonensi in Bohemia, Polonia et Hungaria et ab Arnaldo de Cauccina scholastico cracov. in Polonia et Hungaria apostolicae sedis nuntiis pro Camera apostolica receperant se infra 13 menses Brugis transmissuros. (I No. 820)

1363 d. 17 Martii, Avinione – Urbanus V, Kazimiro regi Polon. Adleidi reginae Polon. per nobilem Johannem Pacoslai militem ambasiatorem regis scribit... audivimus quod consortem tuam Adleydim a thoro regali non judicio ecclesiae sed ex quadam perturbatione separasti, super quo in curia Romana causa ventilatur. Hortamur te itaque ut cum regina Adleidi te reconcilies; ad patrem vero reginae Henricum Lantgravium Hassiae scribimus ut pro reconciliandis rege et regina operam intendat et quidquid pro dote debet non differat exsolvere (I. No. 821. 822. 823)

1363 d. 24 Martii Avinione – Urbanus V post translationem nuper Johannis episcopi culmensis apud Sedem apostolicam constituti ad episcopatum hildesemensem nominat Wieboldum de Velstey (Wigboldum Dobelstein) canonicum culmensem in episcopum culmensem eumque consecrari jubet (I No. 824 p. 614)

1363 d. 6 Aprilis (VIII Idus Aprilis) Avinione. – Urbanus V (~~Johanni de Strzelce Suchywilk~~ Jarosław Skotnicki) archiepiscopo gnesnens. mandat.. quia rex Poloniae Kazimirus intendit in villa Lamburga dicta in terra Russiae quae nullius dioecesis existit construere et fundare de novo ecclesiam cathedralem et nos super hoc petivit (podobno przez owego posła Jana syna z Drzewa Pakosława który jeździł z obediencyą) ideo committimus tibi quatenus inquiras an dicta villa insignis existat, an clerum et populum habeat sufficientes et territorium competens pro dioecesi nec non de qualitate dotis (I No. 826 pag. 615)

1363 d. 6 Aprilis Avinione. – Urbanus V mandat archiepiscopo gnesnensi ut canonicos et clerum plocensem absolvat ab excommunicatione et censuris quas super ipsos tulit Bernardus quem Innocentius VI ex episcopatu Wilcoviensi ad plocensem transtulit: quoniam Bernardum a dignitate episcopali et administratione dioecesis plocensis amovimus. (I No. 827 pag. 616)

1363 d. 26 Maji Avinione. — Urbanus V post amotum ab episcopatu plocensi Bernardum per Innocentium VI nominat in episcopum plocensem Zmislaum (Zanislaum Wronski) praepositum S. Mihaelis Plocensis. (I № 828 p. 616) (ten Zmisław zaraz po śmierci Klemensa obrany na biskupstwo r. 1358)

1363 d. 6 Junii, Avinione. — Urbanus V Kazimirum regem Poloniae monet ut nonnullos consules et cives Cracovienses, qui ab Arnaldo de Caucina scholastico cracov. apost. sedis nuntios pecuniam receperunt trasmittendam Brugis pro Camera apostolica in certis jam elapsis terminis et huc usque non solverunt atque ideo excommunicati sunt, ad solvendum compellat et domos eorum vendi jubeat. (I № 829 p. 617)

1363 d. 29 Junii. Avinione. — Urbanus V Kazimiro regi Poloniae commendat revertentem ambaxiatorem ejus Johannem Pacoslai militem dominum de Resow qui produnter et solicite officium suum gessit et cum gente armorum ex Polonia papae in auxilium contra Bernabonem de Vicecomitibus civem Mediolanensem haereticum venise promisit. (I № 830 p. 618)

1363 d. 8 Julii. Avinione. — Urbanus V omnibus qui Kazimiro regi Poloniae auxilium contra Litwanos, Tartaros et alios schismaticos dabunt concedit indulgentiam 12 annorum et qui decesserint in prelio, plenam remissionem peccaminum. (I № 833 p. 619)

1363 Nicolaus Thisenhusen decanus tarbatensis — Engelbertus de Thisenhusen canonicus tarbatensis.

1363 d. 24 Julii, Avinione. — Urbanus V post mortem Hermanni (de Osnabrügge) episcopi osiliensis, confirmat in episcopum osiliensem ✝ Conradum decanum osiliensem per capitulum electum et per archiepiscopum rigensem consecratum (I № 835)

1363 Urbanus V confert Joanni de Buscha vicecancellario regis Poloniae, jurisperito canonico gnesnensi et S. Georgii castri cracov. nuntio designato regis Poloniae ad curiam Romanam canonicatum cracov. — Nicolao Conradi de Bithom archidacono ecclesiae S. Mariae de Glogovia qui in theologica facultate per quadriennium Wratislaviae studuerat canonicatum vratislav. — Segneo Wlostey praeposito ecclesiae S. Mihaelis in castro cracov. capellano Caroli Roman. imperat. canonicatum vratislav. — Johanni Pommerano de Prussia magistro in artibus et baccalario in medicina canonicatum vladislav. — Johanna neto Johannis Pacoslai (Rzeszowski) juveni 16 annorum in facultate

artium studenti canonicatum cracov. et plocens. – ~~[illegible]~~ Nicolao ~~[illegible]~~ Henrici dicto de Posnania qui per triennium Bononiae et Pragae studebat, canonicatum vratislav. – Petro Johannis de Brega magistro in artibus et baccalario in medicina beneficium vratislav. – Nicolao Johannis de Crapitz qui Padue in iure canonico per triennium studuerat canonicatum vratislav. (I № 837)

1364 d. 20 Januarii – Urbanus V monet Johannem de Bohemia marchionem Moraviae qui cum Elisabeth nata olim Kazimiri ducis Thesinensis moniali professa monasterii in Trebnicz matrimonium contraxit. (I № 839)

1364 d. 7 Martii Avinione. – Urbanus V Kazimiro regi Polon. ne credat calumnias imputatas Joanni de Busca vicecancellario regis procuratori negotiorum regis in Curia Romana, quoniam ille tempore Innocentii VI et nunc negotia regis sollicite est prosecutus. (I № 840 p. 624)

1364 Marcus praepositus monasterii Strelinensis ordinis Premonstratensis praeficitur in abbatem monasterii S. Vincentii extra muros Vratislavienses ord. Praemonstrat. (quod monasterium vratisl. erat filia Abbatiae Steynweldensis coloniensis dioeces.) post mortem Wilhelmi abbatis.

Akademia Krak. 1364 d. 1 Septembr. Avinione (Calend. Septembr. Pontif. Ao. 2o.) – Urbanus V „Ad perpetuam rei memoriam. In suprema dignitatis apostolicae specula" ad preces Kazimiri regis Poloniae confirmat studium generale in civitate Cracov. tam in iuris canonici et civilis quam alia qualibet licita praeterquam in theologica facultate cum potestate conferendi doctoratus seu magisterii honores dummodo per episcopum cracov. examinati fuerint: qui doctores et magistri in omnibus studiis generalibus habebunt potestatem docendi. (I № 842 pag. 626)

1364 Urbanus V confert Petro de Gostrina [vel de Gostina] capellano Bodzanthae episcopi cracov. qui per 20 annos erat succollector fructuum Camerae apost. in dioecesi vratislav. [rectori parochialis eccles. S. Nicolai in Wratislavia canonico vratisl.] canonicatum cracov. – Jacobo Wenceslai de Kenze capellano regis Polon et parocho in Gorzicze canonicatum cracov. – Luthero filio olim Taminonis de Schellendorf parocho in Smelwicz dioec. vratisl. qui per triennium in iure canonico

studuit canonicatum cracov. — Tito Busso clerico sambiensi
qui in studio generali Montispesoulano Magalonensis dioecesis — Montpellier
studuit canonicatum tarbatensem — Johanni Hildebrandi de
Tharzeck canonico ecclesiae S. Floriani in suburbio cracov.
canonicatum cracov. — Petro de Lampite cantori wislicensi
canonicatum cracov. — Petro Czatavi (Cztani?) dicto Suchi:
wilk clerico cracov. canonicatum vratislav. — Mathiae Lau=
rentii procuratori regis Polon. canonico cracov. et S. Michae=
lis in castro cracov. et scarbimiriens. canonicatum vratislav. —
Henrico Werneri capellano Waldemari regis Daciae canonico
Swerinensi; Caminensi; Gustroviensi (dioec. camin) canonicatum
cracov. — Zavissio de Lescino nobili in jure canonico perito
custodi vislicens. canonicatum cracov. — Bozatae Vislai dis-
pensatori generali regis Poloniae scholastico vislicensi et canonico
S. Aegidii in Cracovia canonicatum cracov. — Metzlao de Snotzske
canonico scarbimir. beneficium cracov. — Alberto Petri de Scar=
bimiria vicario in Malogoscz canonicatum ecclesiae S. Johannis
Bapt. in Scarbimiria — Borsoni de Rysinburg abbatiam
lubensem ord. cisterc. (I № 843)

1364 d. 4 Decembr. Avinione. — Urbanus V quia Mathias (Golan= — Jan z Czarnkowa
czewski) episcopus vladislav. per procuratorem suum Johannem
Advocati de Czarnicow canonicum vladislaviensem missum epis=
copatum in manibus Nicolai S. Mariae in Via lata diaconi Cardi=
nalis ex certis causis resignavit, ideo Sbilutum (Golanczewski) prae=
positum Vladislaviensem papa in episcopum vladisl. nominat.
(I № 844 p. 629)

1365 d. 5 Februar. Avinione. — Urbanus V abbati monasterii Tinciensis
quoniam Casimirus rex Poloniae petiit quod proponit ad honorem
SS. Agnetis, Dorotheae et B. Annae fundare et dotare in civitate
Cracoviensi monasterium monialium ordinis S. Augustini secun=
dum instituta ordinis fratrum Praedicatorum viventium ... ideo
papa mandat abbati ut se de dote informare velit. (I № 846 p. 630)

1365. Urbanus V mandat ut capitulum cracov. Nicolao de Kozuchow
archidiacono cracov. canonico gnesnensi, posessori medietatis villae
Tanie canonicalis aliquas villas assignent (udzielał się z Kapitułą — przez
co go Kapituła przy rozdawaniu wakansów pomijała, aż się sam Król
za nim do papieża wstawiał) (I № 847 pag. 631)

Wrocław

1365 d. 24 Febr. Avinione. – Urbanus V Kazimiro regi Poloniae skarżyteś się jakoby Karol cesarz rzymski starał się u papieża biskupstwo wrocławskie uwolnić od podległości (subjectione) arcybiskupstwa ~~…~~ gnieznieńsk. i poddać go arcybiskupstwu pragskiemu, co nie prawda jako też i to jakoby Theodoryk biskup wormacyjski u dworu rzymskiemu przeszkadzał twej prozbie aby nadal elekci na biskupstwa w Polsce nie potrzebowali osobiście jezdzić do stolicy apostolskiej o potwierdzenie. (I № 848 pag. 632)

Wieliczka

1365 d. 2 Martii (VI Nonas Martii) Avinione. – Urbanus V capellae S. Spiritus in hospitali pauperum oppidi Welicza cracov. dioec. quam Kazimirus rex Poloniae construxit et dotavit confert indulgentias videlicet omnibus visitantibus eam in festo Nativitatis Circumcisionis, Epiphaniae, Resurectionis, Ascensionis, Corporis Domini Jesu Chr. Pentecosten, nativitatis et assumptionis ~~…~~ B. Mariae, nativitatis b. Johannis, Apostolorum SS. Petri et Pauli et per 6 dies festum Penthecostes sequentes relaxat 1 annum et 40 dies de injunctis poenitentiis. (I № 849 p. 632)

1365 d. 15 Maji Avinione. – Urbanus V permittit Nicolao Fruolini et Hermanno Crans civibus cracov. ut quilibet eorum unum altare cum perpetuo capellano in parochiali ecclesia B. Mariae V. in Cracovia fundare et dotare possit (I № 852 p. 634)

1365 Urbanus V mandat corpus demortui Wenceslai ducis Slesiae (patris domicellorum Ruperti, Wenceslai, Henrici et Boleslai atque mariti Annae ducissae) in cimiterio ecclesiae legnicensis conditum exhumari et procul ab ecclesiastica sepultura jactari quia mortuus est in excommunicatione (albowiem Johannes Petri Brunonis kanonik wrocławski rzucił na niego interdykt iż mu długu nie zapłacił) (I № 853)

1365 d. 4 Junii – Urbanus V dispensat nobilem Beliconem dictum Cornicz domicellum vratislav. dioecesis qui consangvineam suam Juttam filiam ol. Czakonis de Thesin matrimonialiter sibi copulavit.

1365 d. 5 Junii – Urbanus V Prsemisslao duci Thesinensi et Bolconi duci Opoliensi confert indulgentias (I № 856 p. 636.)

1365 d. 7 Augusti (VI Calend. Septembr. Pontif. A° 3°) Avinione — Urbanus V episcopo vratislaviensi mandat ut audiat et decidat causam inter Arnaldum de Caucina scholasticum cracov. et nob. Joannem ducem Oswencimiensem ratione decimarum et pecuniarum ad scholastriam cracov. pertinentium. (I N° 857 p. 637.)

1365 d. 22 Septembr. Avinione — Urbanus V Arnaldo de Caucina scholastico cracov. Apostolicae Sedis nuntio mandat, ut pecuniam de proventibus Camerae apostolicae collectam ad Curiam Romanam assignet per Thomam Morus de Albertis mercatorem Florentinum procuratorem et factorem nob. Nicolai Jacobi (filii) militis et Benedicti Nerocii de Albertis antiquorum de Florentia in Venetiis aut Broysselis aut Brugis (I N° 858 p. 637)

1365. XVI Calend. Februarii, Pontif. A° 3° Avinione — Urbanus V Johanni Bogumili de Czamekow (Czarnkow) advocato canonico in ecclesia posnan. confert praepositurum ecclesiae vladislaviensis quam Sbilutus episcopus vladislav. tempore suae promotionis obtinebat. I (N° 860 p. 638) Jan z Czarnkow

1365 Urbanus V confert Michaeli Vistow de Perusio qui in jure canonico studet et rector Universitatis Parisiensis fuit, canonicatum varmiensem — Nicolao dicto Seresberg (Strosberg?) canonicatum posnaniensem — Joanni Grotonis canonicatum cracov. quem Sbilutus episc. vladisl. obtinebat. — (I N° 680)

1365 d. 10 Decembr. Avinione — Urbanus V post mortem Smislai (Janislai Wronski) episcopi plocensis confert Nicolao (de Gulczewo) cantori plocensi scholastici plocensis: canonico cracov. ~~per capitulum electo~~ episcopatum plocensem (I N° 681 p. 638)

1344. XIV Calend. Februarii in Grotkow. — Boleslaus dux Slesiae dominus Legniczensis et Bregensis cum consensu conthoralis suae Catherinae et filiorum suorum Wenceslai et Ludovici opidum Grotkow vendit Preczlao episcopo vratislav. pro 3250 marc. gros. prag. Testes Stephanus de Parchowicz. (I N° 862)

1366 — Urbanus V confert Henrico dicto Strala nobili qui per 3 annos in jure canonico studuit, cantoriam plocensem (I N° 864) — Mathiae nato Martini de Srem rectori parochialis ecclesiae in Bolecovicz cracov. dioec. beneficium in ecclesia cathedr. plocens. — Johanni Stanislai de Slaukovicze beneficium in dioec. cracov.

1366 - Urbanus V Johanni de Buska presbitero cracov. et Deme-
trio de Russia civi cracoviensi cum sociis proficiscentibus contra
Turchos concedit absolutionem. (I No. 864)

1367 d. 23 Januarii, apud Montempessulanum - Urbanus V omni-
bus in festivitatibus ecclesiam varmiensem tit. b. Mariae V. visi-
tantibus confert indulgentias 1 anni et 40 dierum. (I No. 865)

1367 d. 11 Martii Avinione. - Urbanus V episcopo posnaniensi: significa-
bat nobis Kazimirus rex Poloniae quod plures silvas, nemora et
mericas in quibus ferae bestiae saeviebant in cracoviensi et gnes-
nensi dioeces. versus metas Russiae et Hungariae ad culturam
redegerit et in eis castra, villas et oppida construxerit, et quod
in Betz, Radom, Scavera (Skawina), Sidlow, Cantzin (Checiny)
et in Opoczno oppidis monasteria ordinis mendicantium fundare
vult, ideo nos permittimus in Betz et in Radom monasteria frat-
rum praedicatorum; in Chantzin, Savera (Skawina?), Sydlow,
Opoczno monasteria ord. fratr. minorum construere, ita ut in
quolibet monasterio saltem 12 fratres vivere possint. (I No. 866 p. 642)

1367 d. 16 Augusti, Viterbii. - Urbanus V post mortem Bodzatae episco-
pi cracov. Florianum (Mokrski) praepositum cracov. [canonic. posnan.] per ca-
pitulum electum et a Jaroslao archiepiscopo gnesnensi consecratum
confirmat in episcopum cracov. (I No. 869 p. 644)

1367 d. 29 Octobr. Romae. - Urbanus V petitio Bronislai rectoris paro-
chialis ecclesiae de Sgerz plocensis dioecesis continebat, quod perceptio
decimarum ex villis Wola, Polikow, Moseka, Motzini, Mochotow
Wawrisew, Socheuzew et Cirvonk posnaniens. dioec. ab antiquis tem-
poribus ad illum pertinebat; nihilominus Johannes episcopus posnan.
asserit decimas has ad se pertinere; ob quam causam Bronislaus villas
istas excommunicavit: ideo papa decanum et archidiaconum dobri-
nensem cum scholastico plocensi deputat ut causam hanc decidant. (I No. 870)

1367 d. 5 Novembr. Romae. - Urbanus V petitio Goffridi abbatis monasterii
de Lokna cisterciens. ordin. gnesnens. dioeces. continebat quod de man-
dato Kazimiri regis Poloniae privatus sit abbatia et in ejus locum Her-
mannus cellerarius suffectus.. ide papa mandat abbatibus de Griso-
via et de Henrikow ut causam hanc decidant. (I No. 871 pag. 646)

1367 – Urbanus V Stanislao Petri Supparii clerico cracov. confert canonicatum cracov. – Joanni de Tarsek canonico cracov. scholasteriam collegiatae vislicens. (I nr 872)

1367 d. 17 Decembr. Romae. – Urbanus V Kazimiro Regi Poloniae commendat Petrum de Calesio praepositum ecclesiae Nemausensis ord. S. Augustini nuntium sedis apost. ad Carolum Romanorum imperatorem et ad Kazimirum regem Poloniae. (I 873 p. 648)

1368 d. 25 Januarii, Avinione – Urbanus V praeposituram ecclesiae S. Mariae Cracoviensis post mortem nuper Bertrandi Bertrandi apostolicae sedis notarii confert Nicolao de Kurnik canonico cracoviensi Decret. Dri cancellario regis Kazimiri. (I Nº 874 p. 648) Kościół N. Maryi w Krakowie (ten Mikołaj z Kurnika Kantor poznański, Kanonik gnieźn. + 1368 ante VI kalend. Februar.)

1368 Godeke alias Godfridus (Gedko?) Urbanus V

1368 d. 26 Maji apud Montemflasconem – (Kazimiro regi Poloniae. … cum ab aliquibus tibi aemulis minus veraciter asseratur tuo nomine falso fuisse fabricatas apostolicas literas per quas fuit dispensatum ut cum Anna nata Henrici ducis Zaganensis matrimonium contrahere posses. – nos omnem infamiam a qua te reputamus insontem velut frivolam et inanem abolemus. Litteras tamen praedictas per hoc non intendimus approbare. (I Nº 876 p. 649)

1368 d. 3 Septembr. – Urbanus V. praeceptoribus in Dunemunde, Cristburgh, Ragnithe, Brandeburg, Osterrode, Balge, Elbing, Danczk, Swetza, Thorun, Lipa, Strasberg, Segewalde, Wenden, Goldingen, Yervia, Velin, Revalia, Narvia fratrum hospitalis S. Mariae Theutonicorum permittit habere altaria portatilia. (I Nº 877.)

1368 Urbanus V Conrado duci Slesiae Olsnicensi et Kozlensi et ejus uxori Agneti concedit altare portatile. (I Nº 878)

1368 Urbanus V confert Nicolao de Woibocz rectori parochialis ecclesiae in Czchow, capellano capellae S. Felicis et Adaucti in castro cracov. notario secreto Kazimiri regis in jure canonico studenti scholasteriam vladislaviensem. – Stanislao de Sluzin notario regis Kazimiri canonico lanciciens. et crusviciens. canonicatum cracov. (post Stanislaum Sowka de Gulczewo episcop. plocens.) – Alberto Nicolai de Lodza canonicatum poznan. – Nicolao Strossberg cantoriam posnaniens. (post obitum Nicolai de Kurnik canonici gnesnens.)

1368 Semovitus dux Masoviae. –

1369. Urbanus V ecclesiae S. Petri in oppido Hoftegn (Hohenstein?) pomesaniensis dioecesis confert indulgentias (I No 881)

1369 d. 15 maji apud Montemflasconem — Urbanus V archiepiscopo gnesnensi.. significavit nobis Kazimirus rex Poloniae quod schismatici et infideles castra Wrucz, Plonee, Rotemburch, et Polcolsko cracoviensis dioecesis utique nobilia et fortia occupaverunt et funditus destruxerunt, ideo concessimus eidem regi decimam omnium fructuum ecclesiasticorum in Regno Poloniae duorum annorum (exceptis fructibus Cardinalium ~~S~~ roman. et Fratrum Hospitalis S. Joannis Jerosolimitani et domus S. Mariae Theutonicorum) in subsidium refectionis dictorum castrorum. (I No 883 p. 653)

1369 Urbanus V confert: Bartholomeo abbatiam de Lubens cistert. ordinis vratisl. dioec. (post obitum Boysoviz) — Alberto Nicolai de Lodza canonicatum poznan. — Mathiae Francisci canonico vislicensi in jure canonico baccalario beneficium in dioecesi cracov. — Petro de Olona clerico vratislaviensi ecclesiam parochialem in Weliczka (quam nondum presbyter per annum tenuit vigore consensus Kazimiri regis Poloniae) (I No 884)

Wieliczka

1369 ~~[illegible]~~ abbas monasterii Novaecellae misnensis dioecesis.

1369 Benedictus V Ruperto duci Slesiae — et Agneti relictae d. Bolkonis ducis Slesiae concedit altaria portatilia. (I No 884)

1370 d. 11 Aprilis. Romae. — ~~Benedictus~~ Urbanus V post mortem Vromoldi archiepiscopi rigensis ecclesiae praemonstratensis ordinis qui nuper apud Sedem Apostolicam mortuus est, confert Siffrido Blomemberch (Blomberg) canonico rigensi archiepiscopatum rigensem (I No 885)

1370 d. 17 Junii apud Montemflasconem — Urbanus V hortatur Kazimirum regem Poloniae ut reddat 6420 flor. quas tempore Innocentii VI et Urbani V a collectore Camerae apostolicae mutuavit et domum in Cracovia camerae apostolicae obligatam. (I No 886. p. 657.)

1370 d. 3 Augusti in oppido Thorunensi — Johannes de Lo consul thorunensis recipit ab Arnaldo de Caucina scholastico cracov. subcollectore camerae apostol. 500 flor. auri ad transmittendum Brugis antiquis Albertis mercatoribus de Florentia et eorum societati pro Camera Apost. (I No 887)

1371 d. 10 Martii Avinione – Gregorius XI Arnaldo de Lamina scolastico cracov. apost. sedis nuntio confirmat in Hungariae et Poloniae regnis munus collectoris et receptoris apostolici cum conditione ut in amplioribus civitatibus et dioecesibus unum succolectorem constituat, ut ultra duos annos dilationem solutionis dare nequeat, ut singulis bienniis de receptis camerario apostolico rationem et computa reddat. (I No. 889 p. 659)

1371 d. 5 Maji. Avinione (III Nonas Maji) – Gregorius XI post mortem Petri episcopi Ladimiriensis, fratrem Hinconem Buconenis ord. fratr. eremitar. S. Augustini professorem literarum scientia praeditum nominat in episcopum ladimiriensem, eumque capitulo ecclesiae civitatis et dioecesis Ladimiriensis et Archiepiscopo Haliciensi commendat. (I No. 890. p. 660)

1371 d. 9 Maji Cracoviae – Andreas (Wasitto?) episcopus cerethensis capelanus papae juramentum fidelitatis et obedientiae et professionem fidei catholicae quod ei Urbanus V papa ante consecrationem in episcopum cerethensem coram episcopo cracoviensi praestare jussit, nunc praestat. (I No 891. p. 660)

1371 d. 9 Martii Cracoviae – Florianus episcopus cracoviensis significat quod vigore mandati Urbani V, Andream fratrem de Ordine Minorum virum scientia sacrae paginae illustratum, fama praeclarum vita laudabilem promovit in episcopum ecclesiae Czerethensis nuper erectae assistentibus Derslao de ordine praedicat. Elatensi et Nicolao de ordine minorum Syensi episcopis, (cum inserta subsequenti litera) – Transsumptum d. 4 Augusti 1371 in domo habitationis fratrum Minorum in civitate Lemburgii ad personalem instantiam Andreae episcopi Czeretensis fratris ordinis minor. per Henricum de Lemberga clericum lubicensis dioecesis publicum notarium; praesentibus rev. Ludovico Vicinensi de ordine minorum, Jacobo Kioviensi de ordine S. Basilii episcopis, Nicolao de Bronissewicze clerico gneznens. dioec. et aliis. (I No. 894 p. 664.)

1370 pridie calendas Augusti, pontificatus anno 8o apud Montemflasconem – Urbanus V archiepiscopo pragensi, episcopis vratislav. et cracov. quoniam nobilis vir Laczko dux Moldaviensis ac populus sui ducatus licet christiani tamen schismatici quorundam fratrum ord. minor. praedicationibus

inducti abnegassent omne schisma et professi sunt sanctam fidem et quoniam idem Laczko dux in oppido suo Czerethensi Halecensis dioecesis ecclesiam cathedralem fundare vult et eidem in episcopum Andream de Cracovia ord. fratr. minor. professorem praefici petit, nos erigimus oppidum Czerethense in civitatem, cathedram approbamus et mandamus, ut eidem Andreae consecrationem in episcopum czerethensem impendatis. (I No 894 pag. 664)

1371 d. 8 Junii Avinione. – Gregorius XI post mortem ol. Jacobi episcopi ecclesiae Curoniensis hospitalis S. Mariae Theutonicorum Jerosolimitani, confirmat in episcopum Curoniensem Ottonem custodem curoniensem. (I No 892 pag. 662)

1371 d. 20 Junii apud Villamnovam – Gregorius XI episcopo posnaniensi mandat ut processum per Preczlaum episcopum vratislaviensem qui Henricum ducem Falkimbergensem ratione ademptionis episcopo castri Jawirink excommunicavit, factum observari faciat. (I No 893 p. 663)

1371 d. 2 Septembris apud Villamnovam – Gregorius XI magistro et fratribus hospitalis B. Mariae Theutonicor. ut concordiam cum Joanne (Streifrock) episcopo varmiensi et capitulo ineat (I No 895. 896. 897. 898)

1371 d. 11 Octobris Avinione. – Gregorius XI nob. mulieribus Annae et Hedvigi olim Kazimiri regis Poloniae natis ad petitionem Ludovici regis Hungariae et Poloniae dispensat defectum natalium quia natae sunt ex ol. Kazimiro rege tunc coniugato et quadam muliere nobili soluta, legitimatque eas ad omnes actus praeterquam ad successionem regni Poloniae, permittitque ut si ordinem sanctimonialium intrare voluerint, omnes dignitates, etiam abbatialem assumi possint. (I No 899 p. 667)

1371 d. 19 Novembr. Avinione – Gregorius XI archiepiscopo gneznensi, episcopis cracov. et czerethensi ... significavit nobis fr. Nicolaus de Crosna vicarius partium Russiae et alii fratres ordinis fratr. Minorum in Russia, quod Johannes presbyter Wratislaviensis dioecesis in civitate Lamburgensi sacerdos publice predicavit ibidem quod fratres ord. Fratres minorum non habent potestatem administrandi sacramenta, ideo publicari faciatis fratres eosdem habere hanc potestatem a nobis. (I No 900 p. 668)

1371 d. 14 Decembris. Cracoviae – Otto Vestwal et Henricus Kaczer cives cracov. recognoscunt se ab Arnaldo de Caucina scholastico cracov. nuntio apost. recepisse 200 flor. auri ad assignandum Camerae apost. in villa Brugensi Camerae apostolicae per societatem antiquorum Albertorum civium de Florentia infra 10 menses. Praesent. Johanne Bartholomei de Zawichost licentiato in jure canonico. (I № 902 p. 669)

1371 d. 17 Decembr. apud Villam novam – Gregorius XI capellae S. Crucis et b. Mariae V. infra parochiam ecclesiae S. Georgii extra muros Olsnicenses vratisl. dioec. per Eufemiam ducissam Slesiae fundatae confert indulgentias. (I № 903 p. 670)

1371 Gregorius XI confert Wenceslao filio ol. Wenceslai ducis Slesiae studenti in jure canonico in studio Montis pessulani canonicatum vratislav. – Hinconi Adae de Opatowicz et capellano familiari Elisabethae Romanorum imperatricis rectori parochialis ecclesiae in Grecz prag. dioec. canonicatum cracov. [et anno 1372 canonicatum gneznens. et anno 1373 canonicatum cracov. post mortem Stanislai de Skezin (Skrzyn?)] – Johanni dicto Radalatia canonicatum cracov. – Derslao Segnei de Przezwed canonico ceretensi canonicatum ecclesiae S. Mariae in Vislicia – Bertholdo dicto Fulleschussel Magistro in Artibus praeposito ecclesiae S. Egidii Wratislaviensis canonicatum in capella S. Thomae castri ratiboriensis. – Nicolao Andreae de Strenow capellano reginae Hungariae cancellario ecclesiae Ceretensis rectori parochialis ecclesiae in Reitzechovicz cracov. dioecesis canonicatum cracov. – Mezlao Mezlai consangvineo Floriani episcopi cracov. canonicatum cracov. – (I № 904)

1371 Gregorius XI Agneti ducissae Slesiae concedit visitare monasteria.

1372 d. 11 Maji, Avinione – Gregorius XI praeposito ecclesiae S. Martini in Scepus Strigoniensis dioecesis.... quaestus est coram nobis Florianus episcopus cracov. quod olim Johannes episcopus cracov. quondam Spithkoni de Tarnow militi permiserit decimas episcopales non in natura sed in pecuniis solvere; sed nunc post obitum ejusdem Spithonis filius ipsius Raphael de Tarnow miles recusat decimas has in natura solvere episcopo; ideo mandamus ut causam hanc decidas (I № 906 p. 674)

1372 d. 10 Julii apud Villamnovam – Gregorius XI Joanni episcopo posnaniensi et Sbilutho episcopo vladislav. ad preces Ludovici regis Hungariae concedit facultatem 5 clericis beneficia ecclesiastica conferre. (I № 907 p. 674)

1372 d. 14 Julii apud Villamnovam – Gregorius XI archiepiscopo gneznensi, episcopis cracoviensi et plocensi, intelleximus quod Haliczienses, Premisliensis, Laudimiriensis et Chelmensis ecclesiae sunt cathedrales, ideo mandamus vobis inquirere utrum haec ecclesiae populum christianum habeant (I No 908 p. 675)

1372 Nicolaus dictus de Grisnia de Polonia ordinis fratrum minorum professor proficiscitur in Hungariam.

1372 d. 19 Julii apud Villamnovam – Gregorius XI episcopo cracoviensi mandat ut episcopos terrae Russiae schismaticos amoveat ab eorum episcopatibus. (I No 910 pag. 676)

1372 d. 8 Octobris apud Villam novam. – Gregorius XI ecclesiis fratrum eremitarum S. Augustini in Czechonow plocens. dioec. in Warschowa posnan. dioeces. in Rawa gneznen. dioeces. confert indulgentias (I No 911, 912, 914)

1372 d. 8 Octobris apud Villamnovam – Gregorius XI permittit abbati et conventui ord. S. Benedicti castri plocensis cum abbatissa et conventu sanctimonialium S. Mariae Magdalenae Premonstratensis ordinis Plocensis civitatis permutare eorum monasteria. (I No 913 p. 677)

1372 d. 5 Octobris Avinione – Gregorius XI officiali posnaniensi mandat ad petitionem Czikonis praepositi domus sepulchri dominici Jerosolimitani ordinis S. Augustini in Miechovia, ut inquirat utrum hospitale S. Mariae de Nissa vratislav. dioec. dicti ordinis subjectum existat domui in Miechow: quia domus de Szderasz dicti ordinis pragensis dioecesis superioritatem sibi super illo de Nissa usurpat. (I No 916 p. 669)

1372 Gregorius XI confert Johanni de Grotkaw magistro in artibus medico Waldemari regis Daciae canonicatum gnesnensem vacantem per obitum Arnaldi de Lacaunina collectorem fructuum camerae apostolicae in Hungaria et Polonia. (Avinione II Idus Januarii) – Stanislao de Skezin (Skrzin ?) canonico lanciciensi canonicatum cracoviensem – – Johanni Andreae clerico posnaniensi, nobili canonicatum cracov. – Barthae de Lubnitza cantoriam ecclesiae vladislaviens. (I No 917)

1373 d. 1 Februar. Avinione – Gregorius XI praepositiuram ecclesiae S. Michaelis in castro cracov. post mortem Segnei Wlostegi dispositioni suae reservat. (I No 920 pag. 682)

1373 Gregorius XI episcopis vratislaviensi et lubucensi atque abbati monasterii de Lubens vratislav. dioeces.. audivimus quod nonnulli in civitate et dioecesi posnaniensi nonnullos clericos saeculares et regulares captivaverunt immo morti tradiderunt, ecclesias, monasteria et hospitalia spoliaverunt et cremaverunt... ideo mandamus ut contra illos generalem excommunicationis sententiam proferatis donec satisfecerint. (I No 924 p. 683)

1373 d. 10 Maji — Gregorius XI confert Nicolao de Teschin decanatum in ecclesia Opatoviensi cracov. dioec. (collationis episcopi lubucensis) post mortem Thomae de Brega

1373 d. 26 Junii Avinione — Gregorius XI. rectoratum parochialis ecclesiae in Oppathowicz cracov. dioecesis, quem post resignationem Marci de Pilchowicze vel Zlodzey occupavit Meczlaus de Mazovia canonicus scarbimiriensis et Wyslao Jacobi de Konyn clerico gnesn. dioeces. dimisit, jubet restituere Nicolao Frizkonis Rustico, licet Andreas Jacobi alias de Sapientia clericus cracov. dioec. false sibi jus ad hunc rectoratum competere asserit. (I No 927 p. 686)

1373 Vicboldus episcopus culmensis in curia Romana causam gerit cum consulibus civitatis culmensis ratione possessionis scultetiae sive advocatiae culmensis quam consules ad se pertinere asserebant.

1373 d. 22 Julii apud Villam novam. — Gregorius XI Bolkoni duci de Munsterberg qui Eufemiam relictam ol. Wenceslai ducis de Valkinberg sibi matrimonialiter copulavit (postquam idem Bolko cum ol. eodem Wenceslao tertio gradu consangvinitatis erant conjuncti) dispensationem confert. (I No 930 p. 692)

1373 d. 6 Augusti apud Villam novam (VIII Idus Augusti) — Gregorius XI Floriano episcopo cracoviensi mandat.. quoniam olim Johannes dux Osswantzinensis in causa cum olim Arnaldo de Caussina scholastico ecclesiae cracov. apost. Sedis nuntio et collectore proventuum Camerae apostolicae ratione decimarum ad ipsum Arnaldum et scolastriam cracov. pertinentium per dictum ducem debitarum in 5000 marcis argenti pro decimis et in 500 flor. auri pro expensis in causa hac, sententialiter fuit condemnatus et non satisfacto mortuus est, et quoniam subsequenter ipse Arnaldus obiit... ideo mandamus tibi ut modernum Johannem ducem Osswantzinensem filium et universalem

haeredem ejusdem olim Johannis ducis compellas ad satisfacien=
dum Camerae apostolicae de praedictis 5000 marc. argenti et
500 flor. auri pro patre per appositionem interdicti in terris ejus
et per censuram ecclesiasticam. Concedimus tibi potestatem quit=
tandi postquam ille dux persolverit cum conditione ut Petro
Stephani canonico ecclesiae Agriensis apostolicae sedis nuntio
de reddita hac pecunia facias rationem (I No 931 p. 692)

1373 d. 5 Septembr. apud Villam novam. — Gregorius XI post obitum
Johannis (Streifrock) episcopi varmiensis qui nuper apud Se=
dem Romanam mortuus est, nominat Henricum (Sauerbaum)
praepositum ecclesiae in Wolframskirch olomucensis dioecesis
in episcopum varmiensem (I No 932 p. 693)

1372 Nicolaus Rosenburg in Rosenburg et Johannes de Lusillia
in Ylavia ecclesiarum rectores comissarii in causa et contro=
versia inter Joannem Streifrock episcopum varmiensem et
Winricum de Kniprode magistrum fratr. ord. Theuton. (I No 933)

1373 d. 23 Octobris. Avinione — Gregorius XI nob. Oligerdo Magno
et Kenstuto ac Lubardo fratribus ducibus Lithuanorum hor=
tatur eos ut fidem catholicam accipere velint, per quod bellum
cum fratribus domus S. Mariae Theutonicorum et cum illis fini=
Akad. tum erit. — Simul papa sub uno ~~actu~~ per Dobrogostium prae=
positum ecclesiae cathedr. cracov. Decret. Drm capellanum Ludo=
vici regis Hungariae et Polon. latorem epistolae monet Ludovi=
cum regem Hung. et Pol. Elisabeth reginam Poloniae, Wladis=
laum ducem Opuliensem, Semovitum Ducem Masoviensem, ut
pro conversione infidelium Lithuanorum laborare velint. (I No
934. 935. 936 pag. 695)

~~[illegible]~~
1199 Laterani III nonas Octobris (pontif Ao 2o) — Innocentius
III universis Christifidelibus in Saxonia et Guestfalia: accepimus
quod cum bonae memoriae M. (Meinhardus) episcopus Livonensis
provinciam Livonensem ingressus fuisset populi barbari ibidem qui
„honorem Deo debitum animalibus brutis, arboribus frondosis, aquis
„limpidis, virentibus herbis et spiritibus immundis impendunt" et multi ex
iis baptisati sunt. Ut autem ~~[illegible]~~ ii qui fidem receperunt a paganorum
insultibus remaneant indefensi; monemus vos ut ad defensionem Christia=
norum ibidem assurgatis, concedentes omnibus proficiscentibus ibidem
protectionem b. Petri. (I No 939 p. 697)

1373 Gregorius XI confert Johanni nato nobilis Petri de Szekoczi-
ni comitis Sandeczensis clerico cracov. canonicatum cracov.
ad instantiam Ludovici regis. – Derslao filio nobilis Sangnei de
Przesvod domicelli canonicatum cracov. quem Zegotha Sambonis
de Parzolchovicze (Paczoltowice?) injuste detinet. (I No 940 p. 698)

1373 abbas monasterii de Antiquo Brzesko. (Hebdow?)

1374 d. 13 Januarii Avinione. – Gregorius XI archiepiscopo gnesnensi.
... audivimus quod in civitate et dioecesi gnesnensi quidam Mille-
czius presbiter canonicus pragensis sub specie sanctitatis in predi-
cationibus errores spargit et sectam inchoavit ... monemus ut con-
tra eum secundum canones procedas invocato brachio saeculari.
(I No 942 p. 699.)

1374 d. 28 April. apud Villamnovam – Gregorius XI post resigna-
tionem spontaneam Jaroslai (de Skotniki) archiepiscopi gnesn.
per procuratores suos Nicolaum scholasticum vladislav. et
Preczlaum Mancive (Mancinae?) canonicum gnesnens.
in archiepiscopum gnesnensem confirmat Johannem (Suchy-
wilk de Strzelce) decanum cracoviens. canonicum gnesn. per capitulum
gnezn. electum. F (I No 944 p. 700) – et d. 16 Maji (datum
Galloni Arelatensis dioecesis) 1374 papa Jaroslao qui propter
debilitatem personae archiepiscopatum resignavit permittit
pro alimentis ad tempus vitae usumfructum de dominio Oppa-
tow in territorio Kalisiens. usque ad fluvium Wartha, item Gose-
zonow et de villis in Pomerania: Grolzno et Cirekuicca, de oppido
Kamen cum polonicali Cerekuicia cum districtibus et villis
prout ad mensam archiepiscopalem gnesnens. pertinebant. (I No
946 p. 701)

F eique apud Sedem Apostolicam consecrationem impendi jubet

1374 d. 5 Septembr. apud Pontemsorgie Avinionens. dioec. – Gregorius XI
Johanni archiepiscopo gnesnensi mandat ut discordiam inter
Florianum episcopum cracov. et Nicolaum de Kurnik prae-
positum ecclesiae S. Mariae Cracoviensis tollat et ad concordiam
compellat (I No 949 p. 703)

1374 Helias de Vodrono cantor ecclesiae Xanctonensis clericus
camerae Apost. in Hungaria, Almania, Polonia apost. Sedis nun-
tius et collector post ol. Arnaldum de Caucina. (I No 949 p. 703)
– et post illum 1374 Petrus Stephani canonicus agriensis apost. Se-
dis nuntius.

1374 d. 23 Octobr. Avinione. — Gregorius XI post obitum Siffridi (von Blomberg) archiepiscopi rigensis, qui apud Sedem apostolicam mortuus est, confirmat in archiepiscopum rigensem Johannem (von Sinten) priorem ecclesiae cathedr. rigensis Praemonstratensis ordinis per capitulum rigense electum (I №. 951 p. 704)

1374 d. 23 Octobr. Avinione. — Gregorius XI post obitum Conradi episcopi Osiliensis nominat in episcopum Osiliensem Henricum episcopum Slesvicensem (I №. 952 p. 705)

1374 d. 21 Augusti apud Pontem Sorgie. — Gregorius XI Petro Stephani canonico ecclesiae Strigoniensis, Apostolicae Sedis nuntio dat potestatem colligendi denarii b. Petri et alia quaecunque arreragia seu remanentias in regnis Hungariae, Poloniae, dioeces. vratislav. lubicens. culmens. caminens. (I №. 956 p. 708)

1374 Gregorius XI confert Swentoslao de Santecz rectoratum altariae S. Mathaei in ecclesia cracov. (post Lavissium Nenognei de Leczino) (I №. 957 p. 709)

1375 d. 31 Januarii Avinione. — Gregorius XI Nicolao Strosberg praeposito gnesnens. apost. sedis nuntio confert facultatem colligendi proventus Camerae Apostol. in provincia et dioecesi gnesnensi (I №. 959 p. 710) post Heliam de Vodromo cantorem xanctonensem in Alamania et Polonia apost. sedis nuntium et generalem receptorem decimae apostolicae.

1375 d. 13 Februar. Avinione. — Gregorius XI Ladislao duci Opoliensi et principi Russiae. Recepimus tuas litteras quibus supplicasti ut super statu Haliczensis, Primisliensis, Laudimiriensis ac Chelmensis ecclesiarum in tua terra Russiae dignaremur providere: nos declaravimus dictas ecclesias esse cathedrales easque eximimus ab omni jurisdictione episcopi lubicensis et commisimus archiepiscopo gneznensi episcopis cracoviensi et plocensi ut in episcopos harum cathedrarum viros eruditos ac scientes idioma partium praedictarum seu aptis ad illud addiscendum eligant. (I №. 963 p. 712)

1375 d. 13 Febr. (Idibus Februarii) Avinione. – Gregorius XI „Debitum pastoralis officii nobis licet immeritis"... significat quod fidedigna relatione percepit quod olim Kazimirus rex Poloniae acquisivit partes Russiae in quibus dominabantur principes schismatici, quod ibidem multae personae relictis schismatis erroribus ad unitatem S. Ecclesiae conversae sunt, quod ecclesiae Haliciensis, Primisliensis, Laudimiriensis et Chelmensis cathedrales erant et ante acquisitionem Russiae per olim Kazimirum regem per schismaticos antistites detinebantur, quod olim pontifices Romani ipsis ecclesiis de personis et episcopis catholicis providerant. Dum autem episcopus Lubucensis (Petrus de Opolia?) asserebat dictas ecclesias non esse cathedrales sed parochiales et sibi subjectas, jussimus ad petitionem Ladislai ducis Opoliensis super hac re archiepiscopo gnesnensi, episcopis cracov. et plocens. inquirere, qui nobis retulerunt per literas quod praenominatae ecclesiae cathedrales existebant et quod in civitatibus habebant populum christianum. Quum autem Ludovicus rex Hungariae et Poloniae nobis significavit, quod ecclesiae eaedem cathedrales per multas dietas a dioecesi Lubucensi distarent et episcopus lubucensis raro post multos annos has ecclesias consueverit visitare: ideo nos declaramus ecclesias Haliciensem, Primisliensem, Laudimiriensem et Chelmensem fuisse et esse cathedrales, et ipsas ecclesias de novo in cathedras erigimus, eximimus a potestate et jurisdictione episcoporum Lubucensium, decernentes antistites schismaticos si qui forsitan sint in eis amovendos esse; ipsam ecclesiam Haliciensem in archiepiscopalem seu metropolitanam erigimus cujus sint sufraganeae Premisliensis, Laudimiriensis et Chelmensis. (I No. 964 p. 713)

1374 d. 28 Julii in castro Elwingen Varmiens. dioeces. – Johannes decanus glogoviensis cum aliis arbitris et commissariis apostolicis (inter quos erat Johannes de Pusilia plebanus in Ilavia) concordiam inter Henricum (Sauerbaum) episcopum varmiensem et Winricum (de Kniprode) Magistrum generalem ordinis b. Mariae Theutonicorum

statuit, limitesque possessionum episcopi et capituli varmiensis designat incipiendo a recenti mare (frischhaff) ubi fluvius Rima influit, et incipiendo a recenti mare versus Elwingum ubi fluvius Narussa influit ad fluvium Bauda et ad fluvium Passeriam sive Seriam – hoc est tertia pars dioecesis varmiensis. (I № 965 p. 714)

1375 d. 16 Febr. Avinione. – Gregorius XI archiepiscopo gnesnensi, episcopis cracov. et plocens. relatum est nobis, quod Lucensis, Thurensis (Turow) et Kyoviensis ecclesiae sint cathedrales: ideo super hoc inquiratis. (I № 966 p. 718)

1375 d. 3 Martii (V Nonas Martii) Avinione. – Gregorius XI archiepiscopo gnesnens. episcopis cracov. et plocens. petitio Ladislai ducis Opoliensis et Russiae continebat, quod civitas Haliciensis quae archiepiscopalis est, sit locus sine muris ab aliis civitatibus remotus habens infideles Tartaros ex una et infideles Lithvanos et Scismaticos ex aliis partibus: et quod ea ratione sedes archiepiscopalis Haliciensis ad locum Lamburgensem principaliorem et insigniorem terra Russiae muris clausum et bene munitum populo plenum transferenda esset, quare supplicavit ut locum Lamburgensem in sedem et civitatem archiepiscopales erigere dignaremur. Volumus ergo ut super hoc inquiratis. (I 967 pag. 719)

1375 d. 4 Maji, Avinione. – Gregorius XI Pretzlaum Janussii de Boszk nominat in praepositum praepositurae in Jezow ord. S. Benedicti dioec. gnesnens. post resignationem Petri Andreae; quae praepositura ab abbate monasterii in Lubin ord. S. Benedicti dioec. posnan. dependet. Simulque sententiam excommunicationis contra Joannem Archamboldum, Mestziezonem et Govorkonem de Lotzeruvico fratres laicos in dioec. gnesn. occupatores bonorum praepositurae Jezoviensis promulgare jubet (I № 970 p. 720)

1375 d. 7 Maji Avinione. – Gregorius XI post obitum Johannis episcopi posnan. Nicolaum (de Kurnik) canonicum posnan (praepositum S. Mariae in Cracov. [canonicum cracov. rectorem ecclesiae paroch. in Luborgia] canonicum posnaniensem a capitulo posnan. per viam compromissi electum in episcopum posnan. confirmat. (I № 971 p. 720)

1375 praepositus monasterii ord. S. Benedicti de Kalis gnesnens. dioeces. sub abbate de Landa.

1375 d. 9 Maji Avinione – Gregorius XI episcopo cracov. et posnan. ac omnibus collectoribus, subcollectoribus et commissariis ad colligenda annalia beneficiorum, census, visitationes sive procurationes, denarium S. Petri, decimas, subsidia et alios redditus camerae apost. ut collectas pecunias Petro Stephani archidiacono in Zaboth apostolicae sedis nuntio in Polonia et Nicolao Strosberg praeposito gnesnensi tradant transmittendam Venetias. (I № 972 p. 722)

1375 d. 1 Junii (Calend. Junii) apud Villamnovam. – Gregorius XI episcopis Cracoviensi, Wratislaviensi et Masicano. Olim Arnaldus de Caucina scolasticus ecclesiae cracov. contra olim Johannem ducem Oswanicinensem, qui eum sertonibus decimalibus ad scolastriam cracoviensem pertinentibus in Curia Romana causam movit, et licet duas diffinitas sententias reportaverit tamen ante executionem mortuus est; post cujus obitum nos scolastriam cracoviensem Jacobo tit. S. Georgii ad Velum aureum diacono cardinali contulimus. Quoniam autem olim Joanni duci Oswancinensi successit ejus filius et haeres Johannes qui ducatum Oswancinensem tenet et quoniam retenta sui patris cardinali Jacobo tit. S. Georgii solvere non vult ideo mandamus vobis contra eum in executione sententiae procedere, adhibito etiam auxilio brachii saecularis. (I № 975 p. 723)

1375 d. 27 Junii apud Villamnovam – Gregorius XI quoniam Stanislaus (de Gulczewo) episcopus plocensis ex certis causis per missum procuratorem suum Dislaum Segneij praepositum ecclesiae visliciens. cracov. dioec. de episcopatu resignavit: ideo in episcopum plocens. Dobeslaum (de Gulczewo) nominat papa. (I № 976 p. 724)

1375 d. 12 Octobr. Avinione. – Gregorius XI archiepiscopo gnesnensi..... ol. Bodzanta episcopus cracov. cum capitulo cracov. praebendam canonicalem in ecclesia cracov. erexit et fructibus parochialis ecclesiae in Luborzicia dotavit, atque Nicolaum clericum posnaniens. F (de Kurnik) rectorem ecclesiae in Luborzicia in canonicum hunc ordinavit. Postea Florianus (Mokrski) episcopus crac. cassavit hanc canoniam et rectoratum ecclesiae Joanni de Culma presbitero dioec. cracov. dedit: cum nunc eum Nicolaum in episcopum posnan. eveximus ideo, rectoratum in Luborzycia Nicolao restituas. (I № 977 p. 725)

1375 d. 24 Novembr. Avinione. – Gregorius XI Thomam electum episcopum Nimociensem constituit Apostolicae Sedis nuntium in Almania, Bohemia, Polonia cum facultate Collectoris redditum Camerae Apostolicae. (I No 979 p. 726)

1375 d. 3 Decembr. Avinione. – Gregorius XI post obitum Petri episcopi lubucensis nominat in episcopum lubucensem Wenceslaum ducem Slesiae canonicum vratislav. in subdiaconatus ordine habentem 28 annum, (I No 982 p. 728) et de hac nominatione notificat archiepiscopum gnesnensem cui cathedra lubucensis jure metropolitico subest.

1375 Gregorius XI confert: Metzlao Adae canonicatum cracov. (post obitum Nicolai Cozuek) – Jaroslao Dirskonis dapiferi Kalisiensis canonicatum gnesnensem – Conrado Jordani de Cracovia clerico magistro in Artibus canonicatum Cracov. – Johanni Goswini qui Paduae per plures annos in jure canonico studuit canonicatum posnan. (I. No 986 p. 730)

1375. V Idus Septembr. apud Pontemsorgie – Gregorius XI Theoderico de Damerow in Utroque jure Bacalario secretario et continuo commensali Caroli Romanorum imperatoris canonico caminensi, Spirensi confert praeposituram ecclesiae S. Mariae Cracoviensis (quam Nicolaus de Kurnik electus episcopus posnan. obtinebat.) (I No 986 p. 731)
(Ten Teodoryk (Dietrich) Damerow jako licentiatus in artibus r. 1364 dostał kanonię wrocławską, a r. 1370 warmińską – r. 1378 obrany przez kapitułę derptską na biskupa derptskiego i wyświęcony w Rzymie – lecz się nie utrzymał bo Krzyżacy obrali biskupem Albrechta Hecht – Ten Damerow czyli Damerau umarł około r. 1400)

1376 d. 26 Januarii Avinione. – Gregorius XI Mathaeum clericum halicensem canonicum agriensem nominat in episcopum haliciensem. (I No 988 p. 731)

1376 d. 2 Febr. Avinione. – Gregorius XI episcopis caminensi, pomezaniensi ac warmiensi mandat, ut Joannem de Cruschin militem culmensis dioecesis qui Wigboldum episcopum culmensem fratrem hospitalis B. Mariae Theuton. cum ipsius capellano Nicolao de Colberg captivavit anno 1375 et postea dimisit, excommunicent, pulsatis campanis et candelis accensis et demum extinctis in signum maledictionis aeternae (I No 989 p. 732)

1376 Exkommunikowany nie mógł być pochowany na cmentarzu a dzieci jego aż do drugiej generacyj nie mogły mieć beneficyów kościelnych.

1376 Petrus dictus Kaczka cantor visliciensis canonicus cracov. in Romana curia manens

1376 capitulum S. Petri Cruswicense dioecs. vladislav.

1376 Gregorius XI capellae b. Antonii confessoris quam prope villam Konigsberg Sambiensis dioecesis nobilis Johannes de Stratis domicellus Tornacensis dioecesis construxit confert indulgentias (I N° 996 p. 738)

1376 Gregorius XI confert Swentoslao Gregorii baccalario in jure canonico canonicatum cracoviensem (I N° 997) et Bronislao Viti de Stralcow nobili genere in jure canonico studenti canonicatum gnesnensem (z Strzatkowa) (I N° 998)

1377 d. 5 Martii, Romae. — Gregorius XI Bernardum episcopum bononiensem apost. Sedis nuntium mittit ad regna Hungariae Poloniae et Dalmatiae ad colligendum subsidium in pecuniis pro Sede apostolica (I N° 1000 p. 739) secundum taxationem recipiendo decimam proventuum unius anni

1377 d. 13 Aprilis (Idibus Aprilis) Romae. — Gregorius XI post obitum Nicolai episcopi Primisliensis Ericum de Winsen professorem ordinis fratrum minorum literarum scientia praeditum atque zelo religionis conspicuum nominat in episcopum Primisliensem de quo archiepiscopum Haliciensem notificat. (I N° 1006 p. 743)

1377 d. 14 Aprilis Romae. — Gregorius XI praeposito monasterii in Mechow... quaesti sunt nobis consules et jurati oppidi in Bresko cracoviensis dioecesis quod olim Johannes rector parochialis ecclesiae ibidem habens rixam cum aliquibus laicis, ab illis vulneratus est, ejusque famulus interfectus: qua de causa episcopus cracoviensis Florianus oppidum Bresko supposuit ecclesiastico interdicto.... mandamus ergo ut super hoc inquiras. (I N° 1007 p. 744)

1377 d. 11 Septembr. Anagniae. — Gregorius XI nobili Boguslao Stephani de Oporow canonico gneznensi in ordine diaconatus constituto confert scolastriam lanciciensem praevia examinatione per officialem gnesnensem, utrum bene legere, construere, cantare et loqui latinis verbis possit. (I. N° 1009 p. 745)

canonico crusvicienti, plocensi, vratislaviensi et cantori [illegible] posnaniensi.

1377 d. 18 Novembr. Romae. – Gregorius XI Nicolao Strosberg praeposito gnesnensi, nuper in regno Poloniae et provincia gnesnensi et Culmensi dioecesi apostolico nuntio, collatori et receptori fructuum camerae apostolicae constituto concedit necessarias facultates. (I Nº 1010 p. 746)

1377 d. 30 Novembr. Romae. – Gregorius XI episcopo vladislaviensi concedit ut nob. Nicolaum filium nob. Hectoris de Pakostz qui consanguineam suam Agnethem filiam nob. Alberti de Luchoborze domicelli matrimonialiter sibi junxit, bannis non editis, cum in illis partibus bannaedi non consueverint, dispenset. (I Nº 1012 p. 746)

1377 d. 13 Decembr. Romae. – Gregorius XI episcopo plocensi ut Jacobum dictum Pontzthala canonicum plocensem privet canonicatu suo, quia Paulum de Vezovia laicum posnaniensis dioecesis manu propria interfecit. (I Nº 1013 p. 747)

1377 Gregorius XI confert nob. Troyano Paluka praeposito posnaniensi canonicatum gnesnens.

1377 II Calend. martii Romae. – Gregorius XI cantori et Michaeli de Knisin canonico crac. ac officiali cracov. mandat, ut Petrum Wenceslai de Oppatovicze canonicum scarbimisiensem in possessione ecclesiae parochialis in Novo Sandecz contra injustos competitores Abrahamum Nicolai de Grosziczе et Johannem Petri Cridler defendant. (I Nº 1014 p. 748)

1377 magister Wilhelmus Horborch praepositus Cracoviensis Decretorum Dr. capellanus papae Gregorii XI et Palatii Apostolici auditor.

1378 d. 30 Januarii Romae. – Gregorius XI nobili Alexandro de Litwania domino de Camniecz Russiae indulgetur ut confessor ipsi plenam omnium peccatorum remissionem semel concedere valeat. (I Nº ~~[illegible]~~ 1015 p. 748)

1378 Gregorius XI Guidoni tituli S. Crucis in Jerusalem presbytero cardinali confert canonicatum Wladislaviensem post obitum Kelczonis de Thuliskowo. (I Nº 1016 p. 749)

Akad.

1382 d. 15 Martii Romae. – Urbanus VI Swenthoslaum Gregorii custodem cracov. Decretorum Doctorem et Petrum Francisci canonicum et cantorem Quinqueecclesiensem constituit in Collectores fructuum et proventuum Camerae Apost. in Regno Poloniae ac dioecesibus

Vratislaviensi et Lubucensi cum facultate designandi succol-
lectores, iisque mandat ut adhaerentes antipapae [illegible] Ro-
berti basilicae duodecim Apostolorum praesbiteris cardinalis
sive Clementis VII sic dicti beneficiis ecclesiasticis privent,
atque ut vigesimam partem redditum ecclesiasticorum unius
anni in illis partibus exigant. (I No. 1019 p. 751)

1386 d. 10 Februarii Januae. – Urbanus VI [illegible] Dobrogostium
episcopum Posnaniensem in Collectorem proventuum Camerae
Apostolicae et decimae generalis triennalis impositae
in Polonia [nominat cum facultate creandi succollectores [et Apostolicae Sedis nuntium
in dioecesibus vratislav. cracov. gneznen. vladislav.
plocens. lubucens. caminens. culmens. posnaniens.
(I No. 1023 p. 753) (jeszcze 1390 pełnił urząd Kollektora)

1388 d. 30 Aprilis, Perusii (II Calend. Maji Pontif. A°. 11°.) – Urbanus Krakow
VI domum propriam Camerae apostolicae in civitate Cracoviensi
et in contrata Omnium Sanctorum sitam quam olim Raynaldus
de Caluina proventuum Camerae Apostol. in regno Poloniae col-
lector contraxit, et quae propter incendium ex toto diruta est
ut si venditioni exponeretur vix 60 marcas argenti valeret,
donat nobili viro Stanislao dicto Grad militi plocensis dioe-
cesis cum conditione ut pro annuo censu singulis annis in
festo Apost. Petri et Pauli „unum par cirotecarum infodera-
„tarum de pellibus armellinorum" solvere teneatur. (I No.
1027 pag. 758)

1389 d. 24 Augusti. Romae. – Urbanus VI magistrum Petrum Akad.
de Radolina praepositum vladislav. Utriusque Juris Doctorem
referendarium Apostol. nominat Apostolicae Sedis Nuntium
in Polonia cum auctoritate examinandi libros rationum
apud omnes Collectores et Succollectores proventuum Camerae
Apostol. (I No. 1030 p. 760)

1390 d. 28 Novembris, Romae. – [illegible] Bonifacius IX imponit
in Polonia decimam omnium proventuum ecclesiasticorum per
biennium. (I No. 1034 p. 764)

1393 d. 4 Julii Perusii – Bonifacius IX Jacobum Philippi de Guidonis
clericum Bononiensem nominat generalem [illegible] Collectorem fructuum
Camerae apost. in regno Poloniae revocando omnes hucusque collectores.
(I No. 1036 p. 765)

1395 d. 14 Octobr. Romae. — Bonifacius IX Nicolaum (Buck) episcopum culmens. nominat denarii S. Petri in Pomerania et dioecesi culmensi collectorem. (I No 1037 p. 766)

1399 d. 22 Aprilis Romae. — Bonifacius IX Matzeum de Lamberto de Neapoli apost. Camerae Clericum nominat Apost. Sedis Nuntium et Collectorem proventuum Camerae apost. in regno Poloniae; (I No 1038 p. 767) qui Matzeus in succollectores nominavit in dioecesi vratislav. Laurentium Cumeys canonicum vratisl. — in dioecesi cracov. Johannem de Theschin plebanum ecclesiae Corporis Christi in Kazimiria Cracoviensi — in dioec. posnan. Derslaum archidiaconum posnan. — in dioecesi culmens. Simonem de Luterberich plebanum novae Civitatis Thorunensis — in dioecesi vladislav. excepta Pomerania Swanteslaum ducae canonic. plocens. — in Pomeraniae parte dioecesis gnesn. et vladislav. Henricum de Lapide officialem in Danzk canonicum vladislav. — in dioecesi gnesnens. excepta Lancicia Derslaum archidiac. gnesn. — in Lancicia Kelzonem custodem lancic. — Eidem Matzeo mandat papa ut fructus beneficiorum ecclesiasticorum vacantium in Polonia reservet per 3 annos camerae Apostolicae.

1399 d. 4 Maji, Romae. — Bonifacius IX (Petro Wysz de Radolin) episcopo cracov. ... retulit nobis Albertus Jastrabetz electus episcopus posnan. orator et nuntius Wladislai regis Poloniae, regnum Poloniae saepius a Tartaris, Turchis vastari: ideo mandamus tibi in Polonia verbum Crucis praedicare diebus dominicis et festivis infra missam adjecta conditione quod omnes qui steterint militando habebunt veniam peccaminum quemadmodum proficientes in terrae sanctae subsidium. (I No 1041 p. 769)

1400 d. 19 Januarii Romae. — Bonifacius IX ad subsidium Wladislai regis Poloniae contra Tartaros imponit per unum annum decimam omnium proventuum ecclesiasticorum in regno Poloniae, atque collectorem hujus decimae nominat episcopum vratislaviensem (I No 1042 p. 771)

1400 d. 12 Augusti — Bonifacius IX Johannem de Bzowia ord. fratr. praedicat. conventus Camburgensis vicarium contratae Litwaniae, presbyterum dioeces. vilnens. nominat capellanum pontificium. (I No 1044 p. 773)

1401 d. 30 Aprilis Romae – Bonifacius IX Nicolao (Kurowski) episcopo vladislav. aut ejus procuratori Nicolao Penanskonis scholastico cracov. mandat, ut 4100 flor. auri Camerae apost. debita assignet ad Benedictum de Bardis mercatorem Florentinum in Romana Curia commorantem. (I Nº 1045 p. 774)

1404 d. 27 Decembris, Romae. – Innocentius VII Vladislaum regem Poloniae invitat, ut pro tollendo schismate in ecclesia Romana personaliter veniat vel nuntios transmittat. I Nº 1046 p 775

1405 d. 1 Julii. Romae. – Innocentius VII Nicolao (Kurowski) archiepiscopo gnesnens. mandat ut ratione ferendae sententiae contra antipapam Clementem VII ejusque sequaces convocet episcopos suffraganeos, abbates, praepositos, praelatos capitula atque conventus regulares in synodum provincialem. (I Nº 1047 p. 776)

1405 d. 1 Julii. Romae. – Innocentius VII Petro (Wysz de Radolin) episcopo cracov. qui ad Romanam Curiam personaliter venire vult dat literas salvi conductus pro comitiva equitum et peditum usque in numerum 50 cum salmis, valisiis, rebus. (I Nº 1048 p. 776)

1405 d. 1 Augusti, Romae. – Innocentius VII Nicolaum Penanskonis Archipresbyterum S. Maria Cracoviensis nominat Collectorem fructuum Camerae Apostol. in regno Poloniae (I Nº 1049 p. 777)

1407 d. 12 Martii, Romae. – Gregorius XII Matzeum de Lamberto de Neapoli archidiaconum vratislaviensem Collectorem fructuum Camerae Apost. in Polonia hortatur, ut collectam pecuniam ad cameram apostolicam remittat. (I Nº 1052 p. 778)

1409 d. 26 Julii in civitate Austria Aquilegiensis dioecesis. – Gregorius XII Albertum Jastrzębiec episcopum posnan. nominat Apostolicae Sedis legatum in Polonia in dioecesibus gnesnensi, cracov. posnan. vladislav. plocens. lubucen. halicien. vilnensi cum facultate reservandi et conferendi beneficia ecclesiastica etiam majora. (I Nº 1056 p. 780)

1407 d. 13 Decembris, Arimini – Gregorius XII Nicolaum (Bock von Schippenbeil) episcopum caminensem nominat collectorem generalem Camerae Apostolicae in Bremensi et Rigensi provinciis metropolitanis et in dioecesibus Caminensi, Verdensi et Hesoicensi. (I No 1054 p. 779) atque eundem Nicolaum episc. camin. nominat legatum Sedis Apostolicae in dioecesibus caminensi, warmiensi, sambiensi, culmensi, pomezaniensi, zwerinensi, razeburgensi, roskildensi (hoc est in Pomerania et Prussia.) (Dat. in civitate Austria Aquilegiensis dioecesis 24 Augusti 1409) (I No 1057 p. 782)

1409 d. 7 Decembr. Caietae. – Gregorius XII Bernardum electum episcopum Tarbatensem nominat Collectorem fructuum Camerae Apost. in provincia Rigensi (I No 1058 p. 782)

Vetera monumenta Poloniae et Lithuaniae gentium: que finitimarum historiam illustrantia, maximam partem nondum edita ex tabulariis Vaticanis deprompta, collecta.. ab Augustino Theiner. Tomus II ab Joanne PP. XXIII usque ad Pium PP. V. 1410 – 1572. Romae typis Vaticanis 1861 fol. k. i str. XXIV (Titulus et Argumenta) pp 1–776 (Dokumenta od Nr 1 do Nr 813) pp. 777–782 (Index alfab.)

1410 d. 21 Julii. – Papież Jan XXIII wysyła do Czech i Polski nuncjusza Mgrum Antonium de Montechatino

Matzeus de Lambertho archidiaconus vratislav. collector proventuum camerae apost. in regno Poloniae. [Matheus de Lambertis de Neapoli]

" d. 21 Augusti. – Papież wysyła Brandam episcopum placentinum referendarium papae, jako nuncjusza do Polski, do Prus aby Krzyżaków pogodził z Jagiełłą i do Węgier dla reformacyj duchowieństwa.

1411 d. 22 Febr. – Pozwala (papież) zdjąć exkomunikę z miasta Wrocławia, którą rzucił Wacław biskup wrocławski, za to iż mieszczanie z rozkazu Wacława króla rzymsk. i czesk. uwięzili Jana biskupa włocławsko-kujawskiego.

1412 d. 31 Januarii. – Papież posyła Mgrum Angelum de Reate secretarium pap. jako nuncjusza do Polski, Litwy i Prus

" Mazeus de Neapoli apostolicae sedis nuntius seu collector proventuum camerae apost. in regno Poloniae ac aliis partibus.

1412 d. 28 Augusti (Romae V. Calend. Septembr. Pontif. A° 3.) – Jan XXIII na prośbę króla Władysława Jagiełły kościół (parafialny) S. Mariae in oppido Lamburga alias Leopole alias Lywowen in partibus Russiae dioec. halicensis zamienia w katedralny, oppidum Lamburgam in civitatem cum metropoli i pozwala przenieść do Lwowa katedrę z Halicza i stanowi aby arcybiskupi haliccy zwali się odtąd arcybis:

[Druk. w Bullarium diplomatum et privilegiorum S. Romanorum Pontificum. Taurinensis editio cura Aloysii Tomasetti Augustae Taurinorum 1859. 4 Tomus IV p. 658–660 (z datą Romae V. Calend. Sept. 1412.]

(Obacz r. 1414 w którym tę bullę dopiero expedyowano)

kupami lwowskiemi, którym podlegać mają jako sufragani biskupi; premisliensis, chelmensis, camenecensis, wlodimiriensis, ceretensis et kijoviensis, potwierdzając oraz wszelkie swobody owej katedry metropolitalnej, kasując oraz wszelkie roszczenia jakieby biskupi innych dyjecezyj do tych krain, gdzie żyją ludzie secundum ritus Graecorum, mieć mogli pod względem kościelnym. („In eminenti specula militantis ecclesiae...) (Theiner: Monum II p. 5-6. Nr. 8)

1413 d. 3 Martii. — Jan XXIII wzywa Mikołaja arcybiskupa gnieznieńsk. i Jana arcybiskupa ryg[o]skiego aby z biskupami swemi sufraganami zjechali na concilium generale.

1414 Leonardus Johannis de Florentia acolitus papae, sedis apost. nuntius, in regno Poloniae, provincia gneznensi et diocesi culmensi proventuum camerae apost. collector — papież nakazuje mu aby tamże wybierał decimam omnium proventuum beneficiorum ecclesiasticorum, mianuje go kollektorem (w Bononii d. 16 Marca 1414) i pozwala mu stanowić: collectores, receptores ac succollectores — wszelkie zaś przychody ma oddawać ad officium Camerariatus papae.

1414 d. 30 Maji — Johannes Nicolai rector ecclesiae parochialis in Langow cracov. dioc. dostaje do oddania bullas super ecclesia haliciensi w których zmieniono datę i rok (Ob. 1412) (Theiner II p. 13. Nr. 15)

1414 d. 15 Julii — Johannes XXIII fratri Guillelmo episcopo lausanensi regenti officii camerariatus papae, apostolicae sedis nuntio mandat ut principibus et praelatis Poloniae concilium generale Constantiense ad d. 1 Novembr. indicat — mianuje go papież nuncyjuszem do Polski w sprawie Króla Władysława Jagiełły i Krzyżaków (Bononiae, d. 15 Julii 1415)

1418 d. 3. Januarii [redacted], Constantiae. — Martinus V mianuje Magis:trum Petrum Fabiani de Wolffram de Lamburga cantor ecclesiae S. Mariae Vislicienses, Canonicum cracov. custos gneznensis licentiatum in decretis – nuncyjuszem apostol. sedis i Kollektorem camerae Apostol. in regno Poloniae, provincia gneznensi et diocesi culmensi. (był on. Kollektorem już od 18 Grudnia 1416.)

(blaffardus = mniejsza moneta od florenus auri.

1422 r. [redacted] wypłaca 1500 flor. z dochodów papies:kich w Polsce Kupcowi Albicio de Medicis którą to summę 1413 Joannes de Medici et socii mercatores florentini papieżowi pożyczyli.

1418 d. 4 Maji. Constantiae. — Marcin V arcybiskupowi gnieznień. i biskupom poznań. i Krakowsk. nakazuje, ponieważ Król Władysław Jagiełło od niektórych z szlachty i zgromadzeń pożyczył niektóre summy i zato im w zastaw niektóre mias:ta, ziemie, zamki i wsie oddał należące do Korony z wielką szkodą dochodów przez to utraconych opłacając przytem ogromne procenta – aby powziąwszy dokładną wiadomość z inkwizycyi o tychże długach, upomnieli wierzycieli do oddania zastawu bez lichwy, przysądziwszy im tylko sumien:ne wynagrodzenie, pod zagrożeniem cenzurami Kościelnemi.

(Theiner II p. 19-20 No. 24)

1418 d. 13 Maji. Constantiae. — Marcin V. papież mianuje Włady:sława Jagiełłę Króla polskiego „vicarium generalem Roma:nae ecclesiae in temporalibus" w Królestwie Polskiem, „ac prae:sertim in Magna Novagroda et Plisscow dominiis Russiae" aby używał wszelkich środków do nawrócenia schizmaty:ków z Kościołem przytem dozwala mu wzywać pomocy duchownej i pomocy cenzur Kościelnych; wprzody jednakże ma złożyć przysięgę wierności dla Kościoła arcybiskupowi gnieznieńskiemu. — Podobną bullę pod tąż datą wydał papież do [redacted] Alexandra alias Witolda Księcia Litwy nadając mu urząd vicarii generalis Romanae ecclesiae in temporalibus w Litwie, Żmudzi, Rusi, Magna Nowagroda et Pszyków; na:kazując mu jednak wprzody złożyć przysięgę wierności przed biskupem wileńskim.

(druk w Turgenew: Historica Russiae monumenta I p. 117 No 119)

(Hist. Russ. mon. I p. 119 No. 120) gdzie stoi: Nova groda et Plisków.

1420 Camerariatus apost. zaswiadcza iż Johannes archiepiscopus rigensis przez prokuratora swego Henninga B[illegible]emann Mr. i Joannes episcopus varmien. Gerhardus epist. pomezanien., Joannes episcopus sambien przez prokuratora swego w Rzymie Johannem Tirgard ord. B. Mariae Theut. zadosyć uczynili obowiązkowi swemu odwiedzania co 3 lat dworu papieskiego w Rzymie – jednakże nihil obtulerunt causa visitationis hujusmodi.

1420 d. 1 Sept. Florentiae. – Marcin V pomiędzy Władysławem Jagiełłą Królem, Witołdem Księciem litew. a Michałem Bock: maister Mgrum generalem domus Theutonic. de Prussia stanowi treugam, inducias et sufferentias mające trwać od S. Michała aż do Maryi Małgorzaty (?). – (Theiner II p. 24 No 30)

1422 d. 8 Septembr. Tiburae. – Marcin V nakazuje arcybiskupowi gnieznień. oraz biskupom krakow. płock. i poznan. aby urzędowne kroki przeciw wszelkim osobom wyznającym heretyckie dogmata Wiklefistów i Husytów czynili dając im oraz władzę absolwowania.

1423 Andrzej (Laskary z Gosławic) biskup poznański wyjeżdza za granicę mianowicie do Włoch, do Rzymu i na koncilium w Papii – cum familiaribus equitibus, peditibus, arnesiis, valisiis, bonis et rebus – papież uwalnia go od opłat a solutione pedagii, dacii, gabellae, theolonei, angarii, perangarii – i r. 1424 i wyznacza mu konserwatorów: biskupa lubuskiego, proboszcza Kapituły wrocławskiej i proboszcza Kościoła B. Mariae Hetinensis w dyecezyi kamińskiej.

1423 d. 6 Febr. Romae – Marcin V pisze do arcybiskupa gnieznień. do biskupów krakow. poznań. i włocław. aby się w to wdali, ponieważ r. 1422 Piotr z Kobylina dziekan katedr. poznań. i Mikołaj de Kitty Dr. Decret. archidiacon. gnezn. referendarz papiezki zostali z królestwa wygnani (banniti) a dobra ich przez urzędników zajęte. Papież pisał w tém urzędzie i do Króla polsk. (Zdaje się iż ciż kanonicy sprzeciwiali się osadzeniu Wojciecha Jastrzębca na arcybiskupstwie gnieznień.

1423, d. 10 April. Romae. — Marcin V nagania Władysława Jagiełłę, iż niedbając na prawa kościelne samowolnie rozdaje beneficia, których obsadzenie samemu papieżowi przysłuża, — wzywa oraz arcybiskupa gnieźnieńskiego i konsyliarzy królestwa, by króla w tym względzie napomnieli.

1423, d. 10 April. Romae. — Marcin V oświadcza swą uciechę iż wysłany do Rzymu przez Jagiełłę Mikołaj Lasocki sekretarz król doniosł, że król i Witołd wnuka swego Zygmunta (Korybutowicza) który mimo woli króla i Witołda wyniosł się do Czech, uważają za nieprzyjaciela; wzywa więc króla aby przeciw heretykom Czechom i Witołda aby przeciw Turkom walczyli.

1423, Marcin V mianuje Stanisława Pawłowskiego archidyakona płockiego, kanclerza Ziemowita księcia mazowieck. szlachcica z ojca i matki (później biskupa płockiego) swym kapellanem.

1423 Marcin V papież z powodu, iż arcybiskupowi gnieźnieńskiemu niektóre duchowne i świeckie osoby zagrabiły pewne dobra, nadaje temuż za konserwatorów biskupów krakow. włocław. i poznan. — Podobnych konserwatorów nadaje kapitule gnieźnień r. 1424.

1425. d. 28 Decembr. Romae. — Marcin V poleca arcybiskupowi lwowskiemu, aby summę 25000 flor. rozłożoną na całe królestwo Polskie z dziesięcin na rok lub 2 lata ściągnął i dał królowi Władysławowi Jagielle chcącemu robić wyprawę na heretyków Czechów. — Toż samo polecił już Marcin V arcybiskupowi lwowskiemu d. 9 Novembr. 1423 uczynić i Jagielle przy rozpoczęciu wyprawy przeciw Czechom 10000 a w następnym roku drugie 10000 wypłacić — lecz gdy ta wyprawa się odwlokła do tego czasu, każuje więc papież teraz wypłacić.

1425 d. 28 Decembr. Romae. — Marcin V wyznacza Paulum episcopum curcensem za konserwatora i administratora dla Bartłomieja obranego przez papieża na arcybiskupstwo rygskie ponieważ tenże Bartłomiej niemoże objąć dla trudności dóbr arcybiskupstwa ryskiego. (Ten Bartłomiej był tylko nominatem przez papieża po śmierci arcybiskupa Jana Habundi — lecz się nieutrzymał)

1426 d. 17 Julii, Romae. — Marcin V wysyła fratrem Jordanum episcopum albanensem dictum Cardinalem de Ursinis jako legata apostolskiego ad Germaniae et alias partes dla poskromienia Husytów w Czechach i wzywa Władysława Jagiełłę oraz Witolda przez wysłanego do nich Jakobina de Rubeis nuncyusza swego, aby dali pomoc królowi rzymskiemu Zygmuntowi do zwalczenia czech heretyków.

1426 d. 1 Septembr. Genazani Praenestinae diocesis. — Marcin V oświadcza swą niechęć Władysławowi Jagielle ponieważ tenże biskupstwo poznańskie oddał swemu podkanclerzemu (Stanisławowi Ciołkowi) wielkiemu intrygantowi, który króla namawiając do złego podusczał aby beneficia kościelne wbrew woli papieskiej oddawał innym osobom; i oświadcza papież że tegoż podkanclerzego ogłosił za niezdolnego do wszelkich beneficyów. — Toż samo pisze papież do Witolda skarząc się na króla polskiego, że jeżeli, dotychczas zezwalał na osoby przez króla do beneficiów przedstawione, robił to jedynie z grzeczności, teraz zaś nie pozwoli sobie wydzierać praw i nie zezwoli na potwierdzenie nominowanego na biskupstwo poznańskie podkanclerzego koronnego, ani darów od niego nie przyjmie.

1427 d. 18 Augusti, Romae. — Marcin V nakazuje Andrzejowi Pfaffendorf Dr. Dekret. plebanowi w Toruniu i Andrzejowi Slommaw plebanowi w Gdańsku, aby w ziemiach należących do Krzyżaków pruskich ogłosili krucyjatę przeciwko Husytom.

1429 d. 11 Octobr. Romae. — Marcin V napomina Władysława Jagiełłę aby nie słuchał złych rad swych konsyliarzy w rzeczach duchownych — aby skasował rozkaz wydany przez niego do kapituły gnieźnieńskiej by się pod karą nieważyli nadawać obcym beneficya — i aby cofnął ten rozkaz który właściwie wydał z powodu nominacyi przez papieża danej kardynałowi Branda tit. S. Clementis presbitero cardinali na archidyakonat kapituły gnieźnieńskiej. — Z tą bullą posyła do króla Mikołaja de Glambocicz archidiaconum posnan. acolithum papae. — Toż samo pisze papież do arcybiskupa gnieźnieńskiego aby króla odwiódł od owego rozkazu.

Franciscus tit. S. Clementis presb. cardin. 1432 (może Branda?)

1430 Clemens Stanislai de Nawojowa canonicus vladislaviensis procurator in curia romana Johannis episcopi vladislaviensis.

1432 d. 12 Februarii, Romae. – Eugenius IV Jacobinum de Rubeis canonicum S. Mariae de Castello januensis dioecesis nominat collectorem fructuum camerae apostolicae et denarii beati Petri in regno Poloniae, provincia gneznensi et dioecesi culmensi cum titulo nuntii apostolicae sedis.

1432 d. 18 Martii, Romae. – Eugenius IV nakazuje Andreae de Laschis episcopo chelmensi (Andrzejowi Spławskiemu biskupowi łuckiemu) aby ściągnął kollektę z dziesięcin duchownych na królestwo polskie jeszcze przez Marcina V (r. 1423) rozpisaną i nie zebraną dotąd ściągnął i przez z niej to jest 10000 flor. dał Królowi Władysławowi Jagielle gdy przeciwko Hussytom lub Tatarom wyruszy.

1434 Jan Rey kanonik krak. jedzie z obedyencyją Władysława III Warneńczyka do (Rynn. Raynald T. 18) do Eugeniusza IV

1439 d. 17 Augusti, Florentiae. – Eugenius IV mianuje fr. Isidorum Kioviae ac totius Russiae metropolitam – legatem a latere apost. sedis in Lithvaniae, Livoniae et Russiae provinciis ac locis Lechiae quae ejus juri metropolitico subsunt.

(druk. w Turgenew Hist. Russ. monumenta I p. 120 No 121)

1443. d. 11 Martii, Romae. – Eugenius IV poleca Mgro Andreae de Palatio cubiculario, clerico regiensi, in Poloniae et Bohemiae regnis nuntio apostol., collectori proventuum camerae apostolicae debitorum, aby wszelkie pieniądze zebrane de denario beati Petri oddawał przez 2 lata Królowi Władysławowi polskiemu mającemu wojnę prowadzić z Turkami.

1443 Anna księżna mazowiecka otrzymuje potwierdzenie założonego przez siebie szpitala i kaplicy S. Ducha w Warszawie na który plac z budynkiem (casamentum) kupiła od Augustianów warszawskich S. Marcina. (Erectio hospitalis S. Spiritus Varsoviae)

1445 d. 16 Decembris Romae. – Eugenius IV mianuje Sigismundum de Giseriecze decanum et canonicum plocensem, kollektorem fructuum camerae apost. in regnis Poloniae et Bohemiae cum titulo nuntii apostol.

1446 d. 28 Maji Romae. – Eugenius IV Boleslao duci Masoviae, z powodu iż podczas wojny prowadzonej przez Władysława Warneńczyka Tatarzy księstwo mazowieckie napadłszy zniszczyli, daruje mu 1000 flor. auri, które tenże książę wziął z depozytu kolegiaty S. warszawskiej i kościoła w Ciechanowie gdzie leżały uzbierane z kollekty nakazanej przez Koncylium bazylejskie dla zjednoczenia Greków.

1446 d. 21 Maja – Anna księżna mazowiecka dostaje odpusty od Eugeniusza IV.

r. 1448 bawi w Polsce.

1447. d. 3 Januarii, Romae. – Nicolaus V posyła do Polski Baptistam episcopum camerinensem nuntium apostol. cum legationis officio ad pacem inter regem Polon. et Prussens. concludendam.

1447 d. 2 Octobr. Romae. – Nicolaus V daje absolucyję Wincen=temu (Kotowi z Dębna) arcybiskupowi gnieznień. iż jako stronnik koncylium bazylejskiego od antypapieża Feliksa V (Amadeusza księcia Sabaudyi) przyjął kapelusz i godność kardynała, złożywszy temuż przysięgę; przytem udziela absolucyję duchowieństwu i całej dyecezyi gnieźnieńskiej któ=ra ogłosiła się za stroną antypapieża Feliksa V i Koncylium bazylejskiego.

+

1447 d. 20 Novembr. Romae. – Nicolaus V mianuje Theodoricum Albrici de Wawrzencice praepositum Kielcens. canonicum crac. – na akolitę papieskiego.

1447. d. 9 Decembr. Romae. – Nicolaus V poleca Janowi Reppe dziekanowi kapituły włocławskiej notaryuszowi apostolskiemu aby Mikołaja Spicimiri (w Theinerze II p. 52 stoi mylnie Piz=niri) kantora katedry krak. zakwitował z kollektorstwa de=narii S. Petri które miał sobie powierzone od Eugeniusza IV i które podług rozkazu papieża węgrzi królowi Włady=sławowi polsk. oddawał.

1447 d. 23 Decembr. Romae. – Nicolaus V na prośbę króla Ka=zmierza Jagiellończyka dozwala Paulo de Grabowa clerico gnesnens. dioces. trzymać archidyakonat lubelski i kanonię krakowską od których go odsądzić chciano.

(Obacz r. 1475)

1447 d. 23 Decembr. Romae. – Nicolaus V na prośbę Dobrogosta Świdwa kasztelana poznań. i jego syna Piotra z Szamotuł kasz=telana kaliskiego parochiali ecclesiae S. Stanislai in oppido Szamo=tuly dioc. posnan. quae habet praepositum et 8 mansionarios assignat dotem ex redditibus 3 circumjacentium ecclesiarum.

pod r. 1450 piszę go papież Jacobus de Gorka canonicum gneznens.

1447 d. 23 Decembr. Romae. – Nicolaus V per m. Wysszotam Jacobi de Gor=ka praepositum cathedr. poznan. notarium papae concedit Casimiro regi Polon. ut 90 canonicatus vel beneficia ecclesiastica in regno Polo=niae personis idoneis canonice quas rex ipse nominaverit conferre possit. (Theiner II p. 54 No. 77. – cf. Dlugos Hist. Lib. XIII p. 29)

pro hac vice tantum (później sobie król nieprawnie przywłaszczył na dal to prawo, lubo do r. 1449 żadnego o to konkordatu z Rzymem nie zawarł. Jt. j. papież pozwolił królowi przez całe życie tylko 90 kanoników mianować.

Równocześnie pozwolił papież przez tegoż Wyssotę królowi Kazimierzowi mieć altare portatile nawet w miejscach interdyktem obłożonych – i swego Wyssotę w Rzymie mianował swym notaryuszem papieskim – a będącemu z nim w Rzymie Piotrowi z Szamotuł nadał odpusty w jego dobrach jako to kościołowi farnemu S. Dominika in Turowyn chelmensis dioces. i kościołowi S. Stanisława w Szamotułach.

1447 Joannes de Tanczin clericus cracov. dostaje od papieża Mikołaja V expektatywę na kanonię poznańską. (Romae 18 calend. Julii. 1447) Tegoż dnia nadał papież kanonię krakowską Johanni Swydwae de Szamotuli

1448 d. 7 Junii, Romae. – Papież Mikołaj V przez nuncyusza swego Baptystę biskupa kamerynenskiego, potwierdza na biskupstwie wrocławskim Piotra (Nowak) którego wbrew konstytucyi apostols: kich kapituła wrocławska będącego wtedy proboszczem katedralnym obrała na biskupstwo, a arcybiskup gnieźnieński jako sufragana swego wyświęcił.

1448 d. 13 August. Romae. – Mikołaj V nadaje królowej polskiej Zofii przywilej na 6 miesięcy nominowania do niektórych beneficyów kościelnych.

1448 d. 9 Octobr. Romae. – Mikołaj V potwierdza Silvestrum Stodewescher fratrem hospitalis b. Mariae Theuton. (sacerdotem) electum archiepiscopum rigensem quem papa post obitum Henningi archiepiscopi rigensis ecclesia rigensis ordinis S. Augustini designavit – i wrazie gdyby miał wobjęciu arcybiskupstwa trudności mianuje mu papież konserwatorów episcopos culmensem (?) vladislaviensem et caminensem.

1448 Paulus Stanghe de Legendorff clericus culmensis dioces. et scriptor papae ac familiaris nominatur canonicus ecclesiae B. Mariae Glogoviae majoris vratislav. dioces.

1448 d. 1 Januarii, Romae. – Nicolaus V Andreae episcopo posnaniensi concedit facultatem per 6 menses beneficia ecclesiastica conferendi – ogłaszając wszelkie wydane poprzednio expektatywy za nieważne.

1448 d. 1 Februarii, Romae. – Nicolaus V poleca archiepiscopo leopoliensi episcopis premisliensi et tricaricensi (Tricarico w Sycylii) aby ukarali cenzurami kościelnemi i do oddania zabranych rzeczy zmusili złoczyńców w dyecezyi krakow. którzy Theodoricum Albrici de Wawrzeńczyce canonicum cracov. acolitum et nuntium papae opadli w drodze i obrabowawszy go język ~~mu~~ przedziurawili i kawałek takowego ucięli, wisząc go i bijąc.

1448 d. 8 Febr. Romae. – Nicolaus V Conrado Erlichshausen magistro hospitalis b. Mariae Theutonicorum ejusque successores confirmat facultatem 2 canonicatus et 2 praebendas majores ecclesiae Varmiensis conferendi personis idoneis secundum antiquam consuetudinem illius ecclesiae.

1449 Nicolaus V. nobili Krzeslao de Kurozwanki castellano lublin. et ejus uxori concedit altare portatile.

1449 d. 22 Aprilis, Romae. – Nicolaus V nadaje Nicolao Chebdae de Nyewiesch Decret. Dri praeposito crusvicensi bawiącemu w Rzymie godności decani cathedr. posnan. post obitum Mathiae Deya (Dryja) vacantem – lubo Król Kazmierz na tę godność nie = prawnie ((nie zawarłszy jeszcze żadnego Konkordatu z Rzymem) mianował Clericum Joannem de Sprowa, a kapituła poznańska zaś Jacobum de Woyganowo obrała.

[odwołując się na przywilej papieski]

1449 d. 27 Aprilis Romae. – Nicolaus V na prośbę Władysława Księ = cia mazowieckiego parochialem ecclesiam S. Catherinae in Longa plocensis dioc. wynosi do godności prepozytury dozwalając proboszczowi (praeposito) in divinorum solemniis uti almutia de pellibus griseis ad modum dignitatum ecclesiarum partium illarum.

1449 d. 30 Maji Romae. – Mikołaj V poleca biskupom pomezańs = kiemu i warmijskiemu aby przejrzeli i poprawili statuta i ordynacyje dla zakonu Fratrum hospitalis B. Mariae Theutoni = corum Jerosolimitani uchwalone na kapitule jeneralnej przez wielkiego mistrza Wernera de Orselen (1324–1330)

1449 d. 30 Maji. – Mikołaj V poleca Fryderykowi młodszemu i Fry = derykowi starszemu margrabiom brandeburskim oraz Karolowi Królowi Szwecyj, aby Janowi (Kreuwel) jeszcze od Eugeniusza IV (r. 1439) mianowanemu na biskupstwo ozylijskie dopomogli do odzyskania tegoż biskupstwa które niesłusznie Ludolf (Gran) popierany przez zmarłego Krzysztofa Króla Danij, zajął.

1449 d. 2 Maja, Romae. – Mikołaj V uwalnia kraje Władysława i Bolesława Książąt mazowieckich od dziesięciny pozwolonej przez papieża dla Króla Kazmierza – i nadaje Pawłowi (Giżyc = kiemu) biskupowi płock. prawo konferować beneficia kościelne na czas 6 miesięcy.

1449, d. 28 Junii, Spoleti. – Mikołaj V poleca Zbigniewowi (Olesnickiemu) presbytero cardinali tit. S. Priscae biskupowi Krak. aby odebrał dobra należące do stołu arcybiskupa gnieznień. które kanonicy gnież = nieńscy po śmierci arcybiskupa Wincentego Kota z Dębna pomiędzy sobą rozebrali i dzierżą niechcąc je wydać nowemu arcybiskupowi Władysławowi Oporowskiemu z powodu iż tenże przez rok cały dzierży dobra biskupstwa włocławskiego na którym siedział – i takowe oddał arcybiskupowi Władysławowi – któremu papież przez 6 miesięcy pozwala nadawać beneficya kościelne.

+

1449, d. 29 Julii, Fabriani Camerinensis dioecesis. — Nicolaus V Sbigneo episcopo cracov. donosi że zmarły papież Eugeniusz IV jeszcze w jeneralnym Konsystorzu mianował go presbiterum cardinalem tit. S. Priscae, lecz gdy tenże papież zmarł za nim mu posłał kapelusz kardynalski, papież Mikołaj V potwierdzając tenże tytuł kardynalski zamierza mu przy najbliższej sposobności przesłać kapelusz i pozwala obok kardynalstwa trzymać oraz biskupstwo krakowskie. (Theiner II p. 73 № 108. — W Długoszu niema lecz jest późniejszy list papieża z dn. 29 lipca 1449 w którym mu przez Długosza posyła kapelusz kardynalski. Hist. Lib. XIII p. 50, którego listu nie ma w Theinerze) („Ad exequendum summi pastoralis officii....")

r. 1450 pozwala mu papież przez 6 miesięcy nadawać beneficya kościelne.

1449 d. 1 Decembr. Romae. — Mikołaj V potwierdza ugodę zawartą pomiędzy Janem (Kreuwel) mianowanym [illegible] przez papieża biskupem ozylijskim, a Ludolfem (Grau) pretendentem tegoż biskupstwa o którego biskupstwa posiadanie obaj zaciętą i krwawą walkę wiedli — i poleca arcybiskupowi ryskiemu aby z Ludolfa zdjął ekskomunikę.

1449 — Mikołaj V pozwala karmelitom klasztoru extra muros oppidi Gdansk dioc. vladislav. — udzielać sakramenta majtkom i kupcom obcym.

" Petrus Broda Martini de Jezewo canonicus plocensis secretarius ducis Mazoviae et Martinus Mathiae de Jezewo canonicus plocensis secretarius Wladislai ducis Mazoviae.

1450 Wladislaus dux Slesiae, dominus Glogoviae Majoris funduje capellam Omnium Sanctorum in castro oppidi Glogoviae Majoris

1450, d. 2 Augusti, Fabriani camerinensis dioc. — Mikołaj V zakazuje kapitule derpskiej, aby wrazie śmierci biskupa derptskiego (Tarbatensis) nie obierała drugiego, ponieważ sam papież nominować go będzie. (r. 1451 papież zniósł ten zakaz i katedrze derptskiej wolny obiór biskupa zostawił.) —

1450, d. 27 Novembr. Romae. — Mikołaj V daje paszport (Salvum conductum) militi Derslao de Rithwiany capitaneo generali terrae Sandomir. jadącemu z 25 [illegible] sługami do Rzymu.

1450, d. 7 Decembr. Romae. — Mikołaj V z powodu iż Tatarzy ostatniemi czasy wpadłszy na Podole i Ruś szeroko ogniem zniszczyli kraje nadaje wszystkim którzy przez 3 dni zwiedzą katedralne kościoły w Gnieźnie, Lwowie, Krakowie lub Wilnie i połowę kosztów potrzebnych na podróż do Rzymu złożą w worku (capsa) tamże kościelnym, odpust zupełny. — Dwie czwarte części tych zbieranych pieniędzy ma dostać Król Kazimierz na wyprawę przeciw Tatarom, jedną czwartą część Królowa Zofia na wyposażenie dziewic nawróconych do katolicyzmu, a ostatnią czwartą część dla papieża odbierze Mikołaj Spicimiri Dr. dekret. Kantor Krak. Kollektor dochodów apostol. i świętopietrza w Polsce (R. 1451 d. 13 Kwietnia zniżył papież ową połowę kosztów podróżnych na czwartą część)

1450 Zebrana czwarta część dochodów z jałmużny dla papieża w Polsce zebranej szła na reperacyję 4 kościołów w Rzymie.

1450, IV Idus Decembr. (d. 10 Decembr.) Romae. — Nicolaus V omnibus ~~ecclesiam~~ capellam b. Barbarae Virg. mart. prope parochialem ecclesiam S. Mariae Virg. in circulo Cracov. visitantibus in festo b. Barbarae aut ad ejus reparationem elemosynas erogantibus septem annos et totidem quadragenas de injunctis eis poenitentiis relaxat. (Theiner II p. 82 Nr. 120)

" " " " " Mikołaj V nadaje omnibus ecclesiam parochialem S. Mariae in civitate Cracov. visitantibus in festibus Annunciationis b. Mariae V. 7 annos, in festibus Assumptionis b. Mariae V. 7 annos, et in qualibet festivitate b. Mariae 7 quadragenas de injunctis poenitentiis relaxat. (Theiner II p. 82. Nr. 121)

1450, d. 7 Decembr. Romae. — Mikołaj V na prośbę szlachetnego Jana syna Jana na Rzeszowie i innych wsi w dyecezyi przemyskiej który chce księdzem zostać, daje absolucyję, iż za Władysława (Warneńczyka) króla służył wojskowo przeciw Turkom jednakże nikogo z Chrześcian nie zabił, i że pojmawszy złodzieja w Rzeszowie oddał go sądowi przysięgłych którzy go przekonawszy się o kradzieży ukarali przez powieszenie. Uwalnia go więc papież z tego powodu ab irregularitate i dozwala być księdzem. (Był on później biskupem krakowskim)

1450 Mikołaj V nadaje Bolesławowi księciu mazowieckiemu i jego matce Annie ~~[illegible]~~ jakoteż jego żonie Barbarze odpusty

R. 1455 Nicolao Spyczmer cantori crac. nadaje Kalixt III kanonię i prebendę krakowską dnia — R. 1465 d. 17 Junii mianuje go Paweł II powtórnie kollektorem dochodów apostolskich w Polsce. akad

1450, d. 9 Januar. Romae. — Mikołaj V na prośbę Mikołaja Spicimiri Dra dekretów kantora katedr. krak. nuncyjusza papiesk. i kollektora dochodów kamery apostolskiej w Polsce zezwala, aby 3 uczniów in studio generali których on wybierze pobierali dochody z 6 prebend kościelnych lub kanonij jakie wybierze, przez 7 lat.

r. 1454 pozwala mu Mikołaj V mieć altare portatile.

1450 d. 10 Februar. Romae. — Mikołaj V Janowi Lutkonis de Brzezie, Doktorowi Ob. Praw, kanonikowi kat. gniezn. kapelanowi papieskiemu bawiącemu w Rzymie w interesach króla Kazmierza nadaje godność audytora causarum palatii apostolici.

(widać że Lasocki umarł wcześniej — jak Długosz podaje)

1450 (3) d. 16 Septembr. Romae. — Mikołaj V nadaje dziekanię krakowską katedr. (wakującą po śmierci elekta włocławskiego (może Mikołaja Lasockiego który + 16 Decembr. 1450 ~~koło~~ Kameryzu — podług Długosza) bawiącego przy stolicy apostol. a zmarłego koło miasta Camerino — Pawłowi Głowińskiemu praeposito Quinqueecclesiensi.

1450 Mikołaj V poleca Stanislaum de Brudzenis (Brudzewo) clericum gneznensem, qui Bononiae studet, na kanonię kujawską.

" Mikołaj V pozwala aby kapituła derpska (tarbatensis) kanonię zwaną Luckede po wstąpieniu jej posesora do zakonu przeznaczyła dla kapłana doktora teologii, któryby co niedziela miewał kazania.

1451, d. 10 Octobr. Romae. – Mikołaj V na prośbę Króla Kazimierza pozwala aby jego sekretarz (szlachcic rodem) Mikołaj de Blaszcowicze kustosz katedr. krak. (Mikołaj z Błażejowic czyli Błaszkowic herbu Odrowąż późniejszy biskup przemyski) mógł równocześnie trzymać 3 beneficya znaczne kościelne które się tylko sławnym ludziom lub magistrom teologii nadają.

1451, d. 19 Januarii, Romae. – Mikołaj V pozwala magistro Jacobo de Senno praeposito cath. cracov. notario apostol. nepoti Sbignei cardinalis trzymać kilka beneficyów kościelnych równocześnie.

1452, d. 28 Aprilis, Romae. – Mikołaj V pozwala Ja[illegible] powi Lyndow kanonikowi warmijskiemu, aby z mniejszego prosto na większe przeszedł beneficyum wbrew statutowi kapituły warmijskiej który stanowi aby nikt bez woli biskupa i kapituły nie przechodził z mniejszego na większe beneficyum dopokiby wprzódy średniego nie miał.

1452, d. 1 Septemb. Romae. – Mikołaj V pozwala Janowi electo Chelmensi (Jan Krafka) na prośbę Króla, aby z powodu szczupłych dochodów biskupstwa chełmskiego wynoszących ledwie 60 flor. aur. rocznie, trzymał nawet po wyświęceniu na biskupstwo probostwo de Egeis (w Zegrzu) w dyecezyi gnieźnieńskiej kollacyi królewskiej. p. 91.

1453 Mikołaj V daje prowizyje: Stanislao Soleborii de Swyradzicze na kanonią krakowską, Johanni Woyschik na kustodią krakowską, a r. [tenże baccalarius in decretis r. 1469 dostaje prepozyturę w Kielcach po śmierci Rafała z Skawiny. (Świradzki)]

1454 na prośbę Króla Kazimierza Jacobo Gerostai de Dominikowicze na 2 kanonie: gnieźnieńską i włocławską. – był clericus dioces. posnan. r. 1465 dostaje probostwo in Buzwina (Kruszyna ?) gnezen. dioces. Kooth)

1455, d. 20 April, Romae. – Calixtus III Jacobo Mathiae (de Dambus (z Dębna) ~~[illegible]~~ qui per Kasimirum regem ad papam Calixtum III ambasiator destinatus fuit (może z obedieneyją ?) provisionem canonicatuum vladislaviensis et cracoviensis, confert. Tegoż roku d. 25 Septembr. 1455 nadaje mu papież dekanią katedry gnieźnień. (którą Tomasz Strzępiński biskup krakowski przed promocyją posiadał). Papież Mikołaj V jeszcze dawniej mianował go pokojowcem (cubicularium) a Król Kazmierz wysłał go 1455 do Rzymu jako posła „ambasiatorem cum praestanda obedientia Calixto III."

1455 Kalixt III nadaje Mgro Andreae Lumpe rectori archipresbyteratum in ecclesia parochiali opidi Heilsberg varmien. dioces. Był on z Wrocławia i kanonikiem wrocławskim (Ten archipresbiterat w Heilsbergu posiadali poprzednio Andreas Schonalb literarum apost. scriptor zmarły w Rzymie, po nim Wichardus Heilsberg canonicus varmiensis po nim Kasper Bols. — Statuta i ordynacyje kapituły warmińskiej potwierdzone przez Marcina V stanowiły aby w każdem probostwie był jeden proboszcz niemiecki a drugi pruski, lub jeden umiejący dobrze języki niemiecki i pruski. Kapituła warmińska ex Praeposito, Decano et Canonici, pomiędzy całą kapitułą było 16 majores, 4 mediae et 4 minores praebendae; z prebendy mniejszej tylko na średnią a z tej na wielką stopniowo postępować można.

1455, d. 24 Septembr. — Kalixt III poleca episcopo Zamorensi, episcopo Vratislaviensi et praeposito ecclesiae SS. Petri et Pauli Goldinensis Caminensis dioces. aby rzucili exkomunikacyję i interdykt na szlachtę i miasta pruskie zbuntowane przeciwko Krzyżakom i Wielkiemu Mistrzowi pod protekcyją Kazmierza króla polsk. — Wspomina tu papież iż gdy się też miasta i szlachta przeciw Krzyżakom zbuntowali, Mikołaj V wysłał do nich nuncyjusza Ludovicum Portugalensem, tunc Silvensem episcopum, a gdy go zbuntowani słuchać niechcieli, napomniał ich papież przez Ludovicum tit. S. Laurentii in Damaso praesbit. cardinał aby wrócili pod rządy Wielkiego mistrza pod zagrożeniem kar kościelnych; równocześnie obie strony przeciw sobie wytoczyły proces przed Fryderykiem cesarzem rzymskim, lecz wkrótce zbuntowani zajęli miasta i zamki, oblegali Wielkiego Mistrza w Malborgu i poddali się pod protekcyją Kazmierza króla polsk. tymczasem zmarł Mikołaj V, więc Kalixt III przywodzi wyrok zmarłego do skutku.

canonicus vratislav. et gnesnensis 1468 (+circa 1470)

1455, d. 25 Septembr. Romae. — Calixtus III Nicolao Spyczmer cantori ecclesiae cracov. ambasiatori a Rege Kazimiro in Roma existenti Decretorum Doctori commendato ex literarum scientia confert canonicatum et praebendam, quam Thomas (de Strzępin) electus cracov. obtinebat.

1455. d. 27 Septembr. Romae. — Calixtus III Joannem S. Angeli diaconum cardinalem apostolicae sedis legatum de latere mittit ad partes Germaniae, Hungariae et regni Poloniae ratione convocationis regum et populorum ad generalem expeditionem contra Turcas.

1455, d. 8 Novembr. Romae. – Calixtus III Derslao Michaelis de Karnicze clerico posnan. dioec. ad preces Friderici Romanorum imperatoris confert canonicatum ecclesiae Rinzolovien= p. 103
sis (Kurzeloviensis) gneznens. dioec. vacantem per promotionem Thomae de Strzempino electi cracov.

1456, d. 11 Maji, Romae. – Calixtus III poleca opatowi S. Wincentego (norbertanów) extra muros vratislav. (Franciszkowi Neudorff) aby przejrzał i potwierdził statuta kapituły wrocławskiej które teraz kanonicy po śmierci ostatniego biskupa wrocław. Piotra ułożyli: aby nowoobrany biskup przysiągł kapitule, iż nie będzie chował wszelkich przywilejów i takowych nie zniesie, iż nie będzie obcych promowował, że dóbr biskupich bez wiedzy kapituły nie utraci i nie zastawi; aby każdy starosta w dobrach biskupich przysiągł kapitule, iż będzie jej także wierny, że samowolnie nie będzie sędził ani też bez wiedzy kapituły kollekty nakładał, aby biskup ustanowił wikariusza generalnego in spiritualibus, aby nie chował więcej koni nad 12 i dworzan nad 24, aby chował ubiór biskupi w zakrystyi, aby się nie łączył z książętami, aby majątku zmarłych ab intestato księży nie oddawał bez wiedzy kapituły.

1456, d. 1 Julii, Romae. – Kalixt III poleca biskupom warmijskiemu i kurońskiemu oraz Andrzejowi Sandberg kanonikowi sambijskiemu, aby zdjęli exkomunikę rzuconą r. 1455 na szlachtę i miasta pruskie, które się przeciwko wielkiemu mistrzowi zbuntowali, ponieważ żałując wrócili do posłuszeństwa, i aby zebrane z tego powodu pieniądze od absolwowanych oddali Ludwikowi de Erlichshausen wielkiemu mistrzowi.

1456, d. 26 Januarii. – Kalixt III mianuje Ewerharda (Kalle) kanonika rewalskiego obranego przez kapitułę na biskupstwo rewalskie po śmierci Henryka (de Uexkull) polecając go Chrystiernowi królowi Danii, albowiem biskupstwo rewalskie jest sufraganią arcybiskupstwa w Lund, i pozwala aby przyjął strój i zakon fratrum B. Mariae Theutonicorum.

1457, d. 4 April. Romae. – Kalixt III po upadku Konstantynopola ogłasza krucjatę przeciw Turkom in partibus Litvaniae et in archiepiscopatu Leopoliensi per Marinum de Fregeno nuntium (et praedicatorem cruciatae)

1457 Kalixt III mianuje swego pisarza i dworzanina Paulum de Legendorf clericum dioec. culmensis (późniejszy biskup warmijski) dziekanem kapituły P. Maryi w Wielkiem Głogowie w dyecez. wrocław.

1458, d. 13 Maji, Romae. – Kalixt III wzywa Kazimierza króla pol. aby wspólnie z królem węgierskim wyruszył do walki przeciw Turkom i posyła do niego w tym celu Joannem cardinalem S. Angeli apostolicae sedis legatum do Polski.

1458, d. 14 Martii, Senis. – Pius II Jacobum Rooth de Dambus (Jakób
Kot z Dębna) decanum ecclesiae gneznens. qui cubicularius Nicolai V
erat et ad Calixtum III a Casimiro rege Poloniae ~~[illegible]~~ praestandae obe=
dientiae causa missus fuit, pro quo nunc Albertus dux Austriae in=
tercedit, absolvit a reatu homicidiorum – albowiem niedawno niektórzy
z szlachty napadli go w nocy na cmentarzu i w domu własnym chcąc go za=
bić, zagrabili mu dziesięciny należące do dekanii gnieźnieńskiej, zajęli jego
bydło i zboża (blada); Jakób Kot zaś chcąc z niemi zgodę uczynić przy=
szedł wezwany w niedzielę do domu oficyała gnieźnieńsk. z dworza=
nami swemi uzbrojonemi, tam uderzony i zraniony w głowę od jednego
z szlachty, wyrwał jednemu miecz z ręki i dwóch zranił śmiertelnie
którzy potem umarli.

1459, d. 13 April. Senis – Pius II na prośbę Mgri Ławta de Legendorf administra=
toris ecclesiae varmiensis (później biskupa warmijsk.) poleca Jodokowi
(de Rosenberg) biskupowi ~~w~~ wrocławskiemu, aby oddał kapitule warmijskiej
5000 flor. rhenenses, które zmarły biskup wrocławski Piotr (Nowak) ~~[illegible]~~ od
i kapituła wrocławska pożyczyli ~~[illegible]~~
zmarłego Franciszka (Kuhschmalz) biskupa warmijskiego na wyku=
pienie dóbr zastawionych

1459, d. 21 Maji, Ferrariae. – Pius II praeficit in episcopum Caphensis ecclesiae
Hieronymum fratrem ord. praedicator. Mrum Theol. post mortem Jacobi
episcopi caphensis in civitate Caffa dominii Januensis (Turcy zajęli
to miasto za czasów Kaliксta III)

1459, d. 16 Septembr. Mantuae. – Pius II poleca venerabili fratri Hierono=
nimo (Landi) archiepiscopo cretensi nuntio apostolico et Francisco de Toleto
S. Theol. Profes. archidiacono de Astigia in ecclesia Ispalensi nuntiis apos=
tolicis (wysłanym do Czech dla pogodzenia Jerzego Podiebrackiego króla
czeskiego z stanami szląskiemi) aby uczynili pokój pomiędzy Kazimierzem
królem polskim a zakonem Krzyżaków. (Ci nuncyusze bawili w Pradze
w styczniu 1560

(mianowicie miastem Wrocławiem i Namysłowem.

1459, d. 31 Decembr. Mantuae. – Pius II episcopatum osiliensem post mortem
Ludolfi (Grau) episcopi confert Jodoco (de Hohenstein) licet capitulum
osiliense elegerit Joannem Vatelkane intrusum.

1459 d. 11 Januar. Mantuae. – Pius II potwierdza uchwałę następną kapituły gniez=
nieńskiej: Albert Jastrzębiec arcybiskup gnieźnieński z kapitułą uchwalił aby
2 kanonie gnieźnieńskie należały jedna do magistra Teologii druga do Dokto=
ra Dekretów którzyby co tydzień 3 razy wykładali Teologią ~~[illegible]~~ i Prawo
kanoniczne przy kościele gnieźnieńskim; Jan ze Sprowy arcybiskup gniez=
nieński z kapitułą zmienili w ten sposób ów statut, aby dla braku doktorów
owe kanonie posiadali Licentiatus in jure canonico et Bacalarius formatus
in Theologia.

academ

1460 Pius II nadaje odpusty ecclesiae hospitalis S. Spiritus intra muros oppi=
di Gdansk vladislav. dioecesis.

1460, d. 24 Novembr. Romae. – Pius II capitulo cracov. scribit: Thomas (de Strzampin) episcopus cracov. dum adhuc vivebat ex certis causis voluit cedere de episcopatu – lecz zanim papież na to zezwolił umarł Tomasz – teraz więc na jego miejsce mianuje papież Jakoba z Sienna praepositum cathedr. crac. notarium apostol.
1461, d. 2 Junii, Romae. – Pius II oświadcza: iż on po śmierci Tomasza (z Strzępina) biskupa krak. obrał na jego miejsce Jakóba z Sienna. Gdy jednakże mimo tego jedna część kapituły krak. postulowała na biskupstwo Jana (Gruszczyńskiego) biskupa kujawsk. a druga zaś Jana Lutkonis de Brzezie archidyakona gnieznień obrała i Jana de Pnyow archidyakona krak. administratorem biskupstwa mianowała – oświadcza papież iż mianowanie Jakoba z Sienna na biskupstwo jest prawomocne nakazuje go przyjąć pod karą interdyktu i poleca (Andrzejowi z Bnina) biskupowi poznań. Rafałowi de Tarn (Tarnow) kanonikowi, Janowi (z Tęczyna) kasztelanowi krak. i Janowi z Melstina armigero, aby kanonikom opierającym się dobra zabrali.
1461, d. 30 Maji, Romae. – Pius II hospitali et ecclesiae S. Spiritus de Cracovia eadem privilegia confert et libertates quibus hospitale S. Spiritus in Saxia de Urbe gaudet. Kraków
1461, d. 9 Decembr. Romae. – Pius II pozwala Królowi Kazmierzowi altare portatile z wolnością odprawiania na nim mszy antequam clarescat dies vel post meridiem citra tamen horam vesperorum etiam tempore interdicti, clausis januis excommunicatis tamen exclusis celebrare.
1461 Pius II nadaje Nicolao de Tungen canonico varmiensi scriptori et familiari papae kanonią wrocławską (wprzód 1458 dawał mu papież kanonią włocławską lecz jej nie przyjął)
1462 Pius II pozwala mieszczanom wrocławskim i namysłowsk.; którzy z powodu herezyi niechcieli uznać za Króla Jerzego Podiebradzkiego prorogare tempus praestandi homagii.
1462, d. 6 Novembr. Petrioli Senensis diocesis. – Pius II na prośbę Przemysława (?) Księcia Cieszyńskiego i Małgorzaty Księżny Wielkiej Głogowy – aprobuje fundacyję klasztoru franciszkanów in opido Goraw vratislav. dioces. uczyniona przez olim Wladislaum ducem Silesiae fratrem praedicti ducis Premislai (około 1450) tempore Petri (Nowak) episcopi vratislav. – już był zbudowany klasztor.
1462, d. 23 Decembr. Tuderti. – Pius II poleca arcybiskupowi magdeburskiemu i kanonikom wrocławskim aby wzięli pod opiekę swoją Baltazara ducem saganensem który oddziedziczywszy toż księstwo po śmierci ojca swego Jana jako syn najstarszy wypędzony został z niego przez rodzonego brata swego Johannem de Prebus domicellum misnensis diocesis i przez własnych poddanych.

1463 d. 29 Martii, Romae. — Pius II poleca Hieronimo archiepiscopo cretensi ad regnum Poloniae terras Silesiae ac Prussiae nuntio aby mieszczan Wrocławia i Namysłowa uwolnili od złożenia przysięgi wierności Królowi Jerzemu Podiebradzkiemu który został heretykiem i który wysłanego do niego posła papieskiego Fantinum de Valle Drm Utr. Jur. pojmał.

1463, d. 13 Junii Romae. — Pius II pozwala na prośbę Króla Kazimierza aby Paweł (z Grabowy) elekt chełmski, z powodu szczupłych dochodów biskupstwa chełmskiego które na rok ledwie 60 flor. auri de Camera czynią, posiadał obok biskupstwa także probostwo i altarię kościoła parafialnego w Brześciu Kujawskiem czyniące 6 grzywien srebr. rocznego dochodu.

1465, d. 29 Sept. Romae. — Paulus II praeposituram S. Joannis Bapt. in oppido Scarbimiriensi ad jus patronatum regis pertinentem Sandivogio Joannis de Thanczyn (syn Jana wojew. krak. zaczął 1453 chodzić do akad. krak. gdzie 1456 został bacal. in artibus) confert.

Tęczyn

1467, d. 2 Aprilis, Romae. — Paulus II Vincentio (Kiełbasa) oratori Kasimiri regis ad papam Paulum II, za którego staraniem przyszedł do skutku pokój pomiędzy Królem Polskim a Krzyżakami, electo culmensi nadaje papież perpetuam administrationem vacantis ecclesiae Pomezaniensis, prócz tego praeposituram ecclesiae Visliciensis czyniącą 200 flor. hungar. rocznego dochodu, przytem pozwala mu posiadać kanclerstwo katedry poznańsk. czyniące rocznego dochodu 40 flor. hung. kanonię gnieźnieńską czyniącą rocznego dochodu 60 dukatów hungar. i kanonię krakowską przynoszącą rocznie 80 dukatów węgiersk. (o którą tę ostatnią wiódł Kiełbasa w Rzymie proces)

1467, d. 11 Sept. Romae. — Paulus II poleca aby Michael abbas in Calvomonte, Nicolaus abbas in Andrzejow et Nicolaus Spicimer cantor cracov. collectores proventuum Camerae apost. wszelkie zebrane dochody oddali Jakubowi (Sienieńskiemu) biskupowi kujawskiemu — albowiem papież Pius II po śmierci Tomasza (z Strzempina) biskupa krak. mianował za następcę Jakuba (Sienieńskiego) wtedy notariusza apostol. gdy jednakże ten nowy elekt nie mógł biskupstwa otrzymać, zrezygnował go a papież mianował na biskupstwo krakow. Jana (Gruszczyńskiego) wtedy biskupa kujawskiego biskupstwo zaś kujawskie oddał Jakubowi (Sienieńskiemu) wyjednawszy mu oraz pewną pensyję z biskupstwa krakowskiego dochodów i z prowentów apostolskich. Gdy zaś później Paweł II Jana (Gruszczyńskiego) z biskupstwa krak. przeniósł na arcybiskupstwo gnieźnieńskie, ponieważ tenże Jan (Gruszczyński) będąc biskupem krakow. nie płacił owej wymówionej pensyi biskupowi kujawskiemu nakazuje papież wypłacić temuż zaległą pensyję krakowską oraz dochody prowentów apostolskich z dyecezyi krakowskiej.

1466, d. 15 Octobr. Romae. — Paulus II absolvit Nicolaum de Lypnyiza (XVII Calend. Octob. Pontif. A° 3°)
subdiaconum cracov. który przed 25 laty służąc wojskowo
przeciw Turkom, dostał się do niewoli tureckiej w bitwie pod War=
ną 1444 w której zginął Król Władysław i Johannes (Julianus?) tit.
S. Angeli presbyt. cardinalis Apost. sedis legatus; zaprowadzony do
Azyi przyjął Machometanizm i został obrzezany. Później walczył z Turkami
przeciw Chrześcianom, lecz żadnego nie zabił bo był w sercu Chrześcia=
nem. Będąc z wojskiem w Albanij uciekł i dostał się wraz z bratem
swym na okręcie genewskim do Rzymu. — Papież pozwala zdjąć z niego
ekskomunikę i przypuszcza go do prerogatyw kapłańskich. (Th. II p. 156. № 193)

1467, d. 17 Febr. Romae. — Paulus II pozwala ponieważ nobilis Jan Sa=
pyensky dominus de Sapno posnan. dioces. orator Kasimiri regis
ad papam, oświadczył że mieszczanie Torunia, Gdańska, El=
bląga zobowiązali się wystawić jeden klasztor dla Bernardynów
(fratres ordinis minorum sub regulari observantia degentes), założyć
takowy klasztor w stosownem miejscu.

1468, d. 27 April. — Paulus II oświadcza iż Rodulphum episcopum Laven=
tinum in Poloniae et Bohemiae regnis et Prussiae, Livoniae et Misniae
partibus nuntium apostol. cum potestate legati de latere ad converten=
dum Georgium seu Jersiconem de Podiebrad haereticum, missum —
in episcopum vratislav. praefecit.

1468, d. 23 Julii, Romae. — Paulus II na prośbę króla Kazmierza pozwala (druk. w Turgenew Hist. Russ. mon. I p. 121 № 122.
założyć w Królestwie Polskiem 2, w Wielkim Księstwie Litewskiem 2
i w ziemiach Rusi 2 klasztory Bernadynów (fratres ord. minor. observan=
tiae regularis) sławnych z kazań — albowiem Bulla Bonifacego VIII za=
kazuje stawiać klasztory dla zakonów (frat. ord. mendicantium) żebrzą=
cych, bez pozwolenia apostolskiego.

1468, d. 17 Januar. — Paulus II mandat ut Nicolao de Xancz (Ziąż) ca=
nonico cracov. villa capitularis Bieżanowo in beneficium ecclesias=
ticum assignetur.

1468, d. 23 April. — Paulus II Petro Pyiewski et Paulo de Orlow canonicis plo=
censibus mandat ut scolastriam plocensem post obitum Lazari de Krisko
conferant Martino Grustzinsen (Grusczyński?) presbytero gneznen. dioces.

1469, d. 17 Maji. Romae. — Paulus II Lucae Eysenreich capitaneo civitatis
vratislav. atque consangvineis ejus Petro Rziebil, Nicolao Popel et Andreae
Popel concedit ut pro armis et insigniis deferant: Unicornu cujus anterior
coloris aurei sive crocei, posterior vero pars ad instar scaccorum alba et nigra
in campo rubeo cum galea cujus cornea pro medietate alba et nigra scaccata
et a medio sursum aurea seu crocea existant. (W nagrodę że się opierał Jerzemu Podiebrackiemu)

1469, d. 20 Maji, Romae. — Paulus II ogłasza elekcyją Mikołaja (de Tungen) na biskupstwo warmijskie za ważną, odsądzając od takowego Wincentego (Kiełbasę) biskupa chełmińskiego jako intruza. Albowiem po obiorze na biskupstwo warmijskie Mikołaja przez Kanoników, zaczął Wincenty biskup chełmiński i administrator pomezański intrygować i to u Kanoników wyjednał przekupstwem iż kanonicy warmijscy Bartłomiej Libenwald, Arnold Klunder, Marek de Wolkow, Werner Medderich, Stefan Neydenburg i Jan Dactelen niepomni pierwszej elekcyi obrali powtórnie Wincentego Kiełbasę na biskupstwo warmijskie (część jednak mała Kanoników trzymała z Mikołajem.) Zajął Wincenty Kiełbasa zaraz biskupstwo warmijskie i dobra oraz zabrał z kościoła infułę i pastorał srebrny i mając potemu listy królewskie zakazał aby nikt Mikołaja za biskupa nie uważał. Gdy się o to obaj biskupi w Rzymie zaczęli procesować, odsądził papież Wincentego Kiełbasę od biskupstwa warmijskiego.

1469, d. 6 Augusti Romae. — Paweł II daje Stanislao Karwyczsky clerico dioecesis premisliensis designato a rege rectore parochialis ecclesiae in Sambor, absolucyję że w Prusiech walczył, jednak nikogo niezabił.

1468, d. 23 Januarii. — Paweł II nadaje probostwo w Wawrzeńczycach dyecez. Krak. Janowi de Losozno clerico posnan. dioc. po śmierci Piotra de Ossowa wakujące.

akad

1469 d. 7 Novembr. Romae. — Paweł II zakazuje uczęszczać na nauki do uniwersytetu w Pradze, gdzie przy uniwersytecie zaledwie kilku katolików a reszta heretyków Husytów. (Theiner II p. 164 Nr. 202)

Derslaus fil. Michaelis de Karnice

1470, d. 18 Maji Romae. — Paulus II Derslaum filium Michaelis (ex dioecesi posnan. canonicus Kurzelovien. a. 1455) scolasticum plocensem, canonicum cracov. designat Collectorem denarii S. Petri ac jurium fructuum et proventuum Camerae apostolicae in regno Poloniae et provincia Gnesnensi cum titulo nuntii apostolici. (może po Mikołaja Spicimiri który † 1469) Tegoż r. d. 23 marca 1470 mianuje papież Jakoba de Viscel alias Munich praepositum ecclesiae tarbatensem podobnym Kollektorem in dioecesi Rigensi, Livoniae et Prussiae provinciis — niepodlegających collectoriae Poloniae.

1470, d. 6 Octobr. Romae. — Paweł II prosi Kazimierza Króla pol. aby dobrze przyjął w Polsce jadących do Rzymu do papieża posłów Jana (wielkiego) księcia włodzimirskiego, moskiewsk. nowogrodzk. pskowsk. syna Bazylego Wielkiego księcia.

Kanclerzowi kor. posłowi od Króla Kazimierza do Rzymu wtedy

1471 d. 25 Maji, Romae. — Paweł II pozwala Jakubowi z Dębna starości krakowskiemu przez czas życia swego wieś Pobiednik należącą do klasztoru norbertanek na Zwierzyńcu pod Krakowem, a to z powodu iż wieś tę odebrał dla klasztoru od roszczących sobie prawo osób.

1471 d. 25 Maji, Romae. — Paweł II potwierdza następny przywilej: Joannes (Gruszczyński) archiepiscopus gneznens. Gnesnae in capitulo generali pro festo S. Adalberti in Aprili 1466 Jacobo de Dambno regni Poloniae thesaurario ac cracoviensi sandecen. beczen. oświancimen. et predeczensi capitaneo daje w dożywotne posiadania wsie Biskupice, Lgota i Brusy w dyecezyi krak. należące do stołu arcybiskupów gnieźnień. oraz 25 grzywien szerokich groszy praskich z żup Utriusque Salis rocznego czynszu płaconego arcybiskupom — w zamian za wsie Rudołtowo et Kocziawe [et Surfinowo] leżącego między Gnieznem a Łęczycą (które to wsie zmarły arcybisk. Jan ze Sprowy dał w dożywotnią dzierżawę Jakubowi z Dębna (rozdał wtedy Jan ze Sprowy arcybiskup rożne dobra stołowe pomiędzy Jakuba z Dębna podskarbiego Kor. Eustachiusza z Sprowy kasztelana radomsk. i Dobiesława z Sprowy kasztelana przemyskiego)

1471, d. 3 Julii, Romae. — Paweł II radzi Mikołajowi biskupowi warmijskiemu aby zważając na okoliczności teraźniejsze dał pokój procesowi o swe biskupstwo i rzucaniu klątew.

1471, d. 18 Julii, Romae. — Paweł II poleca arcybiskupowi gnieźnieńskiemu Fabianum de Montepolitiano clericum camerae apostol. nuntium papae ad Casimirum Polon. regem.

1472 d. 31 Januarii, Romae. — Sixtus IV Janowi (Rzeszowskiemu) biskupowi krak. daje pozwolenie przez 6 miesięcy udzielać beneficia kościelne. (Andrzej Róża z Boryszowic kollektor po Dersławie [illegible] i Karric od 1472)

1472 d. 1 Julii, Romae. — Sixtus IV z powodu iż kościół metropolitalny lwowski do swego odbudowania znacznych wymaga nakładów udziela wszystkim którzy ów kościół w dzień S. Trójcy zwiedzą i stosownie do stanu szlacheckiego, średniego i niższego, złożą do skarbony dochód domowy 10cio, 7mio, lub 5ciodniowy, ogólne odpuszczenie grzechów oczem zawiadamia Andream Rosa praepositum lanciciensem archidiaconum et officialem dioces. leopol. cubicularium et nuntium papae atque proventuum Camerae apostol. in Regno Poloniae collectorem.

1472 d. 28 Julii, Romae. — Sixtus IV prosi Konrada, Bolesława i Janusza braci książąt mazowieckich oraz Kazmierza (księcia mazowieckiego) biskupa płockiego aby praepositurам plocensem nadali jego wnukowi Juliano (de Rovere?) tit. S. Petri ad Vincula presbytero cardinali, — oczem powierza starania Derslao Michaelis fructuum camerae apostol. in regno Poloniae collectori nuntio apost.

1472 d. 1 Januar. Romae. — Sixtus IV nadaje Arnolfo de Mierzyniec Decret. Dri nobili nato per Casimirum regem ad sedem apost. nuntio, 2 kanonie krakowską i płocką — na prośbę Martini de Wrocimowicze militis posłowi do Rzymu nadaje synowi tegoż Paulo de Wrocimowicze clerico crac. 2 beneficya w katedrze krak. a wnukowi tegoż Marcina Petro de Radochonicze kanonie gnieźnieńską i włocławską

1472, d. 1 Januar. Romae. — Sixtus IV na prośbę Adami de Dambrowa regis Poloniae apud sedem apost. oratoris nadaje kanonię poznańską Nicolao de Syrpowo.

1472, d. 18 Februarii Romae. — Sixtus IV udziela absolucyją Gregorio de Ludbrancz clerico vladislav. dioces. iż on będąc sekretarzem króla Kazmierza od króla kilka razy posłował do exkomunikowanego króla czeskiego Jerzego Podiebradzkiego i z nim mówił, iż pisał cytacyje po mieszczan krakowskich pozwanych (o zabicie Tęczyńskiego) i śświeckich, i że królowi w wyprawach wojennych towarzyszył — i pozwala mu zostać księdzem oraz przyjąć godności kościelne.

Tęczyń

1473, d. 26 April. Romae. — Sixtus IV pozwala Joanni de Dambrowa bacalario in decretis posiadać kanonie gnieźnieńską i krakowską.

1473, d. 10 Maji, Romae. — Sixtus IV poleca, aby Piotra syna Piotra z Chorzenic zostawiono w posiadaniu kanonii krakowskiej, otrzymanej po śmierci po śmierci Jana Długosza młodszego, którą to kanonię chcą mu wydrzeć intruzi Piotr Wapowski, Thomas de Trampeczino et Joannes de Lesczino

1473, d. 17 Decembr. Romae. — Sixtus IV Jakóba (Sienieńskiego) biskupa kujawskiego przenosi na arcybiskupstwo gnieźnieńskie, a Zbigniewa (Oleśnickiego) scholastyka krak. kanonika gnieźnień. i włocław. mianuje biskupem kujawskim

1474, d. 6. Decembr. Romae. — Sixtus IV poleca episcopis tarbatensi et vilnensi et decano ecclesiae osiliensis aby poskromili Mistrza Krzyżackiego i Krzyżaków którzy od roku niesłusznie przywłaszczyli sobie panowanie nad miastą Rigą należące do arcybiskupa ryskiego Sylwestra (Stobwasser) i rajców miejskich zmusili do złożenia sobie przysięgi wierności wbrew uchwały najdawniejszej Wilhelma Mutinenskiego legata apostolskiego w owych stronach i wbrew wyroku Francisci tit. S. Marci presbyteri cardinalis, który za czasów papieża Innocentego IV gdy Krzyżacy inflantscy miasto Rygę niesłusznie opanowali posiadanie takowego arcybiskupowi Fromholdowi (von Fywhusen) ryskiemu oddać nakazał.

1474, d. 12 Januar. Romae. — Sixtus IV Paulo Samonis de Lizuwa clerico kijoviensis diocesis Rutheno Graecorum ritum observanti, Romae manenti, ut a quolibet presbytero latino post confessionem absolvi possit.

1475) ~~1476~~, d. 22 Junii Romae. — Sixtus IV bierze w obronę Scolasticam ducissam Saganensem et ejus sororem Barbaram sieroty: albowiem Scolastica przybywszy nie bez trudności i kosztów do Rzymu zaskarżyła tamże Mistrza Krzyżackiego b. Mariae Theutonicorum iż tymże ~~[illegible]~~ Księżnom Scholastyce i Barbarze siostrom niechce oddać 25000 flor. hungar. należących im się jako dziedzictwo po ich bracie Rudolfie („Radolphi fratris germani" — był ten Rudolf synem Jana I księcia sagańskiego i Scholastyki księżny saskiej ~~Lauenburgskiej~~, i zginął pod Chojni: cami d. 17 Septembr. 1454 służąc w wojsku Krzyżackiem) zaskarżyła oraz kupców z Frankfurtu nad Odrą i mieszczan sagańskich, że im pożyczonych pieniędzy zwrócić niechcą, podobnież zaskarżyła Margaretam de Aldenburg ducissam Saxoniae iż im niechce oddać klejnotów, pieniędzy i innych ruchomości zabranych po zmarłej ich siostrze Agnieszce której są dziedzicami. Papież nakazuje więc wytoczyć proces owym dłużnikom i przez cenzury kościelne zmu: sić do zapłaty; co poleca biskupom magdeburskiemu wrocławskie: mu i lubuskiemu. (Theiner II p. 180 Nr 222.)
(Sommersberg w swych tablicach genealogicznych wcale nie ma owych 3 sióstr: Scholastyki, Barbary i zmarłej przed r. 1475 Agnieszki córek Jana I Księcia Sagańskiego. — Papież zowie je mulieres.)

1475, d. 21 Julii Romae. — Sixtus IV ~~[illegible]~~ Uriela de Gorka prae: positum gneznensem mianuje: denarii S. Petri ac jurium fructuum et proventuum Camerae apost. in regno Poloniae ac provincia gnez: nensi Collectorem et nuntium apostolicae sedis — aby od wszystkich prała: tów, duchownych, kapituł klasztorów, miast, wsi i innych świeckich osób wybierał summy należące Kamerze apostolskiej, denarium S. Petri, oblata pro cruciata in subsidium contra Turcum, data pro indulgentia jubilaei et aliis indulgentiis concessis, fructus beneficiorum occupatorum, proventus primi anni beneficiorum auctoritate apostolica collatorum vel in antea conferendorum — odbierania rachunków ab Collectoribus, Subcollectoribus receptoribus et inquisitoribus haereticae pravitatis — invocandi brachium saeculare contra contumaces, per censuram ecclesiasticam et bonorum seque: strationem rebelles compescendi; sententias excommunicationis, suspensionis et interdicti in contumaces promulgandi — niemoże dawać niepłacącym ultra annuam dilationem — in singulis civitatibus et dioecesibus niemoże więcej kollektorów stanowić jak jednego, a gdyby były małe w dwóch miastach tylko jednego ~~[illegible]~~ subkollektora — imiona tych subkollektorów powi: nien zaraz do Kamery w Rzymie przesłać; co dwa lata rachunki dochodów i wydatków wraz z pieniędzmi składać per literas cambii albo przez ~~[illegible]~~ pewnych posłów Kamerze. Wprzód ma jednak złożyć przysięgę coram Camerario, a subkollektorowie przed nim.

Uriel Górka jako generalis Collector et receptor fructuum Camerae apost. przybywszy do Polski z Rzymu r. 1476 d. 20 lutego roz: począł urzędowanie po swym poprzedniku Andrzeju Rosa i zostawszy bisku: pem poznańsk. pełnił urząd kollektora do końca r. ~~[illegible]~~ 1485. w r. 1479 został biskupem poz: nan.

1475 d. 4 Febr. Romae. – Sixtus IV daje absolucyję Joanni Alberti de Sylowecz (Szydlowiec?) kanonikowi poznań. ponieważ tenże będąc włodarzem Andrzeja (z Brina) biskupa poznańskiego we wsi Balasfria należącej do klucza (clavis) poznańsk. posłał tenże w pogoń za jednym chłopem który z stajni biskupiej ukradł uzdzienicę, którego chłopa dognanego zbito, skrwawiono i przed włodarza przyprowadzono; włodarz zaś kazał złodzieja obić tak iż tenże dziewiątego dnia zmarł – papież więc uwalnia go a reatu homicidii et ab irregularitate które ściągnął na siebie tym czynem.

Podobną absolucyję daje Pius II (Mantuae 1459 d. 8 novembr.) niejakiemu Simoni Jacobi monachi monasterii S. Crucis Calvi Montis ord. S. Benedicti, ponieważ tenże mając 14 lat jeszcze gdy chodził do szkół rzuciwszy przy studni kamieniem za innym trafił niewiastę brzemienną z nienacka tamże idącą.

1475 (1476?) d. 1 Maji. Romae. – Sixtus IV electionem per capitulum revaliense factam Iwani (Stoltersoth) in episcopum revaliensem declarat validam et censuras ecclesiasticas in Bernardum de Borch magistrum generalem ord. b. Mariae Theutonicorum in Livonia infligit qui Simonem van der Borch canonicum hildesemensem ad episcopatum revaliensem injuste promoverat et bona ecclesiastica ab eodem Simone occupare permiserat. – De hoc certos facit papa executores: Lundensem archiepiscopum, Osiliensem et Lubicensem episcopos.

1475, d. 22 Augusti. Romae. – Sixtus IV confirmat fundationem capellaniae ad altare S. Trinitatis in ecclesia S. Stanislai in oppido Szamotuli factam per Andream Swydwa dominum loci. (Obacz r. 1447)

1475 Uriel de Gorka regni Poloniae cancellarius, Casimiri regis Poloniae ad sedem Apostolicam orator

" Gregorius a Lubranicze providetur de canonicatu cracov.

1477 Petrus Stapowski cantor ecclesiae praemisliensis obtinet facultatem tenere 2 ecclesias parochiales.

" Joannes Laszoczky secretarius regis Poloniae obtinet canonicatum gnesnensem.

1480, d. 31 Julii Romae. – Sixtus IV z powodu wielkich zatargów pomiędzy Wielkim mistrzem Inflanckim a biskupem dorpackim które ledwie zagodzono, jako też że Xiążęty inflanckie nie dają wśale obrony dyecezyjom, tyczkie dorpackiej – kasuje przywileje nadane Xiążakom inflanckim od Bonifacego IX też samo co Xiążakom pruskim dozwalające aby Wielki mistrz inflancki mógł nawet poddanych biskupich wzywać do wyprawy wojennej.

Exekutorami tej bulli mianuje papież Arcybiskupa upsalskiego i biskupów wileńskiego i lubickiego.

1480 d. 31 Julii, Romae. — Sixtus IV po śmierci Sylwestra (Stobwasser) nadaje arcybiskupstwo ryskie Stefanowi (von Gruben) episcopo Trojano; a ponieważ Krzyżacy inflantscy pojmawszy zmarłego arcybiskupa Sylwestra zajęli mu posiadłości w mieście Rydze zmusiwszy mieszczan do złożenia sobie przysięgi, nakazuje papież, aby biskupi kujawski, dorpacki i ozylijski wprowadzili nowego Arcybiskupa w posiadłości i od niesłusznych roszczeń Krzyżaków bronili — przytem rzuca papież exkomunikę na Krzyżaków: albowiem papież Innocenty VI gdy Krzyżacy inflantscy (fratres militiae b. Mariae Theutonicorum per Livoniam) arcybiskupowi ryskiemu Fromholdowi (von Fyrhusen) zajęli miasto Rygę, przysądził wyznaczony w Rzymie sędzia apostolski Franciscus tit. S. Marci presbyter cardinalis) Rygę arcybiskupowi i Krzyżakom z niej ustąpić kazał; toż samo i papież Marcin V na prośbę arcybiskupa ryskiego Henninga (von Scharfenberg) nakazał Krzyżakom z Rygi ustąpić. Sylwester (Stobwasser) arcybiskup rygsk. również zaskarżył Krzyżaków albowiem Bernard (von der Borg) magister et Cunradus de Herizenrode Lantmarschalcus (około 1471) komendatoremi de Velin, Rewal, Goldinge, Ascherode, adwokatami i preceptorami Dunemunde, Duneborch, Wynda, Dowelen, Gerwen, Kerkhusen, Soneborch, Marienborch, Laudow, Bowtzke zdobyli wszelkie zamki arcybiskupie, spalili lud pozabijali i porozganiali, zamek Swanemborch obronny spalili, zamek Odrenhuzen w którem na ten czas arcybiskup Sylwester z kapitułą bawił zdobyli starostę zamkowego na koło wpletli, kanoników więzili za naradą i poduszczeniem Szymona (van der Borch) biskupa rewalskiego stryja wielkiego mistrza i Henninga Rumor dziekana rewalskiego i arcybiskupa samego w więzieniu trzymali w którym zmarł. Teraz zaś gdy nowemu arcybiskupowi ryskiemu Stefanowi (von Gruben) Krzyżacy niechcą oddać miasto Rygę i dobra, rzuca papież exkomunikę na wielkiego mistrza Bernarda (von der Borg) i jego zwolenników oraz interdykt na cały kraj nakazując aby w niedzielę lub święta, gdy się lud zbierze na nabożeństwo „pulsatis campanis et accensis candelis ac postmodum in terram projectis extinctis et conculcatis cum crucis vexillo et trina lapidum projectione ac aliis cerimoniis” rzucili excommunicationem et anathema, aby nikt z niemi nie przestawał i niedawał im potraw poki z nich nie będzie zdjęta exkommunika.

1480 d. 18 Octobr. Romae. – Sixtus IV poleca Kazimierzowi Królowi pol. i duchowieństwu Petrum Antonium Benedicti et Marsilium Alexandri de Fregeno promulgatores missos indulgentiarum pro subventione Rhodianorum obsessorum a Turcis

1480 d. 14 Octobr. Romae. – Sixtus IV permittit Ludmillae ducissae de gnitz.. singulis sextis feriis divina officia in ecclesia ad domum Passionis Christi ordinis Carthusiensis extra muros oppidi Legnitz vratislav. dioces. audire cum sex aliis mulieribus.

1481, d. 5 April. Romae. – Sixtus IV Nicolao Lathowycz clerico posnaniensi decretorum doctori, capellano papae minori poenitentiario in basilica S. Petri de Urbe permittit 3 beneficia ecclesiastica in Polonia acceptare

1482 d. 10 Julii Romae. – Sixtus IV Stephanum (von Gruben) archiepiscopum rigensem nominat legatum de latere nuntium apost. oratorem et comissarium in partibus Livoniae – pozwala aby 30 osobom dał prawo mieć altare portatile, aby 8 osobom nadał urząd notariuszów apostolskich, aby 5 osobom nadał szlachectwo i herby, aby 15 osobom nadał bakałarzy lub licencyjatów albo ~~magistrów~~ doktorów, aby odbierał rachunki z dochodów papieskich i dochody same do wartości 100 flor. aby 30 osób mógł wyświęcić na kapłanów i im beneficya nadać – aby 25 osobom spokrewnionym w 4 stopniu mógł dać pozwolenie ślubów małżeńskich i dyspensować tyleż ab defectu natalium, aby 100 kościołom nadawał po 100 dni odpustu. – Przytem wzywa arcybiskupa gnieźnień. biskupów lubickiego i wileńskiego aby tegoż arcybiskupa ryg[s]kiego bronili od roszczeń Bernarda de Borch magistrum ordinis b. Mariae Theutonicorum in Livonia, który zabrał arcybiskupowi miasto Rygę pod pozorem jakoby takowa należała do cesarza Fryderyka. – Przytem nadaje papież temuż arcybiskupowi urząd kollektora dochodów papieskich in provincia rigensi et dioecesi revaliensi.

1481, d. 14 Decembr. – Romae. – Sixtus IV Stanislao Adae de Wilkanowo daje prowizyję na kanonię krakowską i płocką. r. 1481

1482, d. 7 Novembr. Romae. – Sixtus IV wystawszy już poprzednio (Petrum decretorum Drem nun:
Johannem de Camerino et Urbanum de Urbanis ⌈ de Monte Sancto s/ ciosz apost. do Polski, gdy ich jednakże arcybiskup gnieźnieński złapał i pieniądze przez nich zebrane ex cruciata et Rhodianis indulgentiis im odebrał mniemając mylnie iż mają bulle fałszywe; teraz papież powtórnie posyła do Polski Bartholomeum de Camerino familiarem et comissarium apostol. aby demu publikował krucyjatę w Polsce

Papież poleca tegoż nuncyjusza swego fr. Michaeli Bal vicario provinciae Poloniae ordin minorum de observantia, Jacobo de Dambno alias Dambnicki capitaneo cracov. Andreae episcopo vladislav. cancellario regni Poloniae, Petro episcopo premisl. Joanni archiepiscopo leopol. Martino Guastaldo palatino trocensi, Olechnoni palatino vilnen. Andreae Episcopo vilnen. episcopo Kijoviensi, archiepiscopo gneznen. Krolowi (któremu ów nuncyjusz ma dać część pieniędzy uzbieranych na Krucyjatę – na pomoc wojenną)

1483, d. 1 Martii Romae. – Sixtus IV wzywa Króla polskiego, węgierskiego, duńskiego, angielskiego, francuzkiego, aby upomnieli Wenetów by przestali wojować miasta S. Romanae ecclesiae i pokoj zawarli.

1483 d. 15 April. Romae. – Sixtus IV wzywa (Szymona von der Borg) biskupa rewalskiego którego papież za staraniem cesarza Fryderyka właśnie potwierdził, aby zgodę pomiędzy arcybiskupem ryjskim a Wielkim mistrzem inflantskim wyjednał.

1483, d. 25 Junii Romae. – Sixtus IV oświadcza iż Matheus Slick jako też jego synowie: Wacław, Hieronim, Mikołaj i Kasper zostają w interdykcie ponieważ zebrawszy wojsko spalili miasto Łokieć (Ellenbogen – Cubitum) w Czechach, za to iż trzymając stronę Macieja Króla węgierskiego i czeskiego niechcieli uznać za pana Władysława syna Króla polskiego Kazmierza.

1483, d. 30 Augusti, Romae. – Sixtus IV uwalnia od exkommuniki Jana biskupa sambijskiego którego arcybiskup ryjski wyklął za to iż mu niechciał (jako Kollektorowi) oddać pieniędzy zebranych w dyecezyi ~~[illegible]~~ pomezańskiej z odpustów – i poleca temuż Janowi aby owe pieniądze w ciągu 5 miesięcy oddał biskowi poznańskiemu (Kollektorowi)

1483, d. 7 Novembr. Romae. – Sixtus IV hospitali S. Spiritus Cracoviensi (immediate subjecto hospitali S. Spiritus in Saxia de Urbe ordinis S. Augustini) ubi pauperes langvidi et infantes clandestine geniti ac mulieres extra thorum impregnatae suscipiebantur et ubi feria quarta majoris hebdomadae episcopi cracovienses solemnem communionem in singulis locis infirmariae a rege, regina praelatis ac baronibus celebrabantur, sermonem ad populum faciebant et missam peragebant, confirmat omnia privilegia a pontificibus a tempore Innocentii III incipiendo data, indulgentiasque omnibus visitantibus hanc ecclesiam feria 4a majoris hebdomadae vel in octava post festum S. Martini et impendentibus subsidia pro sustentatione hospitalis, confert easdem indulgentias quas assequentur visitantes ecclesiam S. Mariae Majoris de Urbe dum Sudarium Salvatoris ostenditur. (Theiner II p. 227-228 No. 253)

Kratt

ad preces Nicolai de Cracovia praepositi

1483, d. 4 Decembris Romae. — Sixtus IV wzywa Kazmierza Króla polskiego, aby wspólnie z cesarzem Fryderykiem i Maciejem Królem węgierskim wyruszył przeciwko heretykom grasującym w Pradze czeskiej.

1483 d. 13 Februarii Romae. — Sixtus IV przychylając się do życzenia Kazimierza Króla pol. objawionego per Stanislaum de Buszenyn canonicum gneznensem oratorem regium, nadaje Królowi i jego następcom prawo obsadzania praepositurae S. Michaelis in castro cracov. et scholasteriae B. Mariae V. Lanciciensis — pozwala oraz Królowi i jego żonie Elżbiecie mieć altare portatile.

1484. d 7 Februarii Romae. — Sixtus IV.. ponieważ król polski przez wysłanego do Rzymu posła (oratorem) swego Stanisława (z Buzenina kanonika gnieznien. doniósł papieżowi iż Xiążę Moskiewski chce wysłać do Rzymu poselstwo z prośbą aby mu papież dał godność Królewską na cały naród ruski, prosząc papieża aby w tym względzie nic nie stanowił dopokąd Król Kazmierz umyślnych w tym celu posłów nie wyszle — odpowiada papież iż z wielką ostrożnością i rozwagą w tej mierze działać będzie i posłów Królewskich oczekiwać, jeżeli na czas wysłani zostaną.

(Theiner II p. 230 № 257)

1485. Rationes (Computa) fructuum reddituum et proventuum Camerae apostolicae atque denarii S. Petri per Uridem de Gorka praepositum gneznensem et poznan. Collectorem et receptorem ab a. usque ad a. 1485 collectorum. (Theiner II p. 183–200. № 224.)

Dochód w r. 1476 (collectae denarii S. Petri był następujący:

A succolectore in civitate Gdansk et decanatibus Pomeraniae	90 flor. hung. 13 gros.
" " " " Gneznensi et provincia	45 " "
" " " decanat. Kalis. Uniejov. et Wielun	60 " "
" " " lancicien	37 " "
" " " ecclesia Posnan.	105 " "
" " " " Plocensi	45 " "
" " " " Cracoviensi (ex 32 decanatibus)	300 " "
" " " " Wratislaviensi (ex 34 decanatibus)	260 " "
" " " civitate Warsoviensi	28 " "
" " " diocesi vladislaviensi	64½ " "
Summa denarii S. Petri in anno 1476 collecti	1034½ " " 13 gros.

Wydatki w r. 1476 były następne:

Nagroda subkollektorom .... 147 flor. hung.

Pensyja roczna dla Kollektora samego .. 364 " "

(rachując po 1 flor. hung. dziennie pensyi) 511 " " .. 523½ " " 13 gr.

Reszta [illegible]

Procz tego był r. 1476 dochód de annatis sive mediis fructibus:

Unius praepositurae	75 flor. hung.	Razem czysty dochodu w r. 1476 było 713 fl. ½ fl. hung 13 gr.
3 Praebendarum	75 " "	
Canoniae gneznensis	40 " "	

W r. 1477 dochód ex collecta denarii S. Petri . . 766 flor. hung 4 gros.
" " Rozchód na pensie subkolektorom i kolektorowi 468 " " — "
Dochód . . . 298 fl. hung 4 gros. — w r. 1477 czysty dochód 391 fl. hung. 4 gros.

Procz tego dochód de annatis
2 Canonicatuum . . . . . 58 fl. h.
Parochiae de Obszkowice . . . 24 " "
Ecclesiae in Dambrowa . . . . 11 " "

W r. 1478 dochód ex collecta denarii S. Petri . . . . . 736 flor. hung.
Rozchód na pensie subkolekt. i kollektora . . 472½ " "
Dochód . . . 263½ " " — w r. 1478 czysty dochód 363½ flor. hung.

Procz tego dochód de annatis:
Sufraganiae plocensis . . 100 flor. hung.

W r. 1479 dochód ex collecta denarii S. Petri . . . . 764 flor. hung. 21½ gros.
Rozchód na pensie subkol. i kollekt. . . 472½ " "
Dochód . . 291½ " " 21½ gros. — w r. 1479 czysty dochód 291½ fl. h. 21½ gr.

W r. 1480 dochód ex collecta denarii S. Petri . . . 762 flor. hung 1 gros
Rozchód na pensie subkol. i kollekt. . . 473½ " " —
Dochód . . 288½ " " 1 gr. — r. 1480 . . 288½ fl. h. 1 gr.

W r. 1481 dochód ex collecta denarii S. Petri . . 1035½ fl. h. 12 gr. 2 solid.
Rozchód na pensie subkol. i kollekt . . . 482 " " — —
Dochód 553½ fl. hung 12 gr. 2 solid. — w r. 1481 . . . 553½ fl. h. 12 gr. 2 sol.

W r. 1482 dochód ex collecta denarii S. Petri . . . 1013 fl. hung.
Rozchód na pensie subkol. i kollekt. . . 482½ " "
Dochód 530½ fl. hung. — w r. 1482

Procz tego dochód ex jubileo:
Ecclesiae pomezaniensis . . 500 fl. hung
" poznaniensis . . 700 " " (w innych dyjecezyjach jakoteż w części poznańskiej zabrał dla siebie król polski dochód ex jubilaeo . . . 1730½ fl. h.

W r. 1483 dochód ex collecta denarii S. Petri . . 835½ fl. hung.
Rozchód na pensie subkol. i kollekt. . . 473½ " "
Dochód . 362 — " " — w r. 1483 . . . 362 fl. h.

W r. 1484 dochód ex collecta denarii S. Petri... 1035½ fl. hung.
Rozchód na pensie sukkol. i kollekt. 482 " "

Dochód 553½ " "

W r. 1485 dochód ex collecta denarii S. Petri.. 1047½ fl. hung.
Rozchód na pensie sukkol. i kollekt... 462½

Dochód 585 fl. hung.

Suma 10 letn. dochodu 5833½ fl. hung 19 gr. 2 solid.

Dochody odsyłał kollektor do kamery apostolskiej na ręce podskarbiego (vicethesaurarius) papieskiego, z kąd dostawał kwit (quietantia). Przesyłka odbywała się przez kupców do bankierów włoskich (mercatores romani curiam sequentes sive bancarii) jakiemi byli: bancus de Paziis - societas banchi de Rabatis et Ricasulis, za pomocą wexli wystawianych przez kupców niemieckich lub polskich (n. p. Paulus de Janua mercator posnaniensis); za wystawienie których to wexli płacił kollektor prowizyi (recambium) po 8 flor. hung. od 100 flor. hungar. na koszta przesyłki. Czasami też ~~[illegible]~~ posyłał pieniądze kollektor przez posłów do Rzymu jak n. p. r. 1482 i 1485 przez Jana de Dambrowo canonicum posnan. lub legatów i nuncyjuszów papieskich.
Wykaz summ przesłanych do Rzymu wraz z oznaczeniem prowizyj posełki.

W r. 1477	postano	800	flor.	hung.	od	których	zapłacono		64	fl. h.	kosztów	posełki
" 1478	"	300	"	"	"	"	"		24	"	"	"
" 1480	"	400	"	"	"	"	"		32	"	"	"
" 1481	"	200	"	"	"	"	"		~~[illegible]~~			
~~[illegible]~~	"	~~[illegible]~~	"	"	"	"	"		40	"	"	"
" 1482	"	500	"	"	"	"	"		40	"	"	"
" 1483	"	500	"	"	"	"	"		40	"	"	"
" 1484	"	300	"	"	"	"	"		24	"	"	"
" 1484	"	300	"	"	"	"	"		24	"	"	"
" 1485	"	500	"	"	"	"	"		40	"	"	"
" 1485	"	1900	"	"	"	"	"		172	"	"	"

Oprócz tego wypłacił w Polsce za kwitem rzymskim kollektor r. 1481 Urbano de Monte Sancto Decret. D[ri] in Regno Poloniae nuntio apost. 40 flor. hung; a w r. 1482 Urso de Ursinis episcopo Teanensi in partibus Poloniae legato apostol. 80 flor. hung.
Komisarz apostolski, który weryfikował powyższe rachunki (computa) kollektora, znalazł iż cały przychód w 10[ciu] latach wynosił 10726 flor. hung 13 gros. to jest: ex denario S. Petri 9045 flor. hung. 13 gros. ex jubileo Rhodiano 1200 flor. ex annatis 481 flor. hung.; cały rozchód zaś wynosił 11300 fl. hung. to jest o 574 flor. hung. 13 gros. większy rozchód. Nie pomijając zaś wydatków na sukkolektorów (których kollektor z własnej pensyi miał opłacać) tylko przyjęto pensyję kollektora i koszta przesyłki wexlowej (recambium)

Obliczono więc wydatki nieprzyjęte na 1156 flor. hung. i nakazano przeto Kollektorowi aby zwrócił jeszcze 586 flor. hung. które zostaje dłużny Kamerze apostol. — Romae d. 14 Junii 1486. — Data Rachunków Kollektora: Posnaniae ultima Maji 1486.
Z rachunków tych widać następny kurs owczesny pieniędzy:
1 Marca prutenicalis seu levis = 20 grossi; 1 Grossus pruten. = 3 solidi vel 18 denarii; 1 Florenus hungaricalis sive Ducatus = 36 grossi prutenici.
1 Marca polonicalis = 48 grossi polon; 1 Grossus polon = 2 medii grossi vel 6 ternarii vel 18 denarii sive Pyczulini (pezzolino?). ; 1 Florenus hungaricalis = 24 grossi bohemicales.
Szczegóły wspomniane w rachunkach: A. 1476 Walthek civis et mercator cracov. — A. 1477 Balthasar de Piscia legatus apostol. bawi w Wrocławiu i każe sobie świętopietrze z dyecezyi wrocławskiej wypłacać. — A. 1478 Guerra inter regnum Poloniae et Nicolaum de Thungen electum confirmatum varmiensem, pro qua guerra conducti sunt stipendiarii ex Hungaria et Slezia ad Prussiam. — A. 1479 Bellum inter ducem de Zagano contra ducissam Glogoviae. — A. 1480 Guerra contra castrum Berwald reipublicae suspectum. — A. 1481 Urbanus (de Urbanis) de Monte sancto Decret. Dr. apost. nuntius in regno Poloniae. — A. 1482 Ursus de Ursinis episcopus teanensis legatus apost. in partibus Poloniae

1485, VI Calend. Maji (d. 26 April.) Pontif. Ao. 1o. Romae. — Innocentius VIII Abbatibus Claraetumbae in Mogila et Koprzywnica ac Preposito S. Floriani in Kleparz injungit ut Georgium Schworziwrga rectorem archipresbyterum ecclesiae parochialis sive Archipresbyteratus S. Mariae Cracov. et Joannem Creudlar de Lublin perpetuum capellanum in eadem ecclesia (pro quibus petitio consulum cracov. intercessit) sicuti conservatores contra molestatores defendant et circa quaedam privilegia conservent videlicet circa privilegium Bonifacii IX (1389-1404) quo Nicolao Pyenyaskonis rectori seu archipresbytero dictae ecclesiae ejusque successoribus permisit uti: mitra, annulo, baculo, tunica et dalmatica pastoralibus ac benedictionem solemnem post missarum, vesperarum et matutinorum officia in eadem ecclesia dare et in processionibus publicis infra et extra civitatem cum mitra, baculo incedere dummodo legatus sedis apostol. vel dioecesanus non fuisset praesens, item ut parochianis dictae ecclesiae absolutionem per capellanos suos in casibus episcopalibus absolutionem impendere valeant;

Kvlek

Item circa privilegium Bonifacii IX quo omnibus visitantibus eandem ecclesiam tempore Assumptionis B. Mariae V. et per 7 dies sequentes, confessis et fabricam ejusdem ecclesiae adjuvantibus illam indulgentiam et remissionem peccatorum concessit quam visitantes ecclesiam S. Marci Venetiarum die Ascensionis Domini consequuntur.

Item circa privilegia a Sixto IV eidem ecclesiae data.

(Theiner II p. 231-232 № 258)

1485 d. 23 Maji Romae. – Innocentius VIII Georgium Fabri Ord. Praedicat. Theologiae professorem designat pro Inquisitore haereticae pravitatis ad extirpandas haereses et errores in diocesi Tarbatensi et Livoniae partibus.

1486 d. 28 Januarii Romae. – Innocentius VIII (Stephano de Neidenburg) episcopo culmensi injungit ut processum de miraculis, vita et moribus beatae Dorotheae in Marienwerder dioc. pomezaniensis peractum in transsumpto Romam mittat.

1486 d. 28 Junii, Romae. – Innocentius VIII ad petitionem oratorum Kasimiri Poloniae regis Augustinum episcopum Sancturiensem in diocesi pragensi manentem absolvit.

1486, d. 5 Julii Romae. – Innocentius VIII audita relatione Johannis episcopi premislien. et nobilis Raphaelis de Leszno militis posnan. dioc. oratorum ad sedem apostolicam pro praestanda obedientia missorum quod Turci et Tartari saepissime regnum Poloniae invadunt et vastant – cruciatam in Polonia, ducatu Lithvaniae terris Prussiae, Mazoviae, Russiae, Livoniae, totius Germaniae et regni Bohemiae promulgat contra Tartaros et Turcos pro defensione Poloniae declarat – nadając też same odpusty jakie mieli pielgrzymi idący na obronę ziemi świętej lub zwiedzający Rzym podczas jubileuszu wszystkim którzy na tej wyprawie służyć będą, jako też tym którzy dadzą pieniądze na tę wyprawę (która to składka przez 3 lata trwać ma), pozwalając oraz na tę składkę obrócić wszelkie spuścizny zmarłych bez testamentu i nie mających spadkobierców, oraz zakazując pod interdyktem aby nikt przez te 3 lata nie ważył się Polskę wojować Thein. II p. 234-240 № 263). Czwartą część dochodów z tej składki nakazuje papież odesłać do Rzymu do Kamery apostolskiej, trzy części zaś pozwala obrócić królowi polskiemu na wyprawę. (Romae d. 12 Julii 1486.)

1487 d. 9 Februarii, Romae. – Innocentius VIII episcopo revaliensi, donosi iż na prośbę Johannis Fridach de Loringhovia Magistri in Livonia Ord. b. Mariae Theutonicorum pozwolił aby 30 Dominikanów przyjęto ordinem b. Mariae Theut.

1488 d. 27 Martii, Romae. – Innocentius VIII declarat quod dudum Cazimiro regi Poloniae concessit facultatem in singulis 6 cathedralibus regni Poloniae conferre dignitates ecclesiasticas etquod hanc facultatem nondum revocavit – confertque etiam Andreae Rosa (Boryszowski)* praeposito lanciciensi oratori regis Poloniae ad papam nuper destinati facultatem nominandi in una ecclesia cathedrali beneficiatum. *) później arcybisk. gniezn.

1488, d. 3 Maji, Romae. – Innocentius VIII episcopo cracoviensi ut Andream Petri de Croseziose familiarem atque commensalem papae inducat in posessionem canonicatus cracov. vacantis post mortem Stanislai de Palensie (?) familiaris olim Cardinalis Mantuani amoto intruso Johanne Poddlosorhy (?) a rege creato. Andreas Petri de Crestzyze pretendent do kanonii gnieznien. 1488.

1488, d. 21 Maji, Romae. – Innocentius VIII Symonem (von der Borg) episcopum revaliensem apostolicae sedis nuntium [et oratorem ad regem Poloniae Kazimirum mittit ut magistrum ord. B. Mariae Theuton. in Livonia contra Ruthenos defendat – W tym samym interesie posyła go także papież ad Joannem regem Daciae, ad Svetiam et Norvegiam. [cum potestate legati de latere

1488 Benedictus de Valdesten episcopus caminensis

1488. III Nonas Augusti (d. 3 Augusti) Pontif. A° 4° Romae. – Innocentius VIII petente Kasimiro Poloniae rege concedit ut in plumbi fodinis territorii Ilkusch oppidi dioc. cracov. etiam diebus dominicis et festivis exceptis majoribus solemnitatibus aqua extrahi et alio modo laborari possit. (Theiner II p. 245. N° 271)

1488 d. 11 Augusti, Romae. – Innocentius VIII Andreae canonico vladislav. et Joanni de Opporow fratribus germanis Bononiae studentibus permittit ut Andreas ad sacros et presbiteratus, Joannes vero ad minores ordines promoveri possint.

1488, d. 12 Augusti, Romae. – Innocentius VIII Johanni Keselyng laico cracov. dioces. indulgetur, ut cum 3 familiaribus loca terrae sanctae et montem Sinai visitare possit. (Theiner II p. 247 N° 275) Kiek

1488 d. 27 Augusti Romae. – Innocentius VIII Frederico ex regibus Poloniae electo cracoviensi pozwala aby beneficia należące do kollacyi kanoników krak. mógł na przemian z kapitułą przez 6 miesięcy co roku rozdawać

1488 Gregorio Lubranski praeposito ecclesiae S. Floriani in Kleparz vicecancellario regni Poloniae, altare portatile conceditur.

1488 Bernard Lubranski brat Jana Lubrańskiego, kanonik krakowski zostaje referendarius et protonotarius sedis apost.

" Jacobus de Zalesie clericus gneznensis, magister in artibus et medicina familiaris Kazimiri regis Poloniae dostaje kanonię płocką.

" Joannes Runow presbyter vladislav. dioecesis altarista altaris S. Bartholomaei ad S. Mariam in Gdansk et altaris b. Mariae ad S. Nicolaum in Elbing a reatu homicidii absolvitur (ponieważ siostrzeńca swego Mikołaja Reihenbach który go dzbanem cynowym uderzył, nożem przebił)

1489 d. 7 Decembr. Romae. – Innocentius VIII Kazimirum regem Poloniae monet ut oratores suos mittat Romam ad deliberandam expeditionem contra Turcos circa finem Martii proximi annis indictam

" Ambrosius Pampowski castellanus rosperiensis posnan. dioecesis orator regis Poloniae Kazimiri ad Innocentium VIII.

1492 d. 29 Septembr. Romae. – Alexander VI ad preces Joannis (Rehwinkel) episcopi sambiensis confert plenarias indulgentias visitantibus et adjuvantibus structuras ecclesiae sambiensis – prout jam prius Sixtus IV olim Theodorico de Cuba episcopo sambiensi illas concessit.

1493 Magister Michael de Prasinow (Prażmow) archidiaconus plocens. scriptor et familiaris papae et Joannes (Borzymowski) zupparius canonicus cracov. ac Martinus de Borzimow judex brestensis, Thomas de Grodzisko vexillifer ravensis, Felix de Golzano (?) capitaneus plocensis, Procopius de Sycpicz (?) Nicolaus Wisky de Myschowo, Laurentius de Wola prasinowska*), Stiborius de Wyastkowo laici fratres

1492 Alexander VI papież bierze w opiekę Andream archiepiscopum theomoniensem, custodem gneznensem, praepositum lanciciensem coadjutorem (Joannis Strzelecki) archiepiscopi leopoliensis, któremu Sbigneus (de Olesnica) archiepiscopus gneznensis mający złość do niego, chciał odebrać kanonię gnieźnieńską.

*) był to podobno Walery-niec Prażmowski wojewoda mazowiecki 1532 herbu Belina

1482, d. 15 Novembris, Posnaniae. — Uriel (de Gorka) episcopus posnan. canonicis ecclesiae posnan. donat fertones de mensa episcopali in oppido Myedzyrzecz ac villis in suburbio ante Ryebbew, in Dambrowa, Splawye, Jarkow in districtu costensi et in Szymanowo, Trzeboszka et Rusko sub clave Krobiensi sitis ut singulis annis 4 anniversarios peragant — Cum confirmatione papae Alexandri VI dat. Romae Idus April 1493.

1496, d. 3 Junii, Romae. — Alexander VI Constantino Georgianorum regi qui per Nilum confessorem et oratorem suum (który wracając z Rzymu był w Nowogródku litewskim u Alexandra polsk. Króla) reditum suum ad ecclesiam catholicam nuntiavit gratulatur, eidemque bullam Eugenii IV in concilio florentino 1439 pridie Nonas Julii de processione S. Spiritus ac de romani pontificis primatu editam transmittit.

1439 d. 6 Julii (~~Pridie Nonas Julii~~ [illegible]) Florentiae in sessione publica sinodali in ecclesia majori. — Eugenius IV nuntiat unionem inter Graecos et Latinos factam esse: Graeci namque asserebant Spiritum S. ex Patre tantum Latini vero ex Patre et Filio procedere: ambae partes ergo confessae sunt quod non excludant patrem vel filium et quod Spiritus S. ex Patre et Filio aeterna spiratione processit. Item quod in azimo sive fermentato pane triticeo secundum ritum Corpus Domini perfici debet. Item quod animae decedentium antequam poenitentiae satisfecerunt post mortem poenis purga: toriis purgantur. Item quod pontifex romanus sit successor b. Petri et totius ecclesiae caput, post illum secundus est patriar: cha Constantinopolitanus, tertius Alexandrinus, quartus Antio: chenus, quintus Jerosolimitanus. (Theiner II p. 259–261. Nr. 278 — Pierwsza połowa tej bulli drukowana w Długosz Histor. Lib XII. p. 728 z błędami i bez drugiej połowy).

1496, d. 22 Junii, Romae. — Alexander VI z powodu iż zeszłego roku około S. Andrzeja i później kilka razy Rutheni scismatici z 60000 wpadli i znaczną część dyjecezyi Abo zniszczyli, spalili i złupili odgrażając się podbić Królestwo Szwedzkie i Liwonyję, papież na prośbę wicekróla szwedzkiego ogłasza krucyjatę przeciw Rusinom.

1496 Nicolaus Kościelecki nobilis canonicus posnan. secretarius Joannis Alberti regis designatur coadjutor Petro Wopynok (Spinek z Bołkowa) praeposito cracov. et rectori ecclesiae paroch. in Wolborz.

1496, d. 18 Decembr. Romae. – Alexander VI Magistrum Michaelem
de Prazmow (herbu Belina) archidiaconum plocensem Decret. Drm Scrip-
torem, familiarem papae atque acolithum pontificium nominat
Collectorem denarii S. Petri ac jurium, fructuum et proventuum
Camerae apostolicae in regno Poloniae et provincia gnesnensi
cum titulo apostolicae sedis nuntii (bawił wtedy Prazmowski w Rzymie)
był to brat Jana Borzymowskiego kanon. krak. i żupnika)

1497, d. 22 Aprilis. Romae. – Alexander VI udziela dyspensę do
małżeństwa dla Joachima margrab. brandenbur. i Elżbiety córki
zmarłego króla polsk. Kazimierza spokrewnionych z sobą w trze-
cim stopniu.

1499 Romae – Alexander VI rogat Alexandrum magnum ducem
Lithvaniae, ut oratores Romam mittat pro d. i Martii, w celu
naradzenia się nad wyprawą ogólną przeciw Turkom.

Józef Sołtan wyświęcony 1493 od patryarchy konstanty-nopolit. neofita na episkopią smoleńską; r. 1497 został metropolitą kijowskim – za namową Alberta Tabora bisk. wileń. i bernardynów † 1517.

1500 d. 20 Augusti, Anno ab origine mundi 5008, Indictione 3a Vil-
nae. – Josephus (Sołtan) Kijoviensis totiusque Russiae
metropolita Alexandrum VI papam de sua unione cum
Romana ecclesia certiorem reddit et confitetur se tenere decre-
ta 7 sanctarum universalium synodorum et octavae Florenti-
nae synodi – et cum hac submissiones littera filium fratrem
ac consangvineum suum generosum Johannem (Jana Sapiehę
starostę i sekretarza w kancelaryi ruskiej Alexandra wielkiego
księcia litewsk.) Romam mittit. (Theiner II p. 267–268 Nº 296)

ex Lib. Instructionum
" " Nuntiaturae polon.
" " Regest.
(Reggio w Sycylii)

1500 d. 18 Novembris, Romae. – Alexandri VI papae Instructiones
datae Petro tit. S. Ciriaci presbytero cardinali Regino ad
reges Hungariae, Bohemiae ac Poloniae legato apost. pro
tractanda liga cum principibus christianis ad triennium ratio-
ne expeditionis contra Turcos... papież obiecuje królowi węgier-
skiemu jako naczelnikowi wypłacać 40000 dukatów de proven-
tibus papae quae annuatim 200000 ducatorum non excedunt
oraz obiecując mu na to decimas in regno Hungariae proventus
ex cruciata et anno jubilaei. Pierwsze wojsko ma urządzić cesarz
rzymski z legatem apostolskim w Niemczech, drugie król węgierski
z Albertem królem polskim, nad którem dowodzić będzie król węgier-
ski z legatem apost. w Węgrzech i Wołoszczyźnie, trzecie wojsko złożone
z floty morskiej wystawi papież z książętami włoskiemi, Wenecyjanami
królami Francyi i Hiszpanii. Dla zjednania sobie przychylności
mianował papież arcybiskupa Strygońskiego kardynałem, per nuntium
apostol. Gasparum Calliensem episcopum (który także króla polskiego nama-
wiał do expedycyi przeciw Turkom) – poleca papież legatowi aby Fryderyka Króle-
wicza kardynała użył do wpływu na króla polsk. i do zawarcia pokoju z Krzyżakami prusk.
(Theiner. II p. 269–276 Nº 297)

(Cagli w państwie rzymsk.)

1500, d. 1 Febr. Romae. — Alexander VI significat Joanni Alberto regi Polon. quod episcopatum premisliensem post obitum Nicolai (Grajewski) univit et incorporavit archiepiscopatui leopoliensi, quamdiu Andreas (Roża Boryszewski) eidem ecclesiae leopoliensi archiepiscopus praefuerit. (Thein. II p. 276 No. 298)

1501 d. 31 Martii Romae. — Oratio Erasmi Vitellii praepositi vilnensis, Alexandri Mag. Ducis Lithuaniae secretarii et oratoris ad papam Alexandrum VI ad praestandam obedientiam missi — cum responso papae. (Powiada Vitellius iż go samego tylko bez dodania świeckiej osoby wysłał do Rzymu Alexander W. X. Lit. (piękny ~~opis~~ obraz Litwy) z powodu wojennych czasów: Litwa przyjęła religią chrześciańską od lat 114, ma ona 900 mil dokoła ma ziemię urodzajną, ludzie piją miód zamiast wina, sprzedaje wiele wosku, futra, ma jelenie, bawoły (bisontes) łosie (onagros); Książęta używają tam mowy ruskiej. Graniczy Litwa z 2 carami tatarskiemi: jeden z nich przebywa za (Wołgą czyli) Donem (Tanais), możny może wyprowadzić w pole 100,000 jazdy i mieszka koło morza Kaspijskiego, drugi car mniej silny mieszkający koło Dniepru (Borysthenes) za pomocą Turków często najeżdża Litwę. Wielki książę litew. Alexander dowiedziawszy się o ogólnej wyprawie na Turka nastąpić mającej, zawarł przymierze pokoju z carem tatarskim zawołżańskim i chciał Tatarów Krymskich czyli zadnieprskich wojować, tylko książę moskiewski zdradziecko oręż przeciw niemu podniósł. Nie porzucił jednak Alexander swego zamysłu wojowania Tatarów; tymczasem składa papieżowi swe uszanowanie. — Papież podziękował za affekt i posła mianował protonotariuszem apost.) (Theiner. II p. 277–280 No. 299)

1501, d. 26 April. Romae. — Alexander VI Alberto episcopo vilnensi... odpowiadając na list jego dziękuje mu papież iż za jego staraniem unija na Litwie i w Kijowie przyszła do skutku; pisał list do papieża z obedyjencyją Johannes Joseph metropolita Kijoviensis et Russiae i w tym celu pojechał do Rzymu Johannes Sopegla (Sapieha) sekretarz w kancelaryi ruskiej Alexandra W. Xięcia Litew. Papież poleca biskupowi wileńskiemu aby wybadał czy lud ruski wraz z metropolitą kijowskim trzymają się dekretów Koncylium florenckiego, które mu w odpisie posyła. Tytułu metropolity kijowskiego niemoże papież owemu Józefowi dotąd przyznać dopóki się sam nie zrzecze godności i takowej z Rzymu powtórnie nie przyjmie; albowiem nie był on ordynowany przez prawdziwego patriarchę Konstantynopolitańskiego który od 50 lat w Rzymie mieszkał. Co do prośby metropolity aby nie krzcić na nowo przechodzących na uniję: pozwoli na to papież jeżeli się dowie iż pierwszy chrzest nic przeciwnego zasadom kościoła nie zawierał. (Theiner ~~p.~~ II pag. 280–282 No. 300)

1501, d. 28 April. Romae. — Alexander VI papież prosi Alexandra
W. Xięcia Litew. aby Albertowi (Taborowi) biskupowi wileńskiemu
ustąpił prawa dawania prezent duchownych w dyecezyi wileń=
skiej — oraz donosi, iż pisał do Mistrza liwońskiego Waltera (von
Plettenberg, aby Alexandrowi pomagał w wyprawie na Tatary)

1501, d. 7 Maji. Romae. — Alexander VI Alexandro Magno duci Lithuaniae
.... donosi iż otrzymał list Johannis Jozeph Kijoviensis et Russiae
metropolitae oświadczający chęć swą przystąpienia do unii z Rzymem
który to list przywiózł Jan Sopyeha Ruthenus sekretarz W. X. Ale=
xandra krewny owego metropolity. Chcąc rzecz tę lepiej zbadać chciał
papież wysłać na miejsce swego nuntyjusza; jednak Erazm Vitellius
poseł wielkiego Xięcia Alexandra oświadczył, iż wysłanie takowego nun=
cyusza mogło by dać powód Xsięciu Moskiewskiemu do wtargnienia
na Litwę. Niepossyłając już nuncyusza prosi papież Alexandra aby
owemu metropolicie (Sołtanowi) oświadczył ukontentowanie papies=
kie. Co się zaś tyczy potwierdzenia tytułu metropolity takowego w tej
chwili papież dać niemoże, bo niemoże potwierdzać poświęcenia do=
konanego przez Joachima heretyka osadzonego na patryarchacie
Konstantynopolitańskim przez Turków, ile że prawdziwym patri=
archą Konstantynopolitańskim teraz jest Joannes episcopus Por=
tuensis (Porto w rzymskiem państwie) cardinalis S. Angeli który tę god=
ność post Ruthenum (Izydorze ?) Nicenum (Bessarion ?) et Cre=
tensem cardinales piastuje. Jeżeli ów Sołtan metropolita przyjmie
i zaprzysięgnie dekreta Koncilium florentskiego, natenczas papież
udzieli mu potwierdzenie. (Theiner. II p. 283-284 No 303)

1501, d. 10 Maji Romae. — Alexander VI pozwala aby Gregorius
de Loszko vel Lohoszko Kijoviensis diocesis clericus graecus Kijovien.
dioec. orator in Roma (może w towarzystwie Sapiehy) genitus ex patre
sacerdote Graecorum, secundum ritum graecorum baptisatus
et per ~~bonae memoriae~~ Vassianum episcopum wlodomiriensem
administratorem metropoliae Kijoviensis ad presbyteratus ordines pro=
motus — mógł być na nowo w Rzymie jednego dnia na Xsiędza
wyświęcony, ponieważ ów Wasian nie posiadał nominacyi rzymskiej
tylko patryarchy Konstantynopolitańskiego heretyka. Theiner II p. 284 No 304)

1501, d. 10 Maji, Romae. — Alexander VI nadaje odpusty ad capellam
b. Mariae et SS. Andreae et Stanislai sitam in ecclesia cathedr. vilnensi
atque per olim Kazimirum regem Polon. magnifice constructa ubi
jacet corpus Kazimiri ducis filii regis, qui multis miraculis clarere
perhibetur.

1501, d. 20 Maji, Romae. – Alexander VI pozwala, aby Mgr Erasmus (Vitellius) praepositus vilnensis supremus secretarius Alexandri Mgni Ducis Lithvaniae atque ejusdem orator, mógł jednego dnia w Rzymie wszystkie święcenia kapłańskie otrzymać, i nadaje wszystkim którzy w Polsce lub Litwie jego pierwszej mszy słuchać będą 25 annos et totidem quadragenas odpustu – mianując go oraz protonotariuszem apostol: i polecając go Alexandrowi W. X. Lit.

1501 d. 9 Junii, Romae. – Alexander VI Alexandro Magno duci Lithuaniae. ... Od posła twojego M^gra Erasma Vitelliusa praeposit. vilnens. dowiedziałem się, iż ty pojmując Helenę za żonę obiecałeś przez posłów twoich jej ojcu, iż jej do przyjęcia ritus Romanae ecclesiae nie będziesz zmuszał, chyba gdyby sama chciała przejść; co też twoi posłowie jej ojcu zaprzysięgli. Gdy jednakże przez 5 lat taż Helena którejś całem nie zmuszał to obrzędków rzymskich głuchą i uporczywą w swych ruskich błędach się okazała których pomimo namowy wielu świeckich osób porzucić nie chce, i gdy nas w tej mierze pytasz, radzimy ci abyś tak postępował jak dobremu małżonkowi przystoi, abyś ją łagodnemi namowami skłaniał; Albertowi (Taborowi) zaś biskupowi wileńskiemu polecamy aby też Helenę upomniał, cenzurami kościelnemi do wyprzysiężnienia błędów ruskich zmusił, a wrazie uporczywości od mieszkania z tobą roztęczył i rozwiódł. (Theiner II p. 288–289 Nº 310) Toż samo pisze papież do Królewicza Fryderyka kardynała.

1501, d. 23 Julii, Romae. – Alexander VI na prośbę burmistrza i rajców miasta Bycz cracov. dioes. wniesioną przez M^gra Erazma Vitelliusa praeposit. viln: posła litewskiego pozwala aby w kościele parafialnym Bożego Ciała w Bieczu raz w miesiąc i to we czwartek mogła się odbywać na około na cmentarzu kościoła processio cum Corpore Christi nadając odpust będącym na tejże processyi.

1501 Alexander VI nadaje odpusty Capellae S. Annae in civitate vilnensi, oraz kapitule wileńskiej prawo używać cenzur kościelnych na niepłacących danin (na kształt kapituły krakowskiej) jako też biskupowi wileńskiemu moc rzucać klątwę na inwazorów dóbr kościelnych – (na prośbę Erasma Vitelliusa posła)

1501, d. 23 Junii, Romae. – Alexander VI pozwala Alexandrowi W. Xięciu litewsk. przy paraf. kościele S. Spiritus zwanym prepozyturą w Wilnie założyć klasztor dla Dominikanów.

1501, d. 23 August. Romae. – Alexander VI declarat Ruthenos in Magno Ducatu Lithvaniae in diocesibus Kioviensi, Luceoriensi et Wedniczensi ad unitatem ecclesiae catholicae romanae venientes, non rebaptizari facta tamen prius errorum graecorum abjuratione. (Theiner II p. 295–296. № 319)

1501, d. 11 Septembr. Romae. – Alexander VI magno duci Lithvaniae Alexandro per oratorem ejus Erasmum Vitellium praep. viln. pro ecclesiis sui regni mittit cum indulgentiis reliquias: de titulo S. Crucis, de presepio et mensa Jesu, de brachiis SS. Petri et Bartholomaei Apost. de reliquiis 10000 Martyrum, de Scapula S. Sebastiani, de manibus, nervis ac medulla SS. Cosmae et Damiani de capite S. Praxedis, de manu S. Catherinae, Margarethae, Barbarae, Agathae, Luciae, Mariae Magdalenae, S. Stephani protomart. Christophori, Nicolai, de terra sancta Calvariae circa Crucem dominicam per b. Helenam collecta, de stola S. Jeronimi, de veste sangvine tincta S. Thomae Cantuariensis, de brachio S. Fabiani etc.

1503, d. 29 Novembr. Romae. – Julius II (pierwej Cardinalis Ostiensis) mianuje na biskupstwo płockie Erasmum Vitellium canonicum vladislav. notarium apostol. secretarium Alexandri Poloniae regis (po przeniesieniu Wincentego Przerębskiego na biskupstwo kujawskie z płockiego)

1505, d. 10 Martii, Romae in consistorio publico. – Oratio Erasmi Vitellii episcopi plocensis in occasione obedientiae praestitae Julio II papa nomine Alexandri regis Poloniae: „Si unquam antea summa… Gratuluje papieżowi w imieniu Króla oraz prosi o pomoc dla Polski, która od 6 nieprzyjaciół jest zagrożona, t. j. od 3 carów tatarskich: perekopskiego, zawołżańskiego znajdującego się teraz w rękach Króla, i azyjatyckiego, od Wielkiego Księcia Rosyi, od hospodara Mołdawii, od Turków. – Papież siedząc w kole 30 kardynałów podziękował za powinszowanie. (Theiner II pag. 300–302 № 324)

1505 d. 11 Maji. Romae – Julius II regi Poloniae Alexandro. . posłowie Królewscy którzy przyjechali z obedyjencyją wnieśli skargę, iż Fryderyk Wielki mistrz pruski niechce złożyć królowi polskiemu homagium i prosili aby papież potwierdził traktat pokoju zawarty za pośrednictwem Rudolfa episcop. laventini legata papieskiego pomiędzy Kazimierzem królem polskim a Ludwikiem Erlikhausen Mistrzem Krzyżackim, w Toruniu d. 19 Octobr. 1466; papież jednakże niechciał potwierdzić owego traktatu bez wiedzy Mistrza Krzyżackiego, którego tylko napomniał aby Królowi Alexandrowi złożył homagium winne (Theiner II p. 302 № 325)

1505 d. 12 Maji, Romae. — Julius II dowiedziawszy się z relacyj posłów polskich składających obedyjencyję, iż Tatarzy wpadłszy do Polski wiele więźniów zabrali, kościoły spalili i zamki pograniczne zburzyli, pozwala aby dochód ex denario S. Petri in Polonia należący do kamery apostolskiej przez 10 lat obracany był na odbudowanie tychże zamków mianowicie fortecy w Kamieńcu (Theiner II p. 303 No. 327)

1505, d. 15 Maji, Romae. — Julius II nadaje Erasmo Vitellio episcopo plocensi oratori [familiari et commensali Friderici cardinalis principis Polon.] canonicatum et praebendam ecclesiae cracov. post mortem Nicolai Lanczky canonici cracov. (którą miał Albertus Waliszewski clericus gnezn. otrzymać, lecz zrezygnował) i pozwala aby tenże Vitellius obok biskupstwa trzymał także scholasteriam wratislaviensem et canonicatum poznan. — Na prośbę tegoż Erazma Vitelliusza nadaje papież odpusty katedrze płockiej tituli Gloriosissimae V. Mariae oraz ołtarzowi S. Erazma w tejże katedrze, kościołowi S. Mathaei w Pułtusku, kaplicy S. Krzyża w Pułtusku, kaplicy b. Mariae in ecclesia S. Joannis Bapt. w Warszawie (kollacyi Anny księżny mazowieckiej) — ecclesiae monasterii S. Stanislai extra muros Cracoviae ordinis S. Pauli primi eremitae, w której się d. 27 Septembr. in die translationis S. Stanislai i co piątek solenne odbywa nabożeństwo (dat. Romae VI kalend. Junii 1505) — kaplicy seu altari S. Joannis elemosinarii in ecclesia S. Catherinae in Kazimiria Cracov. (dat. Romae III Nonas Junii 1505) — kościołowi farnemu S. Anny w Krakowie, gdzie leżą pochowane ciała rodziców Erazma Vitelliusza (dat. Romae III Nonas Junii 1505) — Dyspensuje oraz papież Erazma Vitelliusa od przysięgi którą nowy każdy biskup płocki składać musiał kapitule, iż nie będzie ruszał z temut dawniejszych kanoników; pozwolił oddalać wikaryjuszów z katedry płockiej którzyby obowiązków nie pełnili; oraz nadał kantorom katedry płockiej (collegio cantorum) dwa probostwa.

1505, d. 28 Junii, Romae. — Julius II mgrum Nicolaum Czepel praepositum vladislav. Decretor. Drem notarium apost. [secretarium Alexandri regis] który cum Erasmo Vitellio episcopo plocensi (et Victorino Sieniński) posłuje do Rzymu pro obedientia praestanda, mianuje Sacri palatii Lateranensis comitem palatinum z władzą kreowania notariuszów publicznych i sędziów (inwestytujące takowych per pennam et calamare) legitimandi bastardos, spurios, manseres, nothos, incestuosos, ex illicito vel damnato coitu procreatos (którzy niemogli inaczej dziedziczyć spuścizny i posiadać urzędów miejskich.)

1505, d. 3 Junii, Romae. — Julius II ~~[illegible]~~ Alexandro regi Poloniae na prośbę wniesioną przez posłów składających obedyencyją pozwala aby juspatronatus praepositurae plocensis zostawał zawsze przy królach polskich, zwłaszcza iż księstwo płockie po śmierci Jana księcia mazowieckiego spadło na zmarłego króla Jana Alberta, oraz iż Sixtus IV nadał podobny przywilej królowi Kazmierzowi Jagiellończykowi co do kapituł gnieźnieńskiej krakowskiej i poznańskiej. — Pozwala także, aby mieszkańcy królestwa polskiego u których było w zwyczaju pościć także i we środy, niepościli lecz mięso jedli dla braku ryb, wyjąwszy osoby duchowne. — Pozwala oraz aby 4 osoby duchowne mające stopień doktorów medycyny mogli leczyć króla, królowę lub senatorów, citra tamen adustionem et incisionem; jakotęż aby w katedrze krakowskiej podczas Adwentu oraz w święta Bożego Narodzenia et Epiphaniae na 2 lub 3 godziny przed wschodem słońca (ante lucem) mogły być msze śpiewane — oraz aby kanclerz lub podkanclerzy koronni jeżeli są duchowni mogli zasiadać w sądach kryminalnych i sądzić na kary — oraz aby król w miejscach obłożonych interdyktem mógł słuchać mszy śpiewanych.

1505 Jacobus Szydlowiecki haeres loci Wrzeszwyathe cracov. dioecesis ubierat ecclesia Omnium Sanctorum.

1505 d. 9 Julii, Romae. — Julius II duci Venetorum, ut Alexandro regi Poloniae in debellandis Turcis, Tartaris et Schismaticis subsidia subministret. (Theiner II p. 319. No. 350)

1505 d. 12 Augusti, Romae. — Julius II Alexandro regi Poloniae ad petitionem nuntiorum pro praestanda obedientia indulget ut Helenam uxorem suam in ritu ruthenico tolleraret propter illius patris Moscoviae ducis iram, donec opportunior illius revocandae a schismate occasio offeratur. (Theiner II p. 319 No. 351)

1505, d. 30 Augusti, Romae. — Julius II audita relatione Erasmi Vitellii episcopi plocensis, nobilis Victorini de Sienno militis et Nicolai Lepel praepositi vratislav. Oratorum Alexandri regis pro praestanda obedientia, quod Turci et Scythae regnum Poloniae devastando invadunt excitat populos Poloniae, Daciae, Livoniae, Norwegiae, Svetiae aby składali na obronę Polski czwartą część kosztów jakieby ponieśli podróżując do Rzymu dla dostąpienia odpustu jubileuszu a mieć będą zupełne odpuszczenie grzechów nawet i tych które są w bulli In coena domini wymienione. (Theiner II p. 320–322 No. 352)

d. 14 Decembr. –
1505 Juliusz II zezwala, aby Mikołaj (Kościelecki) electus episcopus chelmensis, przy biskupstwie mógł zatrzymać praepositurum vladislaviensem, decanatum gneznensem et canonicatus S. Georgii castri gneznensis, posnaniensem et crusvicensem et ecclesiam parochialem in Gostizyn posnan. dioces. a to dla szczupłych dochodów biskupstwa chełmskiego nadrujnowanych przez napady tatarskie.
1506 Julius II Joanni de Lasko canonico cracov. consiliario regis, ad praeces Alexandri regis confert praepositurum ecclesiae b. Mariae Sredensis in diocesi posnan. post mortem Pauli Szydlowiecki praepositi vacantem.
1508, d. 26 Septembr. Romae. – Julius II Sigismundo regi Poloniae permittit, ut propter rebellionem quorundam in Lithvania factam et Tartarorum insultus duas partes pecuniarum pro fabrica S. Petri de Urbe in Polonia colligendarum recipere atque in usus bellicos convertere possit; tertiam partem vero recipient pro fabrica Fucari depositarii fabricae in regnis Hungariae et Poloniae. Concessum ad praeces L. tit. S. Cyriaci in Thermis presbytero cardinalis Rhegini protectoris regni Polon. (Theiner II p. 325. No 356)
1508 Juliusz II prosi Zygmunta I aby Piotrowi Barycze kanonikowi warszawskiemu dopogł do odzyskania probostwa S. Jana Chrzcic. w Wilnie które mu niejaki Leonardus Alemannus chce wydrzeć.
1509 d. 27 Martii, Romae. – Julius II prosi Zygmunta I króla pol. aby przeciw Wielkiemu Mistrzowi Krzyżaków w Prusiech nie rozpoczynał kroków nieprzyjacielskich.
1509 d. 12 Aprilis, Romae. – Julius II wskutek wniesionej skargi per Joannem Bogdanum Vayvodam Moldaviae przeciw Zygmuntowi I iż mu tenże niechce dać swej siostry Elżbiety za żonę, pomimo iż tenże wojewoda zawarł w tej mierze układ ze zmarłym królem polskim Alexandrem i pomimo, że obiecuje przejść na wiarę katolicką: papież radzi Zygmuntowi I dotrzymać umowy, aby wojewoda nie przerzucił się na stronę turecką. (Theiner II p. 227. No 359)
1509 d. 28 Julii, Romae. – Juliusz II wzywa Zygmunta I króla pol. do wojny przeciw Turkom przy pomocy innych mocarstw europejskich obiecując pieniężną pomoc na wojsko – a d. 2 Augusti 1509 wzywa Erazma Vitteliusa biskupa płockiego aby króla i szlachtę do tej wyprawy namawiał. – Posyła papież w tym celu do Polski Jacobum Pisonem nuntium apost. – lecz ten nic nie wskórał. (posłane przez Pisona)

(…351)

1510 d. 24 Aprilis, Romae. — Julius II Achillem de Grassis Episcopum civitatis Castelli referendarium apost. (który przez wiele lat był w Rzymie Auditor causarum palatii apost. i posłował do Francyi i do Niemiec) nominat nuntium apostolicum [ad Sigismundum I regem Polon. et Wladislaum regem Hungariae et Bohemiae ratione expeditionis suscipiendae contra Turcos. (Nuncyjusz ten zabawiwszy nieco dłużej w Węgrzech przybył dopiero w jesieni 1510 do Krakowa.)

[cum potestate legati de latere.

1510 in Augusto, Cracoviae. — Oratio Achillis de Grassis episcopi civitatis Castelli legati apostolici ad regem et proceres Poloniae in causa generalis expeditionis contra Turcos faciendae; cum responso regis Poloniae. (Theiner II p. 331–334 Nº 365) — Odpowiedział król grzecznie, iż o wyprawie mowy być nie może, bo mocarze Europy nie są z sobą w zgodzie, zresztą król polski ma przymierze z Turkiem.

1510 d. 29 Julii, Romae. — Julius II Johannem ex ducibus Lithuaniae clericum cracoviensem 12º aetatis annum habentem absolvit a defectu natalium, prouti de Sigismundo I Poloniae rege soluto genitum ex soluta de nobili genere procreatum, atque per Sigismundum regem ad certos Canonicatus Cracovienses vigore privilegii nominatum, nobilem creat, unum canonicatum cracov. habere permittit et si 18m annum aetatis attigerit alium Canonicatum, et cum ad aetatem legitimam pervenerit tertium canonicatum possidere. (Theiner II p. 334–336 Nº 366.)

p. 336 n. 366 (oktat.)

1512 d. 7 Decembris, Piotrkoviae in Convent. generali. — Zygmunt I z powodu, iż po śmierci Łukasza warmijskiego biskupa kapituła, przy obiorze nowego biskupa, nie zastosowała się do Umowy dawniej przez Mikołaja bisk. warmij. z Królem Kazmierzem Jagiellończykiem zawartej (mocą której kanonicy obowiązani byli obierać na biskupstwo personam gratam Królom polsk.) następną ustawę względem późniejszych obiorów zawiera z Fabianem biskupem warm. i Kapitułą: Kanonicy po śmierci biskupa obowiązani są zawiadomić o tem Króla i przysłać spis wszystkich Kanoników z listą konduity Królowi lub w razie jego nieobecności w Królestwie polskiem, arcybiskupowi gniezn. albo biskupowi kujawsk. lub płock. Król wybierze z owej przystanych

listy 4 kandydatów tamtejszych pruskich krajowców; a kapituła, z owych 4 kandydatów obierze jednego na biskupa. Wolno jednakże królowi syna swego (lub brata) umieścić między kandydatami, chociażby nie był kanonikiem warmijskim; (II p. 337-339 Nº 367) potem elekt złoży przysięgę królowi.

1302 d. 6 Martii apud Civitatem Sharbatensem. — Isarnus Rigensis Archiepiscopus, Ebbarardo episcopo warmiensi ... ponieważ kapituła ryska wybór jego na biskupa warmijskiego potwierdziła bez wiadomości arcybiskupa wbrew ustawom kanonicznym, więc wzywa go arcybiskup aby się w przeciągu miesiąca stawił przed nim w Rydze i prawa swego obioru okazał, pod nieważnością. (II p. 339 Nº 367*) (Tegoż Izarna Bonifacy VIII r. 1302 III Idus Aprilis przeniósł z arcyb. Ryskiego na Lundskie arcyb.)

1513 d. 18 Junii. — Leon X pozwala klasztorowi S. Mariae w mieście Czerwieńsku dyec. płock. ordinis S. Augustini canonicorum regul. kościół spalony wraz z częścią miasta, należący do tegoż klasztoru, wymurować w innem miejscu, gdyż wprzód był z drzewa. Prócz tego przyłącza do tegoż klasztoru w którym przeszło 20 kanoników żyje, kościoły parafialne S. Wojciecha w Noszgelsku (Nasielsk) i S. Piotra w Ponnichowo dyec. płock.

1513 d. 1 Octobr. — Leon X na prośbę Jana de Lasko arcyb. gniezn. ponieważ przy kapitule gnieźnieńskiej był jeden kanonik wykładający prawo kanoniczne, i ponieważ to z powodu różnych spraw było niedostateczne: więc pozwala aby z prebend utworzono jeszcze 2 nowe kanonie dla 2 doktórów prawa lub biegłych w prawie którzy otrzymali stopnie doktorów prawa w jakim uniwersytecie. Również pozwala jednę prebendę kanoniczą obrócić na utrzymanie kleryków zwanych chorarii którzyby śpiewali w katedrze godzinki i inne nabożeństwa zamiast chłopiów szkolnych.

1513 d. 11 Octobr. — Leon X na prośbę Jana de Lasko arcyb. gniezn. który swym kosztem dotąd w uniwersytecie krakowskim utrzymywał jednego publicznego profesora teologii, pozwala kanonię krakowie należącą do dyspozycyi arcybiskupów gniezn. (którą kanonię teraz Martinus Potentiani Slup canon. crac. trzyma) obrócić na utrzymanie 2 profesorów publicznych w uniwers. krak. z których jeden teologię a drugi wymowę wykładać będzie. Kanonia ta miała rocznego dochodu 70 dukatów. (II p. 343. Nº 371)

1513 d. 14 Novembris. – Leo X adpetitionem Joannis de Lasko archiepiscopi gnezn. per Sigismundum I pro obedientia praestanda ad papam et Synodum Lateranensem oratorem missum confirmat quaedam statuta ab archiepiscopo gneznensi in sinodo provinciali fac~~...~~ ienda
1) W każdej kollegiacie dyecezyi gnieznieńskiej wydzielone będą 2 kanonie z prebendami jedna dla prawnika, druga dla teologa którzy słuchawszy przez 5 lat w jakim znaczniejszym uniwersytecie nauk, wykładać mają prawo i teologią. 2) Na archidiakonów w dyecezyach gniezn. krak. kujaw. poznań. i płock. wybierać mają biskupi tylko doktorów lub licencyatów prawa lub teologii. 3) Dochody probostwa w Żninie obrócić się mają na uposażenie sufragana gnieźnieńskiego który oraz zajmie miejsce kanonika. 4) Część jedną dochodów z beneficiów, których beneficianci nie mieszkają w miejscu wolno będzie pobierać na lepsze uposażenie akademii krak. 5) Kanonicy obejmujący po nominacyi kanonie mają dawać optatę zwaną jocundus ingressus na kościół. 6) Notariusze nie będą pobierać większej taxy nad 2 flor. aur. hung. 7) Potwierdza się ustanowiony przez Jana z Łasku arcyb. urząd ekonoma czyli wizytatora dóbr kollegiaty gniezn. 8) Papież potwierdza wszelkie uchwały, które na synodzie prowincyonalnym gniezn. ustanowione będą.

1513 Leo X mianuje Nicolaum Voschi presbyterum diocc. crac. (de familia et armis Stanislai de Ostrorog per regem Poloniae simul cum Johanne de Lasko pro obedientia praestanda et aliis negotiis ad Papam missum) kanonikiem krakow. i łęczyck. – Również mianuje Marcina Ramebyski pisarza król. (i wnuka arcybiskupa Jana Łaskiego) kanonikiem krakow. i płock.

1513. XV Cal. Aprilis. – Leo X Bernardo Wapowski confert canonicatum cracov. post obitum Stanislai Selyk. (p. 349)

1513. III Nonas Febr. – Leo X Petro electo Lacedemoniensi episcopo parocho ecclesiae S. Annae Cracoviensis, in minoribus constituto confert in commendam monasterium S. Adalberti ordin. S. Benedicti plocensis dioecesis.

1514 d. 10 Maji. – Cristiano alias Tristano episcopo Tarbatensi indulgentiae in sua diocesi permittuntur.

1514 Joannes a Lasko archiep. gneznens. Nicolao Wolsky castellano Sochaczoviensi militi Sepulchri dominici Jerosolymitani et S. Catherinae in Monte Sinaij, confert ad tempora vitae Ostrow, Konary, Rzeloth, Podgorzycza possessiones in ducatu Mazoviae, territorii Czyrnensis. (p. 350)

1514 Rajcy miasta Derptu (civitatis Tarbatensis) fundują w swem mieście klasztor zakonnic tertii ordinis S. Francisci in congregatione sub tribus votis viventium, oddany pod opiekę Fratribus Minoribus de observantia provinciae Saxoniae et custodiae Livoniae.

1515 d. 25 Martii, Romae. – Leo X wzywa Zygmunta I aby rozpoczął wojnę z Turkami dla zdobycia Grecyj, Tracyj i innych do czego teraz najsposobniejsza pora albowiem Selim cesarz turecki poniosł wielką klęskę od Izmaela Sophi Króla perskiego. Papież mówił w tym celu z Janem Łaskim arcyb. gniezn. bawiącym w poselstwie w Rzymie, i posyła także w tym celu do Polski A. (Achillem?) tit. S. Sixti presbyterum cardinalem

1515. III Calend. April. Romae. – Leo X ad petitionem Sigismundi I potwierdza ustawę iż dziesięcinę z wsi nowo osadzonych ma pobierać pleban w którego obrębie te grunta leżały; dziesięcina z wsi nowo osadzonych na wykarczowanym lesie ma należeć do stołu biskupiego. – Już dawniej prowadził Władysław Łokietek spór (z szlachtą) z Janem biskupem Krak. super decimis novalium. Wyznaczeni komisarze Jan arcyb. gniezn. Nawoj Kasztelan, Spicymir wojew. krakowski, Piotr Kasztelan Sandko sędzia sandomierski, Piotr dziekan kapituły poznań. kanclerz Polski i Sulko alias Swonk pincerna sandomir. Decretorum doctores orzekli iż dziesięcina z starych gruntów ma należeć do proboszcza a z nowowykarczowanych do biskupa. – Podobny spór był za króla Kazmierza Wielk. między Janem arcyb. gniezn. a Arnoldem i innemi kanonikami kollegiaty S. Floriana w Krakowie super decimis novarum villarum in Biecensi et Smigrodensi territoriis: wtedy delegował Król Kazmierz, Spicymira Kapellana, Jana proboszcza kapituły gnieznień. i Ottona kanclerza Polski aby ocenili i obejrzeli owe wsi ~~[illegible]~~ i rozróżnili novas villas ab antiquis. (II p. 356 No. 383)

1515. III Cal. April. Romae. – Leo X capellae S. Joannis Bapt. olim S. Spiritus in parochiali ecclesia S. Mariae in circulo cracov. quam capellam Johannes Boner civis patronus istius capellae, Sigismundi I regis depositarius et secretarius et Johannis a Lasko archiep. gnezn. oratoris ad Leonem X familiaris in suis structuris debite reparavit concedit indulgentias, videlicet omnibus hanc capellam in diebus Conceptionis, Nativitatis, Visitationis Assumptionis B. Mariae V. S. Johannis Bapt. S. Johannis evang. visitantibus vel ad reparationem manus porrigentibus 20 annos et totidem quadragenas de injunctis poenitentiis (II p. 358 № 384)

1515. III Cal April. Romae. – Leo X permittit, ut Joannes a Lasko archiep. gnezn. quasdam decimas pro mansionariis ecclesiae parochialis in Lasko gnezn. dioec. et praeposito ibidem assignare possit.

1515 d. 20 Julii – Romae. – Leo X poleca Zygmuntowi I Jana Łaskiego arcyb. gniezn. który przez 2 lata bawił w Rzymie jako poseł: przytem oświadcza iż duchowieństwo polskie metropolii gnieznieńskiej zamiast kontrybucyj i opłat na wyprawę wojenną płacić będzie 40000 złp. na raz.

1515 d. 20 Julii. Romae. – Leo X Jana Łaskiego arcyb. gniezn. który za czasów Króla Alexandra zebrał w jeden tom wszystkie prawa i konstytucye Królestwa polskiego, uwalnia od obawy exkomuniki ponieważ w tem zbiorze umieścił także niektóre prawa przeciwne wolnościom Kościoła św. (II p. 362)

1515 d. 24 Julii. Romae. – Leo X Bernardinum archiepiscopum leopol. liberat a visitatione ecclesiarum suffraganearum sub Seretensi, Valachiensi et Kioviensi episcopis constitutarum item ab officio visitationis limina apostolorum (II. № 391 p. 363)

1515 Leo X ecclesiae metropolitanae Gnesnensi in qua caput S. Adalberti reconditus indulgentias praebet in die natalis S. Adalberti in Majo, in die translationis S. Adalberti in Octobri, in die S. Bartholomaei, omnibusque in cimiterio gneznensis ecclesiae sepultis remissionem peccatorum praebet quia cimiterum hoc aspersum est terra de Campo Sancto et S. Gregorii de Urbe per Johannem a Lasko archiep. gnezn. sumpta. – Wspomina oraz ~~as~~ papież iż cesarz Otto III zwiedzając Gniezno otrzymał w darze brachium S. Adalberti które darował do kościoła S. Bartholomei in Insula w Rzymie, gdzie się dotąd znajduje. (II p. 364)

II.4

1515 Alexander Orzechowski clericus praemisliensis constituitur in Coadjutorem Johannis Gulha rectoris parochialis ecclesiae in Bucz (Biecz?) cracov. dioec.

" " Joannes Konarski Decret Dr Secret. Reg. Pol. nominatur archidiaconus eccles. Cracov. post Petrum ad episcopatum premisl. promotum

" " Mauritio Ferber canonico lubuensi causarum palatii apost. notario, confertur parochia ecclesiae S. Petri et Pauli in suburbio oppidi Gdansk vladislav. dioec. quam Tidemanus Gise canonicus varm. injuste detinet.

1516 d. 10 Maji. Vilnae. – Sigismundus I prosi Leona X aby raczył kanonizować i za świętego ogłosić Kazimierza królewicza, w którym to celu posyła do Rzymu Alberta biskupa wileńsk. i Wawrzyńca proboszcza kapituły wileńskiej.

1516. XVII Cal. Julii, Romae. – Leo X Bernardinum Korner clericum dioec. culmens. constituit in coadjutorem Andreae Kopernyck canonico varmiensi, qui morbo quodam incurabili leprae laborat et propter morbi hujusmodi contagionem ad dictam ecclesiam accedere non potest. (II p. 367 No 397.)

1516. VI Idus Julii. – Leo X Johannem episcopum vratislaviensem constituit collectorem fructuum camerae apostolicae in provincia gnesnensi et amovit ab hoc officio collectores Mgrm Martinum Rembieski canon. gnezn. et Bernardum Wapowski. (II p. 370. No 398)

1516. XVII Cal. Februar. – Leo X Christophoro de Szydlowiec domino in Opatow. palat. et capit. gener. cracov. cancellario regni Polon. confert jus patronatum in ecclesia b. Martini in oppido Opathow cracov. dioec. in qua 4 dignitates: Decanatus, Scholastria, Custodia et Cantoria nonnullique canonicatus et praebendae existunt ab antiquis temporibus per reges Poloniae fundatae; quod oppidum reges Poloniae episcopis lubicensibus donaverunt, ultimus vero episcopus Christophero de Szydlowiec vendidit.

1516 fr. Paulus ord. Minorum S. Francisci FF. Minorum vicarius contratae Lithuaniae ad B. Virginem Vilnae in Arena.

1516 Johannes Boturzynski junior clericus dioec. posnan. constituitur coadjutor Joanni Boturzynski seniori canonico cracov. (II. p. 375 No 402)

Vetera monumenta Poloniae et Lithuaniae gentium=
que finitimarum historiam illustrantia maximam partem
nondum edita, ex tabulariis Vaticanis deprompta .... :
ab Augustino Theiner.... Tomus III a Sixto PP. V. usque ad
Innocentium PP. XII. 1585–1696. Romae typis Vaticanis
1863. fol. k. 1 str. XXXI. k. 1. pp. 1–768 (dokumenta od No. 1–
770.) pp. 771–771 (Index) Dedyk. Franciszkowi Wolniewiczo=
wi dziekanowi boreckiemu, który się do kosztów druku załat=
wienia przyczynił.
20 Rtl. (50 frcs)

1585 d. 29 Maji – Andreas Patritius (Nidecki) episcopus
vendensis nominatur.

1586 d. 24 Junii. Grodnae – Stefan król polski poleca
papieżowi Gabriela patryjarchę Ochrydy, dygnitarza
kościoła greckiego, który w Polsce zbierał jałmużnę.

1586 Stefan Batory posyła do papieża z obedyencyą Jana
Dymitra Solikowskiego arcybisk. lwow. (do Syxta V)

1586 na miejsce Hieronyma biskupa Camerino posyła Syxt
V jako nuncyusza Annibala de Capua (arcybiskupa neapolitańskiego.

1586 papież pisze do biskupów polskich: ut in novi regis
jure jurando decretum foederis superiori tempore excogita=
tum de permittenda cuique libertate quam velit quisque
fidem colere. (No. 10)

1587 Otto Schencking Livo praepositus vendensis et administra=
tor episcopatus vendensis postulatur in episcopum.

1588 Petrus palatinus Moldaviae catholicus fidem catholicam
in Moldavia dilatat. (za staraniem sekretarza swego Bartłomieja Bruto Albańskiego)

1588 Zygmunt III wysyła do papieża jako internuncyusza
Stanisława Reszkę opata jędrzejowskiego sekret. król.

1588 Laurentius Goslicki creatur episcopus camenecensis et abbas
comendatarius Clarae Tumbae in Mogila.

1588 Stanisław Warszewicki jedzie do Moldawii dla zaszczepienia
tamże katolicyzmu.

1588 Jerzy Mohiła metropolita Soczawski przyjmuje unią rzymską – brat jego Jeremiasz Mohiła marszałek ~~[illegible]~~ multański posłuje od hospodara do Zygmunta III

1588 Confraternitas misericordiae Cracoviae ad S. Barbaram caepta 1588 cum Monte pietatis.

1588 d. 27 lipca wjeżdża do Krakowa wróciwszy z Byczyna Hippolit Aldobrandini tit. S. Pancratii cardinalis presbyter legat papieski

1586 Szymon Genga architekt królewski stawia fortece w Dunamunde w Inflanciech

1589 Anna regina Poloniae vidua mittit Neapolim internuntium suum Joannem Folcinium S. Th. Dr canonic. ~~[illegible]~~ plocens.

1589 Jan Zamojski prosi papieża aby Ottona Schenking obranego na biskupstwo wendenskie potwierdził.

1589 (Anno 1099) d. 15 Junii, Suczaviae – Stephanus vaivoda Moldaviae filius ol. Alexandri vaivodae, Anastasius metropolita Suczaviae, Gregorius episcopus Romanchae – posyłają do Rzymu do papieża z obedyencyą. (N.º 79) (może data mylna?)

1589 hierarchia w Moldawii: metropolita suczawski Jerzy (Mohiła), 2 biskupi: Agaton i Gedeon

1590 Bernard Maciejowski bisk. łuck. jedzie do Syxta V w legacyi od Króla, z obedyencyą – miał audiencyą d. 6 Julii 1590

1590 d. 20 Julii – Sixtus V mittit Sigismundo III per Alesium abbatem Andreoviensem pileum et ensem nocte anniversaria Nativitatis Domini more consueto beneditum, signum muniminis et defensionis. (N.º 130)

1592 d. 28 Maji – Clemens VIII Annae Austriacae Poloniae reginae mittit Rosam auream solemni ritu adhibito balsamo, thure et aqua benedicta consecratam quarto sanctae quadragesimae dominica die quo cantatur Laetare Jerusalem. Rosam hanc cum indulgentiis mittit per Maximilianum Pernestainum cubicularium suum (N.º 163)

1593 ~~Cl~~ Clemens VIII ad Aaronem Moldaviae principem et ad milites Cosachiorum mittit Alexandrum Comuleum Illyricum presbyterum.

1594 ~~Cle~~ d. 27 Januarii Romae – Stanislaus Minski palat. lancic. Clementi VIII nomine Sigismundi III obedientiam reddit.

1594 Germanicus Malaspina episcopus S. Severi nuntius apost. in Polonia.

1594 Georgius Radziwil tit. S. Sixti presbyter cardinalis

1594 Clemens VIII Andream Opalinskium cubicularium suum secretum mittit in Poloniam ad levandum e sacro fonte filium Sigismundi III

1594 d. 17 April. beatus Hyacinthus canonisatur Romae

1595 d. 25 Octobr. Clemens VIII ad Sigismundum III mittit Martinum Malacridem (internuntium)

1595 d. 23 Decembr. Romae – Hypatius Poiej et Cyrillus Terlecki episcopi Ruthenorum obedientiam papae praestant

1596 Albertus episcopus ploensis orator Sigismundi III ad Clementem VIII in rebus Moldavicis – Papa mittit Benedictum episcopum Casertanum ad Sigismundum III nuntium extra ordinem.

1596 Henricus cardinalis Cajetanus legatus a latere in Polonia (w celu zawarcia przymierza przeciw Turkom z Austrią)

1599 Claudius ex familia comitum Rangonum episcopus Regiensis nuntius apostolicus in Poloniam mittitur.

1603 Zygmunt III przez Fryderyka Bartscha jezuitę posyła Klemensowi VIII wizerunek syna swego Władysława z wosku.

1606 Franciscus Simoneta episcopus Fulginatensis nuntius apost. in Poloniam mittitur

1606 Paulus V. reginae Poloniae mittit rosam auream benedictam per Franciscum episcopum Fulginatensem nuntium apost.

1607 Bernardus Maciejowski tit. S. Joannis ante portam Latinam presbyter cardinalis.

1610. VIII Calend. Martii, Romae. [illegible] Paulus V per Nicolaum
Wolski curiae regni Marschalcum mittit Sigismundo III
[illegible] pileum et ensem benedictos. (Benedicitur ensis singulis
annis in nocte Natalis Christi a pontifice – ensis hic figurat
salutarem victoriam quae Christus genus humanum a morte
aeterna ex tyrannide diaboli eripuit.) (III p. 327)
(miecz ten nakształt Judasza Machabeusza ma Król prowa=
dzić zwycięzko przeciw nieprzyjaciołom Kościoła a kape=
lusz na którym był wyszyty Duch święty z pereł miał oświe=
cić rozum Króla światłem Ducha świętego)
1610. VI. Calend. Julii. – Kapituła katedralna miednicka czyli
żmudzka złożona z 6 Kanoników donosi papieżowi
iż d. 11 maja 1609 pochowała zmarłego biskupa Melchiora
xięcia Giedroycia i że na biskupstwo obrali Mikołaja
Paca biskupa methoneńskiego sufragana wileńsk.
1611 d. 12 Martii Rigae. – Otto Schenking episcopus venden=
sis Livoniaque, pisze do [illegible] Scypiona Kardynała
Borghese, iż na prośbę jego zesłał [illegible] Franciszek Simonetta bis=
kup fulginateński Jana Maria Belleto protonotariusza
apostol. do Liwonii, który po dokonanej wizycie, odpra=
wił synod w Rydze wraz z biskupem, na którym zapro=
wadzono Ustawy Koncylium trydenckiego. W dyecezyi
są 2 Kollegia Jezuickie, trzecie teraz założył sam biskup
w mieście Wenden, gdzie Katedra, odstąpiwszy na ten cel
kościołek
1611 Piotr Tylicki osadza Karmelitów discalceatos w Krako=
wie w mieście, darowawszy im na Konwent plac pusty, oraz
nabywszy do tego od Altarzysty łaźnię (S. Kunegundy?) i dwo=
rek nabyty od Tęczyńskich. Lecz Franciszkani odebrali im łaźnię
i dworek Tęczyńskich, mówiąc że to na ich gruncie.
1612 Magister Laelius Ruinus ~~referendarius~~ [episcopus Balneoregiensis] utriusque signaturae
praelatus domesticus mittitur nuntius apostolicus in Poloniam
post mortem episcopi Fulginatensis.
1613 Paulus (Wołucki) episcopus luceoriensis legatus regis Sigis=
mundi III ad Paulum V.

1613 Stanisław (Siciński) biskup przemyski pisze do Pawła V sprawozdanie o biskupstwie swem. W dyecezyi było 13 sprofanowanych kościołów, teraz przywróconych. Po śmierci schyzmatyckiego biskupa przemyskiego ruskiego, obrany za mem staraniem Atanazy Krupecki unita, który teraz pojechał do Węgier na moją prośbę, ponieważ magnat węgierski Jerzy de Humenaagy nawrócony z heretyka unię między Rusinami w swych dobrach w Węgrzech chciałby zaprowadzić, i w tym celu nawet Jezuitów z Krakowa powołał. – Jezuici nawrócili dwóch heretyków Bolestraszyckiego i Lysakowskiego. Zeszłego roku (1612) Anna z Sztembergów Księżna Ostrogska założyła w Jarosławiu klasztor benedyktynek reguły reformowanej chełmińskiej (S. Scholastyki)

1614 Franciscus episcopus Sancti Angeli nuntius apostolicus in Poloniam destinatur post Laelium (Ruini) episcopum balneoregiensem.

1615 d. 2 Decembr. Romae. – Paulus V nakazuje aby co roku 4 młodzieńców ruskich in Collegio Graeco w Rzymie edukowanych było.

1616. VII 3dus Septembr. – Paulus V królowej polskiej Konstancyi posyła kopię twarzy Chrystusa, in Veronicae velo impressi, w bazylice watykańskiej zachowanej, przez jednego z kanoników odmalowaną, prostą, w srebrnem pokrowcu przez Damiana a Fonseca dominikana –

1617. VI Calendas Junii. – fr. Valerianus Magnus kapucyn oświadcza papieżowi, iż król polski zakon kapucynów do Polski chce sprowadzić.

1621 Gregorius XV. nuntium novum Cosmum de Torres archiepiscopum adrianopolitanum in Poloniam mittit.

1622 Gregorius XV. Antonium Franciscum Mariam Ceriolum internuntium ad Sigismundum III mittit.

1623 d. 24 Junii Romae. – Gregorius XV ad memoriam victoriae a Turcis et Tartaris relatae concedit diem 10 Octobris celebrari in Polonia.

1624 Joannes Baptista episcopus Nolanus nuntius apostolicus Urbani VIII in Polonia.

1624 Władysław Królewicz przybywa do Rzymu d. 20 grudnia i mieszka w pałacu Capponi koło Piazza del Popolo; całuje nogi papieża Urbana VIII który go d. 30 grudnia mianował nadliczbowym kanonikiem S. Piotra i pozwolił mu obejrzeć relikwie. D. 2 stycznia 1625 wyjechał do Neapolu, skąd wróciwszy d. 17 stycznia, otrzymał od papieża d. 19 stycznia poświęcany miecz (stocco) i kapelusz. D. 28 stycznia 1625 wyjechał z Rzymu do Florencyi

1625 Tobiasz Małachowski sekretarz Zygmunta III jedzie do Rzymu dla promocyi królewicza Karola na biskupstwo wrocławskie.

1627 Antonius Santacrucius archiepiscopus Seleuciae nuntius apost. mittitur in Poloniam. (Santa Croce)

1627 d. 7 Augusti. — Gabriel Fredro creatur episcopus Bacoviensis.

1628 Meletyusz Smotrziski archiepiskop połocki zostaje unitą.

1630 Honoratus Vicecomes Mediolanensis, archiepiscopus Larissenus Poloniam mittitur nuntius apost. (Visconti)

1630 d. 24 Octobris Leopoli in ecclesia S. Michaelis Carmelit. dis: calceat. extra moenia Nicolaus Torosowicz archiepiscopus armenus Leopolien. Antonius Serepkowicz, Onuphrius Hacereszowicz presbyteri, Sozymus diaconus ordinis S. Antonii Stephanus Jakobowicz clericus armenus professionem fidei catholicae faciunt et obedientiam papae praestant in manus fr. Michaelis ab Annunciatione provincialis Carmelit. discalceat. praesente Thoma Elzanowski Soc. Jes. Erasmo Sixto medico, Paulo Dziordzi Boym medico et Jacobo Scholc J. U. Dr. equite aurato consulibus leopol. (Torosowicz r. 1626 został we Lwowie w klasztorze ormiańskim na przedmieściu wyświęcony na arcybiskupa od Melchisedecha Supremo Armeniae Noris et Joris, Syonidisque patriarcha który Gregorzowi XV złożył submissią) — przy tej professyi Torosowicz acceptavit Concilium Calcedonense et abrenuntiavit haeresi Eutychis Dioscorique Alexandrini, reprobavit secundam Synodum Ephesinam — podobną professią złożył już 1626 przed patriarchą Melchisedechem (T. III No 331 pag. 390)

F (quartum in ordine)

1633 d. 6 decembr. Georgius Ossoliński thesaurarius curiae regni Romae obedientiam Urbano VIII a Vladislao IV missus legatus praestat.

1635 nuncyusz Visconti protestuje przeciw swobodom danym dyzunitom na sejmie elekcyi.

1635 Marius (Filonardi) archiepiscopus Avenionensis nuntius apostolicus in Poloniam mittitur. – (Secretarius ejus: Andreas Beaufils Avinionensis)

1637 d. 28 Januarii in monasterio Dermanensi – Josephus Velamin Rucki metropolita Kiovrensis 63 annum agens testamentum condit.

1639 Alexander Stuszka wojewoda miński posyła Urbanowi VIII obraz N. P. Maryi (in serico textu opere phrigio) który żona jego wyhaftowała, przez synów do Rzymu.

1640 Andrzej Szołdrski biskup poznań. posłuje do papieża od Władysława IV

1643 d. 3 Octobr. – Urban VIII donosi Władysławowi IV iż Jan Kazmierz królewicz został jezuitą we Włoszech.

1644 Vladislaus IV Romam mittit ad praestandam obedientiam Innocentio X Philipum de Lipie Lipski abatem wąchocens. scholast. gnesnens.

1645 Piotr Gębicki bisk. krakow. posłuje od króla do Innocentego X dla wyjednania kardynalstwa Viscontemu byłemu nuncyuszowi.

1645 Agostino Locci indzynier od lat 12tu królewski jedzie do Włoch.

1645 d. 5 Augusti Varsaviae – Władysław IV prosi Innocentego X aby zabronił królewiczowi Janowi Kazmierzowi złożyć profesyą w zakonie Jezuitów.

1645. Władysław IV prosi w Rzymie aby muzyka jego nadwornego Józefa Amadei z zakonu Serwitów przeniesiono do zakonu Dimhakow. (Ten Amadei bawił wiele lat w Polsce)

1645 opat Orsi rezydent króla polskiego w Rzymie.

1645 Joannes (Torres) archiepiscopus adrianopolitanus nuntius apostolicus in Poloniam mittitur.

1645 d. 3 Novembris Leopoli – Sultan Zachia Ottomano, detto Alessandro conte delli Montinegri (bawił wprzód we Włoszech, w Rusyi)

1646 d. 28 maji Romae – Innocenty X donosi Władysławowi IV iż królewicza Jana Kazmierza mianował kardynałem

1646 d. 16 Octobr. — Władysław IV wysyła do papieża ambasadora swego [francuzkiego] hrabiego de Strasniz [baron de Magni] (co do przymierza przeciw Turkom)
1646 Władysław IV przyczynia fundacji Jezuitów w Chojnicach mieście, którą Zygmunt III rozpoczął.
1647 Władysław IV prosi papieża, aby dał kardynalstwo Walerianowi Magni kapucynowi.
1647 Dominicus Roncalius canonicus varmiensis rezydent Króla polsk. w Rzymie.
1648 Scipio archiepiscopus Pisanus apostolicus nuntius extraordinarius ad comitia electionis per Innocentium X missus in Poloniam
1648 [Joannes de Torres] archiepiscopus Adrianopolitanus nuntius apostolicus in comitiis electionis (miał mowę d. 31 Octobr. 1648)
1649 Stanisław Makowski administrator benedyktyńskiego opactwa w Lubiniu ablegat do Hiszpanii.
1649. Carolus Ferdinandus princeps Poloniae [episc. wratislav.] ~~nominatus~~ abbas in Mogila; równocześnie uzyskał w Rzymie na toż opactwo dyplom Remigianus Piasecki — obaj procesują się w Rzymie.
1650 Virginius Ursinus cardinalis protector regni Poloniae.
1651 Januarii. . . Hieronymus Comes Cavazza poseł wenecki zawiera z Janem Kazmierzem w Warszawie traktat względem wojny z Turcyją (III p. 469.) Rzeczpospolita Wenecka obiecała dać [wać] Krolowi 250000 talarów na prowadzenie wojny z Turcyją.
1651 d. 22 Aprilis — Jan Kazmierz dziękuje Innocentemu X za przysłany poświęcony miecz i kapelusz, oraz za złotą różę i relikwie drzewa Krzyża świętego, które oddawał nuncyusz.
1652 Paulus Doni nobilis Perusinus secretarius Joannis Casimiri regis.
1652 Petrus (Vidoni) episcopus Laudensis (di Lodi) nuntius apostolicus in Poloniam mittitur.
1655 Piotr Gembicki biskup Krak. d. 27 Augusti poleca duchowieństwu oddawać mniej potrzebne naczynia kościelne srebrne na obronę kraju.
1657 Król szwedzki traktuje ~~[illegible]~~ z elektorem Brandenburskim względem podziału Polski.
1658 abbate Fantoni agent Krolowej Maryi Ludowiki do Rzymu wysłany.

1659 Mathias vel Marianus (Kurski ord. S. Francisci Minoris Observantiae resig-
nat episcopatum Bacoviensem vel Valachiae ~~Oppidi~~ ob morbum, quem
episcopatum Joannes Casimirus rex Athanasio Rudzieński ord.
S. Francisci Minorum fratrum de Observantia conferre vult.

1660 Antonius Pignatelli archiepiscopus Larissenus nuntius apostolicus in Poloniam
mittitur

1668 Galeatius Marescotti archiepiscopus Corinthiensis nuntius
apostol. in Polonia.

1670 Franciscus (Nerli) archiepiscopus Adrianopolitanus nun-
tius apostolicus in Poloniam mittitur.

1671 Franciscus (Nerli?) archiepiscopus Florentinus nuntius in Polonia

1671 Angelus (Ranuzzi) archiepiscopus Damiatae nuntius in
Poloniam mittitur.

1671 d. 18 Octobr. papa Klemens XI przez Piotra Korycińskiego poko-
jowca swego posyła Królowi Michałowi poświęcany miecz
i kapelusz, a Królowej Eleonorze złotą różę poświęcaną
(auream rosam sempiterni veris imaginem) - dary te ma oddać
Królowi nuncyusz Ranuzzi uroczyście w dzień Zielonych Świątek 1672 w katedrze w Warszawie.

1670 Episcopatus Mukaczoviensis per Hungariam et Transylva-
niam cum 1600 ecclesiis cessit unioni cura patrum Societ. Jes.
et principissae Sophiae - Bathori Rakoczi(a)e.

1671 Episcopatus Luceoriensis ruthenicus possidet ecclesias parochiales 5000,
Leopoliensis 6000, Praemisliensis 5000. Episcopatus schismaticus
Novogrodecensis in ducatu Severiae habet 2000 ecclesiarum;
episcopus vocatus Baranowicz.

1672 podczas bytności w Krymie Mikołaja Torosowicza arcyb. lwow.
ormian. uzurpuje sobie we Lwowie tytuł koadjatora arcyb.
ormian. we Lwowie schizmatyk Teodor Wartanowicz.

1672 Franciscus (Bonvisi di Lucca) archiepiscopus Thessalonicensis
nuntius extraordinarius in Poloniam mittitur. (ordinarius
nuntius erat tunc Ranuzzi)

1672 d. 28 novembr. Nevers - Jan Kazimierz były Król polski żali
się przed Klemensem X na Króla Michała, iż wzrosło prześladowanie
przeciw prymasowi Mikołajowi (Prazmowskiemu) Sobieskiemu
hetmanowi i Mosztynowi podskarbiemu jakoby spiskowali z
Turkiem.

1672 d. 5 Decembr. Lovicii – Nicolai Prazmowski archiepiscopi gnesn. epistola ad Clementem X (Obszerny list obejmujący obronę jego gdzie pisze, iż Jan Kazmierz z Marią Ludowiką chcąc Polskę uchronić od przyszłych niesczęść i rozterków elekcyjnych, postanowili za życia przeprowadzić sukcesyą tronu i osadzić Księcia Eghien z linii Condeuszów, któryby pojął za żonę wnuczkę Królowej a córkę Palatynowej reńskiej na Królestwie – lecz Austriacy zazdrośni na Francuzów zniweczyli ten plan, poparli wybór Wiśniowieckiego i Króla podbechtali na Prazmowskiego, Sobieskiego jakoby będąc partyzantami Kondeusza knuli spisek na życie Króla: wskutek czego wydano dekret na Prazmowskiego.) (Tom III No. 620 pag. 611–614)

1673 Franciscus Bonvisi archiepiscopus Thessalonicensis nuntius ordinarius in Polonia constituitur.

1673 Król Michał posyła do Klemensa X ~~papie~~ w poselstwie Jana Wielopolskiego czesnika Kor. starostę krak. prosząc o posiłki przeciw Turkom.

1673 d. 20 Novembris z obozu pod Chocimem wysyła Jan Sobieski marszałek Kor. w poselstwie do Klemensa X Chryzostoma Gnińskiego opata wągrowieckiego, donosząc o zwycięstwie.

1673 d. 5 Maji Varsaviae – Oratio Francisci Bonvisi archiep. thessalon. nuntii ap. in comitiis electionis.

1674 Jan III wysyła do Contarena dozy weneckiego ablegata swego Krzysztofa Masini equitem polonum secr. reg.

1675. Franciscus Martelli archiepiscopus Corinthi nuntius apost. in Poloniam mittitur.

1677. Józef Szumlański władyka lwowski przyjmuje unię. – Wartan biskup Epiphanii uniat zostaje koadjutorem Mikołaja Torosowicza arcybisk. ormiańsk.

1678 synowie Andrzeja Morsztyna podskarb. Kor. i margrabianki Huntley podróżują do Włoch.

1680 Michael Radziwiłł M. D. Litu. procancellarius legatus Joannis III obedientiam Innocentio XI praestat.

1680 Opitius Pallavicini archiepiscopus Ephesinus nuntius apost. in Poloniam mittitur.

1683 Casimirus Denhoff abbas Clarae Tumbae ablegatus Joannis III ad Innocentium XI in negotio belli cum Turcis.

1689 G. Cantelmi archiepiscopus Caesareae nuntius apost. in Polonia.

1690 Andreas Santa-Croce archiepiscopus Seleuciensis nuntius apost. in Poloniam mittitur.

1690 Carolus Mauritius Vota Soc. Jes. orator Joannis III ad Alexandrum VIII

1690 abbas Tremesnensis referendarius regni extra ordinarius ablegatus Joannis III ad Alexandrum VIII.

1692 Carolus Mauritius Vota ~~[illegible]~~ Soc. Jes. orator Joannis III ad Innocentium XII

1694 Amandus Victorinus Cieszeyko episcopus bacoviensis parochus mscibooviensis in dioecesi vilnensi et in Wola Zarzecka dioec. premisl.

1695 d. 19 Febr. Varsaviae – Joannes III comitem Josephum Maria Revelli de Turre Uzzonis ablegatum ad aulam Persarum regis mittit.

1696 Joannes Antonius archiepiscopus Theberum nuntius apostolicus in Poloniam mittitur.

1696 Leo Szlubik Załęski archiepiscop. kijoviensis episcopus Vladimirensis unitus.

Vetera monumenta Slavorum meridialium historiam illustrantia maximam partem nondum edita ex tabulariis Vaticanis deprompta collecta ac serie chronologica disposita ab Augustino Theiner. Tomus I 1198 – 1549 ab Innocentio pp. III usque ad Paulum pp. III. Romae typis Vaticanis 1863. fol. str XXXVIII. 667 (obejmuje 907 dokumentow – ~~wiele~~ niektore z tych są w Farlati) 16 Thal.

r. 1181 Miroslavus comes Tacholmitanus (Zacholmiae)
r. 1199 Wulcanus rex Dalmatiae et Diocliae (katolik)
1199 magnus Juppanus totius Serviae (katolik) przyjął unię
1200 d. 11 Octobr. Culinus banus Bosniae (haereticus)
1202 Caloiohannes imperator Bulgarorum et Blachorum d. 22 Martii prosi papieża o koronę – (tempore Nicolai papae praedecessoris Innocentii III rex Bulgarorum assumpsit unionem – Michael rex Bulgariae posłał legatów swych do Rzymu i Adriana pap. dla unii, lecz naród jej nie przyjął
1203 d. 30 April. Monachi schismatici Bosniae et Culinus banus przyjmują unię z Rzymem (W Bosnii był tylko i biskup katolik.)
1204 d. 25 Febr. Calojohannes imperator Bulgarorum pisze iż przed 6 laty zgłaszał się do papieża o koronę lecz Grecy chcieli go koronować i dać mu patryjarchę – on niechce, tylko od Rzymu aby mu dał koronę cesarską i posłanego arcybiskupa Bazylego archiepiscopum de Zagora wyświęcił na patriarchę – papież obiecuje uczynić to i zachęca go aby był z Wlkiem w (Vulcanus) zgodzie, posyła Leona tit. S. Crucis presb. kardynała aby go koronował, pozwala mu bić monetę własną, i Basilium archiepiscopum Trinovitanum (Ternowo) mianuje prymasem Bulgaryi i Wlachów i daje mu pallium – Stolicą cesarza było Trinowi gdzie panowali poprzednio Szymon, Piotr i Samuel krolowie Bulgarscy którzy otrzymali korony z Rzymu.
Również przyjęli wtedy w Bulgaryi unię: Anastasius archiepiscopus metropolitanus Belebusdii, Sabbas archiepiscopus metropolitanus Presthlavae, Marinus episcopus de Scopia, Abraham episcopus Prisdiani, Kyrikus episcopus de Niso, Clemens episcopus Bydmensis (sufragani bulgarskiego w Trynowie patriarchy)

Na tę Koronacyją rzymską w Bulgaryi uskarżał się Król węgierski twierdząc iż żona jego cesarzowa grecka dostała Bulgarią w posagu – że Bulgarią z braci z rodu Królewskiego dawnego: Piotr i Jan Kalojohannes (Koronowany unita) zajęli
Rownocześnie Stephanus megajuppanus Serviae posłał do papieża prosząc o koronę – co papież dla Króla węgierskiego wstrzymał który teraz zawojował Servią i wygoniwszy Stefana osadził brata jego Vulco
1204 Wenecki doża zdobywa Konstantynopol, kazawszy pojmać i zabić Alexego i ojca jego Izaaka cesarza greck. przeszłego, zaś panujący cesarz Marcoflus uciekł
1204 d. 8 Novembris in festivitate S. Michaelis Kalojohannes został w Ternowie Koronowany na Cesarza przez Kardynała Leona, cesarz posłał na naukę do Rzymu swego syna.
1205 Kalojohannes cesarz bulgarski mając wojskę z Blachów i Komanów złożone pojmał w Adrianopolu Balduina cesarza greckiego.
1248 d. 29 Martii. – Innocentius IV episcopo Segniensi ... „tua petitio continebat, quod in Sclavonia est littera specialis, „quam illius terrae clerici se habere a beato Jeronimo „asserentes eam observant in divinis officiis celebrandis." „nos „attendentes quod sermo rei et non res est sermoni subjecta" licentiam (daje używanie owych liter w nabożeństwie. Lugduni IV Calend. Aprilis, Pontif. A° 5to (I pag. 78 N° 98)
1252 d. 26 Januarii – Innocentius IV episcopo Veglensi ut fratribus monasterii S. Nicolai de castro Muscla ordin. S. Benedicti officia in lingva sclavica secundum ritum romanum celebrandi licentiam concedere possit (I p. 79 N^r 103)
1308 d. 1 Aprilis – Clemens V Urosio regi Rasciae symbolum unionis per Aegidium patriarcham gradensem transmittit.
1319 d. 18 Julii – Johannes XXII Stephano filio olim Stephani Bani bosnensis concedit matrimonium cum filia nob. Menhardi comitis de Orthenborch in quarto consangvinitatis gradu contrahere ad petitionem Mladini bani
(hrabia Cylii)
1330 d. 1 Junii – Johannes XXII rogat Urosium regem Rasciae ut Sergium in episcopum Catharensem recipiat.
1331 Nicolaus filius Mikeli Bani totius Sclavoniae nominatur canonicus Agriensis

1337 d. 20 Januar. – Benedictus XII concedit Johanni filio Georgii de Briberio comitis contrahere matrimonium cum Catherina sorore Mladini Clissiae et Scardonae comitis quarto consangvinitatis gradu sibi proxima.

1343 d. 27 Octobr. – Clemens VI Stephano regi Rasciae commendat Sergium episcopum Catharensem creatum.

1344 Stephanus banus bosnensis.

1369 d. 29 Januarii. – Stracimirus, Georgius et Balsa fratres Zupani Zentae – przyjmują unią z Rzymem.

1373 Carolus de Duracio dux Dalmatiae.

1373 Georgius et Balsa fratres (zupani et) domini Zentae

1377 Georgius Bubeck miles Agriensis dioecesis

1409 d. 8 Januarii. Gregorius XII Joannem Rhagusinum tit. S. Sixti presbyterum cardinalem legatum mittit ad Ungariae, Poloniae, Rasciae, Sclavoniae, Russiae regna

1436 d. 11 Martii. – Eugenius IV Gregorio archiepiscopus Moldoblachiae nuper ad unitatem romanam redacto confert salvum conductum.

1444 d. 23 Januarii – Eugenius IV Baptistam de Gentilibus civem Caffensem propter sua merita in reducendis Armenis in civitate Caffensi (ad unionem catholicam comitem palatinum creat. ⌊proximis temporibus

1444 d. 12 Febr. – Julianus tituli S. Sabinae presbyter cardinalis S. Angeli nuncupatus legatus in Hungaria, Polonia et Valachia superioribus temporibus nominatus legatus in Graecia.

1445 d. 29 Martii – Eugenius IV Stephano Thomae Bosnae regi super defectu natalium dispensat de olim Astoya (Ostoja) rege Bosnae patre ejus uxorato cum alia conjugata nato, et dat eji divortium cum uxore ex infimo genere mulierum nata sibi copulata cum prolem susceperit, quoniam barones regni Bosniae illam pro regina habere nolunt.

1445 Petrus Vayvoda partium Regni Bosnae inferiorum.

1451 Stephanus comes Bosnae infidelis patarenus

1478 d. 20 Octobr. – Romae – Catharina quondam ducis Stephani filia regina Bosnae testamentum condit – wygnana z Bośnii przez Turków była za Tomaszem Królem Bośnii, Stefan syn jej został mahometaninem również i córka Katarzyna – Brat tej Królowej Katarzyny był Władysław który miał syna Balszę

1490 Barbara relicta olim Wuk regni Rasciae despotae (Katoliczka)
1518 Joannes de Andreis canonicus pharensis
1519 Joannes Staphileus episcopus Sibinicensis ad Francorum regem nuntius
1519 Bassarabus Valachiae Cisalpinae et Stephanus Muldosiche waywodae. obaj przez posła swego Antoniego Paicalas obiecuja papieżowi Leonowi X powrócić do unii — Bassaraba miał synow Teodozego i Piotra.

Wuttke Heinrich

Städtebuch des Landes Posen von Heinrich Wuttke. Codex diplomaticus. Allgemeine Geschichte der Städte im Lande Posen. Geschichtliche Nachrichten von 149 einzelnen Städten. Leipzig auf Kosten des Verfassers in Commission bei Hermann Fries 1864. 4°. st. X. 472. (8 Tal.)

I) Codex diplomaticus urbium Magni Ducatus Posnaniensis p. 1–174 obejmuje 253 dyplomatów z tych 159 w całym texcie a reszta w krótkich regestach od r. 1065 do r. 1775; z tych 52 dyplomatów ~~[illegible]~~ od r. 1065–1425 drukowane były r. 1860 i 1861 w 3 programatach uniwersytetu lipskiego. – Mało co tu nowego, prawie wszystkie dyplomata przedrukowane z Kodexów Raczyńskiego, Rzyszczewskiego, Stronczyńskiego Wzory, Mosbacha, Zaborynskiego: Dolsk i t. p. Wydawcy głównie o to chodziło, aby pokazać iż od najdawniejszych czasów w Poznańskiem element niemiecki przeważał. W Dogiela Kodexie (wyjąwszy fałszywy przywilej dla Gory na Szląsku z r. 1062 oraz bulle papieskie dla Ryskiego biskupstwa) najdawniejszy dokument sięga r. 1222; w Kodexie Rzyszczewskiego (wyjąwszy przywilej tyniecki z r. 1125) najdawniejszy dokument z r. 1145. Damalewicz Vitae archiep. gnesn. przytacza dokument równie z r. 1145, Raczyńskiego Cod. dipl. Lithuan. poczyna się od r. 1254, tegoż Cod. dipl. majoris Pol. od r. 1231. Nierównie starsze dyplomata są w Szczygielskiego Tinecia i Nakielskiego Miechovia; Przywilej dla klasztoru w Lędzie sięga r. 1143; dział Lubomirskich z r. 1088 który był w metryce koronnej, widocznie jest fałszywy. – Wydawca chełpi się, iż pierwszy wydrukował dyplom fundacyjny klasztoru w Mogilnie z r. 1065 z potwierdzeniem z r. 1100; jednakże wprzód przed nim wydrukował te dokumenta Maciejowski w Histor. prawod. słow. Tom VI-ty Edyc. druga. – Wyjątki z dyplomatów mniej znanych, umieszczemy:

1065. III Idus Aprilis in Plock — ... ego Boleslaus ecclesiae Mogilnensi S. Joannis evang. contuli „transitus omnes per Wislam de Kamien
„ (może pod Kikołem) usque ad mare; transitus in Wizna et in
„ Makow, et per totam Mazoviam nonum forum, nonum de=
„ narium, nonum porcum, nonum poledrum, nonum piscem"
... castra Sandomirsz (w Długoszu lepiej: Grudziądz) Zamroczyn,
„ Syrock (w Dług: Szeroczecz) cum medio theloneo per fluvium
„ Bug, Lrypir (Dług: Rypin), Stetelien (Dł: Stetin), Sierpe
„ (Dł. Sepich) Nowy (Dł. Nowe) Prauanz (Dł. Radzim) Osielek
„ (Dł. Oselch) Zyreniczko (Dł: Znuiendzic) Ciechanow, Stolpsko
„ seu Pultosko (Dł. Stopsko) Grebesko (Dł: Grobesko) Nasilsko,
„ Wyszogrod, Plock, Dobrzyn, Wlodyslaw, Przypust, Plonsk
„ (Dług. Flowst), in Lacin (Dł. Laszyn) 10 ms (t. j. mansos? Długosz
„ czyta: marcas) in Zbutymir (Dł. Sbuczymir) 7 ms. in Wolborsz
„ 4 ms. in Sarnow (Dł. Zarnow) 2 ms. et dimidiam, in Kolpier
„ 7 ms. .... nomina villarum quas contulimus ecclesiae su=
„ perdictae ... in Mogilna: Cyrwensk, Chrenow (Dł. Chrzanów)
„ Bolino, Weleryk (Dł: Wielerych), Kossowo, Kromnow
„ (Dł. Krennow), Golumbino ecclesiae S. Laurentii in Plock,
„ Stein in Bielsk ecclesiae S. Joannis Bapt. cum ipsa villa
„ praenotata, foro, tabernis, targowe (Stowdypald) et cum
„ omni libertate ecclesiae S. Joannis in Wladislaw, in Cul=
„ mine nonum forum cum tabernario Kleszczary, Czachrsz,
„ Dolachowo, Opalkowitze, Woyesno, Fallano, Malewo, Lubeszewo
„ cum medio lacu, Radance cum fluvio ex utraque rippa, Czarno=
„ tul per medium Olsze, Bystrzyca, Zabno, Chapsko, Wrzedzien,
„ Wiecanowo, Leszno, Szczeglino, Domanino, Szubino, Bogda=
„ nowo, Szczebersko, Kuchanowo ecclesiae S. Jacobi in Mogilno,
„ quam fundavit Sbylius (Dł. Sbilutus) miles addens eidem eccle=
„ siae haereditatem nomine Bogusino. Item aliam ecclesiam
„ in honorem b. Clementis miles magnus Dobrogosiens (Dł.
„ Dobrogostius) addens eidem ecclesiae haereditatem Padniewo
„ cum consensu amicorum suorum aedificavit. Item Paulus et
„ Zema (Dł. Ziemias) fratres dederunt duas villas Lyzac (Dł.
„ Lisici), Rypnick. Item Odolan (Dł. Odolny) dedit Sokołowo (Dł.

„Sokolowo); item Andreas Gorunowo (D. Gorzymowo). Item
„ego Boleslaus adjiciens praedictis notum esse volo con:
„cambium villarum, quod feci cum Mogilnensi abbate Men:
„gozio villam etiam Ramglow ab ipso accepi et homini
„meo Nastan petenti contuli, pro qua villam Kritke cum
„medio lacu et fluvio per medium eidem abbati ecclesiae
„Mogilnensi tradidi; sed quia haec recompensatio suffi:
„ciens esse non videbatur, sortem Curavi eodem Curano
„et filiis suis addidi, et in nomine virtutis Jesu Christi con:
„firmavi. Item haec sunt nomina servorum adscriptitiorum
„quos eidem ecclesiae contuli cum omni jure: Wygnan
„cum tota consanguinitate sua, Radeg, Sulenta cum cogna:
„tione sua, Zavist Radeg cum cognatione sua, Woliz, Laboz,
„Radey, Zandan, Doman, Domamir, Sida, Nesul, Sulim cum
„fratre suo, Domasir cum fratre suo, Nesela cum cognatione
„sua, Molsa cum fratribus, Godes cum fratre suo, Calik, Suli:
„mir Milon, Wezan cum filiis, Pozriomir, Cerbon, Belin, Su:
„leu cum fratre suo, Sulidas cum filiis suis, Bezon cum
„fratre suo, Budis, Rowen, Rybeck cum fratre, Unimir, Zderna
„cum fratre suo, Pozar, Golandin, Rucanca, Stepan, Sulimir
„Wilzcan, Domasuel cum fratribus suis, Nadamir cum filiis,
„Sedam cum filiis, Pribislau cum filiis, Bocelan, Michael,
„Stann cum fratre suo Rados. Item homicidia tam inter duos
„ascriptitios, quam inter duos liberos vel ex una parte
„liberi et ex altera ascriptitii villarum supradictae domus
„per totum eidem ecclesiae cedent.... literam praecepi mei si:
„gilli munimine et subscriptione testium confirmari.....
„praesentibus ven. patre Alexandro Plocensi ecclesiae episcopo,
„principe militiae Werborio, Joanne cancellario, procuratore
„Trojano Wysna, Joanne canonico plocensis ecclesiae, Walthero
„ejusdem ecclesiae canonico et aliis.... (No I p. 5-6. Wydawca nie
mowi skąd przepisał, tylko dodaje że z transsumptu r. 1100 - Helcel
Starod. praw. pol. pomn. p. CVI zbijając Długosza, przypisuje ten dyplom
Bolesławowi Kędzierzawemu w r. 1165)

1100 Tertio Nonas Septembris in Crusvica - Nos Mesco Dei gratia
dux Polonorum... ad preces Mengozii abbatis et conventus ecclesiae
s. Joannis evang. in Mogilno... inspectis privilegiis a praedecesso:
ribus nostris (transumpt przywileju Nr I) nostri sigilli munimine

duximus roborandum .... Praesentibus d. Petro praeposito Masoviensi, Wernero, Bero sacerdotibus, Degnone comite, Sbiluto comite et aliis. (№ II p. 6 – może należałoby czytać r. 1103 bo Władysław Hermann panował do r. 1102. Archidyakon gnieźn./ Sommersb. I. 79 ma A. 1081 Meszco dux de Ungaria redit. A. 1088 Meszco dux uxorem duxit – co się tyczy syna Bolesława śmiałego.)

1102 (może 1202) in crastino b. Viti in Roguzno – Meczlaus quintus Dei gratia dux Poloniae comiti Nicolao palatino calissiensi confert castrum Czarnkow jure haereditario cum venationibus in sylvis Vytrin et Stukawy cum jure ducali videlicet judicia magna et parva puta capitis amputationem et membri cujuslibet mutilationem, cremationem, bellum duorum et examen aquae frigidae et ferventis, prout castellania nostra superius dicta facere consuevit. Liceat ipsi civitatem cum foro locare, firmare; cives cum mercibus theloneum non solvent; advocatus comitis omnem jurisdictionem exerceat et poenas infligat. Praeterea addit ei haereditates Gabicze, Valkowicze et alias duas in districtu Walcensi sitas Barcholdek et Lemnicza. (Ex confirmatione Sigismundi Aug. 1552. – pag 6. – tylko treść, bo przywilej fałszywy.) – Mikołaj z Czarnkowa wojewoda kaliski przychodzi w dyplom. r. 1193 – 1212)

1253 in Posnan. – Premisl et Boleslaus fratres uterini duces Poloniae cum consensu Bogushali episcopi posnan. concedunt honesto viro Thomae locare civitatem Poznan jure theutonico cui conferunt villas Aratorum (Rataje) Piotrowo, Segran (Żegrze) Staralanka, Nencow, Spirçow, Werbice, Ysiez (Jerzyc) Panzlaw, Nestachow, Pancow, Sidlow, ambas villas vinitorum (Winiary) exceptis vineis, Boguce (Bogusz), villam Onolfi (Wilde). Testis Bogusal castel. posnan. (III p. 7–8 = Łukaszewicz Józef: Obraz histor.-stat. Poznania T. I p. 5–7 = J. C. Kretschmer: Die Gründungs-Urkunde der Stadt Posen vom J. 1253. Posen 1853.)

1273 in die S. Remigii confes. Posnaniae – Przemyslaus dux Poloniae villam Priezyn (Pritschen bei Fraustadt) concedit Walthero locandam jure theut. cum 50 mansis, cum tertio denario et facultate judicandi omnes causas excepto homicidio. Incolae post 12 annos libertatis de quolibet manso franconico solvant ½ marc. argenti albi 3 mensuras, 3 annonae (avenae?) et 3 siliginis mensurae Glogoviensis. Datum per manus Antonii scriptoris curiae. (IX pag. 12)

1293 angariae: strosa, dan, podworowe (Hoffdienst, Grundgeld) targowe (foralia) mostne, custodia vel solutio herodiorum quod sokol nuncupatur, exactio powolowe. (Ryszczewski Codex I. 148)

1260 in festo S. Petri, in Poznan – Boleslaus dux Poloniae Rinero et Johanni concedit civitatem Kcina jure theutonico locandam cui addimus 2 haereditates Bobrovnici et Pelgrinowo atque prata in Porepnicz. Per manus Mathiae notarii nostri. (CC I p. 141)

1262. VII Idus Junii datum in loco contra Dancow in litore Lystvarte in colloquio habito per duces Boleslaum Poloniae Majoris, Boleslaum Cracoviensem, Henricum Vratislaviensem, et Wladislaum de Opol. (przywilej Bolesława xięcia wielkopol. dla miasta Sarnov – Mosbach: Wiadomości do dziejów polsk. z archiw. prow. szlązk. Wrocław 1860 p. 25.)

1280 Przemisl II civitati Posnaniensi censum ex theatro quod theutonico „Kameraus" nuncupatur applicat. (Łukaszewicz: Obraz Poznania I. 296.)

1332 fer. 3a ipso die Dominici confessoris in civitate Gostinensi – Nos comes Nicolaus haeres in Gostin quondam filius Alberti civibus civitatis nostrae Gostin dedimus praemercationem salis, scamna pistorum, sutorum, hortos, silvam, montem, haereditatem Brzezie, item dedimus sculteto cum 2 scabinis facultatem 3 generalia judicia in villis adjacentibus jure theutonico locatis in districtu Costensi judicare videlicet in Porynge, Drzerzewo, Smogorzewo, Grabonog, Podrewo, Podzerze, in monte Ladkowo, dedimus civitati etiam omnia jura quae in registris Calisiensibus plenarie continentur. (XX p. 22)

(?) 1349 fer. 4a post diem S. Stanislai in Posnania – Kazimirus rex Poloniae nec non terrarum Lithvaniae(?), Sandomiriae, Siradiae, Lanciciae, Livoniae(?), Pomeraniaeque dux incolis terrae et civitatis Wschowa confirmat jura theutonicalia. Praesent. Nicolao palat. calis. Preceslao castellano posnan et capit. Poloniae, Benjamino castel. Lancic. Jantudo castel. Rospiensi et capitaneo sirad. (XXV. p. 27) (Dokument widocznie fałszywy)

(?) 1364 fer. 6a ante fest. Assumpt. B. Mariae V. Toronii – Casimirus rex Poloniae Magnus Dux Lithuaniae, Russiae, Prussiaeque dominus

oppido nostro Powidz privilegia per voraginem ignis per Cruciferos absumpta confirmando, liberat a podvodis et villam Wielatkowo donat. (XXVII p. 28 – Data widocznie mylna)
1365 in Crastino Omnium Sanctorum, Gnesnae – (Kazimirus) rex Poloniae nec non terrarum Cracoviae, Sandomiriae, Siradiae, Lanciciae, Cujaviae, Pomeraniae, Russiaeque dominus provido Martino de Pijotrowicze haeredi concedit locare jure theutonico villam in silva dicta Stawki 22 mansos continente cum scultetia et cum facultate piscandi in lacu Niedzagijl cum sagena aestivali, cum gulgusteriis (t. j. więcierze) videlicet stampnijcza, cum hamo, cum structione leporum, capriolorum videlicet Grodze in borra nostra, cum prato magno Klyesczowus Kijerz. Scultetus expirata libertate debet servire in equo pro sexagena, kmethones pro censu 6 scotos et pro decima 3 scotos, item medium capolium ovorum, 3 pullos et portiam carnium pro 8 grossos, item 3 prandia cum sculteto dare debent annuatim. (XXVIII. p. 29) (wieś ta zwata się Zielankowo) – (odpis mylny)
1368 proxima secunda feria post diem b. Luciae, in Crusvica – Casimirus rex Poloniae, terrarum Cracoviae, Sandomir. Sirad. Lancic. Cujav. Pomeraniae, Russiaeque dominus ad preces Joannis abbatis monasterii Bissoviensis ord. Cisterciens. dioeces. Wladislav. confert facultatem locandi civitatem ultra fluvium Dbra ex opposito monasterii in haereditate ipsorum Smecz nuncupata in terra Cujavien. jure theutonico Maydeburgensi, quam civitatem Byssoviam (Polnisch-Crone – Koronowo) volumus nuncupari, cum foro qualibet feria 5a cum facultate construendi pontem in fluvio Dbra (Brahe) – Praesent. Sbyluto episcopo vladislav. Alberto cujavien. Moszczyński gniewkoviensi palatinis, Dobeslao castel. crusvic. Sandzivogio capitan. gniewkow. et Latore judice cujav. Datum per manus Joannis archiepisc. gnesn. cancellarii aulae regalis (XXIX pag. 30)
1370 die b. Martini in monasterio Bissoviensi – Joannes abbas monasterii Bissoviensis ord. Cisterciensium Vladislav. dioecesis incolis in oppido Bissovia locato jure theutonico confert 27 mansos; oppidani si sententia per scabinos inventa arguerentur, ad consules Bidgostienses recurrere debent. (XXX p. 31)

1393 die dominico infra Octavas Assumpt. S. Mariae, Cracoviae – Vladislaus rex Poloniae Arnoldo de Witdon permittit de villa sua Mrocza (Mrotschen) in districtu nacleni permittit locare civitatem Mrocza jure theutonico quo Sempelborsk gaudet, cum foro septimanali feriis quartis (XXXVII p. 37.)

1398 fer. 6a in crastino Ascensionis Domini, in Juveni Vladislavia – Vladislaus rex Poloniae abbati monasterii Mogilno concedit de villa Mogilno oppidum jure theutonico erigere. (XLI p. 40)

1444 fer. 4a post fest. S. Bartholomei, in Waradino – Vladislaus III rex confirmat sculteto villae Pricsyn antiquum privilegium. – Praesent: Luca de Korka posnan. Hriszkone Tygerdersi (Kierdejowicz) Podoliae palatinis, Nicolao de Ossolin castel. wyznic. Nicolao Feuwren (Fararey) de Garbow milite, Przsat de Matierstio (Beysad de Mokrsko) cracovien. vexillifero (LXI p. 58)

1450 fer. 5a ipso die Ascensionis Domini, Gnesnae – Casimirus rex Pol. oppido Gniewkow confirmat privilegium Zemomislai ducis cujav. in bello pruthenico igne absumptum super jus theutonicum (LXIII p. 59) cum appelatione in Juniuvladislaviam.

1696 d. 9 novembris – Władysław Przyjemski potwierdza ustawę cechu sukienników (Tuchmacher) w Rawiczu nadaną przez rajców d. 15 czerwca 1640 w języku niemieckim. (CLXXII p. 121)

1534 fer. 6a ante fest. S. Johannis Bapt. in Dolsko – Johannes Latalski episcopus posnan. confirmat statuta sartorum oppidi Dolsko. (CCXXXIII p. 156)

Index personarum et locorum (p. 165–173) rerum et nominum (p. 173–174)

Geschichte der Städte im Lande Posen 1) Vorbemerkung über die Quellen. 2) Allgemeine Geschichte der Städte im Posener Lande (p. 179–264) – 3) Geschichtliche Nachrichten von den einzelnen Städten des Posener Landes (p. 265–472)

Memoriam Joannis Augusti Ernesti professoris olim lipsiensis, oratione a Hermanno Hankel Ph. Dr. habenda die 11 Septembr. 1866 pie celebrandam Ordinis Philosophorum Lipsiensis decanus et reliqui professores indicunt. – Accessiones ad Codicem diplomaticum qui continetur libro Städtebuch des Landes Posen von Heinrich Wuttke. Leipzig 1864. – Lipsiae excudit A. Edelmann. 4º str. 24. i. obejmuje 17 dyplomatow, następnych.

1) 1403. Vladislaus rex Pol. oppidum Odolanow vectigalibus liberat. (in Konin fer. 2a post Conductum Paschae 1403.)

2) 1406 ipso die Epiphaniarum – Wichna domina in Grodzisko, Borko de Szubin et Mathias (matko) frater ipsius domini in Grodzisko concordiam cum civibus civitatis Grodzisko ratione census et praestationum ineunt. (p. 3)

3) 1406 Tomko pincerna cracoviensis capitaneus odolanoviensis, oppido Odolanow tribuit jura quibus Kalisia fruitur (tylko treść) (Calisiae d. 22. Julii 1406)

4) 1457 Nicolaus Gruszczynski subdapifer posnan. capit. odolanov. boleslav. villae Szulmierzyce jura oppidi confert cum foro hebdomadali. (Sabbato ipso die S. Martini 1457) (sartago continens 4 mensuras brasei ex quibus 1 corum seu covetum brasei solvunt)

5) 1457 Casimirus rex Polon. villae Szulmierzyce ad castrum Odolanow pertinenti et in oppidum evectae jus theutonicum tribuit. (In Nova civitate Korczyn fer. 2a ipso die S. Stephani protomart. 1457)

6) 1463 Nicolaus Gruszczynski subdapifer posnan. capit. odolanov. donat oppido Odolanow sareptam alias pasieka. (In castro Odolanow fer. 3a ante f. Ascensionis Domini 1463)

7) 1513 Sigismundus I incolas civitatis Costensis a judiciis castrensibus liberat.

8) 1629 Sigismundus III oppido Odolanow nundinas confert.

9) 1637 Vladislaus IV renovat privilegia oppidi Odolanow. (z polskim wypisem czynszu: wiertel słodu – kotłowe czynsz browarny – do powinności należy łowienie łabędzi na stawie i naprawa przesek na mostach)

10) 1639 Vladislaus IV permittit Adamo Olbrachto a Przyma Przyemski castrorum regni metatori civitatem Rawicz jure theutonico prope villam suam Sierakowo locare (cum insigni: Ursus niger in campo flavo.) dyszlowka id est theloneum a quolibet curru.

11) 1639 Adam Olbracht Przyemski, der Krone Pohlen oberster Lagerherr, Graf zu Göichen, Freiherr von Storchnest, Erbherr der Stadt Rawicz, ertheilt der Stadt Rawitsch Freiheiten.

12) 1662 Joannes Casimirus rex renovat jura civitatis Costensis.

13) 1677 Joannes III confirmat privilegia civitatis Costen.

14) 1699 Augustus II confirmat privilegia civitatis Costen.

15) 1714 Jan Jerzy Przebendowski podskarbi w. kor. starosta mirachowski, pucki nadaje prawa miasteczku swemu dziedzicznemu Ostrow.

16) 1717 J. Przebendowski nadaje statut dla miasta Ostrowa (tylko napis)

17) 1730 Franciscus Graf von Bielinski, Woyewode von Culm samt seiner Gattin Gräffin von Prebentau, ertheilt der Erbstadt Ostrow (in der Kalischer Wajewodsch.) ein Statut.

Poprawki do samego dzieła Städtebuch.

Źródła różne

1360 fer. 2a post fest. b. Fabiani et Sebastiani – Comes Georgius filius Curiatij nunc in regno Hungariae in castro Lewa moram trahens... duci Venetorum... communis fama sonat in regno Hungariae, quod ego contra honorem d. Ludovici regis favendo vobis, sibi scilicet infidelis et contrarius extitissem. (Archiw. cesarsk. wieden.)

1366 Ubertus bannus Bosnae et domina Elena ipsius genitrix expulsi per gentem Bosnae, iterum per gratiam Ludovici regis partem regni acquisivit. Datum in Bosna.

1405 die dominica proxima post fest. b. Michaelis. In Bystrzy... Sigismundus rex Hungar. Hermanum comitem Ciliae, Nicolaum Gara palatinum, Stiborium vajvodam, Franciscum Szecheny judicem Franciscum Bubek banum machoviensem, Simonem Konye, Simonem Rozgony ambasciatores suos ad Wladislaum regem Polon. suosque praelatos et barones ad tractandum et agendum de negotiis regni. (Archiw. wieden. cesar.)

1440 d. 8 martii Cracoviae – Wladislaus rex Polon. electus rex Hungar. promittit quod cum Elisabeth Hungariae regina „ante coronationem nostram contrahere volumus et contrahemus per verba „de praesenti matrimonii sacramentum, quam tamen ad consummandum ejusmodi matrimonium contra voluntatem suam usque ad „anniversarium obitus (Alberti) diem sive infra tempus luctus „mortis ser. et bonae memor. princ. d. Alberti.... mariti sui „non cogemus invitam." (Archiw. wieden. cesar.)

1272 Stephanus rex Hung. magistro Pows donat terram Enezka (dziś Engitzke)... „meta... ad statuam lapideam, quae dicitur „Balwankew" (w kapitule Szepesi)

1394 in die Cinerum Cracoviae. – Consules cracov. civibus Cassoviensibus permittunt ut possint in civitatem Cracoviensem cum mercaturis advenire, non vero ad Borussiam cum non fuerit ordinatum... et nos etiam in civitatem Cassoviensem cum nostris mercaturis et ibidem depositorium habere, prout antea fuit... et quae pars [illegible]

ordinationes non servaret, eadem ante 4 menses insinuare debebit, ut merces domum possint expediri et de debitoribus justitia administrari (Archiv. miasta Koszyc)

1419 in vigilia festi b. Thomae Apost. Budae – Sigismundus rex Hung. Mathaeo Palocz .... „Nicolaus Volahus filius Sandrini de Dolha „nobis studuit declarare... quomodo temporibus diu praete-„ritis quondam illustris princeps Theodorus dux Podoliae, gu-„bernator ipsius castri nostri Munkach, Kenezyatum (kniaz-„stwo?) in possessionibus Kwchnyha et Kerechke vocatis in „ejusdem castri nostri Munkach pertinentiis habitum, sibi „juridice pertinentem, ab ipso indebite et sine lege rece-„pisset et abstulisset."... (w archiwie opactwa Lelesz – ob. Magyar történelmi tár. Pesten 1861. IX Zeszyt pag. 137)

1431 Wolfram Petrus canonicus cracov. camerae apost. debitorum collector.

1427 civitas Nandoralbensis in banatu Machoviensi (Belgrad – Nandorfehérvár)

1432 novi denarii hungarici majoris monetae 100 faciunt florenum auri – et minor moneta Quarting vocata 110 faciunt 1 flor. aur.

1440 die domin. post fest. b. Jacobi Apost. Budae – Wladislaus rex pro fidelibus servitiis Ladislao de Palocz magistro curiae ad vitae tempus donat castrum Munkach vocatum Georgii Despoti Rasciae qui conscius est vastationum regni per Turcos in quorum medio duo filii ejus existunt.

1443 in festo b. Egidii abb. in descensu campestri prope oppidum Zglow-Simon de Rozgon episc. agriens. cancellar. S.R.M. mandatarius regni Hungar. et Polon. cum Joanne Gyskra capitaneo cassoviensi et cum civitatibus Cassoviensi, Lewczviensi partem Elisabeth reginae tenentibus facit treugas duraturas ad diem S. Michaelis anni futuri (zawieszenie broni)

1445 fer. 5a ante fest. S. Maria Magdal. Visliciae – Praelati et barones terrarum Cracoviensium in conventione visliciensi... nobilibus Georgio de Rozgon judici curia Reg. Maj. Emerico Bebek filio Waywodae de Pelsewcz (Pelsöcz), Nicolao Barczal de Dobra capitaneo Kezmark. consulibusque civit. cassov. (obiecują wszelką sprawiedliwość poddanym wszystkim wymierzać.) Mag. Tört. IX p. 149.

1457 Ordinatio Johannis Gyskra de Brandis capitanei Ladislai Hung. regis de liga, pondere et valore monetationis in Camera Cremp: niczensi pro cutello sive camera Cassoviensi ad quam comitatus Scepus, Saros, Abanjwar, Ungh, Zemplyn, Torna, Gymern et Borsod pertinent... Moneta cudenda sub custodia pisetarii (Gwardein?) habeat pondus sive pisetum equale cum pecunia archiepiscopi Strigoniensis ita quod ad unam marcam argenti puri recipiantur 3 marcae cupri et ex istis quatuor marcis in simul fusis cudantur denarii rotundi et albi sic quod ad unam marcam sic mixtam cedant 400 denarii sive 800 obuli. Probator debet esse juratus. Ulterius de forma, dispositione, pretitulatione, dealbatione – literae epitaphiales – litera designat locum ubi cuditur et altera litera nomen cudentis – cautivum (Schmelzofen) – cambium, forisatio, monetarius.

1469 Pal, Pelsöczi Bebek Imre vajda fia (syn wojewody Emeryka Bebek de Pelsöcz)

15.. Węgrzy z Uniwersytetu Krakow. przenieśli się do Wittenbergu a od r. 1550 uczyli się i w Jena, od r. 1600 w Bazylei

1620 d. 20 Januarii Cracoviae – Epistola Georgii Homonnai Drugeth ad Ferdinandum II regem Hungar.... Rex Poloniae circiter 2500 Kozakos Liscovianos destinavit in Hungariam sed maxima ex parte nudos ac armatura destitutos. Dum autem cum his Kozakis in Hungariam profectus sim, obviam nobis factus est Georgius Rakoczy cum numeroso exercitu ad oppidum Homonnam.. sed nos victoriam obtinuimus (Mag. törtenelmi tar. Tom XI p. 172)
(Komisarzem Ferdynanda był przy Lisowczykach ~~[illegible]~~ hrabia de Altheim, który żołd wypłacał

Bonifacius octavus episcopus servus servorum Dei, filiis suis in Christo dilectis ac fidelibus ad quos praesens scriptum pervenerit, salutem sempiternam et apostolicam benedictionem. – Venientes ad nos filii nostri dilecti Rodzella (Bodzetha?) decanus sandomiriensis ecclesiae, cum suo socio nomine Alberto, qui dicebat se esse canonicum ejusdem ecclesiae, nobis lacrimose narraverunt, quod venientes impii pagani, quos dicebant Tartaros, terram Sandomiriensem subintrarunt, et castrum Sandomiriense subvertentes multimodam ibi multitudinem Christianorum occiderunt, quorum non erat numerus et quorum sangvis defluebat usque ad fluvium qui vocatur Wisla. Hoc facto intraverunt ecclesiam S. Mariae quae ibi est, et ipsam spoliaverunt et incenderunt et multos ibidem Christianos interfecerunt et captivaverunt et cremaverunt et multas sanctorum reliqvias, quae ibi erant, disperserunt, et hoc

factum esse dixerunt in festo Purificationis S. Mariae
Virginis et sub anno domini millesimo ducente=
simo quinquagesimo nono, praedicti pagani sic
talia mala facientes recesserunt. Nos vero eorum
petitionibus et lacrimis annuentes, interrogavi=
mus quid postularent. Qui dixerunt: petimus ut
ecclesia praedicta possit relevari et reparari adhuc
et a vestra paternitate aliquibus indulgentiis et
privilegiis communiri. Nos vero inito consilio
fratrum nostrorum Cardinalium, auctoritate omni=
potentis Dei et sanctorum Petri et Pauli et aucto=
ritate nostra eidem ecclesiae S. Mariae Sandomi=
riensi dedimus, donavimus et assignavimus eas=
dem indulgentias quas habet ecclesia nostra
romana quae S. Mariae ad Martyres nuncupatur.
Ut ergo ad eamdem solennitatem avidius et cupi=
dius fideles convenirent Christiani: omnibus poeni=
tentibus et confessis, in die S. Mariae ad Mar=
tyres in ecclesia S. Mariae Sandomiriensi exis=
tentibus secunda die mensis Junii stipendia spi=
ritualia apostolica largitione concedimus trecen=
tos sexaginta et sex annos, vel tot quot sunt
dies in anno de vera indulgentia cum totidem
carenis. Carena autem continet in se triginta dies, qui=
bus anima in purgatorio poenitere debet, una carena
delebitur; et eamdem indulgentiam vere poenitentes

carena = jejunium
30 dierum

et confessi fideles in eadem ecclesia per octavas festi ejusdem, quaerentes, misericorditer consequentur. Statuimus etiam in eadem ecclesia S. Mariae Romae et similiter Sandomiriae, quod fiat processio omni feria sexta cum vexillis et reliquiis Sanctorum excepto festo duplici vel novem lectionum, cum Offertorio, Protege et Litania et a praedicta processione, toties quoties contigit, omnibus vere poenitentibus et confessis, qui ibi tunc interfuerint, septem annos et totidem carenas misericorditer praesentibus aeviterne indulgemus. – Datum Romae, apud S. Petrum III Idus Novembris MCCXCV.

Bulla haec deprompta ex opere: Acta Sanctorum Junii. Antverpiae 1695 fol. Tom I pag. 266. ad diem 2 Junii. – Unus ex Bollandistis doctissimus vir Daniel Papebrochius S. J. in Commentario historico: De Sanctis Martyribus Sendomiriae in Polonia per Tartaros caesis, dicit se transsumptum hujusce bullae sive Brevis a. 1690 ab Ignatio Diertio S. J. Viceprovinciali atque in Polonia Visitatore accepisse, quodque transsumptum ex actis officialatus consistorii sandomiriensis per Albertum Carolum Mrowczynski notarium consistor. sandom. extraditum atque sigillo Christophori de Dembica canonici et officialis sandomir. praepositi stobnicensis munitum erat. Breve autem ipsum in Officio Consistorii Sandomiriensis die Veneris 16 Martii 1646 Mathaeus Brzostowski vicarius ecclesiae collegiatae B. Mariae Sandomir. ex certa scheda legibiliter descripta (sive ecgrapho authentico?) ad praefata Acta suscipi et ingrossari fecit. – Cromerus Lib IX narrat: Indulgentias Ecclesiae Sandomiriensi per Alexandrum IV papam (1254–1261) concessas fuisse pro anniversaria celebritate d. 2 Junii; quodque refellens Papebrochius Breve hoc Bonifacio VIII tribuit, qui easdem indulgentias, quas pro die 2 Junii ecclesiae S. Mariae ad Martyres vulgo Rotundae in Urbe Romana concesserat, etiam ecclesiae

Sandomiriensi III Idus Novembris 1295. –
In August. Theineri Veteris monumentis
Poloniae historiam illustrantibus ex tabulariis
vaticanis depromptis (Romae 1860) breve
hoc desideratur, nec ulla ejusdem mentio
temporibus Alexandri IV et Bonifacii VIII
reperitur.

152

Joannes XXII universis Christi fidelibus in Regno Poloniae quos ex vulneribus in pugna contra Scismaticos, Tartaros, Paganos aliosque infideles receptis mori contigerit, plenam concedit veniam omnium peccatorum; praesentibus post triennium minime valituris. Avinione XII Calend. Julii Anno IX. (1325)

Benedictus XII episcopo cracoviensi mandat quatenus annuendo precibus nobilis viri Pelchae Michaelis de Tochow et nobilis mulieris Margarethae natae quondam Jacobi de Pozrecheyn dioecesis cracoviensis, quam mulierem olim dum promissa erat eidem Pelchae ad matrimonium quondam Crivosandus Smilonis eidem Pelchae quarta linea consangvinitatis conjunctus, renitentem rapuit, per plures septimanas ad diversa loca deducens occulte et violenter detinuit tandem carnaliter cognovit; quae Margaretha captata opportunitate furtivo ab ipso Crivosando recessit ad Pelcham et cum ipso matrimonium contraxit, cum illo per 35 annos cohhabitavit et prolem suscepit; Quum vero propter impedimentum quod ex hujuscemodi consangvinitate provenit

contracto absque dispensatione apostolica in excommunicationis sententiam incurrerint — injungit itaque episcopo crac. ut Pelcham et Margaretham ab excommunicatione absolvat, matrimonium inter illos de novo contrahi permittat et prolem susceptam legitimam declaret.

Datum Avinione Nonis Julii A° VII. (1341)

Chronica Hungarum e cod saec XIV a
Kownacki edita Varsaviae 1823.
2a ed: Endlicher: Monumenta Arpad.
p. 60 – 82
3a ed Bielowski Monum Pol. I. 485
~~Konsultat z niej~~ przerobiona z Hartvicus Vita S.
Stephani initio saec XII scripta
Mon Germ Script XI. p. 233 z dodatkami
innemi.

---

p. 1 Incipit Prologus. Prima pagina .... carue-
rit penitus. Amen. (brak w Letow)
Prima aetas in exordio suo ... creacio re
mundi .... Tertio in die ..... creationis voca-
bulo speciem .. Adam
Incipit prima Etas brak p. 1–10
Residuum sextae aetatis .. 5856.
p. 17 Beda presbiter do p. 20 Otto imperator
apellatur.

a. Annales capituli Cracoviensis

p.

c)
p. 11. Dux Mesco Annales cracovienses compilati do p. 17 porgit

p. 20 Dubrowka ad Mesconem venit
Annales Capituli Cracoviensis
do p. 38

p. 38 Beatus Stanislaus do 3.
do p. 40 venero et obiit.

Napiersky Carl Eduard Dr. † w Rydze 2 Sept. 1864 wydał Schriftsteller und Gelehrten Lexikon Liv- Esth- und Kurlands (in Verein mit Dr. Joh. Friedr. v. Recke) Mitau 1827–1832 Tom. 4. – do tego Fortsetzungen und Nachträge von Dr. Th. Beise. Mitau 1859–1861. 2 Bde.

W Dorpacie jest nagrobek Henryka biskupa dorpackiego † 1378 vocatus de Velde (herbu 2 rogi jelenie)

Der Codex Zamoscianus enthaltend Capitel I–XXIII, 8 der Origines Livoniae, beschrieben und in seinen Varianten dargestellt von C. Schirren. Mit 2 lithogr. Schrifttafeln. Dorpat (E. J. Karow, Univers. Buchhändl.) 1865. 4o. pp. 69.

Mscr. ten odkrył Bielowski w bibl. Zamojskich w Warszawie in 4o. pisany z ~~XIV~~ początkiem XIV w. na pargaminie – dostał go w spuściznie po swym teściu Janie Stanisławowie Tarnowskim wojewodzie sandom. Jan Zamojski – defektowy na 87 kartach

Edycyja Grubera w r. 1740 jest z rękopisu z ~~XVI~~ XVI w. – drugi raz wydany w Scriptores rerum Livonicarum. Riga & Leipzig. I Tom.

tu zaś są warjanty.

1390 feria 3a Rogationum. In Wladislavia. Ladislaus dux opoliensis, urbium Cujav. Dobrinen. conventui fratrum ordinis b. Francisci eclesiaeque B. Mariae V. in civitate nostra Dobrzynensi donat quandam partem terrae de areis; hortis intra et extra civitatem Dobrzinen. et limites describit (ubi memoratur „fossa retro fornacem seu clibanum (?) cemeterii.. ... lateritium cum duobus fornacibus laterum... (inter limes vineam et humiducam claustri) cum facultate locandi piscatorem in Visla... Praesentibus Andrea dobrzynensi, Petro Rypinensi castellanis, Glwono marschalco dobrinensi, Petro Lewek militibus, Nicolao Bydgoszcz castellano, Nicolao subjudice dobrzinensi et Georgio Radlicz cancellario nostro, per manus Georgii notarii cancellarii nostri. (druk. w Pamiętn. relig. moral. 1843. Tom V str 48-50)

1428 fer. 2a in crastino S. Marci Evang. In Wischegrad. Joannes dei gratia senior dux Mazoviae et Russiae terrarum dominus et haeres Czirnensis conventui Fratrum Minor. Ord. S. Francisci in Wischegrod diocesis plocensis donat „vineam nostram „jacentem in fine circa hortos oppidanorum ex oposito „horti monasterii." Praesent. Sylamo judice, Andrea de Gatky vexillifero, Stanislao de Dubiecz subjudice vischegradiensibus, Derslao de Lodoshye vexillifero, Stiborio de Sanchoczino subcamerario curiaeque nostrae marschalco zakroczimensibus datum per manus Pauli Grzymislai de Borzevo ploczen. et warsovien. eccles. canonici majoris cancellarii curiae nostrae. (druk w Pamiętn. relig. moral. 1846 T. XI p. 345-346)

1358 feria 3a proxima infra Octavas S. Laurentii Mart., in Grodno. – Nos Kinstutus Dux Litwanorum, dominusque Troczensis, Grothnensis, significamus, quod cum inter nos et d. Semovitum Troidem ducem Mazoviae amicum nostrum, quaedam contentiones super quibusdam defectibus terrarum Litwaniae et Mazoviensem, specialiter inter districtum Grodnensem Lithuaniae et districtus Wiznensem et Gonigdzensem exortae erant: nos cum consensu Principum fratrum nostrorum Helgerdi (Olgierd) supremi Principis Lithuanorum, Ducis Zawthonis (Jawnuta), Ducis Kuriati (Koryat), ducis Georgii caeterorumque seniorum Ducum Lithuaniae compromissimus nos cum dicto Duce Semowito super Duces et Boiaros nostros: Patryky, Voyswylt, Wykozen Olizar et Vankonem Kierdeiewicz pro parte nostra – item super nobiles Mikoszonem Czirnensem, Mroczkonem Kaczięsiensem, Nemerzam Sochaczoviensem, Gotardum Camenensem Castellanos et Stephanum Judicem Sochaczoviensem pro parte ducis Semoviti, qui inter terram Litwanie et districtum Grodnensem atque terras Mazoviae et districtum Wisnensem et Gonigdzensem infrascriptas metas limitaverunt: incipiendo a Camyonybrod in directe ad Raigrod, ulterius directe eundo per fluvium Netha per fluvium Biebrza ad Targovisko, et inde directe ad Uscie Wielkiey strugiy, et inde ad verticem rivuli Maley Sucholdi, et inde deorsum per ipsum fluvium ad rivulum Sprzasta (Supraśl?) et deorsum per eundem fluvium ad Popielowo Siedlisko et inde directe ad Nievodnicza uscie, ubi finales gades Lithuaniae et Masoviae conclusi sunt. Quam limitationem approbamus. (Podług odpisu z księgi ziemskiej Wizkiej r. 1543–1544 N. 8/12.)

(Wyciąg w Naruszewiczu T. VI p. 281)

1401 fer. 6a infra Octavas Nativitatis Domini in Blonie. – Semovitus Masoviae et Russiae Dux terram Wiznensem cum districtu Goniadzensi fratri suo germano Joanni Duci Masoviae ad 9annos in 4600 sexagenarum gros. pragen. minus 5 sexagenis grossorum nec non in 150 sexagenis gros. prag. pro construendo fortalitio in terra Wiznensi invadiat (właściwie książę Jan wykupił te ziemie zastawione u Krzyżaków. Praesentibus Cristino palatino, Andrea castellano F

F Paulo vexillifero Ploczensibus, Sassino castellano sochaczoviensi.

(Z odpisu r. 1543 w księdze ziemsk. wiskiej.)

1377 feria 3a in crastino Nativitatis Mariae Virg. Actum et datum ante castrum Belz. — Nos Petrus Castellanus et Capitaneus generalis terrae Lublinensis... notum facimus..., "Quod cum
"invictissimus Princeps Lodovicus D. G. Rex Ungarie, Dalmacie,
"Polonie etc. Terram Belzensem triumphabiliter debellavit et
"castrum eundem (sic) Belz victoriosissime circumvallavit, tan=
"dem sagaces et providi viri Consules civitatis Lublinensis ad
"ipsum unanimes accesserunt, ac genibus in terram provolutis
"studiosius exoraverunt, quatenus ad utilitatem civitatis eius=
"dem et pocius ad refugium terrigenarum.... in terra Lublinensi
"existentium cum infidelibus Lythuanis Christi emulis gwerris
"vigentibus, duos mansos vel laneos agrorum foris civitatis ex
"utraque parte viae qua ducit in civitatem Wanwelnicza dicta
"adiacentes, a solutione census, a quolibet manso per sex sco=
"tos ad quodlibet festum S. Martini exsolvendos... liberaret. Igitur
"gloriosus Princeps Rex noster... nobis.. seriose demandavit, ut
"consules ac totam communitatem civitatis Lublinensis, a solutio=
"ne census duorum laneorum praescriptorum liberaremus...
"Nos itaque... Consules cum communitate... a solutione census
"duorum mansuum.... pro recursu Christianorum ante civita=
"tem per eosdem reservatorum, vigentibus gwerris... liberamus"...
"Praesentibus hijs nobilibus mangnificis (sic!) principibus
"Ladislao et Boleslao ducibus Oppolie, Cunrado duce Olesni=
"czensi, Ottone palatino, Johanne Castellano Sandomiriensibus,
"Nicolao castellano zavichostensi et aliis..." (Oryginał pergam.
pieczęć oderwana wisiała na pasku pergam. — w Magistracie Miasta Lublina)

1379 feria 6ta proxima post Exaltationem S. Crucis, data Cracoviae. — Nos Petrus Capitaneus et Castellanus Lublinensis promittimus omnia iura et consuetudines civium civitatis Lublinensis inviolabiliter observare et adstringimus nos ad satisfaciendum pro ipsorum iniuriis per nos eis illatis tempore nostrae tenutae Lublinensis, quomodocunque magnifici milites d. Dobeslaus palatinus Cracov. et Johannes de Tarnow Castellanus Sandomir et Marsalcus Regni Poloniae venientes in Lublin diffinient et nobis imponent ipsorum civium iniuriis auditis,

et si praescripta civibus tenere noluerimus extunc 100 marcas grossorum pragen. persolvere tenemur, adiungentes pro nobis in fideiussoriam strenuos Johannem de Tarnow antepositum et Pasconem venatorem Sandomiriensem tanquam veros fideiussores. (Oryg. na pergaminie, z 3 pieczęci dochowała się tylko pierwsza woskowa na pasku pergam. – Oryginał w Magistracie w Lublinie.)

1383 (M°CCC° lxxx°3°) XIIII Kalendas Mensis Maii. Datum in Vilna. – Nos Jagal magnus dux Litwanie et Skirgal dilectis nostris civibus de Lublin damus liberum modum in terra nostra mercandi, intrandi et recedendi, ipsisque promittimus pro omni periculo. (Oryg. pergam. 2 pieczęci oderwane – w Magistracie w Lublinie).

1391 fer. 2a infra Octavam b. Agnetis V., in Uneyow. – Wladislaus rex Poloniae ad praebendam ecclesiae S. Floriani in Suburbio Cracoviensi regalis collationis, post mortem Michaelis de Knyschyn vacantem, Johannem aulae regiae capellanum, praesentat Johanni episcopo Cracov. (Oryg. pergam. pieczęć oderwana – w magistracie w Lublinie)

1392 in Crastino Circumcisionis Christi, in Lublin. – Wladislaus rex Poloniae civibus civitatis Lublin permittit erigere generale depositorium super mercibus ita quod omnes mercatores in Lublin cum eorum mercibus octo diebus continuis manere debent et vendere; si vero merces suas per has octo dies vendere non poterint, licebit eis cum eorum mercibus libere per totum regnum proficisci. Praesentibus: Gnewossio de Selczemelow, Clemente de Moscorzow Aulae regiae vicecancellario, Johanne Kuropathwa Lublinen. Hinczka Bresteski capitaneis, Iwano de Kleszcze, Nicolao Wanzik magistro coquinae nostrae. Datum per manus honorab. Zaclice Aulae regiae cancellarii. (Oryg. pergam. pieczęć oderwana, pozostał sznurek z jedwabiu zielonego i białego. – w magistracie w Lublinie.)

1405 fer. 5a in crastino Annunciationis S. Mariae V., Cracoviae. – Wladislaus rex Poloniae cives Lublinenses ab omnibus theloneis per totum regnum liberat. Praesentibus Nicolao de Kurow archiep. Gnesn., Petro de Radolin... strenuis Johanne de Thanczin castellano, Johanne de Tharnow palatino Cracov. Michaele de Bogumilowicze Lublinen., Clemente de Moskorzow Wislicen., Niclos de Michalow Woy... nicien. Imbramo de Pleschow Zawichost. Castellanis Dat. per manus Nicolai ... praepositi S. Floriani in Cracovia, Canonici Crac. Aulae reg. Vicecancellarii. (Oryg. pergam. w magistracie w Lublinie)

(1325.) II nonas Aprilis. ~~[illegible]~~ Pontificatus anno IX Avinione.
Joannes (XXII papa) ad preces Vladislai regis Poloniae
et consortis ejus Hedvigis reginae confirmat fundatio-
nem monasterii S. Andreae Cracoviensis ordinis S. Clarae
quae sunt numero fere 100 ~~et [illegible]~~ translationem ejus-
dem monasterii de Scala ad ecclesiam cracov. S. Andreae
quam idem rex ~~[illegible]~~
~~[illegible]~~ consensu
Nankeri episcopi cracov. et capituli commutavit pro
ecclesia S. Aegidii Cracov. cujus patronus erat rex
cum abbate conventus monasterii Siecechoviensis
ord. S. Benedicti (druk w Pamiętn. relig. moraln.
1845 Tom IX. st. 144-146.) (mam przepisany)

1268. III Calend. Septembr. In Lapide S. Mariae. Soror Salo-
mea humilis ancilla Christi facit dispositionem de rebus
suis: Omnes villae ad monasterium meum de Lapide
S. Mariae pertinentes cum rebus mobilibus sint in
dispositione abatissae; res quas comparavi soror Sa-
lomea quam judicavi ad conservationem idoneam cus-
todiat videlicet reliquiae Sanctorum calices aurei et argen-
tei, cruces, turribula tabulae et imagines depictae
casulae, stolae, manipula, albae et alia ornamenta
libros chorales et ad studium et eos quos pro fratre Bo-
rizlao comparavi pro fratribus qui circa praedictas soro-
res morabuntur tribuantur. Literas sigillis nostro
principis Boleslai cracovien. et sandomir. ducis fratris
nostri et Pauli episcop. crac. duxi roborandas. Praesent.
fratribus ordinis minor: Thoma custode cracov. Alberto confes-
sore nostro, Justino guardiano crac. Gunthero de Lapide S.
Mariae, Laurenthio de Bythom guardianis, Pribizlao, Ja-

cobo, Borizlao lectoribus (2 z pieczęć. jednej brakuje
- Druk. w Pamiętn. relig., moral. 1845 T. IX st. 147-148
tłomacz. w Grabowski

1281 d. 3 August. ... Mathaeus miseratione divina S. Mariae in Portico diaconus cardinalis religiosis visitatori monasteriorum ord. S. Clarae in provincia Bohemiae et Poloniae et custodibus cracoviensi, cujaviensi et opoliensi ... dat facultatem transferendi monasterii S. Clarae de Lapide S. Mariae ad Cracoviam (przytoczone w treści tylko w Pamiętn. relig. moral. 1845. T. IX. st. 144)

1320 Navoguis comes de Morawica castellanus cracov. suo, successorumque Sieciechii nomine, monialibus ordinis S. Clarae olim monasterii de Lapide dicti, per maleficos et praedones olim destructi, ecclesiam S. Andreae in Cracovia donat. (przytoczone w treści tylko w Pamiętn. relig. moral. 1845. T. IX. st. 144.)
(mam przepisany)

1317 in Assumptione beatae Virginis Mariae, actum apud Cracoviam — Wladislaus D. G. Dux Cracovie, Sandomirie, Syradie, Lancicie, Cuyavieque nec non haeres Regni Poloniae... provido Mathiae advocato de Opatowecz nostro procuratori ac fideli servitori, in nostra civitate Lublensi 100 mansos de terra culta et inculta, jure Magdeburgensi mensuratos damus, cum advocatia sexto manso libero ex laneis civitati applicatis, cum tertio denario iudicati cum macellis, tabernis, mensis panum et sutorum, sexta camera pannorum et Cramorum, mactatorio quod Cutelhow in vulgari appellatur, cum balneo, molendinis in flumine, piscinis et piscatura. Advocatus et cives gaudeant iure theutonico Magdburgensi. Cives habeant expulsionem pecudum ad tres partes, et liberi erunt a solutione theloneorum et post expiratam libertatem 20 annorum, de quolibet manso unum fertonem annuatim nobis solvere tenebuntur. — Praesentibus: comite Lacozlao castellano Cracovien., Nawogio Sandomirien., Thomislao Cracovien. palatinis, Petro Sandomirien., Floriano Wislicien., Spicimiro Sandecen. Castellanis. Datum per manus Magistri Francisci Cancellarii Cracovien. (Oryginał pergaminowy w magistracie w Lublinie, pieczęć oderznięta) (Wsypt.)

1342 die Conversionis S. Pauli, in Cracovia. — Kazimirus rex Poloniae, Cracovie, Sandomirie, Syradie, Lancicie, Cuyavie, Pomoranieque dominus et haeres, advocatiam in civitate Lublinensi discreto Franczkoni civi de Maguntia vendit pro 140 marcis pragensium grossorum, cum omnibus utilitatibus videlicet cum villis Brunowiczi et Conopnicza, cum molendinis, rotis, excepto tantum molendino nostro sub castro Lublinensi, cum 6 mensis modo franconico mensuratis, cum balneo in quo cum inibi personaliter fuerimus constituti, sine datione balneari possumus; cum macellis carnificum, cameris pannorum, cramorum vel institarum, cum mensis salis, panum, sutorum, piscium, cum hortis, piscatura, pascuis, vectura lignorum, cum mactatorio alias Cutlow: quae omnia debent

esse libera ab omnibus solutionibus, exactionibus, collectis, tributis, contributionibus, dationibus, servitiis, laboribus, vectura et conductu militali quod Prewod dicitur. Damus Advocato sextum mansum sive de mansis civitatis sextum denarium censualem. Advocatus judicabit Jure Maydburgensi et percipiet de iudicio tertium denarium. Caeterum volumus ut provincialis qui Landwoyt dicitur, non plus, nisi tribus vicibus in anno prout moris est, praesidebit. Cives autem non debent in molendinis advocati brazea molere, nisi in molendino nostro, alia frumenta possunt molere ubi voluerint. Praesentibus: Spicimiro castellano, Imramo palatino, Johanne Jura succamerario Cracoviensibus, Sbigneo Cracovien. Ottone Poloniae cancellariis, Hermanno archidiacono Lanciciën. et Procuratore nostro generali. Datum per manus d. Sbignei cancellarii praenotati. (Oryginał pergaminowy w magistracie w Lublinie, pieczęć oderznięta.)

(s. a.) feria 3a infra Octavam Ascensionis Domini, datum in Jatka Pacholonis. – Wladislaus rex Poloniae mandat Thelonearius in Regno, ne a civibus Lublinensibus, thelonea requirere audeant. – Elizabeth Ungariae et Poloniae Regina Senior literam hanc olim fratris nostri Wladislai Regis confirmat. Cracoviae in die

(1371) S. Procopii Confess. 1371. (Oryginał na pergaminie z pieczęcią wosko. w czerwoną na pasku pergam., w magistracie w Lublinie.)

1376 in Crastino Conversionis S. Pauli Apost, datum Sandomiriae, – Lodovicus Rex Ungariae, Poloniae, Dalmaciae, confirmat suprascriptam literam olim Wladislai Regis Poloniae avi sui datum civibus Lublinensibus, in Jatka Pacholonis (s. a.) (Oryg. pergam. bez pieczęci)

1377 in crastino Epyphanie Domini, dat. Cracovie. – Elizabeth Ungariae et Poloniae Regina Senior, volens prosequi gratia cives et incolas civitatis Lublinensis in metis et finibus infidelium Lythwanorum constitutos, approbat generaliter omnia jura et libertates eorum. (Oryg. pergam. pieczęć na pasku pergam. oderwana – w magistracie miasta Lublina.)

1232. IV Idus Maji (d. 12 Maji), Interamni. – Gregorius IX Papa ad significationem.... Gneznensis Electi Archiepiscopi (quod in Ruscia sint quam plures ecclesiae Latinorum et ad postulationem ejusdem ut in illa regione episcopum creari mandaremus, committit... Priori Provinciali, Jacobo et Domaslao fratribus Ord. Praedic. in Polonia, ut rem hanc inquirant. Pontificatus Anno VI. (Akta grodzkie Tom VII. 1878 pag. 1 Nr. 1.) (Reifenkugel: Die Gründung der römisch-Katholischen Bisthümer in den Territorien Halicz und Wladimir. Wien 1874, ma mylną datę 1332)

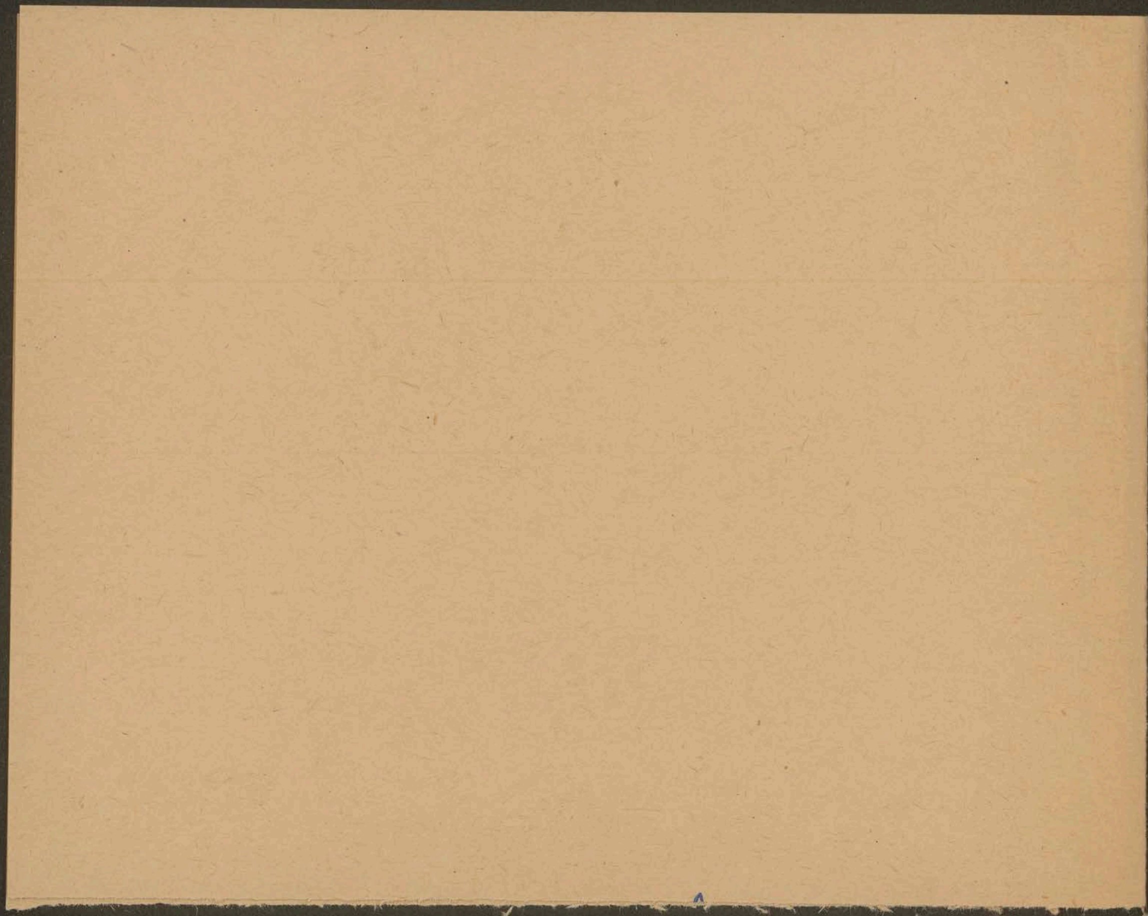
1398 d. 24 Septembr. in Minori Castro Lemburgensi. – W sporze pomiędzy Maciejem bisk. przemysk. a Jakubem arcybisk. lwow. o granicę dyecezyi halickiej i przemyskiej (który to spór już zmarły arcybisk. lwow. Bernard rozpoczął) stanowią delegowani Komisarze, iż granica ma się poczynać od miejsca gdzie się schodzą granice Lubaczowskie i Grodeckie aż do mostu na rzece Rak (dziś Rusz) potem rzeką Rak prosto aż do rzeki Błozew i takową aż do ujścia jej w Dniestr, potem Dniestrem aż do źródeł rzeki Stryja i do ujścia takowego w Dniestr, mają zamki Tustan, Sambor z powiatami Stryjskim i Drohobyckim należeć do dyecezyi przemyskiej, (t. j rzeka Stryj od źródła aż do ujścia w Dniestr, potem rzeczka Błozew aż do potoka Rusz mają stanowić granicę) (Akta grodzkie. Tom VII. 1878. pag. 39 Nr. 21)

1450 d. 13 Novembr. Kapituła katedry lwowskiej po śmierci arcy-
biskupa Jana Odrowąża obrała na arcybiskupstwo Francisz-
ka de Orzek prałata dziekana lwowskiego proboszcza S.
Floriana w Krakowie, szlachcica. Lecz wyboru tego Król nie
potwierdził, tylko został arcybiskupem Grzegorz z Sanoka
(Ten Franciszek de Orzek r. 1435 po śmierci Jana biskupa
przemysk. obrany został biskupem - lecz go król nie potwier-
dził tylko Mikołaja Chrząstowskiego proboszcza Św. Floriana
kanon. krak. Franciszek musiał ustąpić i dostał w zamian
probostwo Św. Floriana - Długosz) - (Ob. akta grodzkie T. VII,
pag. 90 Nr 49)

X

ἐφιλησαν σταυρον εις ἐμε, και ἔδωκαν και ἐγγυητας
τελευταιον ἀφηκαν τας ~~γγ~~ γυναικας και τα παιδια των,
και ἔφυγον και ἀπηγαν ἐκει, και ὁ μητροπολιτης
ἐξεβαλε τον σταυρον το φιλημα ἀπ᾽ εκεινους.

Oddaję czołobitność. Książęta ruscy byli jego krewni, a gdy wymarli
on po nich odziedziczył tę ziemię... Przez wzgląd na nas i na święte
cerkwie udzielcie błogosławieństwa waszego temu człowiekowi
by nie stał pusty tron tej metropolii, poświęcie go na metro:
politę by prawidła wiary ruskiej nie zaginęły i nie zostawały
w pogardzie, a jeżeli łaska boża i wasze błogosławieństwo
nie zejdą na tego człowieka nie skarżcie (winujcie) się na
nas potem, jeśli będziemy w smutnej konieczności chrzcić
Rusinów na Łacinników, gdy nie będzie metropolity na Rusi
bo ziemia ta nie może być bez prawidła.

5361 t. 2

3.
Wypisy z literatury
i czasopism naukowych

k. 163-265

Allgemeines Archiv f. d. Geschichtskunde des preuss. Staates

Allgemeines Archiv für die Geschichtskunde des preussischen Staates, herausgegeben von Leopold von Ledebur. Berlin, Posen und Bromberg (E. S. Mittler) 8º. I Bd. 1830. II Bd. 1830. III Bd. 1830. IV Bd. 1831

Pismo to obejmuje 1) Rozprawy obszerniejsze dotyczące dziejów całego kraju i pojedynczych części, jakoteż opisania; 2) Miscellanea krótsze, uwagi, zapytywania, odpowiedzi i pojedyncze wyjaśnienia; 3) ~~[illegible]~~ literaturę dzieł dotyczących dziejów krajowych i topografii. Celem ogólnym: obudzenie zamiłowania do badań historycznych, wyjaśnienie prawd historycznych, wypełnienie luk i sprostowanie zdań mylnych. Ciekawsze rozprawy:

1) Über Ludwigs des Römers, Markgrafen von Brandenburg zweimalige Vermählung, und über sein und seiner Gemahlinnen Grabmahl in der Klosterkirche zu Berlin von K. W. S. Ködenbeck. (I Bd. p. 35–56.)

Ludwik Rzymianin (syn cesarza Ludwika bawarskiego) który † 1365 i pochowany w Berlinie, miał 2 żony – pierwszą była Kunegunda córka Kazmierza W. Króla pol. Podług kroniki (Vitoduranus apud Eccard: Hist. med. aevi. Tom I ad a. 1345) owczesnej, r. 1345 zaślubił Ludwik Rzymianin Kunegundę córkę Kazmierza W. – R. 1356 w sobotę po św. Wawrzyńcu (13 sierpnia) zapisał mąż tejże Kunegundzie przywilejem danym w Kostrzynie wiano i dożywocie na miastach Arenswalde, Friedeberg, Berlinchen,

O to zaslubienie ugoda (In Frankfort d. 17 Sept. 1338) obacz Ludewig Reliquiae manuscriptorum (cf Naruszewicz Hist. pol. Tom 6 p. 74 pod r. 1338)

Landsberg, Soldin, Lippehne, Königsberg i Bärwalde (I p. 45. 55.) – Lecz r. 1357 umarła ta Kunegunda jak pisze Długosz (Lib. IX p. 1112 ad a. 1357) „Vigesima sexta mensis „Aprilis Cunegundis filia Casimiri regis et uxor Romani „ducis Saxoniae moritur.” Potwierdza to jej nagrobek, który był w dawnym kościele klasztornym franciszkanów (w Berlinie *) Klosterkirche) z tym napisem: „A. C. MCCCLVII obiit inclyta domina „dn. Cunegundis uxor magnifici principis domini Ludo: „vici Romani dicti, filia quoque serenissimi regis Cra: „coviae, sub altari hic inferius apud dominum et ma: „ritum suum honorifice tradita sepulturae.” (apud Garcaeus Script. de reb. marchic. ex edit. Krausii (pag. 133.) – Po jej śmierci pojął Ludwik Rzymia: nin drugą żonę d. 25 Lipca 1357 Ingeburgę córkę Albrechta Księcia meklemburskiego, która go przeżyła, bo ta jej przywi: leje z r. 1384. i która później była żoną hrabiego Henryka żelaznego z Holsztynu.

*) dziś: Grauen Klosterm.) fund. 1271.

była to córka Kazimierza W. i Anny córki Gedymina zaśl. 1325 + 1339

2) Jaxa. O nim pisze Pulkawa (apud Dobner T. III Monument. histor. Bohemiae p. 167 „Fuit quidam Henricus rex, Przebis: „laus slavonice nominatus, urbis Brandenburgensis et „terrarum adjacentium, sicut Brandenburgensis testatur „Chronica, ex successione paterna obtinens principatum.. „... hic ... jam Christianus effectus... dum haeredem proximum „non haberet, Adalbertum Ursum... haeredem instituit et natum „suum primogenitum Ottonem (około 1127) de sacro fonte levavit, totam „Zucham (Zauche) videlicet meridionalem Obule donans eidem... „Princeps Henricus cum uxore sua Petrissa Deo devote servi: „vit (około r. 1139) demum idem princeps consecutus senio mori: (około 1131 lub raczej 1142) „tur et in Brandenburg honorifice sepelitur. Uxor vero sua Pe: „trussa viri corpus inhumatum per triduum occultavit, malens „principatum favere Theutonicis, Christianis tradere quam cultori: „bus idolorum. Nuntiavit igitur Alberto... ut veniat et principatum

„Brandenburgensem afsirmat. Quod audiens Jacze dux Polo-
„niae, avunculus dicti regis, valido exercitu congregato
„castrum Brandenburg, cujus jam posessionem Albertus
„tenuit, et expulsis inde idolatris viris commiserat belico-
„sis Slavis pariter et Saxonibus custodiendum, custodibus
„mercede corruptis obtinuit. Albertus vero Ursus Wichman-
„ni Brandenburgensis (raczej magdeburskiego) archiepis-
„copi et nobilium aliorum auxilio fretus, hujusmodi
„castrum vallans in tribus locis recuperavit." (r. 1157)
– Zwycięstwie Alberta nad Jaxą wspominają Bothonis
Chron pictur. ap. Leibnitz: Script. rer. brunsvic T. III p. 347, Chronic.
montis sereni vel Lauterburgense apud Mencken: Script. rer.
Germ. T. II p. 187. – Chron. Pegaviens, ibid. T. III p. 140 – Chron.
Stederburg ap. Meibom Rer. Germ. T. I p. 454 – Chron. Alberici
monachi Trium fontium apud Leibnitz: Accesion. histor. T. II
p. 331. – Chronogr. Saxo, ibidem p. 305. – Annal. Bosoviens.
apud Eccard Corp. hist. med. aevi T. I p. 1014 – Corneri Chron.
ibid. T. II p. 706. – Chron. Luneburg. ibid. T. I p. 1386."

3) Komendy Johannitów (Ordinis hospitalis S. Joannis Hierolymitani)
– Na czele (był naczelnik. (Locumtenens praeceptor per Saxoniam, Thurin-
giam, Marchiam Pomeraniam ~~et Slaviam~~) a pod nim te Komturyje:
a) Röhrichen na Pomorzu niedaleko Königsbergu w Nowej Mar-
chii, r. 1382 przeniesiona do pobliskiego miasta Wildenbruch. [fund. 1235 przez Barnima I
b) Zachan (Suha) na Pomorzu; (sprzedane 1523) c) Quartschen koło Küstrina, r. 1540
zamieniona na Schilfelbein; d) Mirow w Meklenburskiem
e) Lietzen pomiędzy Lebus a Müncheberg. e) Liebschau (Lu-
bossow) et Sławna (Schlawe) fund. 1198 przez Grzymisława księcia pomorskiego. – f) Sławna (Schlawe) r. 1312 (d. i. Schlawe in der Pommern) – inne Komendatorie tamże: Tempelburg, Schöneck, Łagów, etc. (r. 1366)
R. 1200 przychodzi Bogusław [illegible] von Schlawe z siostrą swą
Dobrosławą.
4) Przywilej dla klasztoru Schwornigatz. – A. D. 1291 datum in Swormo-
gatz – Mestwinus D. gr. dux totius Pomeraniae .. pro ... relevamine

„domus in Swormegas (Schwornigatz am Karschinschen See im
„Konitzer Kreise) ac fratribus ibidem Deo famulantibus... ad
„honorem S. Joannis Bapt...contulimus particulam terrae nostrae
„sive mericae cum lacubus... et pascuis... Carsnino (Karsin),
„Dluge, Vitosno, Selono (Grünholtzen).... a Drevids (Dzewitz) di-
„recte ad finem laci Gelene Zsturobizina dictum... ad lacum
„qui dicitur Plasno (Plaßno) perquem Melniza (Mlinek) fluit....
„ad lacum Lutorie, abinde ad fluvium antiquum qui dicitur Stara
„Reka... ad albam ripam quae dicitur Bealibreck, abinde ad Ver-
„cice, inde.... ad bancos Malevionis in Chotina (Chotzenfluß)
„.... usque ad pontem qui dicitur Grabow... ad dictam Prelajam,
„abinde directe ad Dbriczam, ... usque ad Dbram (Brahefluß).
„Testes:.... Swenza palatinus gdanensis, Andreas castellanus
„ibidem, Unislaus subcamerarius ibidem, Paulus palatinus
„swecensis, Stanislaus castellanus ibidem, Mathias vexillifer
„ibidem, Paulus subcamerarius et Johannes dictus Kossala sub-
„pincerna ibidem, Paulus subdapifer slavensis, Nicolaus pa-
„latinus dersoviensis, Mislibor castellanus Scitnensis, Ar-
„noldus subdapifer ibidem. (I p. 227–229)

„1294 in Swecze – Premislaus secundus D.G. dux Poloniae majoris omnes
„donationes... quas... princeps Mistvinus (niema jeszcze olim)
„eadem gratia dux Pomeranorum patruus noster.... ecclesiae
„S. Johannis Bapt. in Swormagec et fratribus ibidem Deo famu-
„lantibus in villis ipsorum, in lacubus, in fluviis.... contulit...
„confirmamus.... Testes... Swenza palatinus gdanensis, Paulus
„palatinus swecensis, Voyczih castellanus in Chansin, Kels cas-
„tellanus in Santok, Boguslaus castellanus in Uscz, Jacobus
„castellanus in Rogosna, Scaba subthesaurarius... datum per
„manum D. Hermanni notarii curiae." (I p. 230)

1340. III Calend. Octobr. in Culmenze – Otto episcopus culmensis transsumit sequens compromissum: A. 1340 Indict. VIII. d. 26 Augusti:.. Adolfus de Svalenberg commendator in Schöneke ordinis hospitalis S. Johannis Bapt. Jero-

solimitani... et Vincentius miles dictus de Schmirowicz nec non d. Andreas plebanus in Comorsk nomine.... episcopi Wladislaviensis Mathiae... occasione decimarum in villis Bala et Theschow sub compromissione ... elegerunt... Ottonem episcopum Culmensis ecclesiae et... Martinum canonicum ecclesiae Warmiensis plebanum in Elbingo .... arbitros.... nos... diffinivimus... quod episcopus... Wladislaviensis decimam villae in Bala debet habere sicut hactenus... decimam vero in Thessow... praedictus commendator... et partes... privilegiis... Grimislai D.G. ducis Pomeraniae et d. Stephani quondam episcopi Wladislaviensis... renuntiaverunt. (I p. 238-242

Czewner oder Zäuner (Cynar) einer Tanz in zwei Reihen welche einen Zaun um den Vortänzer bildeten (Polonaise) – Der polnische Tanz erforderte: "grosse Reverenz und liebliche Neige mit Buken und Knippen und Knappen" – Schreitentanz. (Tańce modne na Szląsku podług Kroniki niemieckiej z r. 1406.) I. p. 279

Joden Kywer mit den Steinen (w akcie rady miasta Sudenberg z r. 1493. – Juden=Kewer = t.j. cmentarz żydowski czyli Kawiory – albowiem Kajwer po hebrajsku grób czyli mogiła.) (I. p. 326)

1303 feria 3a post Misericordiae, datum Lynenwalde – Otto, Conradus, Johannes, Woldemarus marchiones de Brandenborch et de Landesberch militibus providis Ulrico de Sceninghe et Rodolfo de Livendale permittunt fundare civitatem Arnescrone super 208 mansos cum loco castri qui dicitur Döberiz (Fluss Döbritz) et 2 stagnis Raddun et Volzen. (I p. 361 cały przywilej) |: Miasto owe zowie się dziś Deutsch=Krone i należało do Marchii za Odrzańskiej która aż do rzeki Küddow r. 1312-1374 sięgała, a który to kraj później dostał się Polsce. – Miasto Arenscrone in Marchia Transoderana odmienne jest od miasta Polnisch=Krone leżącego nad rzeką Brea)

Sfragistyka - Na pieczęciach panujących równie jak i na pieczęciach szlachty pokazują się jezdcy, co świadczy iż zasady ... sfragistyki ani na pewnem prawie ani na zwyczaju były oparte (I p. 65)

Perschke W: Beschreibung und Geschichte der Stadt Landeshut in Schlesien. Landeshut, 1829. 8º str. 115.

Chronik des Franciscaner Lesemeisters Detmar, mit Ergänzungen herausgegeben von Dr. F. H. Grautoff. Hamburg 1830. 8º II Theile (jest to ciąg dalszy sięgający dalej niż r. 1441)

Beiträge zur Geschichte Oberschlesiens unter den Piasten, besonders der Piastischen Herzoge von Ratibor; von Dr. G. Pinzger. (II Bd. p. 192 - 230 und Urkunden 8 Stück p. 231-251.)

Na miejscu gdzie miasto Racibórz, znaleziono r. 1829 urny i smentarz sławiański. (Ob. Programm des Kön. Gymnasium in Ratibor 1830)

Przywileje: 1) 1267 Wladislaus dux de Opol civitati Ratibor confert facultatem ligna incidendi ex utraque parte fluvii Oderae. (Druk w Sommersb. Dipl. CXLVIII, tu popraw. z rękopisu. II p. 231.)

2) 1280 d. XII cal. Aprilis in Ratibor - Wladislaus dux opoliensis senior condonat civibus de Ratibor, quam ratione lignorum quolibet anno pendebant. Testes: Vlostiborius judex, Bartossius castellanus de Senor, Gotzlaus castellanus de Bytom etc. (II p. 233)

3) 1286 in vigilia b. Stanislai, in Ratibor. - Meszo et Premislaus duces Opolienses domini de Ratibor civibus de Ratibor permittunt ut vocatis ad se 5 advocatis et scultetis judicare valeant omnes incolas villarum locatarum jure Vlemingico, apellatione remota (II p. 235)

(cf prawo wyższe magdeburskie.)

4) 1290 in vigilia b. Martini, in Ratibor - Premislaus dux opoliensis dominus in Ratibor civitati Ratibor confert sylvam quae ducit versus Rybnik. (II p. 236)

5) 1293 d. XV calend. Novembris, in Ratibor. - Premizlius dux Ratiboriensis mercatores seu posessores camerarum domus mercatoriae sitae in medio foro civitatis Ratibor liberat ab omnibus exactionibus, exceptis 26 marc. argenti. (II p. 239)

6) 1293 d. VII Idus Februarii, in Swidnicz - Consules et scabini civitatis de Swidnicz communicant suas constitutiones sive plebescitum vel ordinationes

civitati Ratibor. (II p. 241)
7) 1294 in Vigilia Ascensionis, in Ratibor – Premislaus dux Rati=
boriensis adjungit civitati Ratibor novam locationem et
pascua donat. (II p. 244)
8) 1444 fer. 3a infra octavas Epiphaniae in Ratibor – Wences=
laus Oppaviae et Ratiboriae dux conthorali suae Marga=
rethae de Schamotuli assignat pro dotalitio castrum cum
civitate Ratibor cum 2 molendinis (excepto molendino super
fluvio Psyna) cum allodiis sive praediis in plano alias na Goli
et cum villis in plano alias na Goli videlicet: Antiqua villa, No=
vi horti, Prosthawecz, Lata platea, Nedani, Brzeznycza, Rudnik,
Ochmowicze, Pawlow, Makow, Janowicze, Olicze, Lekartow,
Boyanow, Benkowicze, Studena, Theutonicale Krawarz et
Podlessie, tam diu quamdiu post mortem ducis statum vidualem
observaverit; si vero alteri viro nupserit, extunc habebit pro
dotalitio 6000 marc. lator. gross. bohem. – Cum transsumpto
Petri de Schamotuli castellani posnanien. capitanei Majoris
Poloniae generalis sorori suae Margarethae relictae olim
Wenceslai ducis Ratiboriensis, et filiae ol. Dobrogos=
tii, dato Posnaniae fer. 3a in vigilia S. Matthaei evang. 1463
(II p. 246-251 – w transsumpcie mówi brat Piotr z Szamotuł
iż siostra jego Księżna Małgorzata wdowa, r. 1445 przywilej
ten dała do schowania ojcu swemu Dobrogostowi z Szamotuł.)

<u>Die Schlacht bei Warschau</u>, aus größtentheils bisher unbe=
nutzten Quellen dargestellt von dem Prof. Dr. Stuhr. III p. 3-18.
(Źródła te są: Memoires du Ch.er Terlon – Puffendorf Vita Caroli
Gustav. – Puffendorf Vita Frid. Wilh. – Rudawski Annales –
Theatrum Europ. T. VII. – Historisch merkwürdige Beiträge zur
Kriegesgeschichte des grossen Churfürsten in der Lebensbeschrei=
bung Otto Christophs Freiherrn von Sparr. Stendal 1793.)
<u>Przywilej</u>: 1368 am Sonntage Exurge quare, zu Drawenburg. –
Wirzebench (Wierzbięta ?) Hauptmann des Königreichs zu Polan
bekennet, dasser um alle Kriege und Zwietracht zwischen Kasimir

König zu Polen und Otto Markgraf zu Brandenburg zu schlichten, derart mit Graff Heinrich von Schwarczburg Herrn zu Arnstette sich geinigt habe: Ustanawia się 4 mediatorów to jest ze strony Króla polskiego obrani: Jan dziekan krakowski i Piotr wojewoda – a ze strony margrabiego Hanns von Rochowe i Zacheriz von Turgelowe; gdyby się ci jednacze nie zgodzili ma rozstrzygać Cesarz całą sprawę które powodem do niesnasków był Wedel. Jeżeliby cesarz źle rozstrzygnął a margrabia nie przyjął ugody, wtedy w przeciągu 14 dni mają ze strony margrabiego jechać do Poznania następni rękojemcy (Bürgen) Jakob von Gunthersberg, Walter von Gunthersberg, Henning Kenstil, Henning von Bornne, Syfrid von Bornne, Hennig von der Marwitz, Tyle von Bornne, Hasse von Wedel, i tam tak długo bawić póki się spór nie załatwi. Podobnież mają w przeciągu 14 dni ze strony Króla jechać do Woldenberg następni rękojemcy: Hasse von Valkenburg; Ritter, Czulisch Heinrichs Sohn von Wedel, Czulisch von Wedel, Hennig Hansen Sohn von Wedel, Ludke von Wedel zu Tütz, Ebil Runge, Dirske Truchtzes des Königs von Polen, Merten von Loze. – Król ma oddać margrabiemu Retz Hus; margrabia zaś ma Królowi oddać Komturstwo Tempilburg i Draheym. – Rabunki i najazdy z obu stron mają ustać i zamki rozbojników wzięte. – Pojmani mają z obu stron być puszczeni wyjąwszy tych: Jakob von Debitz z ludzmi i Vycke Munt z ludzmi – W 4 tygodnie po Wielkiejnocy mają Król do Vyllen, a margrabia do Woldenberg albo sami osobiście zjechać, lub swych Komisarzy (höchste Rathgeber) przysłać którzy rokować będą co do zgody. – Niniejszą ugodę stwierdzają swemi pieczęciami wspomnieni powyżej 8 rękojemcy ze strony Króla polsk. – Transumpt tej ugody na rozkaz Zygmunta cesarza rzymsk. i króla węgier. wydają Wilhelm i Jan pfalcgrafowie Renu i książęta Bawaryi; Adolf Herzog vom Berge und Graf zu Rawensberg; w zamku Kestesch in dem Schiltberg in Ungarn am nächsten Samstag vor Philippi und Jacobi 1425 po niemiecku. – (IV p. 154–158)

Książęta ligniccy: „Boleslaus sexagenarius ... feria 6ta ante misericordias Domini videlicet II calend. Maji A. 1352 de hac luce migravit et sepultus est in terra S. Mariae in Lubens, quod ipse fundavit. Post mortem... Catharina ejus uxor secunda de Cravatia nata et de Ungaria ducta, in dotalitium tenuit Brigam et Wolawiam, duo autem filii superstites Wenceslaus et Ludovicus simul Lignitz..tenuerunt... Wenceslaus filiam ducis Tesschinensis, Ludovicus filiam ducis Henrici Glogoviensis et Saganensis habuerunt uxores." (Wypis z archiwum radzieckiego w Lignicy.) (IV p. 323)

Granice między Polską a Szląskiem: — A. 1531 fer. 5a die S. Mathaei Apost. et evang. in loco Przesmirow in via quae ex regno Poloniae in oppidum Militsch ducit: Commissarii Ferdinandi Roman. Hung. et Bohem regis et Sigismundi regis Poloniae statuunt limites inter ducatum Slesiae et regnum Poloniae: Incipiendo a via quae vadit a Syrakow ad Hernstadt alias Wassosche Ad regnum pertinent villae Syrakow, Symanowo, Stwolno Goleyewo, Goleyewko, Pakoslaw, Vacoslaw, Osiethek, Skaradowo, Dupino oppidum, Jutrossyno oppidum. — Ad ducatum Silesiae pertinent villae: Laszkowo villa deserta, Korzynsko (vel Krzewysko), Zmigroth (in dominio Trachenburg), Petercossyth (vel Petercossiae), Gogolewicze, Gruzibelino, Slawothino (vel Stawoczyno). (V p. 62-63)
(miejsca te leżą w obwodzie Militsch)

Geschichtliche und genealogische Nachrichten von dem Geschlechte Sulkowski, gesammelt von Rudolph Baron Stillfried. (V p. 93-110.)

Beiträge zur Aufklärung der Schlesischen Geschichte von G. A. Stenzel. I. Genealogie der Piastischen Herzoge von Oels. (V p. 244-258

Dorota Sybilla Księżna lignicka, zwana od ludu: liebe Dorel wydała: Gemeiner Rath an Schwangere auch in sonst allerlei Krankheit, gestellt von zweien einfältigen Frauen D(orothee) S(ibylla) und M(argaretha) F(uchs, Hebamme) — umarła r. 1625; dzieła o niej: 1) Denkwürdigkeiten aus dem Leben der Herzoginn Dorothea Sibylla von Liegnitz und Brieg, gebornen Markgräffin von Brandenburg. Aus Rothgerbers Gierth Hausbuche mitgetheilt von Syndikus Koch. Brieg mit Falchschen Schriften. 1830 8º. 2) Szenen aus dem Leben der Herzoginn Dorothea Sibylla von Brieg, gebornen Markgräfinn von Brandenburg, von W. Persihke. Landshut, bei Pfingsten. 1830. 8º.

Skarbiec królewski pruski wywieziono 1806 do Szczecina z obawy Francuzów

Ueber die Schlacht und Gefangennehmung des Erzherzogs Maximilian zu Pitschen im J. 1588, von Dr. Neigebaur. (VI p. 69—82 podług: Ciampi: Rerum polonicarum ex excessu Stephani regis liber. Florentiae 1827)

Biała pani pokazywała się w zamku lignickim gdy przestraszony książę Jerzy Rudolf wyprowadził się r. 1648 do miasta. — Pokazała ona się także księciu Ludwikowi gdy siedział na zamku w radzie: Przestraszony wyrzekł do niej: Odejdź, ja pójdę za tobą. Zachorzał w krótce i umarł r. 1663.

Die Schlacht bei Nyburg auf Fühnen (1659) von Dr. Stuhr. (VI p. 311—322) (do wyprawy Czarneckiego w Danii — Forteca Friedrichsoede nad małym Belten, dziś zwana Fridericia.)

Chojnice: Programm des Kön. Kathol. Gymnasium zu Conitz für die August-Prüfung des J. 1829 (jest tu rozprawa: Wann und wie das Augustiner Kloster in Conitz gegründet, welche äussere und innere Schicksale dasselbe erfahren von Dr. Jos. Müller Direktor.)

Szląscy Książęta na Oleśnicy (podług artykułu G. A. Stenzla w Ledeburs Archiv. Tom V. p. 244)

1) Konrad II który się pisze Herr von Oels und Kosel † r. 1403 jak podaje Sinapius (Olsnographia II p. 617) z jego nagrobku. Ostatni jego przywilej jest z d. 13 Czerwca 1403.

2) Konrad III który się pisze Herr von Oels und Kosel przychodzi od r. 1403 do 27 Novembra 1412 w przywilejach. (był synem Konrada II jak sam ojciec r. 1393 pisze) Żona jego Gütchin czyli Gutta Herzogin von Oels und Kosel Frau von Wohlau r. 1414 wspomina 2 synów swoich Konrada i Konrada Kanthner. Żyła jeszcze r. 1416.

3) Konrad IV sam się r. 1413 pisze: Conradus quartus senior dominus Olsnensis et Koslensis tutor omnium fratrum nostrorum – pisze się też Herr von Oels, Wartenberg, Kanth – w r. 1417 został biskupem wrocławskim † 9 Augusta 1447.

4) Konrad V pisze się zawsze der Kanthner, Herr von Oels und Kosel. Ostatni jego przywilej jest z d. 2 Novembr. 1437. – Reiche (Schlesien ehedem und jetzt I p. [redacted] 260 dowodzi iż musiał umrzeć r. 1439.

5) Konrad VI r. 1415 pisze się dominus Olsniciensis et Koslensis terrarum decanus ecclesiae Wratislaviensis – r. 1427 pisze się: Konrad der sechste Herr von Steinau und Wohlau. – Umarł przed r. 1437

6) Konrad VII biały – R. 1419 pisze się: „Conradus albus Dei
„gratia, Conradus dictus [redacted] Kantnerus, Conradus junior
„cruce signatus frater ordinis Theutonicorum de eadem gra=
„tia fratres carnales duces Silesiae et domini Olsnensis
„et Coslensis terrarum (Böhme: Diplom. Beiträge I p. 74)

Xiążęta ci posiadali Oels, Wohlau, Steinau, Wartenberg, Trachenberg, Bernstadt, Trebnitz, Leubus, Herrnstadt, Praußnitz, Kanth, Rietzen, Rauden, Militsch, Beuten, Kosel, halb Gliwitz. (Linia ich: Glogau-Oels)

Conradus episcopus cum consensu ducum Conradi Hinaviensis, Conradi Kanthner et Conradi albi [illegible] Cosslensis fratrum suorum invadiat bona Kanth capitulo Vratislaviensi: d. 20 Febr. 1419 (Ledebur V p. 252) - Conradus frater ordinis Theutonicorum Herzog zu Oels und Kosel gibt seine Einwilligung zur Verpfändung von Kanth durch den Bischof Konrad seinen Bruder, wie das seine Brüder Herzog Kanthner, der Techant und der Weisse verwilligt. Dat. Preuschmark d. 1 Novemb. 1425. (Ledebur. V p. 253) - R. 1450 pojmali go synowie: Konrad czarny i Konrad młody biały i zmusili go do odstąpienia im Oleśnicy (Oels) + około r. 1452 - był podobno w bitwie pod Tanenbergem r. 1410 od Polaków pojmany. Z czego by wnosić wypadało iż był [illegible] może starszym od Konrada Kanthnera V *)

7) Konrad der junge VIII Deutscher Ordensritter przychodzi w przywilejach do 5 Septembr. 1444. - R. 1437 pisze się Herzog von Steinau

8) Konrad IX Czarny, Herr von Oels (+ 15 Augusta 1471 w Oels (Eschenloer II p. 240). Ostatni jego przywilej z d. 22 Augusta 1469. Z żony Małgorzaty córki Ziemowita xięcia Mazow. zostawił siedmioletnią córkę która zaręczona była z siedmioletnim synem Henryka starszego von Glatz (Eschenloer II p. 232) lecz wesela nie było

(1439)

Że był synem Konrada V Kanthnera widać z przywileju r. 1466 (Sommersb. I p. 933) w którym Konrada starszego białego zowie swym stryjem. - Że Konrad Kanthner zostawił kilkoro dzieci widać z działu w r. 1437.

9) Konrad X der jüngere Weisse; r. 1443 pisze się Conradus albus junior dux Olsnicensis et Kossensis, 1457 et Wohlau et Wartenberg. + 21 September 1492. Właściwie był xięciem von Wohlau i Wartenberg, a po śmierci brata dostał Oleśnicę.

(Ehrhardt: zowie tego Wacława synem Konrada Kanthnera)

*) Sommersberg przytacza jeszcze [illegible] Xięcia Wacława syna Konrada von Wohlau, Xięcia von Wohlau od 1454 + 1474 lecz to mylne: albowiem z przywilejów widno iż Wohlau posiadali r. 1447 Konrad starszy biały, a r. 1457 Konrad młodszy biały.

Nagrobek Kunegundy (żony Ludwika rzymskiego) królewny polskiej. — W Berlinie w tak zwanej Klosterkirche był w XVI wieku nagrobek, który cytuje Garcaeus pag. 133 „A. C. MCCCLVII (1357) obiit inclyta „domina, dn. Cunegundis, uxor magnifici principis „domini Ludovici Romani dicti, filia quoque sere„nissimi regis Cracoviae sub altari hic inferius „apud dominum et maritum suum honorifice tra„dita sepulturae." Mąż jej tamże pochowany był Ludwik zwany Romanus margrabia brandenburski (syn Ludwika cesarza) † 1365. Vitoduranus (apud Eccard Hist med aevi T. I) mówi że r. 1345 cesarz Ludwik bawarski syna swego Ludwika Rzymianina chciał zaślubić z córką króla krakowskiego; — Pierwszą żoną tegoż Ludwika Rzymianina była: Ingeborch (córka Alberta Księcia Meklenburg.) zaślub. około 1349 a może r. 1352 rozwiedziona jak się zdaje* r. 1356, poszła 2º voto za Henryka żelaznego hrabiego Holsacyi. — Jest przywilej „Wir Ludowich die Romer.. margreve tu Brandenborg.. zapisuje na dożywocie miasta Arnswolde, Vredeberch, Berlyn, Landesberch, Soldyn, Lippene, Koninghesberch, Berenwolde „der hochgeborn furstinnen „vrowen Koenegunden marggrevinnen tu Brandenborg unse „live beddeghenoten". (Ledeburs Archiv I pag. 55) Gegeben zu Kustrin 1356 nächsten sonnabend nach Laurentius

*) jest dyplomat świadczący że Ingeborg już r. 1352 była żoną Ludwika.

Berlinischen Lizzrshin

1356 Henningh von Wedel Betheke von der Oest ritter

1374 Jeske, Godeke und Frederike von Wedele zu Uchtenhagen

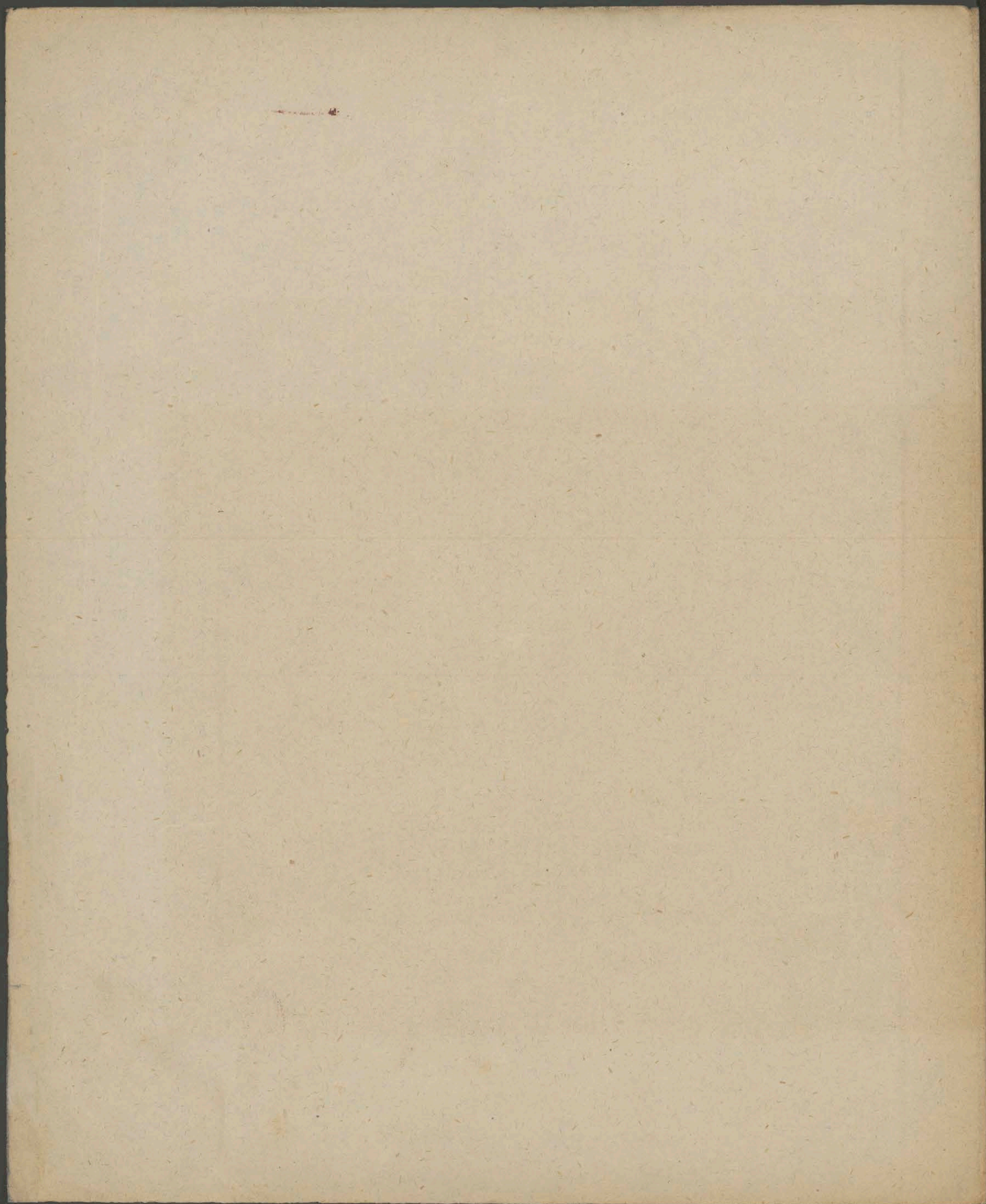
1397 Mansus = Zufe, Zube
Schlesien Ehedem und jezt von Reiche
Pachaly XLI g. 10
Anders
Worbs Archiv neues XLI. g. 8
Gerken
Ehrhardt: neue diplom Beitrage

Allgemeines Archiv für die Geschichtskunde des preussischen Staates herausgegeben von Leopold von Ledebur Berlin 1830–1831.
T. I–VI XLI. h. 9.

(Sachs von Loevenheim:) Zur Historie und Genealogie von Schlesien. Breslau 1785.
Stück 1–12 XLI. g. 14.
• (poprawy do Sommersberga)

Worbs: Archiv für die Geschichte Schlesiens. Sorau 1798 XLI. g. 9.

Henryk arcyb. gniezn. syn Friederyka hrabiego von Brenne i Rochlitz (Rietliz) (wnuk Konrada wielkiego margrab. branderburg.) i Eudoxyi Polki

Archiv für die Geschichte des Bisthums Breslau
herausgegeben von Aug. Kastner Gymnasial-Oberlehrer
zu Neisse. Neisse. 1858. Im Selbstverlage des Heraus-
gebers, in Commission bei Joseph Graveur. Ir Band:
Beiträge zur Geschichte des Bisthums Breslau von
1500 bis 1655. 8°. st. VIII. 304. Ah

1) Vorrede. 2) Extractus actorum capitularium ecclesiae wratis-
laviensis ab a. 1518–1637. pag 1–227. Bernardynow klasztor
w Wrocławiu założony 1453 (ob. J. C. H. Schmeidlers Urkundli-
che Geschichte der Bernhardin-Kirche. Breslau 1853. 8°.) –
Luteranizm w Wrocławiu zaszczepił r. 1523 Jan Hess (ob: C. A. J.
Kolde: Dr. Johann Hess der schlesische Reformator. Breslau
Trewendt 1846. 8°. st. 126) W mieście Nissie były klasztory: Fran-
ciszkanów Konwentuałów prowincyi saskiej który r. 1523 wcielo-
no do drugiego klasztoru Bernardynow obserwantów prowin-
cyi czeskiej. – Rzadkie dzieło: Paulus Lachinnius Vratislaviensis
(pseudonim Laurentius Corvinus) Petro Risinio Cracoviensi (pseu-
don: Dobirgast concionator cracov. canonicus vrat.) pro Johanne
Hesso parocho suo. Vratislaviae apud Casp. Lybisch 1524.
4°. 3 ark. – 3) Von dem Tridentiner Concilium bezüglich Schlesiens
pag. 228–237. – 4) Von den in dem Zeitraume von 1500 bis 1655
gehaltenen Diöcesan-Synoden pag. 238–251.

1509 d. 24. Aprilis Vratislaviae Synodus Joannis V Thur-
zonis episc. (Statuta druk w zbiorach: Norimbergae
1512 fol. 3–7; edit Martini episc. 1585 pag. 7–19; edit
Dr. M. v. Montbach 1855 pag. 109–118.

1511 d. 28 Aprilis Synod. dioces. vrat. (Heber)

1523 ante 9 maji " " " nieznany dotąd. (pag. 238)

1524 d. 4 Aprilis Vratislavia Conventio clericorum. (lecz nie synod)

1542 Synodus dioc. vrat. (Heber)

1558 d. 18 Martii Vratislaviae Synodus provinc Balthasari
de Promnitz episcopi vrat. – nieznany dotąd. (pag. 239)

1563 d. 11 Maji Vratislaviae synodus dioec. Caspari de Logau episc. vrat. (Ob: Oratio habita ad catholicum clerum in synodo quae celebrabatur in cathedrali ecclesia vratislaviensi a. 1563 Quinto Idus Maji authore Sebastiano Sleupnero doctore et praeposito S. Crucis. Nissae excudebat Johannes Cruciger 1563. 4to kart 12)

1580 d. 1 et 2. Septembr. Vratislaviae synodus dioec. Martini Gerstmann episc. vrat. (Ob: Breves dioecesanae synodi Vratislaviensis constitutiones 1580 (Nissae) 4to ark 4 1/2 – collectio episc. Martini 1589 pag. 135–202; collect. Montbach 1855 pag. 118–163.)

1592 d. 2. Octobr. Vratisl. synodus dioec. Andreae Jerin episc. vrat. (Ob: Acta et constitutiones synodi dioecesanae quae fuit celebrata Wratislaviae in insula S. Joannis a. 1592 mense Octobri. Impressa Nissae per Andream Reinheckel 1595. 4to Sig A–Z = in collect. Montbach 1855 pag. 176–236.

1606 ante pascham synodus Johannis Sitsch episc. vrat. (– lecz to niepewne wcale pag. 245)

1653 d. 26 Maji, Nissae synod. provinc. Caroli Ferdinandi principis polon. episc. vrat. (Statuta apud Montbach 1855 pag. 237–304

4) Einige von den Provinzial-Synoden der Gnesner Erzdiöcese pag. 252.–238. (Exempcya biskupstwa wrocł. od metropolii gniezn. nastąpiła dopiero 1624 wyraźnie; ob. Silesiographia renovata c. VIII. pag 187–188 – już od przyłączenia Szląska do Korony Czech węzeł sufragański znacznie zwolniał, jednak posyłano na synody prowincyalne polskie. W aktach wrocławskich kapitulnych są ślady synodów prowincyonalnych: 1555 d. 5 Maji wspominany był synod w Piotrkowie – 1557 feria 2a ante Rogationum Petricoviae synod prov. indicta; na synodzie tym biskup krak. radził przyjąć eucharistyi sakrament pod obiema postaciami lecz się arcybiskup sprzeciwił – 1561 d. 2 Januarii wysłani z Wrocławia kanonicy Craenens i Sleupner na synod [illegible] do Piotrkowa – 1561 był na synodzie w Warszawie kanonik wrocław. Adam Montanus – Jakób Uchański arcyb. gniezn. zaprasza Kaspra von Logau bisk. wrocł. na synod w Piotrkowie na 17 grudnia 1564 rozpisany, biskup wrocł. posłał na synod Joannem Grodetium Dr. Jur. canonic.

: vratisl. et varmien.

5) Von der den Laien von dem päbstlichen Stuhle verstatteten Communion unter beiden Gestalten pag. 259–276. (papież Pius IV bullą d. 26 April. 1564 pozwolił dla Austryi i Bawaryi usum calicis, a dla dyecezyi wrocławskiej [illegible] przez breve Romae 29 Julii 1564)

6) Prälaten und Domherren der Breslauer Cathedrale von 1500 bis 1655. pag. 277–288. (wszystkich 269)

7) Inhaltsverzeichniss zu dem Extractus actorum capituli pag. 289–304.

Niektórzy kanonicy wrocławscy: Paulus Albertus (von Schwaben) 1583, scholast. od 1586, biskup wroc. 1599 electus +1600 = Joannes Benedictus 1538–1565 = Andreas Boguröski 1564 +1596 = Johannes Briger 1564 +1588 = Stanislaus Burgk 1604, cancell 1519–1556 = Carolus Ferdinandus princeps pol. 1624, episc. 1625 = Apitius Colo cancel. 1498 +1517 = Petrus Kosslowius a Kosslow 1589 +1606 = Johannes Cromerus 1602–1607 = Nicolaus Cromerus 1561–1570 = Johannes Cyrus cant. 1556 abbas S. Vincentii +1562 = Dobigast 1523–1524 = Nicolaus Dyr 1571–1580 = Johannes Fabri (Schmidt) archidiac. 1534 episc. viennen. +1541 = Fridericus dux Teschinen. decan. +1507 = Henricus de Fullenstein 1481 sufragan. +1538 = Christoph von Gellhorn 1604 scholast. +1624 = Martin Gerstmann cust. 1561, decan 1571 episc. 1574 = Johannes Grodeczky 1563, cancell. 1565, episc. olomuc 1572 +1574 = Wenceslaus Grodeczky 1564 +1591 = Johannes Grodowalski 1580–1594 = Balthasar Habicht 1568 +1596 = Nicolaus Habicht 1556 custos 1571 +1580. = Wenceslaus Hanke 1600–1604 = Adam Hieron. Heltzel 1654 +1662 = Andreas de Jerin 1570, praepos 1578, episc. 1585 = Bartholomaeus Jerin 1592, cancell. 1609 +1613 = Johan. Georg. Jerin [illegible] [illegible] 1611–1618 = Philip. Jacob. Jerin 1617, decan +1663 = Balthasar von Kitlitz 1557–1559 = Marcus baro de Kitlitz 1596–1600 = Martinus Krocker 1567–1569 = Johannes Lassotinus 1551 +1563 (p. 284) = Wenceslaus Lassotinus 1531, cust. 1545 +1560 = Abraham de Lidlaw 1557–1561 = Joachim de Lidlaw archidiac. 1553 +1565 = Johannes Liubiczh 1560, cancel. 1591 = Caspar de Logau 1542 episc 1562 = Olaus Magnus archiep. upsal. 1555–1556 = Nicolaus Merboth 1466 +1501 = Adam Montanus 1556 cant. +1568 = Henricus Mulichius episcop. neustadt. 1551 = Johannes Murmelli 1580 +1587 = Nicolaus Passek de Gosławice 1565 +1572 Stanislaus Pawlowsky 1573, episc. olomuc. +1598 = Melchior Pirnesius 1602–1608 =

Jacobus Piso 1510 = Balthasar de Promnitz 1528, praepos. 1534, episc. 1539 = Thomas Pronczka (prałat P. Maryi w Krakowie) 1559 – 1563. = Stanislaus Rosatus 1554 – 1567 = Hieronymus comes a Rosdrazow 1568 praepos. 1569 episc. vladisl. + 1600 = Johannes Schilling + 1518 = Johannes Schilling + 1552 = Christoph Schleupner + 1565 = Georgius Scultetus (Scholcz) 1578 sufrag + 1613 = Johannes Sitsch 1569 praepos. 1585, episc. 1600 = Dominicus Sleupner [illegible] 1516 – 1518 = Sebastian Sleupner 1554 + 1572 = Johannes Thiel abbas S. Vincent. sufrag. vrat + 1575 = Johannes Turzo decan, episc. 1506 = Franciscus Ursinus 1593 praepos. sufrag. + 1615 =

Bach pisał to dzieło r. 1803. + 1845.

II^r. Band. – Geschichte und Beschreibung des fürstlichen jungfräulichen Klosterstiftes Cistercienser Ordens in Trebnitz aus den Stifts = Urkunden und anderen bewährten Schriften zusammengetragen von Aloysius Bach ehemaligen Profes. des K. Kathol. Gymnasiums zu Glatz. Durchgesehen, mit Zusätzen und Beilagen vermehrt und herausgegeben von Aug. Kastner. Neisse 1859 (Selbstverlag; Commission bei Joseph Graveur.) 8º. K. 2. st. XIV. 395. K. 2. litogr. plan dóbr klasztornych – Grundriss der Klosterkirche – medal – Grab der heiligen Hedwig.

Abhandlung über romanische Stilproben aus Breslau und Trebnitz von Dr. Luchs (Program der höheren Töchterschule zu St. Maria Magdalena in Breslau 1859. 4º.)

Historią klasztoru Trzebnickiego pisał: J. T. Reinold (wyższy): Geschichte des fürstlich jungfräulichen Kloster = Gestifts zu Trebnitz 1818 (druk w: Von der katholischen Kirche, eine katholisch theologische Zeitschrift zunächst für das Bisthum Breslau herausg. von Karl v. Dittersdorf und Knoblich. Breslau 1830. I Bd. 3 Hft (p. 289 – 309) 4 Hft (p. 1 – 36) 6 Hft (p. 313 – 342) sięga do r. 1515 z niego zrobił wypis: Schmidt K. A. Geschichte des Klosterstiftes Trebnitz. Oppeln (Wilh. Claar) 1853. 8º. st. 100 i tegoż Schmidt K. A.: Chronik von Trebnitz von der ältesten bis auf die neueste Zeit. Trebnitz (Selbstverlag – Druck von Gust. Zehme) 1852. 8º. st. 220.

W podziemnej kaplicy tablica kamienna z napisem wytartym: anno domini MCCCCIII. XI. die junii obiit illustris princeps Conradus sec. dux Silesiae, dominus olsniensis et cossensis (rok śmierci inni podają mylnie 1395)

Na pamiątkę stuletniego obchodu bito medal wielkości talara: z jednej strony S. Jadwiga w obłokach trzymająca klasztor i posąg P. Maryi z napisem: St. Hedewiga ux. Heinr. II. S. Aut. Trebn. 1203 do koła – na odwrocie widok klasztoru w górze napis: seculum VI. u dołu: A Cond. monast. – celebratum – MDCCIII. – W kościele grobowiec Henryka pobożnego z marmuru leżącego w zbroi z napisem: Dux Henricus, honor Slesiae, quem plangere conor – Hic jacet hunc fundans fundum virtute redundans – Tutor egenorum schola morum virga reorum – Cui sit ut absque mora locus in requie, bonus ora. – Obok niego po lewej stronie w całej figurze postać z napisem leżąca: Conradus de Feuchtwangen X magister generalis ordinis teutonici VII annis ordini gloriose praefuit, in Bohemia Dracovicijs circa a. 1296 mortuus hic sepultus quiescit.

175

Geschichte der ehemaligen Cistercienserabtei Rauden in Oberschlesien. Festgabe zur sechsten Säcularfeier ihrer Gründung von August Potthast Dr. phil. Leobschütz, Verlag von Rudolf Bauer 1858. 8º. st. VIII. 308 (z sztychow. widokiem i mappą okolicy)

Epoka XII i XIII wieku najbogatszą jest w fundacyje zakładów pobożnych. Po upadku Benedyktynów osadzano w klasztorach Cystersów zalecających się ostrem ~~ży~~ i przykładnem życiem oraz pobożnością przed innemi zakonami. Szczególniej zaś odznaczali się Cystersi wyższem ukształceniem umysłowem i troskliwą uprawą roli. Zakładając klasztory w pustych lesistych okolicach wprowadzali poprawne i wzorowe gospodarstwo, przy klasztorach szkoły. Żyli przykładnie i ostro co im wielką sławę świętobliwości zjednało. Nosili biały habit z czarnym szkaplerzem i paskiem i białym kapturem (cucullа) dla tego też zwano ich szaremi mnichami (grisei) dla rozróżnienia od czarnych (nigri) Benedyktynów. – Klasztor w Rudzie (Rauden) 3 mil od Gliwic założył 1258 r. Władysław xiążę opolski (ob: artykuł p. Heide Dr Theol. Kanonik w Raciborzu w piśmie Eunomia II Jahrgang 1833 No 57) sprowadziwszy zakonników z Jędrzejowa. Pierwszym opatem był: Piotr 1258 cognomento Parvus +1274 po nim Bartłomiej +1294, Mikołaj +1302*), Jan I +1310 Bernard I (1310 +1337)**), Jan II Wolnet (Wolnet lub Wolent) +1339 (sprawił do klasztoru księgę: Collectarium v. 1337 pisaną przez fr. Stefanum de Oswięcim) (Oświęcim) Mikołaj II (III) +1385, Piotr II (III) +1407, Mikołaj III (IV) Braunfeld +~~1422~~ +1451. (Premislaus dux oswieцimensis Nicolao abbati monasterii rudensis villas Ludowici villam seu Ludwikowice vel Ludwigsdorf et Petersdorf seu Piotrowice in dioecesi Cracov. pro 70 marcis argent. cum jure reemptionis vendit 1445. – ~~[illegible]~~ Dobra te odebrał klasztorowi następca Premysława Jan xiążę oświęcimski) Jan III 1451 +1456 Marcin I 1456 +1471 (Premek xiążę oświęcimski sprzedaje wójtowstwo w Schönwald Piotrowi Smolce z Błażejowic d. 22 April 1459) Piotr III (IV) +1492, Jan IV z Gliwic +1509, Maciej +1510, Mikołaj IV z Sobot +1553 ostatni opat zawisły od Jędrzejowa i tamże obierany. –

Cystersi dzielą się na 4 familie mające swe nazwiska od 4 gniazd swych: morimund, Claravalles (Clairveaux), Firmitas (la Ferté), Pontigni

(Zongelinus podaje r. 1252 jako rok założenia + r. 1258 jest datą pierwszego dokumentu potwierdzającego)

*) Zimmermann przytacza po nim opata: Piotr II 1301.

**) Przywileje wspominają po nim opata: Mikołaj II 1316 i 1317.

Po nim obierali biskupi wrocławscy opatów: Emeryk 1553 + 1556, Marcin II rodem z Jędrzejowa + 1578, Leonard Tworzyański profes sulejowski + 1585, Leonard II + 1585 (R. 1585 cesarz wydał rozkaz aby Polaków więcej nie obierano na opatów) Grzegorz Stoj profes mogilski 1585 (nie potwierdzony od cesarza + 1587) Michał Walther z Czech + 1591, Jakob Żurek + 1595 (kanonik raciborski, dziekan opolski, opat komendataryusz) Piotr V Sebitz + 1608 (dziekan raciborski, opat komendataryusz) Jan V Spillinger (dziekan w Nysie opat komendataryusz) + 1616 (R. 1616 klasztor w Rudzie i Jemielnicy oderwano od prowincyi polskiej i do niemieckiej przyłączono) Wawrzyniec Merkel + 1623 profess rudzki, Franciszek Stezecky

) odbudował klasztor — polak 1624–1625 niepotwierdzony od cesarza + 1642, Błażej Rauh)=wald z Matzkirch 1625 + 1648, Andrzej Emmanuel Poppel + 1679 (Szlązak) Józef I Franciszek Hering z Opola + 1696, Bernard II Wawrzyniec Czernek + 1716, Józef II von Strachwitz-Göppersdorf

Wyhowski — + 1735 (za niego umarł Gabriel hr. Wychowski z Wyhowy w Kieferstädtel na Szląsku + d. 7 maja 1720 pochowany w klasztorze rudzkim), Ber=nard Thill (Szlązak) + 1753, Augustin Renner + 1783, Benedykt Galli z Gliwic + 1798, Bernard IV Galbierz Szlązak + 1810 + 1819. (za niego supprymowano w Prusiech wszelkie klasztory i w Rudzie reskryptem króla z d. 30 Octobr. 1810 było wtedy 33 zakonników Był 35 opatem. Inne klasztory Cystersów na Szląsku były: Trzebnica żeński, Lubiąż, Henryków, Kamieniec, Krzeszowbor, Rudno, Jemiel=

Jemielnica — nica. Klasztor w Jemielnicy założony r. 1280 przez Bolesława księcia opolskiego był filią klasztoru w Rudzie który 1812 sprzedany został księciu Hessen-Kassel. – Opactwo w Rudzie posiadało obszerne dobra.)

Laurentius castellanus osventimensis 1258 (w przywileju fundacyjnym klasztoru w Rudzie – Sommersberg I. 879)

Chronik der Stadt Beuthen in Ober-Schlesien, bearbeitet von F. Gramer Oberlehrer. Beuthen O/S. 1863 (im Selbstverlage des Magistrats - in Kommission bei Wilhelm Förster - Druck von Moritz Böhm in Beuthen) 8º. ff. XXIV. 424 (z 24 drzeworyt. przedstawiającemi architektoniczne plany i ozdoby kościoła w Bytomiu. i 2 pieczęci miasta) Am.

d. 19 kwietn. (są tu podania - przywileje - i archeologiczny opis kościołów przez Luchsa)
R. 1859 rejencyja w Opolu poleciła miastom górnoszląskim wydanie kronik miejskich (Górny-Bytom)

Solger (Landrath): Beschreibung des Beuthener Kreises „Kreis Beuthen"

Jeden z książąt polskich zbudował r. 1020 w Bytomiu zameczek ku polowaniu - Już r. 1178 wspomniany Bytom jako miasto

Weltzel: Geschichte Ratibors.

Podług ~~pewnego~~ bulli z r. 1229, targowe w Bytomiu należało do Benedyktynów w Tyńcu.

Pierwszym księciem górnego Szląska, któremu r. 1179 Kazimierz II książę polski nadał Bytom był Mieczysław

R. 1257 Władysław xiążę opolski nadał Chorzów i Białobrzezie klasztorowi miechowskiemu

Kazimierz I książę bytomski + 10 marca 1312 (Somersb.) po nim syn Władysław książę bytomski 1303 brat jego Ziemowit 1311-1313 i znowu Władysław brat 1315 (to mylne)

Kazimierz xiążę bytomski

1323. IX Calend. Augusti apud Bythom. - Wladislaus dux bythumiensis et Coslensis „pro parentum nostrorum solamine dwae recordationis ducis Casimiri et dominae Helenae, nostraeque consortis carae dominae Beatricis abbati Stephano et conventui de Clara Tumba ord. Cisterc. confert villam Dambrowkam prope Bythom. (pag. 343)

(Władysław (dipl.) żona Beatryka) 1323. ~~druga żona~~ Lucardis córka Ottona xięcia frizeań. (Theiner I. 451)

Kazimierz II syn syn Władysława xięcia opolsk. oddziedziczywszy po ojcu r. 1286 (a może 1282?) Bytom i Kozle, założył stolicę w Bytomiu gdzie pewnie miał zamek (zbudowany r. 1200 przez dziada jego Mieczysława.) Po śmierci wnuka jego Bolka (Władysławowicza) + 1355 który tylko same córki zostawił: jedna połowa miasta Bytomia dostała się jego siostrze Eufemii (żonie Konrada I xięcia oleśnick.) a druga połowa córce jego Elżbiecie (żonie Premysława xięcia cieszyńskiego

Piekowice (Friedersnitschem)
Kamień (Steinendorf)

Kościół farny P. maryi r. 1231 erygował Władysław xiążę wrocławski arcybiskup salcburgski [22]. był i drugi farny Kościół S. Małgorzaty na górze przed miastem dawniejszy. R. 1363 z powodu zatargów o dziesięcinę mieszczanie utopili proboszcza Mikołaja, Kościoła P. maryi i zapisali się cyrografem złemu duchowi Szarlej który im obiecał większy dobytek z gór ołowianych, od tego czasu miasto podupadło, kopalnie woda zatopiła, papież rzucił klątwę na miasto, a od tego czasu zamurowana w kościele brama zachodnia – r. 1711 zdjął papież klątwę z miasta dopiero.

Po śmierci Konrada IX czarnego Księcia oleśnick + 1471 połowa Bytomia miasta (które miało 2 panów) zastawiona Henrykowi Podiebradzkiemu Królewiczowi czeskiemu Księciu na Münsterbergu na czas niejaki. Lecz Maciej Korwin Król węgierski mając złość do Polaków zajął r. 1475 owę połowę Bytomia, albowiem dzierżyła te państwa Małgorzata xiężna xiężniczka mazowiecka wdowa po Konradzie IX czarnym.

Drugą połowę Bytomia sprzedał Wacław xiążę cieszyński r. 1459 Konradowi IX czarnemu Księciu oleśnick. Tak tedy r. 1475 po zajęciu przez Króla Macieja Bytom z rąk Piastów przeszedł w obce panowanie.

Niemieckie – Piekary r. 1480 Jan Synowiec (który był starostą w Będzinie) sprzedał tę wieś Ernestowi Mrakoce de Lużnier.

Polskie Piekary sprzedali r. 1482 Stanisław i Jan Brzezinowie z Świętochłowic Janowi Zierotyńskiemu.

Król Maciej miasto Bytom z zamkami Świerklaniec, Bobrownik sprzedał Janowi z Zierotyna, który zas te dobra r. 1498 odstąpił Janowi xięciu Opolskiemu i Raciborskiemu – w XVI wieku posiadali margrabiowie brandenburscy w XVIII w. familia węgierska Henckel von Donnersmark

W Bytomiu Polakom ukończony sławny traktat 1589 z Maxymilianem

Xięstwa Opolskie i Raciborskie były czas niejaki w posiadaniu Królów polskich. Albowiem familia panująca rakuska winna była Zygmuntowi III posagu za Królowemi Anną i Konstancyą 50,000 złot. reńskich; prócz tego pożyczył cesarz Ferdynand II od Zygmunta III 200000 złreń. Do tego jeszcze należał posag Cecylii Renaty córki Ferdynanda II 100000 talarów w tych długach więc które na 500000 złreń. obliczono d. 30 maja 1645 puszczono (w zastaw na lat 50 Władysławowi IV Xięstwo opolskie i raciborskie, które znowu d. 31 maja r. 1666 odebrano za koszta wojenne posiłkowe w Polsce. (Zarządzał tam Królewicz Karol Ferdynand)

R. 1758 zaprowadzono ziemniaki w Bytomiu

R. 1833 kościół franciszkanów w Bytomiu oddano Luteranom na zbór. — Herrmann Luchs Dr Phil. in Breslau

Bytom odległy od Krakowa 12 mil, od Opola 12 mil, od Mysłowic 3 mil, od Niemieckich Piekar 1/2 mili; w okolicy piaszczystej, dawniej murem i wałem opasany, miał 2 bramy: Krakowską i piskowicką; ma 5 przedmieść: krakowskie, gliwickie, tarnowskie, Dengos i Błotnica. W okolicy bogate kopalnie rudy żelaznej i galmanu. Miasto posiada wieś Wielką-Dąbrowkę nad granicą polską, którą r. 1538 od klasztoru mogilskiego kupiło. Pół mili za miastem ku północy leży bogata kopalnia galmanu Scharlej od r. 1363 uprawiana; dokoła miasta wznoszą się kłęby dymu czarnego oznaczające huty cynkowe i żelazne. Za miastem koło kościoła S. Jacka było źródło S. Jacka dziś wskutek kopalni ustało. W środku rynku studnia z statuą S. Floriana, główna ulica Krakowska, są tu nawet kamienice trzechpiętrowe — ludności polskiej 5092 niemieckiej z żydami 5666. — Jest tu kościół farny liczący 14500 parafian katolików; prócz tego kościoły: S. Małgorzaty drewniany na kopcu na przedmieściu, S. Trójcy zbudowany 1613, S. Jacka na górce przy którym nowo zmurowanym kościele do r. 1830 było źródło S. Jacka, S. Ducha w przyległej wsi Chorzowie dawniej Miechowitów zbudowany 1321. — Zbór luterski gdzie po polsku kazania, przerobiony z kościoła franciszkanów r. 1783 zbudowanego, oddany 1835 luteranom. — W przyległej miastu dolinie Kochlowka była od r. 1500 – 1640 warzelnia soli

Dawniej za miastem na wzgórzu szkotskiem był kościół S. Małgorzaty parafialny zbudowany r. 1200 dziś na tem miejscu drewniany obok cmentarza, zbudowany w XVI wieku — Kościół katolicki parafialny Wniebowzięcia P. Maryi; budowa dość znaczna gotycka, koło organów liche obraz Władysława biskupa strygońskiego księcia bytomskiego, który podług napisu ten kościół miał zbudować r. 1231 (może r. 1321 raczej) i drugi obraz Kazimierza II księcia bytomskiego który r. 1294 zbudował za miastem kościoły S. Trójcy i S. Małgorzaty. — Nawa główna w kościele z dziwnemi rzeźbami ordynaryjnemi z XVI wieku na kapitelach (barocco) — Klasztor franciszkanów zbudował r. 1258 Władysław I książę opolski. Miasto dawniej miało w herbie orła polskiego. — Hotele niemiecki i pod białym orłem

W Kopalniach pokazuje się górnikom duch Skarbnik zwiastujący nieszczęście. Strzygi pokazują się podczas pełni na cmentarzach

Swierklaniec zamek (Neudeck) należy 1623 do Łazarza hr. Henkel von Donnersmarkt

Czarnowąs klasztor klasztor i kościół z malowaniami stoi dziś pustkowiem i służy za skład gospodarski.

miasto Środa (Neumarkt) na Szląsku dostało (r. 1235) prawo niemieckie z Halli*); miasto Wrocław r. 1261 z Magdeburga; inne miasta mniejsze dostawały z Środy (jus Novifori)

*) ob: Stenzel: Urkundenbuch pag. 294

Grünhagen Colmar

Breslau unter den Piasten als deutsches Gemeinwesen von Dr. Colmar Grünhagen [Privatdocent an der Universität und College am Kön. Friedrichs-Gymnasium.] Breslau (Jos. Max & Comp) (Ah) 1861. 4o. Kart 4 str. 122.1.

Wrocław według przypuszczeń Klosego założony został w pierwszej połowie X stólecia. Pierwsza wzmianka o takowym przychodzi w Dytmarze merseburskim (IV.28. VII.47) który na początku XI stólecia wspomina biskupa wrocławskiego i Wrocław jako stolicę księcia Bolesława. Od r. 1052 rezydował biskup przy katedrze zbudowanej na na wyspie, gdzie także był zamek książęcy. Od r. 1163 gdy się Szląsk od Polski oderwał był Wrocław stolicą książąt. Że już na początku XIII wieku znacznem był miastem, świadczą liczne kościoły i klasztory. Miasto owe miało według zwyczaju słowiańskiego rynek targowy (targowisko) z kramami w których sprzedawano rzeczy do ważniejszych potrzeb życia. Śluby książąt piastowskich zawierane z księżniczkami niemieckiemi, osadzenie fundowanych klasztorów mnichami niemieckiemi i zwiedzanie targu przez kupców niemieckich; sprowadziły też mieszkańców niemieckich. Niemcy zajmujący się kupiectwem tworzyli spoczątku wśród słowiańsko-polskiej ludności i mieli osobny bazar (Kaufhaus) podobnie jak w pradze Theinhof) z którego rocznie 200 grzywien księciu opłacali, a który po spaleniu miasta przez Mongołów Anna żona Henryka II darowała klasztorowi S. Jakuba. Po spaleniu przez Mongołów w r. 1241, otrzymał Wrocław r. 1242 od księcia Bolesława prawo niemieckie (a miasto Środa r. 1235 najprzód). Prawo to niemieckie zasadzało się głównie na uwolnieniu od ciężarów prawa polskiego, i autonomii gminy. Po takiem nadaniu prawa niemieckiego zbudowano fortyfikacje miejskie składające się zrazu z wału i okopów. Urządzeniu miasta, czy ono wtedy miało reprezentacyę miejską, rajców i ławników

prawie nic nie wiemy. – R. 1261 ławnicy i rajcy Magdeburga udzie=
lili mieszczanom wrocławskim na ich prośby prawo magdeburskie,
które znowu Wrocławianie później innym miastom (oraz z normą
urządzenia) udzielali. Książęta ~~[illegible]~~ zostawili sobie z razu tylko
sukiennice (Tuchkammern), mennicę, cła i sądy nadworne,
oraz jatki rzeźnicze i młyny: lecz i te powoli miastu odstąpili,
w potrzebach gdy im miasto pieniędzmi wygadzało. Z których
stron niemieccy osadnicy Wrocławia pochodzili świadczą
spisy rajców które od r. 1287 – 1741 są dochowane.
Magistrat składał się z rajców (consules) i ławników (sca=
bini) dorocznie obieranych. Rajcy którzy pomiędzy sobą bur=
mistrza obierali, i których niejednaka liczba (z razu 5, później
10, 12 było*) zajmowali się głównie policyją, dozorem nad hand=
lem i rękodziełami, bezpieczeństwem miasta, porządkiem og=
niowym, drogami, studniami i zarządzali majątkiem miasta.
Ławnicy pod prezydencyją dziedzicznego wójta już dla tego
że dorocznie byli obierani mniejsze mieli znaczenie niż
w Niemczech (gdzie n.p. ławników na całe życie obierano
i gdzie w magistracie miasta pierwsze miejsce zajmowali.)
Ławników było zawsze 11. Przysięgli starsi cechowi (seniores)
wzywani w razie potrzeby, należeli również do miasta.
Rajcy i ławnicy nie mieli z początku stałej pensyi tylko
pobierali koszta podróży i dyjety. – Urząd wójta (advoca=
tus, locator) nadawali z razu Książęta osobie biorącej w ante=
przę osadzenie miasta; wójt taki dziedziczny zastępujący
osobę Księcia miał znaczne dochody które częstokroć były
przyczyną niesnasek między wójtem a Księciem mianowicie
jeżeli ostatni przez nowe urządzenia naruszał dochody wój=
towskie. Wójt prócz domu wolnego (curia) od wszelkich opłat, pobierał
zasiadając w sądzie ławniczym trzecią część opłat sądowych.
Było przy nim wyższe i niższe sądownictwo, od którego jednak
szlachta, duchowieństwo i żydzi byli wolni. Wójtostwo owe dzie=
dziczne, później miasto na siebie nabyło w roku 1326.

*) pomnożenie liczby rajców w oligarchii tylko za ustępstwo (koncesyje) demokracyjne ze strony panującego uważane być powinno.

Częstokroć szlachcie (dla tego wielu posiadaczy sołtystw lub kniaztw używali ~~[illegible]~~ szlacheckiej godności)

Przez zakupno wojtostwa na rzecz miasta usunięto najważniej-
szą zawadę, która autonomii miasta w drodze stała. W krótce
rozwinął się w mieście patrycyjat czyli szlachta miejska.
W Polsce niebyło nigdy takiego dziedzicznego patrycyjatu,
jak to w Niemczech widzimy; stało temu na zawadzie ciągły
napływ cudzoziemców do miast; przez co też pojedyncze fami-
lije niemogły przyjść do dawnowiekowego znaczenia; zresz-
tą łatwość osiągnienia szlachectwa, mianowicie przed
Henrykiem Walezym, przyczyniła się do tego, iż wiele
rodzin mających większe znaczenie opuszczało szeregi miej-
skie (jak to widzimy na Morsztynach, Szembekach, Cyrusach,
Montelupich i t.p.) Patrycyusze w miastach polskich używali
przydomku szlachetny (nobilis) który ich od urodzonej
(generosus) szlachty rozróżniał. Z nich to wybierano najczę-
ściej do stołu radzieckiego i ławicy przysięzników (woj-
towskiej). Wiele pomiędzy owemi patrycyuszami pochodziło ze
szlachty: i tak n.p. pomiędzy rajcami wrocławskiemi przycho-
dzi r. 1288 Wernherus scultetus de Bork (Borek = Grossburg mię-
dzy Wrocławiem a Strzelinem); wielu też było kupcami zamożnemi.
Wogóle cały rząd miasta w najdawniejszych czasach ma charakter
kupiecki: rajcy najwięcej dbali o prerogatywy i przywileje ku-
pieckie i sami nieraz na koszt miasta handel prowadzili (n.p.
solą, suknem = iter versus Flandriam = uwolnienie odcet i t.p.)
Niemasz śladu aby kupcy w najdawniejszych czasach tworzyli
oddzielne stowarzyszenie z osobnemi przywilejami swej korpo-
racyi. Familije patrycyuszów miejskich (lubo niebyło ścisłych granic patrycyjatu do którego tylko przez majątek ś. dochodziło) wkrótce nabyły rozległe
realności i grunta, jako też większe przemysłowe zakłady (n.p.
jatki, kramy, sukiennice, młyny) i dzierżawiły cła, młyny. Zakaz
kościelny dawania pieniędzy na lichwę czyli czynsze wiodł ich
do tego. Najzyskowniejszą spekulacyją na początku XIV stólecia

był handel sukienny. Wogóle bogactwo najpierwszym stopniem było
do patrycyjatu i znaczenia w mieście. W całej ludności miast pomię=
dzy ~~pat~~ radą miasta patrycyuszemi, a wyrobnikami dziennemi
i służącemi (Knechte) był jeszcze średni stan rzemieślników
podzielonych w oddzielne stowarzyszenia, bractwa, cechy
i korporacyje mające właściwe prawa. Znaczenie cechów przyszło
z Niemiec do Słowian. Cechy miały prawo rządzić się samodzielnie
w własnych sprawach, pod starszeństwem obranych starszych
przysięgłych, mogli skazywać za przestępstwa na kary: stali wsze=
lakoż pod kontrolą rady miejskiej odbywając swe posiedze=
nia i narady (Morgensprache) a 2/3 kar musiały oddawać do rady.
Rada miejska wybierała z pośród cechów urzędowych repre=
zentantów, którzy w radzie miasta mieli tylko głos sprawoz=
dania biegłych w sztuce. Cechy również arystokratycznie były
urządzone: widzimy w nich stopniowania n.p. kupcy i bogaci
kramarze, krawcy (Schönschneider- Schneider) kuśnierze (Schön
werks kürschner) szewcy (Flickschuster) z których biedniejsi trud=
nili się tylko podszyciem i którzy jednego tylko towarzysza
i jednego ucznia trzymać oraz w pewne czasy tylko swe to=
wary sprzedawać mogli: Z cechów wyniknął trybunat, czyli
reprezentacyja przysięgłych: co się w skutek zawistnych
zatargów cechów z radą stało. Z rzemieślników cechowych
niektórzy zbogaciwszy się i porzuciwszy rzemiosło jako poniża=
jące weszli do patrycyjatu i do [ławy] rady: najwięcej z kuśnierzy, kraw=
ców i złotników jako najzyskowniejszych rzemiosł. — Miasta opo=
datkowane były podług placów (area) budowlanych całych, połowy
lub ćwierci, bez uwagi na postawione budynki (stąd wiele kamie=
niczek wąskich); na Szląsku była przyjęta zasada iż łan płacił
12 grzywien (dla tego książęta nadawali miastom pewną liczbę łanów)
Sklepy płaciły zwykle 10tą część kapitału wartości rocznie (n.p.
sukiennice), przeto też je dziesięcioletnim czynszem szacowano w war=
tości. Prócz podatku stałego nakładano w razie potrzeby dla panują=

cego podatek dodatkowy (Kollektę). Rajcy zdawali co roku rachunek.
Polska na początku XIV wieku nie przedstawiała już widoku słabego
wewnętrznemi walkami zniszczonego państwa: jakiem była w XIII wieku:
stał na jéj czele Władysław Łokietek książe który podobnie jak
Pipin ~~[illegible]~~ w niewielkiem ciele, wielką energią charak=
teru i moc ducha posiadał, przeważny przeciwnik Wacława II
+21 czerwca 1305) i jego syna Wacława III (+4 sierpnia 1306) królów
czeskich z rodu Premyslidów, pokonawszy wszystkich nieprzyjaciół
kazał skroń swoją r. 1320 w Krakowie uroczyście poświęcaną ~~[illegible]~~
koroną królewską, przez niejakiś czas w rodzie jego utraconą uwień=
czyć; i wywierał przeważny wpływ na rozrodzone książęta
piastowskie w Szląsku (Klose XLI Brief. II. 79-98). Jako zacięty
wróg Niemców prześladował żywioł niemiecki: co było powo=
dem do podniesienia rokoszu w Krakowie przez kupców
niemieckich r. 1312. Najważniejszym jego przeciwnikiem był Jan
Luxenburczyk król czeski, który chcąc podnieść utracony po
śmierci Przemyslidów blask korony czeskiej przedsięwziął zagarnąć
cały Szląsk i podbić Polskę. Jakoż wyruszył na początku r. 1327
z Czech do Polski: ~~[illegible]~~ wyjechawszy po 13 lutego z Berna
~~[illegible]~~ przybył do Bytomia gdzie (18. 19. i 24 lutego odebrał hołd
od 4 górnoszląskich książąt (Sommersberg I. 804. 807. 883. 884 — Palacky
II 2. 162). Zaczął się wtenczas kusić o Kraków, w tym przy końcu, d. 13 lutego
lutego wyjednał Karol Robert król węgierski teść Łokietka pokój
między Łokietkiem a Luxenburczykiem (Böhmer Regesten No 205 –
Stenzel Schlesische Geschichte p. 119) który d. 6 kwietnia uroczystym
traktatem w Wrocławiu zakończony został (Sommersberg I. 893) gdzie
też Henryk książe wrocławski hołdował co nazajutrz i Bolesław III
opolski uczynił. Tylko Bolesław książe na Brzegu nie chciał hołdować
i wyrzucał Janowi Luxemburskiemu iż się ~~[illegible]~~ za wyświadczone daw=
niej usługi wojenne obowiązał bronić praw jego — „Lecz przecież prze=
ciw mnie samemu" odparł chytry Luxemburczyk (Chronic. princ. Polon.
ed. Stenzel p. 130). Daremnie starał się Bolesław książe brzegowski
skojarzyć związek książąt szląskich pod protektoratem polskim; Polska

nie była mu w stanie dopomódz a chytry Luxemburczyk nabywszy pieniędzmi od [illegible] brata jego Władysława prawa do części księstwa i wykupiwszy z zastawu niektóre miasta zmusił Bolesława iż mu w Pradze r. 1331 musiał hołdować. Dopiero Kazmierz Wielki d 24 sierp. r. 1335 zrzekł się prawa do Szląska, przyczem Jan Luxemburski zrzekł się w zamian [illegible] próżnego tytułu Króla polskiego (Somersberg I. 774). Szląsk stracił tym sposobem ostatek swej niepodległości: a oderwanie się od Polski przytłumiło narodowość polską żywiołem niemieckim, który by się inaczej spolszczyć musiał. Odtąd szybko zniemczenie Szląska nietylko w miastach ale i po wsiach postępuje: jak to widzimy z rozkazu wrocławskiego biskupa Rotha w XV wieku. Zniemczenie to doszło za Fryderyka wielkiego punktu kulminacyjnego. W skutek zwichnionego handlu suknami do Polski i Rusi ucierpieli wiele sukiennicy szląscy (ob: Schmidt: Urkundliche Beyträge zur Geschichte der Kammerherren in Schweidnitz - in Jahresbericht der schlesischen Gesellschaft 1855 p. 184). — Podwyższenie podatków spowodowało r. 1333 w Wrocławiu bunt sukienników przeciw radzie miasta.

Stan miasta, handel i oświata w r. 1242–1335. —

Rozległość i obszerność miasta Wrocławia pokazuje bieg rzeki Oławy, która r. 1291 (podobnie jak Prądnik w Krakowie) koło miasta od samego założenia na prawie niemieckiem (prima locatio) biegła i sprowadzoną została. Obok miasta leżały przedmieścia i jurydyki miejskie, oraz pastwiska i błonia, za któremi dopiero leżały granice terrytorium miasta (Weichbild) (pascua – Viehweyde) oraz zagrody (ogrody) miejskie.) Do miasta przytykały także dobra miejskie n. p. Scheitnig, które miasto r. 1318 zakupiło. Pierwotne fortyfikacyje i obwarowania miejskie składały się z okopu i wału oraz palisad i wrót drewnianych. Później dopiero bo r. 1260 wystawiono kosztowne mury miejskie, których utrzymanie wielkiego nakładu wymagało, bramy (valvae) z mostami zwodzonemi,

wieże nad bramami i baszty (turres). W czasach spokoju wy=
dzierżawiano baszty i machochy (antra) w murach miejskich na
mieszkania prywatnym. — Budowa miasta: Pierwotnie miasto
składało się z budynków drewnianych; częste jednak
niszczące pożary, pomimo ostrych przepisów i przestróg
policyjnych wydarzone, były przyczyną do budowania ka=
mieńmi lub cegłą. To też było przyczyną iż miasto posia=
dało własne kamieniołomy z których pobierało albory i
cegielnie. Już w XIV wieku są ślady brukowania ulic i
szotrowania dróg. Najcelniejszą budową był ratusz zbu=
dowany r. 1327 albowiem zaraz później wydzierżawiano
piwnice (cellaria) pod takowym. Oprócz tego celowały szpi=
tale miejskie. Znacznych kosztów wymagało utrzyma=
nie mostów i tam oraz śluz wodnych, które regulowały
sztuczną kanalizacyję, by miasto od nagłych powodzi
zabezpieczyć. Młyny należały do Księcia który je mieszcza=
nom wydzierżawiał. W Wrocławiu trzymał młyny krakowski
mieszczanin Mikołaj Wierzynek w dzierżawie. Rybołówstwo
mało co znaczyło. Podział miasta na 4 części (wiertele=quar=
tualia) nazwane od rzemieślników tamże mieszkających
w najdawniejszych czasach przychodzi. Podobnie jak w
Wrocławiu gdzie istniały 4 wiertele: kupiecki, rzeźnicy,
wielki i kuśnierski, były także i w Krakowie. Oprócz tego
były jeszcze inne realności miejskie: słodownie (Malzhäuser-
brasceatoria) sukiennice (Kauf- oder Tuchkammern) (które
stały gdzie dziś Elisabethstrasse) bogate kramy (institae)
jatki (pauperes crami — macella) stanowiska (penestici-Hocken)
Poborem podatków (collecta) w każdym wiertelu trudniło się z mieszczan
(exaktorów). Kary (poenae) stanowiły także dochód miejski. Zwykły
podatek (census) wymierzany był podług placów (area) lecz poda=
tek ów z zakupieniem wójtostwa niknie. Podatek dymowy (Feuer=

heller - fumalia) później nastał. Po wsiach podatek podług
placów czyli łanowy najdłużej przetrwał. Oprócz tego pobierało
miasto czynsze (census) z jatek rozmaitych (macella - scamna)
z łazni miejskich (Badstuben - balnea). Dość wcześnie ukazu=
ją się już Apteki. Członkowie cechowi opłacali wstępne na
broń cechową. Żydzi w Polsce szczęśliwszy mieli byt a niżeli
w Wrocławiu, gdzie nie tworzyli osobnej gminy i gdzie po=
nosili ciężary miejskie. W Wrocławiu wypędzano Żydów r.
1226 i 1319; trudnili oni się wyłącznie lichwą (campsores) której
Chrześcianom kanony kościelne zakazywały. Miasto miało
swe urządzenia policyjne; pomiędzy karami spotykamy
wyświecenie (Verbannung - proscriptio) mianowicie osób
nienależących do miasta: przydybanych wyświeconych
karano pieniężnie (poenae proscriptorum). Policyja należała
do rady miejskiej: policyja targowa czuwała nad cenami
żywności i przekupniami, karała szynkarzy sprzeda=
jących nad taxę lub pozwalających gry. Policyja czuwała
także nad wyrobami i sprzedażą wyrobów: czuwała też nad
czystością miasta, porządkiem i budowaniem, karała też
ostro włóczenie się (noctivagantes); czuwała nad porządkiem
ogniowym przy pożarach. Przy powstaniu pożaru winien był
mieszkaniec dać znać okrzykiem: gdy ten okrzyk uczynił
skoro się zbiegli płacił karę. Policyja czuwała także nad nierząd=
nicami (meretrices) których kilka razy znoszono. Dozorcami
i urzędnikami policyjnemi byli ceklarze (circularii - cirkelmeister)
których i był w każdem wiertelu czyli dzielnicy. Oprócz nich byli
też stróże (vigiles in foro) [. — Miasto opłacało Księciu zwyczajny
podatek (collecta - szos), podatek menniczny (Abegank - contri=
butio monetalis) za nim r. 1342 podatek ten menniczy (który sta=
nowił dochód z przebijania monet) miastu darowany został. —
Stan wojenny: Do obrony miasta obowiązani byli mieszczanie i cechy, odby=
wając straże, podzieleni na roty przez rotmistrzów, uzbrojeni w miecze, kusze,
kosy, oszczepy, cepy. Co roku odbywano popis, rewidowano zbrojownie cechów. — Była
też zbrojownia miejska i szkoła strzelecka. F Zamykano też ulice łańcuchami.

[dłużników dla utrzy=
mania kredytu osadza=
no w dłużnicach.

F Do ogólnej wojny dos=
tarczano Księciu broni
i wysyłano wozy

Duchowieństwo nie mieszało się wcale do spraw miejs=
kich. Biskup i kapituła zamieszkiwali dzielnicę nie=
mającą żadnej styczności z miastem. Miasto szano=
wało swobody klasztorów. Jedyną bronią duchowieństwa
przeciw władzy świeckiej był interdykt i klątwa (cen=
surae). Mieszczanie podlegali sądom duchownym i opła=
cali świętopietrze do Rzymu
Handel. Wrocław miał pod względem handlu bardzo korzyst=
ne położenie: albowiem na Kraków ku Wschodowi szedł
cały handel z Niemiec a w Krakowie było miejsce skła=
dowe (po przyłączeniu Szląska do Czech wzniósł się handel
w Krakowie). Głównym artykułem handlowym były sukna
lepsze czyli reńskie z Flandryi i Niderlandyi (Kraków stał
nawet w bezpośrednich stosunkach handlowych z Flandryją)
oraz wina węgierskie, austriackie, morawskie, francuskie,
rywuły (Rheinfall = wino z Rivoli koło Werony). Wina kra=
jowe rosły też w winnicach krajowych. – R. 1274 otrzymał
Wrocław <u>prawo składowe</u> t. j. iż wszystkie przywiezione
towary zanim dalej prowadzone zostały: musiały być w
mieście przez pewny czas złożone i na sprzedaż wystawione
Składtaki ułatwiał handel w średnich wiekach: albowiem
obcy kupiec przy kosztownych środkach transportowych
niepotrzebował ryzykownej odbywać podróży i przy
niebezpieczeństwie niektórych okolic, chętnie szukał
pośrednictwa handlowego w bliższych miastach. Prawo
składowe pociągało za sobą używanie przepisanych gości=
ńców (Fixirung der Strassen): wyznaczone bywały surowe
kary na omijających gościńce, już to dla kontroli celnej
i utrzymania przywileju składowego (Krakowu sprzyjała
bliskość granic – i utrzymywano kontrolerów w Nowymtargu, Nowym

Sądczu, Czchowie, Będzinie). Handlowi sprzyjało też uwol-
nienie mieszczan od opłat celnych i myt; reszta miasta
pomiędzy sobą zawierały układy celne. Jarmarki, targi
i wolnice podnosiły równie handel. Książęta panujący
nadawali miastom cło książęce które miało służyć na
poprawę miast. Obcym kupcom (hospites) wzbroniona była sprzedaż
częstkowa: musieli oni sprzedawać hurtowo workami,
centnarami, kamieniami, kopami tuzinami: Kupiec obcy
(hospes) towary swe krom jarmarku tylko w swej gospo-
dzie mógł sprzedawać

Przedmioty handlu: a) Materie: Sukna lepsze (Schöngewand) i cieńsze
z Poperingen (w Flandryi) Ypern, Borel (sukno wzorzyste
jedwabiem przerabiane; Sukna pośledniejsze szląskie z Görlitz,
Stein, Berna, Kalisza; Sukna krajowe; (na postawy)
Płótna (na setki i półsetki); Materie jedwabne (Kramgewand)
jakoto Zindel (cyndatum = półjedwabna materia), Balda-
chin (Złotogłów z Bagdadu przerabiany jedwabiem), złote
galony; Barchan, Lesch, Schetter i inne bawełniane tka-
niny (cetnarami) b) Towary korzenne: Pieprz, imbier, cukier,
szafran, muszkatowe gałki (cetnarami) hałun, mydło, kmin,
bobkowe ziele (Lorbeer), siarka, wainsztyn (kamieniami) Fi-
gi, rozynki (koszykami) Figwy (Rispfeigen) c) Towary kruś-
cowe: Miednice, kotły z cyny, mosiądzu, ołów, miedź, żelazo
stal: kosy, kowetki, panwie, noże (beczkami) d) Wosk i
miód. e) Skóry, futra, smuszki (Schmaschen = Lamfelle), futra
krajowe z zajęcy, królików (Landwerk), futra kosztowne
(Schönwerk) (na błamy, soroki, tysiące), skóry surowe i garbo-
wane; f) Ryby: Śledzie, łososie, szczupaki solone, wyzina
(na beczki) g) Wina: Rywuła, włoskie wina, małmazya czyli
wschodnie wina (Osterwein) Wina krajowe. h) Olej i oliwa
i) Mięso, maź, łój, masło. k) Wełna (na kamienie) bawełna l)
Sól (na bałwany beczki) m) Drzewo bukszpanowe (Flader) rogi ;

n) Bydło: Woły litewskie (heidnische) i węgierskie, świnie, owce kozy o) Kamienie młyńskie p) Chmiel i ziela farbiarskie (Waid) garbarskie i t.p. — Środkami komunikacyjnemi były gościńce i rzeki na których bykami, komięgami, piłciami spławiano. — Rada miasta prowadziła sama częstokroć handel zbożem, piwem. Książęta nadali miastu Szrotarstwo czyli propinacyą to jest prawo sprzedawania wina lub piwa w całych beczkach z wyłącznem dostawianiem go szynkującym i pijącym. Trunki sprowadzane dla książąt nie podlegały szrotowaniu. Rady szynkowali na swój rachunek w ratuszu lepsze gatunki piwa n.p. marcowe i świdnickie: a winem robili prezenta znaczniejszym osobom. Robiono także i szynkowano miody. Mieszczanie mieli prawo po kolei warzyć piwo w browarach ze słodu który mielcarze wyrabiali. — Oprócz tego posiadało miasto *Wagę* ołowiu, *Hutę* (Crematorium — Smelzhütte — Brenngaden) w której złoto i srebro topiono, czyszczono, ważono i probowano i którą najczęściej złotnikom wydzierżawiano. Huta owa stała pierwotnie z mennicą należącą do regaliów książęcych w ścisłym związku. *Mennicę*, w której bito fenigi (denarii) dzierżawiło często miasto. Różnica stosunkowej wartości pomiędzy srebrem a złotem była rozmaita. Pomiędzy *rękodziełami* kwitnęło najwięcej sukiennictwo. — Trudno jest podać *liczbę mieszkańców* w owych czasach; podług przypuszczeń Klosego i Zimmermanna miał r. 1403 Wrocław około 20000 mieszkańców. Już w XIII wieku był *dobry byt* pomiędzy mieszkańcami, jak o tem świadczą prawa zbytkowe i pożyczki przez książąt od mieszczan zaciągane. Pomiędzy rzemieślnikami nawet byli zamożni ludzie i posiadacze dóbr. Pomiędzy zakładami dobroczynnemi widzimy *szpitale* dla ubogich, pielgrzymów, starców, kalek trędowatych. Niebrakło też *szkół* i zakładów do kształcenia

młodzieży. Szkoła przy Katedrze tak stara była jak bis=
kupstwo. Oprócz szkół trywialnych były też i wyższe szkoły
gdzie uczono takzwanego Quadrivium, jak o tem świadczą
synody. W szkołach tych uczono języka łacińskiego z gra=
matyki Donata, przysłów Dionizyusza Katona, Kroniki Kad=
łubka, śpiewu religii. Nadzorem trudnił się biskup i kapi=
tuła. Pod względem sztuk i umiejętności: świadczą budowy
kościołów, ozdoby, pomniki o wysokim stopniu i rozwo=
ju. Pod względem publicznej moralności (Sittenzustand)
widzimy, iż prawo i porządek w miastach główne miały sie=
dlisko. Za murami miasta wiele dzieje się gwałtów w stosunku
o ile charakter i moc księcia nad tem czuwały. Mimo tego
ukazują się niektóre rysy dzikości właściwej owym
wiekom i w miastach (n.p. zabicie Szczygińskiego w Kościele
w Krakowie) a nawet pomiędzy stanem duchownym napo=
tykamy, pomimo iż duchowieństwo na wyższem stopniu
oświaty stało, gorszące i hańbiące excessa, oraz surowe
przepisy w synodach.

Przy zostawionej autonomii miastu zbudowano w krótkim
czasie gmach miejskiego urządzenia, samoistnego, wol=
nego organizmu który wieki przetrwał. Gdy r. 1740
pruski oręż zdobył bramy Wrocławia, zastał miasto zorga=
nizowane; zniesienie tej organizacyi wywarło szkodliwy wpływ
na stan i byt miasta. Zamiary rządu aczkolwiek dobre (miały
bowiem zadanie skruszyć i przekształcić formy zastarzałe
wydobyć miasto z swego średniowiecznego odosobnienia i ura=
tować od upośledzenia pod obojętnym, zaspałym, w nietoleran=
cyi tylko konsekwentnym senatem) niezdołały ukuć mocnych
więzów łączących nierozdzielnie miasto z państwem, jak to
dawniej bywało.

Najdawniejsze księgi miejskie używano do zapisów aktów prawa cy=
wilnego, kopii listów, ogłoszeń rządowych i notat historycznych,

Archiwa w Wrocławiu. Po zniesionych i sekularyzowanych klasztorach śląskich w r. 1810 nakazano przechować archiwa, biblioteki i przedmioty sztuk starannie. Nad tym zbiorem czuwała z początku organizacyjna Komisja akademiczna a dozór powierzono referendarzowi Janowi Gustawowi Büsching. Dopiero r. 1821 kanclerz państwa książę Hardenberg urządził archiwy w Państwie pruskiem i wydał dla nich nową organizacyją. Utworzono archiwa prowincyonalne; a pielęgnowanie dziejów kraju, umiejętne obrabianie zasobów archiwalnych przydzielono do urzędowych obowiązków archiwariusza: wszystkim zaś badaczom otworzono wstęp i pozwolono korzystać do prac naukowych z nagromadzonych skarbów. Po Büschingu był archiwariuszem prof. Stenzel i Wattenbach.

Geschichte der Stadt Oppeln von Franz Idzikowski.
Oppeln (in Kommission bei Wilhelm Clar) 1863. (Druck von Erdmann Raabe in Oppeln) 8º str. XV. 387. i; 2 tablic. litograf:
a) Oppeln im Jahre 1680 (widok) b) ~~[illegible]~~ Stadt Siegeln von Oppeln (10 pieczęci – połorła i pół krzyża) c) Das alte Piastenschloss auf dem Berge im XVI Jahrhundert (widok ruin z Tygodnika illustr. warszaw.) d) Das Piastenschloss im J. 1654 (widok) e) Plan von Oppeln 1734 aufgenommen von Daniel Pezold. f) Situationsplan der Stadt Oppeln von H. Zeigan 1859. – (pag: 341-342 Beilage No 1. Die mittheilung des neumarkter Rechts vom 24 Juni 1327)

(2 Thlr)

Przy Opolu na wyspie zwanej Ostrowek w Odrze, leży dawny zamek. W spisie jeograficznym klasztoru S. Emmerana pod Norymbergą z IX – XI wieku wspomnione są krainy Golensici (Golesicko-Opawa?) i Opolini z 20 miejscami. Opole jest dawne imię sławiańskie.
Bolesław Chrobry r. 999 zdobył na Czechach Szląsk i Kraków.
– Kollegiatę s. Krzyża w Opolu miał założyć między 983 – 1000 Mieczysław Książe polski, potwierdził ją r. 1160 Walter bisk. wrocław. – Po śmierci ~~[illegible]~~ Władysława Księcia górno szląskiego, podzielili się r. 1283 jego synowie: Bolesław dostał Opole i rozpoczął linię xiążąt opolskich + 12 maja 1313 pochowany u Franciszkanów w Opolu. – Kościół Kollegiaty obejmuje powierzchni 11,868 □' (na jedną osobę zwykle potrzeba 3 □') dzieląc więc ową summę przez 3 otrzymujemy 3953 czyli liczbę ludzi pomieścić się mogącą w Kościele.
– Klasztor dominikanów w Opolu fundowany r. 1304, poświęcony r. 1307 w nim pochowany Herman brat św. Jacka i św. Czesława Odrowążów z Końskich czyli Wielkiego Kamienia (Groß-Stein) rodem. Klasztor Jezuitów fund. 1668 obaczy
– Klasztor franciszkanów minorytów założony w XIII wieku
Władysław II xiążę opolski, wieluński, dobryński, gniewkow. gubernator Polski od r. 1378 i palatyn węgier. + d. 8 maja 1401 w Opolu (podł. Długosza) Żona jego Offka żyła jeszcze r. 1410 (podł. Pypl.) (Schickfuss mylnie pisze że + 1394 lecz są jego dyplomata z r. 1399 i 1400 i 1401)
– Brat jego Bolesław IV + 21 Septembr. 1382 w Strehlitz – sam się na pieczęciach pisał Bolko IV zostawił on synów: 1) Bolesława V Księcia opol. + 1437 (podług Długosza – Schickfuss i Henelius piszą mylnie iż zginął w bitwie

pod Rybnikiem d. 13 maja 1433 + lecz jest jego dokument dla Czarnowąsa z d. 19 novembr. 1433. więc prędzej + 1437) 2) Jana Kropidło (dla długich kędzierzawych włosów tak zwanego) sławnego szpanki, od r. 1378 czyli 1382 biskupa poznańsk., od r. 1385 bisk. kujawsk. r. 1389 mianowany od papieża Bonifacego IX arcybisk. gniezn. – na soborze Konstancyjskim ubiegał się o papiestwo, r. 1394 został biskupem kamińskim później kujawsk. r. 1410 wrócił do Opola, r. 1411 mieszczany od mieszczan wrocławsk. + 8 marca 1421 pochowany u Dominikanów w Opolu. 3) ~~Bolesława V księcia opolsk. + 1437 (podług Idzikowskiego) 4)~~ Bernarda II księcia falkenberg + 1455. 4) Henryka + 1394.

Bolesław V ~~[illegible]~~ + 1437 zostawił zaś synów: a) Bolesława II księcia opolsk. zwany mirabilis (podług Henelius) + 1460. – b) Jana c) Henryka d) Mikołaja księcia opol. ~~d~~ + 1486 (podług Sommersberga i Idzikowskiego – podług Henelius + 1463 a podług Pohla + 1476 co mylne). Ten Mikołaj zostawił zaś α) Mikołaja II księcia opolsk. raciborsk. ściętego w Nissie + 1497 pochowan. w Opolu. β) Jana księcia opolsk. głogow. kollegiaty ostatniego + 27 marca 1532 pochowanego w Opolu w kościele S. Krzyża, gdzie dziś jego nagrobek (Henelius pisze że + 26 marca 1532 – Schickfus że + 25 marca 1532 – Sommersberg że + 28 marca 1532 co się niezgadza z nagrobka datą na której + 27 marca 1532)

W Opolu jest ulica Krakowska; pierwotny zamek książęcy leżał na górze za Opolem; dopiero w XV wieku zbudowano nowy zamek na Ostrówku czyli Łasice.

Po śmierci ostatniego księcia opolskiego zagarnął Cesarz Opol, który r. 1551 Opole, Racibórz i Minsterberg dał w dożywocie Izabelli żonie Zapolii, i odebrał znowu 1557 – R. 1645 zastawił Ferdynand III Opole Władysławowi IV

Kollegiata S. Krzyża w Opolu supprymowana 1810 r. ~~Klasztor~~ dominikański kościół (dziś filia katolicka), franciszkański kościół zamieniono na zbór luterski; klasztor dominikański dziś szpital franciszkanek

W kollegiacie S. Krzyża dziś farnym kościele wisi w kaplicy genealogiczne drzewo Piastów; oraz obraz miasta z r. 1685; jest tu oraz w kaplicy S. Trójcy jest płyta marmurowa czerwona z herbem Piastowskim i napisem Cieszyńskim do koła: D. 27 marca 1532 umarł jaśniewielmożny i sławny Książe pan i pan Jan Książe Szląska, ostatni pan na Opolu, Głogowie i Raciborzu dobrze zasłużony Bogu i ludziom przez swą pobożność i dobroczynność. Amen

Knoblich A: Chronik von Lähn und Burg Lähnhaus am Bober. Urkundliche Beiträge zur Geschichte der Städte, Ritterburgen, Fürsten und Adelsgeschlechter Schlesiens. Breslau (G. P. Aderholz) 1863. 8º. str VIII. 260 (z widokiem starożytnego kościoła S. Mikołaja w Lähn zbudowanego r. 1215, rozebranego r. 1862 i wizerunkiem S. Jadwigi drzeworyt.)
miasto Lähn nad Bobrem rzeką z ruinami zamku S. Jadwigi, w której byli więzieni Tomasz I biskup wrocław. r. 1256 i Henryk IV książe wrocław. r. 1277 – r. 1217 zwało się Wlan, ~~Wlan~~ (w-Łan)

Knoblich A: Geschichte der St. Corporis-Christi Pfarrei in Breslau. Breslau (Aderholz) 1862. 8º. str. 170 z drzeworyt. 10 Sgr.

Neumann: Bad Königsdorf-Jastrzemb oder die drei Elisen. ~~[illegible]~~ Bade-Novelle. Ratibor (Comission bei V. Wichura) 1863. 8º. str. 288.
są tu opisy Loslau p. 32 – Königsdorf-Jastrzemb p. 60 – Petrowitz p. 81 – Landek p. 89 – Troppau p. 110 – Teschen p. 124 – Ustron p. 152 – Taterngebirge p. 164

Herzogin Anna von Schlesien 1204-1265 Erinnerungs=
blätter zu ihrem sechshundertjährigen Todestage (am 22
Juni 1865) gesammelt von A. Knoblich. Breslau (Aderholz)
1865. 4º. str. VI. 136 i 38 (Dyplomów 28 od r. 1203-1270) [: z stalorytem:
Księżniczka Anna z S. Jadwigą nad ciałem poległego w bitwie z Mongo=
łami Księcia Henryka r. 1241. C. Mücke pinx. 1854. – L. Friedrich in
Dresden gestoch. – i z winietą sztych: portret Anny Księżn. szląsk. :] (A. h. Thlr.)
Dzieło to udatny obraz historyczny z czasów S. Jadwigi –
Henryka brodatego – Bitwy z Mongołami – Bolesława
Łysego.

Żywot S. Jadwigi jest w Acta SS mensis Octob. Tom VIII – oraz
Histoire de Sainte Hedwige. Tournai 1863 pp. 370. przeszło.
Benedykt z Polski franciszkan towarzyszył z Wrocławia r.
1245 Włochowi Giovanno de Plan Carpi prowincyałowi fran=
ciszkanów niemieckich, który z Lionu od Innocentego IV pos=
łował do Wielkiego Chana Tatarów Kuyuk nad Kaspijskiem
morzem – po drodze był u Konrada Księcia Łęczyckiego. R.
1247 wrócili. (Ob: Külb: Geschichte der Missionsreisen nach
der Mongolei im XIII u. XIV Jahrh. Regensburg 1860 T. I. II)
Nagrobki w Kościele Klarysek w Wrocławiu: 1) Tablica piaskow=
cowa z wyrytym orłem szląskim: Anno do. M. CC. LXV. in.
nocte. s. Johis. b. obiit. Anna. ducissa. iva. fla. (filia) reg.
boh. fūdatrix. mōsteri. s. clare. – 2) Tablica kamienna z
orłem szląskim: Anno. dni. mº. ccº. xcviº. d. xxii. februarii.
obiit illustrissimus. princeps. henricus. quintus. dux. slezie.
et. dnus. wratislavien. – 3) Tablica z napisem .... princeps
Heinricus VI. dux. slesie. et. dnus .... (Henryk VI + 1300 d.
30 Sept.

Kunisch: Herzog Heinrichs II von Niederschlesien. Breslau 1834
fol. st. 11 z 2 litogr. nagrobku jego (z Tatarem w nogach)

Ksienie w klasztorze franciszkanek S. Klary w Wrocławiu:
Jadwiga I (córka Anny księżny) + 7 April. 1288 – Jadwiga II córka Konrada II głogowskiego + 9 Juni 1318. – Jutta I (pośka księżniczka + 17 Septembr. 1318 – Małgorzata I córka Henryka VI wrocław. + 8 Idus Martii 1378. – Anna siostra Henryka VI Ksienią 1379 – Elzbieta I księżniczka szlaska – Agnes de Lalaw – Jadwiga III księżn. falkenbergska + 15 Febr. 1413 – Jutta II księżn. münsterbergska + 1413 – Margaretha Paulin (w XV w. na poczatku) – Elzbieta II księżn. opolska + 19 August. 1507 będąc 35 lat w zakonie – Małgorzata III księżn. Tost + 1521 była 21 lat w zakonie (gdzie też była jej siostra Katarzyna) – Anna Kurczbachowna + 1560 – Barbara Kalinowska + 1564 (Ob: Pertz Script. XIX p. 523–533)

Zakonnicą franciszkanką w Wrocławiu była Ofka (wnuczka Anny księżn. szlaskiej) + 7 Sept. 1318 na powietrze.

Urszulanki: ~~[illegible]~~ zakon założyła Angela Merici z Brescii r. 1537 – R. 1683 sprowadzili ich Jezuici z Presburga do Glacu a r. ~~1686~~ 1686 do Wrocławia gdzie im r. 1811 oddano klasztor po zniesionych Klaryskach

Weniger: Die vollkommene Klosterfrau. Innsbruck 1846.

Joh. Lasicii Poloni De diis Samagitarum Libellus. Herausgegeben von W. Mannhardt Dr. Phil. Privatdocent der Berliner Universität.. mit Nachträgen von A. Bielenstein. Separatabdruck aus dem Magazin der lettisch-literärischen Gesellschaft B. XIV. St. 1. S. 82-143. Riga Verlag von J. Baemeister. 1868. 8º. str. 66 (gedruckt bei J. F. Steffenhagen und Sohn in Mitau) 8 Sgr.

Pisemko to najpierw drukowane str. 42-58 w: Michalonis Litvani De moribus Tartarorum, Litvanorum et Moschorum Fragmina X multiplici historia referta. Et Johan. Lasicii Poloni De diis Samagitarum, caeterorumque Sarmatarum et falsorum Christianorum. Item de religione Armeniorum et de initio regiminis Stephani Batorij nunc primum per J. Jac. Grasserum C. P. ex manuscripto authentico edita. Basileae apud Conradum Waldkirchium 1615. 4to. str. 64. ded. Octaviano Alexandro principi Pronscensi – Michalon pisał r. 1550 dla Zygmunta Aug.; Lasicki zaś r. 1580 dla Alexandra Księcia Słuckiego. – Lasickiego traktat de diis przedrukowany w Elzewirskiej: Respublica regni Poloniae. Lugd. Bat. 1627 et 1642. oraz przez J. Grimm w Haupt: Zeitschrift für Alterth. I. 138-149. Lasicki napisał swój traktat podług pisma Jana Maleckiego: Maeletii Libellus de sacrificiis et idolatria veterum Borussorum 1563. 4to, podług Kroniki Miechowity, Alex. Gwagnina i podług podań Jakuba Laskowskiego rewizora Król.

Podług Lasickiego Żmudzini pili miód i piwo cienkie które wyrabiali stawiając przez noc w kadziach słód i chmiel z wodą i kamieniami rozegrzanemi; nazajutrz już to piwo pito – bogatsi cornibus urorum ornatis pro poculis utuntur

Patronowie rzemieślników: S. Łukasz malarzy, Kosmas i Damian cyrulików, Eulogius kowali, Crispinus szewców, Homobonus czyli Gutman krawców, Goar garncarzy, Katarzyna i Grzegorz studentów.

Jan Łasicki zrazu Katolik, r. 1558 był w Francji, powróciwszy został Kalwinem i był w służbie Stefana Batorego. Pisał: 1) Clades Dantiscanorum A. 1577 descripta. Francofurti 1578. 8o. 2) De ingressu Polonorum in Walachiam cum Bogdano 1572. Francofurti 1578. 8o. 3) Theologia moscovitica aliique de Russorum religione scriptores. Spirae 1582. 4o. (Opisał tu poselstwo Jana Rokity do cara Iwana Bazylewicza r. 1570) 4) De diis Samagitarum et de initio regiminis Stephani regis (1580) druk. 1615. 5) Historia fratrum Bohemicarum w 8 tomach, z których tylko 8my tom wydał w wyjątkach J. A. Comenius 1660.

Praca ta Manhardta objaśnia filologicznie i prostuje wykrzywione podania o mitologii litewskiej w dziełach Narbuta, Kraszewskiego, Schleichera. – Jest tu także przedmowa z dzieła: Catechismusa Prasty Szadei, Makolas skaitima raschta yr giesmes del krikszianistes bei del bernelin iaunu nawiey suguldytas. Karaliauczui 1547 przez Marcina Mosvidius pastora w Ragnecie.

193

Erster Jahresbericht der Gesellschaft für Pommersche Geschichte und Alterthumskunde (1827) Stettin, bei Friedrich Heinrich Morin, 1827. 8º (Berlin, gedruckt bei A. W. Hayn) pp. 81 i 1 tabl. litogr. wyobrażająca różne mogiły groby pogańskie na Pomorzu.

Towarzystwo powyższe zawiązane w Szczecinie d. 15 Czerwca 1824, zachęcone rozporządzeniem królewskich wszystkich ministeryjów pruskich wydanem d. 15 Grudnia 1823 do naczelników regencyj względem czuwania nad utrzymaniem zabytków sztuki lub historycznych, aby takowe zniszczeniu nie podpadały.

Krakow miejsce na Pomorzu w parafii i owodzie Bergen

Kaszuby. Za najdawniejszy zabytek słowiańskiej, staro-pomorskiej mowy uważano dotąd dokument (podejrzany) drukowany w: Destinata literaria et fragmenta Lusatica. Lübben 1744. Tom II Pars I (podobnoś zabytem mowy sorabsko-wendyckiej – podejrzany.) (właściwie w dyjalekcie wendyckim niższo-łużackim.)

II) Zweiter Jahresbericht. (1827). Stettin. 1828. pp. 83.

Miejsca historyczne pomorskie: 1) Usedom (Ostrosna) wyspa. 2) Wollin (dawniej Jumne, Jomi, Jome, Jomsburg) wyspa. 3) Lebbin (dawniej Lubin., Lyuben, od Adama Bremeńskiego zwany Julin) zamek

Monety wschodnie znajdywane na Pomorzu są to takzwane srebrne Dirrhem (moneta srebrna) bite przez Kalifów z pokolenia Omajidów w mieście Waset nad rzeką Tigris około r. 745 po Chryst. – lub przez Kalifów z pokolenia Abbasidów bite w mieście Sermenraa nad rzeką Tigris około r. 842 po Chrystusie – przybyły przez handel na Pomorze.

Epistola ducis Boleslai ad Ottonem a. 1123 (drukowane w: Ussermann: Episcopatus Bambergensis)

III Jahresbericht (1828). Stettin, 1828. 8o. pp. 170 i 1 tabl. lit. (Stein mit Charakteren aus Kenzlin)

Kaszubi. Narzeczem kaszubskim mówią tak zwani Kabatkowie na Pomorzu, oraz (koło Berendt, Bütow, Leba, Putzig. Wymowa niejednaka: koło Lezenow mówią: Welk, w Glowitz: Wołk, koło Putzig: Niekara, koło Kartuzów: Wilk, nėkara. Łabędź koło Lezenow i Berendt zowie się: Kaujs, w Glowitz: Kiełp. – Mrongowiusz jest tego zdania że narzecze kaszubskie jest to dyjalekt wendyjski przez przymieszanie polszczyzny za pomocą książek polskich skażony. Najdawniejszym pisarzem kaszubskim jest Michał Pontanus czyli Brüggemann kaznodzieja nadworny księżny wdowy Anny Pomorskiej w Smołdzinie, który umarł r. 1654. Przełożył on Katechizm (Mały Katechizm Dr. Marcina Lutra niemiecko-wandalski albo sławieński) Psalmy i Passyą, na kaszubskie lecz te książki bardzo rzadkie. – W Pommersche Provinzialblätter są ciekawe artykuły o zwyczajach i obyczajach Kaszubów, przez pastora Lorek spisane. – O mowie kaszubskiej kursuje wiersz: „Per doch, le atque ko tu verum cognosce Cassubam His tribus ademtis, semipolonus adest." – „Mały Katechism D. Marcina Lutra z niemieckiego języka w słowieński wystawiony, przez Michała Pontana sługę słowa Bożego w Smołdzynie Roku Pańskiego 1643. Nowa edycya z przydatkiem niektórych pytań nauki chrześciańskiey. W Gdańsku drukował Gotfryd Hartman roku 1758." przedrukowany jest z notami Mrongoviusa, w III Jahresbericht str. 131–170. a z tego wyszła osobna odbitka pod tytułem: Wörtlicher Abdruck des durch Michael Pontanus ins Kaschubische oder (wie er es nennt) Slowenische übersetzten kleinen Katechismus Lutheri, mit einigen Anmerkungen begleitet von Mrongovius. Stettin, 1828, Bei Friedrich Heinrich Morin. 8o. str. 41.

195

Geschichte der Stadt Myslowitz in Ober=Schlesien von Dr. J. Lustig prakt. Arzte. Myslowitz (in Kommission bei S. Schäfer) 1867 (Druck von B. Wylezol et Comp. in Beuthen O.S.) 8º str. VIII. 442. (z litogr. planem miasta Mysłowic z r. 1598 dowolnie ułożonym przez A. Lorenz, z drzeworyt. herbem miasta: Głowa S. Jana Chrzc. z r. 1643 i z drzeworyt. widokiem dawnego drzewianego ratusza zburzonego r. 1855.)

Wiadomości dawne przed XVI w. są ubogie nader, gdyż autor nieznał Dziejów Długosza który ciekawe podaje szczegóły o Mysłowicach. - Dzieło wydane głownie za naleganiem ~~po~~ Dra Viebahn prezydenta rządowego w Opolu, który wpłynął na wydanie Historyi kilku miast regencyi opolskiej n. p. Bytomia, Rybnika

Najdawniejsza wzmianka o Mysłowicach jest w przywileju tynieckim z r. 1125 (w Szczygielskiego Tinecia z r. 1105) gdzie między posiadłościami tegoż klasztoru przychodzi „Tarnowek, Pilzno, Myslosowice Zdebudz, Neroda, Nedosa, Repoch, Lube, Okulice" i. t. d. W Bulli Grzegorza IX z r. 1229 w której potwierdza posiadłości klasztoru tynieckiego (Szczygielski: Aquila p. 112) między innemi wieś Mysłowice. - Gottlieb Biermann w rozprawie: „Das ehemalige Benedictinerstift Orlau im Teschnischen" (w Programm des evang. Gymnasiums in Teschen 1862) twierdzi bez dowodu że Mysłowice należały do opactwa w Orłowie. - Podług dzieła Inventarium privileg. Paris 1862. p. 196: Otto de Pilcza odstąpił Petrassio Szafraniec subdapifero Crac. r. 1379 „quartam partem juris patronatus ecclesiastici in Oppido Myslowice" - tamże p. 196 ~~r~~ roku 1386 tenże sam Piotr Szafraniec ową juryzdykcyję kościelną z innemi wsiami in districtu Thessinensi odstępuje Vislao et Petro de Myslowice filiastris Bodzantae archiepiscopi Gnesnensis. - R. 1414 w dyplomacie przychodzą Adam et Johannes fratres germani haeredes de Myslowice. - Około r. 1440 należały Mysłowice do książęcych dóbr w Pszczynie. - R. 1474 Wacław książę opawski i raciborski pan na Pszczynie zastawia za 1830 czerw. zł. Jakubowi z Dębna wojew. sandomir. staroście krak. miasteczko Mysłowice z wsiami doń należącemi Cod. diplom. Silesiae Tom VI p. 97. -

Po śmierci Księcia Wacława oddziedziczył r. 1478 Książę Henryk Ziembicki (von Münsterberg) syn Jerzego Podiebrada także Pszczynę z Mysłowicami oraz Sohrau i Rybnik. Po nim posiadał te dobra Wiktoryn Książę Münsterbergski. – R. 1483 Jan Książę oświęcimski na Ujest pisze się panem Pszczyny, którą ~~odłupił~~ dostał po swej żonie Barbarze Księżnie Opawskiej i raciborskiej – a którą tegoż r. ustąpił Kazimierzowi II Księciu cieszyńskiemu. Ten d. 19 Lipca 1517 za 40,000 czerw. zł. państwo Pszczynę z Mysłowicami sprzedał Alexemu Thurzo de Bethlenfalva. (pag. 23 i Gottl. Biermann: Geschichte des Herzogthums Teschen 1863 pag. 185). – R. 1528 Alexy ~~[illegible]~~ Thurzo sprzedaje Pszczynę z Mysłowicami swemu bratu Janowi Thurzo von Bethlehemsdorf baronowi zu Wolau, Steinau; który miasteczko Mysłowice z wsiami Rozdzin, Bogucice, Załuży, Brzezinka, Brzeczkowice, Dziećkowice i trzema pustemi osadami: Jazwce, Kozieniec, Szopienice sprzedał swemu wujowi (Vätter) szlachetnemu Stanisławowi Salomonowi z Benedyktowic we wtorek przed S. Maciejem 1536 (pag. 23) – R. 1558 posiadał Mikołaj Salomon – R. 1587 (polscy) Kozacy Hołubka spalili Mysłowice – R. 1586 – ~~[illegible]~~ 1614 posiada Katarzyna Kozłowna (?) z Korzkwi Salamonowa; po jej śmierci podzielono Mysłowice na 7 części które między innemi posiadali jej wnuki: Andrzej Lipski z Lipia dziedzic Miłowic w siewierskiem r. 1624 i Wacław Kamieński z Świentochłowic 1629 oraz Jadwiga Mieroszewska + przed 1637.): Z tych sukcessorów idą: Ewa córka Andrzeja Lipskiego a żona Andrzeja Morskiego półkownika 1638) – Dziedzice cząstkowi Mysłowic: R. 1643 Piotr Lipski i Jan Mieroszewski; r. 1652 Jan Kamieński z Orzesza – R. 1654 Krzysztof Mieroszewski dziedzic Wygiełzowa sekr. Król. + 2 Lut. 1679 ~~[illegible]~~ fundował d. 26 Listop. 1678 majorat (fideikomiß) w Mysłowicach potwierdzony w Wiedniu d. 25 Stycznia 1679. (jego synowcem był Jan Krysztof) – R. 1679 Agnieszka de Bieberstein Mieroszewska – R. 1685 Jan Mierszewski – Jan Krysztof Mieroszewski sędzia grodzki księstwa siewiersk. ordynat 1694 + d. 14 Kwiet. 1755 nie zostawiwszy syna tylko córkę Mariannę; po nim oddziedziczył synowiec Józef Mieroszewski + 1768; po nim Wincenty Mieroszewski + d. 30 Octobr. 1780. – Po nim oddziedziczył stryj jego ~~[illegible]~~

~~[illegible]~~ Felician Mieroszewski jenerał wojsk pol. + d. 9 lut. 1806; po nim jego syn Stanisław + d. 15 Lutego 1824; po nim jego najstarszy syn Alexander + d. ~~11 Maja~~ 20 Kwietn. ~~1838~~ 1840 który majorat Mysłowicki sprzedał d. 11 Maja 1839 za 100000 talarów (Mariannie urodzonej Domes (rodem z Czeladzią) wdowie 2° voto po Aresie dziedzicu Miechowic; poszła ona ~~2°~~ 1° voto za Winklera. – Obecnie posiada jej córka Valeska za Huberta von Tiele-Winkler majora.

Bracia Alexandra Mieroszewskiego ostatniego ordynata: Jan szambelan ross. Ignacy w emigracyi we Francyi.

Dóbra Dzieckowice odpadły w XVII w. od Mysłowic i kupił je Linocki.

Stanisław Mieroszewski ordynat mysłowicki ur. d. 7 Maja 1756 + 15 lut. 1824 żył 68 lat (syn Feliciana i Heleny Łętowskiej) żona jego Kunegunda z hrab. Zborowskich ur. 1760 + d. 20 Czerwca 1810. (podług nagrobku)

pag. 401 Inwentarz państwa Mysłowic z r. 1668 do którego należały wsi Bogucice, Rosdzien, Wygiełzów, Szopieniec, Brzenczkowice, Brzezinka (: z napisem Lista które mi p. Proszowski malarz J. K. Mci oddał d. 10 Maja 1668 :) (pewnie Linockiego) otrzymał autor od p. Wincentego Jana Smoniewskiego z Krakowa (pewnie z ratusza ?)

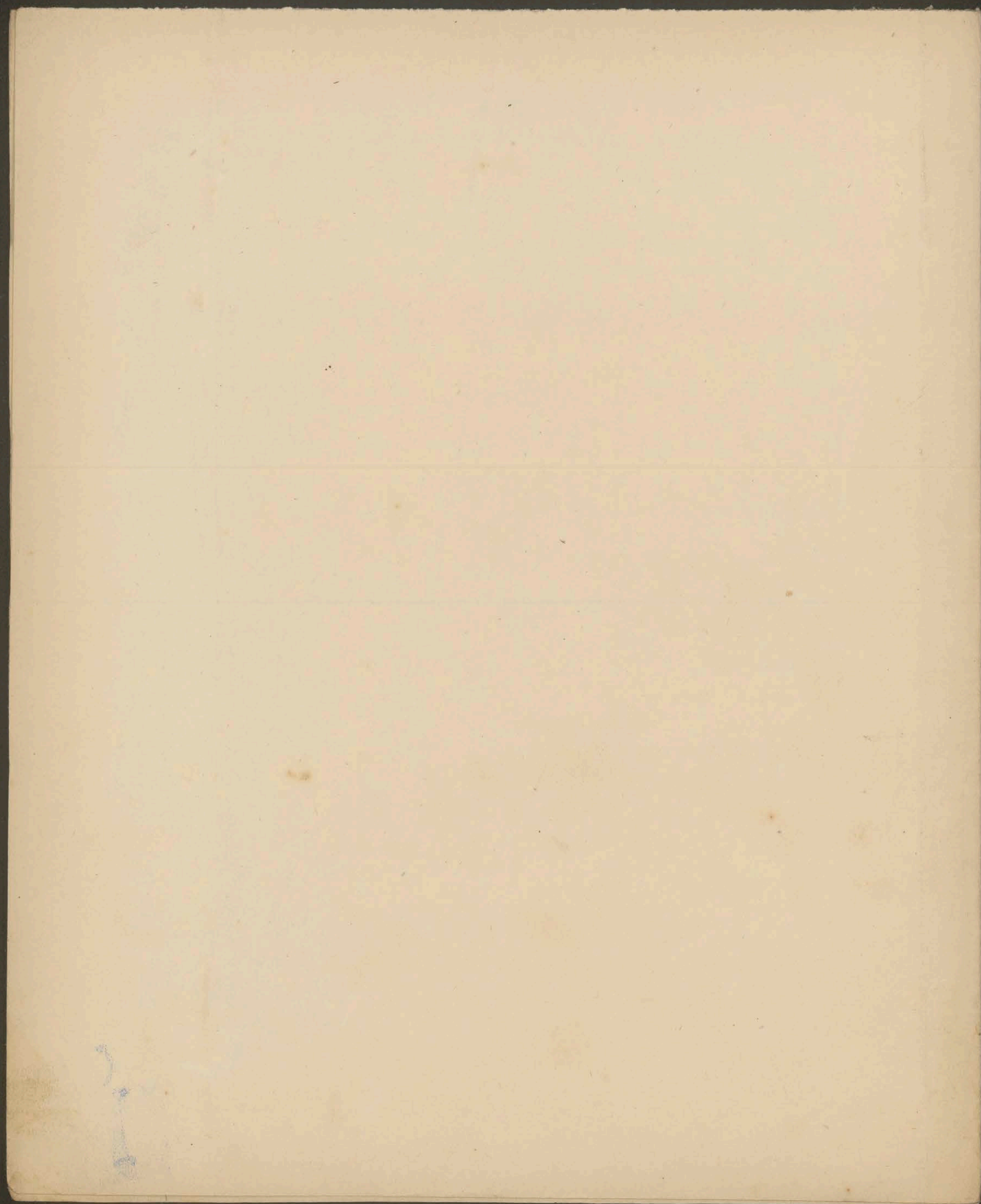
1301 Actum et datum in Poznan. VI Calend. Novembr. — Andreas episcopus posnan. ad preces Nicolai comitis haeredis in Gostinia palatini calisiensis, qui juxta civitatem Gosthynam hospitale infirmorum fundavit, adjungit eidem hospitali ecclesiam parochialem in Antiqua Gosthyna cum decimis in Gostynia antiqua, Dalessino, Gola, Brzesze, Stoino, Malawe et Pożegowo; concedit insuper eidem hospitali coemeterii usum et liberam sepulturam. — Praesent. Johanne praeposito, Gregorio decano, Henrico scholastico Martino, Borislao, Nicolao archidiaconis, Philone, Jacobo, Friczkone, Jescone, Theodorico canonicis posnan. (Druk. w Łukaszewicza Opis dyecezyi poznań. T. II st 23-24, (gdzie powiedziano że podrobiony) podług kopii z r. 1538)

1181. Actum in Lubin Anno Gratiae Domini 1181 in Natale Domini in die Stephani protomartyris VII Cal. Januarii. — Nos Vladislaus dux magnus Polonorum ad petitionem capellani nostri Andreae renovat privilegium avorum nostrorum et patris nostri super libertate abbatis et conventus S. Mariae in Lubin fratrum ordinis S. Benedicti, concedit illis libertatem ab omnibus exactionibus et vexationibus juris polonicalis scilicet: stroże, podworowe, powozowe, podimne, podwodowe, naraz et przewod nec non a citatione castrorum a cujuslibet judiciis sive pedanei vel generalis per nos in Polonia constituti excepta sigilli nostri citatione ad quam coram nobis vel abbate villani citati astabunt quaerulantibus responsuri, ut fratres singulis diebus pro animabus avorum nostrorum et patris nostri orationes et in qualibet septimana missam defunctorum celebrerent.

Testes: Paulus episcopus posnan. Vitoslaus decanus,
Vincentius cancellarius, magister Venceslaus, Dobrogost
palatinus, Vlost judex, Jarost castel. posnan. Potrec
castel. de Kalis, Pawel castel. de Santhoc, Olbracht castel.
de Usce, Bronis, Petrus filius Dethlebii. Datum per
manus Bonefacii magistri de Kalis. Privilegium hoc a.
1258 In Poznan die Cathedra S. Petri - Boleslaus dux Poloniae
majoris (cum transsumpto) ad preces Jacobi abbatis do-
mus S. Mariae in Lubin ord. S. Benedicti confirmat
(avi nostri ducis Vladislai) Hae sunt villae monasterii
cum hortibus adjacentibus: Chuscowo per unum centu-
rionem et omnes villae ad eum pertinentes cum solutione
stroza, stan, naraz, powoz cum aliis exactionibus.
Hae sunt villae praefati centurionis ipsa supra dicta
Mastesice (Mościeszki) cum lacu ex integro et alio quod vulgariter
Besan nuncupatur, Varla cum omnibus hortibus,
Luscowo (Łuszkowo), Gluchowo, Chusewo, Idunowo, Renuch,
Wescowo (Wieszkowo) cum hortibus ad molendinum, Cyrmino,
Zubowo, Popino, Coslowich, Chosowo (Kosowo), Posepsco,
Scodrochow (Szczodrochowo), Stasicha (Stęzyca), Slub, Do-
brochow, Stupopowo, Slanchowo, Gyrcha (Żerka), Mechi-
newo cum theloneo, taberna, omni venatione magna et par-
va, Radlewo, Matchino, Nachlod, Drenczewo, Chacice,
Cricowo, Osow (Ossowia), Stanchowo (Stankowo), Dalewo
(Dalewo), Virchrecha (Wyrzeka), Kresceochowo, Smolice,
Lusno, Malpino, Jarine, Grodowo, Semowo (Siemowo)
et centurio cum hominibus et sortibus eorum, adjacentiis et
praefata solutione, Starygrod cum theloneo, tabernis, jure
forensi et sortibus adjacentibus, Psachow et Opatowo, Kry-
win (Krzywin) et Radomick cum tabernis, theloneo et jure fo-
rensi, lacus magnus cum piscatoribus qui inter Mostesiek
(Mościeszki) Cychowo (Cichowo) et Manclino adjacet, in Kalis
locum et tabernam cum theloneo pontis minoris, Vanesch (Wo-
niesc) cum hominibus et omnibus sortibus et solutione supra nomi-
nata, Cnevovo (Gniewowo) haec omnia contulimus - Praesentibus
Dirsicraio palatino, Jarostio judice, comite Boguta, Vincentio
subcamerario, Mathia notario Curiae. (Druk. w Łukaszewicza Opis dyecezyi
poznań. T. II st. 42-44 gdzie mówi że podrobiony)

1252 In Colloquio Gneznae habito VI Cal. Maji, id est 4 die post festum S. Adalberti. – Premisl dux Poloniae una cum fratre nostro Boleslao duce Poloniae pro remedio animarum patris et matris per venerabilem Gertrudam abatissam trebnicensem filiam quondam incliti ducis Henrici felicis recordationis contulimus ordini Cisterciensi et filiabus ejusdem ordinis haereditatem Owensko super Vartam fluvium cum 4 villis adjacentibus: Bolechowo, Radivovo (Radziejewo), Marszovicza, Vereznicza ita ut hae 5 haereditates in unum territorium quod Owensko vocatur in quo ipsum claustrum sanctimonialium consistit sint conjunctae. Addimus etiam posessiones: Tmienicz, Chludowo cum earum decimis et cum decimis 5 villarum istarum: Samolese, Dobegneve, Olesno, Golina, Ceslai, Gluchow, Sienno, Milcowicza, Roskawicze, Rokitnica. Superaddimus 30 marcas de moneta posnaniensi pro vestitu, 12 lapides cerae 30 lapides de sepo ad divinum officium peragendum. Utraquae ripae Vartae cum silvis, pratis, pascuis, agris, aquis, molendinis, piscibus, castoribus, venationibus infra terminos domus suae dominentur, permittimus locare civitates et villas jure theutonico cum theloneo, judicio parvo vel magno, nullus ad aliud judicium provocetur nisi ad judicem abatissae claustri aut ad nostrum judicium. Cives, hospites et advenae mercenarii et ministri ejusdem claustri B. Mariae V. gaudeant libertate a servitiis et exactionibus a prewod, stroza, podwod, powoz, stan, podworowe, chlodnice, powolowe, construcione castrorum; homines sint liberi ab expeditionibus nisi pro communi defensione terrae, ab expeditione extra terram sint liberi; procurens claustri sit liber a solutione telonei per universam terram. Eadem libertate gaudebunt haereditates ab abatissa acquisitae. Apposuimus sigillum nostrum et fratris nostri Boleslai. Praesent. vener. Boguphalo divina vocatione episc. posnan qui suum apposuit sigillum, d. Boguphalo cancellario nostro, d. Isaia cancellario cassissiensi, d. Martino praeposito de sanctorum et comitibus, Bogumilo palat, Domerado judice meo, Przedpelco castel. posnan. Wirszario cast. gnezn. Herschenbaldo cast. calis. Jarosio cast. de Bechow, Boguta cast. de Berzen, Gervardo cast. de Srem, Bogusza palat. cujav. Boista dapif. gnezn. Bogusza succisore nostro, Henrico procuratore. – Et nos Fulco ./.

d. g. gneznens. archiep. licet praesentes non fuimus ad
petitionem Przemysl. Poloniae ducis sigillo communimus.
(Druk w Łukaszewicza: Opis dyecezyi poznań. T. I st. 417
-420, podług kopii z r. 1612 - gdzie mówi że podrobiony)

Neues Archiv für die Geschichte Schlesiens und der Lausiz von Joh. Gottl. Worbs. Glogau 1804. 8º.

I Theil 2 tabl. pieczęć sztych: Henryka III Xsięcia glogow z r. 1306 stoi między 2 wieżami

1) Geschichte kritische Konrad II von Glogau

Henryk II miał 5 synów Bolesława, Henryka, Władysława, Konrada i Mieszka (który trzymał zamek Lebus także przed 1249 umarł pochowany w Kościele S. Piotra.) cf. Boguf. – z tych Konrad electus patavienfis & Konrad od r. 1252 Xsiąże glogowski + 1273 żony 1) Salomea (Polka siostra Przemysława Xsięcia Poznan. który miał za żonę Elżbietę siostrę Konrada glogow.) + 1271. 2) Bryggita (córka Dytryka margrab. Misnii wdowa po Konradynie sistym w Neapolu wnuku cesarza Fryderyka) F jego synowie i wnuki pisali się haeredes regni Poloniae

F 3º. voto poszła za Konrada margrab. brandenburg

Jost von Mähren zasl. 1370 Agnieszkę córkę Bolesława xięcia Opolsk.

Heinrich der Sperling Herzog von Freistadt miał żonę Katarzynę (córka Władysława xięcia Opolskiego)

1263 (Vitus quondam Litovienfium episcopus de ordine fratr. praedicat. nadaje kościołowi w Sprottau odpusty I p. 89

Synowie Konrada II 1) Henricus III der getreue dux Slesiae dominus Glogoviae 1281 (priv) 2) Cunradus III dominus Sagani praepositus vratisl. 1289 aquilegiensis electus 1299

1) w końcu Posnaniae et Kalisiensis, żona Mechtildis żyje 1310

Johannes dux Sagani majoris Glogoviae, Frienstadt corkę swą Małgorzatę r. 1484 wydaje za Nicolaus Wamphi (B) de Limbow (Limbach) comes posoniensis privil

Denkmale der Baukunst im Ermeland; gezeichnet und herausgegeben von Ferdinand von Quast. XXIV Tafeln mit Text (Aus den Denkmalen der Baukunst in Preussen) Berlin (Verl. v. Ernst et Korn, Gropiusrche Buch- und Kunsthandlung) 1866. fol. K. 2. ctr. 50.

1) Ansicht von Heilsberg.
2) " " Schloss Heilsberg (chromolit.)
3) Grundriss, Durchschnitt und Details des Schlosses Heilsberg
kizzenzweifel der Brunnengewölbe – założ. 1240, z murow. 1350 – 1401
4) Ansicht des inneren Hofes des Schlosses Heilsberg (chromolit.)
5) a) " " Kellergewölbes b) der kleineren Capelle (2 widoki)
6) a " " Pfarrkirche " b) des Stadthores
[illegible] Schiff, [illegible] Chor, [illegible] gewölbe – [illegible] – Giebeln mit [illegible] architectur – Thürmen mit [illegible]
7) Ansicht von Roessel (chromolit.)
8) Schloss zu Roessel. a) widok zamku zbud. 1355-1373 b) plan
9) Kirche zu Roessel (szczegóły architektoniczne)
10) Dom zu Guttstadt (2 widoki z przodu i z tyłu – Kollegiatę fundował (zbudował 1396) 1372 – 1401 Henryk III von Sorbaum biskup (syn Jana Zorbaum i Udilii)
11) Kirche zu Wormditt a) widok kościoła b) widok wnętrza kościoła – była stolica Warmii. (zbudow. 1379)
12) Kirche zu Wormditt. (widok architektoniczny chromolit. i szczegóły)
13) Ansicht von Frauenburg von Westen gesehen (już r. 1278 była Kollegiata in Castro Dominae nostrae – R. 1489-1512 biskup Łukasz Watzelrode osadził 6 Antonitów z klasztoru Tempzin w Meklenburgii (około r. 1520 supprymowani) przy szpitalu S. Ducha
14) Ansicht des nördlichen Thores des Domhofs in Frauenburg (chromolitogr.)

15) Dom zu Frauenburg – (szczegóły architektoniczne i front.)
16) " " " Westliche Vorhalle (widok wnętrza – i brama katedry architekton.) (zbudowana katedra 1388 [nad: kończone] zaczęto stawiać 1329 Heinrich II Wogenap)
(Decorationsinschriften aus einzelnen Ziegelplatten – tylko w Prusach (Malborgu, Frauenburgu) na wschodzie i Palermo)
17) " " Grundriss und Details
18) Oestliche Ansicht von Frauenburg
19) Kirche und Schloss zu Braunsberg (widok)
20) Kirche S. Catharina u. S. Trinitatis in Braunsberg (plan i szczegóły architektoniczne) (Kościół farny i drugi)
21) Schloss Allenstein (widok piękny – plan – i szczegóły
22) Pfarrkirchen zu Allenstein und Seeburg – (architektoniczne widoki – plan – i szczegóły)
23) Kirchen zu Wartenburg und auf den Dörfern des Ermelandes (Widoki i szczegóły: Wartenburg Kościół farny – Wartenburg klasztor Minorytów f. 1364 biskup Jan II Straifrok, bisk. Andrzej Kardynał Batory oderwał od prowincyi saskiej 1590 i przyłączył do polskiej – Santoppen (Villa S. Jodoci) – Plastwich – Arensdorf – Diewitten – Schulen – Lockau
24) Kirche in Kiewitten (chromolit. widok piękny)

Schlesiens Vorzeit in Bild und Schrift. Namens des Vereins für das Museum schlesischer Alterthümer herausgegeben von Dr. Hermann Luchs (Rector). Jahrgang 1866 mit 13 Tafeln und 1 Holzschnitt. Breslau (Verlag von Eduard Trewendt) 1867. 4º. pp. 1–52 1 Thlr.

Muzeum założone 1859 – w r. 1862 wyszedł 3r Bericht – Museum przeniesione 1862 w dawnym Sandstift – r. 1865 liczył ten zbiór 6100 numerów oprócz monet między innemi róg Towiecki z słoniowej kości Zygmunta III – katalog drukowany z drzeworytami – Museum liczy członków 350 w r. 1865 z których każdy rocznie opłaca 1 Talar (między temi magistraty) – bywają i odczyty – Muzeum odpowiada na zapytania – co roku wychodzą 2 Berichty (każdy po 15 Sgr. zeszyt) z których 3 tworzą tom (po 1 Tal.)

4r Bericht des Vereins für das Museum schlesischer Alterthümer. Breslau 1866. 4º. p. 1–16 z 2 tabl. chromolit.

1) Dr Luchs: Ueber den kupfernen Krug des Bartholomeus von Rosenberg von 1595 (2 ryc.)

2) Dr Drescher R. Ueber den gegenwärtigen Stand ~~[illegible]~~ der Ermittelungen auf dem Gebiete des schlesischen Heidenthums (2 tabl. lit.) (w 4, 5, 6 Bericht) (z spisem wykopalisk)

5r Bericht. 1866 p. 17–42. z 2 tabl. chromolit.

3) Dr Luchs: Ueber die aus der Elisabethkirche stammenden Reliquiarien (z 2 ryc.)

W Gorkau u stóp góry Sobótki znaleziono obok urn granitową płytę z runami, których odpis posiada Dr Luchs.

6r Bericht 1866 p. 43–52 z 9 tabl. litogr. (1 krzyż chromolit. i 8 tabl. znaków wodnych)

4) Knoblich: Ueber das Pacificale von Liebenthal vom J. 1374 (2 tabl. chromolit.)

5) A. Reuter: Ueber die mittelalterlichen Papierwasserzeichen Breslaus p. 49–55 z 8 tabl. lit.

6) Palm: Ein Stück mittelalterlicher Mantik (proroctwo z r. 1493)

7) Luchs: Allerlei Alterthümliches.

I Jahrg. 1866 1 Thlr (Papierwasserzeichen)

Schlesiens Vorzeit in Bild und Schrift. Siebenter Bericht des Vereins für das Museum schlesischer Alterthümer. Breslau (Verl. v. Eduard Trewendt) 1867. 4º p. 61-82 mit 3 Tafeln (Oltarzyki ruskie)

— — Achter Bericht 1867. 4º p. 85-98 mit 1 archeologischen Karte von Schlesien.

(Oba te zeszyty mają wspólny tytuł:)

Schlesiens Vorzeit in Bild und Schrift. Namens des Vereins für das Museum schlesischer Alterthümer herausgegeben von Dr. Hermann Luchs. Jahrgang 1867 mit 4 Bildtafeln. Breslau (E. Trewendt) 1868. — II. 1 Thlr.

1) Ueber slawisch-russische Tragaltärchen und Altarkreuze. von Prof. Dr. Cybulski. — Krzyż ruski prawowierny (prawosławny — orthodox — rechtgläubig) jest ośmiokątny (ośmikoneczye), środkową pionową część (Mittelstück) przerzynają 3 belki poprzeczne: górna na napis (album), środkowa na rozpięcie rąk, a dolna na podnóżek (subpedaneum). — Krzyż wrocławski ma napisy ruskie z przodu: Obraz nerukotworennyj — Angely gospodni — Car Sławy — Isus Christos — Syn bożyj — Solnce — Luna — Eloin (w nimbusie Jezusa) — Krestu twojemu pokłaniajemsia władyko i swiatoje woskresenie twoje sławim — Swiataja Martha Mr. Thu (dwie figury niewieście) — Swiatyj Joan, S. Longin (2 figury męskie) — K(opia) T(rost) /:trzcina) — Nika — M(iesto) L(obnoje) R(aspiat) B(yst) /:albo Myslijete Ljudy Rcy Boga:/ — G(ora) G(olgotha) G(olowa) A(damowa) = Na odwrocie: Krest chranitel wsei weseljenei, Krest krasota cerkownaja — Krest carom derzawia — Krest wernym utwerżenie — Krest aggelom sława — Krest besom jazwa.

Swiatyj (ἅγιοι), prepodobnyj (ὅσιοι)

2) Ueber den gegenwärtigen Stand der Ermittlungen auf dem Gebiet des schlesischen Heidenthums von Dr. R. Drescher (Fortsetzung) (Spis 514 wykopalisk) — III Jahrg 1868. 1 Thlr

(III Jahrgang) 1868 mit 5 Taf. und 2 Holzschn. są tu rozprawy Knoblicha: O malarstwie na szkle w Szląsku – O budowniczych wrocławskich przez Alwina Schultz – O rzeźnięciu kamieni, na Szląsku – Opisy kościołów n.p. w Reichenbach i zamków w Gros Wilkau, Vogelsang.

Schlesische Fürstenbilder des Mittelalters. Namens des Vereins für das Museum schlesischer Alterthümer in Breslau herausgegeben von Dr. Hermann Luchs. Breslau (Verlag von Eduard Trewendt) 1868. 4o.

Dzieło to mające na celu rozbudzenie zamiłowania do starożytności ojczystych obejmować będzie wierne wizerunki nagrobków 30 książąt szląskich (największej liczbie) i biskupów wrocławskich wykonane na 37 tablicach, z których 22 tabl. w konturach, 10 tabl. chromolitogr. w dwóch do 4 kolorach, a 6 w pięciu do dziesięciu kolorach. Z tablic tych 22 po raz pierwszy będą ogłoszone, gdyż tylko 6 tabl. zajmą powtórzenia znanych rysunków. Całe dzieło wychodzi w poszytach każdy z 2 tabl. litogr. i drukowanym textem obejmującym treściwie napisaną biografią i wiadomość o pomniku. Cena poszytu 10 Sgr. Obejmie to dzieło nagrobki [illegible] a) biskupów wrocławskich (1-5): Przecława z Pogrelli +1376, Wacława ks. Szląskiego +1417, Piotra Nowaka +1456, Rudolfa z Rüdesheimu +1482, Jana Thurzo +1520. b) Książąt wrocławskich (6-11): Bolesława Długiego +1201, Henryka I brodatego +1238, Św. Jadwigi +1243, Henryka II +1241, Henryka IV +1290 i jego żony Matyldy Brandeburskiej (na 7 tabl.), Henryka VI +1335. c) Książąt na Brzegu (12-13): Jerzego II +1586, i jego żony Barbary Brandeburskiej +1595. d) Książąt na Głogowie (14-15): Przemysława Ścinawskiego +1289, Konrada żegańskiego +1304. e) Książąt na Lignicy: (16-19) Bolesława III +1352, Wacława +1364 i jego żony Anny ks. cieszyńskiej +1367, Henryka biskupa kujawsk. +1398. f) Książąt na Ziembicach (Münsterberg) (20-22): Bolkona II +1341 i jego żony Jutty +1342, Karola +1536 z rodziną. g) Książąt na Opolu: (23-26) 3 książąt i 1 księżna z XIV wieku. h) Książąt na Żeganie (27): Wacława +1486. i) Książąt na Świdnicy (28-29): Bolkona I +1301, Bolkona II +1368 (na 2 tabl.). k) Książąt na Opawie (30): Przemysława II +1477.

1) Piotr II Nowak bisk. wrocławski szlacheckiego pochodzenia, rodem z wsi Nowak (Neudorf) pod Nissą, Dr. Decretor.; r. 1438 Kustosz kapituły wrocław. i kapelan nadworny Króla Albrechta; r. 1441 wikariusz generalny i 1445 administrator biskupstwa, d. 4 Sept. 1447 został biskupem wrocław.; r. 1452 odprawił synod dyecezalny † d. 6 lutego 1456 w Otmuchowie, pochowany w Wrocławiu w Katedrze, gdzie ma nagrobek. Jest to tablica mosiężna 7½' wysoka z kilku kawałków złożona. Tylko twarz jest płaskorzeźbiona słabo, reszta rysunku na tle wyrytem i drapanem, które tło niegdyś wylane było czarną smołą. Ten rodzaj roboty w XV w. zwano flandryjskim. (Długosz Hist. pol. Ed. Lips. Tom I. lib. X. ~~pag~~ col. 57 pod r. 1382 mówi o nagrobku Jana IV Suchywilka arcybiskupa w Katedrze gnieźn. „sub tabula pulcherrima aerea Flandrensi sculpta magisterio „sepultus") Biskup w całej figurze w mitrze w ornacie, dalmatyce, albie jedną ręką trzyma pastorał, a drugą błogosławi. Nogi spoczywają na 2 lwach. Koło głowy książka ewangelii; po bokach 2 smoki, wąż i 2 głowy potworów (symbole pokonanego ciała i zmysłowości) Po bokach i nad głową, bogata ornamentyka gotycka w łukach stoi 12 figur (reprezentanci różnych stanów) Po rogach: 4 herby: Orzeł Szląski, Lilij sześć, Róża i Lis. Napis gotycki: Reuerendus. in. xp̄o. pater. ac. do||minus. dn̄s. Petrus. dei. gracia. ep̄us. wratislauiens. obijt. || Anno. dn̄i. mcccc l. vi°. mensis || february. die. sexta || = Piotr Nowak był ostatnim biskupem uznawał za swego zwierzchnika metropolitę gnieźn. pod przysięgą. Dopiero w XVII wieku ustał związek z metropolią gnieźn. a E. Schimonsky bisk. wrocław. 1824–1832 pierwszym dopiero był exymowanym. (Tabl. 3 – w 2 kolorach)

2) Nagrobek Bolesława wysokiego księcia szląskiego (1163–1201) w Klasztorze w Lubiążu w posadzce składa się z płyty kamiennej 8' wys. 4' szer. w którą wpuszczony z kilku kawałków złożony mosiężny rysunek figury księcia, z małych tarcz herbowych szląskich, ozdoby architektoniczne gotyckie i napis. Książę w mitrze ma całą zbroję kolczatą (nawet ręce i nogi nią pokryte) na zbroi kierzno Lendner, Waffenrock z prawej strony rozcięte; przepasany pasem wiszącym nabijanym centkami u którego z prawej strony tulich a z lewej miecz szeroki. W lewej ręce trzyma pojedyncza tarczę z orłem szląskim w którym półmiesiąca i krzyż nad nim w prawej ręce krótki oszczep. Napis italiką majuskułami + anno || dni M° C° C° I° VII id. decemb. O (obiit) illvsts. || Bolezlavs || dvx slezie fundator lobensis c || enobii. Dawniej nad tą płytą była skrzynia drzewiana z starożytnym napisem wierszami. (Tabl. 6 – w 2 kolorach)

Pomnik grobowy św. Jadwigi Księżny szląskiej (ur. 1174 z ojca Bertolda III Księcia Meranii, r. 1186 mając 12 lat zaślub. 20letniemu Księciu Henrykowi brodatemu, owdowiała 1238, osiadłszy w Klasztorze w Trzebnicy + 15 Paździer. 1243, Kanonizowana d. 26 marca 1267. – Pomnik jej rzezbiony z piaskowca w XIII wieku, jak się domyśla wydawca (prawdopodobnie w XV wieku) znajdował się dawniej na jej grobie w Kościele Klasztoru trzebnickiego, po wzniesieniu r. 1680 dzisiejszego pomnika w stylu rokoko, ustawiono go w północnym przedsionku tegoż Kościoła pod wschodami. Przedstawia on rzezbioną figurę Księżny leżącą na poduszce w mitrze książęcej, w lewej ręce trzyma model Kościoła, w prawej dziś częściowo odtłuczonej trzymała dawniej posążek P. Maryi. Z pod mitry spada aż na barki zasłona; ma na sobie płaszcz otwarty na piersiach spięty agrafą, długą aż do trzewików sięgającą fałdzistą spodnią suknię (stola), na niej krótszą aż do kolan sięgającą tunikę z frandzlami; a na tem zaś rodzaj krótkiego kaftanika przylegającego do szyi i u spodu na brzuchu wyciętego, sutym galonem obłożonego. (Tabl. 8 na której ten pomnik poziomo i z boku). Do artykułu dodane w texcie 2 drzeworyty: Grób św. Jadwigi podług rysunku z r. 1353 (Schlackenwerther Legende Nr. 52) i pieczęć owalna z r. 1217 na której stoi kobieta w długiej sukni z nader obszernie otwartemi rękawami, w jednej ręce trzyma jabłko w drugiej krzyżyk. Napis: hadewigis dei gracia zlesie ducissa.

Nagrobek Henryka II księcia szląskiego krakow.
i polsk. 1238-1241; zwanego pobożny, urodz. około r.
1191 z ojca Henryka brodatego księcia szląsk. i S. Jadwigi
prowadził 1212-14 wojnę z Księciem Konradem młodszym. R.
1216 pojął za żonę 12to letnią Annę córkę czeskiego Króla Otto=
Kara, r. 1241 d. 9 Kwietnia poległ w walce z Mongołami w
bitwie na Dobrem polu (Wahlstatt) pod Lignicą; pocho=
wany w Kościele S. Jakuba w Wrocławiu, gdzie wśród chóru
ma nagrobek z piaskowca wykuty i chromatycznie pomalo=
wany. Nagrobek ten jak widać z uzbrojenia i napisu
niedyplomatycznego majuskułami łacinsk. pochodzi z końca
XIV wieku. Kunisch (Heinrich der II. Breslau 1834 mit 2 Lithographien) i
R. Fischer (Dioskuren 1858 p. 128) piszą że pochodzi z XIII wieku;
Lübke (Zeitschrift für Bauwesen. Berlin 1859 pag. 78) że z
XV wieku; Knoblich (Herzogin Anna 1865) że z początku XIV wieku.
Książe ~~[illegible]~~ brodaty w mitrze różowej z złotemi galonami
ma pod głową hełm (Stechhelm) pokryty czerwoną deką i w górze
mający półokrągłą żelazną zasłonę z herbem szląskim z upełną
zbroją żelazną płatową; bogaty pas złoty z drogiemi kamieniami
u którego jest miecz z prostym krzyżowym jelcem; na sobie
ma płaszcz purpurowy z przodu otwarty i bogatą agrafą spięty.
w prawej trzyma oszczep drzewiany z żelaznym ostrzem, w lewej
małą tarczę ▽ z orłem szląskim. Stoi na Tatarzynie skulonym
brodatym który ma na sobie ~~[illegible]~~ kurtkę żółtą spiętą gęstym
rzędem guzików i pasem czerwonym; na głowie tenże ma
czapkę spiczastą zieloną z czerwonym wyłogiem, w lewej
ręce trzyma szeroką krótką zakrzywioną szablę. Napis
+ henricus.... cundus. s. hedvigis. filius. dei. gratia. dux.
slesie. fund. ec|cl: huius...... |... proelio. ad. ligni...
quiescat. in. pace. (Tabl. 9 w kilku kolorach)

Nagrobek Henryka VI Księcia śląskiego na Wrocławiu ur. 18 marca 1294 + 24 listop. 1335. Nagrobek jego w Kościele S. Klary (dziś Urszulinek) w Wrocławiu był wzniesiony na podmurowaniu (tumba - Hochgrab), z kamienia piaskowego rzeźbiony wielkości naturalnej przedstawia Księcia w pancerzu kolczastym na którem rożowe kierzno (bez rękawów) z wystającą żółtą sukienką; u pasa czarnego nabijanego złotemi cętkami wisi tulich. Ma na sobie płaszcz czerwony zielono podszyty, mitrę (czapkę książęcą); w lewicy trzyma tarczę z czarnym orłem śląskim na tle różowym, w prawicy wzniesiony miecz w pochwie obwiniętej nabijanym rzemieniem. Napis w ~~...~~ minuskułach: M ter C X ter V noct. Kath. mors rapit acer. || Hen. Principatum Sextum Vratislav. Dominatum || Contulit extremis regnantibus iste Bohemis. Pomnik ten powleczony kolorami w murowany dziś w ścianę. (Tab. 11. chromolit.) - W tymże kościele jest i drugi nagrobek przedstawiający na płycie granitowej orła z napisem: An. domini. MCCCXXXV. obiit illustris princeps Henricus VI dux Slezie et dominus Wratislavie in nocte sancte Katharine.

Nagrobek Przemysława Księcia szląskiego na Stynawie (syna Konrada Księcia głogowskiego) 1273 + d. 26 Lut. 1289 w bitwie pod Siewierzem (ob Monum. lubens. p. 18. Klose I. 553). Nagrobek jego w chórze kościoła klasztornego w Lubiążu przedstawia płytę z piaskowca, na niej wpuszczony napis w majuskułach: + Que dedit in donis. deus et natura. polonis. summis. aut. pronis. docis hui erant. premeconis. ; ozdobki architektoniczne pojedyncze i figura Księcia z mosiądzu i 13 małych tarcz do koła z orłami szląskimi. Książę w młodym wieku w mitrze stojący ma pancerz kolczasty na nim aż po niżej kolan kierzno bez rękawów po bokach otwarte, pas nabijany cętkami z tulichem; w lewicy trzyma tarczę z orłem szląskim, w prawicy wzniesiony miecz w pochwie obwiniętej rzemieniem. (Tabl. 14 - pierwszy raz)

Nagrobek Bolesława III Księcia szląskiego na Lignicy i Brzegu + 23 Kwietn. 1352. Nagrobek ten w kaplicy kościoła klasztornego w Lubiążu na płycie z piaskowca rzeźbiony przedstawia Księcia w mitrze, płaszczu w pancerzu kolczastym z naramiennikami i nakolankami blachowemi, w kierznie, z pasem cętkowatym, na boku ma miecz zawieszo-

ny do piersi na łańcuszku; w prawicy trzyma tarczę z orłem szląskim, w lewicy kościoła model. Nogi spoczywają na lwie skulonym. Koło głowy 2 tarcze z orłami szląskiemi. Napis do koła gotycki: no. kale. dans. mains. dux. vra. leg. brig. boleslaus. | Zelator. ueri. largus. promptus. misereri. | fit cum. defunctis. m. c. tribus. l. duo iunctis + hi. heynrichs. hant. guhirt. (t. j. tu ubolewa Henryka ręka tego co rzeźbił lubo Thebesius pisze: imago a bubulco ut ferunt sculpta. Tabl. 16.)

Nagrobek Henryka księcia lignickiego biskupa Kujawskiego ur. 1358, r. 1379 dziekan kapit. wrocław., odr. 1389 bisk. kujaw. + d. 12 Grudn. 1398. Nagrobek jego w kościele katedr. wrocławsk. na płycie mosiężnej złożonej z 16 tablic przedstawia biskupa w mitrze, w ornacie (casula) na której pallium, w dalmatyce i albie, rękawice ma długie szerokie. Prawicą błogosławi w lewej trzyma pastorał z szerzynką (sudarium). Nogi spoczywają na lwie, dokoła ozdoby architektoniczne gotyckie Po rogach herby 1) Orzeł szląski 2) Orzeł polski 3) tarcza lignicka w szachownicę 4) tarcza z złożonemi 4 polami t.j. dwa razy orły szląskie a 2 razy szachownice. Napis gotycki: Anno. domini. m°. ccc xc°. viii° xii + | die. mēsis. decēbs. obijt. revēd. ī. xpo. pr. dn̄s. heyric9. | dei. gra. eps. wladislauiensis. | dux. slesie. et. dominus. legenicensis. orate. pro. eo. Cały nagrobek rylcem rytowany. (Tabl. 19). Długosz Lib X pag. 154 ad ann. 1398 wspomina ten nagrobek (tumba aerea)

Nagrobek Wacława Księcia lignickiego, biskupa wrocławsk. ur. około r. 1348 (z ojca Wacława I Księcia lignic. + 1364 i Anny Księżn. Cieszyńskiej + 1367), już r. 1379 mając 21 lat, został biskupem lubiązkim, r. 1381 był administratorem biskupstwa wrocław. od r. 1382 biskup wrocławski, od r. 1409 objął księstwo lignickie; r. 1410 odprawił synod dyecezalny w Wrocławiu i drugi r. 1415; r. 1417 złożył biskupstwo + 30 Grudn. 1419 na zamku w Otmuchowie. Nagrobek jego pierwotnie był w Kollegiacie w Otmuchowie, r. 1477 wraz z Kollegiatą przeniesiony do Nissy, umieszczony r. 1479 tamże w Kościele S. Jana, a od r. 1650 przeniesiony wraz z Kollegiatą do Kościoła S. Mikołaja w Otmuchowie gdzie się znajduje w ścianie ambitu za Wielkim Ołtarzem. Jest to płyta z białego marmuru na niej wypukło biskup w infule w ornacie, dalmatyce i albie, lewą ręką trzyma pastorał, prawą ma wzniesioną do błogosławienia, na spodze 2 psy siedzące z bronzu. W ramach kamiennych wprawione ozdoby bronzowe: Gwiazda - Wstęga z napisem: translatio ex. otmuchaw 1479 - 9 nagłówków liściowych (jednakich) - 4 tarcze herbowe lignickie t. j. w 4 polach powtarzające się szachownica i orzeł - 2 Orły stojące z podniesionemi skrzydły - 2 figury świętych starców na konsolach - i na spodzie w 2 rzędach napis rzymskiemi majuskułami: wenceslao. | primo. epo. wrats. ducig. legnicen. qui | collegium. || hoc. in. otmuch|aw. erexit. sempe. (sempiternae) me. (memoriae). positu. obiit. a°. 1419. (Tabl. 2 - w 2 kolorach - pierwszy raz)

Nagrobek Rudolfa von Rüdesheim biskupa wrocławskiego. Urodzony w Rüdesheim nad Renem, od r. 1425

Kształcił się w uniwersytecie heidelbergskim, gdzie został Dr. Prawa Kanon. od r. 1442 proboszczem Kollegiaty S. Pawła w Wormacyi, od r. 1458 bawi w Rzymie, jako legat jedzie r. 1461 do Niemiec, r. 1463 do Węgier będąc biskupem Lawantu, r. 1463 do cesarza, od r. 1465 do Szląska, Polski, Prus, r. 1468 zostaje biskupem wrocławskim + 17 stycznia 1482; pochowany w Wrocławiu w Katedrze gdzie ma w posadzce nagrobek 7' wysoki 6' szeroki złożony z 12 kawałków płaskich mosiężnych. Na nim wyryta postać biskupa w mitrze, w ornacie, dalmatyce, albie, jedną ręką trzyma pastorał, drugą błogosławi; nogi spoczywają na lwie skulonym (symbol pokonanego złego). Do koła biskupa bogata ornamentyka architektoniczna gotycka. Po bokach w niszach figury świętych na konsolach stojące: S. Jan Chrzci= ciel, S. Wincenty, S. Jan Ewang. S. Jadwiga; w środku 3 tarcze herbowe: jedna z Orłem szląskim, 2 z sześć lilij (biskupstwa wrocław.), trzecia rodowa: pół gwiazdy na belce poprzecznej pod którą róża. Napis gotycki: Missus ab urbe fuit / legat9 praesul in istas - Rudolphus terras, renus eum genuit - Ex lavantina clero accitus / atque populo - Sed summis meritis accepit hic / cathedram - Actus ab adversis, quam fauste rexerat et post - Mortuus in domino clauditur hoc tumulo. / 1482 die S. antonii. (Tabl. 4 - w 2 kolor. - pierwszy raz)

Nagrobek Konrada Księcia żegańskiego probosz= cza Kollegiaty wrocławskiej +1304 (takiej roboty i wielkości jak Tabl. 6). Syn Konrada I najprzód xiąże ścinawski; a od r. 1286 żegański; od r. 1287 proboszcz kollegiaty wrocławskiej; od r. 1299 patryarchą akwilejskim, od garbu zwany Koberleyn, Kokerleyn czyli Kobirleyn albo Hokerlein + 11 Octobr. 1304 (jadąc do Akwilei wrócił z drogi, gdy się dowiedział że tam niema dobrego piwa ścinaw= skiego tylko wino - co także opowiadają o Księciu Władysławie arcy= biskupie salcburskim, bracie Henryka III wrocławskiego). —

Nagrobek jego w chorze w Lubiążu, przez jednego mistrza
co Tab. 6 robiony z płyty kamiennej w którą wpuszczony mosiężny
rysunek figury, z ozdobami architektonicznemi gotyckiemi, z
małemi tarczami herbowemi szląskiemi i napis italiką majus:
kułami: + en cū/rad (conradus). ego dvx. hoc. svb. marmo/
re. dego que(m)/tenvit. ∞ cvra. iohaēs. ppos/itura.
Postać księcia bez brody w mitrze książęcej w długim fałdzistym
habicie nakształt płaszcza ręce ma otwarte podniesione na
piersiach. (Tabl. 15 – w 2 kolorach – pierwszy raz)

Nagrobek Wacława I księcia lignickiego 1345 + 2 czerwca 1364 mając 58 lat. Syn Bolesława III i Małgorzaty córki króla czeskiego Wacława II urodz. 1306 w Wrocławiu, od r. 1340 zaślubił Annę księżniczkę cieszyńską, od r. 1345 dostał w podziale: Goldberg, Lüben, Haynau, Kotzenau; r. 1346 dostał Lignicę a bratu Ludwikowi spuścił Lübben. – Nagro:bek jego i żony jego Anny był dawniej w Kollegiacie Grobu Bożego w Lignicy, gdzie go rysował Thebesius; miał wtedy napis: Anno Domini 1364 secunda die mensis Junii obiit inclytus dux Wenceslaus dux Legnic: fundat. praesent. ecc. et illustris Anna ejus contoralis obiit LXVII.... VIII. dziś sama figura kamienna księcia bez napisu potłuczona wala się na posadzce ewangielick. Kościoła SS. Piotra i Pawła w Lignicy. Przedstawia księcia w mitrze, w zbroi całej płatowej z pasem, w płaszczu; w ~~lewej~~ prawej ręce trzyma model kościoła go:tyckiego, w lewej tarczę z herbem księstwa lignickiego. Na piersiach ma na sznurze zawieszony klejnot czyli order smoka zwinię:tego w kółko nad którym krzyż. (Order ten pewnie dostał od Karola IV lubo ustanowienie tego orderu inni Zygmuntowi królowi węgier. przypisują.) Nogi spoczywają na lwie nakrytym deką na której szachownica herbowa lignicka. – (Tabl. 17 – czarno)): Rzeźba wielkości naturaln. rytow. w Thebesius :)

Nagrobek Anny (córki Kazmierza III księcia cieszyń:
skiego) a żony Wacława I księcia lignickiego, zaślub. 1340
+1367 – Z piaskowca był dawniej ten nagrobek (razem z Tabl.
17) w kollegiacie Grobu Bożego w Lignicy, po zburzeniu Kolle:
giaty przeniesiony do kościoła SS. Piotra i Pawła ewangielic:
kiego tamże, gdzie leży potłuczony. Przedstawia w wielkości
naturalnej księżnę w całej figurze w długiej fałdzistej sukni
spiętej pasem i wyciętej na piersiach ▽ w którem wycięciu
widać zakładkę (notkoszulek); rękawy obszerne spięte ciasno
przy pięści. Ręce ma założone na sobie, w lewej trzyma długi
różaniec z jabłkiem i medalionem. Na suknię długi fałdzisty
płaszcz rozwarty z przodu. Na głowie obręcz z różą oraz
czepek (jak u Borkowej) z tyłu którego spadają po bokach
końce zasłony. Głowa spoczywa na poduszce okrągłej. Nogi
spoczywają na lwie przykrytym deką na której orzeł śląski.
(Tabl. 18 – czarno – Rzeźba) [: rytow. w Tebesius :]

Nagrobek Mikołaja II księcia opawskiego + około
1366 i jego żony Anny księżniczki raciborskiej + około
1350. Z piaskowca napsuty rzeźbiony, dawniej w kościele
franciszkanów a dziś luterskim w Opolu omurowany w
ścianę. Po prawej stronie księżna ma szyję i podpiersi gołe,
spodem suknia do pasa gęstym rzędem guzików spięta,
pas bogaty z agrafą; płaszcz rozwarty, spięty na piersiach
agrafą, bogatym galonem obszyty, na głowie nagłówek
z pereł, czepek (wulstig – jak u Borkowej), głowa spoczywa
na 2 poduszkach; ręce złożone odtłuczone – Figura księcia
w całej zbroi płatowej, w płaszczu, w mitrze, w lewej ręce
trzyma tarczę z orłem. Głowa spoczywa na hełmie przykrytym
który ma z boku orła stojącego. Urywek napisu gotyckiego:
...sm.s s. aplor (divisionis apostolorum – Luchs czyta: s. aprilis)..o
(obiit) nic. (olaus) a. an.o a. anna ducis.. l oppolin. | anno. d'

m.ccc.l..xxviii..(Luchs czyta: sm... 5. apr. o. nic. a
anno. anna. au..... lopponn. anno di. m.ccc.l...
xxviii. (Luchs nie umie sobie wytłomaczyć jak się ten nagro:
bek mógł dostać z Raciborza do Opola — nam się zdaje że
to nagrobek jakiegoś księcia opolskiego) — (Tabl. 23. 24 na
jednej tablicy - czarno - pierwszy raz) nagrobek był farbami pociągnięty dawniej

Nagrobek Małgorzaty Księżniczki Toszeckiej ksieni
Klarysek w Wrocławiu † 1531. Córka Księcia Przemysława
(który † 1484) Księcia oświecim. i toszeck. i Machny (Małgorzaty
co Luchs tłomaczy Magdalena) (która † przed 26 kwietn.
1472) córki Mikołaja Księcia opolskiego (który † 1486). — Pol
zowie ją mylnie córką Janusza Księcia gliwickiego. — Urodzona
przed 1468, już r. 1482 była w Klasztorze Klarysek w Wrocławiu,
r. 1508 obrana Ksienią † 8 Novembr. 1531. — Nagrobek, płyty
piaskowca przed wchodem do Kościoła Klarysek, dziś Urszu:
linek w Wrocławiu. Na nim ryta postać zakonnicy ze złożo:
nemi rękami, pod baldachimem z kwiatów w stylu odrodzenia.
Napis gotycki: Nach Cristi geburt 15.31./ mitwoch vor
martini ist in got vorscheidē die irlauch:/te hochge:
borne furstein Fraw/ Margreta. v. Slesiē hertzogī vō
tost etc. Abtisi. hat 25. iar regirt. (Tabl. 26a. — czarne
— pierwszy raz — liche)

Nagrobek Przemysława Księcia opawskiego Kanoni:
ka wrocławsk. † 1478. Był podobno synem Przemysława. — Pol
daje mu mylnie za matkę Księżniczkę opolską, a Sommersberg Księżniczkę
münsterbergską; z herbu zaś na nagrobku widać iż matka miała
herb Wierzbna. (Z Cod. dipl. Sil. VI. No. 187 widać iż jego ojciec Przemysław
† 1433 miał za żonę Helenę — lubo z Sommersberga I. 413 widno iż brat
owego Kanonika Wilhelm miał matkę Katarzynę) — R. 1472 był Kano:
nikiem w Wrocławiu † 16 czerwca 1478. — Nagrobek jego w Kościele
S. Krzyża w Wrocławiu przedstawia płytę piaskowca. Na niej wypukło

rzeźbiony Xiążę w mitrze Xiążęcej, i w stroju Kanonika w sutannie i komży (superpelliceum) w prawej ręce trzyma laskę która ma główkę na kształt Korony. Nogi spoczywają na lwie leżącym na którym się wspina do Kanonika ogar z komlacy. Koło głowy 2 tarcze herbowe: jedna gładka na pół poprzecznie przedzielona ojcowska (Ziemi Opawskiej) pod hetmem; druga ma 6 lilii przedzielonych ukosem (Wierzbna matki) Napis do koła gotycki: Illus: tris | princeps · dns*) · przemislaus | dux · Opauie · senior · canonicus · maioris · et · huius · ecclesie · Cantor | hic · tumulatus · obiit · Anno | dni · mcccclxxviii · xvj · Junij · qui · in · pace · quiescat · (Tabl. 30 – czarne – pierwszy raz) – Innego Kanonika jest nagrobek w Melk w Klasz: torze z napisem: Anno 1493, 17 Februarii obiit hic illus: tris princeps Przemislaus Opavie dux Wratislavien. Olomucen. et Wiennen. ecclesiarum canon. plebanus in Meldig atque decanus Wienne Austrie cuius anima vivat Deo, amen. i herb opawskich o 2 poprzecznych polach srebrnym i czerwonym. Ob. Keibliger Geschichte Melks w Chmels Geschichtsforscher. Wien 1841. II. 23.

*) Luchsperger mylnie: dux

Der Kreis Flatow in seinen gesammten Beziehungen dargestellt von Dr. F. W. F. Schmitt. Thorn (Druck und Verlag von Ernst Lambeck) 1867. 8º. str. VI. 308

Opis statystyczny obwodu

tegoż Autora wyszło: Topographie des Flatower Kreises. lubo jest i w tém dziele taż topografia.

Goldbeck: Vollständige Topographie von Ost= und West= Preussen 2 Thle — v. Holsche: Geographie und Statistik von West= Süd= und Neu= Ostpreussen III Thle — v. Holsche: Netzdistrikt — Raczynski: Wspomnienia Wielkopolskie — Uhlenhuth: Der Netzdistrikt in seinen geograph. und geognost. Beziehungen. Girard: Norddeutsche Ebene mniema iż obwód ku południowi od Noteci leżący od Schulitz do Czarnkowa tworzył niegdyś brzeg morza baltyckiego co dowodzą nasypy piaskowe. Wisła miała wprzód swe łożysko w dolinie Noteci i Warty: jedno jej ramię płynęło od Küstrin ku Freienwalde i Fehrbellin — drugie ramię za Schwedt dzieliło się na 2 odnogi z których jedna płynęła łożyskiem Odry, a druga łożyskiem Randow. Odra zaś płynęła od Fürstenberg ku Müllrose a stąd doliną Sprei i Haweli przez Spandau ku Hawelberg gdzie się łączyła z Wisłą. Z końcem zeszłego wieku znaleziono pod Nakłem 20 stóp głęboko w torfowisku okręt z 2 kotwicami, a pod Chełmnem znaleziono na górze wysokiej kotwicę i przód statku (Kiel). — Moczary Noteci łączyły się dawniej z jeziorem Gopłem a Braha miała związek z Notecią.

Rzeki a) płynące do Brahe: 1) Kamionka wpada pod Gostyczynem (Linbruch) do Brahe 2) Sampolno płynie przez Zempelburgskie jezioro i wpada pod Lachowem do Brahy.

b) płynące do Noteci: 1) Küddow (Gwoda, Gwda, Głda, Chuda) z rzeczkami Dobrinka (Dobiernicza, Dąbiernicza) Glumia (Glumen) 2) Lobsonka (Kaszubka, Sypniewka)

Jeziora: Pempersińskie (200 □ morg), Więcborskie (Vandsburger S. 873 □ Morg)

Zempelburgskie (300 □ morg), Lossowskie (316 □ morg) Schmilauskie (150 □ morg), Muchel (594 □ morg), Lutau (850 □ morg); Reszminer S. (450 □ morg, Roszczymińskie jezioro)

Powód ten tworzył dawniej część Krainy sięgającej od zachodu do rzeki Küddow, od wschodu do Wisły od południa do Noteci i Grüne Fliess, od północy do Kamionki i Dobrinki – Dawniej należał jeszcze do Krainy Polskie Koronowo i Bydgoszcz. – Głównem miastem Krainy było Nakło – może ma nazwę od miasteczka Krajenka (Krajowen).

Kaszubami zowią się dziś ludność mieszkającą w Prusiech na północ od Noteci; sami zaś Kaszubi mówią iż ich kraj zajmuje część równiny Tucholskiej i nadbrzeże między Gdańskiem a Stolpe. – Dawniej Kaszuby tworzyły oddzielną krainę (Slavia) w wschodniej Pomeranii z stolicą Belgard nad Persantą. – Kaszebi (przezwiskiem od Kazha, Kazka = Lmhm)

Pałuki leżały pomiędzy Wełną a Notecią; granicę na wschód tworzyła Kwiecizowka wpadająca do Noteci pod Pakościem; tudzież na wschód linia od Obornik ku północy aż do Noteci.

Jezuici mieli ~~[illegible]~~ Rezydencje: 1) Deutsch Krone fund 1618. 2) Chojnice f. ~~[illegible]~~ 1623.

Przysłowie: U fary Pan Bóg stary datuje się od r. 1629 gdy wskutek pokoju odbierano protestantom fary. – Vexa Lutherum, dabit talerum.

Rodziny szlacheckie z Krajny i Pałuk: Danaborscy herbu Topór (od wsi Danaborz pod Wągrowcem) (od nich idą Białośliwscy Stawicmowscy), Waldowscy h. Topór (od wsi Waldau (Waldowo)), Ostrorogowie h. Nałęcz, (Sempelborscy) Sperzyńscy herbu ~~[illegible]~~ Łodzia (Więcborscy), Zebrzydowscy h. Radwan (fundowali klasztor Karmelitów w Kcyni) Sypniewscy, Radziccy h. Nałęcz, Zakrzewscy, Witunscy, Potuliccy herbu Grzymała (z Potulic Potlitz bei Flatow), Grabowscy (Götzendorf) h. Zbichwicz (z Grabowa), Grudzińscy h. Grzymała, Komierowscy

Zakon Miechowitów Krzyżaków Stróżów Grobu Chrystusowego założył św. Cyriak który z cesarzową Heleną znalazł drzewo Krzyża św. Główny ich konwent był w Claire Lieu pod Huy w dyecezji Lüttich, skąd się rozszerzyli do Polski i Czech.

Przymiarek (für wüster Land außerhalb der Zufuhrschlages als Zugaben, Campus araneus, Wördenland, Worland, przydatek, płacowa rola, campus civilis, błonie)

Żydzi; pierwsza wzmianka o nich pod r. 1085 gdy Judyta matka Bolesława III wykupuje od nich chrześcian niewolników – Żydzi polscy zwią się Aschkenasim t.j. Niemcy dla różnicy od Żydów portugalskich – najwięcej ich przybyło za 1ej Krucyaty z Niemiec podczas prześladowań (później z Czech)

Obwód Flatowski obejmuje 27,93 □ mil z 60,677 ludności. ma 5 miast (Camin, Flatow, Krojanke, Vandsburg, Zempelburg) 98 wsi 41 przysiołków i folwarków 22 Kolonii i 53 zakładów.

Kamień (Camin) miasto istn. 1225 należało do arcybiskupów gniezn. – Kościół paraf. S. Piotra i Pawła z cegieł wystawił r. 1578 arcybiskup Karnkowski; przy nim r. 1648 arcyb. Maciej Łubieński fundował Kollegiatę z 8 Kanon. i 2 wikarem.

Złotowo (Flatow) dawniej Welatowo r. 1370, a Zlotowo r. 1491 miasto – Kościół paraf. ma erekcyę z r. 1619, odbudow. 1664 – Za miastem Kaplica S. Rocha

Krajanka (Krojanke) r. 1420 Kraina miasto r. 1420 przez Andrzeja Dănaborskiego założone – Kościół paraf. istn. 1658, odbudow. 1703. – Był tu dawniej drugi Kościół S. Katarzyny i Kaplica szpitalna

Więcbork (Vandsburg), r. 1384 Wansowno, r. 1473 Wyędzborg miasto – Kościół paraf. erygowany 1405, odbudowany r. 1744 na nowo

Sempelbork (Zempelburg) r. 1359 Sampelno miasto – Kościół parafialny – i 2 Kaplice S. Krzyża i S. Franciszka

Dąbrowa (Damerau) Lutowo (Lutau) z filialnym Kościołem do Kamienia, Pampierzyn, Płocicz (Plötzig), Wielewice (Wöllwitz) z Kościołem Katol. filią do Więcburga, Cerekwica dobra arcybisk. gniezn. Batorowo (Battrow) Buk czyli Nowawieś (Böck), Buczek (czyli Buschz) z Kościołem Katol. paraf. odbudow. 1730, Głomsk (Glumen), Dźwierzno (Gresonse, Stawianowo z Kośc. Katol. 1744, Zakrzewo z Kośc. Katol. odbud. 1711.

Gronowo (Grunau), Grudna (Bergelau), Lossowo czyli Włościbor (Lossburg), Krzywawieś (Krummenfließ) Jastrowo, Waldowo, Trzciany (Zosku), Zempelkowo (dawniej Przedpełkowo.

Die Stadt Liegnitz Ein deutsches Gemeinwesen bis zur Mitte des XV Jahrhunderts von Dr. Carl Joseph Schuchard. Auf Grundlage des Urkundenbuchs der Stadt von Prof. Dr. Schirrmacher. Berlin (Ernst Siegfried Mittler) 1868. 8vo pp. 179. (ak)

Słowiańskie osady miast, nie miały postaci jaką później widzimy, nie różniły się od wsi i powstawały z wsi kilku (n.p. Kazmierz). Podstawą ich było staroslawiańskie grodzisko (horodyszcze) w pobliżu którego dla ochrony zakładali mieszkania ludzie poddani i wolni, rzemieslnicy. Tu był także kościół i targowica (albowiem miasta powstawały z targowisk) W obrębie takowych osiadali i kolonisci niemieccy; mieszczanie powstali dopiero z prawem niemieckim. Główną przyczyną niemieckiej kolonizacji był wyższy stopień poprawniejszej kultury i lepszej uprawy roli. Główną zasadą prawa niemieckiego było zawarowanie wolności osobistej przez uwolnienie od juryzdykcji polskiej, połączone z prawem rządzenia się niezależnie za pomocą własnych z pośrodka siebie wybieranych urzędników. Za podstawę do sądów i rządów wybierano prawo magdeburskie z zmianami przez wilkierze stosownie poczynionemi. – Cech było stowarzyszeniem braci jednego rzemiosła w celu ochrony procederu swego rzemiosła. Cechy powstawały albo przez wzajemną umowę pomiędzy sobą albo przez pismienne nadanie, miały prawo przez uchwalanie wilkierzów i statutów stosownie do potrzeb i okoliczności regulować cały swój proceder

Stroncryński Kazimierz

1442. Boczek z Pozoczicz a z Drahotusse wyznaje iż na dług który Władysław Król węgier. i pol. winien był jemu, Czapkowi z Sahan a z Ukwaldu a Drzibikowi z Klenowe̋ho w ilości 6000 grzywien: odebrał 1400 zł. towarami srebrem szafranem, pieprzem. W Budzynie fer. 4a. infra octavas Ascensionis Dni 1442. (początku Stronz. Nr 55)

1410. Vladislaus rex polon. Sigismundo regi Hungariae confert salvum conductum cum familiaritate 1500 equorum per dominationes suas sine impedimento proficiscendi in Prussiam componendae cum Cruciferis pacis causa – et revertendi per regnum Poloniae usque in Luboczę. – Cracoviae die dominico quo Vocem Jocunditatis. 1410. (Stronz No. 44)

1473 Wolaviae feria 3a post S. Jacobi.
Conradus Albus dux Slezie Olsniensis
Wolaviensis Warthembergensis et Mar-
garetha ducissa Slezie Olsniensis, Berol-
towiensis significant quod Casimirus res
Pol. cum felicis recordationis principe Con-
rado Nigro germano et Consorte nostris
fecit compositionem ratione ducatus Ma-
zoviae pro 20000 flor. ideo nos Mar-
garetha filia olim Semoviti Masoviae
et Russiae ducis quietamus ostatnią
ratę 3000 flor. hung.

glowa oner pot lwa: gryfa
tratki

(Stroncyn N.o 63)

Kalisz i Sieradz Lub. Tol. Liwy Pecyna i Brzeski Kujaw

1400 Ladislaus dux opuliensis oświadcza
iż Mikołajowi de Ketczerdorf alias Ka-
tharwicze na wsie Olsina i Royow pożyczył
pieniędzy. Glogoviae d. 26 maji 1400
(Stroncyn. N.o 42.)

1390 Ladisla Herczog czu Opul, czu Welun,
czur Cuya, czu Dobrin gelobt seinem Eidam
dem Fürsten Hertzogen Alexander zu helfen
wenn er in den Landen Lesslow, Tucznow und
Bromberg von jemanden beunruhiget wäre
Zu Leslow am tage unsers Herrn Jesu Christi
1390 (Stroncyn N.o 40)

tu są tratki

(Snadź Alexander Kiejstutowicz dostał te zie-
mie w posagu od teścia ?)

Skarbnik powiatu (dawny Monetarius)

1456 Petrus Vichmuntowrszky judex terrae sandom. general.

1465 Lomzae feria 5ta ante Judica
Conradus, Kazimirus, Boleslaus et Johannes duces masov. et Russie heredes terrarum Zloven. Cirnen. Rawen. Warschovien. Sochaczovien. Gostinen. Wisegradien. Zacroczimen. Czechanovien. Wisnen. et Belzen — filii olim Boleslai ducis Masovie. (Stronc. 57)

1466 Cracovia die Dominica post S. Jacob. Apost.
Conradus dux Slesie Olsnensis et Coslensis cum consorte sua Margaretha nata olim Semoviti ducis Mazovie et Russia poswiadczaja iz otrzymali jedna rate pieniedzy za kupione xiestwo mazow. od Krola Kazmierza
Jacobus de Dambno thesaur. supr. capitan. sandec.
(Stroncz. N° 58) pieczec mniejsza secretum — powtoka pieczeci

1470 tenze sam Konrad z zona Malgorzata daje podobny kwit in Olesznicza feria 5ta ipso die S. Jacobi Apost. 1470. (Stron. N° 61)

Towarzysz duchowieństwa katolickiego. Rocznik pierwszy, przez x. Sadoka Barącza. Tarnopol, drukiem i nakładem Józefa Pawłowskiego. 1864. 8o, str. 504 i k. 3. (3 zł. 30 kr. aw.)

(Autor Przewielebny Ojciec x. Sadok Barącz Magister Św. Teologii, Członek Tow. nauk. krak. kapłan zakonu kaznodziejskiego w Podkamieniu, przeznaczył czysty dochód na fundusz małego Seminarium we Lwowie. – Dzieło to obejmuje: Żywot S. Ambrożego i o Pismach tegoż – Kazania (20) x. Antoniego Kiliana proboszcza w Gniewczynie + 29 kwiet. 1838 ur. w Żołyni 1784 – Sermo Josephi Wierzchowski parochi tartakoviensis, sub Congregatione decanali in ecclesia Uhnoviensi d. 1 Octobris 1862 – Memoriale de munere Sacerdotis ex instructione Tobiae Lohner Soc. Jes. – Historia: Małe Seminarium we Lwowie skreślił x. Seweryn Morawski kan. lwow. (st. 337–396) – Kronika Oleska napisał x. Sadok Barącz (st. 396–486) – Archiwum domowe zebrał x. Sadok Barącz st. 486–504 – obejmuje 10 dokumentów z XV wieku) – Całe dzieło podzielone na oddziały: Patrologia – Wymowa kaznodziejska – Historia. = Wypisujemy tu treść zawartych w tym dziele przywilejów.

1431 fer. 5a post dom. Laetare, Cracoviae. – Wladislaus rex Poloniae Johanni archiepiscopo leopoliensi et suae metropolitanae ecclesiae donat domum sive lapideam in circulo a parte orientali in civitate Leopoliensi „quae fuit „alias Bartholdi thelonearii nostri, legitime ad nos devolu„tam quam etiam.... frater noster Switrigal a nobis tenuit" quam domum liberat ab omnibus solutionibus. – Praesent: Alberto archiep. gnesn. Sbigneo cracov. Johanne wladislav. episcopis, Nicolao de Michalow castel. Joanne de Tarnow palat. crac. Petro Schaffranyecz de Luzice sandomir. Jarando de Grabie Juniwladislav. palatinis. Datum per manum

Wladislai de Oporow Decret. Dr.is lanicien. et S. Floriani ante Cracoviam praepositi Reg. Pol. Viceeancellarii. (pag. 389–391)

1358 fer. 4a post diem b. Joannis Bapt. in Baranow. – Kazimirus rex Poloniae, Russiaeque dominus ad petitionem strenui militis domini Abrahae haeredis de ~~Kygey~~ Baranow capitanei lamburgensis discreto viro Petrasio haeredi de Kygey pro fidelibus servitiis in terra Russiae impensis donat villam Wnartow (Zwartów) in districtu lamburgensi. – Testes: Joannes Jura castel. cracov. Joannes Woymaui (Woynicienfis), Wasco castel. sandomir. Abraham capit. lamburgen. Chodko palatinus haliciensis et frater ejus Petrus dicti Zaba. Datum per manus d. Thomconis viceeancell. curiae nostrae. Lectum per Albertum de Zuhlin R. Pol. Viceeancellar. (pag. 486–488)

1385 fer. 6a proxima ante festum Pentecosten, in Lamburga. – Emolaus Debek (Emericus Bebek?) regni Russiae capitaneus recognovit, quod coram judicio dominus Petrus Snizki juvenes Janizlaum et Nicolaum filios sororis suae sive nepotes suos assumpsit velut proprios filios suos eisque possessiones suas Zibolky (Dzibulki) ~~[illegible]~~ in districtu lamburgensi et Pokienicze in districtu Striy donavit. – Testes strenui, nobiles et discreti: Petrus Munz, Vassko gener ejus, Monkon dictus Paarz, Chotko Loyowicz, Jassko de Masowski, Jusko et Jurko Masowski et Nischko Masowski nec non Michael Glabonszky et alii regni Russiae fideles fide digni. (pag. 488–489)

1398 ipso die b. Hedvigis electae, in Medika. – Wladislaus rex Poloniae ob merita fideli Jaroslao donat villam regiam Zybolky (Dzibulki) in terra Russiae et districtu Lemburgensi cum conditione ut debeat exhibere obsequium cum uno balistario – Testes: Joannes de Tarnow palat. sandom. Dimitrius marschalcus, Petrus de Falkow, Sbigneus de Brzeze, Petrus Wlodkonis de Ogrozenecz et Benko de Schabokruk. Datum per manus Nicolai episc. posnan. (pag. 489–490)

1401 w dzień S. Bartłomieja w Haluzu. – Petraś starosta halicki i śniatyński poświadcza, iż gdy Wasko Moszczeneziez pozwał Kundrata Basnicza o granicę Waszczinską, na zawitym roku wyjechał sam Petrasz starosta na granicę, gdzie mu Kunrad uka-

zał swe granice i listem i znamiony, które na liście stały, i myśmy jemu je przysądzili, tak jak miał nadane od xiążęcia Lwa, ponieważ Wasko Moszczenczicz nie stanął na roku. - Przy tém byli Wasko Teptekowicz, Drobisch i Michalko i Iwan Dilhi Zid Anuszów zięc i Jaczko Herburthowski, Chrzen Martynowski, Oldrich Meduski, Detrich Kromidowski, Snopko i Michalko Hrabowiczki, Kosticz Holowienczicz. - Interpretatio polonica ex idiomate ruthenico cum confirmatione Sigismundi Augusti regis. Vilnae fer. 4a in crastino nativit. B. Mariae 1556. (pag. 490-492 - Wasiczyn w obwod. brzezańsk.)

1444 fer. 2a infra octavas Ascensionis Domini, Leopoli. - Fratres Mathias Conradi prior, Petrus Carnificis subprior, Nicolaus sacrista, Nicolaus praedicator conventus Leopoliensis Corporis Christi ord. Praedicator. obligant se nob. et stren. Nicolao et Petro de Romanow germanis legere unam quotidianam missam in Capella S. Sigismundi, ubi ipsorum genitor requiescit, quoniam cesserunt conventui partem agri inter ipsorum villam Czupernosow et villam conventus Ustkowice. Praesent. nob. Johanne Golabkone de Zimnawoda, Nicolao Dawidoski, Nicolao Brzozdowski - Ex transsumpto Thomae Pirawski episcopi nicopolien. sufraganei leopol. Leopoli d. 5 Aprilis 1625. (pag. 492-493.)

1447 fer. 6a ipso die SS. Philipi et Jacobi, in Halicz - Ihnatko de Cuthyscheza judex et Stiborius de Wasyczin subjudex terrae halicien. notificant, quod magnif. Petrus Odrowansch de Sprowa palatin. et capit. terrae Russiae generalis, Johannes de Knehynicze castellanus halicien. Michael Muschylo de Buczacz sniatynensis et colomiensis, Nicolaus Porawa de Lubin haliciensis capitanei, Johannes Golambek de Dobrawoda judex leopol. arbitri faciunt amicabilem compositionem inter nob. Nicolaum de Knehynicze et Stiborium de Wasyczin subjudicem halicien. ratione piscinae inter Knehynicze et Wasyczin quam Stiborius possidere debet. Praesent. Johanne de Komarow, Franczkone de Milowanie camerariis, Vincentio de Nyemczin, Petro Dobyeyowski de Sarnek, Johanne de Ostrin, Iwaschkone de Nomcza. (pag. 493-495.)

1454 fer. 6a prox. post f. S. Martini confes. Leopoli coram actis terrestr. — gen. Johannes de Olesko villam Trzcziniecz in district. leopol. ambitu Olesko sitam obligat pro 50 marc. polon. nob. Petro de Woyslawicze. Praesent. nobil. Stanislao Chodorowski, Andrea Bylina de Rzepniow, Johanne Kulikowsky, Johanne de Koniuszki, Otta Stanislao Krzywiecki, Iwaskone Olszanski. (pag. 495–496.)

1456 sabbato die in fest. S. Andreae Apost. in Belz — Wladislaus dux Masoviae, Russiaeque princeps devoto Andreae praebendario ecclesiae S. Catherinae in castro nostro Belzensi assignat 5 sexagenes grossorum monetae communis et 8 ulnas panni sztucznego mensurae ruthenicalis super theloneo nostro belzensi annuatim, item ut capitaneus belzensis capellano prandia in castro ministrare et ad ejus cellam post prandium amforam cerevisiae pro medio grosso et 2 lumina sepea dare teneatur et 4 panes. Item assignamus capellano decimam manipularem ex praedio Ceblow. — Confirmat Sigismundus I hanc fundationem praebendae in ecclesia S. Catharinae in castro Belzensi, quam nunc fratres ord. S. Dominici possident. Cracoviae, fer. 6a ante f. S. Petri ad vincula 1523 tempore Andreae de Tanczin palat. sandomir. capit. belzen. (pag. 496–499)

1464 in crastino festi Assumpt. Mariae, in Sublapide alias w Podkamieniu — Petrus Cebrowski haeres de Zabokrucki ecclesiae conventuali fratr. Praedicatorum ord. S. Dominici cum consensu Gregorii Leopoliensis archiepiscopi per nos in oppido Podkamien fundatae assignat pro dote villas Poporoskie et Niemiacz, decimam manipularem in Podkamien, item 2 cum medio grossos a quolibet brasco de tabernis in Podkamien, et decimam petiam salis alias topka de teloneo, et 1 mariam ex fortalitio sive castro Podkamien et liberam piscium pransuram cum sagenula alias wlokiem et hamocentha alias sakiem. Praesent. Gregorio archiep. leopol. discret. Joanne de Strzelcze, Petro de Borsz parroch. ecclesiar. rectoribus, Johanne Spytkowski de Winary, Paulo Niemiecza de Borszczow terrigenis. (pag. 499–503)

1494 sabbato post Conductum Paschae, Leopoli in jure castrensi. — nob. Waynko Zahodowski haeres haeres de Stanimierz villam Jasienow in districtu leopol. territorio olescensi pro 300 marc. vendit gen. Petro de Olesko. (pag. 503–504)

Wappenbuch der schlesischen Städte und Städtel, herausgegeben von Hugo Saurma, Freiherrn v. u. z. d. Jeltsch. Illustrirt von L. Clericus. Berlin 1870. In Commission bei Goerlich & Coch in Breslau (Druck von Gebr. Unger (Th. Grimm) in Berlin.) (J. A. Stargardt in Berlin) 4º str. VI. str. 426 z drzeworyt. 281 (herbami 241 miast i miasteczek i 11 tabl. litogr. obejmujących 162 rysunków pieczęci dawnych miast szląskich 4 Tal.

Autor nie rozróżniał dobrze godeł miasta (Civitatis, Universitatis civium, Burgensium) od godeł rajców (Consulum) ławników (Scabinorum), pieczęci małej (Sigillum minus, Secretum), sigillum cancellariae, sądów dworskich (Judicii Curiae Opoliens.), ławników sądu wyższego (Provincialium Scabinorum Glaviensium), pieczęci osobistej wójta (Sigillum Johannis Advocati de Swidnicz.

pag. 4 jest herb miasta Oświęcima (Auschwitz, Uswicz, Uschwitze, Uswecin, Osswiecz, Osvencim, Osswancim, Osswacim, Osswyacim, Osvetun): wieża z jednym oknem i z 2 chorągiewkami. Znajduje się takowa na jednej stronie miejskiego denara (w zbiórze wydawcy): Wieża z szerokim dachem mająca po bokach litery S. O. i dokoła napis: MONETA OSSVACIM. (pag. 5). Autor cytuje tamże czterograniasty złoty medal bity na stoletnią pamiątkę połączenia księstwa oświęcimskiego z Koroną polską w r. 1563, mający w sobie Orła polskiego z literą O na piersiach (pag. 5) – medal ten równie jak i denar nieznane są naszym numizmatykom. O księstwie Oświęcimskim pisze autor, iż się r. 1178 z Księciem Mieczysławem który dostał Bytom i Oświęcim rozpoczyna. Pierwszy kasztelan oświęcimski wspomniony za Księcia Kazimierza (+ 1230), więc wtedy był zamek. Pomiędzy r. 1239–1246 miał klasztor w Lubiążu założyć na terrytorium Oświęcima koło zamku niemiecką kolonią która dostała r. 1291 prawo niemieckie (pag. 4 lecz to się widocznie tyczy szląskiego Oswitz koło Wrocławia). Książe Władysław r. 1278 dopiero pierwszy pisze się Księciem oświęcimskim. Księstwo oświęcimskie oderwało się od Księstwa Cieszyńskiego

za Księcia Władysława r. 1290 i Jana I który r. 1327 hołdował Koro=
nie czeskiej r. 1327. Około r. 1433 podzielono to księstwo na 3: zatorskie, tosz=
zeńskie i oświęcimskie. Janusz Książę oświęcimski r. 1454 stał się lennikiem
polskim i księstwo swe Polsce sprzedał r. 1457, które co najprędzej „spoloni=
zowane zostało" (p. 5 – niepotrzebowało być polonizowane, bo było polskie)

Herb górnoszląski: złoty orzeł w niebieskim polu – Herb dolnoszląski
Orzeł czarny w czerwonym polu.

pag. 133 jest herb Kazmierza: Litera K. pod koroną i po bokach 2 głowy ukoro=
ronowane, takiż sam herb z napisem do koła S. Scabinorum Kasimirie
civitatis jest litogr. na Tabl. V fig. 57 (widocznie herb ławników miasta
Kazmierza pod Krakowem.). Autor zowie ten herb szląskim i nadaje go jakiejś
dziś nieistniejącej mieścinie Kasimir na Szląsku w obwodzie Leobschütz (daw.
niej Ober=Glogau) w rejencyi: Oppeln – co mylne. Powiada iż miasteczko to
założone od górnoszląskiego księcia Kazmierza, miało już r. 1393 sądy ław=
nicze, lecz zostało podczas wojen husyckich w XV w. zniszczone i zupełnie znikło.
Legenda wspomina r. 1004 o męczennikach w Kazmierzu (to w Wielkopolsce) R.
1223 wspominają przywileje kościół Kościół P. Maryi w Kazmierzu, który
r. 1226 został darowany klasztorowi w Lubiążu. Probostwo Kasimir założone
obok ~~XX~~ miejsca Kazmierz przez Księcia Bolesława r. 1201 dotrwało aż
do sekularyzacyi w r. 1810. Obecnie są w Szląsku 2 miejscowości zwane Ka=
simir. jedna w obwodzie Neustadt należąca od r. 1642 do majoratu Ober-Glogau
dziś hrab. Oppersdorf. Druga probostwo Kasimir r. 1810 sekularyzowane
należące do dóbr Damasko własność p. Prittwitz.

Autor wcielił tu i herby miast austriackiego Szląska z dzieła: Widimski:
Städte~~[illegible]~~wappenbuch der österreichischen Monarchie.

Miasta i miasteczka szląskie: 1. Altenberg. 2. Auras (Uraz). 3. Auschwitz
(Oświęcim-austr.) 4. Bauerwitz (Bawarow dawniej Bawarow) 5. Beneschau (Be=
neszow) 6. Bendzin (Będzin, Penie - austr.) 7. Bernstadt (Berolstadt, Bierutow) 8.
Berun (Alt-Berun, Bieruń) 9 Beuthen (Bytom gornoszląski). 10 Beuthen an der
Oder (Bytom) 11. Bielitz (Bielsk-austr.) 12. Bobersberg. 13 Bohrau (Borow) 14.
Bolkenhain (dawniej Hainau, Hainow) 15. Borislawitz (Borzesławice) 16. Bralin
(Bralina) 17. Breslau (Wrocław). 18. Brieg (dawniej Wysoki brzeg, Brzeg) 19. Bunzlau
(Bolesław, Bolesławiec) 20. Canth (Kąt) 21 Carlsmarkt (Ketzendorf, Karlowice) 22 Carls=
ruhe (Pokoj) 23. Charlottenbrun. 24. Constadt (Kunzenstadt, Wołczyn) 25. Cosel (Koźle)
26. Creuzburg (Kluczbork, Kluczybor), 27 Dyhernfurth (Brzeg). 28 Engelsberg
(austr.) 29. Falkenberg (Niemodlin) 30. Festenberg (Twardagora) 31. Frankenberg (Przyłęk)
32. Frankenstein. 32. Fraustadt (Wschowa w pozn.) 33. Freiburg. 34. Freihan (Frejno)

35 Freistadt (Kożuchow). 36. Freistadt (austr.) 37. Freiwaldau (austr.) 38. Freiwaldau. 39. Freudenthal (Bruntal). 40 Friedeberg am Queis. 41. Friedeberg (austr.) 42. Hohen-Friedeberg (Hochfriedberg), 43. Friedek (Frydek) 44. Friedland bei Waldenburg. 45. Friedland (Fyrląd nad Stynawą) 46. Fürstenau. 47. Georgenberg (Miasteczko) 48. Glatz (Kładzko) 49. Gleiwitz (Gliwice) 50 Gross Glogau (Głogow) 51. Ober-Glogau (Klein Glogau, Głogówek, Górny lub Mały Głogów) 52. Goldberg 53. Goldentraum (Neustädtel) 54. Görlitz (Zgorzelica) 55. Goschütz (Goszcz, Goszyca) 56 Gottesberg. 57 Grätz (Gradec Grodziec austr. Hradec) 58. Gräffenberg 59. Grosburg (Borek) 60. Grottkau (Grotkow, Grodkow) 61. Grünberg (Zielonagóra) 62. Guhrau (Gora, Góra ślaska) 63. Guttentag (Dobrodzień) 64. Habelschwerdt (Bistrice) 65. Halbau 66. Haynau (Hajnów) 67. Heinzendorf 68 Herrnstadt (Wąsosz, Wąsosze) 69. Hirschberg 70. Hotzenplotz (Ozobloga-austr.) 71. Hoyerswerda (Wojrczy) 72. Hrabin (austr.) 73. Hultschin (Hulczyn) 74. Hundsfeld (Psiepole) 75. Jablunkau (Jabłunkow-austr.) 76. Jägerndorf (Karnow-austr.) 77. Jauer (Jawor.) 78. Jauernig (Jaworowo-austr.) 79. Johannisthal (Jantal, Janow-austr.) 80. Juliusburg (Dresky). 81. Kasimir (?). 82. Katscher (Kaczor, Kietrz) 83. Kattowitz (Katowice) 84. Kieferstädtel (Sosniczowice, Sośnowice), 85 Köben (Gubin) 86. Königsberg (Klinkow, Klinkowice-austr.) 87. Königshütte (Królewska huta, Hajduk) 88. Kontop (Konotopie) 89. Kostenbluth (Kostomłot) 90. Kotzenau (Kozonow) 91. Kranowitz (Krenowice) 91. Krappitz (Krapkowice) 92. Krossen (Krosna) 93. Kuhna. 94. Kupferberg. 95. Lähn (Wlen, Wlań), 96. Landeck 97. Landeshut (Lancut) 98. Landsberg (Gorzow) 99. Langendorf (Wielowieś) 100 Lauban (Luban) 101. Leobschütz (Hłubczyce, Łubczyce), [illegible] 102. Leschnitz (Leśnica). 103 Leubus (Lubiąż) 104 Lewin (Lewinice) 105 Lieban (Lubawa) 106 Liebenau. 107 Liebenthal. 108. Liebenwerde (Kęty-austr. w Galic. bez herbu pag. 174). 109 Liegnitz (Lignica) 110. Lissa (Lesna) 111 Mark-Lissa (Lesna). 112 Loslau (Wodzisław), 113 Löwen (Lewin) 114 Löwenberg (Lemberg). 115 Löwenstein (wieś) 116 Lüben (Lubin, Luba, Lubię) 117 Lublinitz (Lubliniec) 118 Medzibor (Międzybórz), 119. Michelau (Michałowo.) 120 Militsch (Milicz), 121. Mittelwalde (Międzylessie). 121 Mühlbach (Melbog, Otobok) 122 Münsterberg (Ząbkowice) 123 Muskau (Mużakow) 124 Myslowitz (Mysłowice). 125 Namslau (Namysłow). 126 Naumburg an der Bober 127 Naumburg an der Queiss. 128 Neisse (Nissa). 129 Neukirch (Niemiecka Cerekwie) 130 Neumarkt (Sroda) 131 Neurode. 132. Neusalz. 133 Neustadt oberschlesisch (Prudnik) 134 Neustädtel (Linda). 135 Nicolai (Mikułow) 136 Nicolstadt 137 Nimptsch (Niemcy) 138. Oderberg (Bogumin-austr.) 139 Odrau (Odry austr.) 140 Ohlau (Oława) 141 Olbersdorf (Albrechtice) 142 Oels (Olesnica, Olsna) 143 Oppeln (Opole) 144 Ottmachau (Otmuchow) 145 Parchwitz (Parzewice) 146 Patschkau (Paczkow) 147 Peiskretscham (Pitkowice) 148 Pilchowitz (Pilchowice) 149. Pitschen (Byczyna) 150 Pless (Pszczyna, Pszczyna, Plesna) 151 Polkwitz (Bolkowice) 152 Prausnitz (Prusice)

153 Priebus (Przewoz, Prziebus) 154 Primkenau (Przemysław) 155 Proskau (Pruszkow) 156 Quaritz. 157 Radmeritz (Radmercy), 158 Ratibor (Racibórz) 159. Raudten (Rudno) 160. Rausse (Ruskie) 161. Reichenbach an der Peila. 162. Reichenbach 163 Reichenstein 164 Reichthal (Rychentał). 165 Reinerz (Duszniki) 166. Rosenberg (Olesno). 167 Rosswald (Roswalda-austr.) 168. Rothenburg an der Oder. 169 Rothenburg an der Neisse. 170. Rudelstadt. 171 Ruhland (Roland) 172 Rützen (Ryczyn, Reczen), 172 Rybnik (Rybniki) 173 Saabor (Zabór) 174 Sagan (Żagań) 175 Schawoine (Żawon) 176 Schlawa (Sława) 177. Schlawentzitz (Sławięcice) 178 Schmiedeberg. 179 Schömberg (Szenberg) 180 Schönau (Szonów) 181. Schönberg (Szimberg) 182 Schurgast (Surgost, Sworogostów most) 183. Schwarzwasser (Strumień-austr.) 184. Schweidnitz (Świdnica, Świnia) 185 Schwiebus (Świebodzin) 186 Schwirz (Świerczów) 187 Seidenberg. 188. Silberberg. 189. Skotschau (Skoczów-austr.) 190 Sohrau (Żar, Żary, Żarki), 190 Sommerfeld. 191 Sprottau (Szprotawa) 192 Städtel (Miasteczko, Miejsce nad Stobrą) 193 Steinau (Stynawa) 194 Steinau an oberschlesisch (Kamień, Ścinawa) 195 Strehlen (Strzelin, Strzała) 196 Gross-Strehlitz (Wielkie Strzelcze) 197 Klein-Strehlitz (Strzeleczki; Małe Strzelcze) 198 Striegau (Strzegom) 199 Stroppen (Strupin) 200 Sulau (Żuława, Sulejewo) 201 Tarnowitz (Tarnowskie góry.) 202 Teschen (Cieszyn-austr.) 203 Tost (Toszek) 204 Trachenberg (Straburek) 205 Trebnitz (Trzebnica) 206 Tribusch. 207 Troppau (Oppawa-austr.) 207 Tropplowitz (Oppawice) 208. Gross-Tschirnau (Czyrna) 209 Ujest (Ujazd) 210 Wagstadt (Bilowiec, Bielowies) 211 Waldenburg 212 Wansen (Wąwoz) 213 Warmbrunn 214 Deutsch Wartenberg 215 Polnisch-Wartenberg (Syców) 216 Wartha (Warta, Bardo) 217 Weidenau (Widna, Waidenow) 218 Weiswasser (Biała, Białawoda-austr.) 219 Wiegandsthal. 220 Wigstadtl (Witkow-austr.) 221 Wilhelmsthal 222 Winzig (Wińcyk) 223 Wittichenau (Kulow). 224 Wohlau (Wołowo) 225 Woischnik (Woźniki) 226. Wünschelberg (Hradek) 227 Würbenthal (Wrbno) 228 Zauditz (Sudzice) - 229 Ziegenhals. 230 Zirkwitz (Cerekwica Cirkiew) 231 Zobten (Sobota) 232 Zuckmantel (Edelstein, Cukmantl) 233. Züllichau (Czulchow, Cilichowa) 234 Zülz (Biała Czulicze

Wappenbuch der Städte des Grossherzogthums
Posen herausgegeben von F. A. Vossberg. Berlin
J. A. Stargardt 1866. 4° mit 16 Tafeln Abbildungen
k. i str. 18 i 145 herbów miast litograf. na 16 tablicach (Bj)
przez akademicznego malarza L. Clericus rysowanych
(dobrze). Nakład w 200 exemplarzach. – W przedmowie
apologia zasług Pruskiego dworu około podniesienia
W. X. Poznańskiego – wydane jak autor pisze na pa=
miątkę 50letniej rocznicy przyłączenia Xięstwa Pozna=
skiego na nowo do Prus. Dzieło to ma służyć do
jako wskazówka przy robocie stępli do pieczęci miej=
skich i do dekoracyj. Podobne dzieło wydał autor wprzódy:
Geschichte der Münzen und Siegel Preussens zur Or=
densherrschaft. W texcie krótka wzmianka historycz=
na o każdem z owych 145 miast, z nazwą polską.

Watterich J.M.

232

Ob: Dr. J. M. Watterich: Die Gründung des deutschen Ordenstaates in Preussen. Leipzig Verlag von Wilh. Engelmann 1857. 8o. ss. VIII. 264 z mapką Prus i 4 pieczęciami prerobionemi z Vossberga (obejmuje dzieje 1209–1264 w końcu ją 33 dyplomatów z tej epoki – dzieło dobre bez uprzedzenia)

1209 papież Innocenty III wysyła z Rzymu do Prus dla nawracania pogan Krystyna cystersa klasztoru oliwskiego, który wraz z drugim cystersem Filipem opowiada wiarę tamże r. 1209–1215.

1215 Krystyn z dwoma nawróconemi książętami pruskiemi przybywa do Rzymu; składając obediencyję. Papież Innocenty III mianuje Krystyna pierwszym biskupem pruskim, a r. 1218 (Honoriusz III) pozwala mu nawet Prusy w kilka biskupstw podzielić i biskupów wyświęcić.

1218 d. 5 Maja. ~~[illegible]~~ Honoriusz III papież wzywa Niemców, Polaków do krucyjaty przeciw Prusom (zamiast do ziemi świętej)

1218 d. 15 maja, w Lateranie. Honoriusz III wzywa Chrześcian do składki pieniędzy które mają być przesyłane Krystynowi biskupowi pruskiemu aby wykupywał od pogan pruskich dzieci na śmierć przeznaczone i takowe wychowywał.

1219 d. 11. Maja. Honoriusz III uwalnia arcybiskupa gnieznieńskiego od sprawowania urzędu legata w Prusach. (Cod. dipl. Pruss. I. 13.)

1222 d. 5 Sierpnia w Łowiczu. Sejm czyli Zjazd a może i Synod na którym obecni: Leszek xiążę polski Konrad xiążę Mazowiecki, Henryk książę śląski; Wincenty arcybiskup gnieznieński, Iwo biskup krakowski; Paweł biskup poznański; Michał biskup kujawski, Wawrzyniec biskup wrocławski, Wawrzyniec biskup lubuski, Krystyn biskup pruski. Na tym zjeździe Konrad xiążę mazowiecki daruje Krystynowi biskupowi pruskiemu ziemię chełmińską z zamkami z warunkiem aby dla obrony przeciw poganom pruskim osiadł w niej Henryk książę śląski z Krzyżownikami śląskiemi. (Dogiel IV n. 2.)

1224 d. 31 Decembr. z Rzymu. Honoriusz III wysyła Wilhelma biskupa Modeny jako legata stolicy apostolskiej do Prus i Inflant. (Raynaldus (nro 38 ad a. 1224) pozwalając mu założyć nowe biskupstwa. Legat powraca do Rzymu w grudniu 1226.

1226 w Marcu w Rymini. Cesarz Fryderyk II potwierdza zakonowi niemieckiemu przez Konrada księcia mazowieckiego obiecaną darowiznę ziemi chełmińskiej i posiadłości Pruss. (Dogiel IV nº 4)

1228 d. 23 Kwiet. w Bresno. Konrad xiąże mazowiecki nadaje zakonowi niemieckiemu (hospitali S. Mariae domus Theutonicorum fratrum Jerusalim) ziemię chełmińską i wieś Orłow w Kujawach (Dogiel IV. nº 5). Biskup Krystyn pruski ~~[illegible]~~ protestuje przeciwko tej darowiznie

1228 w Czerwcu. Krystyn biskup pruski zakłada zakon rycerski (ad instar militiae Christi in Livonia) w celu opanowania Prus pogańskich (Militia Christi contra Prutenos in Mazovia) któremu to zakonowi rycerskiemu Konrad xiąże Mazowiecki nadaje ziemię dobrzyńską; a papież Grzegorz IX d. 28 paździer. 1228 w Perugii potwierdza ten zakon (Cod. dipl. Prus. I. 19. 20.)

1229 pierwszy oddział rycerzów zakonu niemieckiego pod Konradem z Landsberga przybywa nad Wisłę.

1229 Wilhelm biskup Modeny jako legat Grzegorza IX jedzie po raz drugi do Prus i Inflant skąd wraca na wiosnę 1230 r.

1230 w Styczniu; w Włocławiu: Krystyn biskup pruski odstępuje lennem prawem zakonowi niemieckiemu ziemię chełmińską (Dogiel IV. 8. 9)

1230 d. 18 Stycznia, w Perugia. Papież Grzegorz IX potwierdza na prośbę mistrza Hermanna von Salza darowiznę ziemi chełmińskiej i Prus zakonowi niemieckiemu (Cod. dipl. Prus. I. 23)

Dominikanie nawracają w Prusach 1231.

1230 na wiosnę. Wojsko krzyżackie zakonu niemieckiego z Włoch przez Niemcy pod wodzą Hermana Balk ciągnie do Prus i przybywa do Mazowsza.

1230 d. 13 września, w Anagni; papież Grzegorz IX wzywa Chrześcian aby śpieszyli na krucjatę pruską i na pomoc walczącym z poganami pruskiemi rycerzom zakonu niemieckiego (Raynald ad a. 1230 № 23)

1231 w marcu. Hermann Balk z wojskiem zakonu niemieckiego przekracza Wisłę buduje Toruń i walczy z Prusami; następnie
1232 zajmują Chełmno i ziemię chełmińską, ogłaszając się za panów, zakładają Kwidzyn (Marienwerder); a r. 1237 Elbląg

1234 d. 9 lutego w Lateranie. Grzegorz IX uwalnia biskupa Semigallii od obowiązków legata apostolskiego w Inflanciech (Liwonii) dokąd posyła jako legata po raz trzeci Wilhelma biskupa Modeny do Prus i Inflant (Raynald 1234 № 45) który bawi 1234 w Liwonii urządzając biskupstwa, r. 1235 przybywa do Prus

1234 d. 3 sierp. Rieti. Grzegorz IX zdobytą przez rycerzy zakonu niemieckiego ziemię pruską bierze w posiadłość i zakonowi nadaje lennem prawem. (Cod. dipl. Prus I. 35.)

1235 d. 19 kwiet. w Perugia. Grzegorz IX potwierdza zjednoczenie zakonu braci dobrzyńskich z zakonem niemieckim (hospitalis S. Mariae domus Theutonicorum et fratres ejusdem domus) (Cod. d. Prus. I. 40)

1235 w październiku w Prusach Wilhelm biskup Modeny legat godzi Konrada księcia mazowieckiego z zakonem niemieckim o posiadłości dobrzyńskie; papież Grzegorz IX nakazuje mu 30 maja 1236 (w Interamna) podzielić Prusy na 3 dyecezye i biskupstwa których biskupi mają być tylko dominikanie (Cod. dipl. Prus. I. 47). Legat godzi króla duńskiego z zakonem krzyżackim względem posiadłości Rewalu, mianowany z Prymasem komisarzem do sprawy między kościołem a książętami polskiemi i Henrykiem Brodatym wyrządzającemi uciski kościołowi

1237 d. 8 Marca w Gąbinie. Konrad xiąże mazowiec: ki nadaje mistrzowi B. i braciom dawniej w Dobrzyniu istniejącego zakonu rycerskiego zamek Drohiczyn nad Bugiem z obowiązkiem bronienia go od Prus i Rusi (Cod. Pomer. d. I p. 556)

1237 d. 14 Maja, w Witerbo. Grzegorz IX potwierdza połączenie braci mieczowych w Liwonii z zakonem niemieckim. (Dogiel. V № 19)

1238 Zakon niemiecki toczy walki z Świętopełkiem Księciem pomorskim (połączonego z Prusami) którego przełoży legat Wilhelm z Modeny przybywszy z Inflant do Prus r. 1239 wyklina.

1240 Legat Wilhelm z Modeny jako komisarz między zakonem niemieckim a Konradem Księciem mazowieckim o posiadanie Lubawy równie jako komissarz w niesnaskach między zakonem niemieckim a Krystynem biskupem pruskim. – r. 1241 bawi w Toruniu a 1242 w Elblągu, Baldze i w Jesieni roku 1242 powraca do Włoch.

1243. w lipcu w Anagni Innocenty IV mianuje Wilhelma biskupa z Modeny prokuratorem legacyi apostolskiej pruskiej, który nie wyjeżdzając z Włoch dzieli Prussy na 4 dyecezye sam zaś od papieża d 28 Maja (1244) mianowany Kardynałem de Sabina odkądsię zowie Wilhelmus de Sabina. F

F był on r. 1247 jako legat papieski do Szwecyi i Norwegii wysłany gdzie koronował w Bergen norweskiego króla Hakona (29 lipca 1247) skąd wróciwszy do Lyonu dopiero r. 1249 umarł tamże d. 31 marca 1251. (Ughelli Ital. sacr. I. 198)

1244 Zakon niemiecki wojuje z Świętopełkiem pomorskim.

1245 d. 1 lutego, w Lyonie. Innocenty IV nie chcąc postać Kardynała Wilhelma z Sabiny jako legata do Prus: wysyła tylko jego kapelana (t. j. kardynalskiego) Dominikana Henryka jako legata do Prus (dla skojarzenia pokoju między Świętopełkiem a Zakonem) lecz w październiku 1245 odwołuje go z legacyi

1245 d. 14 pażdz. w Lyonie. Innocenty IV posyła opata Opizo de Massano jako legata do Prus dla pogodzenia Świętopełka pomorskiego z Zakonem niemieckim (Raynald 1245 № 90) który przybywa do Prus i zawieszenie broni wyrabia.

1245 Zakon niemiecki wysyła do papieża Innocentego IV w Lyonie dominikana Heydenrich (Henryka?) w poselstwie donosząc iż Krystyn biskup pruski umarł.

1246 w styczniu, w Lyonie, Innocenty IV mianuje (dotychczasowego arcybiskupa Armagh) Alberta arcybiskupem pruskim z władzą legata apostolskiego który odtąd zowie się arcybiskupem Prus, Estonii i Liwonij, dostaje paliusz a na utrzymanie biskupstwo Chiemsee w Salcburgskiem (snać nie mieszkał w Prusach?) ma on sufraganów swoich jednego w Liwonij; drugiego w Chełmie (pierwszy biskup Heydenrich dominikan ustanowiony 1246), trzeciego biskupa warmińskiego czyli pomezańskiego (pierwszy biskup dominikan Warner ustanowiony) i czwartego w Prusach; a 7 września 1246 z Lyonu wysyła papież tegoż Alberta do Daniela króla halickiego w celu przeciągnienia go do unij. (Reynald. 1246 No 29)

1246 d. 19 listop. w Lyonie. Innocenty IV wysyła archidiakona de Leodio (Lüttich) Jakuba jako legata papieskiego do Prus (aby pogodził Zakon niemiecki z Świętopełkiem pomorskim) i poleca go arcybiskupowi gnieźnieńskiemu. (Cod. dipl. Prus. I. 72) – Komisarzem zaś do rozstrzygnięcia całej tej sprawy mianował w Lyonie kardynała Ottona de Porto 1248 r. – Jakób archidiakon leodyjski legat 21 listop. 1248 (koło Tiegenort) wyjednał wreszcie pokój między Świętopełkiem a Krzyżakami. – Bawi r. 1249 i r. 1251 jako legat w Prusach gdzie równocześnie drugim legatem także był (może legatus natus?) Albert arcybiskup pruski.

1250 d. 28 lipca Albert arcybiskup pruski i legat apostolski w Prusach, Michał biskup włocławski i Henryk biskup warmijski (czyli Natangii) godzą klasztory Oliwę i Żuków w kłótni o dobra. (N. Cod. dipl. Pom. I. nr. 421)

1251 d. 27 ~~sep~~ wrześn. w Lyonie Innocenty IV uwalnia Alberta arcybiskupa pruskiego z urzędu legata apostolskiego w Prusach. (Cod. dipl. Prus. I. 87)

1251 Rygę za stolicę arcybiskupa pruskiego papież ogłasza.

Zeitschrift d. Vereins für
Geschichte und Altertum
Schlesiens.

Zeitschrift des Vereins für Geschichte und Alterthum Schlesiens, herausgegeben von Dr. Richard Roepell. Breslau (Jos. Max) 1855–1857. 8o. I Bd. I Hft st 1–153. II Hft st. 155–342.

I Bd. I Heft

Epistola Joannis Christiani ducis lignic. ad Sigismundum III reg. Pol. Vratislaviae 9 Julii 1618 H. I p. 31

Epistola statuum Silesiae ad palatinos et senatores regni Poloniae Vratislaviae 9. Julii 1618 H. I p. 32.

2) Ueber das Münzwesen Schlesiens bis zum Anfang des XIV Jahrhunderts von Dr. Tagmann H. I p. 33–94.

3) Zur Geschichte von Neisse in der ersten Hälfte des XVII Jahrhunderts von Dr. Laur. H. I p. 95–129.

(jest tu żywot biskupa wrocław. arcyxięcia Karola 1608 + 28 grudn. 1624 w Madrycie mając 34 lat i Karola Ferdynanda królewicza polsk. 1624 + 9 maja 1655 mając 42 lat. Odbył on synod w Nissie r. 1653 i niemiał święceń, składy przesiadywał najwięcej w Polsce administratorami się wyręczając

Ob: Kastner August: Geschichte der Stadt Neisse mit besonderer Berücksichtigung des kirchlichen Lebens in der Stadt und dem Fürstenthume Neisse. Neisse (Commission b. Theod. Hennings) 1854. 8o. I Bd (bis 1608.) II Bd (bis 1655) st. VIII. 599.

5) Ueber die Zeitbestimmung der Provinzialsynode zu Breslau unter dem Vorsitz des Cardinallegaten Guido .. von R. H. I p. 144–145

Guido ordin. cistercien. tit. S. Laurentii in Lucina presbyter cardinalis legatus a latere in partes Poloniae miał w Wrocławiu d. 8 lutego (in octava purificationis B. Mariae V.) 1267 synod prowincyonalny d. 12. 19 lut. był w Wrocławiu, d. 22 czerw. w Raciborzu, d. 27 czerw. przybył do Krakowa, gdzie był 1 lipca. — D. 16 Octobr. 1267 biskupi polscy zgromadzeni na synodzie prowinc. w Dankowie przysięgają Mestwinowi xięciu pomorsk. Uchwały synodu wrocławskiego Gwidona z r. 1267)

5b) Die erste Lotterie in Breslau Heft I. p. 150–151. Loterja (Glückstopf-Glückshafen) poczęta się r. 1517; kartki po 2 gr. szląskie ~~[illegible]~~ (2½ Sgr.) sprzedawano w Berlinie, Wiedniu, Czechach, Krakowie, Brügge we Flandryj najmniejsza wygrana była 12 Thlr. 15 Sgr. największa 1250 Thlr.

I Bd. II Heft

9) Drei päbstliche Schreiben in Angelegenheiten des Bisthums Breslau Hft II p. 190–200 dyplomata te są 1) Alexandra IV. 1257 V Idus Novemb. z którego widać iż wtedy Ottobonus ~~[illegible]~~ S. Adriani diaconus Cardinalis był oraz kanonikiem wrocław. 2) Klemensa V 1313 XII Calend. Januar. w którym arcybisk. magdebur. biskup. pragsk. i ołomunieck. mianuje konserwatorami biskupstwa wrocław. ponieważ nobiles civitatis Zagabriensis (Sambice–Münsterberg) zajęli dobra Henryka biskup. wrocław. 3) Joannes XXII. 1329 Calend. Junii wzywa Joannem regem Bohemiae, Vladislaum regem Poloniae, Boleslaum ducem Slesie Legnitien. Heynkonem ducem Slesiae et dominum de Jawor, Boleslaum de Nemodlin et Bolkonem de Opol fratrem suum duces, Lestconem ducem Ratibor, Wladislaum ducem Coslen et Bithom. item Henricum Saganen. Conradum Olesnicen. Premkonem Glogovien et Joannem Stynavien. fratres duces

aby bronili Nankera biskupa wrocław. którego dobra Bolko dux Slesiae dominus de Minsterberg zagrabił

9b) Annales Grussavienses 1230–1306 erläutert von Roepell. H II p. 200–213. = W cesarskiej bibliotece w Wiedniu są te: Anonymi monachi Grussoviensis c. 1306 fragm. Chronici Silesiae 1230–1306 ~~pisane na pergam.~~ (krótkie tu druk. p. 201–204) krótkie tu pierwszy raz przedrukowane; podług Roepla mają być pisane około r. 1306. – Roepel tak klasyfikuje te latopisma 1) liber fundat. monast. ~~[illegible]~~ Henrichow ed. Stenzel 2) Annales Grussav. 3) Breve chronic. Siles. (Stenzel I p. 33) 4) Chron. Siles vetust. (Somersb. II p. 1) 5) Chronic. polon. – Wszelako widać iż wszystkie te latopisma poczynające się z r. 1238 czerpały z wspólnego źródła. Annales Grussaw. są mylne, mają daty chronologiczne fałszywe przeto na nich wiele ~~[illegible]~~ wagi kłaść nie można. I tak A. 1230 (powinno być 1238 d. 19 marca) XIV Calend. April. obiit dux Henricus cum Barba. – A. 1240 primo flagellatores ibant (powinno być 1261 jak stoi w Rocznika Krak. a podług Roepla powinno być 1261 bo tak stoi w Boguchale (Somersb. II. 74) – A. 1266 obiit dux Henricus tertius (w notatach klasztoru wrocław. S. Klary stoi że tamże pochowany Henricus tertius qui obiit A. D. 1266 in crastino S. Andreae apost. (t. j. d. 1 Grudn. 1266 ob. Hoffmann Monatschrift von und für Schlesien I p. 241) A. D. 1267 canonizata est S. Hedwigis in festo Bartholomei Apostoli (lubo kanonizacyjna bulla papieska jest z 26 marca 1267 a elewacja odbyła się 25 Augusta nazajutrz po świecie S. Bartłomieja – i tego dnia święci się dotąd jej translacyja) – A. 1277 in die S. Georgii conflictus fuit in Prosceno (t. j. 24 kwietn. 1277 dux Henricus wojował cum duce Boleslao et filio) – A. 1280 obiit dux Boleslaus pater gloriosi ducis Bolkonis (To mylne – podług Stenzel Scriptor. II. 478 Bolesław II łysy czyli Rogatka † 1278 d. 17 Januar.) A. 1281 Legatus Philippus fuit in Slesia: eodem anno mortalitas Bohemorum fuit. (Kronika Krak. Łętowsk. oraz Annal. Kadłubk. Gdańsk. i Annalista Krakow. w Somersbergu II. 83 przyjazd legata Filipa Firmana i głód kładą dopiero r. 1282. Podług Stenzla Firman już na początku r. 1282 był w Szląsku (Urkund. d. Bisth. Bresl. p. 70)

p. 203. – Anno dom. 1288 pridie Cal. Octobr. obiit Lestico dux cracovie (Tu tylko dzień dobry – rok zaś fałszywy – Annal. Cracov. minor. (podobno u Stenzla) i Roepel w Historj I. 542 podają mylnie rok 1288 zamiast 1289) – A. D. 1289. IV Calend. martii occiditur dux Privico frater ducis Glogoviae (To mylne – Stenzel Script I p. 147 opierając się na Sommersbergu II. 95 datę bitwy pod Siewierzem w której zginął Przemko xiążę ścinawski brat Henryka III xięcia Głogow. oznacza 26 Febr. 1289 za nim poszedł i Roepel. Hist I. 542 – później sam Stenzel poprawił na r. 1290 – że Przemko zginął 1290 świadczy nagrobek Leszka czarnego – nekrolog dominik. Krakow. – Długosz – i zapis dla klasztoru lubuskiego) – A. 1290 obiit Henricus IV vrat. in vigilia S. Joannis Bapt. ~~[illegible]~~

Marginal note (beside "Annales Grussaw. są mylne"): jak to z porownania z podobnem ułomkiem chronologicznem wrocławskim (ob. Zeitschr. II p. 213) widać, wypisane z innego latopisca

(Henryk IV x. wrocławski pretendent Księstwa krak + 1290 d. 23 czerwca) A. 1291 obiit secundus Thomas episc vratislav. (to mylne bo Tomasz II bisk. wrocł. + 1292 d. 14 marca; ob. Stenzel Script I p. 162. II p. 134) A. 1299. V Calend. Octobr. obiit dominus Conradus Lubicensis episcopus qui fundavit ecclesiam in Grussow (Konrad bisk. lubuski założył r. 1296 klasztor w Grussowie – rok jego śmierci był dotąd nieznany) – A. d. 1301 obiit (benefactor monachorum in Grussow et monialium in Strelin ... dux Bolko in d. b. Theodori martyris (t. j. d. 9 Novembr. 1301. Sommersberg ma mylnie: + 1303) – Stenzel Liber fundat Henrichow. p. 83 z przywileju z d. 17 Junii 1302 drukowanego w Ludewig Reliq. VI p. 409 dowodzi że Bolko I xiąże świdnicki umarł pomiędzy 17 czerwca a 9 lipca 1302 – Roepel dowodzi tutaj p. 210 iż ów przywilej ma mylną datę i że powinno być 17 czerwca 1332 i że go wydał nie Bolko I lecz Bolko II w r. 1332 co popiera drugim dyplomatem z tegoż samego roku 1332 i dnia mającym toż samo miejsce daty (Landshut i tych samych świadków. – Przywilej z datą dany d. 17 Junii przez Bolkona klasztorowi w Grüssau znajdujący się w Wrocławiu ma istotnie datę 1302 (którą Roepel za omyłkę poczytuje w piśmie bo powinno być r. 1332) lecz pieczęć przy nim jest Bolka II a nie pierwszego co dowodzi że przywilej pisany 1332 – i przeto Roepel poprawia datę śmierci Bolka I + 1301 d. 9 novembra.) A. 1301 obiit Joannes episcopus Romka (+ 1301 d. 19 Novemb. podług Stenzla)

9x) Annalista Silesiacus und Series episcoporum vratislaviensium vom J. 1382 erläutert von Dr. Albert Kaffler. Ztsft II p. 213–225

W uniwersyt. wrocławskiej bibliotece jest rękopis: Chronica Martiniana. fol. gdzie na okładce pergaminowej jest ten ułomek Kroniki i spis arcybisk. wrocław. pisany około r. 1382

Wyjątki: A. 1368 circa festum S. Jacobi (d. 28 lipca) dux Bulko ultimus swidnicensis obiit sine haerede.

Series episcoporum vratislav: Jeronimus primus episcopus vrat seu in Slezia nobilis romanus ordinatus 1051 + 1062 Joannes ord. 1063 + 1072, Petrus ord. 1074 + 1111., Syroslaus ord. 1112 + 1120. Heymo ord. 1120 + 1126, Robertus ord. 1127 + 1140, Joannes secundus seu Janek ord. 1147 translatus in archiepiscopum gnesn. Walterus ord. 1148 + 1169, Syroslaus secundus ord. 1170 + 1180, Swantko ord. 1181 + 1198, Jaroslaus dux Slezie ord. 1199 + 1201, Cyprianus assumptus de ecclesia lubucensi 1201 + 1202. Laurentius ord. 1207 + 1232 Thomas ord. 1232 + 1267 Calend. Junii, Thomas secundus ord. 1271 + 1292 Johannes tertius dictus Romka ord. 1292 + 1301, Henricus de Wirberg ord. 1301 + 1319, Nankerus translatus de episcopatu cracoviensi 1327 + 1341, Preczlaus de Pogrella ord. 1342 cum esset in studio bononiensi + 1376. VII Aprilis, Wenceslaus dux Slezie et dominus legnicensis assumptus est de ecclesia lubucensi ubi erat episcopus (Administrował on biskupstwo od 1376, obrany dopiero na biskupa w lutym 1382 = bb: De Sigismundo Rositzio, dissertatio

inauguralis.. auctor Adalbertus Kaffler Posnaniensis (+ 12 Octobr. 1857 in Ostrowo) Vratislaviae 1856.

9a) Necrolog des Klosters Czarnowanz, mitgetheilt von Dr. Wattenbach Hft II p. 226–228.

Jest to rękopism z r. 1734 w archiwum wrocławskim mający napis: Notata ex mortuario Czarnowancensi: [illegible] mortuologium quod hodie legitur comparatum 1654 a praeposito Paulo Scrabone canonico strahoviensi partim ex veteri conscriptum partim novis funeribus auctum (t.j. Paweł Skrabo proboszcz norbertański w Czarnowąsie ułożył nekrologium nowe, [illegible] z daw-nego wypisawszy) Januarii 14. Ludmilla ducissa filia Mesconis haeres hujus loci (?) Febr. 8. Elisabeth ducissa – Febr. 15 Eufemia ducissa haeres hujus loci (podobno żona Władysława starego

Γ(+1288)

księcia opol.) Martii 15 princeps Helena de Wisniowiecz benefactrix – Martii 16 Thomas episc. wratisl. – Martii 18 Henricus dux Cracoviae (może Henryk brodaty?) – Martii 22 Petrus comes – Martii 27 Joannes dux oppoliensis (?) – Aprilis 2. Bernardus dux oppoliensis – April 8. Anna ducissa Oppoliensis – April 14 Joannes dux ratiboriensis. – Maji 9 Agnes ducissa filia Mesconis haeres hujus loci (?) – Maji 13 Casimirus dux fundator hujus loci Γ –

Γ(Książe opolski + 1230)

Maji 14 Boleslaus dux oppoliensis – Maji 16 Mesco dux Polonorum fundator hujus loci Γ – Maji 18 Wladislaus dux opoliensis – Maji 25 Euphrosina ducissa Mesconis filia – Maji 30

Γ(Książe górnego Szląska + 1211)

Thomas episcopus. – Junii 9 Laurentius episcopus – [illegible] Junii 22 Boleslaus dux opoliensis – Junii 29 Nicolaus dux opoliensis. – Julii 1. [illegible] Wenceslawa Domicella (t.j. panienka) fundatrix hujus loci – Julii 3 Nicolaus dux opoliensis – Julii 21 Wladislaus dux ratibor cum Margaretha conjuge. – Augusti 27 Wladislaus dux opoliensis – Septembris 5 Joannes dux opoliensis – Septembris 7 Woyla ducissa opoliensis – Septembris 10 Magdalena ducissa opoliensis – Septembris 20 Boleslaus dux opoliensis. Hedvigis ducissa. – Octobris 1. Wenceslaus dux glogoviensis – Octobris 18 Meszko dux – Octobris 20 Ludmilla ducissa prima fundatrix hujus loci – Octobris 23 Cyprianus episcopus – Novembris 27 Vitus episcopus (a któ-

F([illegible] + 1256 d. 21 Maji; benedyktyn w Tyńcu – syn Władysława księcia opolsk.)

ra może?) – Decembris 5. Wladislaus et Wladimirus dux. Γ Decembris 6. Margareta ducissa opoliensis.

10) Die Stiftungsurkunde des Königs Wladislaus von Böhmen und Ungarn vom 20 Julii 1505 für die in Breslau zu gründende Universität, mitgetheilt von E. Th. Gaupp. Hft II p. 229–270. (Münster Sebast. Cosmographia universalis Basileae 1579 fol. lib III p. 811 pisze że Król Władysław wygotowawszy już przywilej erekcyjny uniwersytetu wrocławskiego posłał dla potwierdzenia do Juliusza II papieża wraz z 3000 czerw. zł. – lecz uniwersytet krakowski wyjednał to u króla Alexandra

iż posłał do Rzymu wskutek czego papież zakazał otworzyć ów uniwersytet zamierzony – Toż samo pisze Maciej z Miechowa w Historii Corp. scriptor. hist. polon. Basil 1582 Lib III p. 258 dodając iż Król Alexander w tej mierze pisał do Juliusza drugiego d. 2 novembra załączając rationes confutatorias per doctores (cracovienses conceptas) – W dwa lata później znowu się Wrocławianie o uniwersytet w Rzymie starali lecz otrzymali znów od papieża odmowną odpowiedź.) (Głównym dowodem mistrzów krakowskich przeciw nowej erekcyi wrocławskiej podług Kireusza było to iż uniwersytet krakowski posiadał przywileje papieskie wskutek których zawarowano było iż w 40 milach do koła nie śmiał być inny uniwersytet otwarty)

12) Martin Sebastian Dittmans Chronik der Aebte von Leubus; mitgetheilt von Dr. Wattenbach Hft II p. 271–298.
(są to wypisy z aktów układane r. 1666: Pierwszym opatem cystersów w Lubuszu był Florentinus r. 1150 przez Bolesława wysokiego z Porty nad Salą sprowadzony – pag. 274 Abt Hermannus II: Herzog Heinrich zu Glogaw und Posen bestättigt den Tausch Hermmanni II Abts von Leubus welcher das Dorf Mutschlnicz vom Nicolao von Mutschlnicz für das Dorf Zabulon im Posnschen gelegen bekommen hat: „wie auch die Vertestierung seines Bruders Herzog „Primislai zu Glogaw, Crossen und Frawstadt der Gütter Gros„sirchaw, Loswicz, Sagricz, Rattaw, Prakaw, Rauske und Dö„bereul zum Gestiffte confirmiert und bestättigt hat. A. D. „1304." (Jest to przywilej xcia Przemka ubitego r. 1290 w bitwie pod Siewierzem – o którym Długosz wspomina – oryginału jednak żaden nie cytuje, to tylko potwierdza wiarogodność Długosza) – p. 276 Wladislaus Herzog zu Koslen ertheilt das deutsche Recht dem Gute Damaschkowicz gehörend dem Stifte Leubus A. D. 1310 – Opaci lubuscy: Florentinus 1150 – 1201. Gintherus +1190 Conradus +1203 – Gintherus II 1218 (+1230) – Joannes 1213 (+1239) – Henricus 1247 +1253 Nicolaus 1267 (+1270) – Hermannus 1273 (+1279) – Hartlibus 1291 (+1299) – Theodoricus +1304 – Hermannus II 1316 (+1306) – Ulricus 1311 – Rudolphus 1314 +1315 Rudigerus +1321 – Joannes II +1341 – Nicolaus II 1354 – Tylo 1361 – Petrus 1404 – Burso 1366 – Bartholomaeus 1370 – Joannes III 1395 – Paulus 1412 – Stephanus 1425 – Nicolaus III 1426 – Martinus 1426 +1440 [F de Landskron] Joannes IV F 1440 – Stephanus II (+1451) 1450 – Petrus II elect. 1452 (żył 1460) Tylo II – Paulus II 1464 elect. resig. 1478 – Bartholomaeus II elect. 1478 – Andreas Hofmann elect 1498 – Joannes V elect 1534 – Joannes Hiller VI elect 1539 – Georgius von Liegnitz elect 1553 – Joannes Franco elect. 1562 – Joannes VIII Klein elect. 1568 – Hieronymus Nicodemus elect. 1584 – Franciscus Ursinus elect. 1594 – Mathaeus Rudolphus von Hennersdorf elect. 1607 – Arnold Freiberger elect. 1636 – Joannes IX Reich elect 1672 – Dominicus [Krausenberger] elect F 1691 – Balthasar Nitsche elect 1692 (+1696) – Ludovicus Bauch elect 1696 +1729. F Dominicus +1732 – Constantinus – Tobias Stusche 1747 – Guilelmus – Lucas Springer – Franciscus Grospietsch +1799 Gabriel Otto +1811.

13) Stilbezeichnung und Datirung einiger Kirchen Schlesiens von Luchs p. 298–303. (Spis kościołów z oznaczeniem stylu budowy B. (znaczy styl zepsuty XVII i XVIII wieku czyli Barock) G. (gotycki) H. (drewniany) N. (nowy) R. (romański) Th. (wieża oddzielnie stojąca) U (styl przechodowy) Ü (ambit) Liczby rzymskie znaczą wiek) * (znaczniejszy gmach) n. p.
n. p. Bytom kości farny R. XIII. G. XVII obecnie restaurowany N. G. (dodać z cegły czy z kamienia)
F. G. E. Anders: Historische Diöcesantabellen oder geschichtliche Darstellung der äußeren Verhältnisse der evang. Kirche in Schlesien. Glogau 1855. 8º str. 168
F. G. E. Anders: Atlas der evang. Kirchen in Schlesien. 2º Aufl. Glogau 1856. kart 6 i str. 24.
F. G. E. Anders: Statistik der evang. Kirche in Schlesien 1848

Statuta synodalia dioecesana s. ecclesiae Wratislaviensis edid. M. de Montbach Dr. SS. Theol. et Jur. Utr. Fürstbischöflicher Secretär und Ceremoniarius) Editio secunda Vratislaviae 1855. 8º str. VI. 352. (przedruk dawnych statutów z edycji Gerstmanna 1585 – Gerstmann biskup wrocł. wydał: Breves dioecesanae synodi vratislav. constitutiones 1580 i Statuta synodalia antiqua 1585 (a nie 1584 jak mylnie piszą) – Statuta synodalne biskupów Konrada, Piotra, Rudolfa z lat 1446, 1454, 1473 i 1475 wydał w Wrocławiu 1475 C. Elyan Collegiatae Eccl. S. Crucis ibidem succentor – 2ª edycya w Norymberdze 1512 – 3ª Gerstmanna 1585 – 4ª Montbacha 1855. Montbach dodał Statuta biskupa Wacława 1410 (wydane najprzód od Friedricha 1827) Statuta episc. Andreae. Nissae excus. 1594 – i Synodus Caroli Ferdinandi 1653. (z rękopisu) – Brakuje tu jeszcze) Constitutiones synodi dioec. wratisl. Francisci Ludovici episc. vrat. d. 26 Octobr. 1699. Vratislaviae ex offic. episcopali fol. 2) Statuta ecclesiae gnesnen. et vratislav. quae Cunczo de Zwola administrator ecclesiae vratisl. 1423 promulgavit (są tu statuta Mikołaja Trąby arcyb. gniezn. na synodzie prowinc. d. 23 Sept. 1420 w Wieluniu i Kaliszu t. j. czyli systematyczna redakcya dawniejszych statutów w 5 księgach ułożona 1420 druk: Statuta provincialia toti provinciae gnesnensi valentia b. m. i r. i 2ª edyc. b. m. i r. – oraz przedruk w norymberskiej edycyi wrocławskich statutów z r. 1512. – W wrocławskiej bibliotece S. Macieja był rękopis: Statuta synodalia publicata in synodo a. 1423 sub Conrado episcopo vratisl. ipso quidem absente ejus tamen permissu a capitulo vratisl. celebrata (jest to zbiór Trąby publikowany i przyjęty na tym synodzie

przez Cunczo de Zwola ogłoszonym) — Montbach dodał
1) Statut prowincyonalny papieskiego legata Jakuba archi: diakona leodyjskiego z r. 1248 (Montbach ma mylnie 1245) (z bulli oryginaln)
Statut legata kardynała Gwidona 1263 (z odpisu kapituły wroc: ławsk. — jest on także podobno drukowany w Fejera Codex dipl. Hung.)

Gustaw Adolf Harald Stenzel ur. 21 marca 1792 w Zerbst
+ 2 Styczn. 1854 w Wrocławiu.

Morawskie narzecze sięga dziś na szlązku aż do rzeki Zinna (Cina) (Ob: Heide. Schles. Prov. Blat. 1833 Bd. XCVII. p. 404–406.)

moneta: bita: a) denarius (halerz) liczył się na grosze, b) grossus liczył się na skojce, fertony, grzywny, kopy c) florenus (złoty) vel ducatus hungaricales) = moneta rachunkowa itnesuingb= wnisf a) marca argenti puri ponderis (grzywna) b) marca polonicalis numeri (razu zuss et pagamenti (czysta) srebrny polonici (48 groszy) usualis monetae. b) marca gravis grossorum denariorum pragensium numeri et pagamenti bohemici monetae confectae (64 grosze) c) sexagena grossorum (schock, kopa) d) ferto (Vierdung) (1/4 grzywny) argenti e) scotus (scuta) grossorum, 1/24 grzywny.

Grossus zwał się też solidus. Marca dzieliła się na 4 fertones (Vierdung) były to monety idealne. R. 1487 1 marca tyle co i florenus hungaricalis (t. j. 3 talary dzisiej). 1 Ferto miał 12 groszy (czyli 22 gr. 6 2 fen.) 1 grossus (czyli 1 7/8 gr.) miał 12 denarów, 1 denar (1 7/8 Pfen.) czyli obolus

Tytuły: a) duchowne: Biskup: Dei et apostolicae sedis providentia, reverendissimus in Christo pater et dominus [gratiosissimus — hochwürdigster in Gott Vater und Herr — Wielebnej dostojności:] — Opat: Dei patientia, divina gratia, patientia, Venerabilis, Venerandus pater, hochwürdig, wielebny — Przeor: Czcigodny, ehrwürdigst — Przeoryssa: Bogobojnej nabożności panna, von gottesfürchtiger Frömmigkeit, ~~[illegible]~~ [Reverenda dominatio] — Zakonnica: Deodicata domina, virgo, Boguposłubiona panna, deosacrata virgo, devota, nabożna panna, Bogobojna, wielebna, Religiosa, Tugendlich — Zakonnik: devotus, religiosus — Proboszcz: discretus, dostojny, honorabilis, ehrsam, poczciwy, wielebny — Książę: Dei gratia, Divina clementia, Erlauchter, Durchlauchter, Excellentissimus, Illustris, Wysoko urodzony, Inclitus, Magnificus, Magnificentia, Miłościwy, Oświecony, Serenissimus — Księżna: Venerabilis, Praeclara — Księżniczka Domicella (syn:) Domicellus) — Szlachcic, ksiądz: Dominus, Herr, Generosus edeling, Nobilis, Sławny, Strenuus (miles) Urodzony, Wohlgeboren, Wohlnamhaftig — Mieszczanie: Discretus, mądrej opatrzności, Honestus ehrsam, ehrbar poczciwy, Prudens opatrzny [Stateczny] — Rolnik: Laboriosus, Robotny — Młodzieniec: Ingenuus, placidus, — Panna: Pudica — Idoneus.

Zeitschrift des Vereins... Breslau 1858–1859. 8o. II Band.
I Heft (p. 1–208). II Heft p. 209–421.

II Bd. I Heft.

2) Abriss der Geschichte des Klosters Czarnowanz (von Wattenbach) p. 41–71.

Piastus Lust- und Gesang-Spiel (wierszem w 5 aktach w Gedichte des Andreas Gryphius herausgegeben 1698) (pisane r. 1660)

6) Bericht über die Arbeiten zur Sammlung Schlesischer Urkunden Regesten (von Wattenbach) (p. 182–197)

Towarzystwo rozpoczęto spisanie Regestów – jest tu p. 191–194 najdawniejszy dokument: Bulla Hadriana IV Romae VIIIj Cal. maji Indict. 3o. A. 1154 (to jest z d. 23 April 1155, bo Hadrian IV poczynał rok zwyczajem Florentynków z dniem 25 marca) potwierdzająca posiadłości kościoła katedr. S. ~~Zober~~ Magni w Wrocławiu rozciągające się ~~[illegible]~~ w kasztelaniach: Recen (między Brzegiem a Oławą) Tesin (Cieszyn) Gradice (Grotki?) Golesizke (kolo Opawy pogranicze) Otemochow, Gradice (czyli Bradice) Barda (Wartha) Nemechi (Nimptsch) Grandin (czyli Gramolin) Gradice (Gröditzberg) Ztrigoni (Striegau) Zpini (czyli Svini Schweidnitz) Valan (czyli Wlan, Lähn), Godinice, Szobolezke, Glagow (Glogau) Sezesko (czyli Serosko) Milice (Militsch) – oraz wieś Grossowice (Grodisschwitz) „cum hominibus quos omnes cum dux Mesico convictos decimos Gedchenses vellet abducere, cum voluntate et assensu fratris sui Bolizelaui ducis coram nobilibus totius Poloniae eidem ecclesiae restituit" – oraz wsie ex dono Sibin, ex dono Sulezelaui, ex dono comitis Lutislai, comitis Jedleni, comitis Wlaz (Wlast) „villas 3: Gelenino juxta Borech (Zelin bei Grossburg) aliam juxta Thoron (vel Choravim) tertiam Zeriouo juxta Zagenchno", ex dono ducis Boleslavi 5 rusticos, ex dono comitis Woizlaui „villam Zmigrod (Schmingrodn bei Militsch) ex dono comitis Zlauonis – jest tu przywilej Laurentii ep. vrat. dat. in Olesno 1226 zawierający ustawę celną dla miejsc Olesno (Rosenberg) i Sewor w Księstwie Kazmierza Księcia Opolsk. p. 195–196 prowadzono tamtędy do Polski i z Polski sól, ołów, śledzie – jest tu przywilej Henryka III Księcia Szląsk. dat. in Vigilia Petri et Pauli (28 Junii) 1252 zapisujący dług Tomaszowi bisk. wrocław. praesente Wilhelmo Lubucensi episcopo p. 197.

Recen (liegt jetzt in Brieg, zur Rennsch- w lesie rzymy)

Wedekind Eduard Ludwig Dr. Geschichte der Grafschaft Glatz. Chronik der Städte, Flecken, Dörfer, Kolonien, Schlösser, von der frühesten Vergangenheit bis auf die Gegenwart. Neurode 1855 8o. H X. 812

1154. IX Calend. Maji. Romae (t.j. 23 kwietn. 1155 - bo papież Hadrian IV na sposób Florentczyków zaczynał nowy rok od 25 marca) Adrianus papa ad preces Gualteri episcopi ~~pro~~ wratislaviensis confirmat possessiones ecclesiae wratislaviensis castella (t.j. kasztelanie które tworzyły bis kupstwo) Trecen (Trzan zwischen Zwing und Ohlau) Tescin, Gradice (Grätz) Golesuicezke (Trozzau) Othemochow, Gradice (Bradice) Barda (Wartha) nemechi (Nimptsch) Grandin (Gramolin) Gradice (Grötitzberg) Ztrigoni (Striegau) ~~[illegible]~~ Zuini (Schweidnitz) Walan (Wlan Lüsa) Godinice, Sobolezke, Glagow (Glogau) Sezesko (Sesozko) Milice (Militsch) terras cum servis et ancillis, Abbatiam S. Martini, castellum Otomochow, castrum Milice, forum de Trebnice quod Lircuice (Zirkwitz) translatum est villas Tacherus (Cathenis) Pobrino (Pobrino) villam inter Muchebor (Mochbern) et Selenza (Fluß Lohe); ex dono Korune villas quatuor unam in montibus, aliam juxta vadum Lau (Lohe) tertiam juxta Borech, quarta juxta aquam Olaua; quintam Grogesseuici (Grosdüchwitz? Groschowice) cum hominibus: Groges, Dobrenta, Rozvad, Radost et Miloslav „ quos omnes cum dux Mesico convinctos „decimos Gedehenses vellet abducere cum voluntate et assensu fratris sui Bolizeslaui ducis coram nobilibus totius Poloniae „eidem ecclesiae restituit, in morte etiam sua omnia quae juste possidere videbatur servos scilicet et ancillas, curtem intra (Zos.) „civitatem cum pertinentiis" - ex dono Sibin duas villas Hurouici alteram juxta Vidaw (Weide) - ex dono Sulizelaui villas in montibus Sulizelauici (Wissrwn) Cochethov - ex dono comitis Lutizlai villam juxta montem Ruzoua - ex dono comitis Tedleui villam juxta Calis - ex dono comitis Wlaz tres" villas: Gelenino juxta Borech, aliam" juxta Thoron (Chotavim vel Turonin) tertiam Zerioun juxta Paglnchno (t.j. Stremin koło Pajęczna w wieluńskim może z daru Własta Dunina Piotra) - Homines etiam quos dux Mesico cum hereditatibus suis ecclesiae vestrae restituit - ex dono ducis Boleslaui quinque rusticos quorum nomina Utres, Syma, Werlis, Mileej, Vild - ex dono comitis Woizlai[?] villas Zunigrod (Schweinzgrodt bei Militsch) Charba, Wzeuilci - ex dono comitis Zlauconis villam juxta Radon quae vocatur Zlauno - villas ecclesiae beati Johannis Zborouici (Szünwitz bei Wansen) Wenzgouici, Ozoretici (Oswitz) Zmarsouici (Schmortsch) Lucenici, Drogolici, Gorice (Gusswitz) Ztreganouici (Rasschwitz) Biscopici (Bischwitz), Chitinchici, Sceffenici (Protschmien) Rendissenici, Borstech

Bremeza (Gremeza) cum filiis Bogdaz et Sulon juxta Goztech (Goschütz) Brischeuici, Selun (Zyganwitz an der Oslau) Sorauin (Stolzfürben) Caruchagora, villam super rivulum Sorauina, villas Chiresne, Jascotele (Jäschkittel) Thesser (Tschepplau) Grochouisca, Gelenow, Nalcho (Naltho w biskupstwie poznań.) circuitio juxta Cozli et super aqua Dragina, villam Sandoul (Sandwalde) quae Gora (Hufener) dicitur (w Zeitschrift des Vereins für Geschichte und Alterthum Schlesiens 1858 Bd. II Hft I p. 191–194)

1226 in Olesno: Laurentius episcopus vratislav. ad peticiones ducis de Opol adhibitis viris prudentibus determinat solutionem theoloneorum: currus vacuus de Morauia in Cujauiam per Olesno procedens solvat lapidem salis, rediens cum allecibus, 30 allecia: alii autem currus dimidium scotum argenti. A muliere et servo „si ad vendendum ducantur scotum argenti", tantundem de judaeo „transeunte licet ad vendendum non ducantur." Equites extranei cum mercibus duos denarios opolienses, equites sive pedites hujus terrae nihil. – Currus vero per Seuor transiens si plumbum „ferat, scotum argenti solvat." Alii currus quibus licitum est per Seuor transire de quolibet curru scotum argenti. Equites et pedites in Seuor 2 denarios opolienses – A solutione theoloneorum eximimus omnes clericos, milites et nuntios undecunque venientes et hujus terrae theolonearios et monetarios – Theoloneum de Lubitsco institutum iniquum sub poena excommunicationis et banno ducis inhibuimus – Si quis contraire presumpserit huic ordinationi, subjaceat excommunicationi et 4 marcarum banno: tribus marcis duci et quarta laeso (t. j. oskarżycielowi) Actum in consecratione ecclesiae Oleznensis sub testimonio Sebastiani cancellarii ducis Kazimiri, Laurentii, magistri Maczkonis capellanorum ducis Kazimiri, Nicolai filii Vasilii, Mistigneui, Crisononis militum ejusdem ducis (w Zeitschrift des Vereins für Geschichte u. Alterth. Schlesiens 1858 Bd. II Hft I p. 195–196)

1252 in vigilia Apostolor. Petri et Pauli (28 Junii) – Henricus dux Slesie recognoscit quod in temporibus necessitatis pro statu terrae conservando semper assistit nobis ecclesia vratislaviensis et Thomas episcopus vratisl. Confitemur quod ab ipsa ecclesia recepimus ad impignorandum calicem aureum cum gemmis valoris 140 marc. arg. tabulam unam argenteam cum 2 casulis valoris 60 marc. duas cruces quas volumus restituere. Episcopus vratislav. Thomas solvit pro nobis episcopo olomucensi 120 marcas ponderis polonici ex causa fidejussionis; pro equo tenemur eidem 20 marc. argenti, de porcione sua accepimus in moneta vratisl. 20 marc. Idem ad redemptionem castri de Steyen mutuavit nobis de rebus ecclesiae 50 marcas argenti. Quae omnia persolvere promittimus – Datum per manum Valteri curiae scriptoris praesentibus: matre nostra, domino W(ilhelmo) lubucensi episcopo, fratre Herbordo, fratre Jacobo Polono canonicis vratisl. (w Zeitschrift des Vereins für Gesch. Schlesiens 1858 II Bd. I Hft. p. 197)

Glossarium Agricultura iugerum (szeisznczna frohndienst bei Bestel-lung der Äcker), allodium (Vorwerk) ambitus (circuitio - District; Umzäunung) angariae (tusebnosci frohen) angariare (bedrängen) annonae missales (osep mesny - Meßkorn) aratrum (großen oder deutschen Hufe) barnitum (zgryt - zagajony) bassum (tief) barones, berna (außerordentliche allgemeine Landsteuer) bobrownici (bobrowe - Verpflichtung zur Bewachung der Biber) borra (Schwarzwald) braseatorium (Brauhaus) cambium (Tausch) camerarius (tusebnik, komornik), caminata (heizbares Gemach) campsor (Wechsler) campanator (Glockenläuter) capreola (Hirschkuh) castellanus (Burgmann) castores (Biber) cedula (Zettel) censiti (czynszownici Zinspflichtigen) circatrix (Aufseherin im Kloster) ciffus (czasza - exactio mellis) clawiger, collecta (Schoß, Grundsteuer) compositor (arbiter) congeries lignorum (Floß) currus ad expeditionem (Heerwagen) corito (alveus) crowa (exactio, Kuhsteuer) cuttelhof (locus ubi pecora mactantur) dambrowa (Eichwald?) decima novalium, denarius tertius de judicio (dritter Pfennig der Buße) discretus, domicella (Fräulein) ebdomadarius (Pfründner) equo deservire (Reiterdienst) exactio (Steuer) expeditio (Kriegsheerfahrt) familiaris (Diener) fatiga, ferto (Vierdung) flamici flemingi (deutsche) franconici (deutsche) gades (Grenzen) gagium (gaj, Bruchland) ganserowe (Gänsesteuer) grangia (Meierhof) granitiae (Grenzen) glowa (Kopfbuße) glowne, godne (Ehrensteuer) gulgustrum, gwidaquum thelonium) jocalia (Juwelen) jus (ducale, spirituale, polonicum, novifori, theutonicum, magdeburgense, szredense, culmense, lembergense, valachicum, ruthenicum feudale vel szlinskie, lenskie prawo) laneus (polnische kleine Hufe) lapis (24 funtów) lagenarius (Ziegler - bednarz) limitatio (Begrenzung) locare (osadzić ansiedeln) lucus (heiliger Wald) macellum (Bänke, Gewölbe) maneria (Maierhöfe) mansus (laneus, Hufen, marca (grzywna) mellificia (Bär, Bienenwerk) mensura (Scheffel - kłoda?) merica (zapust, Wald) missalia (mesne) mostne (Brückenzoll) moneta (denarius Heller Schilling - quarta ¼ Groschen kwartnik - grossus pragensis, polonicus, latus, niger, boemicus - florenus Goldgulden - marca - ferto ¼ Mark - scotus 1/24 Mark) nokwer (Nachbar) nurus (Frau des Vetters) naras, nestane (exactio) obradlne (exactio) obstaculum (Wehr) officialis (Beamter) opole pabulatio, pagare (zahlen) pagamentum (Zahlungsart, Währung) pecia (Stück, pièce) pedagium (theloneum) pietanciarius (der für die Pfründe oder Pitanz sorgt) pekarne, pisa (Erbse) pokow (½ Topf oder 1/6 Tonne; ½ urnae mellis) poradlne (Pflugsteuer, Endzins) poramba (Rodung) porcus (Schweinesteuer) powozfrohnfuhren) prewod (Geleit, conductio) podwoda (Frohnfuhren) podworowe, poradlne, powolowe, powoz, vectura, potrestnicha (piscatio) pleeb prior (Propst) psare (Hundefütterung) pławskie, quinquaginta (poena, Geldbußen) redditarius (Erbzinspflichtig) reemptio (Wiederkauf) refectio (Mahlzeit) refectorium (Speisesaal) rubetum, rustici, sanctuarius (Kirchendiener, świątnik) scabinus

advocatia (Vogtei) advocatus (Vogt, Erbvogt) affuturus (futurus) album (weißen Brot und Kraut?) ambitus (Umzäunung) amicus (Verwandter) ammodo (in Zukunft) anserina pecunia (Gänsefrohnwe - Gänsezins) appendia (Zubehör) aqueductus (Mühlberg?) aratura (Frohndienst) archidiaconus colonus, area (Bauplatz - Grundstück) armiger audentionare (beglaubigen) dextrarius (Streitross) aucupatio (Vogelfangrecht) avena venatorum vel servitialis (Lowczy hafer - Jäger-zins) balistarius (Schütze) bancus, banca (Brotbank) barnum (Verbot) brasium (Malz) calciparius (Schuster) camera (Kaufhaus, Gewandhaus) cancellus (Gitter, Fenster im Frauenkloster - nowicia) captura castorum caput (poena pro homicidio) carnifex (Fleischer) carnificium (kram rzeźnicy) castellatura (Gebiet) cellerarius (Kloster Kellner) census focarius (Herdzins, Groschen) census silvaticus (Waldzins) (odkupywano je za 10 krotną summe) dispensator baculus (bei Gottesgericht) coabbas, comes conductio (prewod Geleit) consistorium (Rathaus) consuetudo (Brauch) copiare (abschreiben) cruciser (Ordensritter) cmetho

Curia macellorum (Fleischhof - fartorium)
curiendes (Hofleute)
Czeydilwerg (mellificia)
cztwertna (1/4 Scheffel)

votivus (bittend)
usagium (herkömmliches Recht)
zauda (provinciale judicium - czudarius)
zupparius (Süchter)

Scultetus, scultetia (Soltys) - Sororius (Schwager) - Sors (Ackerlos, Erbe) (Schöppe Ławnik) scamnum (Bank zum Verkaufen) stan (Herberge) strenuus (Ritter, gestrenger) stroza (Wachdienst) stuba (Zimmer, Stube) sub= camerarius (podkomorzy) subagazo, subdapifer, subjudex, subvenator, subpincerna (Unterschenk, pod= czaszy) skotnica (Viehweide) sedmdzesant (Geldbusse) [illegible] sokol (Falkenjagd) tabernator (Kretschmer) teloneum (Zoll) tribunus (wojski) targowe (Marktgeld, Standgeld) teutonicus (Deutsch) vacca (Kuhsteuer) vectura (Frohnfuhren) vigilia (stroza Wachdienst) villanus (Bauer) urna (1/3 Tonne) vas (Tonne) weichbild, Würzeweghe (Mariae Himmelfahrt) yconomus (Verwalter) zlad (slad - pogoń) vallera Pferdegeschirr - phalerae - czaprak ?), vexillifer, via peccorum (Viehtrift), vlodarius (Pfleger)
Decima campestris, manipularis, novalium - dextrarius (Streitross) (in valore 5 flor.) - dedina (hereditas) - disbrigare (libera reddere) - disturbia Störungen - domicella (Fräulein) - domicellus (Junker) - domus dothis (Pfarrhof) - dormitorium (Schlafsaal) - dubietas (Zweifel) Emenda (Vergütung) - enorme factum (Verbrechen) - Excrescentia vel accrescentia, superfluitas agrorum (Überschuss, Übermass, Stück Acker welches nicht vermessen wurde) - excubia (Wachdienst + klasky) - famulus (służebnik) Fabrica (Mühlenbau) - factor (Verwalter) - feodum (Lehen) - flodarius (Amtmann) - fos= -fartorium (Kuttelhof) - feodum (Lehen) - funeralia (sepultura) rio vallorum (Frohnarbeit) - funeralia (sepultura)
Geniculare (Knie) - granum zboże - guerra (Krieg)
Homagium (servitium) - hortus (Ackerplatz) - hortulanus.
Imbursare - inantea (in Zukunft) - indilate (unverzüglich) - ingenuus (frei) - ingrosare (abschreiben) - instita (Krambude) - juger (Hof) - juratus (scabinus Schöppe)
Labores ducales (roboty) - Laneus (mansus Hube) - Lapis sepi (24 Pf. Unschlitt) - lhota (Freiheit in Aussiedlung) - libertas (plenaria, 4, 6, 15, 16 vel 30 annorum) - limitatus begrenzt - locatio (Aussiedlung) - luminaria (Licht) Magister (Ehrentitel) - magnificare (vergrössern) - maldrata (Malter zu 12 Scheffel) - matertera (Tante, Tochter des Bruders des Grossvaters) - mensurator (Landmesser) - meta (Grenze) - metrica (Landbuch) - miles (Ritter) - ministerialis - molendinum Mühle - morgin (morg. jüger) - munitio (castrum)
Novalia (nowy)
Occasio (Ausflucht) - Orlegge (niem: Krieg) - officialis (Amtmann) - ortus (hortus)
Paganicum frumentum (Heidekorn) - palatium (Gerichtssaal) - pannicida perangaria - phisicus (medicus) - pincerna (Schenk) - pitantia (bestimmte Pfründe) porcus (census) - postergare (zurückweisen) - presula (Kreis) - pretaxatus (praedictus) - procurator (Hofmeister - wladarius) - propulsio ovium (Viehweide) - pueri Kinder - Quartale (1/4) - phalera (Pferdezeug)?
Refectorium (Speisesaal) - Refrigerium (Erleichterung) - resignare (auflassen) - ru= betum (Gebüsch, Dickicht)
secretum (Geheimsiegel) - seniores - sepum (Unschlitt) - servitium - Solatio - Statio (stan, Herbergsdienst) - strata (Strasse)
Tallia (Steuer), terminarius (novitius) - terrigena (ziemian), thesaurarius, tribunus.
Venditorium (camera) - villicatio (Schultheisserei) - universitas (civium)

Zeitschrift des Vereins für Geschichte und Alterthum Schlesiens. Breslau 1858 - 1859. 8vo. II Bd. 2t. Heft

II Bd. II Heft.

8) Baurechnungen des ehemaligen Dominikaner = Convents zu St. Adalbert in Breslau (von Dr. H. Luchs) pag 209 - 330. Są to rachunki od r. 1487 - 1503. Ciekawy kalendarz średniowieczny szląski zestawiony (p. 310 - 317) i Glossarium taurińskie (pag. 318 - 330) n.p. cimbalum = schlagglocke; fenestrae vitreae ventilanae.

- A. J. Weidenbach: Calendarium historico-christianum medii et novi aevi. Regensburg 1855. (najlepsze)

9) Ueber die von den Müllern an die Grundherrschaften zu entrichtenden Mühlzinsen, Mehlzinsen und anderen Leistungen (von G. A. Stenzel) pag. 331 - 358.

10) Die Stiftungsurkunden der Mansionarien - Kapelle B. V. M. bei der Domkirche zu Breslau (von Joh. Heyne) p. 359 - 374 (jest tu 6 dokumentów z r. 1354 - 1704)

12) Zur Quellenkunde der schlesischen Geschichte (von Dr. Roepell)

a) Benedict's von Posen Chronick de Herzoge von Schlesien pag. 402 - 418. Wiadomość o rękopisach tej kroniki z których jeden w bibliotece Kurnickiej hr. Działyńskiego ma tytuł: Chronica ducum Slesiae corroborata ex quodam libro monasterii canonicorum regularium S. Mariae in Glotz Pragensis dioecesis per v. Benedictum de Posnania ad S. Spiritum apud Wratislaviam praepositum A. D. 1518 in fol. kart 32. - drugi był w Wrocławiu w bibliotece Rhedigera o którym dał wiadomość: Klose: Darstellung der inneren Verhältnisse der Stadt Breslau von 1458 - 1526. - Kronika Benedykta z Poznania poczynająca się od r. 1242 jest tylko kompilacyją z znanej Cronica principum Poloniae (druk. w Sommersbergu i Stenzel: Script. Sil. I) z kroniki Jana Marignola (druk. w Döbner: Monum T. II) z kroniki Pulkawy i dosłowne z Długosza Dziejów wypisy.

b) J. Gregor Göbels handschriftliche Glätzer Chronik pag. 418 - 421. Kronika ta pisana po niemiecku r. 1705 zawiera dzieje r. 1622 - 1683 jako dalszy ciąg kroniki Jerzego Aelurius (Katscher) wydanej r. 1625 w Lipsku pod tytułem: Glaciographia.

brak. 2 zesz.

Zeitschrift des Vereins .... Breslau 1860.
III Band I Heft p. 1–225.

1) Charakteristik der Schlesischen besonders der Breslauer Architekturen &c (von W. Weingärtner) p. 1–32 (ważne)

2) Die Chronik der Augustiner Chorrherren in Glatz (von Dr. Wattenbach) p. 33–43.
pisał tę kronikę Michał Czacheritz ~~[illegible]~~ z Nissy ~~[illegible]~~ proboszcz klasztoru, r. 1457. – Kronika ta zaczyna się od r. 1349 – kronika ta niewydana jest w archiwum wrocławskim.

3) Spitäler für Aussätzige in Schlesien (von Dr. Wattenbach) p. 44–58 (i przywilej z r. 1316 dla szpitala w Steinau)
R. Virchow: Zur Geschichte des Aussatzes besonders in Deutschland, nebst einer Aufforderung (Archiv für pathologische Anatomie 1859 Bd. XVIII. p. 138 i w drugim artykule tamże pag. 273 dowodzi iż lepra była przed krucyatami (wbrew zdaniu, że ją krzyżacy przynieśli) w Niemczech. O szpitalu (leprosarium) w Wrocławiu: Henzel: Gesch. Schles. p. 174 – W Neumarkt w Szląsku był Szpital der aussätzigen Frauen od 1234 – w Wrocławiu pauperes leprosi apud ecclesiam S. Lazari 1326 – W Świdnicy Capella leprosarum ad S. Spiritum ~~[illegible]~~ 1299 sive hospitale leprosarum – r. 1319 księga Rożana mówi o lepra infectae foeminae

Fürhergmat = Sekiwestige

6) Schicksale der im Kreise Pless belegenen Kön. Domainen-Amtsdörfer Imielin, Chelm und Kostow (von ~~[illegible]~~ Schück) p. 147–164. dobra te r. 1743 Fryderyk wielki Król pruski zabrał dips= kiemu Kardyn. bisk. Krak. ponieważ wdał się w politykę ~~lecz~~ dopiero 1798 d. 24 Augusta zabrane zostały biskupom *) – jest tu opis zwyczajów, ubioru ludu i przywilej Jana Księcia opawsk. i raciborsk. nadające Janowi bisk. Krak. Chelm, Jemielnie, Koschitau (Ratiboriae 1391 in Vigilia S. Bartholomei) wynagradzając szkody wyrządzone w Kluczu Sławków i Lipowiec.

Miscellen 7) Feuerordnung in Liegnitz aus dem Jahre 1340 pag. 223 (po niemiecku)

*) były zatargi o te dobra za czasów Księstwa warszawsk.

Miscellen 8) Das Slawenkloster in Oels p. 206 Konrad II Ks. oleśnicki d. 21 Sept. 1380 funduje Konwent fratrum Sclavorum ord. S. Benedicti w Oleśnicy sprowadzeni z Pragi – już w XVI wieku upadł. Tu się istniał

Zwani byli Brüder der Wenden des regels S. Benedicti 1505 także Abbatia quondam Scottorum.

244

Zeitschrift des Vereins für Geschichte und Alterthum Schlesiens. Namens des Vereins herausgegeben von Dr. Heinrich Roepell. Breslau (Joseph Max) 1860. 8ce III Bd. I Hft. str 1–225.

1. Charakteristik der Schlesischen, besonders breslauer Architekturen vor Dr. W. Weingärtner. st 1–32 (ciekawe)
2. Die Chronik der Augustiner Chorherren zu Glatz von Dr. Watterbach st. 33–43.
   od r. 1349–1457 pisał Michał Czacheritz z Nissy prreor
3. Spitäler für Aussätzige in Schlesien von Dr. Watterbach st. 44–58
4. Zur Geschichte von Breslau im J. 1741. von Dr. E. Caner st. 59–81.
5. Paul Winklers Selbstbiographie (+1679 rodem z Głogowa – autor satyry: Der Edelmann 1696. st. 82–146.
6. Schicksale der Königlichen Dörfer Imielin, Chełm und Kosztow im Kreise Pless von Schück in Oppeln. p. 147–164.

   dobra te Jan książe opawski i raciborski r. 1391 biskupowi krak. nadał wynagradzając szkody wyrządzone w kluczu sławkowskim i siewierskim. Ponieważ kardynał Lipski bisk. krak. wahał się hołdować królowi Fryderykowi wielkiemu ten 6. kwiet. 1743 chciał zająć i trzymał w sekwestrze a w końcu 24 August. 1798 zabrał i zatrzymał te dobra za czasów Xtwa warszaw.
   przywilej na te dobra przez Jana Xcia Opaw Ratiboriae in vigilia S. Bartholomaei 1391.
7. Ueber die Einwohnerzahl Breslaus gegen Ende des XVI Jahrh. von Dr. Bergius p. 165–190
8. Einleitung zur Geschichte der evangelischen Kirche in Brieg von Müller st. 191–198
9. Miscellen von Dr. Watterbach.
   1. Schlesische Ritter in der Schlacht bei Mühldorf (1322) st. 199
   2. Ueber das Repertorium Heliae p. 202. (Rodzaj materyi kroniki klasztoru Kanoników lateran. w Wrocławiu z r. 1572 (mieli klasztor czyli prepozyturę w Kaliszu i Mstowie
   3. Das Slavenkloster in Oels p. 206.
      Konrad II książe oleśnicki i kozielski 21 Sept 1380 funduje monasterium fratrum Slavorum ordinis S. Benedicti sprowadzonych z Pragi (gdzie Karol V r. 1347 klasztor S. Hieronima przy kościele Emaus założył z Kroacyi sprowadził – R. 1385 d. 10 Augusta był Ulricus abbas monaster

Corporis Christi S. B[...]ti fratrum Sclavorum in Olsna
A. 1505 już nie istniała i zowie się Abbatia olim fratrum
Scotorum (Sclavorum?) ord. S. Benedicti in Olsna.

4. Das Geyersche Tagebuch vom J. 1811. pag. 209.
5. Dawid Nentwig. p. 210 (z r. 1617 radca księstwa oleśn.)
6. Nachträgliches zu dem Aufsatz: Über Spitäler für Aussätzige in Schlesien p. 216.
7. Noch etwas über Paul Winkler p. 221.
10. Feuer Ordnung vom Jahre 1340 zu Liegnitz p. 223.

Bibliothek der gesammten Handelswissenschaften
zu den im Prospectus aufgeführten Bedingungen.
Ort:
Name:
Druck von C. Hoffmann in Stuttgart.

Zeitschrift des Vereins für Geschichte ....
Schlesiens. Breslau 1862. 8°. IIII^r Band
I Heft. p. 1-208. II Heft. p. 209-395.

IV Bd. I Heft.

1) Die Breslauer Stadt- und Gerichts-Bücher (von Dr. Paul Laband) p. 1-22.

W Wrocławiu są Księgi ~~[illegible]~~ Ławnicze (Schöffenbücher) od r. 1345 do r. 1507 Voluminów 20 – Księgi inne: a) Libri excessuum vel signaturarum (poręczenia - kary dekreta, testamenta) od r. 1386-1805. b) Libri traditionum vel Resignationum et Donationum od r. 1483-1815. c) Libri ingrossatoris (resignationes super censibus) od r. 1457-1811. w 25 tomach. d) Libri testamentorum od r. 1549-1812 w 125 tomach e) Księgi ławnicze gminy Tscheppine przed św. Mikołajem od r. 1555-1821. f) Księgi ławnicze gminy S. Maurycego od r. 1557-1822. g) Księgi ławnicze gminy S. Wincentego na Elbing od r. 1328-1817. (Księgi te obejmuje zapisy sprzedaży gruntów - Kwitowanie z ceny kupna - cesie czynszów - Kontrakty dzierżawy - Kwity - Ugody - Zrzeczenia się - Kontrakty ślubne - Działy familijne - Opieki - Testamenta - Pełnomocnictwa - Wyznanie długów - Spory graniczne - Protestacyje - Zeznania świadków - Inwentarze. i.t.d.

3) Statuten der Stadt Breslau von 1527 - 1534 p. 39-113. (po niemiecku

4) Ratiborer Chronik (mitgetheilt von A. Weltzel) p. 114-126. Są to: Gesta antiqua collecta ex diversis libellis od r. 1348-1519 w archiwum Kościoła farnego w Raciborzu

A. 1351 fer. 5a obiit Constantina princeps Ladislaviensis (p. 115)
A. 1336 obiit d. Lestko dux Ratibor et Opoliens

A. 1345 Rex Poloniae vallavit Zar cum Hungaris et cremavit opidum Plessen cum Reibnig –
1345 Johannes rex Bohemiae coecus vallavit Cracoviam... et combussit totam regionem Cracoviensem (p. 115)
1390 in vigilia Simonis et Judae (27 Octob.) Johannes dux Ratibor dictus ferreus dux jussit submergere plebanum in Zar.
1423 obiit Hannussius dux oppaviens. et ratibor.
1407 dominica Quasimodogeniti (d. 3 April) ducissa Helena consors ducis Johannis secundi fuit adducta de Litwania in Plessnam per d: Petrum episc. cracov.
1409 princ. Helena ducissa Ratibor peperit ducem Nicolaum filium.
1451 dux Nicolaus Ratib: duxit discretam d. Barbaram de Cracovia uxorem quondam cujusdam Wilhelmi et postmodum Orienth sic dicti concivis de Cracovia; et duxit eam secum in Plessnam de Cracovia ante Carnisprivium.
1452 obiit dux Nicolaus Reibnicensis fer. 6a in Quatuor temporibus ante Nativitatem Christi (22 Decemb)
1454 ducissa Orienthen opposuit se duci Wenceslao et noluit eum intromittere in Plessnam
1456 obiit dux Wenceslaus fer. 6a ante Omn. Sanctorum (d. 29 Octobr.)
1457 Stipendiarii regis Poloniae obsiderant propugnaculum quoddam Zebraczie de quo multa mala Polonis intulerunt. Et post inierunt concordiam.
1460 dux Johannes de Gleywicz obsiderat cum potentia opidum Lessnicz contra ducem Nicolaum Opoliensem et intravit 16 August. et mansit ad 19 Octob. et concordiaverunt tali conditione, quod dux Nicolaus Opoliensis dedit duci Hannussio 17 centena florenorum.
1462 dux Hannussius filius ducis quondam Nicolai de Reibnig intercepit oppidum Plessen una cum castro et dominam ducissam Orienthen dimisit liberam cum aliquot curribus et rebus in Cracoviam, et fratrem ejus Jeronimum detentum tenuerunt. Et hoc factum est sabbato in vigilia Trinitatis (d. 12 Junii) – Xiąże Jan

Podstępnie wtedy zajął Plessen poprzebierawszy swoich ludzi za wieśniaczki które niby na targ do miasteczka weszły.

1467 obiit Jodocus episcop. vratisl. et electus 1468 Rudolphus episcopus Laventinensis legatus apost. natione Rhenensis ex villa Rudesin ecclesiae moguntinensis

1471 Wladislaus regis Poloniae Kasimiri filius coronatus Pragae in octava Assumptionis Mariae (22 August.) praesente tunc ibi principe Johanne oppaviensi et Rathiboriensi duce juniori.

1475 Rex Hungariae venit Rathiboriam, ducem Gleywicensem in vincula conjecit et in Lobensteyn detineri jussit, quem postea et Gleywicz privavit.

1469 contra Johannem juniorem ducem oppav. et ratibor. movit bellum Wenceslaus dux fratrelis suus cui ex sorte cesserant Plesna, Zar et Reybnik, quae omnia perdidit per insipienciam: ultimate captus et Glacz delatus ibidem in vinculis vitam finivit circa annum MCCCCL.... nec meruit in sepulchris suorum patrum sepeliri: erat sceleratissimus virginum et matronarum stuprator, clero inimicissimus. Post cujus mortem Zar acquisivit princeps Johannes datis 14 centenis aureorum domino Jacobo Dubensky, cui praefatus dux invadiaverat, Plesna vero nescio quo colore pervenit ad ducem Henricum Glacensem, quam pro dote dedit filiae fratris sui ducis Victorini dum eam desponsaverat Kazimiro duci Teschnensi. pag. 123.

1483 obiit dux Johannes filius ducis Nicolai cui rex Hungariae Mathias ademit Carnoviam, Lobensteyn, Freydental et Baboraw.. Jacet Ratiboriae sepultus in monasterio virginum.

9) Mittheilungen aus Breslauer Stadtbüchern (von H. Neuling) p. 179–191

Spis rajców od r. 1389–1399 – Spis starszych cechowych od r. 1389–1399. (spis 33 rzemiosł a cechów 36 w Wrocławiu)

Zeitschrift des Vereins für Geschichte und Alterthum Schlesiens IV Band IIr Heft. Breslau 1862. 8o.

IV Bd. II Hft.

13.) Zwei Synoden des Bischofs Heinrich von Würben mitgetheilt von Dr Wattenbach (z rękopismów Kollegiaty głogowsk.)

a) Ustawa synodalna Henryka biskupa wrocław. Vratislaviae in choro ecclesiae cathedralis XIIIo Calend. Decemb. 1305 (pag. 272–273 – jest także drukowana w zbiorze synodów biskupa Marcina Gerstmanna i w Montbach: Statuta synodalia eccl. vrat. pag. 7) polecająca, aby osobom trwającym rok w exkommunice, jeżeli są świeckie księże i władze zabierali dobra, jeżeli zaś są duchowne aby im odebrano beneficia.

b) Ustawa synodalna Henryka biskupa wrocław. (właściwie edykt) Vratislaviae Calend. Septembr. 1316. (pag. 273–277 dotąd niedrukowana) polecająca między innemi, aby każdy kanonik lub prałat spisał rejestr wsi swoich i dochodów, dziesięcin i t. d. i takowe prokuratorowi kapituły doręczył; aby kanonicy nosili tonsurę, aby nie nosili mieczów lub sztyletów (cultrum sicuralem) i t. d.

14) Schlesische Nekrologien herausgegeben von Dr Wattenbach

a) Nekrologium des Stiftes Heinrichau (p. 278–307) z rękopisu pergaminowego biblioteki uniwersyt. w Wrocławiu; pierwotne zapisy w tym rękopisie in fol. są z końca XIII wieku, lecz są i poźniejsze z XIV, XV, XVI, XVII wieku

Januarii 4 obiit Hans Stossche benefactor domus.
" " 20 ob. Heinricus Stossche miles A. D. 1434.
" " 23 Hans Stosche [illegible] von Girsdorf.
Februarii 13 Ob. d. Johannes lubu[illegible]nsis episcopus (Jan I 1303 lub 1304)
23 Item d. Elizabeth de Cracovia ducissa in Monsterberg

A. D. 1427 (była to żona księcia Jana +1428 a wdowa po Spytku z Melsztyna wojew. Krak.)

Februarii 23 ob. Otto Sthosschonis.

" " 27 ob. d. Petrus Sthosschonis miles 1362.

Martii 2 ob. d. Gutha ducissa Monstirbergensis 1342 (była to żona Bolka II

" " 11. ob. illustris princeps d. Henricus dux Munsterbergensis A. D. 1320. (był to brat księcia Jana)

" " 15. ob. d. Thomas secundus Wrat. episc. (+1292)

" " 19. ob. d. Boguchwala soror d. Thomae secundi ep. Wrat.

Aprilis 23. ob. illustris princeps Nicolaus dux Slesiae et dominus in Mosterberg A. D. 1358. – It. d. Catherina de Monsterberg ducissa Opaviae A. D. 1422. – It. ob. Heydinricus miles Sthosche.

" " 26. ob. Adelitzka familiaris, uxor Sthoschonis.

" " 27. ob. pie memorie d. Vlodizlaus archiepiscopus Salzburgensis et dux Slesiae (1270)

Junii 7. ob. d. Laurencius ep. wrat. (1232 w nekrol. Lubińsk: +9 Julii)

" " 10 ob. Friderich Stossche de novodomo.

" " 11 ob. d. Thomas primus Vrat. episc. (1268 tu mylnie zapisany, powinno być III Cal. Junii) – Item ob. magnificus princeps Bolko dux Zlesiae et dominus de Furstinberk et de Munstirberk A. D. 1341.

" " 13. ob. illustr. princeps d. Bolko dux Monsterbergensis A. D. 1410.

" " 18 ob. Katherina f. quondam Hedenrici Stossche.

" " 23. ob. Angnes uxor d. Stoschonis.

Julii 16. ob. d. Agnes ducissa de Monsterberg A. D. 1370 (żona księcia Mikołaja)

" " 22 Servicium d. ducis Bolkonis de altera dimidia marca.

Augusti 14 ob. Adilheydis soror d. Agnetis ducissae de Monsterberg (żony księcia Mikołaja, [illegible] zmarłej 1370)

Augusti 15. ob. d. Henricus pater d. Elizabet ducissae.
" " 23 ob. Korcze Stossche et Adylheidis uxor ejus.
" " 25 ob. Cristophorus Stossche der Elder et Cristoforus frater ejus.
" " 26 It. Eufemia ducissa in Munsterberg A. D. 1411. (żona Księcia Bolka III
" " 31 ob. Ramuoldus Stoscho miles.
Septembris 1 ob. Elyzabeth Ramuold Stosschynne.
" " 13. ob. d. Georgius dux Bregensis (Jerzy I + 1521 d. 31 August. pod. Lug Schönwäldera)
" " 23 ob. Jorge Stossche de Targewitz
" " 28 ob. ven. d. Wilhelmus primus Lubucensis episcopus 1273. – It. d. Conradus Lubucensis episcopus (podług Wohlbrücka umarł Wilhelm r. 1283 a Konrad + 27 Septemb. 1299 podł. Annales Grüssau)
" " 30 ob. d. Stoscho miles strenuus de Rodestowe.
Octobris 3. ob. d. Ramuoldus Stossche
" " 20. ob. d. Margaretha uxor d. Heydinrici de Sthoschewicz.
Novembris 9 ob. illustris d. dux Bolko magnus fundator monasterii Grissoviensis A. D. 1299 (może r. 1301+) – It. ob. d. Nicolaus dux junior Monsterbergensis A. D. 1405 (syn Bolka III)
" " 30 ob. ven. mem. D. Nicolaus fundator hujus loci.
Decembris 2 Anniversarium fundatorum hujus monasterii scilicet d. ducis Heynrici cum barba et filii ejus nec non d. Nicolai
" " 9. ob. Sigismundus Ungar. Boh. rex. Rom. Imper. 1437.
" " 18 ob. validus Stanislaus de Polonia haeres olim in Falcowicze.
" " 27 occisus est prope Glacz a perfidis Hussitis haereticis ill. princeps d. Johannes dux Slesiae et dominus Monsterbergensis ultimus A. D. 1429 (właściwie 1428)

Xiążęta münsterbergscy wspomniani w tem Nekrologionie:

Bolko I x. fürstenberg + 1299 (rect. 1301) d. 9 Novemb. [illegible]

Bolko II x. münsterberg + 1341 d. 11 Junii. Żona Gutha + 1342 d. 2 Mart.

Mikołaj + 1358 d. 23 April. Żona Agnes + 1370 d. 16 Julii.

Bolko III + 1410 d. 13 Junii. Żona Eufemia + 1411 d. 26 August.

Mikołaj +1405 d. 9 November.	Jan + 1428 d. 27 Decemb. Żon. Elżbieta +1424 d. 22 Febr.	Henryk +1420 d. 11 Martii	Katarzyna xiężna opawska +1422 d. 23 April.

Opaci klasztoru Henrychowskiego:

1. Henryk I 1227 + 1234 d. 5 Junii
2. Bodo 1234 + 1259 d. 1 Maria
3. Piotr I 1259 + 1269 d. 15 Novemb.
4. Gotfried 1269 + 1273 d. 3 August.
5. Ruland 1273 + 1281 d. 20 Novemb.
6. Lambert 1281 + 22 Octobr.
7. Fryderyk 1281 + 27 Sept. 1295
8. Jan I 1295 + 1302 d. 19 Januar.
9. Mikołaj I 1302 + 1304 d. 30 Octobr.
10. Piotr II 1304 + 1311 d. 1 Decemb.
11. Ulryk 1311 + 5 Novembr.
12. Henryk II 1311 + 1317 d. 20 Febr.
13. Christian 1317 zrezyg. 1321 + 1340 d. 11 Decem.
14. Jan II 1321 + 1328 d. 6 Febr.
15. Winand I 1325 zrezyg. 1330 + 1343 d. 16 Junii
16. Winand II 1332 zrezyg. 1340 + 1355 d. 30 April
17. Jan III 1340 + 1350 d. 15 Maj.
18. Mikołaj II 1350 + 1359 d. 29 Julii
19. Sydilmann 1359 + 1366 d. 26 April.
20. Mikołaj III z Raciborza 1366 + 1389 d. 10 Jul.
21. Marcin I 1389 zrez. 1413 + 1420 d. 31 Maj.
22. Mikołaj IV z Brzegu 1413 zreg. 1447 + 1454 d. 3 Novemb.

i t. d.

b) Nekrologium des Stifts Kamenz (pag. 307 – 337.)

z rękopisu z r. 1400 z późniejszemi dopisami znajdującego się w bibliot. univers. wrocław.

Januarii 17 ob. Rudolphus episc. vratisl. 1482.
Martii 15 ob. Thomas II Wrat. episcopus.
" " 19 ob. pie memoriae illust. dux Heynricus senior (+ 1238)
Aprilis 5 ob. d. Prezlaus Wrat. episcopus, 1376.
Maji 25 ob. strenuus miles d. Preczlaus de Pogrella 1316, pater d. Prizlay episc. vratisl.
" " 30 ob. Thomas I ep. vratisl.

Junii 22 ob. Sulislaus pater Johannis comitis de Orsina et Woyslawa mater ejus; Jacobus et Andreas fratres ejusdem.

" " 23 ob. incl. dux Heynricus quartus Zlesiae, Cracoviae, Sandomiriae 1290.

Augusti 29 ob. Imma soror d. Wylhelmi Lubucensis episcopi.

Septembris 23 ob. de Heynricus de Wirbna ep. wrat.

" " 26 ob. incl. d. Elisabeth regina Bohemiae filia Wenczeslai regis (żona Króla Jana zmarła 1330 d. 28 septembr. podł. Palackiego)

Octobris 25 ob. d. Cyprianus Wrat. episcopus.

Novembris 9 ob. d. Bolko dux Zlesie (Bolko I xiążę Fürstenbergski + 1301) - It. ob. Elyzabeth et Margaretha filiae ejusdem.

" " 10 ob. d. Georgius dux Monsterbergensis, comes Glazensis, baro de Cunstat. 1402.

" " 11 ob. Irmentrudis uxor Herbordi item Vrowinus primus maritus ejus.

" " 12 ob. Adilheydis et Wyzoslawa uxores comitis Johannis de Orsina.

A. D. 1482 ipso die S. Stanislai mart. in fraternitatem suscepti sunt Illustr. princeps et dux Henricus senior de Glacz, d. Ursula ducissa uxor ipsius cum filiis et filiabus Alberto, Georgio, Karulo, Margareta et Magdalena.

Opaci w klasztorze Kamentz:

1. Ludwig 1239 + 6 Febr. 1246
2. Bruno + 14 Decemb. 1254
3. Gunther [illegible] 1251 + 22 April 1259
4. Moritz + 1270 d. 11 April.
5. Ludwig II + 24 Grudn. 1281 (czyli 1278)
6. Konrad II + 6 April. 1283.
7. Lambert + 1290 d. 22 Octobr.
8. Rainibald do r. 1292 + 1295 d. 12 August.
9. Otto 1297 + 1304 d. 8 Novembr.
10. Piotr I 1301 - 1306.
11. Gotfrid + 12 Mart. 1311
12. Paweł + 7 August. 1317.
13. Mikołaj I 1316 + 1319 d. 7 Julii. (Schacht)
14. Henryk + 18 Octobr. 1325
15. Konrad II 1326 + 27 Maja
16. Teodoryk 1331 + 3 marca 1337
17. Tilo 1337 + 17 Julii 1338
18. Sighardus 1339. 1355 + 28 Nov. 1355.
19. Andrzej II 1361 + 30 Sept. 1373.
20. Piotr II + 3 Sept 1392.
21. Jan I + 26 Febr. 1421.

15) Schlesische Regesten bis zum Jahre 1123 (von Dr. Wattenbach) (pag. 338 – 355 od r. 963 – 1123)

Potrzebne one są do pozyskania pewnej podstawy chronologicznej. Źródła: Annales Altahenses (z XI wieku) herausgeg. von W. Giesebrecht. Berlin 1841 – Annales Corbeienses (Pertz Mon. Ger. III p. 1) – Annales Cracovienses (u Łętowskiego). Annales Hildesheimenses (Pertz Mon. III p. 22) – Annales Pragenses (Pertz: Mon III p. 119) Annales Quedlinburgenses (Pertz III p. 22) Annalista Saxo (Pertz VI p. 542) – Brunonis Vita S. Adalberti (Pertz IV pag 596 – 612) – Codex dipl. Lusatiae superioris von G. Köhler I Bd. 2 Aufl. Görlitz 1856. – Codex dipl. Moraviae Ant. Boczek. Olomuc 1836. 4o Tom I – Chron. Polonorum (t. j Martinus Gallus Pertz: Mon. Ger. Script. IX p. 418 – 478 et ed. Bandtkie. Varsav. 1824. 8o) – Chronographus Saxo (Annales Magdeburg. w Pertz. Mon. XVI p 105 i w Leibnitz Accessiones 1700. 4o) – Cosmae Chronica Bohemorum (Pertz IX p. i z dodatkami – i w Script rer. Bohem ed Pelzel 1783 T. I) z dodatkami – Dobner: Monumenta historica Boemiae Pragae 1764 – 1786 4o VI Vol. – Erben: Regesta Bohemiae et Morav. Prag. 1855. 4o T. I – L. Giesebrecht: Wendische Geschichten. Berlin 1843. T. I – III – W. Giesebrecht: Geschichte der deutschen Kaiserzeit 2 Aufl. 1860. T. I. II. – Hermanni Augiensis Chronicon (Pertz mon. V p. 67.) – Jaffe: Regesta Pontificum Rom. Berolin 1851. 4o – Lamberti Hersfeldensis Annales (Pertz Mon. III p. 22. p. 33. p. 90. V p. 134) – Leibnitii Annales Imperii Occidentis Brunsvicenses 1843 – 1846. T. I – III. – Monumenta Germaniae historica ed. Pertz. – Palacky Dějiny narodu českoho T. I. 1848 – Pez: Thesaurus Anecdotorum 1729 fol. Vol. VI – Roepell: Geschichte Pohlens I. 1840 – Thietmari ep. merseb. Chronicon (Pertz mon. III p. 723 – ed. Wagner 1807. 4o) – Widukindi: Res gestae Saxonicae (Pertz mon. III p. 408 – Wiponis Opera (Pertz mon. XI p. 243) – Worbs Inventarium diplomatium Lusatiae inferioris 1834. 4o

Zeitschrift des Vereins für Geschichte und Alterthum Schlesiens. Breslau 1863. V^r Band. I Heft pp. 1-179.

1) Bildende Künstler in Schlesien nach Namen und Monogrammen von Dr. Luchs. I Reihe bis zum J. 1800 pp. 1-56.

W średnich wiekach niebyło takiej różnicy w sztuce od rzemiosła jak my dziś pojmujemy: malarz tworzący historyczne kompozycyje nieraz malował czyli raczej barwami powłoczył figury drzewiane ławki kościelne i ściany – rzeźbiarz był często kroć zarazem stolarzem i złotnikiem – Wilandus magister lapicida 1284-1323 buduje kościół SS. Piotra i Pawła w Legnicy – Nicolaus Prezie (z Prus) zakonnik w Lübben (czyli Lubiążu) autor, kanonik wrocław. malował miniatury do legendy S. Jadwigi r. 1353 którą napisał Mikołaj z Lozrania dla Ludwika Księcia na Brzegu (+ 1398) który ją darował r. 1360 do Kollegiaty S. Jadwigi w Brzegu (po zniesieniu Kollegiaty r. 1534 dostał się ten rękopis do rąk prywatnych; w XVII wieku podczas wojny trzydziestoletniej nabył go Franciszek Gotfried von Troilo cesarsk. konsiliarz i darował go do klasztoru piarskiego w Schlackenwerth w Czechach gdzie się znajduje. Wydał go Wolfskron. Ob. Dr. Luchs: (über die) Bilder der Hedwigslegende, Jubiläumsschrift (Programm zum Breslauer Universitäts Jubiläum) Breslau 1861. 4° Wolfscron: Die Bilder der Hedwigslegende nach einer Handschrift von 1353. Wien 1846 fol.) – Gredlich Hans lał dzwon radziecki w Wrocławiu ~~do~~ 1360 – Arler Piotr z Polski architekt i rzeźbiarz (lapicida) pracował dla katedry w Pradze 1380. Jego roboty jest marmurowy grobowiec z figurą biskupa Przecława z Pogrelli w katedrze wrocławskiej (Ob. Dr. Ambros: Der Dom zu Prag 1858) – Wilde lał r. 1386 dzwon do kościoła S. Maryi Magdaleny w Wrocławiu. – Konrad malarz na szkle z Wrocławia r. 1394 robi 12 tablic na szkle do klasztoru w Brzegu – Freytag Piotr z Brzegu pisarz miejski w Wrocławiu rysował r. 1451 piórem figury do Legendy S. Jadwigi napisanej przez Antoniego Hornig (Ob: Luchs Programm) – Tauchen Jost (Jodocus M^r. lapicida) r. 1462 robi kontrakt o odlanie z spiżu płyty grobowej dla arcybiskupa gnieźnieńskiego Jana za 222 czerw. zł. węg. Ob: Klose apud Stenzel Script. rer. siles. III. 134; buduje r. 1466 chór

i kaplice do Kościoła na Piasku w Wrocławiu; monogramm jego
ℌ — Pleydenwurf Hans maluje r. 1462 ołtarz szafiasty
do Kościoła S. Jadwigi w Wrocławiu; z Norymbergi — Vischer
Piotr z Norymbergi robi r. 1496 nagrobek spiżowy dla biskupa
wrocławskiego Jana IV Roth w kaplicy P. Maryi w Katedrze wro=
cławskiej (Rysunek w Büsching Wöchentliche Nachrichten I. 405.
Hoffmann pag. 394. Lübke: Zeitschrift fur Bauwesen von Erb
kamm 1859. Kugler Handbuch der Kunstgeschichte) — Baumgar=
ten Conrad drukarz wrocławski wydaje 1504 Legendę o S. Jad=
widze po niemiecku z drzeworytami — Dürer Albrecht malował
r. 1508 obraz P. Maryi dla biskupa Jana V Turzo w Wrocławiu
— Hecht Hieronim maluje 1526 obraz dla proboszcza w Kali=
szu — Cranach Lukasz maluje 1533 obraz P. Maryi dla Ka=
tedry w Wrocławiu — Jacobus da Bari z Mediolanu buduje (Bersr)
1547 zamek w Brzegu xiążęcy — Lugan (Lugano Retino) buduje
r. 1585 zamek Xiążęcy w Nimptsch — Scharfenberg Kryspin (1553-
1596 i syn jego Jan † 1586 drukują w Wrocławiu Herbarz szląski
z 849 herbami in fol. — H. Kron drzeworytownik, rytował na
4 arkuszach mappę Szląska którą Marcin Hellwig z Nissy wydał
r. 1561 — Barthel Weihner rysuje pierwszy plan Wrocławia
r. 1562 — Köbner Marcin z Wrocławia maluje w Warszawie na=
ty portret Zygmunta III — Pfister Jan z Wrocławia robi r. 1620
nagrobek dla Xięcia Ostrogskiego w Tarnowie — Tscherning
Daniel Dawid rytownik z Wrocławia żył w Brzegu, Ołomuńcu
1646-1690 — Strobel Bartłomiej z Wrocławia cesarski ma=
larz w Wiedniu, r. 1642 na usługach Władysława IV w
Polsce. — Tscherning Jan (syn Daniela) rytownik 1660-
1715 w Brzegu, Królewcu, Ołomuńcu. — Strachowski Bar=
tłomiej rytownik 1721-159)

2) Einige biographische Nachrichten über den Breslauer Stadt=
schreiber Peter Eschenloer, von Alwin Schultz (pag. 57-62)

4) Ueber die Legation des Guido tit. S. Laurentii in Lucina pres=
byter cardinalis, von 1265-1267; von Dr. H. Markgraf (p. 81-106)
(Guido rodem z Burgundyi, cysters opat w Citeaux, został r. 1262 Kardy=
nałem po śmierci Jana Cajetanus (który był legatem w Polsce) — r. 1265
wysłany jako legat do Danii. — R. 1267 wysłany jako legat do Polski
odbywa d. 9 lutego 1267 jeneralny synod w Wrocławiu na Szląsku

(drukow. w Hube: Antiquissimae constitutiones synodales prov. Gnesnensis. Petropoli 1856 pp. 55–71 i ułomkowo w Montbach Statuta synodalia dioecesana ecclesiae vratislav. Edit. II. Vratislaviae 1855 pag. 324) na którym wydał przepisy regulujące hierarchię i karność duchowieństwa. Że ten Synod odbył się d. 9 lutego świadczy Rocznik w Lętowskiego Katalogu; lubo Długosz L. VII. p. 781 mylnie pisze iż się odbył d. 2 lutego i że na nim byli Janusz arcybiskup gnieźnień. oraz biskupi Paweł krakow. Tomasz wrocław. Wolimir kujaw. Mikołaj poznań. Henryk płock. Wilhelm lubusk. i Henryk chełmiński: jak widać z dokumentów, bawił kardynał Gwido w Wrocławiu d. 12 lutego 1267 i w Szląsku aż do końca marca, poczem wyjechał do Wiednia gdzie odbywszy d. 10 maja synod, przybył d. 28 czerwca 1267 do Krakowa, gdzie jeszcze bawił d. 1 lipca z tąd wyjechał do Lubeki gdzie był 26 Augusta 1267. Wróciwszy na dwór papieski + 20 maja 1272.)

5) Böhmisch-Schlesisches Nekrologium, herausgegeben von Prof. Dr. Wattenbach (p. 107–115.

(W Halberstadt posiada p. Heine (geheim. Justizrath) rękopis pergaminowy z XII wieku, kupiony niegdyś na aukcji po Hardt, ozdobiony miniaturami z pisma świętego i innych świętych. Naczele jest Kalendarz z dopisami późniejszemi n. p. S. Wojciecha d. 23 kwietnia, S. Stanisława d. 8 maja i 27 septembra, S. Wacława d. 28 Septembr. i 12 Novembr. Pięciu braci eremitów (Quinque fratres) Benedykt, Mateusz, Jan, Izak, Chrystyn – co świadczy iż rękopism ów z Szląska lub Polski pochodzi; pierwotnie przez niemieckiego jakiegoś kapłana napisany. W Kalendarzu są następne noty nekrologiczne (z których dotyczące Polski notujemy). Wattenbach mniema że księga ta pochodząca z jakiegoś świeżo założonego klasztoru żeńskiego w Czechach, pierwotnie należała do jakiejś osoby spokrewnionej z domem królewskim w Czechach.)

Januar. 18 Wladislaus + (król czeski + 18 Januar. 1174) – 22 Jan. Richza monialis in Trebnis. +/ – 24 Jan. Agnes ducissa Poloniae, mater Boleslai ducis + (żona wygnanego Księcia Władysława córka Leopolda

świętego Księcia austr. necrolog. Klosterneuburg pisze że + 25 Januar.
- monum. Lubens. + 25 August. mylnie)
Februarius: [illegible] 18 Febr: Anniversarius Wladislai (syn Ottokara I Króla czesk. margrabia moraw. + 1227 d. 18 lut.) - 23 Febr. Christina ducissa + (ma to być Adelajda z Sulzbach druga żona Bolesława wysokiego Księcia szląskiego która podług mon. Lub. + 21 Febr. - Chronica Polonorum ap. Stenzel [illegible] zowie matkę Bolesława wysokiego Christina)
Martius: 10 Mart: Obiit Chmeal. - 11 Mart: starf herre Otte. - 18 Mart. dux Heinricus Zlesie + (Henryk I + 1238 mon. Lubens. + 19 mart.) - 22 Mart: Jaroslaus episcopus Wrat. et Sofcha filia ducis Zlesie + (córka Henryka I podł. mon. Lub. + 23 Mart. - Jarosław biskup podł. mon. Lub. + 23 Jan. 1201.) - 9 Aprilis. Junior dux Heinricus Zlesie occisus a Thartaris (+ 1241) - 3 Maji: Boleslaus filius Boleslai ducis Zlesie (drugi syn podł. mon. Lub. + 18 Juli) - 7 Maji Bertha filia ducis Boleslai + (nieznana może siostra Henryka brodatego) - 11 Maji Hirmingardis monialis in Trebnis + - 31 Maji: Stephanus miles + - 4 Junii: Wlodislaus frater ducis Heinrici Zlesie (nieznany brat Henryka I) - 4 Junii Premisl dux Poloniae gloriosissimus (+ 4 Juni 1257 fundator klasztoru w Owińskach, pisany rękopism po jego śmierci - może należał do Rychsy córki Przemysława II zmarłej w Czechach r. 1335) - 27 Junii Olga domicella + (córka Bolesława xięcia szląskiego podł. mon. Lubens.) - 5 Julii Cunradus filius ducis Boleslai + (syn Księcia szląskiego) - 12 Julii Hedewigis abbatissa de Trebnis + (?) - 28 Julii obiit Wladislaus rex (Król czeski + 18 Januar.) - 2 Augusti: Meseca juvenis + (może syn Mieszka starego Księcia polsk. zmarłego 1202) - 15 Aug. Dipoldus prefectus (?) - 30 Aug. Comes Wlost + (Piotr Właśt + 1153 d. 22 April. podł. Pohla) - 1 Septemb. Conradus dux + (może morawski) - 11 Septemb. Boleslaus filius ducis Zlesie + (syn Henryka I podł. mon. Lub. + 10 Sept.) - 13 Sept. Boleslaus filius Meseconis interfectus (+ 1195 w bitwie pod Mozgawą) - 13 Octob. Piae memoriae Hedwigis ducissa Zlesie (+ 1243 podług Mon. Lub. i necrolog. Diessen + 13 Oct.) - 14 Octob. Hedwigis ducissa + (S. Jadwiga ?) - 25 Octob. Ciprianus Wrat. +

(biskup wrocławski + 1207 podł. necrol. Czarnowans + 23 Octob. podł. mon. Lubens + 21 Novemb.) – 3 Novembr: Wlodislaus dux Poloniae senex + (Władysław Odonicz + 1239) – 4 Novembr: Cunradus filius Heinrici ducis Zlesie + (syn Henryka I podł. Mon. Lubens.) – 10 Nov. Laurencius + (?) – 13 Nov. obiit Adelheidis (?) – 18 Novembr. Obiit Richza soror filii Odonis (siostra Władysława Odonicza ?) – 23 Novemb: Obiit dux Lestico (Książę Krakowski + 1227 podł. Długos. + 14 Novembr.; podł. Annal. Lętowsk. + 24 Novembr.) – 24 Novembr. Kunegundis uxor Wladislai + (?) – 26 Novembr. Gallus monachus + – 8 Decembr. Boleslaus dux Zlesie + (podł. mon. Lubens + 120 i d. 7 Grudn.) – 20 Decembr. Obiit Mlodota.

6) Protokolle des Breslauer Domkapitels, Fragmente aus der Zeit 1393–1460 herausgegeben von Dr. C. Grünhagen, Provinzial=Archivar. (p. 118–159)

7) Miscellen. – Żywot S. Jadwigi (odmienny od Legendy w Stenzel Scriptores II) skrócony napisał r. 1353 Mikołaj z Poznania notariusz bisk. wrocław. dla Ludwika Księcia na Brzegu który go darował ~~kościołowi~~ klasztorowi S. Jadwigi w Brzegu. Rękopism ten ozdobiony malowidłami, po zniesieniu klasztoru w r. 1534 dostał się w ręce prywatne, a z końcem XVII wieku darował go cesarski radzca ~~D~~ Gotfried Froilo klasztorowi Lijarow w Schlackenwerth w Czechach. Wydał go Wolfskron (Ob. Luchs: Bilder der Hedwigslegende, Jubilaeumsschrift. Breslau 1861. 4º)

V Band. II Heft. 1863. pp. 193–~~X~~

10) Ueber die Zeit der Gründung von Kloster Leubus von Dr. C. Grünhagen p. 193–221 – Szląskie prowincyalne archiwum posiada 40,000 oryginalnych przywilejów, z tych dotyczą 1300 klasztoru w Lubiążu. Büsching w r. 1821 wydał 86 początkowych przywilejów lubuskich z których Nr. 2, 3, 4, 6, 12 ogłosił za fałszywe (Ob. Literar. Beilage z. d. Schles. Provinzial-Blättern. October, November 1822, Februar, Mai 1823)

Zeitschrift des Vereins für Geschichte ~~[illegible]~~ und Alterthum Schlesiens... herausgegeben von Dr Colmar Grünhagen. Breslau 1864. VI Band.

I Heft p. 1–179

Urkunden Herzog Ludwig I von Brieg (regesta odr. 1331–1380) Heft I p. 1–96 ~~Heft~~ XXII (Semovitus dux, dessen prior ord. S. Joannis Jerosolimitani 1377–1378 et 1364

Ueber den Zunamen des Peter Wlast, von Aug. Mosbach p. 138–148

Bemerkungen und Ergänzungen zu neueren Schriften auf dem Gebiete der schlesischen Geschichte von Dr. Grünhagen p. 149–161 (zu Biermanns: Geschichte Teschens. – Biermans: Geschichte von Zator und Auschwitz – Gramer: Chronik von Beuthen – Grünhagen und Korn: Regesta episcopatus vratislav. (dodatki) – Zdzikowski: Geschichte v. Oppeln.) – i Heft II p. 172–173 353–372.

Die ältesten Urkunden der Stadt Hainau p. 162 ((najdawniejszy z r. 1299 w którym Lutherus plebanus in Haynow odstępuje kaplicę S. Jakoba fratribus eremitis ord. S. Augustini na zbudowanie klasztoru

II Heft p. 181–411.

Hanns des II Pückler von Groditz Lebensgeschichte, aus seinen Aufzeichnungen p. 266–296 (odr. 1562 i o Sedlnickich)

Quellen und Werth von Nikolaus Pols Jahrbüchern der Stadt Breslau bis zum XIV Jahrhunderte, von H. Palm p. 297–334 (do r. 1312)

Mittheilungen aus Breslauer Signaturbüchern, von Dr Stobbe p. 335–356 (odr. 1389–1416)

(Grünhagen C: König Johann von Böhmen und Bischof Nanker von Breslau. Wien 1864 in ~~[illegible]~~ Sitzungberichte der phil. hist. Klasse der Kais. Akadem. d. Wissensch. 1864 Bd. XLVII Juliheft)

(Kleiber: Geschichte der Stadt Leobschütz bis zum J. 1278 (Im Program des Kön. Kathol. Gymnasium zu Leobschütz. 1864)

(Laband P: Das Magdeburg=Breslauer systematische Schöffenrecht aus der Mitte des XIV Jahrhund. Berlin 1863.)

(Oelsner L: Schlesische Urkunden zur Geschichte der Juden im Mittelalter. Wien 1864 im Archiv f. Kunde österr. Geschichts=quellen XXXI Bd

Die Grabstein=Aufschriften in der Bartholomaeus Krypta der Breslauer Kreuzkirche, von Knobluch p. 383-387

napisy dawne są albo majuskuły albo minuskuły gotyckie

(Luchs: Ueber die Bilder der Hedwigslegende im Program der städtischen höheren Töchterschule zu St. Maria Magdalena 1861)

|: Dudik Beda Dr. O. S. B. Archivar des deutschen Ordens in Wien :|

|: v. Lancizolle Dr. Geh. Ober=Archivrath, Director der Staats=archive und Professor in Berlin :|

Do r. 1868 wydało to Towarzystwo 3 Tomy: Scriptores rerum Silesiacarum. 8 Tomów Codex diplom. Silesiae i 8 Tomów Czasopisma. Członków czynnych 282 honorowych 9, Korrespondujących 8

Johann Hess der Breslauer Reformator von Dr. Julius Köstlin VI Bd. Heft I p. 97 - 131; Heft II p. 181-265.

|: Jan Hess czyli Hesse ur. 1490 w Wrocławiu + 6 styczn. 1547 kształcił się w Wittenbergu :|

Zeitschrift des Vereins für Geschichte und Alterthum Schlesiens..... herausgegeben von Dr. Colmar Grünhagen. Breslau 1867. VIII Band

I Heft p. 1– mit 2 lithogr. Tafeln.

Entwurf einer systematischen Darstellung der schlesischen Mundart im Mittelalter von Prof. Heinr. Rückert (Fortsetzung) p. 1–30.

Seit wann sahen sich die oberschlesischen Piasten als schlesische Fürsten an? von Prof. Biermann p. 31–56.
na początku XIII w. xiązęta niżnośląscy nosili tytuł duces Slezie tylko – a książęta gornoszląscy duces Ratiborienses de Opol, de Falkenberg nie dodając tytułu dux Slezie – co by pokazywało iż to były 2 odrębne kraje. – Imię: Sleenzane (Ślężacy) pierwszy raz się pojawia w jeograficznym fragmencie z IX w. (druk. w Cod. dipl. Moraviae I. 68); w przywileju podejrzanym fundacyjnym biskupstwa praskiego z r. 973 (druk. w Monum. Germ. IX. 91) przychodzą należący do dyecezyi Zlasane; Thietmar biskup merseburski (Lib VII. 44) wspomina powiat Silensi, Silensi z górą Zlenz i rzeką Slenza; Boguchał w XIII w. rozróżnia provinciam Slezianam od ducatus Oppoliensis (do którego należał: Opole, Racibórz, Cieszyn, Bytom, Kozle, Oświęcim – dopiero na początku XV wieku książęta górnośląscy przybrali także tytuł duces Slesiae.

Drei schlesische Fürstenfrauen, von C. E. Schück (p. 72–108)
Żywoty Zofii Kataryny księżniczki oleśnickiej ur. 2 Sept. 1601 + 1652, Ludwiki księżniczki Anhalt-Dessau i Karoliny księżniczki Schleswig Holstein z XVII w.

Mittheilungen aus Breslauer Signaturbüchern von Dr. Stobbe Fortsetzung (p. 151–166) Od r. 1429 – 1438.
r. 1431 mieszczanin wrocław: Niclos Borg.

Dokumente zur Baugeschichte der Nikolai Kirche zu Brieg von Dr. Alwin Schultz (p. 167–179.) z 2 lit. tabl.
electrum = bronz (Ob: Berichte des Alterthumsvereins in Wien IV p. 8)

Archivalische Miscellen:

6. Eine Urkunde über ein Spital zu Krakau, von Dr. Wattenbach zu Heidelberg p. 198. (Prof. Dümmler kupił od jednego antykwarza w Halli przywilej pergaminowy: Actum Cracovie d. S. Stanislai 1339 Fr. Johannes de Crapicz Magister Hospitalis S. Spiritus in Cracovia recognosit comitem Spicimirum castellanum Cracov. domum lapideam eidem Hospitali S. Spiritus et Conventui Canonicorum regularium de Saxia donasse. z pieczęciami, który tu cały przedrukowany.

Bemerkungen, Ergänzungen und Berichtigungen zu neueren Schriften auf dem Gebiete der schlesischen Geschichte (p. 201–216)

Höfler C: Barbara Markgräfin zu Brandenburg, verwittwete Herzogin in Schlesien, vermälte Königin zu Böhmen, Verlobte Konrad's Herrn zu Heideck. Ein deutsches Fürstenbild aus dem XV Jahrh. Abtheilung I. Prag 1867.

Jakobi: Das schlesische Weinland oder der Wein- und Obstbau im Kreise Grünberg (Separatabdruck aus den Provinzialblättern)

O kulturze wina w dawnym Szląsku ob. Provinzialblätter 1828. I p. 428. = 1829 p. 2. 116. – Z ksiąg radzieckich miasta Brzegu widać iż tam rady r. 1365 mieli winnice do której trzymali ogrodnika osobnego (vinitor)

Idzikowski: Geschichte der Stadt Oppeln.

W Opolu był klasztor Bernardynów który r. 1473 książę opolski Mikołaj.

Crenowitz w archipresbiteracie Jauer dziś Gränowitz Sedes Haynensis jest to Bolkenhain (a nie Haynau)

Verbesserungen zu Codex diplom. Silesiae T. VI: Registrum S. Wenceslai (p. 207–211.)

Weltzel: Geschichte der Stadt, Herrschaft und Festung Kosel. Berlin 1866.

1468 electus Rudolphus episcopus lavantinensis natione Renensis ex villa Rudeshn ecclesiae Moguntinensis in episcop. vratisl.

1469 movit bellum contra ducem Johañem juniorem ducem Opav. et ratib. dux Wenceslaus fratruelissimus cui ex sorte cesserant Plesna, Zar et Reybnik quae omnia per insipientiam perdidit: ultimate captus est Glaz delatus ibidem in vinculis vitam finivit circa annum 14... nec meruit in sepulcris suorum patrum sepeliri. Erat enim sceleratissimus virginum et matronarum stuprator et pudoris earum violator, clero inimicissimus. Post cujus mortem acquisivit Zar princeps Johañes Ratiboriensis datis 14 centenis aureorum domino Jacobo Dubensky cui praefatus dux invadiaverat. Plesna pervenit ad ducem Henricum Glacensem quam pro dote dedit filiae fratris sui ducis Victorini dum eam desponsaverat Kasimiro duci teschnensi."

den 186

sicht:

ees von Dr. G. Hartwig,

eferung von einem Prachtwerke vorzulegen, **welches den ren erreicht hat, und über dessen Werth sich die Kritik,** ben.

npfehlen wir Ihnen die soeben beginnende 5. Auflage, die nen wird, zur Subscription, mit der Versicherung, daß

stehenden Bestellzettels oder Remission beifolgenden Heftes tungsvoll

rmit auf:

es von Dr. G. Hartwig. 5te Auflage.

g der Lieferungen.

ame: Stand:

Zeitschrift des Vereins für Geschichte Schlesiens IV Bd. I Heft 1862.

4. Ratiborer Chronik mitgetheilt von Weltzel
p. 114–126

(od r. 1348 do r. 1519)

Gesta antiqua collecta ex diversis libellis

1351 fer. 5a obiit Constantia princeps Ladislaviensis
1336 ob. Lestko dux Ratib. et Opol.
1345 Rex Poloniae vallavit Zar cum Ungaris et crevavit Plessen et Reibnig
1345 Johannes rex Bohemiae vallavit Cracoviam et combussit totam regionem Cracoviensem
1390 Johannes dux Ratibor dictus ferreus dux
1423 obiit Johannes dux Opav. et Ratibor.
1407 dominica Quasimodogeniti (d. 3 April) ducissa Helena consors ducis Johannis secundi fuit adducta de Litvania in Plesnam per d. Petrum episc. crac.
1409 Helena ducissa ratib. peperit Nicolaum filium
1451 dux Nicolaus Ratib. duxit discretam Barbaram de Cracovia uxorem quondam cujusdam Wilhelmi et postmodum Orienth dicti civis de Cracovia et duxit eam in Plesnam de Cracovia ante Carnisprivium

den 186

Einsicht:

Meeres von **Dr. G. Hartwig,**

ng.

e Lieferung von einem Prachtwerke vorzulegen, **welches den Jahren erreicht hat, und über dessen Werth sich die Kritik,** n haben.

o empfehlen wir Ihnen die soeben beginnende 5. Auflage, die zeichnen wird, zur Subscription, mit der Versicherung, daß

ntenstehenden Bestellzettels oder Remission beifolgenden Heftes chachtungsvoll

t hiermit auf:

Meeres von Dr. G. Hartwig. 5te Auflage.

n.

ndung der Lieferungen.

Name: Stand:

Herr

empfangen von

Zur geneigten Einsicht:

1 **Das Leben des Meeres**

5te Auflage. 1. Lieferung.

Wir erlauben uns Ihnen hiermit die erste Lieferung
seltenen Erfolg von 5 Auflagen innerhalb 4 Jahren er
wie das Publikum gleich günstig ausgesprochen haben.

Falls Sie das Werk noch nicht besitzen, so empfehle
sich durch besonders prachtvolle Ausstattung auszeichnen w
wir prompte Lieferung garantiren können.

Der baldigen gütigen Zurücksendung des untenstehend
entgegensehend, Hochachtungsv

An die Buchhandlung von

Der Unterzeichnete subscribirt hiermit a

1 Exempl. Das Leben des Meeres von
2te und folg. Lieferungen.

und ersucht um regelmäßige Zusendung der

Ort: **Name:**

258

1452 fer. 6a in quatuor temporibus ante nativitatem Christi (22 Decembr.) obiit Nicolaus Reibnicensis.

1454 Ducissa Orienthen recalcitravit et opposuit se duci Wenceslao et noluit eum intromittere in Plesnam.

1456 fer. 6a ante OO SS (29 Octob.) obiit dux Wenceslaus

1457 Stipendiarii regis Poloniae obsiderant propugnaculum quoddam Zebrazie de quo multa mala Polonis intulerunt. Et post inierunt concordiam

1460 dux Johannes de Gleywitz interceperat et obsiderat cum potentia Lesnicz contra ducem Nicolaum Opoliensem Et obsedit sabato post fest S. Laurentii (16 Aug.) et mansit usque ad sabatum infra Octavas S. Hedwigis (c. 19 Octob.) et concordaverunt quod dux Nicolaus Opoliens dedit duci Hanusrio 17 centena florenorum.

1462 Hanusrius filius ducis quondam Nicolai de Reibnig intercepit oppidum Plesen et ducissam Orientem dimiserunt liberam cum aliquot curribus et rebus in Cracoviam et fratrem ejus Jeronimum detentum tenuerunt. Et hoc factum est sabbato in vigilia Trinitatis (12 Junii)

260

Zeitschrift für die Geschichte und Alterthumskunde Ermlands. Im Namen des historischen Vereins für Ermland herausgegeben vom Domkapitular Dr. Eichhorn Mainz 1858–1860 (Verl. v. Franz Kirchheim) I Band 1–3 I Heft 8° str. 1–648. (3 zeszyty tworzą tom) (gedruckt in Königsberg bei E. J. Dalkowski)

Towarzystwo to ma siedzibę w Braunsbergu lub Frauenburgu.

Obejmuje: (Zeszyt I–III)

1. Historischer Verein für Ermland von Prof. Lic. Thiel str. 1–14. 405–408. 641–646. (historia towarzystwa założonego 1858.) und Chronik des histor. Vereins.

Pisarze: Joannes Plastwig (†1464) Chronicon de vitis episcoporum varmiensium – Thomas Treter (†1616) de episcopatu et episcopis ecclesiae varmiensis (Cracov. 1685) – Joannes Leo (canonic. varmien. nat. in Seeburg 1572 †1635 Gutstadii): Historia Prussiae (głównie Warmii) Brunsbergae 1725 fol.

2. Über die vorgeschichtliche Zeit und den Namen Ermland von Dr. Bender. str. 15–39. 397–399. (Ermeland = Ormaland; Pogesania = Hockerland, Hügelland – słowo litewskie Warmia przychodzi r. 1238 w dyplomatach – Już w sagach nordyckich z [illegible] wieku przychodzi Ermland, który to naród Pomponius Mela zwie Hermiones)

3. Die Gränzen des ermländischen Bisthumssprengels seit dem XIII Jahrhundert; vom bischöfl. Secretär Saage p. 40–92

R. 1524 sambijski biskup Jerzy von Polenz przyjął publicznie naukę Lutra aczkolwiek margrabia Albrecht ze względów dla króla polskiego i dla legata papieskiego Laurentio Campegio na oko to postępowanie biskupa zganił. – Toż samo stało się w dyecezyi pomezańskiej której tylko cząstka należąca do Prus polskich pozostała katolicka. R. 1530 zaprowadzono konfesią augsburgską w Prusach xiążęcych i parafie warmijskie należące do Prus xiążęcych zamieniono w luterskie. Wszystkie Zygmunt August na sejmie lubelskim d. 19 lipca 1569 pozwolił w Xięstwie Pruskiem wolne wyznanie religii:

Kościoły katolickie w owym xięstwie odtąd podlegały dyje-
cezyi płockiej i chełmińskiej. Szymon Rudnicki biskup war-
miński wyjednał iż 1616 zbudowano w Królewcu kościół kato-
licki. Od r. 1617 więc biskupi warmijscy mieli sobie poddany
dozór dyjecezyi sambijskiej

Po utworzeniu królestwa polskiego papież Pius VII uregu-
lował bullą: Ex imposita nobis. Romae pridie Calend.
Julii (d. 30 Junii) ~~1818~~ 1808 biskupstwa w Królestwie polskiem
na nowo (ta bulla drukow. w Müller Lexicon des Kirchenrechts
V pag. 250). Tym sposobem odpadły od biskupstwa kujaws-
kiego parafie w Pomerelii, dla których oddzielny apostol-
ski wikariat w Gdańsku utworzono. — Dopiero
bullą: De salute animarum d. 16 Julii 1821 ten wikariat
pomorski zniosł i część do dyecezyi gnieźnieńskiej część
do chełmińskiej przyłączył: dekanaty pomezańskie Christburg,
Fürstenwerder, Marienburg, Neuteich, Stuhm wcielono do warmijsk. bisk. —
Na synodzie prowincyonal. gniezn. 1577 uchwalono parafie
dyecezyi pomezańskiej przyłączyć do biskupstwa cheł-
mińskiego co dopiero za pomocą brewe papieskiego z
d. 16 August. 1601 wcielono utworzywszy oddzielny officya-
łat malborski (w województwie malborskiem)

Przyczem z części dyecezyi wileńskiej utworzono dyecezyą augustowską.

Dzisiaj biskup warmijski ma juryzdykcyą w Regierungs-
bezirkach: Gdańsk, Gąbin, Królewiec, Marienwerder na
przestrzeni 650 mil □.

Band II Heft 1. p. 1–177 (do r. 1340)

4. Geschichte der ermländischen Bischofswahlen, von Dom-
kapitular Dr. Eichhorn (in Frauenburg) pag. 93–189. —
(historia biskupstwa warmijskiego od 1250 – 1512.) p. 269–383 (do r. 1604) p. 460–600 (do r. 1697)

5. Der im geheimen Archiv des Domcapitels zu Frauenburg in
Schiebl. S. No. 1. befindliche Kodex kritisch untersucht von Dr. Eich-
horn. p. 190–200 (Są to statuta nonnulla antiqua et libes memora-
bilium z r. 1423 na 72 kartach in fol. są tam akta kapituły warmijsk. od r. 1384–1486

Akty wizyty dyecezyi warmińskiej biskupa Marcina Kromera z
r. 1581 w 3 tomach spisane; są tylko 2 tomy w archiwum frauenburgskim,
trzeci tom po r. 1796 zaginął.

6. Ursprung und Bedeutung des Bernsteinnamens Elektron von Prf. Beckmann p 201–243.
7. Das Verhältniss des Bischofs Lucas von Watzelrode zum Deutschen Orden; von Prf. Thiel p. 244–268. 409–459.

3 Heft I Band

8. Ueber den Namen Preussen von Dr. Bender p. 384–397.
9. Nikolaus Kopernik ein Deutscher, von Prf. Dr. Watterich p. 400–405.
10. Zur preussischen Brakteatenkunde von Dr. Bender p. 601–627
11. Hünengräber bei Lautern, von Breyer p. 628. 632.
12. Ueber den altpreussisch-litauischen Bernsteinnahmen Gentares oder Gintaras von Beckmann. p. 633–640.

4 Heft. (II Band 1. Heft.) 1861.

1. Geschichte der ermländischen Bischofswahlen (Fortsetzung) (od r. 1697–1740) pag. 1–177.
2. Begräntzung, Eintheilung und Kirchen der ehemaligen Diözese Pomesanien; von Dr. Bender pag 178–191. (początek nic nie znaczący)
3. Ueber Zantir; von Dr. Bender p. 192–226
4. Zur Geschichte des Kopernikanischen Systems, von Prf. Beckmann. p. 227–267. (Kopernik urodz. 19 Lutego 1473 ob: Peucer: Elementa doctrinae de circulis coelestibus. Witteb. 1551
5. Chronik des Vereins p. 268–270.

5. Heft II Band 2. Heft 1862.

1. Die Preuck'sche Stiftung in Rom; von Dr. Eichhorn p. 271–319.
Jan von Preuck (syn Michała von Preuck burgrabiego brunsberskiego, dziedzica wsi Sperling i Anny Hosiuszowny córki Jana Hosiusza starego wnuczki Kardynała, która r. 1578 zaślubioną została) kanonik warmiński, (+1631 w Oliwie) fundował 1631 stypendium dla młodzieży warmińskiej kształcącej się w Rzymie, na który cel 10200 szkudów zapisał. – Za tem stypendium kształcili się Wojciech Hosius (syn Jana) 1630–1639; drugi Wojciech Hosius 1661 (r. 1691 był burgrabią heilsberskim); Jan Jerzy Kunigk rodem z Heilsberga

Szymon Alexy Freter
Kanonik warmijski
+ 7 lut. 1750.

Stypendysta 1670, od r. 1675 Kanonik warmijski, oficyał gdański, Dr. Praw, sekr. Krol, Kanonik Kujaw. + 4 Septemb. 1719; Felix Kretkowski 1679 archidiakon chełmiński, kanonik gniezn, biskup chełmiński od 1722 + 1730 w gniezn.; Stanisław Hosius urodzony z Wołowskiej, kształcił się w Rzymie 1694–1698; r. 1703 był z Krolową Marią Kazimierą powtórnie w Rzymie, r. 1710 Kanonik Krak. r. 1719 sufragan przemyski a r. 1734 biskup przemyski; Paweł Dromler z Warmij, 1719, kanonik płocki, warmijski + 28 Apr. 1758 w Frauenburgu; Józef Grodzicki stypendysta 1720–1726 Kanonik Krak. 1728; Piotr Tyminski 1725–1729 kanonik gutstadski 1757; Józef Ludwik Matthy 1748–1751 kanonik poznan. 1750; Felix Turski z gnieznenskiego 1751–1754 Kanonik gniezn. 1754;

2. Zur Geschichte des Kopernikanischen Systems von Prof. Beckmann (Fortsetzung) p. 320–358.
Do dzieła Kopernika De revolutionibus orbium coelestium. Norimbergae 1543 dodał Andrzej Osiander przedmowę niby Kopernika w którym całą jego teoryję nazwał hipotezą – co zepsuło kredyt dziełu. Obacz: Broscius: Epistolae ad naturam ordinatarum figurarum plenius intelligendarum pertinentes. Cracoviae in off. A. Petricovii 1615. (w obronie Kopernika)
Kopernik umarł według świadectwa Tydemana Gizego + 24 Maja 1543 na hemoptoe z porażeniem

3. Die altpreussischen Landschaften innerhalb der ermländischen Diöcese von Dr. Bender p. 359–386 (opis Warmii i Jadzwingii)
Granice warmijskiej dyecezyj od zachodu: Zatoka Hab (Frisches Haff) rzeka Elbing, jezioro Drausen, rzeka Weske, jezioro Weske, jezioro Narien, rzeka Passarge, jezioro Kurken (czyli Kucharzewo) jezioro Omulskie (Omulen-See),

rze rzeka Omulew – od południa Mazowsze i rzeka Orzyc. – Od północy rzeka Pregel, Lisse, Angerapp do jeziora Mauer. – Kraj Jadźwingów obejmował dzisiejsze Podlasie i graniczył z ziemią Grodzieńską i Galindyją pruską aż po Niemen. Wspomniane w przywileju Mendoga z r. 1259: miejsca są: Carsovia (powiat Koszewski na Żmudzi Kroże?) Wangen (Wengowa (na prawo od Worń na Żmudzi) Rossein (Rosienie na Żmudzi) Denowe (nad Niemnem ?) Gribunthia (Gryszkabuda) a r. 1257: Rasseyne (Rosienie) Lonkowe (Linkowo) Crase (Kroże) na Żmudzi Kulene (Kule) – Episcopatus Jatwesonie którego biskupem był Henryk 1249–1262 leżał na Żmudzi; była to północna część Polesia: z kraju Jadźwingów r. 1264 dostał Bolesław wstydliwy Podlasie, Ziemowit mazowiecki część zachodnią, Lew książe ruski część południową, a Litwini północną po Niemen. R. 1337 cesarz rzymski Ludwik IV pozwala Henrykowi księciu bawarskiemu założyć na Litwie w Bayerburg (między Georgenburg a Welong nad Niemnem) arcybiskupstwo, lecz to nie przyszło do skutku. – R. 1349 pomór czarna śmierć w Prusiech.

4. Die Vesten der Vorzeit im Ermelande; von Winckler p. 387–395
opis 4 horodyszcz

5. Geschichte der Ermländischen Bischofswahlen; von Eichhorn Fortsetzung p. 396 – 465 (od r. 1740–1766)
Andrzej Teodor Grabowski (brat biskupa warmińsk. Adama) † 1743 w lutym mając 21 lat – drugi brat Jan Grabowski podkomorzy pomorsk. kasztelan elbląski – siostra (za Józefem Zruszakiem) Helena † 1745 d. 31 Oktobr.

6. Vereins Angelegenheiten und Chronik des Vereins p. 466–469

6s Heft. (II Bandes 3s Heft) 1863

1. Bischof Simon Rudnicki's Kampf um die St. Nicolai Pfarrkirche in Elbing von Dr. Eichhorn p. 471–552.
R. 1573 magistrat w Elblągu zabrał wszystkie kościoły katolikom da luteranów; dopiero r. 1617 odzyskał kościół farny S. Mikołaja bisk. warm. Szymon Rudnicki.

2. Beitrag zur Geschichte der Familie von Pröck, von Dr. Krüger p. 553 – 609. familia ta warmijska pisała się: Proyke, Pröcken, od wsi Pröcken koło Balgi – od nich pochodzą może Pröcki w Polsce.

3. Geschichte der ermländischen Bischofswahlen, von Eichhorn (Fortsetzung p. 610 – 631. (37. Ignatz Krasicki 1767 – 1795)

4. Nachträge zur Geschichte der ermländischen Bischofswahlen von Eichhorn p. 632 – 639 (sprostowania z Tajnera: Monumenta)

5. Topographische Beiträge v. Winckler: Einzelne der ersten Kirchen nach dem Friedenschluss von 1249. i.t.d. p. 630 – 645.

6. Die Vesten der Vorzeit in Ermlande. Zweiter Artikel, von Winckler. p. 646 – 655

7. Der Heidenberg oder Heilige Berg bei Seeburg, von Kabath p. 656 – 658.

8. Zur Geschichte des Kopernikanischen Systems, von Dr. Franz Beckmann. Dritter Artikel. p. 659 – 669. et III Bandes 8 Heft p. 305 – 398. – 9 Heft p. 644 – 661.

9. Vereins Angelegenheiten: I Correspondenzen. II Chronik des Vereins p. 670 – 674.

7 Heft (III Bandes I^tes Heft) 1864.

1. Rheticus über Preussen und seine Gönner in Preussen von Prof. Dr Franz Beckmann (p. 1 – 27) – Jerzy Joachim Rheticus ur. 1514 w Feldkirch uczeń Kopernika – po r. 1551 bawił w Krakowie pracując nad astronomią i trygonometrią + 1576 w Koszycach na Węgrzech. – Johannes Regiomontanus (Müller) ur. 1436 w Königsberg w Frankonii wykładał astronomią w Wiedniu, Padwie + 1476 jako biskup regensburgski. – Jerzy Peurbach pierwszy fundator nowszej astronomii + 1461.

2. Geschichte der Heiligenlinde von Curatus Kolberg aus Sensburg. p. 28 – 138. et Heft VIII p. 435 – 520.

3. Die Weihbischöfe Ermlands von Dr. Eichhorn p. 139 – 165.

(są i osobne odbicia tego artykułu) 4. Meister Johannes Marienwerder und die Klausnerin Dorothea von Montau, von Subregens Dr. Franz Hipler. p. 166 – 299. (artykuł pięknie napisany – Jan z Kwidzyna ur. 1343 profesor w Pradze, został 1387 kanonikiem pomezańskim + 19 Septembr. 1417)

5. Chronik des Vereins. p. 300 – 301.

8 Heft (III Bandes II. Heft) 1865

1. Die Prälaten des ermländischen Domcapitels von Dr. Eichhorn (Domcapitular) p. 305-397. et IX Heft p. 529-643. (III Domcustoden
2. Romowe in Warmien von Winckler . . p. 521-526.
3. Vereins= Angelegenheiten p. ~~[illegible]~~ 527-528 et IX Heft p. 713-717.

9 Heft. (III Bandes III. Heft) 1866

1. ~~[illegible]~~ Beiträge zur Verfassungs= und Rechtsgeschichte Ermlands; von Dr. Thiel (ourzędach) p. 662-688.
2. Die Vesten der Vorzeit im Ermlande. Dritter Artikel. von v. Winckler . . p. 689-693.
3. Der kirchliche Ritus in Preussen während der Herrschaft des deutschen Ordens, von Dr. Krüger p. 694-712.

Knobelsdorf Eustach (alliopagus) pochodzący z familii szlaskiej, ur. 1519 w Heilsbergu, kształcił się na uniwersyt. w Frankfurcie nad Odrą, Lipsku, Wittenbergu, Löwen i Paryżu, r. 1546 został kanon. warmijs. za staraniem Dantyska. r. 1549 posłował do Króla do Krakowa od Kapituły, wyświęcony dopiero na Kapłana r. 1553, w czasie niebytności Hozyusza 1558-1563 zarządzał dyecezyą. R. 1557 przeniósł się do Wrocławia jako kanonik gdzie + 11 czerwca 1571, poeta wydał 8 dzieł, z których 2 w Krakowie (ob. Janociana I. 147)

Dotąd wyszło tego pism 3 tomy tom jeden po 3 talary.

Treter Tomasz ur. w Poznaniu d. 1 Marca 1547, kształcony pod okiem Hozjusza, pojechał z nim 1569 do Rzymu. R. 1584 z Andrzejem Batorym Kardynałem wrócił do Polski; r. 1586 został Kanonikiem warm. i pojechał z Andrzejem Batorym znów do Rzymu gdzie aż do r. 1593 bawił załatwiając sprawy Anny Jagiellonki; otrzymał też 2 kanonie w Rzymie i jedną w Ołomuńcu. Grzegorz XIII adoptował go do swego herbu + 11 lutego 1610 w Frauenburgu jako kustosz. Był malarzem. Napisał: 1) De episcopatu et episcopis ecclesiae Varmiensis. Cracoviae 1685 wydał synowiec jego Maciej z dodatkami. 2) Hierosolimitana peregrinatio. Braunsbergae 1601 et Antverpiae 1614 (tłomaczenie) 3) Symbolica vitae Christi meditatio. Braunsbergae 1612 wydał synowiec Błażej Treter. 4) Żywot Hozjusza w 100 odach.

Kunigk Jan Jerzy urodz. w Heilsbergu, kształcił się w uniw. Krak. i w Rzymie, został kanon. warmin. 1681 płockim, od r. 1678 proboszcz w Łomży, kanonik pułtuski, Dr. praw, sekr. król. kanonik włocławski, oficyał i od 1689 proboszcz gdański; r. 1711 administrator bisk. warm. + 4 sept. 1719 - wydał Jus culmense i panegiryki.

Grzymała Wojciech Ludwik ur. w Warmii, kształcił się 1693-1696 w uniw. Krak. od 1708 kanon. warmij. + 4 maja 1737 - wydał Synod Szembeka warm. 1726.

Rydzyński z Werbna hrab. Franciszek Xaw. biskup chełmiński + 17 Octobr. 1814.

Damis de Nicolaus kantor warmijski 1314-1320.

Nidecki Andrzej Patrycy biskup wendeński 1584 + 6 lutego 1587

Vastovius Jan kanonik warmij. + 30 sept. 1642

Pastorius von Hirtenberg Joachim urodz. w Głogowie na Szlasku d. 15 sept. 1611, kształcił się w Niemczech, Belgii, Anglii, Francyi gdzie został Dr. Med.; r. 1650 został profesorem gimnazium w ~~[illegible]~~ Elblągu i fizykiem miejskim, r. 1654 został profes. historyi w Gdańsku, sekret. król. r. 1662 otrzymał indygenat polski za staraniem Wydżgi i ~~[illegible]~~ szlachectwo od cesarza z przydomkiem Hirtenberg. Za młodu był socynianinem, potem lutrem, a gdy mu żona zmarła został katolikiem i księdzem, proboszczem w Gdańsku, oficyałem pomorskim, kanon. chełmin. warmij. + 26 grudn. 1681 w Frauenburgu. Wydał 1) Florus polonicus Lugduni 1641 (do Zygm. Aug.) item ed. 5a Dantisci et Francof. 1679 (do r. 1660) 2) Bellum scithico-cosacicum. Dantisci 1652. 3) De vita et rebus gestis Theodosii magni imp. Rom. commentarius, kilka ed. ostatnia Dantisci 1680. 4) Historia polona plenior (od 1647 - 1651) Tom I Dantisci 1680. Tom II Dantisci 1685 (wydał syn jego Jerzy Adam Pastorius kanon. łęczyck. kijow. płock. proboszcz w Bischofsburg 1706, sekr. Krol.) 5) De originibus sarmaticis 1685. 6) Character virtutum ed. 4a 1679. 6) Stella aurea 1656. (panegdla Guldensternow) 7) Alea mundi ed. 2a 1680. 8) Thorunium reluperatum 1679 (przy Florus) 9) Aurora pacis 1660 (przy Florus) 10) Diadema gloriae 1669 (przy Florus) 11) Regis Palladia 1676 (wierszem przy Florus) 12) Gratulatio ~~[illegible]~~ Joanni Casim. 1656 (wiersz) razem z Paraphrasis hymni Te Deum laudamus wydane) 12) Meditationes super historia passionum Christi

Panegorica

Affaita Karol kanonik warmij. 1660 + 31 grudn. 1692
koło Como w Mediolańsk.

Missale secundum diocesim Warmiensem. Impressum
Argentinae per Fridericum Bumbach 1497.
Missale secundum notulam dominorum Teutonicorum
Impressum Norimbergae per Georgium Stöchs 1499
(dla dyecez. pomezań. i sambijsk.)
Breviarium ordinis dominorum Teutonicorum. Basileae per Jacobum de Pfortzen 1500.
Breviarium Varmiense 1516 – 2ª ed. Mart. Cromer.

cras = nazajutrz ; vigilia
Quast: Denkmale der Baukunst in Preussen.
Leo Jan urodz. w Seeburgu, wyswięcony na kapłana
1596, proboszcz od r. 1597 w Kiwitten, dziekan w Elblągu
od r. 1610, kanonik gutsztadzki 1615 + 18 stycznia 1635.
wydał: 1) [illegible] Paraphrasis Κυρίου Πάθειας salutiferae Passionis Dominicae ut a IV evangelistis enarratur, elegis concinnata. Brunsbergae typ. Schönfels.
1609. 4º 2) Prodigium Seheburgi episcopatus varmiensis in vigilia S. Laurentii mart A. 1575 visum, elegis conscriptum. Brunsbergae in typ. Schönfels. 1612. 4º
3) Index rerum et verborum in Constitutiones synodales quatuor episcoporum Varmiensium, Lucae, Stanislai Hosii, Martini Cromeri et Simonis Rudnicki
authore Joanne Leone. Brunsbergae apud Georg.
Schönfels 1614. 4º 4) Historia Prussiae. Brunsbergae typ Coll. Soc. Jes. [illegible] 1725. fol. ed. 2ª Amstelodami 1726 (tylko tytułowa)

Wypisy z „Liber mortuorum" klasztoru Pelplińskiego z r.
1402" (Monum. histor. varm. III Bd. p. 291–299.

Klasztor ten był najprzód in Samburia potem w Pelplinie

Januarii 11. Obiit Swantipolcus dux Pomeraniae pater
Mestwini fundatoris nostri
Martii 2. Vladislaus rex Cracoviae A. D. 1333.
" 3. Eufemia, filia Salome ducissae Poloniae.
Aprilis 7. Casparus Gerchkaw abbas olivensis A. 1584
" 11. Obiit Subizlaus filius et haeres ducis Pomeraniae domini Samburii nostri fundatoris.

Maji 1. Mestwinus antiquus dux Pomeraniae 1220.
14. Sulisslawa de Michelow.
Junii 7 Kazimirus rex Poloniae 1492.
" 15 Johannes de Pusilia officialis in Rezinburg.
Julii 7 Leonardus II Rembowski abbas 1649
" 18 Johannes episcopus pomezaniensis
" 22 Gerhardus episcopus pomezaniensis
Septembr. 28. Wigboldus episcopus Cholmensis.
Novembr. 8. Vincentius Colmensis episcopus
" 15. Sbigneus archiepiscopus gnesnensis
" 23. Obiit pie memoriae d. Mechthildis illustris Pomeranorum ducissa et prima fundatrix ecclesie Samboriensis A. D. 1270.
" 27 Obiit Leonardus I Rembowski abbas I 1590.
Decembr. 25 Obiit dominus Mestwinus dux Pomeraniae fundator Novi Doberan A. D. 1295
" 30 Obiit nobilis dux Samburius Pomeraniae, fundator ecclesia

265

Monumenta historiae Warmiensis I Abtheilung: Codex diplomaticus Warmiensis oder Regesten und Urkunden zur Geschichte Ermlands, gesammelt und auf Veranlassung des historischen Vereins für Ermland herausgegeben von C. P. Wölky Domvicar in Frauenburg und J. M. Saage Secretär und Archivar bei der bischöfl. ermländischen Curie.

Tom I 1858-1860. (Urkunden der Jahre 1231-1340. str. XII. 195 (Regest.) 603 (Dyplom i Regesta) 2 tablice pieczęci. Regestów N^r. 521 Dyplomatów N^r. 316.

I Lieferung Regesten Bogen 1-2. Diplomata Bogen 1-12. Mainz (Verlag v. Kirchheim) 1858. str. 32. i 192. (3 zeszyty i Tom) jest tu 121 regestów dyplomów od 1231 do r. 1278; i 111 dyplomatów od r. 1238 - 1301 warmii dotyczących.

III Lieferung Regesten Bogen 8-13, Diplomata Bogen [illegible]32

Band II (Urkunden der Jahre 1341-1375 nebst Nachträgen von 1240-1340)

IV Lieferung (Diplomata N° 1-92 od r. 1341 do r. 1347) p. 1-96.

V Lieferung 1862. (Diplomata N° 93-305 od r. 1347-1360) p. 97-304.

VI Lieferung 1863 (Diplomata N° 305-570 od r. 1360-1375 p. 305-603 (od str. 548 603 idzie Nachtrag Diplomata N° 514-570 od r. 1240-1359)

VII Lieferung 1864 (Verzeichniss - Personen und Orthsregister - Sach und Wortregister) pag. I-XL. i 605-672.

dotąd cale: Codex diplomaticus Warmiensis oder Regesten und Urkunden. Braunsberg 1860-1863. 8°. 2 Bände. 8 Thlr.

Monumenta III Band. Heft 1. 2. 3. Braunsberg 1865-1866 pp. 1-499. 3 Thlr.

Scriptores rerum Warmiensium oder Quellenschriften zur Geschichte Ermlands. Im Namen des historischen Vereins für Ermland herausgegeben von Carl Peter Woelky und Johan Martin Saage. I Band. 1866.

1. Series episcoporum Warmiensium herausg. von Woelky p. 1-9.
2. Johannis Plastwici Chronicon de vitis episcoporum Warmiensium herausg. v. Woelky p. 10-137.
3. Acta de interceptione castri Allenstein (w XV w.) herausg. v. Woelky p. 138-207. (opowiadanie świadków)
4. Die ermländischen Anniversarienbücher herausg. v. Woelky p. 208-299. (Odpis 6 nekrologiów: z Frauenburskich z r. 1393, 1449, 1521, 1592 i gutstadzki z r. 1611 - i z klasztoru Lelplina.)

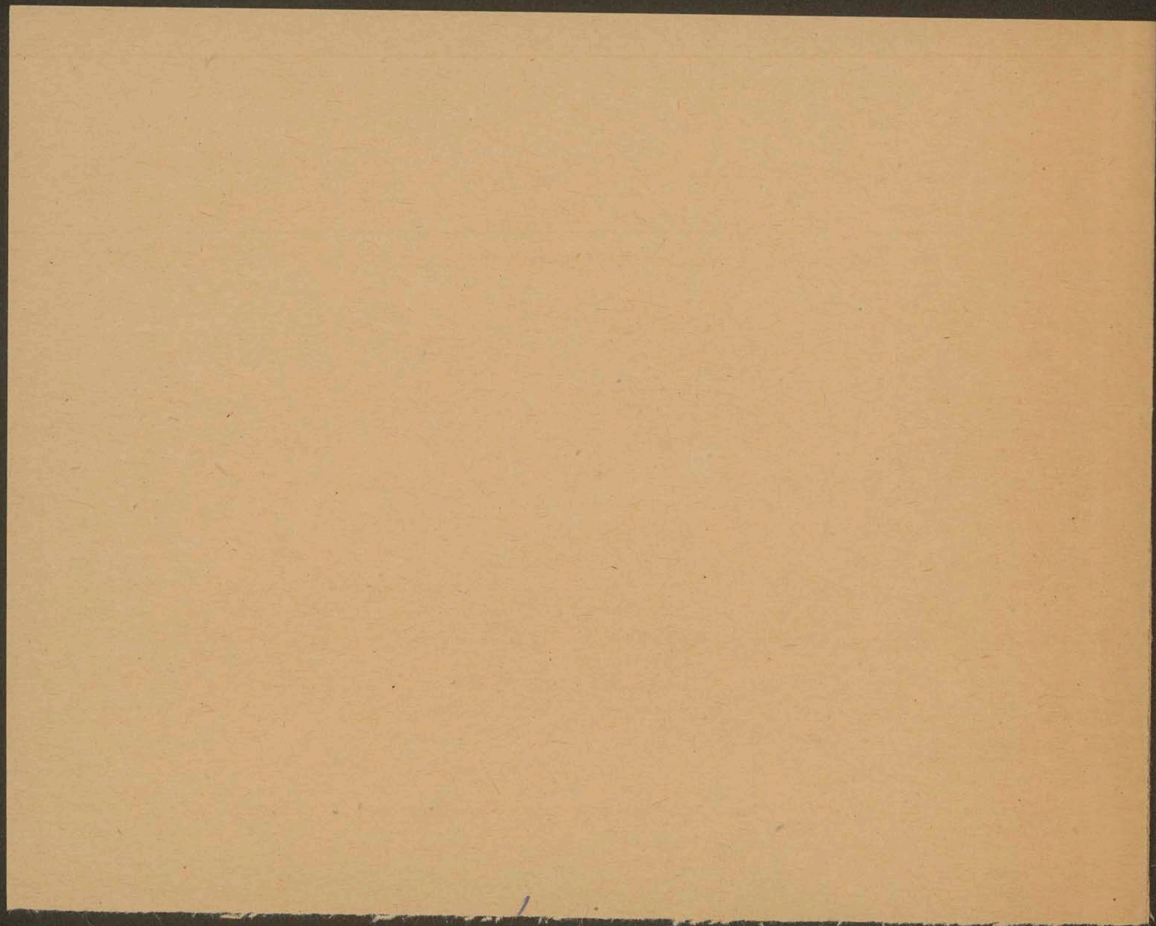
5. Memoriale Bartholomei Libenwald (zapiski od ~~r.~~ 1450-1467 pamietnikowe) p. 300 - 313.

6. Ordinancia castri Heylsbergk (około 1479) p. 314 - 347.

7. Berichte gleichzeitiger preussischer Chronisten über Nicolaus von Tüngen (aus Casp. Weinreichs und der Hochmeisterchronik) zusammengestellt von C. L. Woelky p. 347 - 357.

8. Investiti a domino Nicolao episcopo Varmiensi (od 1479 - 1486 spisy beneficyatow) p. 362 - 383

9) Sedes archipresbyterales diocesis Warmiensis (spis dyecezyi z rękop. r. 1581 - spisany właściwie między 1487 - 1528) (ten spis był już excerpowany przez Leo: Hist. Prussiae w całości p. 425) - Arnold Kirchengeschichte p. 187 - Töppen: Histor. comparative Geographie p. 136 — tu kompletny - jest to Urbarbuch - Liber beneficiorum - rękopis dochował się przy aktach wizyty biskupa Kromera z r. 1581) herausgegeben von J. M. Saage und C. L. Woelky. pag. 384 - 444.

5361 t. 2.

4.

Notatki Ż. Paulego,
głównie bibliograficzne

k. 266-292.

Pistorius był pierwszy który powziął myśl zebrać razem historyków polskich w XVI w. - również i Oporyn w Edycji Kolońskiej Kromera. Później Forster, Huisen, Somersberg, Mitzler de Kolof, Bohomolec. - Jednakże takiego zbioru jak Pertza monumenta Germaniae niemamy, którego zasadą było „do każdej kroniki zebrać wszelkie możliwe do dostania „rękopisy, z nich wybrawszy najlepszy przyjąć za zasadę „a przez porównanie z drugiemi, jak najmożliwszą czystość „pewności i poprawność stylu osiągnąć.

Głównym wątkiem wszelkich kronik średniowiecznych jest Historia Euzebiusza (r. 264 - 340) powszechna z synchronistycznym kanonem pisana po grecku, przez Byzantynów i kronikarzy Ruskich dalej ciągniona. Dla Łaciników przerobił kronikę Euzebiusza św. Hieronim który ją do r. 378 doprowadził. Kronika św. Hieronima i Bedy służyła w średnich wiekach za wstęp do dalszych krótkich rocznikarskich chronologicznych zapisek. Za wątek służyła też kronika Isidora z Sewilli biskupa + 636 zawierająca w krótkości przegląd zdarzeń świata począwszy od stworzenia podzielony na 6 wieków świata. Mała kronika o 6 wiekach świata do r. 726 sięgająca napisana przez angielskiego mnicha Bedę + 735 służyła za wątek, a jego tablice wielkanocne gdzie przy latach po brzegach lub pod rokiem notowano zdarzenia, które potem przepisywano stały się zarodem Roczników kronikarskich.

Najdawniejszym pisarzem który obszerniejsze o Polsce daje wiadomości jest Thietmar ur. 976 syn hrabiego Siegfrieda von Walbek z Saxonii, spokrewniony z cesarzami, kształcił się w klasztorze Bergen i w Magdeburgu; r. 1002 został przełożonym klasztoru Walbeck, a

r. 1009 biskupem merseburskim † 1 grudn. 1019. Są to obszerniejsze pamiętniki swoich czasów (Edyc. Wagner 1807. 4° z dobremi notami krytycznie przez Lappenberga Mon. S.S. Pertza 723-871; tłomaczenie niemieckie Ursinusa Dresden 1790 i przez Laurent Berlin 1848 polskie Komarnickiego w Żytomierzu)

affektacyja klasycyzmu, naśladuje on sentencyjny styl Sallustiusza - są w nim wiersze z autorów i z poematów średniowiecznych dziś może zaginionych. - Rzezwa żywość

Kadłubkowi nie chodziło tyle o data i o prawdę historyczną ile o formę. Głębsze studiowanie pisarzy klasycznych pobudziło go do naśladowania ich w formie zewnętrznej. Osobom działającym kładzie w usta mowy fikcyjne utworzone przez siebie, używa staroklasycznych nazw dla osob i miejsc polskich niewłaściwie, przeważa w nim głownie troskliwość i uganienia za ozdobami retorycznemi. W opisach gdzie się często popisuje z swemi wiadomościami prawnemi i innemi brak prawdy; przeważa tylko fantazyja. nie chodziło mu tyle o prawdę w opisach ile o moralizacyją. Styl wyszukany przez dobieranie słów średniej łaciny która wtedy może za elegancyją uchodziła, często mniej zrozumiały. Mimo tego ostatnia część jest wartości niepospolitej, trafny obraz kraju.

Żywot S. Wojciecha († 997) napisany na żądanie Ottona III cesarza przez Jana Canapariusa opata klasztoru S. Alexego w Rzymie (Joannis Canaparii Vita S. Adalberti ed. Pertz. Mon SS. IV. p. 581-595) przerobiony nieco później r. 1004 przez Brunona von Querfurt zamęczonego w Prusiech 14 lut. 1009 (Vita S. Adalberti auct. Brunone ed. Pertz Mon SS. IV. 577, 596-612). Tegoż Brunona List do Cesarza Henryka II mówi o Polsce (Hilferding Ruskaja Besieda - Miklosich Slav. Biblioth. II. 307, W. Giesebrecht: Geschichte der Kaiserzeit 2te Aufl. II 600. i 192)

Żywot S. Romualda napisany w XI wieku przez Piotra Damiani (w Acta Sanctor i Pertz Mon Germ. SS. IV. 846-854) zawiera też nieco o Polsce.

W średnich wiekach łacińska mowa nie jest już cudzą mową lecz zwyczajną mową aktów sądowych i urzędowych, mową umiejętności i sztuki, oraz konwersacyi między osobami wykształconemi. W mowie tej wytworzył się właściwy potrzebom i ~~[illegible]~~ i stanowi owego czasu odpowiedni sposób wyrażania się. Użycie mowy łacińskiej w Kościele wywarło przeważny wpływ na mowę i rytmiczna harmonia prozy oraz rymy przypominają śpiewy choralne w Kościele.

Za przykład poezyi łacińskiej średniowiecznej służyć może pochwała Bolesława ~~[illegible]~~ z r. 1109 (w Chron. Polon. III. 1)

Cuda S. Idziego pisane około 1121–1124 (Miracula S. Egidii ed. Jaffe. mon. Germ. SS. XII p. 323) wspominają o Sieciechu podczaszym Bolesława – używał ich i Długosz.

Genealogią narodów wyjął może Długosz z Hugonis (opat w Flavigny żył 1102) Chronicon ed Pertz (Mon. Germ SS. VIII 288–502)

Czeski kronikarz Kosmas dziekan kapituły praskiej (wnuk kapłana polskiego który wraz z innemi jeńcami polskiemi w Czechach osadzony został r. 1039) umarł r. 1125 pozostawiwszy syna Henryka Zdik biskupa ołomunieckiego. Kronika jego czeska (Cosmae Chronica Boemorum ed. Koepke Mon. Germ. SS. IX. 1–209) z dopełnieniami do r. 1283) zawiera szacowne materiały do historyi polskiej.

Tak zwany Marcin Gallus kapelan Bolesława III (może Przecław opat tyniecki) opisał właściwie żywot Bolesława III w 2 księgach do r. 1123, dodawszy w pierwszej księdze jako wstęp pierwotne dzieje Polski podług podań. Styl jego nadęty, proza rytmicznie rymowana. (Chronicae Polonorum edd. Szlachtowski et Koepke, mon. Germ SS. IX. 418–478)

Żywot św. Stanisława napisany około r. 1250 przed kanonizacyją przez Wincentego z Kielc dominikana krakow. jest w Martini Galli Chronicon rec. Bandtkie. Varsav. 1824. 8vo

Najdawniejsze roczniki są krakowskie Katedralne (wydane przez Łętowskiego Katalog 1854 S. IV) służyły one za wątek roczników (w Gdańskiej Edycyi Marcina Galla wyd. przez Lengnicha, i w Sonersbergu Script. rer. Siles.)

Najdawniejszych pisarzy historycznych węgierskich wydał Endlicher S: Rerum hungaricarum Monumenta Arpadiana Sangalli 1849. 8º. Znajdują się tu: 1) Anonymi Belae regis notarii de gestis Hungarorum (pp. 1–54 wydali osobno: Anonymi Belae .. textum ad fid. Cod. Vind. rec. Endlicher 1827. 8º.) pisał z końcem XII wieku i osnowane na tle kroniki Regino. 2) Chronicon Posoniense (p. 55. krótkie roczniki od r. 997–1203) 3) Żywot S. Zoerarda napisany przez Maurra biskupa pięćkościelskiego (p. 134–138 i w Acta Sanctorum Jul. IV. 336 ed. G. Cuper) 4) Legenda krótsza o S. Stefanie i większa napisana 1105–1126 przez Hartwicha biskupa regensburskiego na prośbę króla Kolomanna (p. 139–192; także Acta Sanctorum September I. 456 ed. Stilting – i 1836 ed. Podhraczky cum commentario[i Vita Stephani regis Ungariae ed. Wattenbach w Mon. Germ. SS. XI. 222–242.)]. 5) Legenda o S. Gerhardzie biskupie Csanadskim, który był z Włoch rodem, który napisał na rozkaz króla Stefana naukę dla syna jego Emeryka i który został umęczony r. 1046 (p. 205–234 – także w Acta Sanctorum Septemb. VI p. 722 i w Batthyany: Historia episcoporum Chanadensium 1790. 4º.) – legenda ta napisana około r. 1381. – Bulla papieża Sylwestra dotycząca korony węgierskiej sfabrykowaną została przez Lewakowicza.

Roczniki spisywano w klasztorach benedyktynów lub cystersów lub po katedrach; są to notaty których autora po większej części nie znamy, częstokroć kilku pisało kontynuatorów. Nie widać w nich planu i rozkładu jak w Długoszu; niektóre lata szerzej traktowane inne zwięźlej, niektórych lat brakuje. Przy niedołężnym kasowaniu klasztorów zaginęło wiele takich roczników (o jakich wspomina Nakielski Miechovia) oraz nekrologiów.

Helmolda Kronika (tłomacz. po niemieck. Laurent. Berlin 1852 – a rymami niemieckiemi r. 1378 Hermann v. Kirchberg – tłom polsk. Laptoński – Helmoldi Chronicon Slavorum cum continuatione Arnoldi ed. Bangert 1659. 4º i w Leibnitz Scriptores rerum Brunsvicensium. Hanov. 1707–1711 (3 Vol.) II. 537) Helmold żył w klasztorze Norbertanów Faldera czyli Neumünster; Gerold biskup Oldenburgski sprowadził Helmolda z Szwabij żył w końcu jako proboszcz w Bosau nad jeziorem Plön. – Kontynuatorem Helmolda od r. 1170–1209 był Arnold opat klasztoru S. Jana w Lubece.

Saxo dla uczoności zwany Grammaticus żył na dworze Axela czyli Absolona biskupa roskildskiego (Rothschild) rodem z Seelandyj napisał historyją Danii po r. 1186 (Saxonis Grammatici Historia Danica rec. Müller et Velschow. Havniae 1839.)

Kadłubek Wincenty naśladował Cycerona w rozmowie Jana arcyb. gnieźn. z Mateuszem bisk. krakow. Lubo niepewne azali pierwotna forma (tak zwany Dzierzwa) niebyła bez dialogu. (O Kadłubku: Dobrowsky. Wiener Jahrbücher XXVII p. 255 i XXVIII. 201. Linde: Vinzenz Kadłubek; A. v. Gutschmid: Ueber die Fragmente des Pomp. Trogus und die Glaubwürdigkeit ihrer Gewährsmänner Aus dem 2 Supplem. B. d. Jahrbuch. für class. Philologie 1857 – Gutschmid: Kritik der poln. Urgesch. des Vinc. Kad. im Archiv für österr. Gesch. Quellen XVII p. 295–326)

Kronikę Henryka Łotwaka którego biskup Albert wychował aż do r. 1227 wydał Gruber 1740; w tłomaczeniu niem: Arndt 1747. –

Większe kroniki świata w średnich wiekach: Alberici monachi Trium Fontium Chronicon (do r. 1241 był zakonnikiem w klasztorze Neuf-moutier koło Huy i w Trois-Fontaines. – Wincenty z Beauvais (Bellovacensis) dominikan †1264 Speculum historiale – Jakuba z Genui dominikan arcybiskup genueński †1298: Jacobi a

Voragine Legenda aurea vulgo Historia Lombardica dicta (do niej dawano legendy patronów)
Kronika Marcina Polaka arcyb. gniezn 1278 (rodem z Opawy? dominikana. Chronologia jego cesarzy i papieży używana była w średnich wiekach jako kompendium powszechnie
Historia kościelna dominikana Ptolomeusza czyli raczej Bartłomieja z Lucca ucznia św. Tomasza z Akwinu, bibliotekarza papieża Jana XXII i biskupa z Torcello + 1327 (druk w Muratori) – Kronika Jana Victoriensis (von Vitring) – Flores Cronicarum Bernardi Guidonis (dominikana francuskiego który + 1331 jako biskup w Lodève w Langwedocyj) t. j. historia papieżów i cesarzów – Chronicon Ottonis Frisingensis (biskupa w Freysing + 1158)

Moraliści w XII wieku: Jan z Salisbury (Johannes Saresberiensis. Polycraticus – Gualteri Mapes: De nugis curialium distinctiones quinque. London 1850 – Gervasius Tilberiensis Otia imperialia. (żył 1212 r. był za młodu nauczycielem prawa w Bononii
„Si quis incumbebat laboribus antiquorum notabatur, et
„non modo asello Arcadiae tardior, sed obtusior plumbo
„vel lapide omnibus erat in risum." (Johannes Saresberiensis Metalog. I, 3)

W. Wattenbach: Deutschlands Geschichtsquellen im Mittelalter bis zur Mitte des dreizehnten Jahrhunderts Eine gekrönte Zeitschrift. Berlin (Hertz) 1858. 8°. XVI. 437. (na końcu jest spis wszystkich nekrologiów między innemi klasztoru Wilthen apud Hess: monumenta Guelf. p. 292)

Podatki były za Piastów albo gruntu albo osoby dotyczące (perangariae praediales et personales – Cod. dipl. II. 608 z r. 1252): Podatki te były: dań (datio) podworowe – danina bydła koni (poledrus) wołów (powołowe) świni (narsaz) gołębi (columbatio) – Poradlne (vectigal rastrale – Grundsteuer, z początku w życie (sep) oddawane, r. 1020 zamienione w podatek ziemny (Grund=zins, Hufengeld) wynoszący do 12 gr. od morga – Danina zboża do książęcy spichrzy w zamkach (stroża) około r. 1000 nastała (Burggetreide, Speicherkorn) – Służba wojenna i straż w zamkach (stroża) – roboty około grodów i mostów – podejmowanie księcia w kraju przejeżdżającego (stan – statio) – Przeprowadzanie księcia i jego posłów (przewod, Geleit) i dawanie podwodów (podwoda) zakazane dawać szlachcie synodem r. 1180 (cf. Kad. Lubek Lib. IV); strzeżenie sokołów (sokół) dawanie podwód (powoz) – opłaty: mostne, targowe – gonienie za złoczyńcami (opole).

Kolonizacyja niemiecka w Polsce, poczęła się od księży, którzy pierwsi mianowicie zakonnicy z Niemiec przybyli, zwłaszcza iż wtedy klasztory były ogniskiem oświaty. W dziejach niemieckich poczęwszy od X wieku widocznym jest prąd na wschód. Niemieccy koloniści założyli r. 1143 Lübeck w Wagryi; wkrótce potem osiedli Flandryjczykowie w kraju Obotrytów, a Westfalczykowie w kraju Polabianów; r. 1150 kwitły już osady niemieckie Brandenburg, Havelberg, Arneburg, Tangermünde, Salzwedel, a nawet w Szczecinie na Pomorzu. W Szląsku już r. 1163 gospodarzyli Niemcy w osadach. Również około tego czasu osiadali Niemcy na Spiszu i w Siedmiogrodzie, gdzie podług podań historycznych król Geisa II (1141–1161) Niemców miał osadzić. W Czechach były już r. 1203 kolonie niemieckie. Wkrótce zatem zakładali Niemcy miasta: Rygę 1202, Rewal 1219, Toruń 1231, Chełmno 1232, Stralsund 1234, Szczecin 1237, Stargard 1243, Kolberg 1255, Greifswalde 1248, Frankfurt 1253,

Landsberg nad Wartą 1257, Sroda na Szląsku (Neumarkt) 1214,
Opole i Raiborz około 1217, Goldberg 1211, Kostenblut 1214, Stei:
nau 1215, Löwenberg 1217, Naumburg nad Kwisą 1233, Wrocław
i Striegau 1242, Brzeg 1250, Wielki Głogów 1253, Kraków 1257
(Civitas Cracoviensis locata est theutonico jure A. 1257 – Annales
Cracov. apud Lengnich: Dziejwa et Gallus. Dantisci 1749 pag. 34)
Kraj był z rzadka wtedy zaludniony, obszerne lasy i pustynie pokry:
wały ziemię. Wsie niemieckie lokowane były na czynszach i w cięższych
kryminalnych sprawach podlegały tylko sądownictwu Xięcia. –
Xiężniczki niemieckie wydane do Polski sprowadziły za sobą Niemców,
również jak i zaprowadzenie Krzyżaków do Mazowsza r. 1225: miano:
wicie po napadzie Mongołów zaczął się kraj zaludniać koloniami.
Najwięcej kolonistów w Polsce osiadło z Brandeburgii i Szląska. –
Pierwsi osadnicy byli Flamingowie i Holendrzy; wielkie wylewy
morskie w r. 1101, 1105, 1109, 1112, 1115, 1120 aż po 1220 wygnały wiele
mieszkańców z Niderlandyi; podobnie jak głód r. 1264 wielu Niemców
do Polski sprowadził (ut multi venditis agris fugerent in Poloniam –
Sommersberg II. 17). Prawo lennicze wielu też z Niemiec do Polski wygnało.
Mierzono grunta na morgi flamskie i frankońskie. Z Adelajdą żoną
Kazimierza W. przybyło wiele osadników z Hassyi. – Miasta osadza:
no podług wzoru chełmińskiego (jus culmense) albo średskiego (novum:
forum) które było magdeburskie z małemi modyfikacyjami.
Żydzi byli już r. 1085 w Polsce. Marcin Gallus (II 1.) mówi o Judycie iż
wykupywała Chrześcian: „de servitute Judaeorum." Podróże rabina
Petachia i przywileje świadczą o bytności żydów w Polsce, a nawet po:
dejrzane żydowsko-polskie monety. Żydzi tworzyli osobne gminy
z autonomią, obierali sami starszych którzy ich sądzili
Gród (castrum) różnił się sądownictwem od zamku (arx), podobnie jak
i miasta królewskie (Nationalstädte – Immediatstädte) od miast
szlacheckich (Erbstädte – Mediatstädte)
Cechy Pierwszemi rzemieślnikami w nowoutworzonym mieście, byli ci
którzy pracowali około zaspokojenia najpierwszych potrzeb. Jeżeli była
większa ilość rzemieślników jednego rzemiosła, zawiązywali się w korporacyję
i tworzyli cech. Cechy były główną podporą miasta. Cech wypożyczał swe
ustawy od drugiego miasta i dodawał nowe stosownie do potrzeby.

Zwierzchność urzędowa miasta składała się z zarządzających administracyj:
nych rajców i z sądzących ławników. Urzędy były bez pensyi; tylko pobierały
taxy czyli opłaty. Znaczenie wójtów później w obec obranych przez gminę rajców
znacznie upadło. Miasta nabywały na własność dziedziczną urzęda wójtów,
którzy z razu wielkie mieli znaczenie i przed Księciem lub Królem tylko
odpowiadali. Jeżeli miasto w trudniejszych wypadkach prawnych nie zdo:
łało rozstrzygnąć, udawało się pierwotnie o poradę prawną do miasta
od którego pożyczyło ustawy lokacyjne; zwykle do Magdeburga —
był to trybunał apelacyjny. W Wielkiej Polsce polecił Przemysł Książe
Kujawski r. 1325 aby miasto Solec apelowało do Włocławka, a gdyby
i tam nieznaleziono wyroku, do Chełmna i do Torunia (Dzyszczewski
Codex II. 2. p. 654) — Miasto Byszów (Koronowo) podług przywileju
Jana opata byszewskiego z r. 1370 miało apelować do Bydgoszczy
(Wutke: Codex p. 32 No 30) — W miastach powstawały kościoły, szpitale
i szkoły. Częstokroć obok jednego miasta były oddzielne jurydyki i miasta.
Miasta często między sobą zawierzywały federacyje w interesach handlu,
przemysłu lub bezpieczeństwa. Jak wielkie było znaczenie miast świad:
czy traktat Kazimierza W. z r. 1343 z Krzyżakami podpisany przez 6 miast
(Lites ac res gestae I. 2 p. 34), wpływały nawet do obioru Królów. W XV
wieku zaczęła szlachta wykluczać miasta z prerogatyw — Prócz trybunału
apellacyjnego wyższego prawa magdebur. istniała jeszcze trybunał
6 miast. Takim był w Wielkiejpolsce trybunał z rajców miast Kalisza, Gniez:
na, Pyzdr, Kościany, Pobiedzisk i Klecka r. 1450 (o którem
Röpell wspomina). Bandtkie (Zbiór rozpraw) sądzi iż sądy wyższe
magdeburskie były w Krakowie, Poznaniu, Lwowie i Sandomierzu.
— Deputowani miejscy chociaż w XVI wieku bywali na sejmach, odgrywali wie:
cej rolę spektatorów: albowiem sejm Koszycki za Ludwika r. 1374 szlachcie
nadał wielkie prerogatywy — Sejm w Łęczycy r. 1420 chciał znieść cechy
rzemieślnicze i przemysłowe (Vol. leg. I) — Sejm radomski z r. 1505 nakazał
dawać urzędy tylko szlachcie osiadłej i oznaczał iż szlachcic trudniący się miejs:
kim zatrudnieniem utracał szlachectwo. Zygmunt I nakazał przez wojewodów
ustanawiać taxy wyrobów i ceny r. 1532, a r. 1538 zniósł cechy (Vol. leg. I)
i lubo Zygmunt August r. 1543 po trzeci raz zniósł cechy, istniały takowe.
Szlachta domagała się nawet r. 1543 na sejmie w Krakowie, aby składy
zniesiono. — Później powstały nowe podatki w miastach prócz poradlnego,
szos od domów i majątków, targowe, czopowe, Hyberna (zamiast dawnej stacyi)

Pogłowne, Podymne

Monumenta Germaniae historica inde ab anno Christi quingentesimo usque ad annum 1500 auspiciis Societatis aperiendis fontibus rerum germanicarum medii aevi edidit Georgius Heinricus Pertz serenissimo Borussiae regi a Consil. regim. int. bibliothecae regiae praefectus. Scriptorum Tomus XVIIII Hannoverae impensis bibliopolii aulici Hahniani 1866. (Hannoverae die 8 Martii Anni 1866 typis Culemannorum) fol. pp. XXXVI (tytuły - index do tomu 19go - Indices librorum qui tomis scriptorum sedecim I - XII. XVI - XIX habentur t. j. Index chronologiczny i Index alfabetyczny - Przedmowa Pertza) pp. 1 - 720 (text kronik) 721 - 772 (Index et Glossarium auctore Hermanno Pabst) i przy pag. 543 Faxymile (Annal. Cracov. vetusti Cod. Petropol. - Annales Lubinenses Cod. Berolin - Annales Capituli Cracov. Cod. Cracov. - Annales Kamenzenses. Cod Wratislav. - Annales Polonorum I Cod. Zamoysc.)

Towarzystwo Aperiendis fontibus rerum germanicarum medii aevi zawiązane w Frankfurcie XIII Cal. Feb. 1819.

Tom 19ty obejmuje Drugą Część Annałów Włoskich (górnych Włoch, Fusyi, Państwa Kościelnego, Królestwa Sycylii) Marchii Hiszpańskiej, i Anglii. (dopiero od str. 526 (arkusz 66*** i ****) do końca idą Annały następujące w tym porządku.

Annales Silesiae edente Wilhelmo Arndt (p. 526 - 570.)

1) Annales Wratislavienses antiqui. b) Annales Magistratus Wratislaviensis - a) Wydał najprzód Sommersberg T. II p. 17 - 18 a drugi raz Colmar Grünhagen w Cod. diplom. (p. 527 - 531)

siles. T. III. Idą od r. 1238–1308. Rękopisu oryginalnego niema. – b) Wydał pierwszy raz Sommersberg II p. 172–186 idą od r. 1149–1491 Rękopisu oryginalnego niema.

(p. 531–533) 2) Annales Wratislavienses majores. – Wydał najprzód Kaßler w Zeitschrift für Geschichte Schlesiens I p. 213–224 tu wydane drugi raz poprawniej z rękopisu bibliot. wrocław. – Idą od r. 1230–1371.

(p. 533–536) 3) Notae monialium Sanctae Clarae Wratislaviensium. – Wydał najprzód Hoffmann w Monatschrift von und für Schlesien 1829 pag. 242 – drugi raz Stenzel: Script. rer. siles II p. 130–132. – tu po raz trzeci podług 2 rękopisów – Jest to spis Ksieniów od r. 1260–1682

(p. 536–540) 4) Annales Silesiaci compilati – Wydał Joseph Fiedler w Miklosich: Slavische Bibliothek T. II p. 141–151 podług rękopisu w bibl. wiedeń. z XV wieku. – Idą od r. 965–1249.

(p. 541–542) 5) Annales Grissovienses majores – Wydał Roepell w Zeitschrift des Vereins für Geschichte Schlesiens I p. 200–213. – tu poprawny z rękopisu wiedeńsk. – Krótkie zapiski od r. 1230 do r. 1306.

(p. 542) 6) Annales Grissovienses minores – Jest to 12 krótkich zapisków od r. 1292–1312 tu po raz pierwszy z rękopisu wrocław. z XIV wieku wydany – Same notaty o opatach.

(p. 543–547) 7) Annales Cisterciensium in Heinrichow. – w 2 redakcyach a) i b) – a) Wydał H. Hoffmann w Monatschrift von und für Schlesien I. 49. a drugi raz Stenzel. Script. rer. siles I. p. 33–37. idą od r. 971–1410 krótkie – b) tu pierwszy raz wydane z rękopisu dawnego, idą od r. 971–1326.

(p. 547–548) 8) Annales Heinrichowenses – w 2 redakcyach a) i b) – a) idzie od 977–1243; zaś b) idzie od 977–1268 krótkie zapiski tu po raz pierwszy wydane.

(p. 548–549) 9) Annales Lubenses – drukowane najprzód w Wattenbach Monumenta Lubensia 1861 pag. 9–10; obejmuje 7 krótkich zapisków od r. 1241–1281.

10) Epitaphia ducum Silesiae. – Druk. najprzód w Wattenbach Monumenta Lubensia 1861 pag. 15-19. (p. 550-552) – tu zaś drugi raz wydane – obejmują zapiski dat zgonu książąt szląskich od 1201-1352.

11) Annales Silesiae superioris. – Tu pierwszy raz (p. 552-553). wydane z rękopisu królewieckiego z XIII wieku – idą od r. 1071-1290 same krótkie zapiski jak n. p. „A. 1206 Meszko dux Raceburgensis tenendo Craioviam obiit. – A. 1251 Viola domina de Opil obiit."

12) Chronicon Polono-Silesiacum. – Pisane na początku (p. 553-570.) XIV wieku, autor używał kroniki Kadłubka – Wydania: (Konsztat Długosz) w Somersberg Script. rer. Silesiac. I pag. 1-13. (podług rękopisu biblioteki Rhedigera) 2a ed. w Wydaniu Kroniki Boguszała przez Jabłonowskiego w Warszawie 1752. in 4o prosty przedruk z Sommersberga. – 3a ed. w Stenzel Script. rer. Siles. I. p. 1-32 (podług rękopisu Rhedigera) – 4a ed. tutaj podług rękopisu z Fürstenstein zamku ojcica de Pless. z XIV wieku dotąd nieznanego – idzie od pogańskich czasów aż po r. 1278. –

Annales Posonienses, edente Wilhelmo Arndt. pag. 570-573. (Krótkie zapisy z biblioteki narodowej w Peszcie rękopisu pergam. z XIII wieku idą od r. 997-1228. Wydania: 1o w Joseph Koller: Historia episcopatus Quinqueeclesiensis. Posonii 1782. Tom I p. 402-405 et 411.-413. – 2o: Endlicher rerum hungaricarum monumenta Arpadiana pag. 55-58.

Annales Poloniae edentibus Richardo Roepel prof. p. o. vratisl. et Wilhelmo Arndt Ph. Dr. (p. 574-689)

I

Annales Poloniae edentibus Richardo Roepell prof. p.o. Wratislaviensi et Wilhelmo Arndt Ph. D. (Monumenta Germaniae historica auspiciis Societatis aperiendis fontibus rerum Germanicarum medii aevi, edidit Georg. Heinric. Pertz. Scriptorum Tomus XVIIII. Hannoverae impensis bibliopolii aulici Hahniani 1866 fol. pag. 574-689)

Trudno jest powiedzieć która forma Annałów polskich jest najdawniejsza, ponieważ wszystkie do nas doszłe kopije nie są pierwotwory, lecz odpisami lub skróceniami lub przerobieniami dawniejszych: mimo to jednak widoczny jest pomiędzy niemi ścisły związek, tak iż przypuścić należy, że wszystkie te Annały miały wspólne jedno pierwotne źródło dziś dla nas zagubione, z którego powstały. Że podobne najdawniejsze Annały na początku XIII wieku w Polsce istniały, dowiadujemy się z bulli papieża Innocentego IV z r. 1251 do komisarzy badających cuda S. Stanisława, gdzie stoją te wyrazy: „Adhaec librum Cronicorum, quoad capitulum pertinens ad negotium „memoratum, ex archivo .... ducis Poloniae editum „et etiam librum Annalium et Epitaphium considera „diligenter." (Ob: Dlugoss. Hist. Pol. I. 714 - Büsching: Urkunden von Leubus p. 184 - Pertz Monumenta Script. T. XIX p. 599 - Raynaldus ad ann. 1108). - Widać też wyraźnie iż te najdawniejsze zagubione Annały

posłużyły jako tło do napisania Żywotu S. Sta=
nisława, który wkrótce po r. 1254(?) na rozkaz
Prandoty biskupa Krak. Wincenty z Kielc dominikan
napisał. – Annały znajdujące się w Zbiorze Pertza
które Arndt redagował a do których Roepel pisał
noty, są następujące:

I) Annales Cracovienses vetusti. (p. 577 – 578)
z mscr. pergam. biblioteki cesarsk. w Petersburgu in fol.
pisanego z końcem XI wieku, czyli raczej r. 1122. Kodex
ten który dawniej należał do klasztoru S. Krzyża na Łysej
górze, obejmuje Jacobi explicationes in epistolas ca=
tholicas, od fol. 38 – 39 zajmują Annały. – Annały
te tu po raz pierwszy wydane, zaczynające się z r.
948 „Inventio S. Stephani protomartiris", kończą się
z r. 1122 „Zuentopolk dux Odrensis interfectus est."
potem dodano jeszcze ręką późniejszą XII wieku 1136
Sophya obiit 6 Octobris." (koniec) – Annały te mają wielkie
pokrewieństwo z Annałami kapituły krakow.; do r.
1119 prawie dosłownie zgadzają się z temiż Annałami
kapit. krak., w latach tylko różnica. – Pisarz tych Annа=
łów miał pod ręką Annały niemieckie mianowicie
Hersfeldskie (jak widać z r. 948, 1002) pisane
około r. 984; Annały Praskie (jak widać z r. 981. 987.
990. 997) które powstały z Hersfeldskich (Praskie wyda=
ne przez Pertza M. G. S. III. 119); Annały Weissenburgskie
(jak widać z r. 1002, 1009) które również powstały z Hers=
feldskich (Annały Weissenburg ed. Pertz M. G. S. III. 70) –
Autor tych Annałów pewnie miał źródło sprowadzone
z Pragi do Krakowa (tło) – Są to krótkie zapiski
44 lat. jak n. p. 998 Passio S. Adalberti – 1000 Ordinatio S.
Gaudentii episcopi – 1003 Heremitae quinque in Polonia

martirizati sunt – 1092 Bogumylus archiepiscopus obiit – 1101 Lambertus episcopus obiit –

II) Annales Lubinenses. (p. 578–580), Ułomek który odkrył Pertz na karcie pergaminowej służącej za okładkę drukowanej książki w bibliotece król. w Berlinie. Książka ta pochodziła podług napisu: Iste liber est Lubinensis monasterii. Pismo z XIII wieku. Annały te w wielu latach zgadzają się z Annales capituli Cracov. Annal. Cracov. compilat. Annal. Kamenzens. – Są tu 19 zapisków krótkich rocznych (od r. 1143 do 1175.) ponajwięcej klasztoru Lubińskiego i biskupów dotyczących. – Tu po raz pierwszy wydane. N. p. 1143 Robertus episcopus Wratislaviensis translatus est in episcopum Cracoviensem et ibi obiit. – 1144 Matheus in episcopum Cracoviensem ordinatus praesedit 23 annos – 1146 Boguphalus episcopus Poznaniensis obiit, Leanus succedit – 1152 Leanus episcopus Poznaniensis obiit, Stephanus succedit – 1159 Stephanus episcopus Poznaniensis obiit, Bernardus succedit – 1164 Bernardus episcopus Poznaniensis obiit, Cherubinus succedit – 1165 Matheus episcopus Cracoviensis obiit, Gethco succedit. – 1172 Cherubinus episcopus Poznaniensis obiit, Radwanus succedit.

III Annales Kamenzenses (pag. 580–582) – odkryte przez Wattenbacha w rękopisie biblioteki uniwersyteckiej wrocławskiej, obejmującym Necrologium Kamenzense pisane r. 1406 przez braciszka Henryka de Schmalkalden. Do rękopisu tego dodaną jest pisana na początku XIII wieku, jako okładka, karta pergaminowa obejmująca Annales Kamenzenses

pierwszy raz drukowane te Annaty w Monumenta Lubensia herausgegeben von Dr W. Wattenbach. Breslau 1861. 4o pag. 60-63. Annaty te mają napis: Ista accepta sunt de Cronicis Polonorum i sięgają od r. 967-1165 z wzmianki jaką czynią o cesarzu Henryku i Kunegundzie nazywając ich świętymi widać że pisane po r. 1204. Sam napis wskazuje iż to są wyjątki z dawniejszych Annałów. Widać że jakieś dawne Annaty polskie istniały na Szląsku, z których robiono wyjątki. Zreszta użytkowały jak widać z tychże: Annales Cisterciensium in Henrichow i Chronicon principum Poloniae (Stenzel: Script. Siles. I) Roepel mniema że tym źródłem były zagubione dziś Annales Cracovienses z których korzystały Annales Lubinenses, Annales Cracovienses compilaty i inne

IV) Annales capituli Cracoviensis et Annales Cracovienses compilati (pag. 582-607) najpierwszy wydał Łętowski: Katalog biskupów krak. 1853 Tom IV Dodatek pp. 1-45 Rocznik i dwa Kalendarze krak. - Rękopis pergaminowy in 4to jest w Archiwum kapituły krak. pisany w XIII wieku, obejmuje p. 1-21 Annales, p. 21-32 dyplomata różne, p. 33-105 Calendarium Cracoviense, p. 106 dyplom dla altarzy S. Małgorzaty, p. 107-109 Versus pro inveniendis diebus et calendarium p. 109-117 dyplomata różne; p. 119 tabula paschalis; p. 120 Cathalogus episcoporum Cracoviensium et duae figurae ad dies computandas. - Rozpoczyna te Annaty: Incipit Prologus (tego Prologu brak w wydaniu Łętowskiego) z którego wiele wyrazów wytartych i nieczytelnych - Dalej: Prima etas in exordio i Chronicon Ysidori podzielona na 6 okresów od stworzenia świata Sequitur Ysidori opus de sex aetatibus mundi, aż do cesarza Herakliusza. Są to krótkie wyjątki z kroniki Izydora brakuje ich w Pertzu, lecz są w Łętowskim pag. 1-11.

– Dalej pag. 7 idą Annales „966 Dux Mesco duxit Dubrovkam et baptizatur" Są to Annales ~~Cracovienses compilati~~ [capitul.] Cracovienses (Annales compilati?) Wszystko pisane jedną ręką aż do r. 1267 „domini Pauli praefati Cracoviensis episcopi obiit" – potem aż do końca różną ręką pisane kontynuacye. Podług Arndta w ~~XIV~~ XV w. Długosz studyował ten Mscr. i dodawał do niego oraz poprawiał (co jednak nie udowodnione)
– Annales Cracovienses compilati w tymże Mscr. pisane w XIV wieku następują zaraz po Kronice Izydora sięgają do r. 1247 a kontynuacyja ich od r. 1255 aż do r. 1291 jest na 16 pag. w 2 kolumnach pisana. Annały te wyciągnięte z dawnych kronik polskich jak widać bo kompilator wspomina o bajecznych dawnych królach polskich które były znane i Marcinowi Gallusowi. Kompilator jedną i tęż samą rzecz często przytacza jak naprzykład o bitwie pod Mozgawą 3 razy pod r. 1195 i 1196 – i wiadomości o Konradzie III z r. 1147 powtarza znowu pod r. 1247. – Porządek tych Annałów w Pertzu:
a) Przedmowa wydawcy tych Annałów (p. 582 – 583)
b) Prologus „Prima pagina sub typo talenti ...... careerit penitus. Amen." (p. 584)). Opuszczone zupełnie w Łętowskim.
c) Prima aetas in exordio sua .... suo Apellavit Adam" wstęp do kroniki Izidora (p. 584 – jest w Łętowskim p. 1 – lecz w Pertzu opuszczona cała kronika Izidora podzielona na 6 wieków która jest w Łętowskim p. 1 – 11)
d) Annales (obce) „730 Beda presbiter obiit .... 963 Otto imperator apellatur" (p. 584 – 585 jest w Łętowskim pag. 17 – 20)
e) Annales Capituli Cracoviensis 965 Dubrovka ad Meškonem venit .... 1331 ... sui coronatus cum

decore suo et infinitos nobiles viros de nobili stemate captivavit." p. 585–607. Taż sama kronika jest w Łętowskim: p. 20–38 („A. 965 Dubrovka ad Meshonem venit.... A. 1267 missas Sanctorum celebrari"); p. 40–45 (A. 1267 „Eodem Anno Magister Jacobus decanus Cracov. scholasticus Bamberg.... A. 1331... sui coronatus cum decore suo."*)

*) w Łętowskim p. 44 opuszczony jest cały przywilej biskupa krak. Pawła potwierdzający fundacyję 3 altaryi na zamku w katedrze przez kanonika Hermana – jest on cały w Pertzu p. 606–607 w texcie Annałów.

f) Annales Cracovienses compilati: „A. D. 966 Dux Mesko duxit Dubrovkam et baptizatur.... 1291 Henricus dux Wratizlaviensis intoxicatus est veneno et obiit." pag. 585–606. Taż sama kronika jest w Łętowskim p. 11–17 (966 „Dux Mesko duxit Dubrovkam..... 1247... cum regibus Jehrusalem pergit"); i pag. 38–40 (1255 „Beatus Stanislaus canonizatur..... 1291 Henricus dux Vratislaviensis intoxicatus est veneno et obiit.")

g) Cathalogus episcoporum Cracoviensium (pag 608): Spis biskupów od Prohoriusa aż do Jana Rzeszowskiego herbu Półkozic – do Prandoty jest pismo jedno z XIII wieku, dalej późniejsze różne pisma – Katalog ten jest na ostatniej karcie Mscr. Annałów Krakowskich.

V) Annales Polonorum I. II. III. IV. (pag. 609–663)

Wszystkie te 4 annały w odmiennej redakcyi, zgadzają się z sobą co do treści, wypłynęły z jednego starego źródła i pisane są w Krakowie pewnie. Która redakcyja czyli forma z nich dawniejsza niewiedzieć gdyż rękopisy ich od r. 1340 po wiek XV dopiero sięgają. Redakcyja III zdaje się być dawniejszą i zdaje się że służyła za tło Kadłubkowi Dzierzwie i Boguchwałowi, albowiem Annały te mają dopisane

Długosz korzystał z tych annałów

lata, których brakuje w Kronice Kadłubka; zresztą sam Bogufał mówi pod r. 913 (Sommersberg Script. II 24): „prout Annales Polonorum narrant historiae"; Dzierzwa zaś jak się zdaje przy układzie swej Kroniki używał Annałów i Kadłubka, bo często mówi: „De his quaeras in Annalibus."

I Annales Polonorum (przez niektórych zwane Thratki albo Thraski, gdyż na końcu rękopisu stoi: „Thratka etiam fuit ibidem.") – Annały te sięgają od r. 965 i poczynają się: Incipiunt Annales a primo christiano duce Meschone duce Polonorum et uxore sua famosa nomine Dobrawca christiana ... i idą po r. 1340 są one najobszerniejsze. Rękopisy: 1) Warszawski biblioteki Zamojskich pergaminowy, pisany około r. 1341 od pag. 74–89 z dopiskami późniejszemi od r. 1341 po r. 1476. Kodex ten opisany w Pertz Monum. Script. T. IX pag. 421 przy wydaniu Marcina Galla. Na brzegach mają być noty Długosza, które tu wydawcy opuścili. – 2) Puławski xiążąt Czartoryskich; kopię z nich udzielił wydawcom Bielowski. (p. 614–662)

(Że tej redakcyi było dawniejsze źródło świadczą słowa pod r. 1081 (pag 622) „Ut in cronica declaratur superius" – copis tej może sięgać do Galla.)

II) Annales Polonorum sięgają od r. 899 „Arnolphus fuit ultimus imperator... idą po r. 1345 do śmierci Jana Grothona biskupa krak. „postquem Brandota decanus Cracoviensis ordinacione papali." – Rękopis: 1) Archiwum Królewskiego w Królewcu B. 28 obejmujący tłomaczenie Wiganda z Marburga. Annały przy nim obejmują 3 karty. Pisany ten Kodex około r. 1466 w Toruniu wskutek polecenia Długosza. Lata od r. 1162 mylne; tu sprostowane za pomocą Kodexów innych redakcyi. (p. 612–662)

(pisane są przez jakiegoś Franciszkana który pod r. 1232 wspomina iż Jan jenerał saski i polski Franciszkanów miał kapitułę w Pradze. (p. 632)

III Annales Polonorum, sięgają od r. 899 „Incipit registrum Annalium Polonorum ab anno Domini 899. Arnulphus fuit... i idą po r. 1415.... in Szitelko – poczem następują (p. 613–663

(pisane przez tegoż Franciszkana jak widać pod r. 1279

dopiski z lat 1456, 1487, 1495, 1497 dotyczące klasztoru Bernardynów w Lublinie. — Rękopisy: 1) Biblioteki cesarskiej w Petersburgu pisany w XV wieku in 8⁰ na papierze, stojący pod znak. л. Q. OTД. IV. N. 98. Obejmuje ten rękopis: Kronikę Dzierzwy pag 1–96 i Annaty z dopiskami klasztoru bernardynów w Lublinie pag. 96–128. 2) Biblioteki cesarskiej w Petersburgu, pisany w XV wieku in fol. na papierze stojący pod znakami л. Q. OTД. IV. N. 19. Obejmuje ten rękopis: Kronikę Dzierzwy, Annaty (pag. 27–29), Kadłubka, Bogufała i Jana archidiakona gnieznień. Text tego rękopisu w annatach różni się w niektórych miejscach od textu poprzedniego (1) rękopisu. — August Bielowski w Wstęp krytyczny 1850 wydał początek tychto Annales III aż do r. 1023.

(tę pisał jakiś bernardyn może Jan z Komorowa?)

(p. 613–656) IV Annales Polonorum, sięgają od r. 899 „Anno Domini 899 Arnolphus fuit ultimus imperator.... i idą po r. 1378 „Zelet rector ... inhumanissime verberare." — Rękopis ten dziś zaginął pozostała tylko edycyja druk. przez Lengnicha: Vincentius Kadlubko et Martinus Gallus scriptores. Gedani 1749 fol. pag. 33–43. — Rękopis ten na papierze pisany i r. 1471 należący do Piotra z Szamotuł kasztel. i starosty ~~[illegible]~~ poznań. należał potem do biblioteki Heilsbergskiej, dalej do Stanisława Aug. Króla a w końcu do Czackiego; opisał zaś ten rękopis r. 1824 Bandtkie przy swem wydaniu Marcina Galla.

Wyjątki: 1138 Boleslaus Crivousti ecclesiam S. Wenceslai consummavit, que a patre suo Wladislao fuit inchoata cum 20 canonicis. (II) (p. 624) — 1125 Cracov combustum est (II. III) (p. 625) — 1142 Robertus consecravit ecclesiam S. Wenceslai in Cracovia. (II) (p. 626) — 1151 Boleslaus secundus filius Crivousti Cracoviam restaurat. (II) (p. 626

280

R. 1221 Grisei in Kacycz locantur (III p. 633) – 1227 fratres ord. Cisterciensis locantur in Mogila (III. 633) – 1230 ecclesia Cracoviensis combusta est (III. 633) – 1291 Sal durum repertum est in Bochna, quod ante nunquam ibi fuit. (III. 634) – 1257 Civitas Cracoviensis Theutonico jure locatur (III. 635) – 1269 Ecclesia fratrum comburitur in Cracovia (III. 637) – 1288 Tartari fuerunt in Sandecz (III)(651) – 1330 obiit Wladislaus filius Wladislai et apud Minores tumulatus – pestilentia. II. 654)

V Annales Cracovienses breves. Annały te krótkie przy wszystkich Kodexach Bogufała i Archidyakona gniezn. przychodzą i sięgają od r. 965 „Dubrowka venit ad ducem Meskonem... do r. 1135 Vislicia cede destruitur V Idus februar." – potem Continuatio „1142 Radost obiit... do r. 1283 Dux Lestko congrediens cum Lithvanis in Rowne devicit eos, ex plurimos ex eis occidit." – Drukowane (licho) te Annały w Sommersberg Script. siles. II p. 79 et p 82–83. – Annały te zgadzają się z Annales capituli cracoviensis – używał ich także pisarz Annałów Miechowskich – pisane one były w Wielkiej Polsce (?) (p. 663–666) – Rękopisy: 1) Rękopis Ottobonianus w Rzymie n. 2068 pisany na papierze w XV wieku, obejmuje kronikę Bogufała a za nią p. 159 i 212 te Annały oraz pag. 194 i 195 Ephemerides Wladislavienses. Rękopis ten przepisał hrabia Alex. Przezdziecki. 2) Rękop. Biblioteki cesarskiej w Petersburgu λ. F. OTД. IV. n. 31 pisany w XV wieku obejmuje najprzód Bogufała i pierwszą część" Annałów potem Jana archidiakona gniezn. 3) Biblioteki Puławskiej mający tylko pierwszą część, odpisany przez Bielowskiego 4) Biblioteki Rhedigera Wrocławskiej S. IV. 4. p. 13. następuje po Bogufale: Incipit Cracovie brevior chronica dalej druga część (Continuatio) i Jan archidiakon gnieznień.

Z tego rękopisu wydał te Annały Bogufała i Archi-
dyakona Sommersberg.

(p. 666 – 677) VI Annales Mechovienses. – idą od r. 947 In-
ventio S. Stephani ... aż do r. 1434 do Koronacyi
Władysława Warneńczyka, osnowane na tle Annales
antiqui Cracovienses, pisane w klasztorze Mechowskim.
Używał ich już Nakielski Miechovia 1634 który
z nich ustępy na str. 256. 262. 267 przytacza. – Rękopisów:
1) Biblioteki cesarskiej w Petersburgu na per-
gaminie in fol. Λ. F. OTA. I. 82. 51. Na końcu rękopisu:
Explicit liber sermonum de Sanctis nomine
Peregrinus, comparatus per fratrem Michaelem
praepositum de Wyszegrado, finitus per Clementem
Dobeslaum de Pedimino, dyocesis Cuyaviensis XV Kal.
Augusti, quasi hora tertia sub Anno Domini 1359. –
Po Żywocie S. Wojciecha pisanym przez Joh. Canaparius
w tym Kodexie na kartach 136–138 są te Annały, do
r. 1388 jedną ręką pisane, a potem rożnym pismem
kontynuowane.
Wyjątki: 1280 dux Lestko obiit. Henricus dux Slesiae
succedit. ~~[illegible]~~ – 1290 rex Bohemie Cracoviam intrat.
– 1306 dux Wladislaus dictus Loktek intrat Cracoviam
cum juvamine cujusdam Ungari dicti Amadeij – 1312
Kazimirus dux Bytomiensis obiit – 1313 Boleslaus
dux Opolie moritur – 1360 mortalitas quod vix
tertia pars Christianitatis remanserat et maxime in
Cracovia. Que mortalitas imputabatur Judaeis per
intoxicationem, qui tunc temporis Cracoviae et alias
cremabantur. – 1377 Czczicus praepositus organa in
choro ordinavit. (p. 671)

VII Annales Sanctae Crucis Polonici. – Annaly (p. 678 – te zwano świętokrzyskiemi, ponieważ pod r. 966 i 1287 są wspomnienia o klasztorze świętokrzyskim. Pisane są około r. 1270 (gdyż dotąd zawierają kompilacyje z dawniejszych Annałów) później są dopisy różne oryginalne. – Annały te sięgają 800 po krótkim wstępie od r. 966 po r. 1410. – Rękopisy: 1) Biblioteki uniwersytetu Jagiellońskiego in fol. Nr 228 na pergaminie, pisany 1434 temporibus venerandi patris domini Petri abbatis per fratrem Johannem. Kodex ten obejmuje różne filozoficzne i teologiczne pisma dalej Kronikę Kadłubka (p. 313–461) a po niej Annały (p. 462–480) nie bez błędów przepisane. Kopiję przez Adolfa Muczkowskiego przepisaną dostarczył Bielowski. 2) Biblioteki uniwersytetu Jagiellońskiego pisany na papierze w XV wieku obejmuje pag. 234–243 tylko pierwszą tych Annałów po r. 1243. Kopii dostarczył Bielowski. 3) Rękopis biblioteki hrab. Baworowskiego pisany w XV wieku. Kopii dostarczył Bielowski. 4) Rękopis biblioteki hrab. Działyńskiego w Kurniku, obejmujący Kronikę Dzierzwy, a po niej Annały. Kopii dostarczył Helcel. 5) Rękopis biblioteki hrab. Działyńskiego, obejmujący Kronikę Dzierzwy, której autor nazwany tu „ego qui Thronius sum cognominatus" a dalej Annały. Pisany ten Kodex per Johannem de Nyegloszowo terrae Lanciciensis A. D. 1484 die 4 mensis Julii. Kopii dostarczył Roepel.

Wyjątek: Anno Domini 1298 in die sancti Jeronimi

migravit baro - natus de semine claro - cui metro paro - similem sibi vidi raro. - Vir fuerat gratus - dux Niger Lestco vocatus - nobilis ablatus - requiescit in arce beatus. (pag 683 - jest w Rękopisie 2.4.5)
Rękopis 5 ma dopisy płockie n.p. 1355 obiit in Plock dux Casimirus filius Troydeni ducis Masoviae - A. 1341 obiit dux Russiae Boleslaus filius ducis Troydeni

(p. 687-689.) VIII Ephemerides Wladislavienses. - ~~Ottob~~ zawierają zapiski od r. 1324-1366 oraz Notae Wladislavienses (zapisy z lat ~~1245~~ 1296-1353.) - Rękopisy: 1) Ottobonianus (opisany pod V) 2) Rhedigerianus (opisany pod V) - drukowane te Ephemerides i Notae po raz pierwszy z błędami w Somersberg Script. Siles. II pag. 79-81 - pisane te Ephemerides bez porządku chronologicznego: N.p. A. 1335. d. IV Idus Mart. (12 Mart.) obiit Anastasia ducissa Lanciciensis relicta ducis Semoviti - A. 1341 d. III Idus Martii (13 Mart.) obiit Troydenus dux Mazoviae. - A. 1341 die S. Barbarae (4 Decemb.) obiit Janislaus archiepiscopus gneznensis in Lancicia. - A. 1342 d. ~~X~~IX Cal. Febr. (14 Januar.) eligitur Jaroslaus archidiaconus Crac. in Archiepiscopum gneznensem.
) podł. Annal. S. Crucis natus A. 1311. - A. 1310 d. II Cal. Maji (30 April.) natus est Kazimirus filius Wladislai Poloniae regis, et a. 1333 d. VIII Cal. Maji (24 April.) coronatur in regem - A. 1339 d. VII Calend. Junii (d. 26 Maji) obiit Anna regina Poloniae filia Gedimini in castro Cracov. - A. 1351 obiit dux Boleslaus Ploensis. = Wydawca pod r. 1346 przy śmierci Jana Łodzi bisk. poznan. „qui dum vixit, multas poesias" niezgrabnie poprawił (pag. 689) lubo w oryginalnych Codexach stoi prosas (dobrze). .. Początek Ephemeryd: A. D. 1324. VI Idus Januarii in Avinione dominus Mathias ... Koniec 1346 Johannes Lodza ... erat et bene natus."

Annales Prussiae edente Wilhelmo Arndt Ph. Dr.
pag. 691–

1) Annales terrae Prussicae. – Zapisy krótkie od r. 1029 –1450 które Joachim Lelewel przepisał z rękopisu XVI wieku biblioteki Władysława hr. Ostrowskiego – udzielił Bielowski wydawcy. (p. 691–693)

2) Annales Prussici breves – krótkie zapisy po niemiecku w 2 redakcyjach a/ i b/ – a) Wydał Ernest Strehlke w Script. rer. Prussic. Tom III p. 1 z rękopisu Jana Melhorn z r. 1514 w Królewcu – Zapiski fundacyi miast. – b) Wydał Toeppen w Script rer. Prussicar. Tom I p. 70 i 71 oraz dawniej Joh. Voigt. Cod. dipl. Prussic. Tom VI p. 1–2. – idą po r. 1337. (p. 693–695)

3) Canonici Sambiensis annales. – Krótkie zapiski od najdawniejszych czasów – po r. 1336. druk. M. Toeppen w Neue Preussische Provinzialblätter. 1853 Tom IV pag. 28 et 140. 2° w/ Script. rer. Prussic. I. p. 272–290. (p. 696–708)

4) Annales Dunemundenses – krótkie zapiski od r. 1313 – 1348 wydane 1° F. G. v. Bunge: Archiv für die Geschichte Liv- Esth- und Curlands. Dorpat 1845. Tom IV p. 269. – 2° Ernst Strehlke: Script rer. Prussic. Tom II p. 140–142. (p. 708–709.)

Annales et Notae Colbazienses edente Wilhelmo Arndt (p. 710 – 720.
z rękopisu biblioteki berlińskiej z XII wieku krótkie zapisy po r. 1568

1186. VI Non. mart. obiit Conradus episcop.
1191 obiit Sifridus episcopus
1219 " Sigwinus episcopus Caminensis
1233 " Conradus II " "
1241. XII Cal. Octob " Conradus III " "
1244 Wilhelmus episc. ordinatus
1253 obiit II Cal. Nov. Wilhelmus IV ep. cam. sepultus apud Minores in Premizlao
1347 d. VIII Idus Julii Johannes de Saxonia episc camminen. consecravit ecclesiam Colbergensem

1183 obiit Ratibor filius Boguzlai ... Kal. Februar.
1187. XVI Cal. April obiit Boguzlaus dux
1195 ob. ... us filius Suantobori
1196 ob. Wartizlaus filius Suantobori
1233 ob. Wartizlaus filius Bartholomei
1239 obiit filius Oddonis
1264 obiit Wartizlaus
1279 Idus Novembr. obiit Barnim dux Stetin (Petrus - Premislaus rex Pol)
1325 dux Wrazlaus obiit.

Die Königsberger Chroniken aus der Zeit des Herzogs Albrecht, nach den Handschriften zum erstenmal herausgegeben von Dr. F. A. Meckelburg k. preus. Provin. Archivar und städtischem Bibliothekar zu Königsberg. Königsberg (in Commission bei W. Koch) 1865. 8o. pp. XXX. 391.
Obejmuje 1) Chronik des J. Freiberg (p. 1-279 - radca Krolewiecki pisał Kronikę od r. 1511 do 1560 ważną także do historyi polskiej) 2) Chronik des B. Gans (p. 287-356 - Baltazar Gans pan na Puttlitz pisał Kronikę od r. 1519-1547) - 3) Newe Zeitung 1521. (p. 367-385) wszystkie w języku niemieckim.
Jest to odbitka z Preussische Provinzialblätter. (1⅓ Thlr)

W Księgarni Wilh. Koch w Königsberg są do nabycia:

Codex diplomaticus Prussicus. Urkunden Sammlung zur ältern Geschichte Preussens aus dem Kön. geheim. Archiv zu Königsberg nebst Regesten herausgeg. von Joh. Voigt. Königsberg 1836-1861. 4to 6 Tomow. Tom I kosztuje 1 Thlr. 20 Sgr. reszta po 2 Thlr. każdy.

Namen Codex der Deutschen Ordens = Beamten, Hochmeister, Landmeister, Grossgebietiger, Komthure, Vögte, Pfleger, Hochmeister = Kompane, Kreuzfahrer, und Söldner = Hauptleute in Preussen, von Joh. Voigt. Königsberg 1843. 4o. 1 Thlr. 10 Sgr.

Entwurf einer Adels = Matrikel für die Provinz Preussen nach archivalischen und anderen Quellen zusammengestellt von F. A. Meckelburg. Königsberg 1857. 8o. 15 Sgr.

Pisanski Georg Christoph: Entwurf der preussischen Litterärgeschichte 2er Band. Mit einem einleitenden Wort auf Veranlassung der Alterthumsgesellschaft Prussia herausgegeben von F. A. Meckelburg. Königsberg 1853. 8o.

Preussische Provinzialblätter 1829 – 1834. 12 Bände vergriffen

(dieselben unter dem Titel: Archiv für vaterländische Interessen von O. L. W. Richter 1835–1845. 22 Bände (XIII – XXXIV)

(dieselben): neue preussische Provinzialblätter (herausgeg. von A. Hagen) 1846 – 1851. 12 Bände

1852 – 1857 12 Bände

(dritte Folge:) 1858 von Dr. L v. Hasenkamp 1865

9 Bände (co kwartał 1 zeszyt cena roczna 2 talary

Tej trzeciej serji dostanie u Commissions-Verleger Th. Theile (F. Beyer) in Königsberg ~~[illegible]~~ catg

1–3 Folge po zniżonej cenie 6 Thlr.

ostatni Tom ma Nr. LXVIII

Chronik der Stadt Namslau von Begründung derselben bis auf die neueste Zeit. Nach einer im Namslauer Stadt=Archiv befindlichen Chronik bearbeitet von W. Liebich Pastor. Namslau (Druck u. Verlag von Julius Hoffmann) 1863. 8o pp. 264.

obszerna i ciekawa relacyja bitwy pod Byczyną

od r. 1349

Subscriptions-Schein.

Unterzeichneter wünscht .... Exemplar des humoristischen Wochenblattes

„FIGARO"

für 1864 I. Quartal

durch die **Buchhandlung** .... zu erhalten.

Preis pro Quartal incl. Stempel **1** fl. = **20** Ngr. Mit directer Post-Zusendung franco **1** fl. **25** kr.

Name und Character: **Genaue Adresse:**

 Um Irrungen zu vermeiden, wird gebeten, Namen und Adresse recht genau und deutlich anzugeben.

Schlesischer Sagen-, Historien- und Legenden-schatz herausgegeben von Hermann Goedsche. Meißen (Fr. W. Goedsche) 1840. 8° str. 332. z 4 rycin. i okł. rytow. (właściwie 1834 i 1840 w 5 poszytach) jest to właściwie 4 zeszyty obejmujące podania z okolic a) Wrocławia b) Głogowy i Żegann c) Lignicy d) Świdnicy, czyli Tom I. (Dalszy ciąg który w 4 zeszytach miał objąć podania z hrabstwa Kładzkiego, austriack. Szląska, Raciborza, Opola i Brzegu nie wyszedł.)

Oberschlesien wie es in der Sagenwelt erscheint dargestellt von Carl Wunster. Liegnitz bei J. F. Kuhlmey) 1825. 8° st. 192 z ryciną (widok na Karpaty) i winieta (są to powieści na kształt romansów z okolic Pszczyny i Oświęcimia - liche)

Oberschlesische Sagen und Erzählungen von F. Minsberg. Neisse (Theodor Hennings) 1829. 12° st. 276 (powieści w kształcie romansów liche) — 2s Bändchen Neisse (Hennings) 1832. 12°

Märchen aus dem Weichselthale von Friedrich Uhl. Wien (Mörschners Witwe) 1847. 8° st. 78 z 7 rycin. (liche z austr. Szląska)

Peschel E. W. Volkssagen und Märchen der Schlesier Buntzlau 1830. 8. I Bändchen

Schuster Friedr. Aug. Volksmärchen der Schlesier. Breslau 1801. (Graß) (są to romansie - powieść ogrsfie zajmuje st. 1-84) 85-159 o Rübezahlu

Fischer: Rübezahl oder Volkssagen im Riesengebirge. Jauer 1821. 8° (Szląskie)

Kruszce srebrne w Bytomiu górnoszląskim w wieku XIV przez J. Lompę. Bytom 1847. 8. (nakładem Lisa, drukiem A. Kirsch) i 1848 (autor Gramer - tłomacz Lompa)

Märchen aus dem Weichselthale von Friedrich Uhl. Wien 1847 (Mörschner) 8° st 78 z 7 rycinami.

86/d

Schlesische Sagen-Chronik. Breslau 1840 (J. Urban Kern) 16° str. 264 (wszystkie wierszem)

Vaterländische Sagen, Legenden, Erzählungen und Volksmärchen aus der Vorzeit. Schweidnitz 1844 (C. F. Stuckart) 8° str. 160 w 5 zeszyt. z rycin (same romanse)

Sagen aus dem Riesengebirge erzählt vom Brüder Kleuber Leipzig (Frohberger) 1843. 8° I Bd (Rübezahl der Herr des Gebirges) str. 154.

Dr. Döring Heinrich: Die wundersamen Mährchen vom Berggeist Rübezahl. Erfurt 1841. (Expedit. der Thüringer Chronik) 8° st. 60.

Glätzische Sagen bearbeitet von August Kypselos (Aug. Kastner) Breslau 1838 (bei Aug. Schulz) 8° wierszem.

Ziehnert Widar: Preußens Volkssagen Leipzig (C. B. Polet) 1839-1840. 8. 3 Bde.

J. P. Kaltenbaeck: Die Mariensagen in Oesterreich. Wien (Ignaz Klang) 1845. 8° st. 410.

Einiges über Sagen namentlich Schlesiens und insbesondere des Fürstenthums Neisse und des Gesenkes vom August Kastner Program des kön. gemisch. kathol. Gymnasium zu Neisse. 1845 Neisse. 4° st. 1-22.

Statistisch topographische Nachrichten der
Kön. Regierung zu Oppeln. Oppeln (gedr.
bei C. V. Feistel) 1819. 4º (tabelarnie)

Dziennik górno szląski który wychodził w Byto-
miu pod Redakcyą Mierowskiego 1848 i 1849
zawiera dużo powieści gminnych z górnego
Szląska przez J. Lompę zebranych mianowicie
podań miejscowych jako to: Góra Grojec pod
Lubszą (Nr 39 i 40) Kamień pod Klecinem (Kletken-
dorf) (Nr 41) — S. Czesław w Wielkim Kamieniu (Nr
46, 48) — S. Jacek w Wielkim Kamieniu (Nr 50 i 51) —
S. Wojciech w Wieluniu (Nr 50 i 51) — Dobrodzień
(Nr 51) — Wieszowa koło Bytomia (Nr 52) — Strzelin
(Nr 54) — Lubsza (zwyczaje stare) Ławłonków (Nr 66)
— Radaw i Łaktzów (koło Olesna) (Nr 67) — Kosię-
cin, Olesno (legendy) (Nr 68) — Smogorzew i Ka-
mień S. Jadwigi w Łąpowie (Nr 69) — Lubliniec
i Szymiszów (koło Strzelec) (Nr 70) — Kozle i
Toszek [illegible] podanie że tam Południce (duchy
w południe w kształcie kłody mglistej toczące się)
mnóstwo ludzi dławiły (Nr 73) — Przetajek (w by-
tomskim) i Łomnica (w oleskim) oraz podanie o topiel-
ku (topielcu) który w czerwonej szacie po rzece
chodzi (Nr 75) — Żagań, Najdek (Świe-
klein) Wytoka, Żary (Nr 80) — Wielki Głogów
(Nr 88) — Ciochowice koło Toszka (Nr 95 z roku
1849 d. 9 Czerwca ostatni Nr)
Pieśni gminne szląskie trzy krótkie (liche) (Nr 89.)
Obyczaje: Zaprosiny na wesele koło Kluczborka
(Nr 89) — Gonitwy konne koło Gliwic (Nr 92)
— Obwożenie wilka koło Lublińca (Nr 93) —
Bicie koguta w drugi dzień Zielonych Świątek
we wsi Cedały 2 mil od Wrocławia (Nr 94)

J. P. de Ludewig: Reliquiae manuscriptorum omnis aevi diplomatum Franof. 1720–1741. 12 części. W 5ib części jest: Diplomatarium bohemo-silesiacum cum diplomatario coenobii Grissenois in Silesia ab a. 1240–1393.

Max. Ludw. Sachs von Löwenheim: Berichtigungen Ergänzungen und Anmerkungen zu den von Sommersbergischen Schriftstellern. Breslau 1786–1790. 12 Stück. 8º.

Chronica principum Poloniae (Anonymi) usque ad an. 1382 (druk. w Sommersberg I) niemieckiego tłomaczenia z r. 1506 rękopism znajduje się w archiwum miasta Lignicy.

Steiner: Ueber den poln. Rechtsgrundsatz: neminem captivabimus. Berlin 1791. 8º.

Abriß (kurzer) der Geschichte Polnisch. Pless. 1807. 8º. st. 83.

Joh. Jac. Weingarten: Fasciculus diversorum jurium. Norimbergae 1690. fol. (jest tu oprawie szlaskim)

Döbner: Abhandlung über böhm. Diplomatik. Prag 1775. 8º.

Andr. Kortum: Histor. Nachricht von dem Bischofthum Lebus. Frankf. 1740. 4º.

Joh. Jac. Füldener: Sammlung einiger zur Erläuterung schles. und anderer Historien dienender brieflichen Urkunden und Nachrichten. Breslau 1738. 4º.

Ant. B. Walter: Silesia diplomatica oder Verzeichniß der gedruckten schlesis. diplom. privileg. Breslau 1741–1742. 4º 2 Thle

Von schlesischen Siegeln (von Büsching) Breslau 1824 4º. st. 8 i 4 tabl. litogr.

Fuchs Gottlieb: Fortgesetzte Materialien zur evangelischen Religionsgeschichte von Oberschlesien Breslau 1774. (Korn) (Reformationsgeschichte v. Pleß st. 64. 2) Stück: Benthen (r. 1778 wydane)

Bantk. 659. — Bd. VII. 33.

Jahrbücher der Stadt Breslau von Nikolaus Pol herausgegeben von Dr. J. G. Büsching. Breslau (Barth) 4º z 4 rycinami I Bd. 1813 st. 200. (do r. 1450) – II Bd. (do r. 1516) st. 204. roku 1815 wydany – III Bd. 1819 (do r. 1555) st. 167. IV Bd. (1821–1823) (do r. 1600) st. 196 (jest tu opis Bitwy pod Byczyną st. 135–147) – V Bd. 1824 (do r. 1622.) st. 243.

drugi tytuł: Zeitbücher der Schlesier herausgegeben von J. G. Büsching. Breslau 1813–1824. 5 Bd. 4º.

Schlesische Alterthümer Schlesiens herausgegeben von Büsching Breslau fol. 4 Hefte (jedno 1–2 Bog. Text u. 3 lit. Tafeln) (razem 12 rycin) à 1 Thl. 8 gr. zeszyt – zwyczajne à 12 gr.

De antiquis Silesiacis sigillis et eorum descriptione authentica disquisitio Dr. J. G. Büsching Vratislav. 1822. 4º cum 4 tab. lit. 1 Th. 4 gr.

De signis seu signetis Notariorum veterum in Silesiacis tabulis scripsit Dr. J. G. Büsching Vratislaviae 1820. 4º. 12 gr. (o dyplomatyce cum 100 signis)

Wohlbrück Geschichte des ehemaligen Bisthums Lebus u. des Landes dieses Namens. Berlin 1829–1832. 8º. 3 Bd.

Goltz: Diplomat. Chronik der ehemaligen Residenzstadt der Lebusischen Bischöfe Fürstenwalde. Berlin 1837. 8º.

Beckmann Joh. Christ.: Kurtze Beschreibung der Stadt Frankfurt an der Oder. Franfurta d. O. 1706. fol. w dodatku historia biskup lebusk. i przywileja polskie 4 od r. 1287

Kortum Renatus Andreas (Pastor zu Lebus): Historische Nachricht von dem alten Bisthum Lebus. Frankfurt a. d. Oder 1740. 4º (ark. 8) (historia literaria [illegible])

Michaelis August Benedict (Lehrer der Philos. zu Göttingen): Diplomatische Stiftshistorie von Lebus. Göttingen 1756. 4º (9½ ark) (29 dyplomat.)

Beckmann Joh. Christoph: Von dem Bischofthum jetzo Ampt und Stat Lebus. Grzy-[illegible]: Kurtze Beschreibung der alten Stat Frankfurt a. d. Oder. Frankfurt a. d. O. 1706. fol. st. 1-56. (opis miasta Fürstenwalde zawiera przywilej Leszka czarn. Cracov. 1282. II Id. Maji z potwierdz. Wład. Łokietka Cracov. 1305. IV Id. Januar. 2) Przemysława II ks. wlkp. Poznan 1282. V. Cal. Januar. 3) Wład. Łokietka. Crac. 1328 fer. IV infr. Oct. Pentec. 4) Hedwigis regina. Sandomir. 1332 dominica Judica)

Friese Christ. Gotl.: Kirchengeschichte des Königreichs Polen 1786. I Thl. (o biskupstwach)

Dissertatio historica de episcopatu Lubusensi (w Miscellan. Cracov. III p. 1-21 autor: Bandtke i Parisius)

Wohlbrück Siegmund Wilhelm (preuss. Kriegsrath): Geschichte des ehemaligen Bisthums Lebus und des Landes dieses Nahmens. Berlin 1829-1832. 8º 3 Tom. T. I st. 16. XXVII. i. 648 (do r. 1373) (o urządzeniach wiejskich) T. II st VIII. 545 (do r. 1598) T. III st. XII. 575 (Topografia do r. 1598 i urządzenia miejskie) (Comission der Nauckischen Buchhandl. in Berlin)

Kneifel Reginald: Topographie des k. k. Antheils von Schlesien. Brünn (gedr. bei Jos. Georg Trassler) 8º I Thl. 1804. st. 270 (historia i opis ogólny szląska cesarskiego) II Thl. I Bd. 1804. st. 353. (topogr. Cieszyńskiego)

Ens: Das Oppaland oder der Troppauer Kreis. Wien 1836. 3 Bdr.

Pfitzner: Versuch einer Geschichte des vormahligen fürstlichen Cistercienser-Stiftes Heinrichau bei Münsterberg in Schlesien. Breslau (Trewendt) 1846. 8º st. 391 2 mapy

Worbs: Chronolog. Verzeichniss aller schlesischer Urkunden von 965-1500

Böhme J. Chr.: Diplomatische Beiträge zur Untersuchung der schles. Rechte und Geschichte. Berlin 1770-1775. 4º 6 Th.

Ehrhards: Neue diplomatische Beiträge zur Erläuterung der niederschles. Geschichte und Rechte. Breslau 1773. 4º

Joh. G. Drescher: Schles. diplomat. Nebenstunden. Breslau 1774. 4º (11½ ark)

Worbs: Archiv für die Geschichte Schlesiens und der Lausitz. Soran 1798. 8º (st. 340-360 jest 13 dyplom. szląskich)

Worbs: Neues Archiv für die Geschichte Schlesiens und der Lausitz. Glogau 1804. 4º st. 406.

Büsching: Urkunden aus den Archiven der aufgehobenen Klöster. Breslau 1812. (3 ark)

Büsching: Die Urkunden des Klosters Leubus. Breslau 1821. 8º st. 193 [illegible] st. 193. jest tu 86 dokum. (Krytyka na to i uwagi w Liter. Beilagen zu den Provinzialbl. 1822. Octoberheft)

Unterholzner: Notitia librorum manuscriptorum historiam Silesiam spectantium quos servat Bibliotheca academica. Vratislav. 1821. 4º i ciąg dalszy 1821. 8º

Kneifels: Topographie des k. k. österreich. Antheils von Schlesien. Brünn 1804. 8º 3 Bde

Fuchs: Materialien zur evang. Religionsgeschichte des Fürstenth. Breslau. Breslau 1790. 8. — d. d. des Fürst. Troppau. Breslau 1791. — d. des Fürst. Jägerndorf. Breslau 1773. 8º

Gründungsbuch des Klosters Heinrichau oder Liber fundationis claustri S. Mariae V. in Heinrichow; aus der Handschrift herausgeg. erläutert und durch Urkunden ergänzt von G. A. Stenzel. Breslau (Max) 1854. 4º st. 220.

Krótki rys jeografii Szlaska dla nauki począt: kowej ułożył Józef Lompa. Lubliniec (na: kładem i dr. Juliusza Plessnera) 8°. str. 48 z mappką bez roku.

Die große Legende der heiligsten Frauen S. Hed: vigis. Breslau 1504. (fol.) gedr. durch Conrad Baumgar: ten.

Tugendreiches Leben und fürtreffliche Wunderthaten der Hertzogin Hedwigis. (1631. Breslau 8°. [illegible] legendy powyższej) 3a edit. 1686. Glatz. 8°.

Funk Math: Vita S. Hedvigis heroico carmine descripta. Francof. 1511. 4°.

Rimpler Mart. Flor. Patrocinale Silesiae et Poloniae seu discursus praedicabiles honori Seren. Pol. et Silesiae ducissae S. Hedvigi sacrati Noremb. 1697. 4°.

Regent Carolus Soc. Jes: Ehrenziel der Schlesier oder Vorstellung der Tugenden S. Hedvig Neisse 1723. 8°.

Beschreibung des Lebens der h. Hedvig. (Provinzial blat 1812. Jun)

Bzovius: Tutelaris Silesiae seu de vita b. Ces: lai Odrovansii. Cracov. 1608. 4° — item: Vra: tislav. 1703. 4° (niemiecki opis życia tego świętego wyszedł 1714)

Fragmente aus der Geschichte der Klöster und Stiftungen Schlesiens von ihrer Entstehung bis zur Zeit ihrer Aufhebung. Breslau 1811. 8. str. 656. z rycinami 2e Aufl. 1821. (ważne)

Fuchs Gottlieb (+1800): Materialien zur evangelischen Religionsgeschichte der Fürstenthümer und freien Standesherrschaften in Oberschlesien Breslau 1766. 8°. — Fortsetzung 2 Stück

Zimmermann: Geschichte und Verfassung der Juden im Herzogthum Schlesien - Breslau 1790. 8°. str. 100

Krótki rys jeografii Szlaska z mapką nakładem Karodla w Głogowku 1847. 8°. przez Józefa Lompę.

Bilder der Hedwigslegende nach einer Handschrift vom Jahre 1353 von Ad. Luther von Wolfskron. Wien 1846 (in Buntdruck mit Erläuterungen)

Sammlung von Quellenschriften zur Geschichte Schlesiens Breslau 1850. 2ter 1851. 3 Band.

Ustęp z historyi Szlaska wypracowanej przez prof. Dra Walentego Kulawskiego. Kraków (w druk. Uniwersytetu) 1850. 8° str. 51.

Silesiae sacrae origines (quas SS. Theologiae pro: fessionem ordinariam in universitate vratislavien si indicans scripsit C. J. Herber. Adnexae sunt: tabulae chronologicae in annales historiae dioecesanae. Vratislaviae (sumtibus Josephi Max) 1821. 8°. str. X 159. 6.

Berg J. Geschichte der schwersten Prüfungszeit der evangelischen Kirche Schlesiens und der Oberlausitz d. i. der Zeit der Einführung der Reformation bis zur Besitznahme Schlesiens. Jauer. 1857. 8°. str XIX. 559

(autor Rathmann; a podług innych Menzel) jest tu opis opatów i proboszczów każdego klasztoru, żywot S. Jadwigi i dzieje biskupstwa wrocławskiego.

jest tu razem 6 sztuk 1) Teschen str. 64. 2) Troppau str. 80 3) Oppeln str. 168. 4) Oppeln und Ratibor str. 108. — 5) Jägerndorf str. 134 6) Diplomatisches Verzeichniss do tychże powyższych str. 182. Zusätze str. 30. 7)

Almanach sämtlicher Klöster und Ritterorden Breslau 1844. 8°. (pag 229-640. IIe Abtheil: Chronologie der schlesischen Klöster und Stifter)

Ens Faustin: Das Oppaland oder der Troppauer Kreis nach seinen geschichtlichen, naturgeschichtlichen, bürgerlichen und örtlichen Eigenthümlichkeiten beschrieben. Wien (Gerold) 1835–1837. 8° 4 Bde

Mosch Carl Friedr: Die Heilquellen Schlesiens und der Grafschaft Glatz. Breslau (W. G. Korn) 1821. St. 293.

J. Ch. G. Berndt: Wegweiser durch das Sudetengebirge. Breslau (Grüson) 1828. 8° St. 605.

Groman: Nachrichten über Ratibor (Oberschles. Anzeiger 1810 Nr. 91) historia

Franz Xav. Görlich (Pfarrer in Strehlen) Geschichte der Stadt Strehlen. Breslau (Jos. Max u. Comp.) 1853. 8° St. VIII. 585 2 Thlr.

Geschichte des fürstlichen Cisterzienserstiftes Heinrichau. Breslau 1846.

(Fr. X. Görlich): Versuch einer Geschichte der Pfarrkirche zu Schweidnitz. Schweidnitz 1830.

Heine: Geschichte der Stadt Neumarkt.

Weltzel: Geschichte der Stadt Ratibor. Ratibor (Thiel) 1861. 8°

Klose: Darstellung der inneren Verhältnisse der Stadt Breslau. Breslau 1847.

Frömrich Gregor: Kurze Geschichte der ehemaligen ~~Gregor Frömrich: Kamenz Stift~~ Cistercienser Abtei Kamenz. Glatz 1817. 8° St. 198

Kunisch J. G. Dr. – Herzog Heinrich der Vierte. Breslau (Korn) 1834.

~~Schmidt Chronik Schweidnitz~~

Schmidt Friedr. Jul.: Geschichte der Stadt Schweidnitz. Schweidnitz 1846–1848 (Hage) 8° 2 Bände (reg 34.809) 3 rthl.

Geographische Beschreibung von Schlesien von Knie und Melcher. Breslau 1828
(obszerne – treściwiej wydał sam Knie w Wrocławiu 1831

Kurze geographische Beschreibung von Preußisch-Schlesien. Zum Gebrauch für Schulen durch J. G. Knie. Breslau (Gosoh. Barth) 1831–1832. 8° 2 Bde.

Wedekind Eduard Dr. Geschichte der Grafschaft Glatz; Chronik der Städte, Flecken, Dörfer, Kolonien, Schlösser dieser souverainen Grafschaft. Neurode 1855. 8° St. X. 812.

Ulrich: Pragmatische Geschichte der vornehmsten kathol. und protest. Gymnasien und Schulen in Deutschland. Leipzig 1780. 8° (i o Szkotach Szkockich)

Sinapius Joh. Schlesische Curiositäten darin die ansehnlichsten Geschlechter des schles. Adels beschrieben werden. Leipzig 1720–1728. 4° 2 Bde.

Joh. Godofr. Baro: Anastasis Petri Vlast Dunin vulgo Dani. Lips. et Francof. 1726. fol.

Jaxa Petri Dunin vulgo Danigener. Lipsiae 1726. fol.

Arletius Casp.: Vermischte Gedanken vom Graf Peter des Dänen. Breslau 1755. fol.

Bandtke: Materialien zu einer neuen Untersuchung der Geschichte Peter Wlast des Dänen (Provinzialblat 1801. April)

Beitrag zur Geschichte Peter des Dänen. (Provinzialblat 1788 Juli – 1815 Mai.)

Kleist Franz: Graf Peter der Däne. Berlin 1791. 8°.

Das schlesische Wappenbuch. Breslau 1578. fol. (jest tu 782 herbów)

Helmers R. J.: Erneuertes und vermehrtes Wappenbuch. Nürnberg 1701. fol. 6 Thlr. (jest to odruk herbarza Joh. Siebmachera 1658–1696 w 6 częściach)

Zimmermann: Beiträge zur Beschreibung Schlesiens. Brieg 1783–1796. 8° 13 Bde (ważne) (w 2 tomie Pless)

Weigel Joh. Ad. Valent. +1806: Geographisch-naturhistorische und technologische Beschreibung des souverainen Herzogth. Schlesien. Berlin 1800–1806. 8° 10 Thlr. (w 8 tomie Pless)

Sternagels: Geographisch-statist. Beschreibung des Herzogth. Schlesien. Breslau 1806. 8° 3 Thl.

(Fröhlich) Schlesien wie es ist von einem Oestreicher. Berlin 1806. 8° 3 Bde

Herschel Chr. M. Schlesien in seinem ganzen Umfange oder alphabetisch geordnetes Verzeichniß aller in ganz Schlesien liegenden Städte, Dörfer. Breslau 1818. 8o str. 319.

Statistisch-topographische Übersicht des Departements der k. Regierung in Oppeln 1819. 4o

(Kaulfersch) Der gegenwärtige Zustand Oberschlesiens. Dresden 1786.

Über Polnisch Ober-Schlesien (Provinzialblat 1790. Mai. Juli)

Fischer: Geschichte der Städte Schlesiens. Schweidnitz 1821. 4o 3 Bde.

Schummels: Reise durch (Ober) Schlesien. Breslau 1792. 8o

Büsching: Bruchstücke auf einer Geschäftsreise durch Schlesien in den J. 1810-1812. Breslau 1813. 8o str. 533. (ważne)

Hahn Meine Reise durch einen Theil der preuß. Staaten, Galizien, Schlesien. Leipzig 1816. 3 Bde.

Uechtritz v. M. F. S.: Kleine Reise. Breslau 1820. 8o str. 354 (Także ma tytuł: Reise durch das südliche Preußen und österr. Schlesien [illegible] der Oder im Juni 1818 naukowej o histor. naturaln.)

Die Alterthümer des Zobtenberges von Büsching (Provinzialblat 1823 Novemb.)

Kaluza A: Kurze Beschreibung der schlesischen Säugethiere. Breslau 1815. 8o

Kaluza A. Systemat. Beschreibung der schles. Amphibien und ~~Vög~~ Fische. Breslau 1815. 8.

Kaluza A. Ornithologia Silesiaca. Breslau 1815. 8.

Richter: Schlesische ~~[illegible]~~ Insecten-Faune 3 Hefte. Breslau 1820-1821.

Geschichte der breslauischen Stadtbuchdruckerei Breslau 1804. 8. str. 86. (v. Morgenbesser)

Knie J. G.: Alphabetisch-statistisch-topographische Übersicht der Dörfer, Flecken, Städte und andern Orte der Provinz Schlesien. Breslau (Grafsch. Glatz) 1845. 8o (obszerne ja 2 edycyje) str. 974 (1 K. 64 w 3 rozpisach) 3 Thlr. 15 Sgr. ostatnia edycja 2 r. 1845, pierw. za r. 1831

Müller: Handbuch zu dem Atlas von Preußen Erfurt 1835. 4 tomy. 290

Leipelt Ant: Geschichte der Stadt und des Herzogthums Sagan. Sorau 1853. 8o

Bach Aloys: Urkundliche Kirchengeschichte der Grafschaft Glatz. Breslau 1841. 8o

Tesche Walter: Bilder aus Schlesien (I. Heft von der Przewa) Leipzig (Brockhaus) 1846. 1 Thl. 12 Sgr. (opisy okolic, obrzędów, wesela, pieśni)

Fischer F. R.: Geschichte und Beschreibung von Breslau. Breslau (Trewendt) 1846. 8o str. 222. z planem.

Nösselt: Breslau und dessen Umgebungen 1833. 8. 1½ Thlr.

Roland Gustav: Vollständige Topographie von Breslau nach den besten Quellen bearbeitet. 1840 (mit Kupfern) 8o antiq 1⅓ Thlr.

Pachaly: Sammlung verschiedener Schriften über Schlesiens Geschichte und Verfassung. Breslau (Gosohorsky) 1790. 2 Bde. 8.

Minsberg F. Geschichte der Stadt Neisse. Neisse 1834. (są tu tablice genealog. do górnego Szląska)

Minsberg Ferdinand: Geschichte der Stadt Leobschütz. Neisse 1828 (gedr. bei Wangenfield) 8o. K. 7 str. 307 str. 113-307 jest 67 dyplomatów w tłomaczeniu niemieckiem od r. 1265-1734 miasta tego dotyczących.

K. A. Müller: Vaterländische Bilder in einer Geschichte und Beschreibung der alten Burgfesten und Ritterschlösser Schlesiens Glogau (Carl Flemming) 1837. 8o str. 551 z 12 rycin.

Scharenberg W: Handbuch für Sudeten Reisende. Breslau (Trewendt) 1846 mit 8 kleinern 1 grossen Karte und 1 Tafel.

Madlansky: Chronik von Leobschütz 1720.
Historische Beschreibung der Herrschaft Wartenberg und Bralin 1741.
Fuchs: Materialien zur evang. Religionsgeschichte der freien Standesherrschaft Pless. Breslau 1774. 8.
Der Beobachter an der Weichsel. Eine Wochenschrift. Pless. 1806. 4°
Ehrenreich über die Colonie Anhalt bei Pless. (Provinzialblatt 1804. März)
Die älteste Kirche zu Leubus (Büsching wöchentl. Nachrichten 3r. B. St. 198.)
Klein G. E. Ursprung u. Schicksale Landshuts. Bunzlau 1788. 8. St. 30.
Steige: Volksverzeichnisse Denkwürdigkeiten. Hirschberg. 1795. 8.
Kosmann J. W. A. Geschichte von Schweidnitz. Breslau 1786.
Kurze Geschichte der Stadt Schweidnitz. Schweidnitz 1816. 8. St. 30.
Worbs: Geschichte des Herzogthums Sagan. Züllichau 1795. 8. St. 428.
Versuch einer krit. Geschichte des Herzogs Mieuslaus von Ratibor (Provinzialblatt 1802. Juni)
Fuchs Materialien zur evang. Religionsgeschichte des Fürst. Ratibor. Breslau 1772. 8. (jest to 4 część dzieł Oberschles. Religionsgeschichte & 3 część Oppeln)
Kurze Geschichte des Klosters Trebniz. (Bunzlauer Monatschr. 1779. St. 117.)
Drei Briefe über das Stift Trebnitz. Breslau 1806. 8.
Joh. Georg Thomas: Handbuch der Litteraturgeschichte von Schlesien. Eine gekrönte Preisschrift. Hirschberg (bei C. W. J. Krahn.) 1824. 8. St. 372 u. K. g. (index).

Erklärung von Schles. Provinzialismen, Volksausdrücken und einigen sprichwörtlichen Redensarten. (Provinzialblatt 1786 August-October)
Versuch zu einem schlesischen Idiotikon. Stendal. 1787. 8. St. 168 (liche)
Über die polnische Sprache in Schlesien (in Bandtke histor.-krit. Analecten. Breslau 1802)
Hochzeitsgebräuche in poln. Oberschlesien unter dem gemeinen Volke (Provinzialblatt 1788 October)
Die Buchdruckerei zuerst in Breslau 1496. 1795.
Range: Geschichte der Stadt Guhrau. Glogau 1801. 8.
Knispel: Geschichte der Stadt Schwiebus. Züllichau 1765. 4°
Sutorius: Geschichte von Löwenberg. Bunzlau u. Jauer 1784-1787. 2 Th. 8.
Bergmann: Chronologische Geschichte der Kreisstadt Löwenberg. 1821. 4. 1 Th.
Thebesii Georg (+1688) Liegnitz. Jahrbücher. Jauer 1733. fol. 2
~~Die~~ Die Fürstengruft in Liegnitz u. Bunzlau. Monatschr. 1783 St. 113 u. Tiedes Merkw. Schles. Heft 4.
Frömrich Gregor: Kurze Geschichte der ehemaligen Zisterzienser Abtei Kamenz (ur. 1663 + 1726) Glatz 1817. 8. fig. Breslau (mas) 1818 fig. eigentlich 20 Gr.
Sinapius Joh. (Olsnographia oder eigentliche Beschreibung des Oelsnischen Fürstenthums Leipzig u. Frankfurt 1707. 2 Thle. 8.
Fuchs: Materialien zur Religionsgeschichte des Fürstenthums Oppeln. Breslau 1772. 8. (jest to 3 część jego zbiorowego dzieła)
Bandtke: Versuch einer krit. Geschichte von Jaroslaus Herzog von Oppeln u. Kaiser (Provinzialblatt 1802. Juni)
Hufnagel Eust. (+1777.) Historia Monasterii Czarnowanz. (Msr)
Stock: Notizen von Oppeln. Oppeln. 1805. 8.

Benedicti de Posrania: Chronicon polonicum, silesiacum 1518 (Mscr. w bibl. Rhedigerowskiej w Wrocławiu.

Joach. Curaeus aus Freystadt (wr. 1532) (+1573 Gentis Silesiae annales Wittebergae 1571. fol. Tłomaczył po niemiecku Henryk Räthel burmistrz z Żegania +1594 to tłomaczenie wyszło 1) w Frankf. am Mayn 1585 fol. 2) Leipzig und Wittenberg 1585. 4º 3) Wittenberg 1587 fol. 4) Eisleben 1601. fol. 3 Thle 5) Leipzig 1607. fol. 4 Thle (z dodatkami do te tłomaczenia)

Jacob v. Schickfuss z Świebodzina (Schwiebus) (wr. 1574) + 1637: New vermehrte schles. Chronica. Jena 1625 fol. (dalszy ciąg Curaeusa)

Nic. Henel ab Hennefeld (wr. 1582) (+1656: Silesiographia 1613. 4º i 2) 1704 Lips. 4º z dodatkami Michała Joz. Fiebiger.

Lucae Friedr. +1708 Schlesiens curieuse Denkwürdigkeiten. Frankf. a. M. 1689. 4º

(v. Pauli) Einleitung in die Geschichte des gesamten Ober- und Niederschlesiens. Leipz. 1755. 4º str. 328.

(Klöber +1795) Von Schlesien vor und seit dem Jahre 1740. Freiburg 1785. 2º edit 1788

Corvinus (Ambr) Laur. Neoforensis (ze Środy) pisarz miejski w Wrocławiu +1527 d. 21 lipca był professorem w Krakowie i pisarzem miejskim w Toruniu wprzódy

Weingang: Schlesien und die Grafschaft Glatz geographisch u. topogr. beschrieben. 8º

Büsching: De signis seu signetis notariorum veterum in silesiacis tabulis. Vrat. 1820. 4º str. 45.

Klose: Über die Verdienste der Sachsen um Schlesien. 1791. 4º

Die polnische Wenda zur Erklärung der Geschichte itziger Zeit. Leipz. 1712. 12º

Wenda Fürstin von Polen. Ein Trauerspiel. Berlin 1804. 8º

ab Hoth Ermannus Frideric: Dissertatio historico politica de Piasto etnarcha Poloniae. Wittebergae 1668. 4º

Dyplomata dotyczące się Austriackiego Szląska spisał Ant. B. v. Walter: Silesia diplomatica oder Verzeichniss der gedruckten Schles. Diplom. Breslau 1741–1742. 4º 2 Thle. (Thl. I p. 87. 162. 181.) Th. II p. 364. 490. 494.) 291

Lompa: Rys dziejów Szląska. Opole 1822

Schiller F.: Geschichte und Beschreibung des ehemaligen Kloster Grüssau. Schweidnitz (C. F. Stuckart) b.r. 8º str. 40.

Heyne Johan: Geschichtliche Notitzen über die Cistercienser Abtei Grüssau. Lignitz 1835. 4º str. 32.

Morgenbesser: Geschichte Schlesiens. Breslau Kilka edycyj

Chronik der Kirchen Schlesiens. Schweidnitz 1844 8º I Bd. (p. 204: Grüssau)

(Köhler) Schlesische Kern Chronicke oder Nachricht vom Herzogthum Schlesien. Nürnberg 1710. ~~fol.~~ 8º

~~Die~~ Dr. R. W. E. Th. Hensche: Schlesiens wissenschaftliche Zustände Breslau 1850 (historia literatury dawniejsza)

Schlesisches Schriftsteller Lexikon von Karl Nowack. Breslau 1836. 8º 6 Hft.

Otto: Die Geschichte Schlesiens. 1833. 13 Hft.

Schönwälder K. F.: Die Piasten zum Briege oder Geschichte der Stadt und des Fürstenthums Brieg. Brieg (Adolph Bänder) 1855. 8º I Bd. (do r. 1521) str. 324 z tabl. genealogiczną. II Bd. do r. 1609. str. 327. III Bd.

Diplomata Nissensia antiquiora, primum edidit Augustus Kastner (w Jahresbericht des Königl. Kathol. Gymnasiums zu Neisse für das Schuljahr 1851/52. Neisse Druck von A. Müller 1852. 4º.) k. 1. str. 30. (obejmuje 30 dyplomatów od r. 1226 – 1460)

Minsberg F.: Geschichte der Stadt- und Festung Gross-Glogau. Glogau 1853. 8º 2 Bde

Heyne Johan: Geschichte der Stadt Neumarkt. Glogau 1845. 8º

Kastner Aug: Geschichte der Stadt Neisse. Neisse 1854. 8º 2 Bde.

Legenda o S. Jadwidze po łacinie około 1300 pisana jest w Gust. Adolf Stenzel: Scriptores rerum silesiacarum II Tom. pag 1–114.

Görlich Franz Xav: Das Leben der heil. Hedwig. ~~Herzogin von Schlesien.~~ Breslau (G. L. Aderholz) 1843. 8º. ft. 290. (str. 75–217 jest tłomaczenie większej legendy z Stenzla) 3/4 Thlr.

Görlich Fr. Xav: Urkundliche Geschichte der Prämonstratenser und ihrer Abtei zum h. Vinzenz in Breslau. 1836. 1841. 8º. I Thl. 11½ arkuszy 3/4 Thlr. II Thl. 14½ ark. 12 ggr. (bei Max) także pod tytułem: Prämonstratenser und ihre Abtei zum h. Vinzenz.

Bach Aloys: Urkundliche Kirchengeschichte der Grafschaft Glatz. Breslau 1841. 8º. (Glatz b. Pompejus) 1½ Thlr.

K. Weinhold: Aufforderung zum Sammeln für eine Bearbeitung d. deutsch-schles. Mundart. Breslau 1847.

Fiedler R: Bemerkungen über die Mundart der gebn. Niederschlesier. Breslau 1844. 8º. str. 39.

Schlesische Volkslieder mit Melodien, aus dem Munde des Volkes gesammelt und herausg. von Hoffmann von Fallersleben und Ernst Richter. Leipzig 1842 (Breitkopf) 1–4 Liefer. 8º maj. 2 Thlr.

Joannis Longini (Długosz) Chronicon episcoporum vratislaviensium continuatione variorum auctum, curante Josepho Lipf. Vratislaviae (Hirt) 1847. 8º. str. 41.

Dudik B. Dr: Des Herzogthums Troppau ehemalige Stellung zur Marggrafschaft Mähren. Wien (Gerold) 1857. 8º. 34. 40 kr.

Bogek Tablice genealogiczne xiążąt opawskich

Ruhland Ed: Album für Schlesien und die Lausitz Breslau (Graß) 1857. 8º. I. II Bdch. (do Swidnicy)

Schmidt Friedr. Jul. Dr: Geschichte der Stadt Schweidnitz. Schweidnitz 1846–1848. 8º. 2 Bde.

Schönwälder: Urkunden zur Geschichte des Hedwigstiftes und des Gymnasiums zu Brieg (Gymnasialprogram 1848 pag 1–25)

Schönwälder K: Geschichtliche Ortsnachrichten von Brieg und seinen Umgebungen. Brieg 1845–1847. 8º. 2 Thle

Worbs: Mieczislaus u. Dambrowka (in Schles. Provinzialbl. 1806. Juli. na to recenzja w Schlesien ehedem u. jetzt 1806. Stück 9)

Wer war die Gemahlin des Herzogs Wladislaus II von Krakau u. Schlesien? (w Liter. Beilage z. d. Provinzbl. 1799 März und October)

Reusneri: Opus genealogicum catholicum Francof. 1592. fol. pierwsza genealogia Piastów (po nim Hennings, Scherfer, Wenzel, Sommersberg

Versuch einer kritischen Geschichte der vier ersten Herzöge von Schlesien: Boleslaus des Langen, Mieczislaus I von Ratibor, Conrad I von Glogau u. Jaroslaus von Breslau und Neisse von G. S. Bandtke. Provinzialblat 1802. Jul. (Schlesische Provinzialblatt.)

Bandtke: Historisch-krit. Analecten zur Erläuterung der Geschichte des Ostens von Europa. Breslau 1802. 8º. str. 136–150 Księżąt ciesz[yńskich]

Thilo Godofr: Proelium Bicinense

Scheffer v. Scheffenstein Wenzel: Pitzniche Schlacht umstaendlich aus einem latein. Carmine in deutschen Versen beschrieben. Brieg 1665. 4º.

Büsching: Blätter für die gesammte schles. Alterthumskunde. Breslau 1820–21. 8º. Heft 1–3.

Sigism. Rositz kaplan wrocławski † 1470.

(Thomas episcop. vrat:) Constitutiones synodales a. 1279 (w Dünnig: Spicilegium ecclesiastic. p. 1175)

Statuta synodalia per archiep. gnesn. Jaroslaum 1357 confirmata.

Conradi synodalia statuta. Vratislav. 1475.

Statuta episcoporum vratisl. Norimbergae 1512. 4º. 2) Martini episc. Vratislav. Statuta synodalia antiqua Vrat 1585. 4º. 3) Statuta provincialia toti provinciae gnesnensi pos[..] naniensi vratislav. cracov. valentia. Cracov. 1527. 4º.

Nowa xiążeczka S. Jadwigi zawierająca w sobie nabożeństwo do S. Jadwigi przełożona z niemieckiego przez X. K. L. w Opolu (1847.)

Thebesii Georg: Lignitzische Jahrbücher. Jauer 1733. fol. z 14 rycin które przedstawiają 7 nagrobków książąt w Wrocławiu, Trzebnicy, Leubus, Lignicy oraz miejście (Henryka brodatego +1238, Bolesława II +1278, Henryka V tłustego +1296, Bolka I świdnickiego +1303, Bolesława III lignick +1352, Wacława księcia lignic +1364, Ludwika II lignic +1436 i jego żony Elżbiety) i portrety (pomiędzy temi S. Jadwigi i Henryka XI + 1588 w Krakowie) urny szląskie i portret autora.

W bibliotece w Lejden w Hollandyi jest rękopis pergam in fol. kart 81 w 2 kolumny z złoceniami i malowaniami z XIV wieku pod tytułem: Nota in antiqua civitate - Registrum terre Nysensis (Rodzaj inwentarza czyli Liber beneficiorum biskupstwa wrocławskiego)

Menzel: Topographische Chronik von Breslau Breslau 1805-1806. 4º.

Gd. Tzschoppe und G. Stenzel: Urkundensammlung zur Geschichte des Ursprungs der Städte in Schlesien. Hamburg 1832. 4º.

Schematismus oder Statistik des Bisthums Breslau. Breslau 1842 - 1859.

Anders Edv.: Historischer Atlas der evang. Kirchen in Schlesien. Glogau (Fleming) 1845. 3º Aufl. Glogau 1856 36 mapp. i pp. 24. (z 5 map. z tych jedna z XVI w. druga z XVII, trzecia z r. 1707)

Idzikowski Franz: Geschichte der Stadt Oppeln. Oppeln (Comiss. Wilhelm Clar) 1863. 8º ark. 25 z widokiem miasta - widokiem zamku Piastów z XVI w. i z 1654 - z 2 dawnemi planami miasta) 2 Thlr.

Gramer F: Chronik der Stadt Beuthen in Oberschlesien. Beuthen (Förster) 1863. 8º 1½ Thlr.

Weltzel: Geschichte der Stadt Ratibor. 1861.

Wedekind Edv. Ludv. Dr: Geschichte der Grafschaft Glatz. Chronik der Städte, Flecken, Dörfer, Schlösser. Neurode 1855. 8º. St. X. 812.

Kastner Aug: Geschichte der Stadt Neisse. Neisse (Theod. Hennings) 1854. 8r. 2 Bd. gr. VIII. 599.

Solger (Hugo) (Landrath): (Der Kreis Beuthen in Oberschlesien F (Beschreibung) 1860. Breslau (Korn) 8r. gr. XII. 392 1 1/3 Thlr.

F mit besonderer Rücksicht der durch Bergbau und Hüttenbetrieb in ihm hervorgerufenen eigenthümlichen Arbeiter = und Gemeindeverhältnisse mit Benützung amtlicher Quellen geschildert.

Heidenfeld Dr.: Chronik von Kreutzburg

Schnurpfeil Dr. H.: Geschichte und Beschreibung der Stadt von Oberglogau. Oberglogau (Handel) 1860. 1 Thlr.

Stembeck: Geschichte des schlesischen Bergbaues.

Henke: Chronik von Loslau.

Heidenfeld. Dr. Chronik der Stadt Kreuzburg von Begründung derselben bis auf die neueste Zeit. Kreuzburg Kuhnert) 1861. 8r. gr. 115. 15 Sgr.